

Rus te *A*gyptiæ psbyterorum studiosissime et de illo
rus nuero super quibus audiuit moyses. *E*lige psbyte
ros quos tu ipse iudicis dignos esse: tantum epistolis nouerā
et beati uiri uocabulus cōsecutus: qui legē dei die ac
nocte meditatur. nunc autē quia exterioris quoque ho
minis nobis iuicem ē facta cognitio: et post salutati
onem dulcesque cōplexus: quibus sibi amicitia copu
latur: ut probes uerum esse quod audieras: statim a
me postulas ut difficillimum psalmum qui apud græ
cos et latinos octogesimus et nonus inscribitur tibi e
dissera nō cōposita oratione uerborum plausuque po
pulari: qui solet imperitorum aures decipere atque
palpare: is oratione simplici et ecclesiastici eloqui uerū
tate. *U*t scilicet interpretatio nostra nō alio interprete
indigeat. quod plerisque nimium disertis accidere so
let. ut maior sit intelligentiæ difficultas in eorum ex
planationibus: quā in his quæ explanare conātur. *A*g
grediar opus difficillimum: et sanctorum p̄cum tuarū
fulcens auxilio illius uersiculi recordabor. dominus
dabit uerbum euangelisatibus uirtute multa. *A*c pri
mo sciendum quod psalmi istius iuxta hebraicum titulus
sit. *O*ratio moysi uiri dei iuxta lxx. *O*ratio moysi ho
minis dei. *I*nter hominem autē et uirum quid sit san
cta scriptura nos doceat. *L*oquitur quiquagenarius
ad *D*eliam. *D*omo dei rex uocat te: cui ille respōdit.
*S*i hō dei ego sum descendat ignis de cælo et come
dat te: et quiquaginta uiros tuos. *A*d timotheū quo
que apostolus scribit. *T*u autē hō dei hęc fuge. *P*or
ro de uiro dei idem apostolus instruit. *W*olo autem
uos scire quod omnis uiri caput christus sit: caput autem
mulieris uir: caput uero christi deus. *I*ste uir est qui
uelare caput nō debet: cum sit imago et gloria dei:
et quotidie orans loquitur. *M*os autem omnes re
uelata facie gloriam domini contemplantes in ean
dem imaginem transformamur a gloria in gloriam:
sicut a domini spiritu. *E*t in alio loco donec puenia
mus omnes in uirum p̄fectum: in mensuram ætatis
plentudinis christi. *S*ive igitur uiri siue hōis appel
latio sancto uiro cōpetit: et ei qui uidit facie ad facie
deum: et salua facta est anima eius: cuius ore creatu
ram mundi eorum dumtaxat quæ uisibilia sunt cōdi
tionem hōis et omnis retro historiæ didicimus uerita
tem: qui nō solum nobis quinque reliquit libros: ge
nesim: exodum: leuiticum: numeros et deuterono
mum: is undecim quoque psalmos ab octogesimo

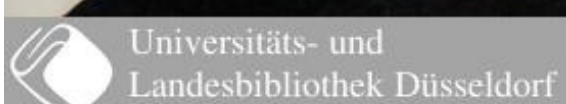
nono cuius principium est. domine refugium factus
es nobis usque ad nonagesimum nonum: qui inscri
bitur psalmus in cōfessione. *Q*uod autem in plerisque
codicibus nonagesimooctauus hēt titulum psalmus
dauid: in hebraico nō tenetur. *H*ęc habente scriptura
sancta cōsuetudinem ut omnes psalmi: qui cum sint
titulos nō habent. his deputentur: quorum in priori
bus psalmis nomina cōtinētur. *Q*uatuor autem psal
mi sunt: qui habent orationis titulum. sextusdecimus
qui inscribitur oratio dauid: et incipit. *E*xaudi domine
iustitiam: et octogesimus quintus. *I*nclina domine si
militer oratio dauid: et octogesimus nonus qui nunc
est in manibus: domine refugium factus es nobis: et
ceterisimul primus: qui habet titulum oratio pauperis.
cum acrius fuerit et in cōspectu domini effuderit pre
cem suam dauid: et pauper qui cum diues esset pro
nobis pauper factus est refertur ad *A*bram qui se
dit super pullum asini: iuxta *S*achariā pauper atque
manuetus. *M*oyses autem per quem dominus le
gem dedit. cuius ore audiuimus loquentem deum.
*F*aciamus hominem ad imaginem et similitudinem
nostram: statimque inferitur et fecit dominus deus
hōiem ad imaginem dei: fecit illum masculum et fe
minam creauit illos. *A*b initio cōditionis hōis usque
ad mortem et resurrectionem: omnia explicat qualis
creatus sit quanto uiuat t̄pore: quid agat in seculo:
quem fructū uitæ habeat propter quid laboret: quo
ire intendat. *E*t quoniam ipse qui hęc scribit: hō ē sub
p̄sa sua de omni generis humani cōditōe testatur.
*S*unt autem qui hunc psalmum siue orationem ad
israheliticum populum referant quo mō in solitudine
offenderit deum: atque cōciderit et nō meruerit terras
repromissionis intrare: proque p̄ribus ingressi sunt fi
lii. et rursum placatum expectent deum: quod in chri
sti cōtemplatur aduētū. *O*ratio iuxta grammaticos om
nis sermo loquentium est: cuius æthimologiā sic ex
plicat. oratio est oris ratio. *I*n scripturis autem sanctis
difficile orationem iuxta hunc sensum legimus. *S*ed
eā quæ ad p̄ces et obsecratōes p̄tinet. *A*nt hebrai uno
psalmorum uolumine quinque libros cōtineri: a pri
mo usque ad quadragesimū: et a quadragesimo pri
mo usque ad septuagesimum primum: et a septuoge
simo secundo usque ad octogesimum octauum et ab
octogesimonono qui quarti libri ultimum est: et quem
nunc differimus usque ad centesimum quintum. *I*n
quorum omnium sine duplex amen positum est: quod
sexaginta transferunt fiat fiat: et a ceterisimosexto usque
ad finem istar xii prophetarum: qui et ipsi cum pro
prios libros ediderint: unius nomine uoluminis cō
tinētur. *I*llud autē quod pene p̄terit asserens iter. xi.
moysi psalmos ē nonagesimum octauum esse: i quo
positum est. *E*xaltate dominū deum nostrum: et ado
rate scabellum pedum eius. *M*oyses et *A*aron i sa
cerdotibus eius et samuel in illis qui iuocant nomē
illius. *V*idetur sententiæ nostræ cōtraire quomō moy
si sit: qui *S*amuelem nominet quem multa post tem
pora fuisse cognoscimus: cuius quæstionis facilis so
lutio est: prophetarum esse *S*amuelis nomen: qui tā
tū meriti fuit ut cum moyse poneretur. *I*n *D*ieremia.
*S*i steterit. *M*oyses et *S*amuel iuxta illud exēplum
quod hō dei loquitur in samaria ad altare. *H*ęc dicit do
minus. *E*cce filius nascetur domui dauid. *J*osias no
men eius. *S*ciamus quoque errare eos qui omnes
psalmos dauid arbitrantur: et non eorum quorum
nominibus inscripti sunt. *U*nde et hunc psalmum uo
lunt sub nomine *M*oysi et dauid esse cōpositum quod
scilicet legislator comunē humani generis offensam

et calamitatem et deinde expectationem salutis Sa-
cro ore describat. Dominus habitaculum factus es
nobis in generatione et generationem. Septuagin-
ta. Domine refugium factus es nobis a generatione
et generatione. pro habitatione et refugio in hebrai-
co: maō ponitur: quod magis habitationem q̄ refu-
gium sonat. narraturus autem tristitias et genus hu-
manum deploraturus a laudibus dei incipit hic ut et
quicquid homini postea accidit aduersus non crea-
toris duritia sed eius: qui creatus est culpa accidisse
uideatur. Qui sustinet tempestatem: uel petra uel te-
ctu refugium quaerit: quae hostis p̄sequitur ad muros
urbium confugit: fessus usator tam sole q̄ puluere
umbrā quaerit solatium: si saxissima bestia hominis
sanguines siciat: cupit utcumq̄ potuerit p̄sēns uita
re discrimen: ita et homo a principio creationis suae
deo utitur adiutore: et cum illius sit gratia q̄ creatus
est: illiusq̄ misericordiae q̄ subsistit et uiuit: nihil bo-
ni operis agere potest absq̄ eo: qui ita liberum con-
cessit arbitrium: ut suam per singula opera gratiā nō
negaret: ne libertas arbitrii redundet ad iniuriā cō-
ditoris: et ad eius contumaciam: qui ideo liber con-
diturus ē: ut absque deo nihil se esse nouerit. Quod
autem dicit in generatione et generationem omnia
significat tempora et ante legem et in lege et in euā-
gelii gratia. Unde et apostolus dicit gratia salui fac-
ti estis p̄ fidem: et hoc non ex uobis s̄ ex dei dono:
et omnes epistolae eius in salutationis principio nō
prius pacem habent: et sic gratiam: sed ante gratiam
et sic pacem ut donatio nobis peccatis nostris paces
domini consequamur. Ante q̄ montes nascerentur
et parturiretur caetera terra et orbis a saeculo et usq̄
in saeculum tu es deus. septuaginta. Ante q̄ montes
firmarentur et figeretur terra et orbis a saeculo et us-
que in saeculum tu es deus. Hunc locum quidam pra-
ua distinctione subuertunt: maxime hi qui uolunt a-
te fuisse animas q̄ hō i sexti diei numero cōderetur.
ita enim legunt atq̄ distinguunt. Domine refugium fa-
ctus es nobis a generatione in generationem: prius
q̄ mōtes formarentur et figeretur terra et orbis: ut
scilicet postea consequatur a saeculo usq̄ ad saeculum
tu es deus. Ita enim dixerunt. Si dominus ante q̄
montes firmarentur et figeretur terra orbisq̄ terra-
rum refugium fuit hominum. ergo fuerunt animae i
caelestibus ante q̄ hominum corpora formarentur.
Nos autem ut propoluiimus lectionem ita debemus
distinguere: ante q̄ montes firmarentur et figeretur
terra et orbis: terrarum a saeculo usq̄ in saeculum tu
es deus: ut non refugium nostrum fuerit ante cōditio-
nem mundi: qui necdum eramus. sed quod deus
ab aeterno usq̄ in aeternum sit semper deus. pro eo
enim quod latinus interpretes posuit a saeculo et usq̄
in saeculum et hebraice dicitur olam rectius interpre-
tabimur a sempiterno usq̄ in sempiternum. Simile
quid et in prouerbis ex p̄sona sapientiae quae christus
est legitur. Dominus creauit me in initio uisuum sua-
rum: in opera sua ante saecula fundauit me: in princi-
pio ante q̄ terram faceret et abyssos: Priusq̄ proce-
darent fontes aquarum: Priusq̄ montes firmaren-
tur: ante omnes colles generauit me. nullum au-
tem debet uerbum creationis mouere cum i hebraeo
non sit creatio quae dicitur bara: sed possessio. ita enis
scriptum ē adonay camar bresit quod i lingua nostra
exprimitur dñs possedit me initio uisuum suarum. In
ter possessionem autem et creationem multa diuersi-
tas est. Possessio significat quod semper filius i patre
et p̄ i filio fuerit. Creatio autē eius qui prius non e-

rat conditionis exordium. potest iuxta legis tropolo-
giam hoc quod dicitur ante q̄ mōtes firmarentur et
figeretur terra et orbis terrarum significare: q̄ atē q̄
aia nostrae sublimia dogmata firmarētur et terra cor-
poris nostri figeretur siue stabiliretur a deo et orbis
terrarum qui hebraice dicitur tebel graece significanti-
us dicitur οἰκουμένη. quam nos habitata trans-
ferre possumus. Si maretur siue stabiliretur: deus no-
bis semper refugium fuerit. Habitata est autē anima
non deserta quae hospites meretur habere deum dicē-
te saluatore. Ego et pater ueniemus et mansiones a-
pud eum faciemus. Illud autem quod et hebraice
hēt: et omnes alii interpretes Ante q̄ montes nasce-
rentur et parturiretur terra manifeste ad tropologiam
nos trahit. Neq̄ enim montes natiuitatem partu-
tionemq̄ recipiunt sed cōditionem. Ex quo liquido
demonstratur scōs quoq̄ excellasq̄ uirtutes. dei sēp
misericordia procreari. Conuertes hōiem usq̄ ad cō-
tritionem et dicit. Reuertimini filii adas. Septuagi-
ta. Ne auertas hōies i humilitatem. et dixisti cōuerti
mini filii hominum. Juxta hebraeus. quod dicit hoc
esto o deus qui hominem condidisti et ab initio eius
es refugium et habitatio cōuertes eum usq̄ ad con-
tritionem. fecisti eum atq̄ plasmasti ut contereretur: i
morte et uas tuum extremo uita suae tempore frāge-
retur: Aut cum imineat ista cōditio: ut ortus intereat
et quamuis lōgo uixerit tēpore tamen sine disolu-
tur extremo. quotidie ei loqueris p̄ prophetas: Re-
uertimini filii adas qui culpa uestra offendistis deus
et de immortalibus facti estis mortales. Præcipientis
enim audire uoluitis imperius: de omni ligno quod
est in paradiso comedes: de ligno autem scientiae bo-
ni et mali ne comedas. In quacumq̄ enim die gusta-
ueris de eo: morte morieris. Porro iuxta id quod
septuaginta translulerunt Ne auertas hōies in humi-
litate et dixisti Conuertimini filii hominum: hūc ha-
bet sensum. Obsecro ut hominem quem ad tuas ima-
ginem et similitudinem condidisti et tantum eum ho-
norare dignatus es: ut de seruo filium nuncupares:
ne eum humiliter peccato perpetuo ne super illum ui-
geat antiqua sententia Terra es et in terram ibis: Tu
enim nobis promissisti penitentiam dicēs: nolo mor-
tem peccatoris s̄ tātum ut cōuertatur et uiuat. Tu e-
nim dixisti omnium sanctorum tuorum eloquio: cō-
uertimini siue reuertimini filii hominum ad clemen-
tissimum patrem qui occurrit uenientibus et signum
quod suo uitio perdidit offert et stolam incorrup-
tionis largitur antiquam Quia mille anni in oculis
tuis et dies externa quae prateriit trāsit et uigilia no-
cturna siue in nocte qui per prophetam semper nos
ad penitentiam prouocans dicens: Reuertimini filii
hominum petimus ut ante iam dixi ne facias homi-
nem in humilitate sempiterna retineri nec putamus
lōgum esse quod promittis et salutem nobis post tē-
pora multa tribuendā. aeternitati cōparata breuis est
omnium temporum longitudo. In cōspectu enis tu
o mille anni quasi una dies reputatur. statimq̄ ipse
se reprehēdit male dixi unam diem et unius diei spa-
tio mille annorum apud te longitudines computari:
cum magis debuerim dicere unius uigiliae spatium i-
star habere mille annorum prolixitatem. Nox i qua
tuor uigilias diuiditur: quae singulae trius horarum spa-
tio supputantur. Unde dñs quarta uigilia ad nauigā-
tes uenit apostolos. Sicut igitur una noctis uigilia
cito p̄trāsit maxime uigiliarum labore defessus: sic et
mille annorum spatia apud te qui semp es: et futu-
rus es: et fuisi pro breuissimo tempore cōputantur.

Quodq; infert sicut dies externa quæ præterit iuxta illud apostoli sentiamus quod scribit ad hebræos Je sus christus heri et hodie ipse et in sempiternus. Ego arbitror ex hoc loco et ex epistola: quæ nomine petri apostoli scribitur. **U**lle ânos pro una die solitos ap pellari. ut scilicet quia mundus in sex diebus fabrica tus est. sex milibus ânoruz tantuz creatur subsistere et postea uenire septenarium numerum. et octonari um . in quo uerus exercetur sabbatismus et circum cisionis puritas redditur. **U**nde et octo beatitudinis bonoruz operum p̄mia promittuntur. **S**cribit autez **P**etrus hoc mō. **U**num hoc uos nō prætereat dilec tissimi. quia una dies apud dominus quasi mille âni. et mille âni quasi dies unus. **N**ō moratur dominus in promisso ut quidam morari existimant. **P**ercutit te te eos somnium erunt: mane floruit et abiit. ad ue speras cōteretur et siccabitur. **S**eptuaginta. **Q**uæ pro nihilo hēntur eoruz âni erunt. mane sicut herba tran seat mane floreat et transeat: uespere decidat induret atq; areseat. **J**uxta hebraicum hic sensus est multum conuersioni nostræ contulit et salutē: q̄ omnis uita mortalium quasi somnium ita ueloci morte contrac ta est: quæ in similitudine florum atq; sceni in eodes pene tempore siccatur et deperit. **P**ercutiente te in quit eos id est homines: et illo sermone cōpleto **S**tul te hac nocte repetent a te aias tuas. quæ autem p̄pa rati cuius erunt. **O**is huāna cōditio somnio cōpara bitur: sic eis mane uirens herba et suis floribus uer nās delectat oculos cōtēplātus: paulatq; marcescēs amittit pulchritudinē et i scenus quod terēdus ē cō uertitur. **J**ta ois spēs hōiuz uernat i paruultis: floret in iuuenibus: uret in p̄fectæ atatis uiris: et repēte dū nescit icanescit caput: rugatur facies: cutis prius extē ta cōtrahitur. et extremo fine quod hic dī uespere id est senectute uix moueri pōt: ita ut non cognoscatur quis prior fuerit: s; pene in alius cōmutetur. **Q**uid lo quimur de infantia iporibus: usq; ad extremas et de crepitas senectutē: cum hoc et lāguor faciat et inedia mcorer ut uultus prior pulcherimus feminarum ad tātā trāseat fecditatē ut amor in odia cōmutetur: **S**u per hac cōditiōne mortalituz et **E**saias loquitur. ois caro scenus et ois gloria eius quasi flos sceni: scenus auit: flos decidit. **J**uxta septuaginta quoq; similitē explanādus ē. **O**mne quod in sæculo longus uideatur apud te deus breue ē. **D**ies eis et âni quibus huāna uita cōtracta ē: si comparētuz æternitati reputabuntur pro nihilo. **S**icuti eis herba mane creuit floruit et ex sicatur ad uesperam: indurescit et deperit ita erit ois hōis pulchritudo. **C**ōsumpti eis sumus furore tuo: et indignatōe tua cōturbati sumus. **S**eptuaginta quia defecimus i ira tua et i furore tuo cōturbati sumus: pro eo q̄ nos diximus turbati sumus **S**ymmachus et **A**quila trāstulerunt accelerauimus. **B**reuitatē autē uitæ significat huāna. **Q**uodq; itulit i ira tua et in fu rore tuo sentētia dei ostēdit p̄seueratā: cui oēs hōies subiacemus illi uidelicet **T**erra es et i terrā ibis. **P**ul chre aut nō ut i septuaginta cōtinetur turbati sumus. s; iuxta hebraicus accelerauimus dicuntur: ut q̄uis atas hōiuz lōga uideatur: in comparatōe æternitatis breuis sit. **Q**uod et illustris postea testatur dicens. **S**s fu git iterea fugit ireparabile sp̄us. **E**t iterū **R**ebe dū. res si qua diu mortalibus ulla uiximus. **P**osuiti inl quitates n̄as coras te. negligētias n̄as i luce uultus tui. **S**eptuaginta. **P**osuiti iniquitates n̄as in cōspectu tuo: sæculum n̄um in illuminatione uultus tui. **O**bi nos iuxta hebraicū et **S**ymmachū posuimus negli gētias n̄as. pro quo **S**eptuaginta trāstulerunt sæculus

in Hebraico scriptus ē **A**lomenn. quod quita editio interpretatur adolescentiam: **A**quila τὰ πορὰ σείσ et nos in n̄as liguas uertere possumus errores siue ignorantias. **U**nde dicit et alio loco. **D**elicta iuuetu tis mex et ignorātias meas nē memineras domine. et iterus delicta quis itelligit: ab occultis meis mun da me domine: et ab alienis parce seruo tuo. **A**liena eis nobis sunt uitia: quæ sape uoluntate interdum in gnorantia errore cōmittimus. et tamē cum nō sit uo luntas i crimine: error in culpa ē. miror autez cur sep tuaginta uoluerint pro adolescentia uel negligētis et erroribus siue ignorantibus sæculus dicere. nisi for te eo q̄ in sæculo et in uitæ huius ipore uicia cōmit tātur: quodq; intulit in illuminatione siue i luce uultus tui hunc hēt sensus. **N**ihil te n̄orus latuit p̄corum: **S**ecreta quoq; n̄a tuus oculus inspexit. **J**uxta illud quod scriptum ē. **T**enebræ nō abscondēt a te: et scru tās corda et renes deus. **E**t iterum sic tenebra eius ita et lumen eius. **D**ō eis uidet i facie. deus i corde. **O**ēs eis dies n̄i trāstulerunt: et in furore tuo cōsumi mus ânos n̄os. quasi sermones loquēs. **S**eptuagin ta. **Q**uonias dies n̄stri defecerunt et i ira tua defec mus: âni n̄i sic aranea: meditati sunt breuitatem hu mana uitæ quæ sentētia dei hucusque subiecta est: et quam in priori uersiculo somnio cōparauit dicens p̄ eutiēte te eos somnium erunt. **N**unc sermoni loquē tium cōparat ut quomō sermo: qui ore uersatur dum profertur intercipitur et esse desinit. sic et ois uita no stra p̄transeat atq; desistat: et hoc in ira et in furore dei. cui ē merito subiacemus uiuente in nobis. ut su supra diximus snia dei quæ si autem ira et furor dei crebrius diximus: nō quod ulciscatur iratus. s; quod patientibus p̄cnas iratus esse uideatur. **Q**uod eis in nos ex pturbatōe descēdit: in illo est ex iudicii uerita te. pro sermone loquētis. septuaginta meditationem **A**ranæ trāstulerunt. **Q**uomodo enim loquentis ser mo præteruolat: ita et opus **A**ranæ i cassum textitur. **D**e quo sup p̄sona hæreticorum in **E**saiā scriptum ē. **T**elam **A**ranæ textit quæ parua et leuia capere pōt aialia ut muscas culices et cetera huiusmodi: a for tioribus autez rumpitur instar leuium: in ecclesia sim pliciumq; qui eorum decipiuntur erroribus. cum ui ros in fidei ueritate robustos nō ualeāt obtinere. **D**ies ânoruz n̄orum in ipsis. septuaginta âni. **S**i autez multus octoginta et quod âplius est labor et dolor. **S**eptuaginta. **D**ies ânoruz n̄orum in ipsis septuagin ta âni. **S**i autem in potētibus octoginta âni et âpli us eoruz labor et dolor: **P**ro eo qd nos posuimus i ipsis et in hebraico hētur **B**aliē. **S**ymmachus signi ficātius trāstulit: aisaoharoy quod magis ad sensum q̄ ad uerbū tranferre possumus uniuersi. **Q**uicquid ergo uiuimus et in quo delectabilis est uita mortali um septuaginta annoruz spatio cōtinetur. **S**in autē multus et ut interpretatus ē **S**ymmachus cōtra opi niones octuoginta sunt âni: quicquid sup fuerit mor bis et ifirmitate transigitur: quæ est sotia senectutis ca ligantibus oculis: dolentibus uel cadentibus durissi mis prius dentibus: **Q**uod diuinus sermo in ecclesi aste plenius describit. **Q**uā ueniunt dies malitiæ et in quibus dicimus nō ē nobis uoluntas: quādo obscu ratur sol et luna et stella et conuertuntur nubes post pluuiam: indie: quia mouebuntur custodes domus et subuertentur uiri uirtutes: cessentq; molentes qui a paucæ factæ sunt et obscurantur: quæ uidēt in fora minibus et clauduntur ianux in foro et ifirmitate uo cis molentis: et exurget ad uocem auis et huiliantur omnes filia cantia. **E**t quidem ab alto aspicient: et pa

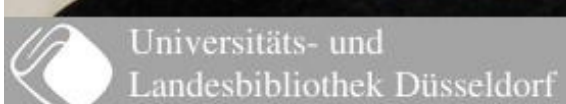

norea in uia et florebit amygdalus: et in crassabitur locusta: et scindetur capparitis: quoniam abiit homo in domo aternitatis suae et gyrabunt in foro qui plangit: quoadusque non pulsetur funiculus argenti: et coteratur ornamentum auri: et confringatur hydria ad fontem: et impediatur rota in lacu: et couertatur puluis in terra sic fuit: et spiritus reuertatur ad deum qui dedit eum. Vanitas uanitates dixit ecclesiastes uniuersa uanitas: Quae omnia huanae uitae et maxime senectutis miseras comprehendunt. et quem solum beant in loco suo differunt: sunt qui istius locus allegorice interpretantes et sabbati circumcissionisq; misterius referunt: quod primum requiescamus in lege et postea uera circumcissionis in euangelio sacramenta nos tenent admoneantes et illud Da partes septem et da partem octo: et Lxx milia atq; Lxxx milia hominum multitudines a quibus tepus sub Salomone constructum est: sed quid hoc ad praesens locus: cui sufficit pura et simplex explanatio quae non doctrinae gloriam in multiplicatoe sermonis: sed legentis debet intelligere asquare: quoniam transiimus cito et uolauimus. Lxx. quoniam superuenit mansuetudo super nos et corripimur. Pro quo in graeco scriptum est **παι ΔΕΥΟΜΕΘΑ** Quae uerbum ambiguum est et tam correptionem quam eruditiones doctrinamque significat. Quem enim diligit dominus corripit: flagellat omnes filium quem recipit. Quae locum ita Symmachus translulit. Succidimur eis repete et auolamus. Quinta editio hoc modo Quonia transiimus celeriter et dissoluimur. et est sensus post Lxx annos et multos Lxxx quibus hominum uita transigitur: cum anima fuerit a corpore segregata uero similes uolamus: siue quia supra herba uirent et florum pulchritudini et ad uesperam siccitati homines comparat. Nunc pro ariditate et uespere succisionem florum ponit et cum praesentis inquit oem quod uiuimus subito dissoluimur: quod autem dixere Lxx: Quia superuenit mansuetudo et corripimur hunc habet sensum. Post Lxx annos et Lxxx cum uenerit dominus mansuetudo et dies nobis ultimus ingruerit cuius iudicabimur non iuxta meritum sed iuxta clementiam: et quae putatur correptione esse eruditio est atque doctrina: satisque miramur quod noluerint Lxx uerbum hebraicum Theodoco et sexta editio transferre mansuetudinem: cum Aquila et Symmachus et quinta editio festinationes et repente uelociterq; transulerint. Quis nouerit fortitudinem irae tuae et secundum timorem tuum indignationem tuam. Lxx. Quis nouit potestatem irae tuae et praeter timorem tuum iram tuam dinumerare? inter hebraicum et Lxx diuersa distinctio est: Lxx enim dinumerationes timori et furori domini copulat: Porro hebraicum sequenti aptat uersiculo ut sequatur ut numeretur dies nostri sic ostende et ueniamus corde sapienti quod breuiter ita nobis differendum uidetur. Quis potest nosse quod diu ira tua ex qua timor nascitur huano generi perseueret nisi te docere qui deus es? Itaque obsecro ut tepus uitae nostrae indices nobis: quo possimus corde sapienti tuo nos iudicio praeparare. Quod autem dicit Quis nouit fortitudinem siue potestatem irae tuae: et secundum timorem tuum indignationem tuam: ostendit esse difficile iram timorisq; et indignationis dei secretis rationeque cognoscere: Unde et propheta lachrymabiliter deprecatur: Domine ne in ira tua corripas me: neq; in furore tuo arguas me. Non enim corripit ut interficiat atq; disperdat: sed ut corripiat et emendet: quod obrem et in osea populo iudaeorum cui multum iratus est: dicit se nequaquam irasci nec uisitare murus eorum: cum adulterauerint Et per ezechiellem loquitur ad bieru

salē. **Ita non irascatur tibi et zelus meus recessit a te et in uerbis dierum sonat quado pergit israhel aduersus hostes in proclium corde pacifico ut numerentur dies anni: sic ostende et ueniamus corde sapienti. Lxx. Dextera tuam sic notam fac et eruditos corde in sapientia. Quod Aquila et Symmachus et quinta editio ita uerterunt. Dies nostros sic ostende ut ueniamus corde sapienti errorque perspicuus: cur pro diebus Lxx dextera dixerint. Lamenu quippe uerbum compositum significans dies nostros quod singulari numero si scribatur extrema littera quae appellatur non exprimit dexteram sic est illud in nomine Beniamin qui interpretatur filius dexterae: sinautem habet diem uel dies sonat. Est autem sensus Numerum annorum dierumque non nostrorum quibus in hoc saeculo nos uiuere decreuisti ostende nobis ut praeparemus nos aduentui tuo: et cōcepto errore mortalium ad te pergere festinemus ut plamueque praesentiam tuam: et ad te festinemus corde sapienti. Nihil enim ita decipit huanus genus quam dux ignorant spatia uitae suae longiore sibi saeculi huius possessiones repromittunt. Unde et illud egregie dicitur Nullus tam senex et sic decepit senectutis ut non se adhuc uno plus anno uiuere suspicetur. ad huc sensus pertinet et illud quod dicitur **Memento mortis tuae et non peccabis.** Qui enim se recordatur quotidie esse moriturus cōtepnit praesentia et ad futura festinat. hoc est quod et ad in alio loco praecatur dicens **Ne auferas me in dimidio dierum meorum priusquam abeam:** et non subsistas. Quod ita exponitur. **Ne eo tempore facias me mori quando adhuc me putabam esse uicturum:** et peccata corrigere praecia. Si enim hoc feceris inuentus in delictis meis esse cessabo. Non quod spiritus resurrectionis neget: sed quod in eo te neget posse sustinere apud quos omnes qui in uitibus perseuerant pro nihilo computantur. **Ubi nos interpretati sumus eruditos corde in sapientia. Alii translulerunt cōpeditos uerbi ambiguitate decepti.** si enim dicas **ΠΕΤΤΕ ΔΝΛΕΗΟΥ** cōpeditos sin autem **ΠΕΤΤΑ ΔΕΥΛΕΗΟΥ** eruditos significat. Reuertere domine usque quo et exorabilis esto super seruos tuos Lxx similiter. Quia agimus poenitentiam et scientes uitae nostrae breuitate ad te corde sapienti cupimus puenire et tu domine reuertere ad nos. Peccatis eius nostris **Lōge recesseras et dimiseras nos.** ut ambularem secundu uoluntatem et cogitationes nostras. Quod autem isert usquequo illas habet intelligentiam praesentis breuiter ut nec te poeniteret sexus tui: nec uiros suus nomen erigere: in quorum condensationem feminarius in scripturis sanctis uita laudatur. Gaudio et uelut quodam tripudio effertur animus meus cum in babilone inueniuntur Daniel Ananias Azarias et Misabel. O quam multi sunt senes et iudices israhel quos Rex babilonis irigit in sartagine sua: quas multa susanne quod interpretatur liliu quae candore pudicitiae spolio ferta componunt: et coronam spineam mutant in gloriam triumphantis. haec ibi in studio scripturarum et in sanctimoniam mentis et corporis. **Marcellam et Nellas.** quarum altera te per prata uirentia et uarios diuinorum uoluminum flores ducat ad eum: qui dicit in canticorum **Ego flos campi at liliu conuallium.** Altera ipsa flos domini tecum mereatur audire ut liliu in medio spinarum: sic proxima mea in medio fluarum. Et quia de floribus et liliis loqui cepimus semperque uirginitas floribus comparatur optimum mihi uidetur: ut ad florem christi scribens de multis floribus disputem. **Quadragesimum quartum psalmum legens in titulo repperi. In finem pro his: qui contabuntur: filiorum chore intelligit canticum pro di****

lecto in hebraico scriptum est lamassae al Sofanna
 labue chore melchil tur ididot Quod nos latine uer
 timus uictori pro filio filiorum chore eruditionis ca
 ticum amantissimi. Symmachus more suo manifestu
 us triumphum pro floribus interpretatus est. Igitur
 sofannim uel pro his qui comutadi sunt uel in lilia tra
 sferuntur et flores: et melchil quoque et eruditionem et
 doctissimum sonat. Idida antiquum Salamonis e no
 me. qui alio sensu pacificus appellatur. Quatuor au
 tem psalmi licet in posteriori titulorum parte dissen
 tiat hoc principio denotantur quadragintaquatuor
 quinquaginta nouem sexaginta octo septuaginta noue
 e quibus duo medii inscribuntur. David primus et
 nouissimus filiorum chore et asaph. De cunctis non
 est dicere huius temporis. que cepimus explicemus
 Recte qui in seculorum sine mutandi sunt de quibus
 apostolus loquitur Omnes dormiemus: sed non om
 nes inmutabimur referuntur ad finem et hoc ipsum
 mysterium lectorem prae parat ad intelligentias spiri
 tuales. Vbi enim simplex et apertus est sensus quid
 necesse est audientes intelligentiam promoueri: et dici
 ad eum Qui habet aures audiendi audiat. Latius
 quoque canitur carissimo atque dilecto quia propter il
 lum ueniet sanctis promissa mutatio: quae quidem et
 in hac uita intelligi potest: quando exuimur ueteri ho
 mine: et induimur nouo: qui renouatur in cognitiōe
 secundum imaginem creatoris: et gloriae domini co
 templantes in eandem imaginem transformamur: qua
 si a gloria in gloriam: nec est tempus ullus quo non
 muetur praeteritorum obliuiscens et in futurum se ex
 tendens cum interior noster homo renouetur de die in
 diem: et inmutabilis deus qui loquitur per prophetam.
 Ego deus et non mutor: propter nos mutauerit fa
 ciem suam: formam serui scdam acceperit et de iuda
 a transmigrans ad Philistinum qui interpretatur po
 culo corruentes inebriati eis fuerant aureo calice ba
 bylonis Primum derisus sit propter stultitiam cru
 cis: deinde susceptus propter gloriae triumphos.
 Latissimus autem ille est: de quo Esaias canit Lanta
 bo canticum dilecto uinex mea et euangelium. Hic
 est filius meus dilectus in quo mihi coplacui: ipsum
 audite. cui non unus propheta sed ois chorus filiorum
 chore ne laudes canit. Qui sint autem filii chore id est
 Eualaria in xli psalmo copotentius disputatur. et ut
 sciamus textum cantici titulo conuenire mutatione de
 alio ad aliud dicit: et filia cui praecipitur ut antiqui pare
 tis oblita regis se amplexibus pareat. Victorem autem
 eum esse qui dicit Confidite ego uici mundus: et ad
 quem ista adolescentis oratio est. A te uictoria et sa
 pientia et gloria et ego seruus tuus. profecto nouit
 qui domino uicente superauit et est particeps triu
 mporum eius. et qui inaccessibilem gloriae coronam
 de candore bonorum operum et de uarietate uirtu
 tum texuit saluatori. Eructauit cor meum uerbus bo
 num. Pro quo interpretatus est Symmachus Com
 motum est cor meum uerbo bono indicans ad alterius
 sermonem cor meum dicentis esse motum et spiritu
 sco futura christi sacramenta pandente: et hunc i elo
 quium prorupisse ut quemadmodum ceteri de aduen
 tu illius sunt locuti: et iste loqueretur. Ructus autem
 proprie dicitur digestio cibi: et coclearum escarum i
 uentum efflatio. Quomodo igitur iuxta qualitatem el
 borum de stomacho ructus erumpit et uel boni uel
 mali odoris flatus iditium e: Ita interioris hominis cogitati
 ones uerba proferunt. Ex abundantia enim cordis os
 loquitur. Iustus comedens replet aias suam: cumque
 sacris doctrinis fuerit factatus de bono thesauro cor

dis profert ea quae bona sunt: et cum apostolo loquitur
 An experimentus quareis eius qui i me loquitur
 christus. Quidam ex plona patris dicitur intelligi uolunt
 quae ex imis uitalibus et cordis arcantis uerbum suum
 quod in se erat semp protulerit iuxta alterius psalmi
 uaticinium Eructero an luciferum genuite. et quomo
 do uterus non significat uterum: neque eis deo diuiditur
 in membra: sed eades substantia patris filiusque demonstrat:
 Sic cor et uerbum quod profertur ex corde patris o
 scendere et filium. Et quod sequitur Dico ego opera
 mea regi illi aptat intelligentiam ipse dixit et facta sunt:
 ipse mandauit et creata sunt: quod dicente patre opera
 tus est filius. Oia quae pater facit eadem et filium facere
 similiter et pater in eo manentem operari cuncta per
 filium. Dico ego opa mea regi propheticus chorus
 christi et ecclesiae sacramenta dicitur ne carne ui
 deatur indignus et ob conscientiam peccatorum dicatur
 ei ut quid tu enarras iustitias meas et assumis testa
 mentum meum per os tuum opa sua regi quem lauda
 turus e confitetur. ut uel si bona sunt ipse suscipiat uel
 si mala sunt mundet faciatque quod iustus est. Dic tu
 iniquitates tuas ut iustificeris. et iustus accusator sul
 e in principio sermonis: idioma autem non solum he
 braice sed et latine ligua est pro syntagmatibus opu
 scula dicere et scriptis. Ergo et iste qui laudes cantatu
 rus e domino carmen suum et opusculum consecrat ei. Et pro
 mus gentilius ipse iuocat i principio quem laudaturus
 e. Ligua mea calamus scribae uelociter scribetis: pro
 quo nos interpretati sumus ligua mea stilus scribae ue
 locis. Extrema psalmi prologi e et cuius praecedentibus iunge
 quae sequitur. Eructauit cor meum uerbum in laudes
 dei bonum et opuscula mea quibus eum laudaturus
 sum ipsi potissimum consecraui. Debeo ergo et liguas
 mea quasi stilus et calamus praeparare ut per illam i cor
 de auribus audientius scribat spiritus sanctus. meum e enim
 quasi organum praebere ligua illius quasi per organum
 sonat: quae sua sunt stilus scribit in carta calamus uel i
 charta uel membris uel i quacumque materia quae apta est
 ad scribendum. mea autem ligua quae i duodecimo psal
 mo legitur. Usque quo domine obliuisceris me in fines.
 Qui. n. i angustia constitutus e: serum et uidetur auxili
 um dei: et propterea ipse deprecatur ut cito adiuto
 rem dominum sentiat: et nequaquam iratum iudices
 se placatum. Imple nos matutina misericordia tua et
 laudabimus et letabimur i cunctis diebus nostris. Lxx.
 Repleti sumus mane misericordia tua et exultauimus
 et delectati sumus in omnibus diebus nostris. In
 cunctis pene locis haec habent Lxx consuetudinem: ut quae
 apud hebraeos in futurum ostenditur hoc illi quasi iam fa
 ctus et praeteritum referunt. Hoc igitur non ut illi uo
 luerunt dicunt se impletos matutina misericordia dei
 atque letatos: Alloquin si hoc factum erat quomodo
 postea deprecatur et dicunt. Respice in seruos tuos
 et i opa tua: sed totum quae postulant ideo deprecatur ut
 mereatur matutinam misericordiam eius: quam cum fu
 erint consecuti laudent eum atque letentur in cunctis
 diebus uitae suae. Videtur autem mihi resurrectionis
 spem et aeternae uitae praemia deprecari dicens Imple nos
 matutina misericordia tua. Quod quidem et uicesimi
 primi psalmi titulus sonat: qui proprie ad mysterium
 domini et ad resurrectionem eius pertinens inscribitur
 tur pro assumptione matutina. Latifica nos pro die
 bus quibus nos afflixisti et anis in quibus uidimus
 mala. Lxx. Letati sumus pro diebus quibus nos
 humiliasti annis quibus uidimus mala. Et lazarus
 quia receperat mala i uita sua in sinu Abrahae aeterno
 quiescit gaudio. Mala autem non ea appellat quae con

traria bonis sunt. Is pro afflictione ponit et agustis. Quibus malis et Sara afflixit Agar ancillas suam et de quibus in euangelio scribitur sufficit diei malitia sua. Quatio igitur in hoc seculo paupertate inimicorum persecutioibus seu potentia uel morborum cruciatibus fuerimus afflicti tanto post resurrectionem in futuro maiora premia consequemur. Pulchre autem non dixit sustinimus mala sed uidimus. Quis est n. homo qui uiuat et non uideat mortem? Quis non tam ad dissolutioes corporis referenda est quam ad multitudinem peccatorum iuxta quas dicitur: Anima quae peccauerit ipsa morietur: Appareat apud seruos tuos opus tuum et gloria tua super filios eorum. Ergo in seruis suis ipse dominus operatur opus suus: nec propria quis salute contentus est sed quarit glorias filiorum. i. seruorum dei filios autem non tam illos qui de eorum stirpe generati sunt quam discipulos accipere debemus: de quibus et Paulus loquitur: batur filioli mei quos iterum parturio. Unde et Iohannes apostolus secundum merita filiorum suorum profectusque opus singulorum scribit ad paruulos: scribit ad iuniores: scribit ad patres. Et sic decor domini dei nihil super nos: et opus manus natarum fac stabile super nos et opus manus natarum confirmat. Lxx Et sit splendor domini dei super nos et opus manus natarum dirigat super nos: et opus manuum nostrarum dirigat. **U**bi sunt qui liberi arbitrii sui potestate plaudentes in eo se putant dei gratia consecutos si habeant potestatem faciendi uel non faciendi bona uel mala. Ecce hic beatus Moyses post resurrectiones: quas postulauerat dicens Imple nos matutina misericordia tua: et laudabimus et letabimur in cunctis diebus nostris nequaquam quam se resurrexisset contentus est: et aeterna uita premia consecutus: sed postulat ut decor domini dei sui sit super eos qui surrexerint et splendeat in aeternis cordibusque scorum et opera manus eorum ipse dirigat fatiatque esse perpetua ipseque confirmet quicquid in seculo uidetur boni. Sic enim humilitas deprecans meretur premia ita superbia confidentis dei auxilio deseretur.

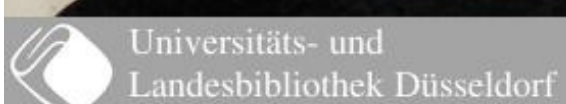

Deo me principia in christo filia a plebisque rephendi quod interdus scriba ad mulieres et fragilioris sexum maribus praeferam et ideo debeo primus respondere obrectatoribus meis et sic uenire ad disputationem quam rogasti. Si uiri de scripturis quarerent mulieribus non loquerer. Si barach ire uoluisset ad praesens Delbora de uictis hostibus non triumphasset. Hieremias carcere clauditur: et quia periturus israhel uirum non receperat prophetantem Nolda eis mulier suscitatur. Sacerdotes et pharisaei crucifigunt filium dei: et maria magdalenae plorat ad crucem: uinguenta parat: quarit in tumulto: hortolanum interrogat: dominum recognoscit: pergit ad apostolos: reptum nunciat. Illi dubitant: ista confidit. Vere pyrgitis uere turris cadoris et libani: quae prospicit faciem damasci: sanguines uidelicet saluatoris ad sacra poenitentiam pro uocantem. Defecerant Sare muliebria et ideo Abraham ei subicitur: et dicit ad eum Oia quae dicit tibi Sara audi uocem eius: illi defecerant muliebria: tu nunquam habuisti. Sexus deferebatur uirgine: christus portat in corpore iam possidet quod futura est. Rebecca pergit ad interrogandum deum et eius responsione condigna audit oraculum. Quae geres in utero tuo et duo

populi in uentre tuo diuidetur. Illa duos generat dissidentes: tu unum quotidie concipis: parturis: generas unione secundus: maiestate multiplicem: trinitate concordem. Maria soror moysi uictorias domini canit et bethlehem nazareth atque esiraten stirpe nominis sui signat in posteris. Filia salphat hereditates inter fratres merentur accipere. Ruth et Hester et Judith tanta gloriae sunt ut sacris uoluminibus nomina indiderint Anna prophetissa generat filium Leuita propheta tam iudicem: sacro crine uenerabilem: et offert eum in tabernaculo dei. Tecnitae mulier regem dauid iter rogatione concludit enigmate docet: exemplo dei militat. Legimus et alias sapientes fecias quae cum obsideretur ciuitas et per unum rebellis dux exercitus Iob ab muro ariete quateret: loquuta est ad populum in sapientia sua et tanta multitudinis periculum muliebri auctoritate sedauit. Quid loquar de regina Sabba quae uenit a sinibus terrae audire sapientias Salomonis: et testimonio domini condennata est omnes filios israhel. Elizabeth utero prophetizat et uoce. Anna filia phamuelis in templo templum efficitur dei: et quotidianio ieiunio caelestis inuenit panem. Sequuntur mulieres saluatorem: et ministrant ei de substantia sua. Ille qui de quinque panibus quinque milia hominum exceptis mulieribus et paruulis aluit escas sanctarum mulierum non recusat accipere. Eum samaritana loquitur ad puteum et saturatur conuersione credentis cibos qui episcopi fuerant negligit. Apollo uirum apostolicum et in lege doctissimum Aquila et Priscilla erudunt et instruunt illum de uia domini. Si doceri a seia non fuit turpe apostolo: mihi quare turpe sit post uicos docere et fecias. Hae et huiusmodi **σ**εμνολογηθαι id est pudicissima in similitudinem scribae uelocis quem notarium intelligere possumus quodam signorum condicio breuitates euangelii structurae sermones exarabit in tabulis cordis carnalibus si enim lex per manum mediatoris digito dei scripta est: et quod destructus est glorificatus est quantum magis euangelium quam manuscriptum est per meam linguam scribetur a spiritu sancto ut illius laudes ad quem in **E**saia dicitur: Veloce trabe cito praedare: uelox in corde credentius sermo describatur spetiosus forma praesens filius hominum: in hebraico decor pulchrior es filius hominum. finito proemio hic narratio exordium est et fit apostrophae ad ipsum amanuissimum et dilectum et regem cui dicentis opera consecrata sunt. Quae autem quomodo cunctis sit pulchrior filius hominum: de quo legimus in **E**saia. Vidimus eum et non habebat spem neque decorem sed erat spes eius inhonorata et deficiens a filio hominum. Non in plaga positus et sciens ferre infirmitatem. quia auertit faciem suam nec statim scriptura dissonant uidetur: quia ibi ignobilitas corporis per flagella et sputa et alapas et clauos et iniurias patibuli commemoratur: hic pulchritudo uirtutis in sacro et uenerando corpore: non quo diuinitas christi hominibus comparata formosior sit haec enim non habet comparationem sed absque passionibus crucis uniuersis pulchrior est. Virgo de uirgine qui non ex uoluntate uiri: sed ex deo natus est. nisi eis huisset et in uultu quidam oculisque siderem: nunquam eum statim fuissent secuti apostoli: nec qui ad comprehendum eum uenerant corruissent. Denique et in presenti testimonio in quo ait. Non in plaga positus et sciens ferre infirmitates: Reddit causas quare ista permissus est quia auertit faciem suam. i. paululum diuinitate subtracta corpus iniuria dereliquit: Quidam hunc uersiculum superioribus copulat uti spetiosus forma praesens filius hominum non ad christum: sed ad calamum

referatur. Effusa est gra in labiis tuis propterea unxit te deus in aeternum. In editioe uulgata pro bndixit unxit legimus. Sed sciendum quod error scriptorum Lxx translatoribus non debeat imputari qui hoc loco cum hebraica ueritate non concordant legentes illud Iesus proficiebat sapientia et aetate et gratia apud deum et homines; et in alio loco Admirantur super uerbis gratia illius quae egrediebatur de ore eius: et quod in potestate habet sermonem intelligere possumus quo sensu dictum sit: effusa est gratia in labiis tuis. Nonne inuenit gratiam apud dominum in diebus suis et moyses et reliqui prophetae? Sed omnis multitudo gratiae in labiis saluatoris effusa est: quae in breui tempore repleuit totum orbem tanquam sponsus processit de thalamo suo a summo caelo egressio eius: et occursum eius usque ad summum eius. Nam et sancta maria quae conceperat illum in quo omnis plenitudo diuinitatis habitat corporaliter plena gratia salutatur: et apostolus sciens predicationem suam non in eloquentia saeculari. sed in uirtute dei omnes mundi superasse doctrinas ait et sermo meus et predicatio mea non in huane persuasibilibus sapientiae uerbis: sed in ostensione spiritus et uirtutis ut non sit fides nisi in sapientia hominis sed in uirtute dei sequens ipsum reprehendens quia dixerat apostolus autem omnibus laboraui: statim intulit non autem ego sed gratia dei quae mecum est et rursum quia gratia eius qui in me est non fuit uacua. Proprie autem in saluatorem uerbum effusionis adiungitur ut significet gratiae largitatem secundum illud effundas de spiritu meo super omnes carnes: Et charitas dei effusa est in cordibus uisus. Et nota quod omnia quae dicuntur intelliguntur ad personam eius referas qui assumptus ex maria uirgine est quod pro gratiam labiorum in aeternum benedictus esse dicatur tale quid apostolo predicante huili autem se factus obediens usque ad mortem mortem autem crucis: pro quod deus illius exaltauit et donauit illi non me quod est super omne nomen. Sic. n. ibi forma serui passionis iurgia est: et exaltatio nominis eiusque donatio ad patrem redditur: ita hic effusio gratiae et benedictionis in sempiternum ad eum referenda est: qui potest humiliari et crescere. Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime sime spiritus tua et pulchritudine tua. In hebraeo Accinge gladio tuo super femur fortissime gloria tua et decore tuo Iustum locum te arbitror optime intelligere. et accinctam christi gladio militare. Ut autem scias semper uirginitatem gladium habere pudicitiae pro quem truncat opera carnis et superat uoluptates. Gentiles quoque error deas uirgines finxit armatas: Accixit et Petrus lumbos suos: et ardentem lucernam habuit in manibus: quod autem femur significet opera nuptiarum his breuiter exemplis doceberis Abraham mittens ad uxorem quaerendam filio suo Isaac dicit maiori domus sua: Pone manus tuas in femore meo et adiurabo te per deum caeli: Non dubium quin per eum qui de eius semine erat nasciturus: Jacob postquam luctatus est cum homine qui ei apparuerat ad torrentem iaboth mesopotania derelicta et terram repromissionis ingrediens non ante israhel sortitus est nomen: quod sanguis femoris eius emanauit: et ad filium loquitur: non deficiet princeps ex iuda: neque dux a femoribus eius. Et rursum ipse moriturus ioseph adiurat in femore suo: ne eum in egypto sepeliat. In iudicum quoque libro legimus: Sedeonis erat filius Septuaginta: qui egressi sunt de femoribus eius. In cantico autem cantorum Ecce lectus Salamonis sexaginta potentes in circuitu eius: de potentibus israhel omnes tenentes gladius docti ad bellum. uir: et gladius eius super femur eius. Gloria ergo et decore suo sive spiritus et pulchritudine

diuinitatis suae carnis opa mortificans et uirginibus uirginitatis princeps fuit. Et intende prospere procede et regna. Propter ueritates et mansuetudinem et iustitias et deducet te mirabiliter dextera tua. In hebraeo decore tuo prospere ascende pro ueritate et mansuetudine iustitiae: et docebit te mirabiliter dextera tua. Sermo scriptus est ad hebraeos decore tuo: ne quis idipsum uisio librariorum repetitum putet: et est figura quae apud rhetores repetitio nominatur more ergo panegyrici: quo laudatores loquuntur ad eos quos praecominis efferunt armatum cohortatur ad praelium ut semel arrepta bella non deserat et super hostium strages uictor incedens praeparat sibi regnum. in his quos diaboli eripiens potestate suo copulauit imperio: et dicat ego autem constitutus sum rex ab eo super sion montem sanctum eius. Nullius dubium ueritatem et mansuetudinem et modestiam et iustitiam christum appellari qui dicit: Ego sum uia ueritas et uita et discite a me quia mitis sum: et humilis corde: et qui factus est nobis a deo iustitia et redemptio et factitas. Haec autem uniuersa dicuntur in corpore ut exigatur in membris. Victoria domini seruorum triumphus est. Magistri eruditio discipulorum profectus. Et quod sequitur: Et deducet te mirabiliter dextera tua. Aut de signis quae in euangelio praeparauit aut tropicos de eadem quam exercuit in hostibus sentiendum est. Cor sapientis in dextera et cor stulti in sinistra eius. Christus in dextris est: antichristus in sinistris. Hebraica interpretatio distat in uerbis: non distat in sensu. Sagittae tuae acutae potentissimae: populi sub te cadent in corda inimicorum regis. In hebraeo absque potentissima reliqua similiter et hic uersiculus potentissimus tibi aptus est: quae iaculo domini uulnerata cum sponso in cantico cantis. Uulnerata caritate ego sum: Nec mirus si sponsus tuus habeat plures sagittas: de quibus in cetero nonodecimo psalmo dicit. Sagittae potentis acutae cum carbonibus desolatoris: cuius prius ipse sit iaculum: Et loquatur in Esaya. Posuit me quasi sagittam electam et in pharetra sua abscondit me: Dis sagittis et Elephas in itinere eius altero uulneratus a sebat. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis de Iesu dux loqueretur nobis in uia et aperuit nobis scripturas: Et in alio loco legimus Sic sagittae in manu potentis ita filii excussorum. Dis sagittis totus orbis uulneratus et captus est. Paulus sagitta domini fuit uulneratus qui postquam a hieresolyms usque ad illyricus missus arcu domini huc illucque uoluit: ad Hispanias se festinat ut uelox sagitta sub pedibus domini orientes occidentemque prosternat. Et quia plures sunt potentissimi regis inimici: qui uulnerati fuerant ignitis sagittis diaboli: et quia seruus spiculo percussus in iecore sagittae domini mittuntur ignitae cum carbonibus desolatoris ut quicquid uitae in corde inimicorum regis fuerit excoquant et saluteri igne ignes efficiant perditores. Sedes tua deus in saeculum saeculi usque directio uirga regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitates propterea unxit te deus deus tuus oleo tuo laetitiae pro participibus tuis. In hebraeo thronus tuus deus in saeculum saeculi et in aeternum sceptrum aequitatis sceptrum regni tui dilexisti iustitias et odisti iniquitatem propterea unxit te deus deus tuus oleo exultationis pro participibus tuis. Duas personas eius qui unctus est dei: et qui unxit intellige. Unde et Aquila Iohannem uerbis hebraicum non nominatiuo: sed uocatiuo interpretatur dicens deo et nos pro intelligentias posuimus quod latina lingua non recipit dualem numerum ne quis puerse putet domini dilecti et aman

tissimū et regis bīs piem nominari: quāquā pī i fili
 o: et filius in pie: et alter horum sibi et habitator et
 thronus fuit: tamen in hoc loco ad regem qui deus
 est sermo dirigitur: et dī ei q̄ imperius eius: (hoc eis
 intelligo thronus iuxta illud quod scriptus est *De fru
 ctu uentris tui ponas sup thronum tuum*) finem non
 habet: quod quidem et marix angelus nuntiauit. *Da
 bit ei dominus thronus dauid p̄is sui et regnabit su
 per domum iacob in aeternum et regni eius non erit
 finis.* Nec putemus hoc illi esse contrarium: quod a
 postolus scribens ad corinthios ait filium traditurus
 regnum et subiiciendum ei: qui sibi subiecit oia: ut sit
 deus oia i oibus. *Nō. n. dixit tradet p̄i ut uideretur
 suum seperare s̄ tradet deo: hoc est habitanti in assū
 puone corporis deo ut sit deus oia in oibus et chri
 stus qui ante per pauca uirtutes erat in singulis per
 oēs in oibus cōmozetur.* Sceptum autē et uirga in
 signe esse regnātis ipse propheta significat dicens sce
 ptrum xquitatis sceptrum regni tui *Quidam de Esaia
 testimonium proferentes* *Hiet uirga de radice iese
 et flos de radice eius ascendet hōies: qui est assump
 tus intelligunt. cui et deferatur imperium et qui prop
 ter dilectam iustitiam: et exosam iniquitatem regnare
 dicatur: et unctus ē oleo exultationis p̄ participibus
 tuis: quali p̄mum caritatis et odii in unctione sump
 turus.* Docemur autem in utraqz ptem et amoris et
 odii esse in nobis semina: cui ipse qui primitias mas
 sa nostrorum corporum leuauit ad cōcos: et dilexe
 rit iustitiā et oderit iniquitates. *Unde dauid* *Nōne
 odientes te oderas domine: et sup inimicos tuos ta
 bescebā: p̄fecto odio oderā illos.* Quod sequitur *Un
 xit te deus deus tuus* *Primum nomen dei uocatio
 casu intelligendum est sequens nominatio. quod sa
 tis miror: cur Aquila non ut cōpat in primo uersicu
 lo uocatio casu interpretatus sit. s̄ noiatuo bis nomi
 nans deum qui supradictus unxit deum.* In hoc lo
 co *Photinus opprimitur. s̄ Arius caput leuat de e
 uangelio testimonium proferens. Ascendo ad piem
 meum et ad p̄es uisus et deum meum et deum uisus.*
*S̄ cum dilectum audiat eum accinctum gladio sup
 femur et regnare p̄ iustitiā et ueritatem et māsueta
 dīnem et ungi p̄ dilectam iustitiā et exosam iniquita
 tem et unctum esse p̄ confortibus suis de quibus
 scriptum est.* *Participes christi facti sumus si tñ prin
 cipium substantiā usqz in finem firmum retineamus.*
*miror cur solus deus dei calumniā uocet. quasi unī
 uersa quæ dea sunt diuinitati uerbi nō huānitati hōis
 conueniant. audiat actus apostolorum Iesum Naza
 renum quæ unxit dō spū scō. Audiat euāgelius Sp̄
 ritus sanctus supueniet i te et uirtus altissimi obum
 brabit tibi. p̄ quod quod nascetur i te scum uocabit
 tur filius dei. Ipsum quoque dñum audiat itonātes
 Spiritus domini super me: propter quod unxit me:
 participes autē apostolos credentesqz significat. quib
 bus unctiois suæ uocabulū tribuit: ut ab uncto uocē
 tur uncti. i. christiani. myrrha et gutta et calia a uesti
 mentis tuis a domibus eburneis ex quibus delecta
 uerunt te filia regum in honore tuo. *Præfatio ipsa
 te doceat iccirco me hunc psalmus explanat uoluisse:
 quia ad uirginem scribens pro liliis et floribus titu
 lum repperi. Ita qz consequenter et istos uersiculos
 ad te referā: cui uolumen hoc scribitur.* *Cortificasti
 membra tua sup terrā et quotidie christo offers myr
 rhā: christi bonus odor es: et propterea stacten idest
 stillam uel guttam exhibes domino. Narrat et hī qui
 dicunt aromatus noues uirtutes: stacten florem esse
 myrrhā. Quod autem sequitur *Lasia ipsa est quæ***

ab aliis *σύριγγ* idest fistula nuncupatur i laudes de
 i uocalis et omnes pituitas et rheumata uoluptatus
 suo calore exquoquens: ubi in nris codicibus scriptū
 est gutta uel stacten in hebraico *Alotb* legitur. *Unde
 et Nicodemus centus libras myrrhā et aloes ad se
 pellendus dominus praxparauit. Et sponsus loquitur
 ad spōsias. Myrrhā et Aloe cum omnibus unguen
 tis Et illa respōdit. *Manus meæ distillauerunt myr
 rhā: digiti mei myrrhā pleni. Proice et tu mortis
 opa christi in baptisate consepulta: et huic mundo
 mortua et nihil aliud nisi de cōlestibus cogitans loq̄
 re ad sponsus tuum. *Manus meæ distillauerunt myr
 rhā: digiti mei myrrhā pleni. Legimus et unguētū
 sacerdotale. cuius et dauid meminit. Sicut unguētū
 in capite quod descendit in barbā barbā aaron. quod
 descendit in orā uestimenti eius: in quo cum ceteris
 aromantibus miscetur et stacten. Offerūt et magi mu
 nera: et in præfati loco initium uestimentorum chri
 sti est suscipere mortem illius et in sua carne mōstrare
 Hæc idumenta para sponso tuo: his a te uestibus cō
 pius iccedat. *Amqz ei huiuscemōdi texueris uestimē
 ta efficiens ipsa tēplum domini et latificabis eus de
 domibus eburneis siue ut melius in hebraico scribi
 tur *De tēplo dentius et laudes domino canes totaqz
 mundo mortua āgelorus imitaberis choros. Ebur e
 nim et dentes insigne esse mortis et uocis ipsa nomi
 nus natura testatur. et consequātur eidē adiunctum
 est *Ex quibus delectauerunt te filia regum in bono
 tuo: Rex regis et dominus dominātium sponsus tu
 us est. Reges isti qui sub tāto rege reguli sunt p̄ies
 tui sunt qui te euāgelica doctrina genuerunt. Porum
 tu filia hōrificas in oibus uestimētis et odoribus bo
 nis et tēplo eburneo eum cui supradictus est: *Musa
 est gratia in labiis tuis et accingere gladio tuo super
 femur tuus potentissime. et sagittæ tuæ acutæ et thro
 nus tuus deus i sæculum sæculi pro eo quod nos trā
 stulimus domibus eburneis. quia in graeco scriptus
 est *από βαρείων* quidam latinorum ob uerbi ābigū
 tatem a graibus interpretati sunt: cum βαρείον uer
 bum sit *επιχώριον* idest gentile palæstina: et usqz
 hodie domus ex omni pte conclusa et in modum x
 dificata turrius ac moxius publicorum βαρείον appel
 lētur: *Assitit regina in uestitu deaurato: Quod sequit
 tur circumdata uarietate excepta editide uulgata nul
 lus interpretum transtulit In hebraico stetit coniunx
 in dextera tua in diademate aureo *Ubi nos coniugē
 uestimus in hebræo legitur *segal* pro quo: *Aquila
 σὺνκοιλόν* *Symmachus* et quita editio *παλλὰ
 κην* .i. pellicem idest concubinam *lx̄x* et *Theodocion*
 et sexta editio reginas interpretati sunt. *Deinde ubi e
 go posui diademate aureo *Symmachus* trāstulit in
 auro primo: *Aquila* quita et sexta editio i tictura uel
 in auro ophir *Quæ filia regis sunt: et in sponsi parā
 tur āplexus: p̄ myrrhā guttā et calia et domus ebur
 neas delectāt eum cuius thronus in sæculus sæculi ē.
 Quæ autem iam sup petrā christus stabili radice fun
 data est catholica ecclesia una columba p̄fecta et pro
 xima stat a dexteris eius et nihil i se sinistris habens
 stat i uestibus deauratis. *De sermonibus scripturarum
 ad sensum trāsies et cunctis uirtutibus plena: siue ut
 nos trāstulimus in diademate aurato. ē. n. regina re
 gnatqz cum rege: cuius filias possumus intelligere et
 in cōmune credentis aias et proprie uirginum cho
 ros. *Ophir genus auri est uel a loco india uel a colo
 re noiē inditius. *Septem quippe apud hebræos auri
 uocabula sūt. *Vxorē quoqz et cōcubinā itelligamus
 de cātico *Salomonis* quæ sine spōso suo uel marito***************

dormire nō potest. **Audi filia et uide et inclina aurē tuas:** et obliuiscere populus tuus: et domus patris tui et concupiscet rex decorem tuum. quoniam ipse est dominus deus tuus: et adorabunt eum. **In hebraico.** Audi filia et uide et inclina aurē tuam: et obliuiscere populi tui: et domus patris tui: et concupiscet rex decorem tuum. quia ipse est dominus deus tuus: et adora eum. Ducisq; p prophetæ linguam quam calamo scribenti uelociter comparat loquitur spiritus sanctus ipsius regem et bellatorem et deum spōsumq; cōpellans. Dic persona patris inducitur loquentis ad sponsam filii sui: et cohortantis eam: ut ueteris gentilitatis et idolatriæ errore cōtempso: primus his quæ dicantur attendat: et propter quod de alienigena filia nominetur. dein de uideat uel ipsa quæ dicuntur uel uniuersas cōdicionem ex uisibilibus intelligens inuisibilia et ex creaturis sentiens creatorem et diligenter inclinet aures suam et quæ dicuntur memoriter teneat: **Quisq; audi erit uiderit inclinauerit aurem suas totamq; se doctrinæ tradiderit et eorum intelligētia quæ dicuntur obliuiscatur primū populū suus: et cum Abrahamā de chaldæa egrediens reliquat terras natiuitatis et cognationis suæ.** Nemo dubitat patris nius anteq̄ adoptaremur a deo fuisse diabolus de quo saluator ait **Nos ex patre diabolo esis nati.** Cum ergo ait antiqui patris fueris oblita: et talem te exhibueris depositis pristinis sordibus ut sup fratrualem dealbata cōscendas et quas possit diligere filius meus: tunc concupiscet rex decorem tuum: **Et ne putes unum esse de turba a quo amanda es ipse est rex tuus: et dominus tuus.** quia uero interdum qui reges et domini sunt: sunt quidem potestate reges et domini: tamen eiusdem naturæ cuius sunt illi: in quos dominantur et regnant: idico tibi q̄ et deus tuus sit et debeas adorari eum. **Lxx** interpretes nō dixerūt: adorabis eus: s; adorabūt eū: ut sit sēsus iste qui te amaturus ē: qui tuā pulchritudines dilecturus deus est et adorandus ab hominibus quod de ecclesia de gētibus cōgregata exposuimus. unusquisq; ad seipsum referat aiāq; credentis q̄ prioribus uitiis derelictis adoptetur in filiam: inclinet aurem suā. obliuiscatur ueteris conuersationis: et cum apostolo dimittat mortuum patris et talem se præbeat qui ametur a rege. **Ipse est enim dominus eius: cui flectet de beat genu: et deposita supbia iugum humilitatis assu mere.** Interrogemus iudæos quæ sit ista filia: ad quā loquitur deus. non dubito quin synagogā respondeat. **Et quomodo dicitur synagoga et israelitico populo.** dimitte populus tuum et domus patris tui: nunquid reliquit gentem hebræam et abrahā patris antiquus. **Si dixerint de uocatione significari Abraham quia chaldæos reliquerit.** certe alius qui loquitur **Quis ē iste rex qui amaturus est decorem Abraham audi filia: et alius de quo loquitur Concupiscet rex decorem tuus: qui alius non solum rex s; et dominus et deus ē qui adorandus est.** **Filia tyri in muneribus uultus tuum deprecabuntur omnes diuites plebis.** **In hebræo.** Filia fortissima in muneribus uultum tuum deprecabuntur diuites populi. **Verbum hebraicus sor:** quod in **Ezechiele** legimus iuxta **Lxx** interpretari potest et tyrus et tribulatio et fortissimus siue fortissima et si lex et lapis durissimus. **Vnde in præsentī loco error ortus est: Aquila enim et Lxx: et Theodocion et qui ta editio tyrum interpretati sunt.** **Sexta uerbum hebraicum posuit sor: Symmachus** κρατειλαν idest fortissimam. **Nos idipsum ad deum retulimus ut illa cui supra dixerat: Audi filia et uide filia fortissimā nuncupetur aut certe ipsa fortissima sit.** quia imitata ē

fortem patrem: cuius uultum in diuersis muneribus deprecabuntur diuites plebis diuites in cunctis operibus bonis et scia. siue qui et diuites putantur in saculo sapientes huius mundi et philosophorum discipulis eruditi uel quod melius est qui ante diuites fuerunt habentes eloquia dei et testamenta et prophetas idest de populo israel. ut enī ante saluatoris aduentum hi qui de tyro erant hoc est de populo gentium et profelūti esse cupiebant deprecabuntur diuitem populum israel: et p eos introducebantur in tēplū sic post aduentum domini quicumq; ex israhelē redire uoluerint diuites quadā familiaritate et protectiōe dei uenient ad filiam tyri et offerentes uaria dona uirtutis et cōfessionis in christum deprecabuntur eā: ut salutes quam pdiderunt in iudæa inueniat in gentibus. **Omnia gloria eius filia regis abintus in simbris aureis circum amicta uarietatibus** **In hebræo ois gloria eius filia regis intrinsecus fasciis aureis uestita est: pro eo quod i Lxx scriptum ē: εὐσθεν** et nos interpretati sumus abintus uel intrinsecus **In quibusdam exemplaribus inuenitur εὐσθεν.** quod cogitationes sonat in quo ostenditur omnes gloriā ecclesiæ cui supradictum est **Audi filia et uide et o filia tyri et nunc appellatur filia regis esse intrinsecus et in cogitationibus idest i interiori homine et in circūcisione nō manu facta: s; spū habente fidutiā in cōscientia apud deum: et tota pulchritudine posita magis in sensuum cognitione q̄ in uerborum flore.** **Quomodo autem i stamine ex quo subtegmen interitur dependent simbricæ et tota uestimenti uirtus in stamine est.** Ita i aureis sensibus scripturarum: in quibus uestis ecclesiæ omnis interitur miscetur aliqua de natura de moribus. **Et hoc ipsius significat uestis aarō auro: purpura: cocco: bysso: biacynthoq; cōtexta: quā fecerūt mulieres quibus deus dedit ad texendum sapientiā.** Et ut iteligeri possimus omnem ornatum filia regis intrinsecus ipsam loquitur in cātico. **Introduxit me rex in cubiculum suum: in quo clauso ostio labiorum deus patres iubemur orare.** **Wis i. viii.** quoq; psalmo cuius titulus inscribitur pro absconditis filiū uariam habuit et **Joseph tunicā: quā ei texuit mater ecclesia.** De his simbris saluatoris ἀμφοσά una saluatorē tetigit et sanata est. **Quod autem in hebraico scribitur fasciis aureis uestita est idipsum significat qd supra ois gloria filia regis intrinsecus: fasciis sensum diuinorum in teriora mēbra obuoluuntur ecclesiæ: et tota uterū tegitur abito.** Harum fasciarum non potest obliuisci spōsa secundum **Hieremiā** **Quia mamas ligent et pectus in quo cogitationes sunt protegent.** **Adducentur regi uirgines post eā proxima eius afferentur tibi: afferentur in latitā et exultatione.** adducentur in tēplū regis. **Iuxta Lxx prior uersiculus adhuc de filia canitur ornatu: sequens ad ipsius sponsam regemq; dirigitur.** **Porro iuxta hebraicum nomen totum ad spōsam dicitur usq; ad eum locum ubi scriptum est: Pones eos principes i uniuersa terra et legitur in scutulatis.** **Ducentur ad regem uirgines: sequentur eam amicae eius: ducentur illuc ducentur in latitiis et exultatiōe ingredientur in thalamus regis.** multam esse distantiam animorum in christo credentius demonstrat cāticus cāticosum ubi scriptum est **Sexaginta sunt reginae et octoginta concubinae: et adolescentulæ quarum nō ē numerus.** **Una est colūba mea pfecta mea proxima mea de qua dicitur.** **Viderunt eā filia et beatificant eā et reginae et concubinae laudant eā.** **Quæ ergo pfecta est et sancta corpori et spiritu et columba et proxima meretur uocari.** **Hæc est filia de qua supradictum est.** **Asiūt re**

gina a dextris tuis in uestitu deaurato. Quae autem sit pergressa sunt sex dies mundi et futura regna suspirat regina appellatur: si qua uero circuncisiones quidem habet octaua diei sed adhuc non uenit ad nuptias: haec concubina uocatur: diuersa autem multitudo creditur: quae necdum potest sponsi amplexibus copulari: nec de eo liberos parere adolescentula dicitur. Ego puto de istis uirginibus quae sequuntur ecclesiam et in primo ponuntur gradu et te esse et omnes qui in uirginitate corporis et a se pseruauerunt proximas autem et amicas uiduas esse et in matrimonio continentes quae omnes in latitia et exultatione ducuntur in templum quasi sacerdotes dei et in thalamum quasi sponsa regis et sponsa. Hoc templum et Joannes uidit in Apocalypsi: et propheta desiderat. **U**na inquit petii a domino: haec requiram ut inhabitem in domo domini omnes dies uitae meae. **E**t item Domine dilexi decorem domus tuae et locum holocausti gloriae tuae. **E**t in alio loco Quia transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domus dei: in uoce exultationis et confessionis sonitus festa celebratus. Scutulata autem quibus sponso suo uirgine componitur ipsa sunt: quae in Lxx legimus circumamicta uarietate. Pro patribus tuis nati tibi filii: constitues eos principes super omnes terram. **I**n hebraico Pro patribus tuis erunt tibi filii: pones eos principes in omnem terram. **E**t ex patris persona nequaquam de filia sed rursus ad filiam sermo intelligi potest. **E**t ex filiorum chora si ergo ad sponsas sermo dirigitur. Sponsa autem de nationibus congregata est: cui supra dicitur obliuiscere populum tuum et domum patris tui: debemus sponsae patres nosse: ut consequenter nouerimus et filios: pro patribus tuis de quibus in Hieremia locuta est quod falsa posuerunt patres nostri idola: et non est in eis qui pluat. Pro Platone pro ceteris diuersorum dogmatum et errorum magistris nati sunt tibi filii quos constituisti principes tuos et fecisti in populis praeceptores. **U**el certe taliter **O** ecclesia filii tui quos genuisti tibi uertetur in patres tuos cum de discipulis feceris eos magistros et in sacerdotali gradu omnium testimonio. **A**braha Isaac et Jacob: et reliquos patriarchas filios qui et in patrum homine sunt nati apostolos intelligamus: qui nisi sunt a domino praedicare usque ad extremam terram: et baptizare credentes in nomine trinitatis. **S**ed quaeritur quomodo ecclesia de gentibus patres habere possit **A**braha Isaac et Jacob: cum et supradictus sit **O** bliuiscere populum tuum et domum patris tui. **L**egamus euangelium **N**olite dicere patrem habemus **A**braham: potens est deus de lapidibus istis hoc est de duro corde gentium suscitare filios **A**brahae: et in alio loco **S**i filii **A**brahae essetis opera **A**brahae faceretis. **E**t in genesi. ad ipsum **A**braham loquitur deus **I**n seculo tuo inquit benedicetur omnes gentes. **S**icut. n. ille in praesentio ex fide iustificatus est: ita et nos iustificabimur in fide eadem si habuerimus fides et opera patris nostri **A**brahae potest hoc ipsum et ad saluatore dicitur uel a patre uel a populi choro et a spiritu sancto pro patris tui stirpe uidelicet iudaeorum qui te reliquerunt et negauerunt nati sunt tibi filii apostoli et est de nationibus credentes quos constituisti principes in uniuersa terra. **M**emor ero nominis tui domine in omni generatione et generationem propterea populi confitebuntur tibi in aeternum et in saeculum saeculi. **I**n hebraico **R**ecordabor nominis tui in omni generatione et generatione propterea populi confitebuntur tibi in saeculum et in aeternum. **Q**uod nos interpretati sumus: confitebuntur tibi. **S**ymmachus translulit laudabunt te. **R**e-

gina quae steterit a dextris regis in uestitu deaurato et iussa fuerit obliuisci populi et domus patris sui. et iterum illi dictum erat **P**ro patribus tuis nati sunt tibi filii constitues eos principes super omnes terram. intelligens quantum decoranda sit gloria et quibus primis subleuanda conuertit ad spiritum suum uoces suas et pollicetur recordaturam se semper nominis sponsi sui in omni generatione et generationem. **Q**uod promissum uidemus expletus ipsa christiana nobis omnibus christianorum nomen imposuit: nomen nouus: in quo benedicentur omnes familiae gentium. recordatur autem non in una generatione sed in omnibus uel cunctas significans nationes: uel duas generationes iudaeorum atque gentium. **E**t quia hoc parus est si in duabus generationibus nominis domini recordatur: propterea populi confitebuntur qui in ecclesia fuerint et laudabunt dominum in aeternum et in saeculum saeculi. **Q**uando et tu o filia. **P**incipia saeculorum mixta choro inter uirgines ducere ad reges: et ex domibus eburneis delectabis sponsum in honore tuo tunc recordare et mei: qui huius psalmi tibi domino reuelate intelligentiam tribuit: et dicto. **M**emor ero nominis tui: ut quae per te intellexisti carminis: itelligas si uita comes fuerit: et totum canticum canticorum.

Beati Hieronymi expositio psalmi xlviii. Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum ad renatos in uigilia pascae habita feliciter.

One psalterium sagaci mente perstrans nusquam inuenio quod filii chora aliquid triste cantauerint: **S**emper in psalmis eorum lata sunt et iocunda: semper terrenis humilibusque contemptis caelestia et aeterna desiderant congruentes interpretationi nominis sui. siquidem chora interpretatur caluities: quia ergo dominus noster in loco caluariae crucifixus est et sepultus: Quicumque in cruce eius credunt: et in resurrectione: hi filii chora. i. filii caluariae nominantur. **S**uper qua caluaria dominus noster iesus post resurrectiones ad caelestia regna ascendens irridetur a paruulis et ab incredulis iudaeorum. **S**ed Elissam irridentes urli comederunt. **H**oc de titulo scriptum dixisse sufficiat. **N**unc ad psalmi principium reuertamur. **S**icut ceruus desiderat ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus: ceruorum natura est ut serpentes uenena contemnant: qui potius naribus suis eos extrahant de caernis ut interficiant atque dilacerant: **L**us uenenum coeperit intrinsecus astuare: et quis eos non possit occidere: tamen sitis ardore et incidium tolerantes tunc illi fontes desiderant: et purissimis aquis feruentia uenena restingunt. quomodo itaque illi cerui desiderant fontes aquarum: ita nisi qui de aegypto et de saeculo procedentes interfecerunt **P**haraonem in aquis suis: **E**t omnem exercitum eius in baptismo necauerunt. **P**ost interfectionem diaboli desiderat fontem ecclesiae patres et filium et spiritum sanctum. **D**e patre quod fons sit scribitur in **H**ieremia me dimiserunt fontem aquarum uiuam et foderunt sibi lacus detritos: qui non possunt aquam continere. **D**e filio quodam loco legimus **R**eliquerunt **L**apidem. **P**orro de spiritu sancto qui biberit de aqua uiuae de deo oriatur in eo fons aquae salientis in uitam aeternam. **S**tatim exponitur euangelista dicente: quod de spiritu sancto sermo fuit saluatoris: ex quo manifestissime liquet tres in ecclesia fontes trinitatis esse mysterium hoc desiderat anima credentis: hoc desiderat anima baptisantis et dicit. **S**ituiuit anima mea in deum fontem uiuum. **N**on enim leuiter uidere uoluit deum: sed toto deside-

rabat ardore: toto stituit incendio atēq̄ baptisma con
 sequeretur. Loquebatur inter se inuicē atqz dicebat
 Quando ueniā: et apparebo ante faciē domini? Ecce
 fratres demū impletus est quod petebāt: uenerunt et
 steterunt ante faciē dei: apparuerunt ante cōspectum
 altaris. et mysterius intellexerunt: Hoc eis nō meretur
 uidere: nisi illi qui ex cōsciētia: et ex imo proferūt cor
 de memorātes. Fuerunt mihi lachrymā mex panes
 die ac nocte. Per oēs. n. quadragesimā uacauerant o
 rationi atqz ieiunio: in sacco et cinere dormierunt su
 turā uitā pccōrus suorum cōfessione quatētes. Sed
 quia fuderunt lachrymas: et fuerūt tristēs: dicitur eis
 Qui seminat in lachrymis: in gaudiō metēt: et beati
 lugētes quoniā ipsi cōsolabuntur. Pro quibus uni
 uersis cus illis diabulus isultaret et diceret ubi est de
 us tuus admitti et in uitālī fōte renati cōfidenter lo
 quūtū et dicunt **T**rāsibo i locus tabernaculi admirabi
 lis usqz ad domus dei: **D**omus dei ecclesia ē hoc ē
 admirabile tabernaculū qđ bitauerit i eo uox exulta
 tionis et cōfessionis et sonus epulātis. **S**audent quip
 pe sub fide et cōsecutiōe uitæ æternæ: quā fratres no
 stri nē accipe meruerunt āgeli i cælis omnesqz uirtu
 tes. **S**i eis sup uno agēte pñias et i una ouicula mor
 bida quæ pastoris humeris est recepta gaudēt āgeli
 atqz lætātur: quāto magis in tot fratribus uitālī gurgi
 te renatis atqz mūdatis uniuersa exultāt regna celo
 rum uidētia hoies ueteri pccatoris labe purgatos su
 o incolatui praparari. **D**icite ergo uos qui christum
 nē iduti estis: et ductus nostrus sequētes quasi piscicu
 lus hamo ita sermone dei de gurgite istius sæculi sub
 leuamini: in nobis reris natura mutata est. **P**isces e
 nim qui de mari extracti fuerit moriuntur. **N**os ideo
 apostoli de mundi istius mari extraxerunt atqz pesca
 ti sunt ut utui ex mortuis fieremus. **Q**uādiū eramus
 in hoc sæculo: oculi nostri in profundo et uita nostra
 uersabatur in ceno postq̄ de fluctibus erepti sumus:
 cœpimus solē: cœpimus uerus lumen aspicerē: et
 prax nimio gaudiō cōturbati ad aiām nām dicimus
 spera in deo quoniā cōfitebor illi salutare uultus me
 i et deus meus. **E**t deinceps. **P**ropterea memor ero
 tui de terra iordanis et hermonit a mōte modico: a
 byssus abyssum inuocat et nos de terra iordanis: i
 cedit de flumie ubi dominus baptizatus est et hermo
 nit hoc est de sæculi istius maledictione: quoniam her
 mon interpretatur anathema: et de mōte modico hu
 ius mundi. **Q**uāuis eim aliquis sanctus sit dum in i
 sto uersatur sæculo nō est in mōte grādī atqz sublimi:
 s; in mōte est modico atqz humili clamamus ad do
 minus et profundus ipsius scripturaruz sensum de a
 lis scripturarum testimoniis interpretamur. **Q**uisquid
 in absconso ueteris testamēti nō possumus inuenire:
 hoc de absconso noui testamēti soluimus i uoce catar
 ractarus dei: hoc est prophetarus ipsius et apostolo
 rus **O**mnia excelsa domini et fluctus ipsius et impe
 tus fluminis qui latificat ciuitatē dei sup nos trāsie
 runt in christo iesu: cui est honor et gloria i sæcula sæ
 culorus Amen.

Expositio psalmi cxxviii uidelicet **C**ōfitemini domino
 quoniam bonus p modum concionis habita ad neo
 phytos in die sancto pasce ubi ēt acriter inuehit i iu
 dæos.

In omni psalterio dominus noster **I**esus
 christus prophetatur atqz canitur. siquidē
 ipse habet clauē dauid quæ apit et ne
 mo claudit: claudit et nemo apit: s; præcipue in cente
 simodecimo septimo psalmo qui nunc psallēdo lectus

est resurrectionis mysterium pradicatur. **H**ic eis psal
 mus in quo a spiritu sancto praxignati uocatur ad cō
 fitendus domino in laude: uel ad cōfessionem genti
 um ueri israhelita in poenitentia summi sacerdotis aa
 ron domus qđ est ecclesia: **S**ive generaliter omēs ti
 mentes deus: recte pro tātis muneribus pietatis pñis
 qui filio suo nō peperit: s; pro nobis oibus tradidit
 illum a cōfessione incipitur. **Q**uoniam bonus: quoniā
 in sæculus misericordia eius. **Q**uis enī nostrus pote
 rit esse considerans ea quæ in eo quotidie resultas ca
 nit ecclesia hoc est passionem dñi saluatoris resurrec
 tionem siue ascensionem et nō magis erumpat in uo
 ce compar illorus paruulorus effectus domino cum
 ramis et palmis resultatium **O** domine saluos nos
 fac: o domine bene prosperare. **U**nde et ipse uictor
 ad pies ascendens imperat āgelis dicens **A**perite mi
 hi portas iustitiæ et ingressus in eas cōfitebor domi
 no. **H**æ sunt portæ de quibus i uicesimotertio psalmo
 inter se inuices āgeli loquebatur ingressum praparā
 tes domini. **L**euate portas principes uestræ: et ele
 uamini portæ æternales et introibit rex gloriæ. s; pul
 chre leuari uidentur portæ et in sublimē erigi: siquidē
 iuxta dispensationē carnis mysterium et uictoriā cru
 cis maior regreditur ad cælos qđ ad terras uenerat.
Hæc porta domini: iusti intrabunt p eā. per hanc por
 tam ingressus est petrus: ingressus est paulus: ingressi
 sunt omnes apostoli: igressi sunt et martyres: et quo
 tidie sancti quiqz ingrediuntur. p hanc portā primus
 latro cum dño igressus est: **H**abetote fidutiā: et uos
 parate similia. **S**ic enim apostolus ipse dicit **S**i con
 surrexistis cum christo quæ sursum sunt sapite: ubi
 christus in dextera dei patris sedet. **N**ō dicit hic psal
 mus soli prophete apostoli martyres introibunt per
 eam s; iusti introibunt p eā **Q**uicumqz ergo iuste agit
 et inter iustos domini esse meruerit fidutialiter agat.
 in eo speret quia intrabit p hanc portā. **Q**uia domi
 nus non quatit sanguines cōfitentius: sed fides pro
 qua sanguis effunditur credentium: si habuerimus fi
 dem quæ potest fundere sanguinem imputabitur no
 bis et cruoris effusio. **O** uere infelices iudæi o mise
 ri atqz miserabiles lapidē: qui p **E**stam repromissus
 est: qđ poneretur in fundamentis sion et populum u
 trumqz iungeret esse dominum saluatorem esse filiū
 dei **H**unc uos reprobastis: adificantes quondā cōgre
 gationem domini et templi dei et mysteria custodien
 tes: qui reprobatus a uobis factus est in caput angu
 li: et primā ecclesiā de populo iudæorum congregatā
 et credentes ex nationibus in unus gregē et mysteri
 um scederat. **A** domino factum est istud hoc est mi
 rabile in oculis nostris ut nos qui ante passionem do
 mini sine testamento eramus exleges adoptaremur
 in filios dei et priori cingulo putrescente aliud sibi de
 us **L**umbare contexeret: alium populus prepararet.
 uos ergo iudæi habetis scripturā: uos legitis libros:
 et nos in eum: qui in eis scriptus est libris ipsum a
 dorātes credimus: **D**os tenetis paginas: nos sensus
 paginarum: uos cōplicitis mēbranas aialium mor
 tuorum: nos possidemus spiritum uiuificātem: **Q**uid
 mirabilius esse potest istiusmodi sacramēto: quid hæc
 die felicitus: in qua dominus iudæis est mortuus: et
 nobis reuixit: in qua synagoga cultus occubuit: et ē
 ortus ecclesiæ: in qua nos oēs fecit secum resurgere:
 et uiuere et sedere in cælestibus: et impletum est illud
 cđ scriptus est in euangelio **L**um autem exaltatus su
 ero a terra omnia trahā ad me. **H**æc est dies quas fe
 cit dominus exultemus et lætemur in ea. **O**ēs quidē
 dies fecit dominus s; ceteri dies possunt esse iudæo

margin notes on the left side of the page, partially cut off.

rum: possunt esse gentilius. Dies dominica dies resurrectionis: dies christianorum est: dies nostra est. Unde et dominica dei quia in ea dominus uictor ascendit ad patres. Quod si a gentilibus dies solis uocatur et hoc libentissime confitemur. Hodie enim lux mundi orta est: Hodie sol iustitiae natus est: in cuius penis est sanitas. Num quid sol pennas habet. Respondeat iudaei: et qui tantus secundum litteras scripturas intelligunt similes iudaeorum. Nos autem dicimus quia quicumque sub aliis istius solis fuerit qui dicit in euangelio: Quotiens uolui congregare filios tuos quasi gallina pullos suos sub alas suas: et nolui. Iste securus erit ab accipitre diabolo: ab aquilis uolantibus. In Ezechiele et omnia peccatorum eius uulnera sanabuntur. Ut autem sciat fratres mei: quod proprie psalmus iste de domino scriptus est et in euangelio pueri sicut supra me minimus qui intrate hierosolymam saluatore palmas leuantes clamauerunt atque dixerunt O sanna in excelsis. De ceteris modis psalmo istos uersiculos assumpserunt. O domine saluum me fac. In hebraeo scribitur osanna. Unde et iudaei impatienter ferentes uolunt prohibere paruulos: de quibus in Esaias dominus loquebatur Ecce ego et pueri mei quos mihi dedit dominus. Tacentibus enim senibus et inuidia liuore cruciatibus paruuli clamant christus: paruuli confitentur. Quod si et illi tacuissent lapides utique clamarent id est gentilius populus: de quibus in euangelio scriptum est Potens est deus suscitare filios Abraham de lapidibus istis: nos significans: qui duro quodam corde fuimus: sed nunc credentes christo iesu in filios Abraham: in filios dei omnipotentis adoptati sumus per ipsum dominum cui est gloria in saecula saeculorum Amen.

Beati Hieronymi ad marcellam de psalmo. c. xxvi. uel delictet. Nisi dominus edificauerit domum: ubi panem doloris: et filios excussorum secundum hebraeam ueritatem interpretatur.

Beatus Pamphilus martyr: cuius uita Eusebius caesariensis episcopus tribus ferme uoluminibus explicauit cum Demetrio phalereum: Et Disistratum in sacrae bibliothecae studio uellet aquare: imaginesque ingeniorum quae uera sunt et a

terna monumenta toto orbe perquireret: tunc uel maxime Origene libros ipsius persecutus Caesariensi ecclesiae dedicauit: quam ex parte corruptam Acacius debet et euzonius eiusdem ecclesiae sacerdotes in membranis instaurare conati sunt. Sic cum multa reperiret et inuentorum nobis indicem dereliqueret: Et xxvi psalmi commentarius et se littera tractatum ex eo quod scriptum confessus est non reatum. Non quo talis tantusque uir (Adamantium dicimus) aliquid praeterierit: sed quo negligentia posteriorum ad nostram usque memoriam non durarit. hoc ideo ut quia mihi de eodem psalmo proposuisti: qui esset panis doloris in eo quod dicitur Vanum est uobis ante lucem surgere: surgite postquam sederitis: qui manducatis panem doloris: ostenderem me de origenis commentariis quid senserit non habere. Unde ad hebraeam decurrens inueni pro pane doloris scriptum esse lamaasabim quod Aquila interpretatus est panem elaborationum. Symmachus autem panem non quod exprimitur panem erumnosum. Quinta editio et theodocion qui in ceteris cum Lxx transla-

toribus facti panem idolorum Sexta ΠΛΑΝΗΘΙΔΕΣ erroris. Nec mirandum de Aquila si ταπνηματα pro idolis ponat cum opera manuum hominis sint: et propheticus populus arguatur ad templum diluculo frustra consurgere: et post quietem ad sanctuarium festinare: cum idola dei honore uenerentur: secundum quod et Ezechiel scripsit in ipso templo sacrificare idolis sacerdotes: Ut autem plenius adducaris pro dolore in hebraeo idola posita hoc ipsum uerbum hoc est asabim etiam in cxxiii psalmo scriptum. Lxx quoque idola transfulerunt. Nam in eo loco ubi legitur idola gentium argentum et aurum opera manuum hominum in hebraeo habet asabeem quod interpretatur aquila elaborationis eorum: Unde cum ita se ueritas habeat: frustra quidam doloris panem aut hereticorum intelligunt sacramenta: aut uitae istius miserabilis et erumnose interpretantur laborem: apud quam in sudore faciei comedimus panem nostrum inter spinas et tribulos breuis uitae alimenta nascuntur. Illud quoque de eodem psalmo interrogare dignata es qui sunt filii excussorum. Miror te in huiusmodi commentariis non legisse excussorum filios credentium populos interpretari. quod uidelicet apostolos illo nomine putauerit appellatos: quibus in euangelio sit praecceptum In quacumque ciuitatem introierint et non fuerint recepti excutere puluerem pedum suorum in testimonium non credentium. licet tu argute praecaueris non posse apostolos sub nomine excussorum intelligi cum aliud sit excussorum: aliud excussorum. Quia excussiones sunt qui excutiant. Excussi uero qui ab aliis excutiantur: et incongruus esse apostolos accipi qui magis excutiendos debuerant appellari. Quid igitur faciam: tantum uirum et suis temporibus disertissimus reprehendere non audeo: quia et confessionis suae merito: et uitae industria et loquente claritate: ubicumque romanus nomen est praedicatur. nisi quod non eius culpa ascribendum est qui hebraei sermonis ignarus fuit. Graecus quoque litterarum quandam auram ceperat: sed Heliodori presbyteri quo ille familiariter usus est ea quae intelligere non poterat quomodo ab Origene essent dicta quaerebat. Qui quia in hoc psalmo commentarium Origene inuenire non potuit opinionem magis insinuaere suam: quam in scientiam uoluit confiteri. Quam ille sumptam clario sermone disseruit et alienum errorem disertius executus est. Restat igitur ut iterum ad fontem sermonis recurramus hebraei: et uideamus quomodo scriptum est. ubi nos habemus sicut filii excussorum ibi legitur cenbanaurim quod Aquila interpretatus est sicut filii pubertatum. Symmachus et Theodocion sic filii iuuentutis Sexta ἀκόνεσθον quod nos dicere possumus excussi sensus. Ex quo manifestum est adolescentium populos intelligi christianos secundum illud exemplum quod deus sanctos suos in modum sagittarum dicatur extendere ut in propheta Zacharia. Quoniam extendi mihi iudam et arcum. et saluator de semetipso Posuit me sicut sagittam electas et in pharetra sua abscondit me. Denique in sequenti uersu exceptis Lxx qui aliter transfulerunt in hebraeo et in cunctis editionibus repperi Beatus uir qui repleuit pharetram suam ex ipsis ut quia methaphoram semel sumperat ex sagittis: in pharetra quoque translatio seruaretur: excussos autem et consuetudo humani sermonis uegetos et robustos et expeditos uocat: et ipsi Lxx interpretes in Esdrae libro pro iuuenibus transfulerunt: in quo ita scribitur Et factum est ex die illa: medii excussorum faciebant opus: et medii eorum habebant hastas et scuta et arcus et thora

cas: et principes post omnem domum iuda edificati
 um in muro. ex quo animaduertimus et in presenti
 loco pro adolescentibus atq; puberibus excussos po
 sitos non ut ille opinatus est pro apostolis: qui excus
 si a pedum excussione dicatur. Legi et cuiusdam librū:
 et elegātem in eo sensum repperi excussos iudicos di
 ci a templo et lege et gratia domini: pro eo qd̄ ē re
 probos: eorum esse filios apostolos qui ex eorum se
 mine procreatur: et in similitudinem sagittarum ma
 nu domini contineantur: In sequenti quoq; psalmo
 Heliodorus magisq; Hilarius noster errauit: qui in
 eo loco in quo scriptum est **L**abores fructus tuorum
 manducabis uera opinatus asseruit magis stare sentē
 tiā si scribatur fructus laborum aliq̄ manducare et
 non labores fructus. **U**nde spiritalē intelligentias
 debere p̄quiri: et ex hac occasione i longas egredies
 disputatiōē tanta operositate qd̄ uolebat intelligi u
 sus est p̄suadendi: quanta semp falsitas indiget ut ue
 ra uideatur cum in hoc loco non **Lxx** interpretes sed
 latini de greci uerbi ambiguitate decepti **καρποσ**
 fructus magisquā manus interpretati sunt cum **καρ**
ποι manus quoque dicantur: qd̄ in hebræo ponit
 tur **enac** et **Symmachus** quintaque editio transule
 rint manuum tuarum: ut ambiguitatem prioris ser
 monis effugerent: cum hęc furtiuū ut aiunt operis
 ad lucubratiunculā uelox notariū manus me dicante
 signaret et plura dicere cogitarem iam ferme quarta
 noctis hora excesserat: et repente stimulis quibusdam
 dolentis stomachi suscitatus in orationē proripui ut
 saltes reliquo horarum spatio subrepente somno fru
 straretur infirmitas.

Epistolaris prologus beati Hieronymi ad damasus
 papā in expositione cantici epithalamici canticorum
 secundus Origenē cuius doctrinā et eloquentias lau
 dibus effert.

Beatissimo pape Damaso Hierony
 mus. Origenes cū in ceteris libris
 omnes uicerit: in cantico canticorum
 ipse se uicit. **N**ā. x. uoluminibus ex
 plicitis quæ ad. xx. usq; uersus mil
 lia pene pueniunt **P**rimus **Lxx** in
 terpretes: **D**einde Aquilas et Sym
 machus: Theodocionē et ad extremū quitā editionē
 quā i actio littore iuenisse se scribit: ita magnifice aper
 teq; disseruit: ut inde uideatur mihi in eo cōpletum
 esse qd̄ dī introduxit me rex in cubiculus suus. itaque
 illo ope p̄termisso: quia ingēns ē omī laboris et sup
 tuus tātas res digne i latinus trāsferre sermonē **D**os
 duos tractatus quos in morē quotidiani eloquiū par
 uulis adhuc lactentibusq; cōposuit fideliter magisq;
 ornate interpretatus suus gustus tibi sensus eius non
 cibū offerēs: **T**u aiaduertas quāta sint illa x̄stimāda:
 quæ magna sunt: cui sic possint placere quæ parua
 sunt.

Trāslatio duorum tractatus uel omīlarum origenis i
 cātica cātico rus e græco i latinum ubi primo ponitur
 ipsius origenis præfatio de cātico cātico rus.

Momodo didicimus p̄ moysen es
 se quædas nō solus scā: s; et scā scō
 rus: et alia nō tātum sabbata s; et
 sabbata sabbatorus: sic nē docemur
 docēte Salomone: esse quædā non
 solus cātica s; et cātica cātico rus.

Beatius quidē is qui igreditur scā: s; beatior qui in
 greditur scā scōrum. **B**ūs qui sabbata sabbatizat: sed
 beatior qui sabbatizat sabbata sabbatorus. **B**eatius si
 militer et is qui itelligit cātica et cauit ea. **N**emo quip
 pe nisi i solēnitatibus canit: s; multo beatior ille: qui
 canit cātica cātico rus: Et sicut is qui igreditur scā plu
 ribus adhuc indiget ut ualeat introire in scā scōrum
 et qui sabbatum celebrat quod a dño populo cōstitū
 tus ē: multa adhuc necessaria hēt: ut agat sabbatū sab
 batorus: eodē mō difficile reperitur qui oia quæ in
 scripturis cōtinētur cātica pagras ualeat ascēdere ad
 cātica cātico rus. **E**gredi te oportet ex xgypto et egres
 sus de terra xgypti p̄trāsire mare rubrum ut possis pri
 mus cāticus canere dicēs. **A**temus domino. glorio
 se eis magnificatus ē. **L**icet aut primus dixeris cantū
 tus adhuc lōge es a cātico cātico rus. **P**erābula terrā
 deserti spiritaliter donec uenias ad puteus: quē fode
 runt iges ut ibi scdus cāticus canas. **P**ōt hęc ueni ad
 uicinā scā terrā et supra iordanis ripā cōstitutus cā
 tes cāticus moysi dicēs. **A**ttēde calus et loquar: et au
 diat terra uerba oris mei: **R**ursus hēs necessarius ut
 milites: et terrā scās hereditate possideas: et apes tibi
 prophetet: et apes te iudicet: **V**elbora quippe apes
 interpretatur ut possis et illud carmē qd̄ in libro iudicū
 cōtinētur edicere. ad regnoris deiceps uolumē ascē
 des ueni ad cāticus quādo dā fugit d māu oius iimi
 corus suorum et de manu saul et dixit **D**omius firma
 metus meus et fortitudo mea et refugium meus et li
 berator meus. **P**erueniēdus tibi ē ad **E**fatā ut cum il
 lo dicas cātabo cāticus dilectæ uinex mex: **E**t cum u
 niuersa p̄transieris ad altiora cōscēde ut possis ania
 decora cum spōso: et hoc canere cāticus cātico rus. qd̄
 quot exp̄ois cōstet icertus sus. orātibus autē uobis
 et reuelate dño quatuor i his mihi uideor iueisse p̄so
 nas **V**irus et spōsa cū spōsa et adolescētulas cū spō
 so sodalius gēges. alia dicuntur ab spōsa: alia ab spōso
 si nulla a iuueculis: quædā a sodalibus spōsi. **L**ōgruū
 quippe ē ut in nuptiis adolescētularum sit multitudo
 cū spōsa: iuuenus turba cum spōso. **H**ęc oia nolī so
 ris quærere: nolī extra eos qui prædicatione euāgelī
 i saluati sunt: christus spōsum itellige ecclesiā spōsā si
 ne macula et ruga: de qua scriptum ē ut exhiberet sibi
 gloriosā ecclesiā nō habētē maculā neq; rugā: aut
 aliquid eorum: s; ut sit scā et imaculata. **E**os uero qui
 tum sint fideles nō sunt tamen istiusmodi quales ser
 mo præfatus ē: s; iuxta modum quendā adepti uidē
 tur salutē aiaduerte credētum aias et adolescētulas
 esse cum spōsa. **A**ngelos uero et eos qui puenerunt
 in utrum p̄fectum itellige uiros esse cū spōso. **I**nde
 igitur mihi uidētur quatuor ordines unum et unam:
 duos coros inter se continētes spōsam canere cum
 iuueculis: sponsum canere cum sotiis. **E**t cum hoc in
 tellexeris audi cāticum cātico rus et festina itellige
 re illud et cum spōsa dicere ea quæ spōsa dicit ut au
 dias quæ audiuit et spōsa. **S**i autē nō potueris die
 cum spōsa quæ dixit: ut audias ea quæ dicta sunt spō
 sa: festina uel cum spōsi sodalibus fieri: **P**orro si et
 illis inferiores: esto cum adolescētulis quæ in spōsa
 delitiis cōmoratur. **H**ęc quippe i hoc libro fabula pari
 ter et epithalamū sunt p̄sonæ. ex quo et gētiles sibi e
 pithalamū uēdicarunt: et istius generis carmē assū
 ptū ē. **E**pithalamū siquidē cāticus cātico rus: **P**rimus
 spōsa orat et statim i mediis p̄cibus exauditur: uidet
 p̄sentē spōsum: uidet adolescētulas suo comitatu cop
 pulatas. **D**einde respōdet ei spōsus: et post spōsi elo
 quia dum ille pro eius patitur salute respōdent sōda
 les donec spōsus sit i recubitu: et a passione cōsurgat

[Marginal notes in a smaller script, partially illegible]

se quædam sponsæ ornamenta facturos. Verus iam ipsa uerba ponenda sunt in quibus prius uox sponsæ deprecantis auditur.

Omnia prima ex origine traducta.

Osculetur me ab osculis oris sui: quorum iste sensus est. Quousque mihi sponsus meus mittit oscula per moysen: mittit oscula per prophetas. Jam ipsi us cupio ora contingere ipse ueniat: ipse descendat. Orat igitur sponsi patrem: et dicit ad eum Osculetur me

ab osculis oris sui: et quia talis est ut compleatur super eas propheticus illud in quo dicitur: Adhuc te loquente dicam ecce adsum: sponsam sponsi per exaudit: mittit filium suum. Videns illa eum cuius deprecabatur aduentum orare desistit: et ad ipsum cominus loquitur Quoniam bona ubera tua super uinum: et odor uescimentorum tuorum super omnia aromata. Sponsus igitur christus missus a patre uenit unctus ad sponsam et dicit ad eum Dilexisti iustitiam et odisti iniquitates: propterea unxit te deus tuus oleo exultationis pro participibus tuis. si me tetigerit sponsus: et ego boni odoris ero: et ego liniam unguentis: et ad me usque unguenta eius uenient: ut possim cum apostolis dicere Christus bonus odor sumus in omni loco. Nos autem cum hac audiuimus adhuc peccatis uitisque fetemus: de quibus propheta poenitens loquitur Putruerunt et corruptæ sunt cicatrices mex a facie in insipientia prudentia mex: peccatus putridus est odoris: uirtus inspirata unguenta. Quorum typos reperies in exodo. Inuenies quoque ibi stactem: onica: galbanem: et reliqua: Hæc quidem ad incensum. Deinde ad opus unguentarii uaria sumuntur unguenta: in quibus est nardus et fracten. Et deus qui caelum fecit ac terram Loquitur ad moysen dicens Ego impleui eos spiritu sapientia et intellectus: ut faciant opus artis unguentaria: et unguentarios deus docet Hæc si non spiritualiter intelligentur: non ne fabulæ sunt: nisi aliquid habeant secreti: non ne indigna sunt deo? Necessè igitur est eum qui audire scripturas spiritualiter nouit: aut certe qui non nouit et desiderat nosse: omni labore contendere ut non iuxta carnem et sanguinem conuersetur quo possit dignus spiritualiter fieri secretorum et ut aliquid audientis dicam spirituali cupidine uel amore. Si quidem est et spiritualis amor Et quomodo est quidam carnalis etibus et alius spiritualis: et alia carnalis potio: alia spiritualis: Sic est quidem amor carnalis a sathana ueniens: alius amor spiritus a deo exordium habens: et nemo potest duobus amoribus possideri. Si carnis amator es: amorem spiritus non capis. Si omnia corporalia despexisti: non dico carnem et sanguinem sed argentum et possessiones: sed ipsam terram ipsumque caelum. Hæc quippe prætransibunt. si omnia ista contempseris: et ad nullum horum anima tua obligata est: neque quoque uitiorum amore retineris: potes amorem capere spiritalem. Ista locuti sumus quia euenit occasio ut de amore spirituali aliqua diceremus. Expedit autem nobis Salomonis custodire præceptum: et magis illius: qui per Salomonem loquebatur de sapientia dicens Ama illas et seruabit te: circumda illam et exaltabit te: honora illas ut amplectatur te. Est quidem spiritualis amplectus: atque utinam contingat ut meas sponsam alteri sponsi amplectus includat ut ego quoque possim dicere: quod in eodem libro scriptum est. Sinistra eius sub capite meo: et dextera eius amplectabitur me. Oscu-

letur me ergo ab osculo oris sui: Quia est scripturarum imperatiuum modum pro optatiuo ponere. Ut ibi Pater noster qui es in caelis sanctificetur nomen tuum: adueniat: pro utinam sanctificetur et nec est in presenti Osculetur me ab osculis oris sui: pro eo quod est utinam osculetur. Deinde conspiciat sponsam: uenit delibutus unguentis. nec aliter ad sponsam poterat uenire: nec decebat aliter patrem ad nuptias filium destinare: Variis eum unxit unguentis: fecit illi christum Venit diuersis odoribus spirans: et audit: quia bona ubera tua super uinum. Congruè sermo diuinus eandem rem pro locorum qualitate diuersis uocabulis nuncupat. Quando hostia offertur in lege: et uult intellectum ostendere pectusculum separatim affatur: Quando uero recumbit aliquis cum Iesu: et sensuum eius communione proficitur non pectusculum ut supra: sed pectus alloquitur. Porro cum sponsa loquitur ad sponsum: quia nuptiale carmen inducit: non pectusculum ut in sacrificio: non pectus ut in Joanne apostolo discipulo: sed ubera nominat dicens. Quia bona ubera tua super uinum. Communica ut sponsa cum sensibus sponsi et scies quia inebriant atque lætificant istiusmodi cogitationes. Quomodo autem calix domini inebrians perquam optimus est: sic ubera sponsi omni meliora sunt uino: quia bona ubera tua super uinum. In medijs partibus uerba ad sponsum conuertit. Et odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Non uno sed omnibus sponsus uenit unctus unguentis. Si autem et ad meam animam factas sponsam suam uenire dignabitur: quam oportet esse formosam: ut illum de caelo ad se trahat: ut descendi faciat ad terras: ut ueniat ad amatam quali pulchritudine decoranda est: quali debet amore feruere: ut ea loquatur ad illum: quæ ad perfectam locutus est sponsam. Quia ceruix tua: quia oculi tui: quia genæ tuæ: quia manus tuæ: quia uenter tuus: quia humeri tui: quia pedes tui: de quibus si concesserit dominus: disputabimus quomodo sponsa uarietur membra. et singulorum partium laus diuersa dicatur: ut post disputationem etiam ad nostram dici animam similiter laboremus. Bona igitur ubera tua super uinum: Si uideris sponsam tunc intelliges uerum esse quod dicitur: quoniam bona ubera tua super uinum et odor unguentorum super omnia aromata. Multi habuerunt aromata. Regina austris detulit aromata Salomon: et plures alii aromata possederunt. Sed habuerit quisquam salubet non possunt christi odoribus comparari: de quo nunc sponsa ait Odor unguentorum tuorum super omnia aromata: Ego arbitror quia et moyses habuit aromata: et Aaron et singuli prophetarum. Verus si uidero christum et suauitatem unguentorum eius odore percepero statim fero sententiam dicens Odor unguentorum tuorum super omnia aromata: Oleus effusum nomen tuum: propheticum sacramentum est Tantummodo nomen Iesu uenit in mundum: et unguentum predicatur effusum In euangelio quoque mulier accipiens alabastrum unguenti nardipititici preciosi caput Iesu pedesque perfudit. Diligenter obserua: quæ de duabus super caput fuderit saluatoris: Si quidem peccatrix super pedes: et ea quæ dicitur non fuisse peccatrix super caput eius fuisse monstratur. Obserua iquam et inuenies in euangelica lectione non fabulas et enarrationes ab euangelistis: sed mysteria esse conscripta. Impleta est itaque odore unguenti domus. Si quod peccatrix habuit ad pedes referendum est: si quod ea quæ non peccatrix ad caput. Nec mirum domum fuisse odore repletam cum hoc odore mundus comple-

tus sit. **S**cribitur in eodem loco de Simone leproso et domo eius . Ego puto leprosus mundi istius esse principem: et hunc leprosum simonem nuncupari: cuius domus ad aduentum christi odore suauit copleta sit: agente poenitentia peccatrice: et sancta caput iesu unguenti odoribus pfdente. **U**nguentum effusum nomen tuum. **Q**uomodo unguentum quod effusioe sua odorem longe lateqz dispergit . sic christi nomen effusum est. **I**n uniuersa terra: christus nominatur: in omni mundo predicatur dominus. **U**nguentum eius effusum est nomen eius . **N**unc moysi nomen auditur: quod prius iudxx tantum claudebatur angustis. **N**eqz enim grxxcorum quispiam meminit eius: neqz in ulla gentiliu historia litterarum de illo seu ceteris scriptum aliquid inuenimus . **S**tatim ut iesus radiauit in mundo: eduxit secum lege et prophetas: et uere completum est unguentum effusum nome tuum. **P**ropterea iuencula dilexerunt te. **C**uia per spiritum sanctus caritas dei diffusa in corda nostra congue nomen effusionis infertur. **U**nguentum effusum est nomen tuum. **D**ec dicēs sponsa adolescentula co spicit. **Q**uando illa sponsi patrem rogabat: et ad ipsius sponsum cominus loquebatur: necdum adolescentula aderant. **I**n medijs uero pbabus ingreditur iuencularum chorus: et sponsa laudatur eloquijs: propterea iuencula dilexerunt te et attraxerunt te: adolescentulxqz respondent tē in odore unguentorum tuorum curremus. **Q**uoniam pulchra sponsi pedisse qux necdum habent fidutiā sponsa . **S**pōsa non post tergum sequitur: sed iuncta lateri igreditur. **A**pphendit dexteram sponsi: et manus eius sponsi dextra continetur. **F**amule uero ingrediuntur post eus: **S**exaginta sunt reginxx: octoginta concubinx: et iuencule quarum non est numerus . **U**na est columba mea perfecta mea: una est matri sux: una est qux concepit illam. **P**ost te ergo in odore unguentorum tuorum curremus. **S**um omni honestate deambulantibus dicentem est. **P**ost te in odore unguentorum tuorum curremus secundum illud cursum cōsummaui : et illud qđ qu in stadio currunt : omnes quidem currunt: unus autem accipit brauium. **B**rauium christus est et hxx quidem adolescentula: quas propter amoris exordium foris stare cognoscimus: iuxta illud exempluz **A**micus autem sponsi stans et audiens eum gaudio gaudet pp uoces sponsi: tale quiddam et adolescentula sustinent introeunte sponso forinsecus remanent . **S**pōsa uero spetiosa perfecta sine macula: sine ruga in sponsi cubiculum: in regiam penual ingressa reuertitur ad iuenculas et nuntiat eis qux sola conspexerat: **d**icetqz **I**ntroduxit me rex in cubiculum suus: **N**ō ait introduxit nos plures in cubiculum suum: plures foris remanent: in cubiculum sola ingreditur sponsa ut uideat thesauros tenebrosos et absconditos: renūtiatqz iuenculis. **I**ntroduxit me rex in cubiculum suum. **R**ursum adolescentula idest sponsarum incipientium turba complurima . **I**ngressa sponsa cubiculum sponsi et uidente diuitias uiri sui dum illius prastolat tur aduentum **L**axa concinunt exultabimus et latabimur in te pro sponsa perfectione latantur. **N**on est emulatio in uirtutibus. **A**mor iste mundus: amor iste sine uitio est: exultabimus et latabimur in te . **D**iligemus ubera tua. **I**lla qux maior est iam tuorus uberum lacte perfruitur: et loquitur exultans bona ubera tua super uinum. **I**stx uero qux exultationem et lxtitiam deferunt adolescentula: quippe sunt: deferunt caritatem et dicunt **E**xultabimus et latabimur in te: **D**iligemus ubera tua super uinum: **D**iligemus inquit

non diligimus. **D**einde loquitur ad sponfas **q**uoniam dilexit te: **L**audat sponfas nomen illi aquitatis a proprijs uirtutibus imponentes: aquitas dilexit te. **R**ur sus ad adolescentulas sponsa respondet **N**igra sus et formosa filia hierusalem ut tabernacula cedar: ut pel lis Salomonis. **N**e intueamini me quia ego sus de migrata quoniam desepit me sol. **S**pētiōsa quidem est: et possim inuenire quomodo spētiosa sit sponsa: quatinus autem quomodo nigra et sine candore sit pulchra. **P**oenitentias egit a peccatis: spēties ei largita est conuersatio: et ideo spētiosa cantatur. **Q**uia uero necdum omni peccatorum sorde purgata: necdum lota est in salute: nigra di. sed in atro colore non permanet . fit itaqz cādida quando ad maiora consurgit: et ab humilibus incipit ad maiora conscendere : diciturqz de ea **Q**uā ē ista quā ascendit dealbata et quo manifestius pfecta mysterium describatur non ait ut in pleniqz codicibus legitur. **I**nnixa super fratruelz suis idest epistite risomene sed: epise etizome ene : id est super pectus eius recumbēs . **S**ignificatqz de anima sponsa et sermone dicitur super pectus illi us recumbens: quia ibi principale cordis ē nostrū . **D**e a carnalibus recedētes spiritalia sentire debemus et intelligere multo melius esse sic amare qđ amare desistere. **A**scendit igitur recumbens super pectus fratruelis sui et qux nunc in exordio cantici nigra ponitur: in epithalamū sine de ea cantatur: **Q**uā ē ista quā ascendit dealbata : **I**ntelleimus quomodo et nigra et formosa sit sponsa . **S**i autes et tu non egeris poenitentias caue ne anima tua nigra dicatur et turpis : et duplici feditate turperis **N**igra propter peccata pterita: turpis propter hoc quia in isides uitis perferas: **S**i uero poenitentiam egeris : nigra erit anima tua propter antiqua delicta tua: **P**ropter poenitentias uero habebit aliquid ut ita dicam athiopicū decoris. **E**t quia semel athiopicū nominauit: **D**olo testes scripturam super hoc aduocare sermone **A**aron et maria murmurant quia moyses athiopicam habet uxore: et nunc moyses athiopicas ducit uxores: **S**i quides lex eius ad hanc nostras athiopicam transmigravit . **C**urmuret **A**aron sacerdotius iudxxorus murmuret et **M**aria synagoga eorus moyses de murmuratio ne non curat: amat athiopicas suas: de qua et alibi dicitur per prophetam. **A**b extremis fluminum offerēt hostias: **E**t rursus **A**ethiopia proueniet manus eius deo **P**ulchre proueniet: **Q**uomodo enis illa mulier in euangelio qux sanguines defluebat archisynagogi filias curatione puenit: sic athiopissa israhel agrotā te sanata est. **I**lorus enis delicto salus gentibus facta est ad xmulandus eos. **N**igra sus et spētiosa filia hierusalem et tu ecclesiastica anima ad filias israhel conuerte sermones : et dic. **D**e plus amat sponsus: me magis diligit qđ uos: qux multx filix israhel uos foris statis: et sponfas cubiculus uidetis intrantes. ne mo dubitat nigras uocatas esse formosas qui nos sumus ut cognoscamus deus ut cantica cantici pradicemus : ut ab athiopia finibus ut ab extremo terra ueniremus sapientias ueri audire **S**alomonis. et qđ uox saluatoris intonantis auditur **R**egina austru ueniet in inditius: et condēnabit hoies generationis huius: quia uenit a finibus terra audire sapientias **S**alomonis: et ecce plusqđ salomō hic audi mystice qux dicantur **R**egina austru uenit a finibus terra: ecclesia: et condēnāt hoies generationis huius idest iudxos carni et sanguini deditos. **D**enit a finibus terra audire sapientias **S**alomonis: non illius qui testamentum ueteri pradicatur: sed huius qui in euagelio salo

[Marginal notes in a smaller script, likely from the next page, containing commentary or cross-references.]

mone maior est: **N**igra sum et speciosa filia hierusalem. Nigra uelut tabernaculum cedar: et pellic salomonis: quas eo tempore in tabernaculi ornamento composuit. Ipsa quoque nomina cum sponsa decore conueniunt. **A**iunt hebraei cedar interpretari tenebras. Nigra ergo sicut ut tabernaculum cedar ut aethiopes: speciosa ut pelles salomonis: quas eo tempore in tabernaculi ornamento composuit: quando templum summo studio et labore fabricatus est. **D**ives quippe Salomon et in omni sapientia illius nemo precessit illius. Nigra sicut et speciosa filia hierusalem in tabernaculo cedar ut pelles salomonis: ne intueamini me: quia ego sum denigrata. **S**atiffecit de nigrore suo et perpnias ad meliora conuersa annuntiat se filiabus hierusalem nigras quidem esse: sed pulchram secundum quod superius exposuimus: et dicit ne intueamini me: quia ego sum denigrata. **N**e inquit admiremini coloris esse me tetri: sol despexit me. **P**leno quippe radio in me luminis sui fulgor illuxit ut eius sim calore sua scata. **N**eqz enim ut decuerat ut solis dignitas expe tebat illius in me lumen excepi. **P**elicio eorum salus gentibus facta est et rursus incredulitate gentium scientia israel: **H**abes utrunque apud apostolum **F**ilius matris mex pugnauerunt aduersum me: et quando aduersum eam fratrum pugna surrexit. **V**ide paulus ecclesie persecutores: et intelliges quomodo filius matris eius pugnauerit contra eam. **P**ersecutores ecclesie egerunt penitentiam: et aduersarii eius rursus ad sororis signa conuersi predicauerunt fidem quas ante destruebant. **H**oc prophetico spiritu sponsa nunc cantans ait **P**rimicauerunt in me: posuerunt me custodem in uineis: uineam meam non custodiui. **E**go ecclesia ego sponsa: ego sine macula: plurimarum sum custos posita uinearum a filiis matris mex qui contra me aliquando pugnauerant. **Q**ua sollicitudine curaque districta dum plures custodio uineas: uineam meam non custodiui. **I**ntellige mihi hoc de paulo et alio quocumque sanctorum: qui pro omnium sit salute sollicitus: et uidebis quomodo uineam suam non custodiens aliorum uineas custodiat: quomodo ut alios lucrifaciat ipse in quibusdam damna sustineat: et enim cum fuerit liber ex omnibus: seipsum seruus fecit ut omnes lucrifaceret: **F**actus sicut inquit infirmis infirmus: iudaeis iudaeis his qui sub lege erant quasi sub lege: **D**icatque uineas meam non custodiui. **P**erinde conspicit sponsus: qui conspectus abscessit: et frequenter hoc in toto carmine facit. **Q**uod nisi quis ipse patiatur non potest intelligere. **S**ape deus testis est. **S**ponsus mihi aduentu re conplexi et mecum esse quod plurimus. **Q**uo subito recedente: inuenire non potui quod quaerebas. **R**ursus igitur desidero eius aduentus et nonnunquam iterum uenit et cum apparuerit: messisqz manibus comprehensus rursus elabitur et cum fuerit elapsus a me rursus inquitur: et hoc crebro facit: donec illis uere te neam et ascendam inuisus super fratrualem meum. **A**nnuntia mihi quae dilexit anima mea: ubi pascis: ubi cubas in meridie. **N**on quaero alia tempora quando uesperere: quando diluculo: quando in solis pascis occubitu. **I**llud tempus inquirio quando in florere die: quoniam plena luce in maiestatis tuae splendore uersario. **A**nnuntia mihi quem dilexit anima mea: ubi pascis: ubi cubas in meridie. **P**iligenter observa ubi meridiem legeris. **A**pod ioseph meridiem fratres prandium celebrant: **A**ngeli meridiem abraham suscipiuntur hospitio et cetera istiusmodi: quaere et inuenies scripturas dilatas non frustra seu fortuito unumquemque usurpare sermones. **Q**uisputas est dignus e nobis ut ad meri-

dies usque perueniat: et uideat ubi pascat: ubi cubet in meridie sponsus. **A**nnuntia mihi quae dilexit anima mea ubi pascas: ubi cubes in meridie. **N**isi enim tu annuntiaueris mihi incipio errabunda iactari. **E**t dux te quaero in aliorum greges incurro: et quia aliorum erubescio facies atque ora contingere: sicut quippe sponsa formosa: et alius nudas facies meas non ostendo nisi tibi soli quae tam pridem deosculata sus. **A**nnuntia mihi quae dilexit anima mea ubi pascis: ubi cubas in meridie ne quando fiam sicut cooperta super greges sodalium tuorum. **U**t ista non patiar ut non fias cooperta ut ora non contegas et ad alios usque perueniens: incipias forsitan et eos amare quos nescio: iccirco nuntia mihi ubi te quaeras et inuenias in meridie ne forte scias quasi cooperta super greges sodalium tuorum: **P**ost haec uerba sponsa ei cominatur et dicit **A**ut agnosces temetipsam quoniam regis es sponsa et formosa et a me facta formosa. siquidem ego mihi exhibui gloriosas ecclesiam non habentem maculam aut rugam: aut scito quia si te non cognoueris: et tua scieris dignitates patieris haec quae sequuntur. **Q**uam ista sunt si non cognoueris temetipsam o pulchra in mulieribus egredere tu in uestigiis gregum et pascere non greges ouium non agnorum sed hircos tuos. **S**tatuere quippe oues a dextris et a sinistris hircos. **S**i non cognoueris temetipsam o pulchra in mulieribus egredere tu in uestigiis gregum et pascere hircos tuos in tabernaculis pastorum in uestigiis inquit pastorum nouissima fies: non iter oues sed in ter hircos tuos cum quibus habitas si poteris mecum. **I**tem bonus esse pastor. **E**quitati meo in curribus **P**haraonis assimulauit te. **S**i uis intelligere o sponsa quomodo scire te debeas: cognosce cui te comparaueris: et tunc uidebis tale te esse quae turpari non debeas cum tua specie cognoueris. **Q**uid est igitur equitati meo in curribus **P**haraonis assimulauit te: **S**cio equitate sponsus propheta dicente et equitati o eius salus: **A**ssimulata es ergo equitati meo in curribus **P**haraonis. **Q**uamuis differat meum equitatus qui sicut dominus et demergo in fluctibus **P**haraonis: et tristatos eius et ascensores eius et equos eius et currus eius quantum iqua differat equitatus meus ab equis **P**haraonis: tantum melior es omnibus filiabus tu sponsa tu ecclesiastica anima omnibus animabus quae non sunt ecclesiasticae. **I**gitur si ecclesiastica anima es: omnibus animabus melior es: si non es melior non es ecclesiastica: equitati meo in curribus **P**haraonis assimulauit te proxima mea: **P**erinde pulchritudine sponsae spiritali amore describit **G**enax tua ut tur turis facie illius laudat: et genarum rubore succenditur pulchritudo. quippe mulieris in genis dicitur esse quam plurima. **I**taque et nos pulchritudine animae intelligamus in genis. **L**abia uero eius et linguam intelligere praedicemus: **C**ollum tuum monile ut ornamentum quod solet uirginum collo pendere et nuncupatur ornamentos. **I**taque sine hoc decore tuum ipsum collum est ornamentum. **P**ost haec sit sponsus in recubitu requieuit ut leo ut catulus leonis obdormiuit ut deinceps possit audire: quis suscitabit illum. **Q**uo interim dormiente apparent sponsae sponsi sodales angeli et his ea sermionibus consolantur non os tibi aurea ornamenta facere non possumus: tam diuites non sumus ut sponsus tuus qui aureum tibi monile largiatur. nos similitudinem auri faciemus: non enim habemus aurum: et hoc quoque latandum est si similitudines auri si signata argenti faciamus: **S**imilitudines auri faciemus tibi cum signatibus argenti: uerus non omni tempore sed donec sponsus tuus surgat a cubitu.

Um enim ille surrexerit: ipse tibi aurum: ipse faciet argentum. Ipse tuas mentem sensumque decorabit. Et erit uere diues in sponsi domo sponsa formosa cui gloria in saecula saeculorum. Amen

Secunda omnia ex origine tractata.

Aeo loco in quo scriptus est Nardus mea dedit odorem suum usque ad eum locum in quo ait: Quia uox tua suauis et forma tua speciosa omnes animas motiones uersitatis conditor deus creauit ad bonum: sed pro usu nostro sit sapere ut res quae bona sunt per naturam dum male his abutimur nos ad peccata deducant.

Unus de animarum motibus amor est: quo bene utimur ad amandum: si sapientiam amemus et ueritatem. Quando uero amor noster in peiora corruerit: amamus carnem et sanguinem. Tu igitur ut spiritalis audi spiritualiter amatoria uerba caritatis: et discem motum animae tuae: et naturalis amoris scilicet ad meliora transferre secundum illud Ama illam et seruabit te: circumcunda illam et exaltabit te. Viri diligite uxores uestras ait apostolus. Sed non stetit in eo quod dixerat. Viri diligite uxores uestras. Verum sciens esse dilectionem in uxoribus quoque propriis inhonestam sciens esse se placentes deo docuit quomodo uiri uxores suas amare deberent inferens Viri diligite uxores uestras sicut et christus ecclesiam. Et haec quidem in proemio eorum quae postea differenda sunt diximus: quia amici sponsi: dum rex in recubitu suo est (requiescens enim dormiuit ut leo et ut catulus leonis) sponsa promiserant donec ille consurgeret similitudines auri et argenti se esse facturos. Non habentes aurum ut sponsus et quodammodo aliis uerbis sponsi passio predicata est: non irrationabiliter ad hanc sponsam respondit: et ipsa dispensationem quamdam passionis intelligens: ad id quod audierat similitudines auri faciemus tibi: cuius strigmatibus argenti donec rex in recubitu suo est ait Nardus mea dedit odorem suum. fasciculus guttae fratruelis meus mihi in medio uberum meorum demorabitur. Quomodo igitur aptabimus ei quod praesertim donec rex in recubitu suo est: id quod sequitur Nardus mea dedit odorem suum. Loquitur euangelium Quia uenit uxor habens alabastrum unguentum nardi pistici preciosi: Non illa peccatrix: sed sancta: de qua nunc mihi sermo est. Scio quippe Lucam de peccatrice: mattheum uero et Joannem et Marcum non de peccatrice dixisse. Venit ergo non peccatrix illa sed sancta: cuius nomen Joannes quoque inseruit. Maria quippe erat habens alabastrum unguentum nardi pistici preciosi: et effudit super caput Iesu: Deinde super hoc indignatibus non omnibus discipulis sed iuda solo dicente potuit uenundari trecentis denariis et dari pauperibus Respondit magister atque saluator Semper pauperes habetis uobiscum: me uero non semper. Praeueniens quippe haec in diem sepulturae meae fecit. De o ubique fuerit praedicatum hoc euangelium istud dicitur et quod fecit haec in memoriam eius In figura igitur istius quae nunc loquitur Nardus mea dedit odorem suum illa super caput domini fudit unguentum. Et tu igitur assume nardum ut postquam caput Iesu suauis odore perfuderis possis audenter effari Nardus mea dedit odorem suum et a Iesu reciprocus audire sermonem Quia ubique praedicatum fuerit euangelium hoc in toto mundo dicitur: Et quod fecit haec in memoriam eius: Tu quoque facito: in uniuersis

gentibus praedicato. Quando autem hoc facies: si factus fueris ut apostolus et dixeris Christi bonus odor sumus in omni loco in istis qui saluantur: et in his qui pereunt bona opera tua nardus sunt. Si uero peccaueris: peccata tetro odore redolebunt. Dicit quippe poenitens Computruerunt et corrupta sunt cicatrices meae a facie insipientiae meae. Non de Nardo propositum est nunc spiritui sancto dicere: neque de hoc quod oculis intueamur euangelista scripsit unguento: sed de nardo spirituali: de nardo qui dedit odorem suum fasciculus stactes id est guttae siue stillae fratruelis meo mihi Gutta unguenti castam galbani in exodo legitur praecepto domini in thymiamata et in sacerdotale chrisma confectum. Si ergo uideris saluatorem meum ad terrena aut humilia descendente uidebis quomodo uirtute magna et maiestate diuina ad nos quaedam stilla defluerit. De hac stilla et propheta cecinit dicens et erit De stilla populi eius congregatus congregabitur iacob: et sicut secundum alium sensum lapis erat praecisus e monte sine manibus: nostri in carne saluatoris aduentus: neque enim totus mons fuit qui descendit ad terras: nec poterat humana fragilitas totius montis magnitudinem capere: sed lapis ex monte: lapis offensionis et petra scandalum descendit in mundum: sic secundum alium intellectum stilla nuncupatur. Oportebat quippe ut quia omnes gentes in stillam stilla reputate sunt is qui pro salute omnis factus est oia est stilla ad eas fieret liberandas. quid enim pro nostra salute non factus est: nos inanes: et ille exinanitus uel semetipsum formam serui accipiens. Nos populus stultus: et non sapiens et ille factus est: et stultitia praedicationis: ut fatuus dei sapientius fieret hominibus. nos infirmi: infirmus dei fortius hominibus factus est. Quia igitur uniuersae gentes ut stilla stilla: et ut momentus statera reputatae sunt: Tunc factus est stilla: ut per eum a uestimentis nostris odor stillae procederet iuxta illud Myrrha et casta et stilla a uestimentis a domibus elephatinis: ex quibus lactificauerunt te filiae regum in honore tuo quae in quadragesimo quarto psalmo dicuntur ad sponsas Fasciculus stillae fratruelis meus mihi: Consideremus quid sibi et fratruelis nomen uelit: Ecclesia quae hoc loquitur de fratruelle nos sumus ex gentibus congregati: saluator noster sororis eius est filius id est synagoga. Quae quippe sorores sunt ecclesia et synagoga. Saluator ergo noster ut diximus filius synagoga sororis: uir ecclesiae sponsus ecclesiae fratruelis est sponsa sua: fasciculus stillae fratruelis meus mihi in medio uberum meorum commorabitur. Quis ita beatus est ut habeat hospitem in principali cordis in medio uberum in pectore suo sermonem dei: Tale est quippe quod canitur In medio uberum meorum commorabitur. Si non fracta mamma tua in medio earum habitabit sermo diuinus. Decebat in carmine nuptiali mamas potius quam pectus appellare. Et perspicuus est cur ad expositionem eius quae dicit In medio uberum meorum commorabitur sit assumptum: si non fuerint fractae mammae tuae: in medio uberum tuorum commorabitur sermo diuinus. unde dixi si non fuerint fractae mammae tuae: De Ezechiele. In eo quippe loco ubi hierusalem dominica corripitur uoce iter cetera dicitur ad eam In aegypto fractae sunt mammae tuae: Mastarum ubera non franguntur: sed meretricum ubera lactis pellibus irrugantur: Pudicicarum erecta sunt ubera: et uirginali robore tumentia suscipiunt sermonem sponsi et dicunt In medio uberum meorum commorabitur. Botrus cyprae fratruelis meus mihi. In initium est sermonis in germine: et

Marginal notes in a smaller script, partially cut off on the left edge of the page.

inuitu cyprī. i. floritionis in uerbo unde ait botrus cyprī idest floritionis fratruelis meus mibi. Non omni bus est botrus cyprī: sed his qui eius flore sunt dīgni. Aliis uia uaria est: huic soli quæ et nigra ē et for mosa in floribz decore se pbet. Botrus cyprī fratruelis meus mibi non simpliciter ait Botrus cyprī fratruelis meus. sed cū additamento mibi. ut doceret nō oī bus esse botrus cyprī. Videamus autē in quibus re gionibus botrus iste sit sponsa. In uineis engaddi qd̄ interpretatur oculus tentationis. in uineis igitur ocu li tentationis botrus cyprī fratruelis meus mibi. Tē tationis oculus in presenti est. Siquidē in tentatione moramur in hoc mundo. et tentatio est uita huāna sup̄ terrā: Nus in hac luce uersamur in uineis sumus engaddi. Si autē meruerimus postea transplantari a nostro agricola transferemur. Nec dubites quia pos sis de engaddi uineis ad loca meliora trāsserri. Agri cola noster ad transferendā uineā crebra meditatioē tā calluit uineā ex ægypto trāstulisti: eiecisti gentes: et plantasti eā. Operuit montes umbra eius: et arbu sta eius cedros dei. Et hęc quidē quæ exposuimus locuta sit sponsa de sponso significans amorē suuz et sponsi uententis hospitium quō in medio uberuz et sui cordis arcano sponsus ueniens cōmoretur. Rur sus sponsi ad eā sermo dirigitur et dicit ecce specio sa proxima mea: ecce speciosa: oculi tui oculi colūbx. Illa sic dicit ad sponsus. Ecce fratruelis meus specio sus non adiungit et proximus meus: Dic autē quan do alloquitur eā ecce speciosa adiungit et proxima mea. Quare autē et illa non dicit Ecce speciosus pro ximus mibi: sed tantus ecce speciosus. Quare ille nō solus speciosa es dicit: sed speciosa es proxima mea. Sponsa si longe fuerit ab sponso non est speciosa tunc pulchra fit quando dei uerbo coniungitur: et me rito nunc docetur ab sponso ut proxima sit et a suo latere non recedat. Ecce speciosa proxima mea: ecce speciosa. Incipit quidē esse speciosa ex eo qd̄ proxia mibi es. Postq̄ esse expertis speciosa etiā sine addi tamento proxima absolute es speciosa. Ecce specio sa proxima mea ecce speciosa. Videamus et aliā la u dē speciosa ut et nos amulemur sponsa fieri. Oculi tui colūbx. Qui uiderit mulierē ad concupiscēdus eā: iā macchatus ē eā in corde suo: oculos non habet co lūbx. Si quis uero oculos nō hēt colūbx domus fratris sui igrēditur infelix non seruans illud quod in prouerbiis est p̄ceptus. In domus autē fratris tui ne intres infelix. Pro eo qd̄ Lxx infelix interpretati sunt: Aquila hebræā exprimens ueritatē Atrion so l idest stultus posuit: Qui autē habet oculos colūbx ui det recta: et misericordiā promeretur. Videns quip pe recta misericordiā consequetur. Porro quis uidet recta nisi qui casto conspectu: et puris intuetur oculis. Mollī igitur mibi de his tantus carnis oculis intellige re quæ dicta sunt: licet et de his intellexisse non inuti le sit: sed ingrediens ad interiora cordis tui: et alios oculos mente perquirens qui et a dei mandato illu minantur: Mandatus quippe dei illuminans oculos illud enitere: labora: contende: ut certe sancte itelligas uniuersa quæ dicta sunt: et similis spiritui qui in spec e descendit colūbx audias quia oculi tui colūbx: si itelligas legē spiritaliter oculi tui colūbx sunt: si itell gas euāgelium ut se uult euāgelium itelligit et p̄dicari ui dēs Iesū oēs lāguorē et ifirmitatē nō solū eo ipōz quo carnaliter facta sunt fuisse medicatū s̄s hodieqz medī catē: et nō tātus tunc ad hōles descendisse: s̄s hodieqz descendere: et esse presentē. Ecce eis uobiscū suis om nibus diebus usqz ad consumationē sæculi oculi tui

colūbx sunt. Ecce speciosa proxima mea: ecce specio sa oculi tui colūbx. Das de se sp̄sa audies laudes sponso uicē in laudibus tribuit. non quo ei quod non habet suo p̄conio largiatur: sed intelligens decorē eius atqz conspiciens ait Ecce speciosus fratruelis me us equidē pulcher: lectus noster umbrosus. Quare lectus in quo sponsa requiescit cū sponso: et nō sal lor corpus huānus est. Siquidē ille in euangelio pa ralyticus qui iacebat in lecto Et abire in domus suā sublato grabato uoce iussus est saluatoris anteq̄ sa naitur super debile suorum mēbrorū corpus iacebat. quod postea dei uirtute solidatus est. Sic ego intelli go. Tolle grabatus tuus et uade in domus tuā. Neqz enis ad hoc filius dei de celestibus ad terrena descen derat ut de lectulis iperaret: et confurgentē ab agrota tione sua sine lectulo non pateretur abscedere. Tolle inquit grabatus tuus et uade in domus tuā ut cū ad te uelut ad sponsas uenerit sponsus et in eo tecum fuerit reclinatus dicas Ecce speciosus fratruelis meus equidē pulcher acclatio nra umbrosa: ecce speciosus fratruelis meus: ipse et speciosus et ūbro sus est. Per diē quippe sol non uret te: neqz luna per noctē. Trabes domū nostraruz cædri multitudinis uerba sunt. Vidētur autē mibi hoc uiri dicere: qui cū sponso sunt de quibus superius sermo p̄fatus est domos cædrinas trabibus intextas et cypressis con tignatas. Siquidē pro stibe ascēdet cypressus et pro conisa ascendit myrtus. Requiescens igitur cuius na tura ista sunt ligna: et cædrus iputribilē et cypressum odoris optimi deprehendens: labora et tu ita conti gnare domus tuā ut de te quoqz possit dici Trabes domū nostraruz cædri et cōtignationes nostræ cy pressi. Post hęc sponsus loquitur Ego flos cāpi et li lius conuallius propter me qui in ualle erā descendit in uallē. Et in uallē ueniens sit lilius. Pro ligno uitæ quod plantatus est iparadiso dei totius cāpi idest totius mundi et uniuersæ terræ: flos factus est. Quid eis sic potest esse flos mundi ut uocabulus christi: Un guentus effusus nomen eius. Aliter idipsum dicitur. e go flos cāpi et lilius conuallius et hęc quidem de se metipso. Deinde sponsas laudās ait. Ut lilius in medi o spinarus: sic proxima mea in medio filiaruz. Sicut lilius spinis non potest cōparari: inter quas semper e xoritur: eodē modo proxima mea super oēs filias li lius est in medio spinarus. Ista audiens sponsa uicē reddit sponso: et sentiens etiā illius suauitatē in uocē laudantis erumpit. Unguentorum quippe odor licet suauiter spiret et sensus odore demulceat: non tamē eiusmodi est ut suauē sit ad edendus. Est autē aliquid quod optimi et saporis sit et odoris. i. ut fauces dul core delectet: et spiritus mulceat odoratu. Tale est ma lus et istiusmodi est natura ut in se utraqz possideat ic circo uolens non solus beneolentiā sermonis: sed et dulcorē eius sponsa laudare ait. Ut malus in lignis siluæ ita fratruelis meus in medio filiaruz. Omnia li gna: omnes siluæ arbores ad cōparationē sermonis dei siluæ inferaces existimātur. Ad christus saltus est oē quod dixeris et infructuosa sunt omnia. Quæ eis possunt dici ad eus cōparata fructifera etiā ligna quæ uidebantur fructibus incuruari: ad collationē aduen tus eius infructuosa monstrata sunt. Ideo ut malus in lignis siluæ: ita fratruelis meus in medio filiarū. In umbra eius concupiui et sedi. Quā pulchre non a it In umbra illius concupisco sed in umbra eius con cupiui: et non sedeo sed sedi. Siquidē in principio nō possumus cum eo proprium conferre sermonē. uerū etiā in principio ut ita dicā quadā maiestatis illius um

bra perfrui. Unde et in prophetis legitur Spiritus faciei nre christus dominus: Qui diximus in umbra eius uiuemus in gētibus et ab umbra ad umbrā aliā transinigramus. Seditibus enim in regione et in umbra mortis lux orta est eis. Et transeamus ab umbra mortis ad umbram uitę. Semper istiusmodi sunt profectus ut in exordio desideret quispiam saltis in uirtutis umbra consistere. Ego puto ideo et natiuitatem iesu ab umbra coepisse: et non in umbra sed in ueritate finitam. Spiritus inquit sanctus ueniet in te et uirtus altissimi obumbrabit tibi. Natiuitas christi ab umbra sumpsit exordium. Non solus autē i maria ab umbra eius natiuitas coepit: sed et in te. si dignatus fuerit nascitur sermo dei. Fac igitur ut possis capere umbram eius: et cum umbra fueris dignus effectus: ueniat ad te ut ita dicam corpus eius: ex quo umbra nascitur. Nam in modico fidelis et in maiori bus erit fidelis. In umbra eius concupiui et sedi. Uides quia non semper in umbra stetit: sed inde ad meliora transierit dicens. Et fructus eius dulcis in gutture meo: ego inquit desiderauit in umbra eius requiescere. Sed postq̄ sua me contexit umbra: etiam fructu illius saturatus sum. Et fructus eius dulcis in gutture meo: Introduce me in domum uini. Foris stetit sponsus et ab sponsa susceptus est: in medio quippe uberum eius requieuit. Proxima iuuenclx non sunt istiusmodi ut sponsum hospitem habere mereantur. Multitudini foris in parabolis loquitur. Quam uereor: non multx adolescentulx nos simus. Introduce me in domum uini: Cur tam diu foris maneo: ecce sto ad hostium et pulso si quis mihi aperuerit: ingrediar ad eum et conuibo cum eo et ipse mecum. Introduce me. Et nunc eadem dicit sermo diuinus. Ecce Christus loquitur. Introduce me. Vobis quoque catechuminis loquitur. Introduce me non simpliciter in domum: sed in domum uini: Impleatur uino lætitię: uino spiritus sancti anima uestra: et sic introduce in domum uestram sponfam uerbum sapientiam ueritatem. Potest autem et ad eos dici: qui nondum perfecti sunt. Introduce me in domum uini: ordinate in me caritatem. Eleganter locutus est caritas: quod i primo loco debent diligere: diligunt in secundo qđ in secundo diligunt in primo: et quod oportet amare quarto amant tertio: et rursum tertium in quarto et est in plerisque caritatis ordo peruersus: Sanctorum uero caritas ordinata est. Volo ad intelligendum hoc quod dictum est. Ordinate in me caritatem aliqua exēpla replicare. Vult te sermo diuinus diligere patrem et filium filiam: uult te sermo diuinus diligere Christum: nec dicit tibi ne diligas liberos: ne parentibus caritate iungaris. Sed quid tibi dicit: ne inordinatam habeas caritatem: ne primum patrem: aut matrem: deinde me diligas: ne filii et filix plusq̄ mei caritate tenearis. Qui amat patrem aut matrem sup me non est me dignus. Qui amat filium aut filiam super me: non est me dignus. Recolę oscientiā tuā de patris matris fratris ue affectu. considera qualem circa sermones dei et iesum habeas caritatem: statim deprehendens magis te filium et filiam diligere qđ uerbum magis te parentes amare qđ christum. Quis putas ita profecit e nobis ut præcipuam et primam inter omnes sermones dei habeat caritatem: qui i secundo loco liberos ponat. Juxta hunc modum ama uxorem tuam. Nullus quippe aliquando suam carnem odio habuit: sed amat ut carnem. Et erunt inquit duo in carne una: in uno spiritu: Ama et deum sed ama illum non ut

carnem et sanguinem: sed ut spiritum. Qui eis adhæret deo unus spiritus est. Igitur ordinata est caritas in perfectis. Ut autem post deum etiam inter nos ordo ponatur: primum mandatum est: ut diligamus parentes: secundum ut filios tertium ut domesticos nostros. Si autem filius malus est: et domesticus bonus domesticus in caritate filii collocetur. et ita fiet ut sanctorum caritas ordinata sit. Magister quoq̄ noster et dominus in euangelio præcepta de caritate constituens ad uniuscuiusq̄ dilectionem proprium aliquid apposuit: et dedit intelligentiam ordinis his qui possunt audire scripturam dicentes. Ordinate in me caritatem: Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo: et ex tota anima tua: et ex tota mente tua: et ex tota uirtute tua: et diliges proximum tuum ut te ipsum. Non proximum ex toto corde: et ex tota anima: et ex tota uirtute: et ex tota mente. Rursum inquit diligite inimicos uestros: et non apposuit ex toto corde. Non est inordinatus sermo diuinus: nec impossibilia præcepit: nec ait diligite inimicos uestros ut uosmet ipsos: sed tantum diligite inimicos uestros: Sufficit eis qđ si eos diligimus et odio non habemus. Proximum uero ut temetipsum. Porro deus ex toto corde et ex tota anima et ex tota mente: et ex tota uirtute. Si hæc intellexeris et intellecta compleueris: fecisti quod sponsi sermone præcipitur. Introduce me in domum uini: ordinate in me caritatem. Quis putas e nobis caritatis est ordinata? Confirmate me in unguentis. Unus de interpretibus oianon alias. Hec autem sponsa loquitur: stipate me in malis in quibus malis? Ut malum in lignis siluę: ita fratruelis meus in medio filiorum iccirco in malis eius stipate me quia uulnerat caritatis ego. Quam pulchrum est qđ decorum a caritate uulnus accipere: Alius iaculum carnis amoris accepit: Alius terreno cupidine uulneratus est: tu nuda membra tua: et præbe te iaculo electo: iaculo formoso: Siquidem deus sagittarius est. Audi scripturam de hoc eodem iaculo loquentem immo ut amplius admireris: audi ipsius iaculus quid loquatur. Posuit me ut sagittam electam: et in pharetra sua seruauit: et dixit mihi. Magnus est tibi hoc uocari puerum meum. Intellige sagittam quid dicat et quomodo a deo sit electa. Quam beatum est hoc iaculo uulnerari. Hac sagitta fuerant uulnerati illi: qui inter se inuicem conferebant. Lor nostrum erat ardens in nobis in uia cum aperiret nobis scripturas. Si quis sermone nostro: si quis scripturę diuinę magisterio uulneratur et potest dicere quia uulnerat caritatis ego: hunc et illud forsitan sequitur. Quid forsitan dico: manifestam pro me sententiā. Sinistra eius sub capite meo: et dextera eius amplexabitur me. Habet in sinistra et in dextera sermo dei sapientiam. Sum pro intellectus uarietate sit multiplex in subiacenti una est: ipse Salomō de leua et dextera sapientię docuit dicens. Longitudo enis et anni uitę in dextera eius: In sinistra autē eius diuitię et gloria. Igitur leua eius sub capite meo: ut me faciat requiescere: et brachius sponsi fiat cervical meus: et reclinetur anima: principale super sermones dei. Leua eius sub capite meo. Non expedit tibi habere cervicalia quę lamentatio sequitur. In Ezechiele scriptum est. De his qui consuunt cervicalia sub omni cubitu manus: Noli consuere cervicalia: noli capiti aliunde requiem querere. Dabe sponsi leuam sub capite tuo: et dicit leua eius sub capite meo: quę cum habueris: omnia tibi quę sunt in leua tribuuntur: Dicit quippe in sinistra eius diuitię et gloria e

dextera eius complexabitur me. Totum te sponsi dextera complectatur. Longitudo quippe et anni uitae in dextera eius: et ob id longa uitae et multorum annorum eris super terram bonam quam dominus deus tuus dat tibi: **A**diuraui uos filiae hierusalem in uirtutibus et in uiribus agri. **Q**uid adiurat sponsa filias hierusalem: si leuaueritis et suscitaueritis caritatem: **Q**uandiu caritas dormit in uobis o filiae hierusalem: o adolescentulae: que in me non dormit quia uulnerata sum caritate: in uobis autem quae plures estis et adolescentulae et filiae hierusalem: dormit caritas sponsi. **A**diuraui ergo uos filiae hierusalem si leuaueritis et non solus leuaueritis: sed et suscitaueritis quae in uobis est caritatem. **C**reator uniuersitatis cum uos conderet: inseruit cordibus uestris semina caritatis. **N**unc autem si cut alibi dicitur iustitia dormit in ea sic dilectio dormitat in uobis. **J**uxta quod et alibi dicitur Sponsus requieuit ut leo et ut catulus leonis. **A**dhuc in infidelibus et in his qui corde sunt dubio dormitat sermo diuinus: **D**igilat in sanctis: dormit in his qui tempestatibus fluctuant: **S**uscitatur uero eorum uocibus qui cupiunt sponso uigilante saluari: statim fit eo uigilante tranquillitas: statim undarum moles conquiescunt: spiritibus contrariis increpatur: fluctuum rabies silet: **I**llo dormiente tempestas: mors et desperatio est: **A**diuro ergo uos filiae hierusalem in uirtutibus et in uiribus agri. cuius agri: nempe illius agri pleni quem benedixit dominus. **S**i leuaueritis et suscitaueritis caritates quoad usque uelit **V**ox fratruelis mei. **E**cce hic uenit saliens super montes. hanc adhuc loquitur ecclesia exhortans adolescentulas ut ad sponsi praeparentur aduentum: si tamen uenire uoluerit: et suum illis praebere colloquium. **A**dhuc igitur loquente ea aduenit sponsus: quae digito monstrat et dicit **E**cce hic uenit saliens super montes. **I**ntellige sponsae animam beatam atque perfectam: quae citius uideat citius sermonis contempletur aduentus: quae sibi sapientiam uenisse sentiat et caritatem: et dicat non uidentibus ecce hic uenit: **O**rate ut et ego possim dicere ecce hic uenit: **S**i enis potuero dei disserere sermonem quodammodo et ego dico ecce hic uenit. **Q**uo: non utique ubi uallibus: non ubi humilita loca. quo uenit? saliens super montes: transiliens super colles. **S**i fueris mors salit in te sermo dei: si non ualueris esse mons sed fueris collis secundus a monte transiliet super te. **Q**uam uero pulchra et conuenientia rebus uocabula? Salit super montes: quia maiores sunt: transiliet colles: qui a minores sunt. **N**on transiliet super montes: non salit super colles. **E**cce hic uenit saliens super montes transiliens super colles. **S**imilis est fratruelis meus caprea. **A**ut hinnulo ceruorum in motibus bethel. **D**ec duo animalia frequentius in scripturis nominantur. **E**t quo amplius admireris sapientius iuncta ponuntur. **E**t haec sunt aut quae manducabis. **P**ost paululum inferens capream et ceruum. **I**n praesenti quoque libro pariter appellantur ceruus et caprea. **Q**uodammodo enim cognita sibi et uicina sunt ista animalia. **L**aprea id est dorcas acutissime uidet: ceruus serpentum interfector est. **Q**ui disputas est dignus et nobis qui iuxta dignitatem loci atque mysterii plenam possit explicare rationem? **O**remus deum ut nobis largiatur sensus ad aperientias scripturas et possimus dicere: **Q**uomodo aperiet et nobis iesus scripturas. **Q**uid igitur dicimus: quia dorcas hoc est caprea secundus eorum physiologias qui de naturis omnium animalium disputant: ex insita sibi uel nomen acceperit. **A**b eo enis quae acutius uideat id est ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀερεκεῖν dorcas appellata est.

Ceruus uero serpentis inimicus ac debellator est: ita ut spiritu narius eos extrahat de cauernis: et super ta pernicie ueneni eorum pabulo delectetur. **F**orsitan saluator meus caprea sit iuxta theoriam: **C**eruus iuxta opera. **Q**uam ista sunt opera? **I**nterficat ipse serpentes: contrarias fortitudines iugulat. **I**deo dicat ei. **T**u contriuisisti capita draconum super aquam: tu contriuisisti capita draconis. **S**imilis est fratruelis meus caprea: hinnuloque ceruorum super montes bethel. bethel quippe interpretatur domus dei: **N**am omnes montes domus dei sunt: is hi qui montes ecclesiae sunt. **I**nueniuntur quippe et alii montes erecti et consurgentes aduersus scientias dei montes allophylorum et aegyptiorum. **V**is scilicet qui a similis est fratruelis meus caprea hinnuloque ceruorum super montes bethel? **E**sto mos ecclesiasticus: mos domus dei et ueniet ad te spūsus similis caprea uel hinnulo ceruorum super montes bethel. **L**eruit spūsus appropinquasse uicinus: qui ante super montes uersabatur et colles. **A**ssimulat eum transiliens atque saliens et post hanc ad se et ad alias adolescentulas aduenisse cognoscens dicit **E**cce hic retro post parietem nius **S**i aedifica ueris parietem et feceris aedificationem dei: ueniet post parietem tuum prospiciens per fenestras: **U**na fenestra uisus est sensus. **P**er hunc prospicit sponsus: **A**lia fenestra alius est sensus: et per hunc spūsus solcite conuertitur. **P**er quos eis sensus non prospicit sermo dei? **Q**uid sit autem prospicere per fenestras: et quod per eas spūsus aspiciat sequens docebit exemplum. **U**bi non prospicit spūsus: ibi mors inuenitur ascendens ut legimus in **H**ieremia. **E**cce mors ascendit per fenestras uias. **Q**ui uideris mulierem ad concupiscendum eam: iam mors ascendit per fenestras tuas. **E**minens per retia **I**ntellige quia in medio laqueorum ambulat: et subitus machinas trahens imminentes. **O**ia retibus plena sunt: diabolus laqueis cuncta compleuit. **S**i autem uenerit tibi sermo dei: et coeperit eminere de retibus: dices **N**am nra sic passer erepta est de laqueo uenatus: **L**aqueus contritus est: et nos liberati sumus. **B**enedicti uos domino qui fecit caelum et terram **E**minet igitur sponsus per retia uiam tibi faciens. **I**esus descendit ad terras subiecit se retibus mundi. **V**idens magnus hominum greges retibus impeditum: nec ea ab alio nisi a se posse conscindi: uenit ad retia assumens corpus humanum quod inimicis fortitudinis laqueis tenebatur. **E**a tibi dirupit et loqueris. ecce hic retro parietem nostrum prospiciens per fenestras eminens per retia. **L**uz eminerit dicit tibi: **R**espondit fratruelis meus et dicit **S**urge ueni proxima mea: uiam tibi feci: conscindi retia: sic ueni ad me proxima mea: speciosa mea: coluba mea. **L**uz ait surge: cur prope? ego pro te sustinui rabie tempestatum: ego fluctus qui tibi debebantur excepit. **I**ustus est facta anima mea propter te usque ad mortem. **S**urrexi a mortuis fractis mortis ianuis et inferni uinculis dissolutis. **I**deo dico tibi surge ueni proxima mea speciosa mea: columba mea: quia ecce transiit hiemps: pluuia abiit: flores uisui sunt in terra. ego a mortuis surgens tempestate compressa tranquillitatem reddidi. **E**t quia secundum dispensationem carnis ex uirgine et uoluntate patris creui et sapientia atque aetate profeci: flores uisui sunt in terra: tempus sectionis adest. **S**ectio remissio peccatorum est. **O**mnem enim aut ramum in me manentem et afferentem fructum pater meus mundat ut fructus maiores afferat habeto fructus et priora quae in te in fructuosa sunt auferentur. **T**empus quippe sectionis adest. **V**ox turturis audita est in terra nostra. **N**on si ne ca in sacrificiis assumitur par turturum aut duo pulchri columbarum. **N**am idem ualent et nunquam dictum est

separatim par tantum mō columbarum: sed par turturum aut duos pullos columbarum. Colūba spiritus sanctus est: Spiritus autem sanctus quando de magnis et occultioribus sacramentis et quæ multi capere non possunt loquitur in turturis appellatione signatur id est i eius auis quæ semper in mōtium iugis et i arborum uerticibus cōmoratur In uallibus autem et in his quæ ad homines usq; perueniunt: columba assumitur: Deniq; saluator quia dignatus est homines assumere uenit ad terras: multiq; tunc circa iordanē peccatores erant. Icirco spiritus sanctus non in turturum uertitur: sed columba fit inter nos pp hominū multitudinē auis māsuētior oueratur. turtur aut uic tur uerbi grā moysi et uni cuilibet prophetarum recedentius in montes et deserta: et ibi accipientium sermones dei. Vox ergo turturis audita est in terra nostra. ficus produxit grossos suos. A ficu dinoscite parabolas Lum ramus eius tener factus fuerit et folia miserit: scitote quia iuxta est xtas. Vult nobis dei eloquiū nuntiare post hyemes: post procellas animarum appropinquasse messes: et ait ficus produxit grossos suos: uites florescunt dederunt odorē: si ias rumpuntur in florē. tempus adueniet et erunt uua. Surge ueni proxima mea: speciosa mea: columba mea. Hæc quæ superius exposuimus sponsa non audientibus adolecētulis: sed sola sponsa audiens loquitur. Volumus autem et ipsius ias audire sermonē Loquētis ad sponsas Surge ueni proxima mea: colūba mea: et ueni columba mea sub tegmine petra: et moyses sub tegmine petra ponitur: ut uideat posteriora dei i tegmine antemuralis. Primus ueni ad id q; ante murum est: et postea poteris introire ubi murus ē petra Ostende mihi faciē tuā Usq; ad præsentē diē. similita dicuntur ad sponsas. Necdus enim habebat fiducia: ut reuelata faciē gloriā domini contempleretur. Cui a uero ias ornata est: atq; composita dicitur ei Ostēde mihi faciē tuā. Nondus enis erat uox eius ita suauis ut mereretur ei dici Audi me fac uocē tuā. Quādo ergo didicit loqui: Tace enis ait et audi israhel: Et scito quid loquaris: et suauis facta est uox eius sponso secundus illud propheticus Suauis fiat ei postulatio mea. Tunc ad eas spōsus effatur et audite me fac uocē tuā quia uox tua suauis est. Si aperueris os tuus uerbo dei dicit tibi sponsus Vox tua suauis est: et aspectus tuus speciosus. Quapropter confurgentes deprecemur dominus ut digni efficiamur sponsi sermone Sapientia christo iesu cui est gloria et imperiū in secula seculorum Amen.

Cōmentarius in cantica canticorum in quatuor libros uel omelias distinctus quod in quodā exemplari nomine beati Hieronymi repperi prænotatus. quod probare uidetur eius assertio in libro uirorum Illustris: Ubi se quatuor omelias in cantica canticorum scripsisse cōmemorat Sed in uetusto et probato uolumine hoc ipsius cōmentarius Origenis inscribitur Sed minime duabus præscriptis ex Origene traductis cōuenit quæ et superfluo traductæ uel post repetitæ fuissent. Sagax igitur lector inquirat.

Alphalamitū libellus. i. nuptiale carmē i modū mihi uidetur dramaticis a salomone conscriptus: Quæ cednit instar nubentis sponsæ et erga sponsus suus qui est sermo dei celesti amore flagratis. Adamauit enis eius siue anima quæ ad imagines e

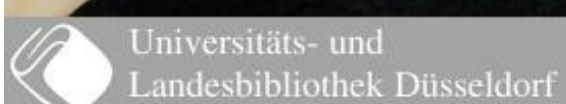
ius facta est: siue ecclesia. Sed et magnificus hic ipse atq; perfectus sponsus quibus uerbis usus sit ad cōiunctā sibi animā uel ecclesiā hæc ipsa scriptura nos e docet. Sodales sponsæ quoq; adolescentulæ eius spōsa posita quæ dixerint quæq; etias amici ac sodales sponsi ex eodē nihilominus libro qui canticiscantico rum attulatur agnoscimus. Possibilitas enim data ē et ipsi amicis sponsi aliqua dicere: ea dumtaxat quæ audierant ab ipso sponso Letantes de coniunctione sponsæ. fit ergo sermo ab ipsa sponsa non solus ad sponsus sed etiā ad adolescentulas: Et rursus sponsi sermo non tantum ad sponsas: sed etiā ad amicos dirigitur spōsi. Et hoc est quod supra diximus carnē nuptiale in modus dramaticis esse conscriptus Drama enis dicitur ut in scænis agi fabula solet ubi diuersa psonæ introducuntur Et aliis accedentibus: aliis etias discedentibus a diuersis et ad diuersos textus narrationis expletur. Que singula suo ordine scriptura hæc continet: totumq; corpus eius mysticis formatur eloquiis. Sed primo scire nos oportet: quoniam sicut puerilis ætas non mouetur ad amores possit situm: ita nec ad capiendus quides uerba hæc paruula et in fantilis interioris hominis ætas admittitur: illorum scilicet qui lacte in christo aluntur nō cibo forti et qui nunc primus rationabile et sine dolo lac concupiscunt. In uerbis enis canticiscanticorum: ille cibus est de quo dicit apostolus. Perfectioris autem est solidus cibus Et tales requirit auditores qui pro possibilitate sumēdi exercitatos habeāt sensus ad discretionones boni uel mali. Et quides paruuli quos diximus si ueniant ad hæc loca Potest fieri ut nihil quiddē ex hac scriptura proficiat: nec tamē ualde lædatur uel ipsa quæ scripta sunt legentes: uel quæ ad explanationē eorum dicēda sunt recensentes. Si uero aliquis accesserit qui secundum carnē tantummodo uir est huc tali non parum ex hac scriptura discriminis periculis nascetur. Audite enis pure et castis auribus amoris nomina nesciēs ab interiore homine ad exteriorem et carnalē uirum omnem deflectet auditus. Et a spiritu conuertetur ad carnes nutrietasq; infemetipso concupiscencias carnales: et occasione diuinæ scripturæ cōmoueri et incitari uidebitur ad libidinē carnis. Ob hoc ergo moneo et consilius do omni qui nundus carnis et sanguinis molestus caret. neq; ab affectu naturæ materialis abscedit ut a lectione libelli huius: eorumq; quæ in eo dicuntur penitus temperet. Atut enim obseruari etiā apud hebræos qd nisi quis ad ætates pfectā maturāq; puenerit Libellum hunc quiddē nec in manibus tenere permittatur. Sed et illud ab eis accepimus custodiri: quoniā quiddē moris est apud eos omnes scripturas a doctoribus et sapientibus tradi pueris simul et eas quas λευτερωσεις appellant: Ad ultimum quatuor ista reseruari id est principius genesis: in quo mundi creatura describitur: Et Ezechielis prophete principia in quibus de cherubi profertur: et finem in quo templi ædificatio continetur: et hunc canticiscanticorum librus. Igitur necessarius mihi uidetur ante qd ad ea quæ in hoc libello scripta sunt discutienda ueniamus de amore prius ipso qui est scripturæ huius cā præcipua pauca disserere: Et post hæc de ordine. Ibrorū salomonis in quibus hic liber tertio loco positus uidetur: Tus etiā de attitulatione libelli ipsius Eur canticiscanticorum superscriptus sit: atq; etias quomodo dramaticis in modum et tanq; fabula quæ in scænis personarum imutatione agi solet uideatur esse cōpositus. Apud græcos quidem plurimi eruditus uirorū uolentes inuestigare ueritatis imagines

de amoris natura multa ac diuersa etiam dialogorum
 stilo scripta protulerunt conantes ostendere non aliud
 esse amoris uim nisi quæ animam de terris ad fastigi-
 a cæli celsa perducatur: nec ad summam posse beatitudi-
 nem perueniri nisi amoris desiderio prouocante. sed
 et quaestiones de hoc quasi in conuiuio proposita re-
 feruntur inter eos puto inter quos non ciborum sed uer-
 borum conuiuium gerebatur. Alii uero etiam artes
 quasdam quibus amor hic in anima gigni uel augeri
 posse uideatur conscriptas reliquerunt. sed has artes
 carnales homines ad uiciofa desideria et culpabilis
 amoris ministeria traxerunt. Non ergo mirum sit si et
 apud nos ubi quanto plures simpliciore tanto plu-
 res et imperitiores uidentur difficilem dicimus et pe-
 riculo proximam de amoris natura disputationem: cuius
 apud graecos qui sapientes et eruditi uidentur: fuerit
 tamen aliqui qui de his non ita acceperint ut scriptus
 est: occasione eorum quæ de amoris dea sunt in lapsus carnis
 et in ipudicitia præcipitia corruerunt: siue ex his quæ scri-
 pta erant ut supra memorauimus admittentes quasdam et
 icitamenta sumentes: siue incontinentia sua uelamen
 scriptis ueterum præferentes. Ne ergo et nos tale a-
 liquid incurramus: ea quæ a ueteribus bene et spirita-
 liter scripta sunt uitiose et carnaliter aduertentes tam
 corporis quam animæ nostræ palmas protendamus ad
 deum ut dominus qui dedit uerbum euangelisanti-
 bus uirtute multa donet et nobis in uirtute sua uer-
 bum quo possimus ex his quæ scripta sunt intellectu
 sanum et ad ædificationem pudicitia aptum uel no-
 mini ipsi uel naturæ amoris ostendere. In principio
 uerborum Moysi ubi de mundi conditione conscri-
 bitur duos inuenimus homines creatos refertur. Pri-
 mum ad imaginem et similitudinem dei factum: secun-
 dum e limo terre factum. Hoc Paulus apostolus be-
 ne sciens et ad liquidum in his eruditus in suis litte-
 ris apertius et euidentius binos esse et per singulos
 quosque homines scripsit. sic enim dicit *Nam si his qui
 foris est homo noster corrumpitur sed ille qui intus
 est renouatur de die in diem. Et iterum Bondelector
 enim legi dei secundum interiorem hominem et his
 similia aliquanta conscribit. Unde puto neminem iam
 debere dubitare quod Moyses de duorum homi-
 num factura uel figmento scripserit in principio gene-
 sis cum uideat Paulum qui melius utique quam nos in-
 telligebat ea quæ a moysi scripta sunt. Duos homi-
 nes esse per singulos quosque dicentem: quorum unus
 idest iteriores renouari per singulos dies memorat:
 Alium uero idem exteriorem in quibusdam sanctis et
 talibus qualis erat Paulus corrumpi perhibet et in-
 firmari. Quod si et alicui uidebitur de hoc adhuc aliquid
 quid dubitandum. in locis propriis melius explana-
 bitur. Nunc autem propter quod memoriam fecerimus
 interioris et exterioris hominis prosequamur.
 Ostendere enim ex his uolumus quæ scripturis diuini-
 nis per mononymas idest per singulas appellaciones
 immo per singula uocabula et exterioris hominis
 membra et illius interioris hominis partes affectusque
 nominantur: eaque non solum uocabulis sed et rebus
 ipsis sibi inuicem comparantur. Verbi gratia dicitur
 esse aliquis puer secundum interiorem hominem quem
 possibile est crescere et ad ætates iuuenis adduci: at-
 que inde succedentibus incrementis peruenire ad ui-
 rum perfectum et effici patrem. His autem nomi-
 nis uti uolumus ut consona diuina scriptura illi scilicet
 quæ ab Joanne scripta est uocabula ponemus. At eis ille
 Scripsi uobis pueri quoniam cognouistis patres: scripsi uobis patres quoniam cognouistis eum*

qui ab initio est. Scripsi uobis iuuenes quoniam
 fortes estis: et per uerbum dei quod manet in uobis ui-
 uistis malignus. Euidens utique est nec ab ullo oino
 arbitror dubitari quod pueros hic Joannes uel adolesce-
 tes aut iuuenes uel etiam patres secundum animam non
 secundum corporis appellat ætatem. Sed et paulus
 dicit in quodam loco Non potui uobis loqui quasi spi-
 ritualibus sed quasi carnalibus. Itaque paruulis in christo
 Lac potius uobis dedi non escam. In christo autem par-
 uuli proculdubio secundum animam non secundum car-
 nis nominantur ætatem. Denique idem Paulus etiam
 in alio loco ait. Cum essem paruulus sicut paruulus
 loquebar: sicut paruulus sapiebam: sicut paruulus cogi-
 tabam. Cum autem factus sum uir: destruxi quæ erant
 paruuli. Et iterum alias dicit donec occurramus om-
 nes in uirum perfectum in mensuram ætatis plenitudi-
 nis christi. Scit enim occurfuros esse omnes qui cre-
 dunt in uirum perfectum et in mensuram ætatis ple-
 nitudinis christi. Igitur sicut hæc quæ memorauimus
 ætatum nomina eisdem uocabulis et exteriori homi-
 ni ascribuntur et interiori: ita inuenies etiam membra
 nomina corporalium transferri ad animæ membra seu
 potius efficientie hæc animæ affectusque dicendi sunt.
 Dicitur ergo in ecclesiaste Sapientis oculi in capite e-
 sus. Item in euangelio. Qui habet aures audiendi au-
 diat. In prophetis quoque sermo domini qui factus est
 in manu Hieremie prophete siue alterius cuiuslibet
 simile est et illud quod ait Pes autem tuus non of-
 fendit. Et iterum. Dei autem paulominus moti sunt
 pedes. Euidenter quoque et uenter animæ designatur
 ubi dicitur Domine a timore tuo in utero concipimus.
 Nam inde quis dubitet cum dicitur Sepulchrum pa-
 tens est guttur eorum. Et iterum Præcipita domine
 et distinde linguas eorum. Sed et quod scriptum est Den-
 tes peccatorum contriuiisti: Et iterum. Sontere brachi-
 um peccatoris et maligni. Et quid opus est me de his
 plura colligere cum abundantissimis testimoniis scri-
 ptura diuina repletæ sunt: ex quibus euidenter osten-
 ditur membra hæc nomina nequaquam corpori ut
 sibi aptari posse. sed ad inuisibiles animæ partem
 uirtutesque debere reuocari. Quonia et uocabula qui-
 dem habent similia: aperte autem et sine ulla ambigui-
 tate non exterioris sed interioris hominis significan-
 tias gerunt. Est ergo materialis huius hominis: qui
 et exterior appellatur cibus potusque naturæ suæ co-
 gnatus corporeus iste scilicet et terrenus: Similiter
 autem et spiritualis hominis ipsius qui et interior di-
 citur est proprius cibus ut panis ille uiuus qui de ce-
 lo descendit: Sed et potus eius est ex illa a qua quæ
 promittit Iesus dicens Quicumque biberit ex hac aqua
 quam ego do ei non sitiet in æternum. Sic ergo per
 omnia similitudo quidem uocabulorum secundum u-
 trumque hominem ponitur: rerum uero proprietas u-
 niuique discreta seruatur. Et corruptibili corruptibilia
 præbentur. Incorruptibili uero incorruptibilia pro-
 ponuntur. Unde accidit ut simpliciore quasdam nesci-
 entes distinguere ac discernere quæ sint quæ in scriptu-
 ris diuinis interiori homini: Quæ uero exteriori de-
 putanda sint uocabulorum similitudinibus falli ad-
 ineptas quasdam fabulas et figmenta inania se contu-
 lerint ut etiam post resurrectionem cibus corporalibus u-
 tendum crederent potumque sumendum non solum
 ex illa uitæ uera et uiuente in sæcula ueris et ex istis
 uirtutibus et fructibus ligni. Sed de his alias uidebimus.
 Nunc ergo ut præcedenti obseruatione distinximus
 est quidem secundum interiorem hominem alius si-
 ne filius et sterilis: alius uero abundans in filiis: se-

cundum quod et illud aduertimus dictum sterilis peperit septem et fecunda in filiis infirmata est. Et ut in benedictionibus dicitur non erit in uobis sine filiis et sterilis. Igitur si haec ita se habet sicut dicitur aliquis carnalis amor quem et cupidinem poeta appellauerunt: secundum quem qui amat in carne seminat: ita est et quidam spiritalis amor secundum quem ille interior homo amans in spiritu seminat: et ut euidentius dicam si quis est qui portat adhuc imaginem terreni secundum exteriorem hominem agitur cupidine et amore terreno: Qui uero portat imaginem caelestis secundum interiorem hominem agitur cupidine et amore caelesti. Amore autem et cupidine caelesti agitur anima: cum perspecta pulchritudine et decore uerbi dei speciem eius adamauerit: et ex ipso telum quoddam et uulnus amoris acceperit. Est enim uerbum hoc imago et splendor dei inuisibilis primogenitus omnis creaturae in quo creata sunt omnia quae in caelis sunt et quae in terris siue uisibilia siue inuisibilia. Igitur si quis potuerit capaci mente concipere et considerare bonum omnium quae in ipso creata sunt decus et species ipsa enis rerum uenustate perculsus et splendoris magnificentia seu iaculo ut ait propheta electo te rebratus salutare ab ipso uulnus accipiet et beato igne amoris eius ardebit. Oportet autem nos illud scire illicitus amor et contra legem sicut accidere potest homini exteriori uerbi gratia ut non sponsas uel coniugem amet sed aut meretricem aut adulteram: ita et interiori homini hoc est animae accidere potest amor non in legitimum sponsum quem diximus esse uerbum dei: sed in adulterum aliquem et corruptores. Quod sub hac eadem figura euidenter declarat Ezechiel propheta ubi oollam et oolibas introducit sub specie samariae et hierusalem adulterino amore corruptas: sicut locus ipse scripturae propheticae euidentius ostendit uolentibus plenius scire Exarsescit autem et tiam hic spiritalis amor animae aliquando quidem ut edocimus erga aliquos spiritus nequitiae aliquando erga spiritum sanctum et uerbum dei qui est sponsus fidelis et eruditae animae uir dicitur et cuius ipsa sponsa in hac praecipue scriptura quae habetur in manibus nominatur: sicut domo praesente plenius ostendemus: cum uerba ipsius libelli explanare coeperimus. Videatur autem mihi quod diuina scriptura uolens cauere ne lapsus aliquis legentibus sub amoris nomine nasceretur pro infirmioribus quibusque eum qui apud sapientes saeculi cupido seu amor dicitur honestiori uocabulo caritatem uel dilectionem nominasse. Verbi gratia ut cum dicit de Naac et accepit Rebecca et facta est ei uxor et dilexit eam Et iterum de Jacob et Rachel similiter dicit scriptura Rachel autem erat decora oculis et pulchra facie et dilexit Jacob Rachel et dixit Seruiam tibi septem annis pro Rachel filia tua iunior. Euidentiore autem immutatus usus uocabuli huius apparet in amon qui adamauit sororem suam Thamar. Scriptum est enim Et factum est post haec et erat Absolon filio Dauid soror decora ualde facie et nomen ei Thamar et dilexit eam Ammon filius dauid. Dilexit posuit pro adamauit. Et tribulabatur amon inquit ita ut infirmaretur propter Thamar sororem suam quoniam uirgo erat et graue uidebatur in oculis amon facere ei aliquid. Et post pauca De uolentia quam intulit amon Thamar sorori suae ita dicit scriptura Et uoluit Ammon audire uocem eius sed inuoluit super eam et humiliavit eam et dormiuit cum ea. Et odiuit eam amon odio magno ualde: quoniam magis erat odium quo oderat eam quam dilectio qua dile-

xerat eam. Et in his ergo et in aliis pluribus locis uenies scripturam diuinam refugisse amoris uocabulum et charitatis dilectionisque posuisse. Interdum licet raro proprio tamen uocabulo amorem nominat et inuitat ad eum atque incitat animas: ut cum dicit in prouerbiis de sapientia: Adama eam et seruabit te: circunda eam: et exaltabit te: honora eam ut amplectatur te Sed et in eo libello qui dicitur sapientia Salomonis ita scriptum est de ipsa sapientia Amator factus sum de coris eius. Arbitror autem quod ubi nulla lapsus uidebatur occasio: ibi tantus nomen amoris inseruit. Quid enim passibile aut quid indecorum possit aliquis ad uertere in amore sapientiae uel in eo qui se amatorem profiteatur esse sapientiae. Nam si dixisset quia adamauit uel Isaac rebecca uel Jacob Rachel Passio utique aliqua indecora Per haec uerba erga sanctos dei homines potuisset intelligi: apud eos praecipue qui nesciunt a littera conscendere ad spiritum. Apertissime autem in hoc ipso libello qui habetur in manibus amoris nomen charitatis uocabulo permutatum est in eo ubi dicit. Adiuuauit uos filia hierusalem si inueneritis fratruel meum ut annuncietis ei: quia uulnerata caritatis ego sum. Pro eo utique ut diceret amoris eius te lo percussa sum. Nihil ergo interest in scripturis diuinis: utrum amor dicatur an charitas an dilectio: nisi quod in tantum nomen charitas extollitur ut etiam deus ipse charitas appelletur sicut Iohannes dicit Charissimi diligamus inuicem quia charitas ex deo est et omnis qui diligit ex deo natus est et cognoscit deum: qui autem non diligit non cognoscit deum quia deus charitas est. Et quis aliterius temporis sit de his aliquid dicere quae exempli causa ex Iohannis epistola protulimus: tamen breuiter aliqua et inde psringere non uidetur absurdum. Diligamus inquit inuicem quia caritas ex deo est Et post pauca Deus charitas est: In quo ostendit et ipse deum charitates esse: et iterum Eus qui ex deo est charitate esse. quis autem ex deo est nisi ille qui dicit Ego ex deo exiui et ueni in hunc mundum. Quod si deus pater charitas est et filius charitas est: Charitas autem et charitas unum est et in nullo differt: Consequenter ergo pater et filius unus bene dicuntur et ideo conuenienter christus sicut sapientia et uirtus et iustitia et uerbum et ueritas ita et charitas dicitur. Et ideo dicit scriptura Quia si charitas manet in nobis: deus in nobis manet Deus autem et filius qui et ueniunt ad eum qui perfectus in charitate est secundus uerbum domini et saluatoris dicentis Ego et pater meus ueniemus ad eum et manentem faciemus apud eum Sciendum ergo quod haec charitas quae deus est in quo fuerit nihil terrenum: nihil materiale nihil corruptibile diligit. Contra naturam namque est ei corruptibile aliquid diligere cum ipsa sit incorruptionis fons Ipsa est ens sola quae habet immortalitatem Siquides est deus charitas qui solus habet immortalitatem lucis habitans inaccessibiles Quid autem aliud immortalitas nisi uita aeterna est: quas daturus se promittit deus credentibus in ipsum solus uerus deum et quem misit Iesus christus filium eius: propter ea ergo in primis et ante omnia hoc amabile et placitum esse de deo: ut quis diligat deum dominum suum ex toto corde suo et ex tota anima sua et ex totis uiribus suis: Et quia deus charitas est et filius qui ex deo est charitas est sui simile aliquid requirit in nobis: ut per hanc charitatem quae est in christo Iesu deo qui est charitas uelut cognata quadam per charitatis nomen affinitate sociemur sic et ille qui iam coniunctus ei dicebat. Quis nos separabit a charitate dei: quae est in christo domino nostro Iesu? Haec autem charitas omnem

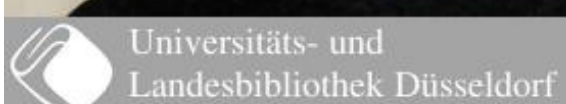

homines proximus diligit. **O**b hoc arguit saluator quē dā: qui opinabatur quod iusta anima erga eā quae in ini- quitatibus inuoluta est propinquitatis iura non seruet: et ista de eā textit illā parabolā quae dicit quod in latrōes incidit quidā dūs descendit ab hierusalē in hierico et culpā quidē sacerdotē ac leuitā qui uidentes semine eē pterierūt: aplectitur autē samaritanus qui misericor- diā fecerit: et hūc fuisse ei proximū ipsius qui proposu- erit responsione firmavit. **E**t ait et **V**ade et tu fac simi- liter. **E**t enī natura omnes nobis inuicēz proximi su- mus. **O**peribus uero charitatis sit proximus ille qui potest benefacere ei qui non potest. **U**nde et saluator noster factus est proximus nobis: nec pertransiit nos cum semineces ex latronū uulneribus iaceremus. **I**gitur sciēdus ē dei charitatē semper ad deus tendere a quo et originē ducit et ad proximus respicere cum quo participius gerit utpote similiter creatus in incor- ruptione. **S**ic ergo quacūqz de charitate scripta sūt quasi de amore dicta suscipe nihil de nominibus cu- rans. **E**adē nāqz in utroqz uirtus ostenditur. **Q**uod si quis dicat quia et pecuniā et meretrices et alia simi- liter mala eodes uocabulo qd a charitate duci uide- tur diligere appellamur. **S**ciendus est in his non pro- prie sed abusiue charitatē nominari. **S**icut uerbigrā- tia. **E**t deus nomen principaliter in eo est ex quo om- nia et per quem omnia et in quo omnia qd utiqz ap- te uirtutes et naturā trīnā singularitatis enuntiat: **S**e- cundo uero in loco et ut ita dixeris abusiue deos di- cit scriptura et illos ad quos sermo dei fit sicut confir- mat saluator in euāgelio. sed et caelestes uirtutes sub hoc nomine appellari uidentur cui dicit **D**eus stetit in synagoga eorus: in medio autēz deos diiudicat. **T**er- tio uero in loco non tā abusiue sed falso dii gentiūz dāmones appellatur: cui dicit scriptura **O**mnes dii gētūz dāmonia. **I**ta ergo et primus charitatis nomē in deo est: propter quod iubemur diligere deus ex to- to corde nro et ex tota anima nostra: et ex totis uiri- bus nostris: utpote eus de quo habemus hoc ipsum ut diligere possimus. **I**n ipso ias sine dubio contine- tur ut et sapientiā et iustitiā et pietatē et ueritatē: oēs- qz uirtutes pariter diligamus. **U**num enī atqz idem ē diligere deus et diligere bona. **S**ecundo i loco quasi abusiue atqz in deriuato noīe et proximus diligere iubemur tanq̄ nosipos. **T**ertius uero est quod falso sub caritatis titulo nominatur diligere uel pecuniā uel uoluptates uel omne quicquid ad corruptelā per- tinet et errorē. **N**on ergo interit utrus amari dicatur deus aut diligi. **N**ec puto qd culpari possit si quis de- um sicut **J**oannes caritatē: ita ipse amorē nominet. **D**eniqz memini aliquē sanctorū dixisse **I**gātius no- mine de christo **D**eus autē amor crucifixus ē. **N**ec reprehēdi eus pro hoc dignus iudico. **S**ciendum ta- mē ē quod omnis qui uel pecuniā diligit uel ea quae in mundo sunt materiā corruptibilis uirtutē caritatis quae ex deo est ad terrena et ad caduca deducit et re- bus dei abutitur ad ea quae non uult deus. **N**on eis dilectionē deus horus s̄s usum hominibus deus de- dit. **H**ae autē paulo latius discussimus uolētes de na- tura caritatis et amoris apertius atqz distigue- re: ne forte qm scriptura dicit quia dūs ē caritas om- ne qd diligitur et si corruptibile sit ex deo esse et hoc caritas et dilectio putaretur. **S**z ostēditur res quidē dei et munus eius esse caritas non tamen semper ab hominibus ad ea quae dei sunt: et quae deus uult opus eius adūs. **S**ed et hoc scire oportet qd impossibile est ut non semp huāna natura aliquid amet. **O**mnis nā- qz qui ad id aetatis uērit: quā pubertatē uocāt amat

aliquid seu minus recte cui amat quae nō oportet seu recte et utiliter cum amat quae oportet. **U**erū non nulli hunc amoris affectus qui aīa rationally istus ē beneficio cōditoris aut ad amorē pecuniā trabunt: et auaritia studius: aut erga gloriā captādā: et fiunt i anigloria cupidi: aut erga leorta sectanda et inueni- untur impuditiā libidinisqz captiui: aut ad alia his similia uirtutē tāti boni huius effundunt. **S**ed et cui erga diuersas artes amor iste ducitur quae manu mi- nistratur: aut per studia praesentis uitae non solum ne- cessaria **U**t uerbigratia dixeris erga artē palastricā uel cursus exercitia aut et erga geometricā uel musicam uel arithmeticā confertur: atqz ad alia uel huiusce- modi disciplinas: nec sic quidē uidetur mihi usus eius probabiliter summi. **S**i enī qd bonus est: hoc et pro- babile est: **B**onus ergo proprie non erga usus corpo- reos. sed in deo primus et in animi uirtutibus intelli- gitur. consequenter ergo solus ille amor probabilis est: qui deo et animi uirtutibus coaptatur. et hoc ita se habere diffinitione ipsius saluatoris ostēditur ubi interrogatus a quodā quod esset mandatum maius omniū et primum in lege respondit. **D**iligēs domi- nus deum tuus ex toto corde tuo: et ex tota anima tu- a: et ex totis uisceribus tuis. **S**ecundum uero simile illi **D**iligēs proximum tuum sicut teipsum. **E**t adiecit **I**n his duobus mandatis omnis **L**ex pendet et pro- pheta ostendens per hae duo iustum amorem legiti- mumqz constare: atqz in his uniuersam legē prophe- tasqz pendere. **S**ed quod et **P**aulus ait non adulte- rabis: non occides: non furtum facies: non falsum te- stimoniū dices: et si quod est aliud mandatum i hoc uerbo instauratur in quo ait diligēs proximum tuum sicut teipsum. **Q**uod hoc modo facilius explanabitur. **P**onamus uerbicausa mulierem amore uiri alicuius ardentē: cupientēqz in consortium eius ascisci. **N**on ne omnia ita aget et omnes motus suos ita tempera- bit ut scit illi placere quē diligit ne forte si in aliquo tra uoluntatē illius egerit consortia eius uir ille opti- mus refutet ac spernat. **P**oterit ne hae mulier quae erga amorē uiri illius toto corde: tota anima totiqz uisceribus seruet: aut adulterium cōmittere: quae eus nouerit amare pudicitia: aut homicidius quae eum no- uerit mite: aut furtus quae ei sciat liberalitatē placere: **A**ut concupiscet aliena: quae omnes concupiscentias erga amorē uiri illius habeat occupatas? **S**ic ergo in caritatis perfectione: et omne mādatum instaurari di- citur et legis uirtus prophetarūqz pēdei. **P**ropter istud caritatis uel amoris bonus sancti nec in tribula- tione angustiat nec aporiati exaportatur: nec deiec- ti depereunt: sed quod in praesenti est momentaneus et leue tribulationis eorum supra modum aeternum gloriā pondus operatur illis. **N**on enī omnibus s̄s paulo et his qui ei similes sunt praesens hae et mo- mentaria ac leuis dī tribulatio: quia pfectā charitatē dei in christo iesu per spiritum sanctum habent i cor- de suo diffusas. **S**ic deniqz et iacob patriarchā amor **R**achel p septē ānos cōtinuos in laboribus positū: diurni x̄tus et nocturni frigoris ustionē sentire nō si- nit. **S**ic ipsius **P**aulum in amore huius incensum au- dio dicentē **C**haritas omnia patitur: omnia credit: om- nia sperat omnia tolerat: caritas nunq̄ cadit. **N**ihil ergo est quod non toleret qui perfecte diligit. **P**ura autem quando non toleramus certum quod ob hoc quia caritatē quae omnia tolerat non habemus: et si non ferimus aliqua patienter: **I**ccirco est quod caritas nobis quae omnia patitur deest. **I**n luctamine quoqz eo quod est nobis aduersus diabolum quo frequen-

ter cadimus: non dubium est quin ob hoc fiat quod non est in nobis caritas illa quae nunquam cadit. Hunc ergo a morem loquitur praesens scriptura quo erga uerbum dei anima beata uritur et inflamatur. Et istud epithalamium carmen per spiritum canit quo ecclesia sponso caelesti christo coniungitur ac sociatur desiderans misceri et per uerbum: ut concipiat ex eo et saluari possit. per hanc castam filiorum generationem cum permanserint in fide et sanctitate: cum sobrietate utpote fuerint concepti ex semine quidem uerbi dei: editi uero genitum uel ab immaculata ecclesia uel ab anima nihil corporeum: nihil requirente materiale: sed solo uerbi dei amore flagrante. Hanc interim nobis ad praesens de amore uel charitate quae in epithalamio hoc canticocanticorum refertur occurrere potuerunt. Sed sciendum est tam multa esse quae dici debeant de charitate hac quanta et de deo. siquidem ipse est charitas. scit enim nemo patrem nisi filius: et cui uoluerit filius reuelare: similiter autem etiam ipsum quoniam et ipse caritas est: nemo scit nisi pater et secundum hoc quod charitas dei. solus autem spiritus sanctus est qui ex patre procedit: et ideo scit quae in deo sunt: sicut spiritus hominis scit quae in homine sunt. Dic ergo paraditum spiritus ueritatis qui de patre procedit circuit quarens si quas inueniat dignas: et capaces animas: quibus reuelet magnitudinem charitatis huius quae ex deo est. Nunc ergo iam ipsum deum patrem qui charitas est inuocantem per eum qui ex ipso est charitatem etiam ad reliqua discutienda ueniamus: et tentemus primum de eo requirere quid illud sit: quod cum tria uolumina ecclesiae dei a salomone scripta suscepit. Primus ex ipsis prouerbiorum liber positus sit: secundus is qui Ecclesiastes appellatur. Tertio uero in loco canticocanticorum uolumen habeatur. Quae ergo nobis occurrere possunt in hoc loco ista sunt. Generales disciplinae quibus ad rerum scientiam uenitur tres sunt quas greci Aethicam Physicam et Enopticam appellauerunt. Has nos dicere possumus morale: naturale: inspectiuam. Nonnulli sane apud graecos etiam logicen: quam nos rationabilem possumus dicere quarto in numero posuere. Alia non extrinsecus est sed per has tres quas supra memorauimus disciplinae innexa consertaque per oem corpus esse discipulorum. Est enim logicen et uelut nos dicimus rationalis quae uerborum decorumque uidetur: ostendit rationes proprietatesque et improprietates generaque et species et figuras sigulorum quorumque edoceat decorum. Quae utique disciplina non tam separari quam inferi ceteris conuenit et intertexti. Moralis autem dicitur per quam mos uiuendi honestus aptatur et instituta ad uirtutem tendentia preparatur. Naturalis dicitur ubi uniuscuiusque rei natura discutitur. quo nihil contra naturam geratur in uita: sed unumquodque his uisibus deputatur in quos a creatore productum est. Inspectiuam dicitur qua supgressu uisibilia: de diuinis aliquid et caelestibus contemplantur eaque sola mente intueamur quam corporeum supergrediuntur aspectus. Hanc ergo ut mihi uideatur sapietes quique graecorum sumpta a salomone ut pote qui aetate et tempore longe ante ipsos prior ea per dei spiritum didicisset tamquam propria inuenta protulerunt et institutionum suarum uoluminibus comprehensa posteris tradenda reliquere: Sed hanc ut diximus Salomon ante omnes inuenit et docuit per sapientiam quam accepit a deo: sicut scriptum est. Et dedit deus prudentiam Salomoni et sapientiam multam ualde: et latitudinem cordis: sicut harenam quae est ad ora maris. Et multiplicata est in eo sapientia super omnes antiquos filios hominum et super omnes sapientes aegypti Salomon ergo tres istas quas supradiximus generales esse disciplinas idest morale

naturale et inspectiuam distinguere abinuicem ac secerne: uolens tribus eas libellis edidit suo quoque ordine singulis consequenter aptatis. Primo ergo in prouerbis moralem docuit locum succinctis ut decuit breuibusque sententiis uita instituta componens: Secundus uero qui naturalis appellatur: comprehendit in ecclesiasten in quo multa de rebus naturalibus differens et inanis ac uana ab utilibus necessariisque secernens relinquenda uanitates monet et utilia rectaque sectanda: In inspectiuum quoque locus in hoc libello tradidit qui habetur in manibus idest in canticocanticorum: In quo amorem caelestium diuinorumque desiderium incutit anima sub specie sponsae ac sponsi: charitatis et amoris uisum perueniendum docens ad consortium dei. Hoc uero eum uerba philosophiae fundamentum ponentem et ordinem disciplinarum institutionumque condentem quod non latuerit: neque ab eo abiectus sit etiam rationalis locus euidenter ostendit in principio statim prouerbiorum suorum. Primo omnium per hoc ipsum quod proueria attulauit libellum suum. Quod utique nomen significat aliud quidem palam dicitur Aliud uero intrinsecus indicari. hoc enim et communis usus prouerbiorum docet et Ioannes in euangelio saluatore ita scribit dicentem Hanc in prouerbis locutus sum uobis Veniet hora cum iam non in prouerbis loquar uobis: sed manifeste de patre annunciet uobis. Hanc interim in ipsa tituli inscriptione. In sequenti uero statim subiungit discretionem uerborum: et distinguit scientiam a sapientia: et a scientia disciplinam: et intellectum uerborum aliud ponit: et prudentiam dicit in eo esse ut excipere quis possit uerborum ueritatem. Distinguit etiam iustitiam ueram a directione iudicii: scilicet et astutiam nominat quaedam uis quos imbuit necessariam illam credo per quam sophismatum intelligi ac deducari possit argutia. Et ideo dicit innocentibus per sapientiam dari astutiam sine dubio ne in uerbo dei decipiatur fraude sophistica. Sed et in hoc mihi uidetur rationalis disciplinae meminisse per quam doctrina uerborum dictorumque significata discernuntur: et uniuscuiusque sermonis proprietates certa cum ratione distinguitur: in qua praecipue erudiri conuenit pueros. Hoc enim hortatur cum dicit Ut det puero iuniori sensum et cogitationem. Et quod qui in his eruditur necessario rationabiliter per ea quae didicit semetipsum gubernat et uitam suam moderatius librat: propterea dicit: intellegens autem gubernationem acquirat. Post haec uero cognoscens in uerbis diuinis quibus per prophetas humano generi traditus est ordo uiuendi diuersos esse eloquii tropos et uarias dicendi species: ac sciens haberi in eis aliquam figuram quae parabola appelletur: et aliam quam obscura dicitur: aliamque quam aegyptia noietur: et aliam quae dea sapientiam dicitur scribit intelleges quoque parabolam et obscurum sermonem: dictaque sapientum et enigmata. Per haec ergo singula rationale locum manifeste et euidenter exponit: ac more ueterum succinctis breuibusque sententiis ingentes et perfectos explicat sensus. Quae si quis est qui in lege meditetur die ac nocte et si quis est: sic iusti os: quod meditatur domini sapientias inuestigare diligentius poterit et inuenire: si tamen recte quaesierit et quarens pulsauerit ostium sapientiae petens a deo ut aperiat eum: et mereatur accipere per spiritum sanctum uerbum sapientiae et uerbum scientiae: fierique per ticeps illius sapientiae quae dicebat Extendebam eis uerba mea et non audiebatis. Et merito extendere se dicit uerba in eius corde: cui dederit deus sicut supradiximus latitudinem cordis. Dilatatur namque illius cor qui potest ea quae breuiter in mysteriis dicta sunt Latiore doctrina scriptis ex uoluminibus diuinis assertionibus explanare. Oportet igitur secundum hanc eandem sapi

entissimi Salomonis doctrinā eum qui sapiētia scire desiderat: incipere ab eruditione morali: et intelligere illud quod scriptum est. **Concupisti sapiētia: serua mā data et dominus dabit eas tibi.** Ob hoc magister hic qui primus homines diuinā philosophiā docet: operis sui exordium prouerbiorum proposuit libellum. **In quo ut diximus moralis traditur locus.** ut cum in intellectu moribusque quis profecerit: ueniat etiam ad naturalis intelligentiā disciplinā atque ibi rerum cōs naturalis quod distinguēs agnoscat uanitatē uanitatū reliquēdā ad aeterna autē et perpetua properādum. **Et iō post prouerbia ad ecclesiastē uenitur: qui docet ut diximus uisibilia oīa et corporea caduca ēe et fragilia.** Quae utique cum ita ēe cōphēderit is qui sapiētia studet: sine dubio cōtinet ea ac despiciet: et uiuerso ut ita dicā saeculo inuētiās tēdet ad inuisibilia et aeterna quae spiritalibus quidē sensibus: sicut et ad opertis amorem quibusdā figuris docetur in canticis canticorum. **Deo eis nouissimum locū tenet hic liber: ut tunc ad eum uēiatur cum et moribus quos fuerit defecatio: et rerum corruptibilis atque in corruptibilis scias distinctiōneque didicerit: quo in nullo possit ex his figuris quibus spōsa ad spōsum caelestes idest aīa pfecta amor ad uerbum dei describitur ac formatur offendet.** **Praxissis nāque his quibus purificatur aīa p actus et mores et in rerum discretione naturalū pducitur: cōpetēter ad domestica uenitur et mystica atque ad diuinitatis cōtēplationē sincero et spiritali amorē cōscēditur.** **Hac ergo triplicē diuina philosophiā formā ēt in illis scias ac btis uiris arbitror praxissimas: pro quorum scissimis institutiōibus deo summus dicit uoluit deo Abraham: et deo Isaac et deo Jacob.** **Abraham tanquā moralē declarat philosophiā p obediētia. Tāta eim fuit eius obediētia: et tāta obseruatiō mādatōrum: ut cum audiret Exi de terra tua: et de domo patris tui: nō sit cunctatus: sicut statim fecerit: imo et horum amplius aliquid fecerit.** **Audiēs ut imolaret filium suum: Nec ita quidē dubitat: sicut obtēperat pcepto: et ad exēplum obediētia quae ē moralis philosophiā posteris dādum: nec filio suo unico pepit.** **Isaac quoque naturalē philosophiā tenet: et cū puteos fodit et profunda rimatur.** **Sicut et Jacob inspectiuus obtinet locus: Quippe qui et israel ob diuinorum cōtēplationē noiatus sit: et qui castra caeli uiderit et domum dei atque angelorum uias. scilicet a terris in caeli porrectas prospexit: unde et merito inuenimus tres istos btos uiros altaria fixisse deo hoc ē philosophiā suā cōsecrasse profectus quo scilicet edocerēt nō hanc ad artes huānas: sicut ad dei grā referēda.** **Sicut et in tabernaculis degunt: ut p hanc ostēdāt neque in terris hēndus ēe aliquid proprius huic qui diuinā philosophiā studet: sicut semp promouēdum: nō tas de loco ad locus quod de scia inferiorum ad scias pfectiorum.** **Sicut et alia multa in scripturis diuinis inuenies: quae ordinē hunc quē in libellis Salomonis cōtineri diximus scias hanc eādē formā designāt.** **Sicut ea nō nobis perse qui altud in manu hēntibus lōgus ē.** **Si quis ergo primum locus in emēdādis moribus mādati quae seruādis qui p prouerbia designatur impleuit: Post hanc autē ēt deprebēsa uanitate mundi et rerum caducarum fragilitate pspēta uēit in hoc ut renuntiet mundo et oibus quae in mundo sunt cōsequēter ueniet ēt ad cōtēplanda et desiderāda ea quae nō uidentur et aeterna sunt.** **Ad quae tamē ut puenire possimus indigemus diuina misericordia: si forte ualeamus pspēta pulchritudine uerbi dei salutari in eius amore succēdi: ut et ipse dignetur huiusmodi anias dilige quod desiderius sui hēre perspexerit.** **Post hanc exigit nos cōsequētia sermonis dicere ēt de superscriptione ipsa canticis canticorum.** **Sicut n. ē hoc illis quae**

in tabernaculo testimoniū appellatur scias scōrum et illis quae in numeroribus libro memoratur opa opum: quae quae apud Paulus dicuntur sacula saeculorum. **Sicut quo differat a scias scōrum in exodo: et quo differat opa ab opibus opus in numeroribus libro tractatibus prout potuimus dicitur ē a nobis.** **Sicut et de saeculo saeculorum in locis quibus occurrit nō omīssum ē et ne eadē repetamus illa sufficiāt.** **Nunc autē requiramus prius quae sint cātica quorum cāticorum hoc ēē cāticum dicitur.** **Puto ergo quod cātica sint illa quae dudus p prophetas uel p āgelos canebatur.** **Lex. n. dicit p āgelos ministrata in manu mediatoris.** **Ita ergo oīa quae p flos ā nuntiabatur cātica erant p amicos spōsi pcedentiā.** **Itud uero unus cāticus ē: quod ipsi tā spōso spōsam suā suscepturo epithalamii specie erat canēdum in quo spōsa nō adhuc p amicos spōsi cātari sibi uult: sicut ipsius tā spōsi pcedentiā audire uerba desiderat dicēs.**

Osculetur me ab osculo oris sui. **Unde et oibus cāticis pferitur.** **Didentur. n. cetera cātica quae lex et propheta cecinerunt puula: adhuc sponsa et quae nondus uestibula maturae atatis igressa sit decātata.** **Hoc uero cāticū adultae tā et ualde robustae et quae capax sit tā uirilis potentiae pfectaeque mysteriū decātari uidetur: sciam quod dicit de ipsa quia una sit pfecta columba.** **Quasi perfecta ergo perfecti uiri sponsa perfectae suscepit uerba doctrinae.**

Primus ergo cāticus cecinit deo moyses et filii israel quādo uiderunt aegyptios mortuos ad litus maris: et quādo uiderunt manus forte et brachium excelsum domini et crediderunt deo et famulo eius moysi. **Tunc cātauerunt dicētes.** **Et tēmus domino gloriose eis glorificatus ē.** **Ego autem arbitror quod nō possit ad istud perfectus quis et mysticū cāticum peruenire: et ad istā perfectionē sponsae quae in hac scriptura cōtinetur: nisi prius abulet per seculum in medio mari et fiat ei aqua murus dextera leuaque et sic euadat de maibus aegyptiorum ita ut uideat eos mortuos ad litus maris: atque intueēs manum fortes domini quā fecit et aegyptios credat domino ac famulo eius.** **Moysi: Moysi autē dico legi atque euāgelis oibusque diuinis scripturis.** **Tunc enim cātabit et dicet.** **Et tēmus domino gloriose eis glorificatus est.** **Sicut istud cāticus canet quis cum quis liberatus fuerit a seruitute aegyptiorum.** **Post hoc autē cum trāserit per hanc oīa quae in exodo et quae in leuitico scripta sūt et uenerit ad hoc ut in diuinos numeros assumatur.**

Hunc iterum secundum cāticum canet cum exierit de ualle sareth: quod interpretatur aliena de scēssio: et uenerit ad puteum: de quo scriptum ē et dixit dominus ad Moysen **Adgrega populum et dabo eis aquam de puteo bibere.** **Ibi enim cātabit et dicet.** **Inicitate ei puteum.** **Foderunt illum principes: ex cuderunt eum reges gentium in regno suo cum dominatur eorum.** **Sicut de his plenius in numeroribus libro: secundus quod dedit nobis dominus dicitur ē.** **Oporet ergo uenire ad puteum qui a principibus fossus ē: et a regibus excusus.** **In quo opere nemo plebeius operatur: sicut oēs principes: oēs reges regales scilicet et principales aīa quae altitudinē putei aquae uitae cōtinentis inquirunt.**

Post istud cāticum uenitur ad Deuteronomii cāticus de quo dicit dominus et tunc scribite nobis uerba cāticis huius et docete illud filios israel: et inuicite istud in os eorum ut fiat mihi cāticum istud ad testimonium in filiis israel: et uide quod et quale sit cāticum istud: cui ad audiēdum terra non sufficit

sed conuocatur et cælis. ait eim Attēde cælū et loquar et audiat terra uerba ex ore meo. Vide q̄ magna sint q̄ ingētia quæ dicuntur. Expectetur aut sicut pluuia e loquium meum et descēdat sic ros super gramē et sic nix super faxnus: qz nomē domini iuocauit et reliqua.

Quartum canticum ē in libro iudicum de quo scriptum est Et cātauit Debbora et Barach filius Abmoem i die illa dicētes. In incipiēdo principes i israhel In proposito populi benedicite dominum: Audite reges auribus: p̄cipite satrapæ et reliqua. Hæc autē quæ cantat apes esse debet: cuius opus tale ē quo iges et mediocres utantur ad sanitatē. Debbora nāqs apes interpretatur: quæ istud canticum canit: Sed et Barach cum ipsa. Interpretatur autē Barach coruscatio. Et canitur istud canticus post uictoriā: quia nec ante quis potest quæ perfecta sunt canere: nisi ad uersarios uiserit. Sic deniqz et in ipso cāico dicitur Exurge debbora: exsuscita millia populi: exurge exurge cane canticum exurge barach. Verum et de his plenius in illis orationibus quas de libello iudicus e didimus diserta reperies.

Quintum post hæc canticum ē in secundo libro regum cuius locutus est dauid ad dominus uerba cāici huius i die: qua liberauit eum dominus de manu oium inimicorum eius: et de manu saul et dixit Dominus mibi petra et munus meum: liberator dominus deus meus custos erit mibi. Si ergo et tu potueris considerare qui sint inimici dauid: quos in primo et in secundo regnum libro superat ac prosternit: et quō dignus scus sit ut domini adiutorius mereatur: et liberaretur ab huiusmodi inimicis: tunc poteris et tu quintum istud canticum canere.

Sextum est canticum in primo paralipomenō libro: ubi cōstituit dauid i principio ad laudā dum dominū Asaph et fratres eius et ē initium cāici ipsius tale Laudate dominum et cōstitemini et inuocate eum in noie eius notas facite i populis uoluntates eius: Lātate ei et hymnum dicite: narrate oēs adiuētōes eius quas fecit dominus et cetera Sed edus tamē ē qz canticum quidē quod ē i secundo regnum libro ualdē simile ē psalmo septimodecimo. Quod autē ē i primo libro paralipomenon: i initio quidē usqz ad eum locum ubi dicit Et i prophetis meis nolite malignari. Sile ē ceterisimo quarto psalmo: Possero ra uero ab hoc loco similitudinē gerunt primariū ptium nonagesimi et quinti psalmi: ubi dicitur Lātate domino oīs terra usqz ad eum locum ubi ait Quia uenit iudicari terra. Igitur si in his cōcludēdus ē numerus cāicorum: septimo i loco ponēdus uidebitur liber hic cāicocāticorum. Si quis uero et Esaiæ canticus cum ceteris numeris radus putet is nō ualde cōuenire uideatur ut præcessit se putetur Esaiæ canticum qd lōge posterioribus tēporibus Esaias scripserit: tamē si quis putet qz prophetica dca nō t̄pore is rōne p̄sanda sunt: adiungat et istud canticum: et dicet hoc quod Salomō cecinit canticum esse cāicorum: non tantum eorum quæ prius: is et quæ post modus canēda uidebātur. Si quis uero putet et ex libro psalmorum debere assumi sic ubi i eo uel cāicam scribitur uel canticum psalmi: multitudinē cōgregabit præcedētium cāicorum. Iungat. n. ceteris et quindē simul graduum cāica: et requirēs singulorum uirtutes cāicorum: atqz ex his proficiētis aīx gradus colligēs ac spiritualis itelligētix ordinē iterum: cōsequentiāqz cōponēs ostēdēt poterit qz magnificis gressibus icedēs spōsa p̄ hæc oia pueniat usqz ad thalamum spōsæ digrediens i locum tabernaculi admirabilis usqz ad

domum dei i uoce exultationis et cōfessionis sonus e pulātis: et pueniēs usqz ad ipsius ut diximus thalamū ipōsi ut audiat et loquatur cuncta hæc: quæ cōtinētur i cāicocāticorum. Adhuc autē possumus et hæc iquirere prius q̄ ad ipsū corpus libelli uentamus cur Salomon qui uidetur i istis tribus libellis ministrasse uoluntati sp̄itus sancti In prouerbis quidē dicit Salomō filius dā qui igāuit i israhel i scdo nō libello n̄ salomō scribitur is uerba inquit ecclesiastes filii dauid regis israhel in hierusalē et filium quidē ēē dauid similiter ut in primo et regē israhel scribit. Sed ibi prouerbia: hęc uerba posuit: et seipsum quē ibi Salomonē hic ecclesiastē nominauit: Et cum ibi gētē solā in qua regnauerit posuisset: hęc et gētē ponit et locum regni hierusalē designat. In cāicocāticorum uero neqz gētis nomē neqz locum in quo regnet neqz omnino qz rex sit neque qz p̄iem dauid hēat scribit: is tātummodo canticum aut cāicorum qd ē ipsi Salomoni. Et quōs difficile mibi uideatur aut p̄scrutari aut pertingere posse horum differētias aut utcunqz inuestigatas palā proferi: et charulis credere: tamē in quātum capere uel sensus n̄ uel auditis legētis pōt p̄ncipis apire tētabiūs. In plurius salomonē typū christi ferē uel secūds hoc qz pacificus dicit uel scdū qz igia austrī uēit a sinibus teri: auditi sapientia Salomonis n̄ puto dubitādum. Sic ergo et secūdum qd filius dauid dicit regnat in israhel: Et secūds quod supra eos reges pro quibus ipse rex regum dicitur regnat: et rursus uerus ecclesiastes ipse ē: qui cum in forma dei esset: semetipsum exinanuit formā serui accipiēs ut cōgregaret ecclesiā. Congregādo enim ecclesiā ecclesiastes appellatur. Tum uero quis ita Salomon idest pacificus ut dominus noster iesus christus qui factus est nobis sapiētia a deo et iustitia et pax: Igitur in primo prouerbiorum libro cum nos moralibus instituit disciplinis rex esse dicit in israhel necdum in hierusalē Quia et si israhel dicamus propter fides nō dum tamē in hoc p̄uētus ē ut ad hierusalē cælestē puenisse uideamur. Ubi uero profecerimus et in hoc uentum fuerit ut ecclesiā primitiuorum quæ in cælis ē sociemur atqz hierusalē cælestē discussis diligētius p̄fiscis et naturalibus causis: m̄iem n̄as noscamus cælestes: tunc iā nobis et ipse christus ecclesiastes efficiatur: et nō solum in israhel: is et in hierusalē regnare dicit. Tum uero ad p̄fectionē omnium uētum fuerit: et spōsa ei p̄fecta omnis dumtaxat rōnalis catura iungetur: qz pacificauit p̄ sanguinē suum non solus quæ in terris sunt: is quæ in cælis: tunc salomō tātummodo dicitur: cum tradiderit regnum deo et p̄i: cum euacuauerit oēm p̄cipatum et potestātē. Oportet. n. eum regnare donec ponat inimicos suos sub pedibus suis: et nouissimus inimicus destruat morē. Et ita pacificatio omnibus p̄iisqz subiectis cum erit iā deus omnia in omnibus: salomō tātummodo. i. solus pacificus nominabitur. Expe tēter ergo in hoc libello qui de amore spōsæ et spōsi erat scribēdus Et iā pro hoc neqz filius dauid: neqz rex: neqz aliud horum quod ad corporeum pertinere possit i intellectus scribetur ut merito de eo perfecta iā spōsa dicat. Quia et si aliqñ cognouimus christum secundum carnē: is nō iā nō nouimus: ne quis putet eū corporeum aliquid amare aut in carne positum: et macula aliqua amoris eius c̄datur induci: Propterea cāticus cāicorum salomonī tātummodo ē: et neqz filio dauid: neqz regi israhel neqz aliqua in his prorsus miscetur carnalis nois itelligentia. Et ne m̄feris qz cum unio atqz idē sit dominus atque saluator n̄: dicamus eum uelut minorē primo in prouerbis: et inde proficiētē in ecclesiastē et post hæc perfectiorē in cāicocāticorū:

cum hac et in euangelis uideas scripta ubi pp nos : et ipse in nobis di proficere. Sic. n. refertur qz iesus proficiebat atate et sapientia apud deus et hoies. Puto ergo qz pro his omnibus neqz filius dauid neqz rex israel scribitur: s; et pro eo adhuc qd in canticis canticorum sposa ias in tatus profecerat ut maius aliquid esset qp e regnum hierusalẽ. Na hierusalẽ celestẽ dicit apostolus esse atqz ad eã memorat credẽtes accedere. Dunc ergo spolum ad quẽ nẽ sposa festinat idẽ Paulus eus cum potifice maximum dicit ita de eo scribit. quasi qui non in calis e: s; penetrant et ptransierit oes calos : et illic quoq eum hac sua pfecta sposa sectetur: imo illic adharẽs et et cõiuncta cõscẽdit. Et. n. facta cum eo unus spiritus. Unde uidetur mihi et ad petrum qui nõ poterat eum primo sequi cum diceret Quo ego uado uos non potestis uenire mõ dixisse Sequeris autem postea. Quod autẽ sit aliquid maius et ab israel idẽ colligimus qz in numerorum libro ois quides israel numeratur: et duodecim tribubus israel cõ sub nuẽro cõsetur. Tribus uero leuitica utpote ceteris eminẽtiõ supra hunc numerum hẽtur: et nequaqp israelitiõ co numero deputatur. Vicit. n. ita. Hæc est uisitatio in qua recẽsiti sunt filii israel scdus domus familiarum suarum. Ois uisitatio eorum cum uirtute sua: sexcenta tria milia: quigenti quiquagita. Leuitæ autẽ nõ sunt numerati cum eis sic pcepit dominus moyli. Vides quõ ut eminẽtiores a filiis israel sequestrãtur Leuitæ nec in eorum numero sociãtur? Et rursus leuitis e minẽtiores scribuntur sacerdotes. Sic. n. in eadẽ scriptura cõtinetur Et locutus e inquit dominus ad moy sen dicens Accipe summã leuitarum et statues eos in aspectu Harõ sacerdotis et ministrẽt ei. Vides et in hoc quõ superiores leuitis noiet sacerdotis Et rursus leuitas emiẽtiores ponit filiis israel. Hæc autẽ uisi sumus di scutere paulo curiosius uolẽtes et p hæc õndẽt rõnẽ qua in ipsis quoqz attitudinõibus librorũ suorum Salomõ differẽtis usus e necessãris. S; aliud i prouerbis: aliud in ecclesiaste aliud et in canticocanticorum ex ipsa iscriptiõẽ tituli designauit. Et adhuc qd in canticocanticorum ubi iã pfectio ostenditur: neqz filius dauid neqz rex scribitur potest et hoc dici: qz cum factus fuerit seruus sic dñs et discipulus sic magister uidetur ias neqz seruus eẽ seruus scus uidelicet sic dñs: neqz discipulus eẽ discipulus quippe qui sic mgẽ effectus e: S; fuisse quidẽ aliquãdo discipulus: nẽ uero esse sic magister: et fuisse quidẽ seruus aliquãdo: nẽ uero esse sicut domus. Simili igitur rõnẽ et de rege: et in his i quos regnat aduertĩ posse uidebitur cum regnus iã tradetur deo et pã. S; et hoc nõ lateat: nõnullos attitudinẽ libelli huius canticocanticorũ scribere qd nõ recte scribitur. Nõ. n. pluraliter s; singulariter: canticum hic di canticorum. Hæc quasi i præfatione deã sunt a nobis de superscriptione ipsa libelli uel attitudinẽ. Iã nẽ domi nõ nõ nos adiuuãte : ipsius operis adoriamur exordia: et tamẽ ne illud quidẽ remaneat in nobis omisõ quod quibusdã requirẽdum uisum e adhuc de ipsa attitudinẽ ac superscriptione libri: quã ita hẽtur canticum canticorum qd e ipsi salomoni. Sic. n. accipiunt quasi canticum hoc eẽ dixerit canticorum Salomonis : ut ex pluribus suis canticis hoc unum eẽ signauerit. S; nos quõ recipiemus huiusmodi intelligẽtiã: cum neqz ecclesiã dei ulla extrinsecus salomonis cantica legẽda susceperit: neqz apud hebræos a quibus eloquia dei ad nos uidẽtur eẽ translata aliquid præter hos tres libellos salomonis: qui et apud nos sunt ap̃lius hẽatur in canone: uolunt tamẽ qui hæc asserunt inde cõfirmãsententiã suã : quod in regnorum tertio libro scriptus e

multa fuisse salomonis cãtica: ut unum ex multis hoc eẽ cõfirmet. Ibi ergo refertur ita Et deus dedit prudẽtiã salomoni et sapiẽtiã multã ualde. Et latitudinẽ cordis sic harenã quã e ad orã maris : et factus e sapiẽs Salomõ ualde sup sapiẽtiã oium antiquorum et super oes sapiẽtes agypti: et sup Bethã zaritẽ et enã et thalcat et Doida filiis et Daol e ala. Et locutus e Salomõ tria milia parabolã et erãt cãtica eius quinqz milia: Et ex his quinqz milibus cãticis uolunt uideri hoc unum eẽ canticum quod hẽmus. s; ista quã uel ubi cãtica sint: nõ solum ad usum s; ne ad notitiã quidẽ puenit ecclesiã dei. Operosum e autem et procul ab opere proposito : si uelimus nõ requirere qp multorum librorum cõmemoratio fiat in scripturis diuinis: quorũ lectio nobis nulla oio e tradita : s; neqz apud iudæos hẽri quidẽ usum huiusmodi reperimus lectiõs : quã siue pro eo quod aliqua supra huãã intelligẽtiã cõtinẽbat placuit scõ spiritui auferri de medio: siue qp scripturis his quã appellãtur apocripha pro eo qp multa in eis corrupta et cõtra fidẽ ueram inueniuntur dari a maioribus nõ placuit locum: nec admitti ad auctoritatẽ supra nos est pronuntiare de talibus. Illud tamẽ palã e: multa uel ab apostolis uel euãgelistis exẽpla esse prolata: et nouo testamẽto inserta: quã i his scripturis quas canonicas hẽmus nunq legimus In apocriphis tamen inueniuntur: et euidenter ex ipsis ostenduntur assumpta. s; nec sic quidẽ locus apocriphis dandus est: Nõ. n. trãsserendi sunt termini quos statuerunt patres nri : Potuit. n. fieri ut apostoli uel euãgelistæ scõ spiritu repleti scierit quid assumendus ex illis esset scripturis: quidẽ refutãdum. Nobis autem nõ est absqz periculo aliquid tale præsumere: quibus nõ est tãta sp̃tus habundãtia: Et iõ de præsentis uersiculo nos eã tenemus editionẽ quã supra exposuimus maxie cõ euẽdẽs in eo habeatur distinctio ubi ait canticocanticorũ quod est ipsi salomoni: s; n. uoluisse itelligi canticorum salomonis hoc esse canticum dixisset utiqz canticum canticorum quã sunt salomoni uel canticum ex cãticis salomonis. Nunc autem qz dixit quod est salomoni: ostenditur istud canticum qd est i manibus et qd erat ei canẽdum hoc esse salomonis: et hoc de attitudinẽ quas proposui cõtinere. Videamus ergo iã et quã sequuntur.

Incipit Omilla prima.

Osculetur me ab osculo oris sui. **O**sculisse oportet illud quod in præfatione præmonuimus Quia libellus hic epithalamii habes spectem dramatis in modum cõscribitur Drama autem esse diximus ubi certæ psonæ introducuntur quæ loquuntur et aliæ iterdũ supueiunt: aliæ cõdunt aut accedunt et sic totũ in mutãtibus agitur psonarum. Hæc ergo erit totius libelli species: et secundum hæc pro uiribus historica a nobis aptabitur expositio. spiritualis uero intelligẽtia secundum hoc nihilominus quam in præfatione signauimus uel de ecclesiã ad christum sub spõsæ uel spõsi titulo uel de aia cum uerbo dei cõiunctione dirigitur: Introducatur ergo nẽ p historice species spõsæ quãdã: quã susceperit quãdã spõsaliorũ et dotis titulo dignissima munera ab spõso nobilissio s; plurimo ipore morã faciente sponso: sollicitari eam desiderio amoris eius: et cõfici iacentem domui suæ et agentes oia: quatenus possit aliquãdo uidẽ spõsũ suus atqz osculis eius pfrui. Quæ cum differt amorẽ suum nec adipisci se posse quod desiderat uidet: cõuer

tat se ad orationē: et supplicet deo: sciēs enim esse p̄s
 sponsi sui. Consideremus ergo eā leuātē scās manus
 sine ira et disceptatione in habitu ornato cum uerecun
 dia et sobrietate: ornatam dignissimis ornāmētis: qui
 bus ornari decet nobilē sponsas: actuatē uero desiderii
 o sponsi et in terno uulnere amoris agitātā orationes
 ut diximus fundere ad deum et dicere de spōso suo of
 culetur me ab osculo oris sui: Hæc sunt quæ dramatis
 in modum cōposita historica continet explanatio. In te
 rior uero intellectus. Videamus si hoc mō poterit con
 petētē aptari. Ecclesia sit desiderās christo cōiungi.
 Ecclesia autē coctum oīum aduerte scōrum. Hæc ergo
 ecclesia sit quasi oīus una p̄sona quæ loquatur et dicat
 Omnia h̄o: repleta sum muneribus quæ spōsaliorū
 uel dotis titulo ante nuptias sumpsi. Dudum. n. cum
 pr̄pararer ad cōiugium filii regis et primogeniti oīs
 creaturæ obsecuti sunt et ministrauerunt mihi āgelī sā
 cti eius deferētes ad me legē spōsalis muneris loco.
 Lex nāq; p̄ angelos disposita dicitur in manu media
 toris. Ministrauerunt mihi ēt propheta. Locuti sunt
 eis oīa et ipsi: p̄ quæ nō solum ostēderēt et idicarēt mī
 hi de filio dei: cui me delatis his quæ appellātur arris
 et muneribus dotalibus spōdere cupiebāt: uerum ut
 et in amorē me eius desideriumq; succēderēt: denunti
 auerunt mihi prophetis uocibus de aduētū eius et
 de inumeris uirtutibus operibusq; eius imēsis reple
 ti spiritu scō pr̄dicauerunt. Pulchritudinem quoq; e
 ius et speciē ac mānētudine descriperunt: ita ut omni
 bus his ad amorē eius itolerabiliter islāmaret. Sed
 quonā saeculum iā pene finitum ē: et ipsius quidem
 pr̄sentia nō datur mihi: solos autē ministros eius ut
 deo ascēdētes et descēdētes ad me propter hoc ad te
 patrē spōsi mei p̄cō fundo: et obsecro ut tādē miseratus
 amorē meum: mittas eum: ut iā nō mihi p̄ ministros
 suos āgelos dumtaxat et prophetas loquatur: s; ipse
 p̄ semetipsum ueniat: et osculetur me ab osculis oris sui
 i uerba scilicet in os meum sui oris ifundat. Ipsum au
 diā loquētē: ipsum uideā docētē. Hæc. n. sunt christi o
 scula quæ porrexit ecclesie cum aduētū suo: ipse pr̄
 sens in carne positus locutus ē ei uerba fidei et chari
 tatis et pacis: secundum quod Esaias promiserat pr̄
 missus ad sponsam dixerat nō legatus neq; āgelus s; ipse
 ipse dominus saluabit eos. Tertio uero expositionis
 loco itroducamus aiā: cuius oē studiū sit cōiungi et
 sociari uerbo dī: et itra mysteria sapiētīæ eius ac scīæ
 eius uelut spōsæ celestis thalamos itra: cuiq; aiā p̄
 tia eius ēt munera data sunt dotis scilicet noie. Sicut
 eim ecclesie dos fuit. Legis et prophetarum uolumia
 ita huic lex naturæ et rationalis sensus ac libertas ar
 bitrarij: dotalia munera deputēt. habēs autē hæc do
 tis suæ munera sit ei p̄m̄x eruditionis doctrina amoni
 toribus doctoribusq; descēdens s; qm̄ in his nō est ei
 plena atq; p̄fecta desiderii sui et amoris expletio: dep̄
 cetur ut mēs eius pura et uirginalis ipsius uerbi dei il
 luminationibus ac uisitationibus illustretur. Cum eis
 nullo hominis uel āgeli ministerio diuinis sensibus et
 intellectibus mens repletur: tunc oscula ipsius uerbi de
 i suscepisse se credat. Propter hæc ergo et huiusmodi
 oscula: dicat aiā orās ad deum. Osculetur me ab oscu
 lo oris sui: Dum. n. inde capax fuit ut ipsius uerbi dei
 caperet uerā solidāq; doctrinam: necessaria suscepit o
 scula idest sensus ab ore doctorum. Vbi uero spōte iā
 cœpit obscura c̄nei: enoda; p̄plexā: inoluta dissolue;:
 parabolas et anigmata dēaq; sapiētū opetētibus itelli
 gentiæ lineis explicare: tunc iā oscula ipsius spōsi sui i
 dest uerbi dei suscepisse se credat. Ideo autē et plurali
 ter oscula posuit ut itelligamus uniuersūq; obscuri sē

sus illuminationē osculum esse uerbi dei ad animā per
 fectā delatum. Et secundum hoc forte dicebat prophe
 tica et p̄fecta mens Os meum aperui: et attraxi spiri
 tum Os autē spōsi itelligamus uirtutē dei: qua illumi
 nat mētē: et uelut sermone quodā amoris ad eā facto
 si tamen capere mereatur tāta uirtutis pr̄sentia inco
 gnita quæq; et obscura maifestat: et hoc ē uerius pro
 priusq; et sanctius osculum: quod ab spōso dei uerbo
 porrigi dī spōsæ puræ scilicet aiæ et p̄fectæ. Quis rei
 imago est illud osculum quod in ecclesia sub tēpo; my
 steriorum nobis inulcē damus. Quotiens ergo i cordē
 nō aliquid qd̄ de diuinis dogmatibus sensibusq; quæ
 ritur: absq; monitoribus inuenimus: toties oscula no
 bis data ēe a spōso dī uerbo credamus. Vbi uero quæ
 rentes aliquid de diuinis sensibus inuenire non possu
 mus: tunc affectu orationis huius assumpto petamus
 a deo uisitacionē uerbi eius et dicamus. Osculetur me
 ab osculo oris sui. Scit autē p̄ uniuersūq; aiā capa
 citatem: et nouit i tēpore cui aiā quæ oscula uerbi por
 rigere i intellectibus dumtaxat et sensibus debeat. Qui
 a bona sunt ubera tua sup uinum. et odor unguētōrū
 tuorū sup oīa aromata. Itellige prius quasi in histo
 ria dramate spōsam eleuatis ad deum manibus ora
 onē fuisse ad piem et orasse ut iā ueniret ad eā spon
 sus et ipse ei osculum proprii oris infunderet. Dumq;
 hæc orat ad patrē in ipsa oratione qua dixit. Osculetur
 me ab osculo oris sui: parat ēt alia oratiōis uerba sub
 iungere ac dicere q; in hoc principio sermonis affuis
 set spōsus: et orati ei astitisset ac reuelasset ubera sua:
 ipsumq; spōsus ūguētis et mirificis et quibus fragra
 re sponsus decebat cōstitisset delibutum. Sponsa uero
 ubi adesse uidit eū pro quo orabat ut adesset et adhuc
 loquētī sibi pr̄sentatus quod orabat: ac data sibi ab ip
 so oscula quæ poposcerat. Lata pro hoc reddita: et de
 core uberum ac fragrantia ipsius odore p̄mota propo
 sitæ orationis sermonē cōuertit ad pr̄sentia spōsi qui
 aderat. Et cum dixisset. Osculetur me ab osculis oris sui
 tr̄subiungit post hæc ad pr̄sentes iā spōsum loquens
 Bona ubera tua sup uinum: et odor unguentorum tu
 orum. Hæc int̄r̄in̄sc̄dus historica itelligētia: quā dra
 matis in modum p̄diximus textā. Nunc uero quid in
 tellectus interior h̄eat requiramus. Diuersis uocabu
 lis principale cordis appellari in scripturis diuinis in
 uentimus: quæ uocabula pro causis et iibus de quibus
 agit̄ aptari solent. Interdum. n. cor dī ut beati mun
 do corde: et corde creditur ad iustitiā. Si uero conui
 uii tēpus sit pro specie et ordine discumbentium uel si
 mus uel pectus appellatur: sicut Joānes i euāgelio re
 fert de quodā discipulo quē amabat iesus: q; in sinu e
 ius uel supra pectus ipsius recumberet. Ille profecto
 cui inuēs simon petrus dicebat. Interroga: quis ē hic
 de quo dicit: Post hæc uero recumbēs sup pectus ie
 su dicit ei Domine quis es. In his eis c̄tum ē q; Joā
 nes in principali cordis iesu atq; in ternis doctrinæ e
 ius sensibus requieuisse dicatur ibi requirens et p̄scrū
 tans thesauros sapiētīæ et sciētīæ: qui reconditi erant
 in christo iesu. S; sinus christi si in hoc loco dogmatū
 sanctorum accipiatur: puto idecens non uideri. Diuer
 sis ergo modis ut dicere cœperamus principale cordis
 in scripturis scīs designatur: sicut et i leuitico nihilomi
 nus ubi de sacrificiis pectusculus separatiōis et brachū
 um sacerdotibus sequestratur. Et in hoc eis sequestra
 tum ac sepatum pectusculum: et brachium p̄cellēs cæ
 teros homines principale cordis: et operū decus uult
 esse in sacerdotibus. De quo plenius in libro leuitico
 prout dominus dare dignatus est: exposuimus. Secū
 dum hæc ergo ēt in pr̄senti loco qm̄ quidē amatoris

uidetur drama quod agitur. In uberibus principale cordis intelligamus: ut tale uideatur esse quod dicitur. **L**or tuum o sponse et mens: hoc est dogmata quae intra te sunt: uel doctrinae gratia super omne uinum quod cor hominis latificat solent. **S**ic eis in his de quibus dicitur quia deus uidebunt: cor competenter dictum esse uidetur et inter discumbentes sinus ac pectus positur pro habitu sine dubio discumbentium formaque conuiuii et rursus ut apud sacerdotes pectusculus et brachium mysticis designatur eloquiis ita arbitror est in praesenti loco ubi amantius hitus et colloquia describuntur gratissime hoc ipse principale cordis in uberibus appellatum. **B**ona ergo sunt ubera sponsae: quoniam quidem thesauri sunt in eis sapientiae et scientiae reconditi. **U**bera autem haec uino comparat sponsa sed ita comparat ut praeferat. **U**inum autem illa intelligenda sunt dogmata et doctrinae quae per legem et prophetas ante aduentum sponsi sumere sponsa consueuerat. **S**ed nunc consideras hanc doctrinam quae ex uberibus profluit sponsi miratur et stupet: uidentem eam longe praestantiorē quam illam ex qua ante aduentum sponsi latificata fuerat tanquam ex uino spiritali quod ministrabant sancti patres et prophetae: qui est huius generis platurauerant uineas: ut **N**oe primus et **E**stas in cornu in loco uberi et coluerant eas. **U**ides nec multam esse eminentiam dogmatis et scientiae apud sponsum: et longe ex eo perfectiorē quam fuit apud antiquos emanare doctrinas dicitur bona sunt ubera tua super uinum: **S**uper illam scilicet doctrinam in qua latificabar ab antiquis. **D**e hoc eis antiquioris uino intelligendus est ecclesiastes dicere ubi ait **D**ixi ego in corde meo ueni et tētabo te in latitia et uidebo in bono. **E**t iterum de eisdem uineis loquens idem ecclesiastes dicit **M**agnificauit mihi opus meum adificauit mihi domos platurauit mihi uineas: feci mihi ortos et paradisos et iliqua. **S**unt autem huius uini mystici et ministri quidam qui uini fusores appellantur. **S**ic eis idem dicit **E**t feci mihi catas et catatras: et in latitia filiorum hominum uini fusores et uini fusitrices. **U**id ergo si possumus cum in ceteris: tum etiam in hoc intelligere saluatorem ueterum uino nouella uerborum suorum fluēta miscentem cum maria et **J**oseph quarentes inueniunt eum in templo sedentem in medio doctorum et audientem: atque interrogant eum: quando et mirabantur omnes super responsis eius. **S**ed et ibi fortassis species formae huius expletur ubi ascendens in montem docebat populos et dicebat **D**ictum est antiquis **N**on occides. **E**go autem dico uobis. **Q**uoniam qui irascitur fratri suo sine causa reus erit. **E**t dictum est antiquis non adulterabis. **E**go autem dico uobis: **O**is qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam iam peccatus est eam in corde suo. **I**n quatuor ergo doctrinae hae eius peccellit illam antiquam. **I**ntantum sponsa in telligit ac pronuntiat bona esse ubera eius super uinum. **S**ed et quod uorax dicitur filius hominis et bibens: et dicunt **E**cce homo uorax et uinum bibens: ad hoc nihilominus respicit. **T**ale et illud uinum fuisse in cana galilee: quod bibebatur in conuiuiis nuptialibus: quo deficere fecit ipse et aliud uinum: **Q**ui testimonium reddit **A**rchitriclinus quod sit ualde bonum: et illo uino quod expensum fuit multo praestantius cum dicit **O**is homo primum bonum uinum ponit: et cum inebriati fuerint tunc id quod deterius est: tu autem seruasti bonum uinum usque nunc. **S**ed et salomonē qui pro accepta dei sapientia in admiratione fuit reginae saba quae uenerat tētare eum in quaestionibus in quibus eum eadem regina scrutetur et miretur: audi scripturam referentem **E**t uidit inquit regina saba omnes sapientiam salomonis et domum quam adificauit et apparatus cuius uini eius et sedem puerorum eius et ordinem ministrorum eius: et uestes eius et uisus eius: et holocausta eius

quae offerebat in domo dei et obstupefacta est. **E**t **R**eliqua. **I**n his ergo aduerte: quomodo haec quae uenit a finibus terrae audire sapientiam salomonis inter cetera miratur et cibos conuiuii eius et uinisufiores eius et super his dicit obstupuisse. **N**escio autem si ita septem putemus fuisse reginam quae ob hoc uenerat a finibus terrae ut audiret sapientiam salomonis: ut miretur cibos corporales: et uinum istud commune ac pincernas uini in ministerio regis. **Q**uid enim in his admiratione dignum reginae uidetur: quia communia pene oibus sunt hominibus: **S**ed mihi uidetur mirata esse cibos doctrinae eius et uinum dogmatum: quae ab eo per diuinam sapientiam praedicabatur. **H**oc erat uinum et illud quod per **H**ieremiam refertur de filiis ioadap filii **R**ebecab: qui eo tempore quo peccata populi inualuerant: et pro iniquitatibus plebis captiuitas iminebat: conuocati sunt ut biberent uinum et dixerunt quod mandauerat eis pater suus ionadap ne biberent uinum ipsi et filii sui in tabernaculo: neque domos adificarent: neque seminarēt semē: neque plantarent uineas. **S**ed in tabernaculis habitaret oibus diebus uita sua: et amplectitur eos deus eo quod custodierunt praecipuum patris sui et noluerit bibere uinum: pro peccatis eis tunc populi et iniquitatibus eorum erit uinea eorum ex uinea sodomorum: et palmites eorum ex gomorra: **U**ua eorum uua fellis et botrus amaritudinis: **V**enientia aspidum: et furor draconum erat uinum eorum. **P**ropter hoc ergo laudabiles habentur filii ionadap qui tale uinum uenenata scilicet dogmata et aliena a fide dei bibere et suscipere recusarunt. **P**ropter hoc ergo fortassis percussit uineas aegyptiorum: sicut in psalmo scriptum est ne tale faceret uinum. **I**gitur si intelleximus uini differentias: easque pro diueritate dogmatum consistere perspeximus quod ait hic sponsa **Q**uia bona sunt ubera tua super uinum: **S**uper uinum utique intelligamus bonum non malum. **B**onis eis non malis comparata dogmatibus sponsi dogmata praeferruntur. **B**onum enim uinum gustauerat prius in lege et prophetis: ex quo uelut praemeditata erat sponsa latitia cordis accipere: ac praeparare ut capere posset et illam: quae affutura erat per ubera ipsius sponsi excellentiores cunctis cernens eorum doctrinam: et ideo dicit bona sunt ubera tua super uinum et **U**id si adhuc formae huic aptare possimus illam euangelii parabolam: quae dicit **S**imile est regnum caelorum thesauro abscondito in agro quem qui inuenit: abscondit: et per gaudium eius uadit et uendit omnia quae habet et emit agrum illum. **E**t ergo thesaurus hic non in deserto alio quo loco neque in siluis: sed in agro absconditus. et possibile utique est agrum illum habere et uineas. quae afferant uinum: **H**abere est thesaurum propter quem distractis oibus emit agrum illum is qui inuenit ibi thesaurum. potest ergo dicere ille qui emit agrum quod bonus est thesaurus qui est in agro magis quod uinum quod est in eo. **I**ta ergo et bonus est sponsus atque ubera sponsi: qui uelut thesaurus absconditus est in lege et prophetis magis quod uinum quod est in eis illa scilicet doctrina quae palam est et latificat audientes. **B**ona sunt ergo ubera sponsi **T**hesauri enim sunt sapientiae et scientiae in eo absconditi **Q**ui cum apti et reuelati fuerint oculis sponsae: multo praestantiores ei uidebuntur quas fuit prius istud uinum legis et doctrinae propheticae: **S**ed et si tertiae expositiones de anima perfecta et uerbo dei sentire debemus possimus dicere in his **Q**uia donec quis puulus est et nondum semetipsum ex integro obtulit deo bibit uinum quod affert ager ille: qui habeat intra se et thesaurus absconditus: et bibens latificatur ex uino. **Q**uoniam autem obtulerit et deuouerit semetipsum deo ac uasarius fuerit effectus: atque inuenit thesaurum absconditus et

ad ipsa ubera fontefq; peruenit uerbi dei: uinum et
 sicerā tā non bibet dicens ad ipam dei uerbum de his
 thesauris qui in ipso scia et sapientia reconditi sunt qui
 a bona sunt ubera super uinum: Sunt autē unguēta e
 tiā quāxdā sponsi quorum fragrantia delectata est spō
 sa et dicit **O**dor unguentorum tuorum sup oia aroma
 ta. Aromata spēs sunt pigmentorum. Spōsa ergo ha
 buit quidē usum et notitiā aromatus hoc ē uerborum
 legis et prophetarum quibus ante aduentum sponsi
 mediocriter ls instrui tamē uidebatur et exerceri ad cul
 tum dei utpote paruula adhuc et sub curatoribus et a
 uctoribus ageus et pedagogis. **L**ex enim inquit peda
 gogus noster fuit ad christum. Hxc ergo oia aromata
 fuerant in quibus enutriti uisa est et sponso suo ppara
 ri. **S**z ubi uenit plenitudo tēporum et adoleuit atque
 unigenitum suum pater spiritu scō unctum misit i hūc
 mundum odorata sponsa diuini unguenti fragrantia sē
 tiensq; q; illa oia aromata: quibus prius uisa uideba
 tur **L**onge inferiora sunt ad comparationē suauitatis
 noui huius et celestis unguenti ait **O**dor unguentorū
 tuorum sup oia aromata. Et qm christus idem spōsus
 atq; idē pontifex di: **P**ontifex quides secundum hoc
 qd mediator ē dei et hois oisq; creatura: pro qua et
 propitiatio factus ē semetipsum offerendo hostiā pro
 peccato mundi: **S**ponsus uero scdm hoc qd ecclesie
 iungitur non habenti maculā aut rugā aut aliquid ho
 rum: cōsidera ue forte unguentum illud pōtificale qd
 i exodo cōponi iubetur arte pigmētariū istius unguētū
 qd nunc odorata spōsa miratur teneat rōnē: **E**t uidēs
 q; illa quidē aromata quibus cōpositum unguētus ul
 debatur quo aaron unctus ē qm erāt terrena et materi
 a corporalis: hoc autē unguētum quo nunc unctus u
 dit sponsum spiritale ē et celeste. **I**ncirco dicat **Q**uia o
 dor unguentorum tuorū sup oia aromata. **V**ideamus
 ergo quō cōpositum sit illud unguētum. **E**t locutus ē
 dominus inquit ad moysen dicens **A**ccipe tibi florem
 mirthx electx quingentos siclos et cynamomum sua
 ue ducētos quinquaginta siclos: et calamum suauem
 ducētos quinquaginta siclos secundum siclum sanctū
 et oleus ex oliuis et facies illud oleum chrisimatis san
 cti unguentis arte pigmētariū. **H**xc autē in lege quidē
 referrī audierat spōsa: sz rōnē eorum ueritateq; nē per
 spicit. **V**ide ergo quod iste quatuor spēs unguētū illius
 formā tenebāt incarnationis uerbi dei qd ex quatuor
 elemētis cōpaginatum corpus assumpsit in quo corpo
 re mirthā illa mortis eius quas siue ut pōtifex pro po
 pulo: siue ut spōsus pro spōsa suscepit seruat iuditiā qd
 uero nō simpliciter mirthā sz flos mirthx et mirthx e
 lectx scriptum ē nō solum mortē eius sz et primogeni
 tum eum futurum ex mortuis indicabat: atq; eos qui
 cōplātati fuissent similitudini eius mortis: non solum
 uocatos sz electos futuros. **C**ynamomum uero ima
 culatum di pp ecclesia sine dubio quā purificauit laua
 cro aqux et imaculatā fecit nō hēntē maculā aut rugā
 aut aliquid huiusmodi. **S**z **C**alamus assumitur qui
 a lingua eius esset calamus scribx uelociter scribentis
 doctrinā gām pigmēti designās suauitate. **I**n eis quo
 q; spēs adhibetur calidissima ut fertur et ardētissima i
 qua uel spiritus scī feruor uel futuri p ignē iudicii ostē
 ditur forma. **N**umerus uero quingētorum siue ducē
 torum quinquaginta: uel quinq; sensus in eo mysteri
 um tenet cētupliciter pfectorum ut remissionē peccato
 rum p eum datā significet. **Q**uinquagenarius. n. iobe
 laus in tīs est quincupliciter positus. **S**z hxc oia ole
 o puro colliguntur p quod ostēditur uel misericordix
 uel salutis cā fuisse q; is qui erat in forma dei formas
 serui suscepit: uel ea qux ex materiali substātia i cbrī

sto fuerāt assumpta: p spiritum sanctus redacta in unū
 fuisse atq; i unā spēs q; ē pōsa mediatoris effeēca. **I**llud
 ergo oleus materiale nullo gñe oleū lxtitix appellari
 potuit **I**stud autē oleū .i. spiritus sancti unguētū quo
 unctus est christus: et cuius nō odorem spōsa prospici
 ens admirata ē oleum lxtitix: quia spiritus gaudium
 ē merito appellatur: quo unxit eus deus qui dilexit in
 stitiā: et odio habuit iniquitatē. **P**ropterea eis di **V**n
 xit eum dominus deus suus oleo lxtitix preparticipi
 bus suis: et iō odor unguētōrū eius ē sup oia aroma
 ta. **S**imili autē expositione utimur et si adunāquāque
 aias in amore et desiderio uerbi dei positā trāsseratur
 hic sermo: cui fuerint oēs doctrinā p ordinē decursā:
In quibus ante agnitionē uerbi dei exercitata uidetur
 et erudita: siue ex moralibus descendētes: siue ex natu
 ralibus scholis. **E**rāt. n. ei oia ista aromata quāxdā pro
 eo q; in his institutio probabilis et morum conquiritur
 emēdatio: q; deprehēditur in his uanitas seculi et ca
 ducarum rerum respuuntur falsā miracula. **E**rāt ergo
 hxc oia uelut aromata et odoramenta quāxdā aia pig
 mēta. **S**z ubi ad agnitionē diuinorum misteriorum:
 et diuinorum dogmatum scias uētum ē ubi ad sanas
 sapiētix ipsius et non sapiētix huius mundi neq; prin
 cipum huius mundi qui destruntur accessum ē. **I**s et
 ad ipsam dei sapiētia: qux inter pfectos differitur: et u
 bi mysteriū quod prioribus generationibus non fu
 it notum silis hois: reuelatum ē: ubi inquā aia mea
 ad agnitiōē tāti huius ascēdit arcani merito dicit odor
 unguētōrum tuorum spiritualis scilicet itelligētia et my
 stica sup oia aromata moralis naturalisq; philosophi
 a. **N**on autē lateat nos q; in quibusdā exemplaribus
 pro eo q; legimus: quia bona sunt ubera tua sup uinū
 iueniū scriptum **Q**uia bona sunt loquelx tux super
 uinum: **Q**uod q; uis significasse uideatur euidētius ea
 ipsa qux a nobis spiritali iterptatione disserta sunt: **T**a
 men nos **L**xx iterptum scripta p oia custodimus cti q;
 spiritus scūs misteriorum formas obiectas ēē uoluit
 in scripturis diuinis: et non palā atq; in propatulo ha
 beri. **U**nguētum exinanitum nomē tuum: propterea
 adolescētulx dilexerunt te: ac traxerunt te post se: **I**n o
 dorē unguētōrum tuorum curramus. **H**istorica quidē
 expositio eadē qux in superioribus in pxiēti pcurrit
 et toto: donec fiat aliqua mutatio psonarum. **I**taque
 ordo dramatis: qst a nobis i hac expositione receptus
 ē poscit. **P**otest sane i his prophetia quāxdā uideri ex
 psona spōsa prolata de christo quod futurum esset ut
 in aduētū domini et saluatoris nostri nomē eius ita p
 orbē terrx et p uniuersum mundum diffunderetur ut
 fieret odor suauitatis in oī loco sic et apostolus dixit.
Quia christi bonus odor sumus in oī loco. **A**liis qui
 dē odor ex morte in mortē: **A**liis autē odor de uitā i
 uitam **S**i enim omnibus fuisset odor uitx in uitam
 dixisset utiq; et hic omnes dilexerunt te: et traxerunt
 te. **S**z nē ait. **U**bi nomē tuum ē factum unguētum exi
 nanitum: dilexerunt te non ille uetulx ac ueterē hoies
 indutx aia neq; rugas hēntes neq; maculas: sz ado
 lescētulx i augmēto scilicet xtatis et pulchritudinis po
 sitx aia: qux semper inouātur et de die in diē renouā
 tur nouum se hoiem induentes qui secundum deum
 creatus ē. **P**ropter istas ergo adolescētulas et in aug
 mentis uitx ac profectibus positas exinanitū se ille:
 qui erat in forma dei ut fieret unguentum exinanitum
 nomen eius ut non iā inaccessam lucē tātummodo ha
 bitaret: et in forma dei permaneret: sz uerbum caro fi
 eret quo possent istx adolescētulx et in augmētis pro
 fectuum positx aia non solum diligere: sz et trahere
 eum ad se. **T**rabit. n. unaq; aia et assumit ad se uerbū

dei pro capacitatis et fidei suae mensura. Cum autem tra-
xerint ad se aia uerbum dei et sensibus suis atque itelle-
ctibus inseruerint ac dulcedinis eius et odoris sense-
rit suauitatem ubi unguentorum eius fragrantiam ceperit iuere
dumtaxat aduentus eius et redemptionis ac passionis
causa caritatemque agnouerint: quia pro salute omnium us-
que ad mortem crucis immortalis accessit: et his omni-
bus uelut diuini cunctis et ineffabilis unguenti odo-
ribus inuitata adolescentula id est anima plena uigo-
ris atque alacritatis effecta: currunt post ipsius: atque ad
odorem suauitatis eius non leni gradu: nec tardis pas-
sibus: sed rapido cursu et tota pro operatione festinant: quem
admodum et ille qui dicebat: sic curro ut comprehen-
dam. Verum quod ait unguentum exinanitum nomen
tuum propterea adolescentula dilexerunt te et traxe-
runt te post se in odorem unguentorum tuorum cur-
mus trahunt ad se christum adolescentula siquidem de
ecclesiis intelligatur: quae una quidem est cum perfec-
ta est: multa uero sunt adolescentulae cum adhuc instru-
untur et proficiunt. Ista ergo ad se trahunt christus pro-
fide: quia christus ubi congregatos uiderit duos uel tres
in fide nominis sui: uadit illuc et est in medio eorum: si-
de eorum tractus et unanimitate prouocatus. Si ue-
ro tertia expositione de aia uerbum dei sequente intelli-
gi haec oportet: quaecumque aia fuerit erudita primo in
moralibus: secundo est in naturalibus exercitata: per il-
la omnia quae in his disciplinis edoceri supra ostendimus:
ipsa morum emendatio et eruditio rerum ac probitas
disciplina: trahit ad se uerbum dei: et liberis trahitur: gra-
tissime. n. ad eruditas aias uenit et trahit se ab his idul-
geter accipit benigneque concedit. Requiro sane si solius
nomen eius quod unguentum factum est exinanitum tantus
opis egerit: et ita suscitauerit adolescentulas ut primo
eas traherent ad se: et habentes eum apud se caperent un-
guentorum eius odorem: et statim currebant post eum si
haec in quibus oia suo nomine eius effecta sunt quid putas fa-
ciet ipsa eius substantia: Quid ex illa adolescentula ista
uirtutis: quid uigoris accipiet: si quo pacto potuerint
aliquando ad ipsam eius incomprehensibilem atque ineffabi-
lem eius substantiam peruenire. Ego puto quod si in hoc aliqua-
do peruenierint tamen non ambulat neque currunt: sed uinculis
quibusdam caritatis eius astricta adhaereant ei ne ultra
mobilitatis alicuius ullus in eis resideat locus: sed sint
cum eo unus spiritus et compleatur in illis hoc quod scrip-
tum est Sic tu pater in me et ego in te unum sumus ita et
isti in nobis unum sint. Sed ne interim ut uideatur spolia
consortio sibi adolescentulis multis: quarum in poste-
rioribus nullus esse numerus dicitur ab uno solo sensu. id est
odoratu tantummodo capta currere se in odorem unguen-
torum sponsum commemorat: siue quod ipsa cursu indigeat ad
huc et profectu: siue quod ipsa quidem perfecta sit pro his
autem adolescentulis quae adhuc cursu et profectibus in-
digent et ipsa currere se fatetur: sic et ille qui cum ipse
sub lege non esset: sit tamen sub lege: ut eos qui sub lege sunt
lucrifaciat. et ita eum in lege sit christi: his tamen qui sic lege
sunt sit et ipse sic lege: ut eos qui sic lege sunt saluet. Et
hoc fit ut diximus: solo adhuc odoratu eius accepto.
quid putas ageret cum ad auditum earum et uisus: et tactum
gustumque occupauerit uerbum dei: et singulis quibus-
que sensibus uirtutes ex se competentes natura earum ca-
pacitatemque praeberit: ita ut oculus si uidere potuerit glo-
riam eius: gloria tamen unigeniti a patre aliud ultra uidere
tamen non uolet: neque auditus aliud quam uerbum uita et salutis
audiat. Sed et cuius manus palpauerint de uerbo uita
nihil ultra materiale nihil fragile caducumque palpabit
nec gustus cum gustauerit bonum uerbum dei carnes
que eius et panes qui de caelo descendit aliud quid post

haec gustare patietur. Prae dulcedine namque ipsius et sua-
uitate omni reliquis et sapor asper uidebitur et amarus.
Et ideo hoc solo uelcetur: Omnes namque suauitatem quamcumque
que cupierit in hoc inueniet ad omnia namque aptum se reddet
et habile. Denique his qui ex corruptibili seie genera-
tur rationabile et sine dolo efficitur lac. His uero qui in-
firmantur in aliquo oleum se praebet ad hospitalitatis a-
miciciam et gratiam. His uero qui pro possibilitate sumendi
exercitatos habent sensus ac discretionem boni ac mali et
bus se solidus praebet. Si qui uero sunt qui exierit de ae-
gypto et secuti columnam ignis et nubis in heremus ue-
nerint de caelo ad illos descendit minutum et subtilem
praebet eis cibum angelico simile: ita ut panem angelorum
māducat homo. Dabet et alias multas in semetipso atque in
numeras ciborum differentias: quas interim pelle quis
et carne ossibusque indutus et neruis capere non potest.
Qui autem dignus fuerit redire et esse cum christo: qui
que in paruo fidelis inuentus constituetur super multa il-
le gustabit et capiet uoluntate domini productus ad lo-
cum qui pro huiusmodi ciborum copia et uarietate
bus deliciarum noietur locus. Propter quod et in eden
positus dicitur quod delicias dicitur. Ibi eis dicitur ad eum. Delit-
tate in domino. Delitabitur autem nunc non in uno so-
lo edendi gustandi sensu: sed et auditu delitabitur et
uisu. et tactu odoratumque delitabitur in odore namque un-
guenti eius curret. Et ita omnibus sensibus suis delit-
abitur uerbo dei is qui ad summam perfectionis ac beat-
tudinis uenerit. Unde et his positi locis deprecemur
auditores horum ut mortificent carnales sensus ne quid
ex his quae dicuntur secundum corporis motus ex-
cipiant: sed illos diuiniore interioris hominis ad haec cu-
pienda sensus adhibeant: sicut Salomon edocet nos
dicens Sensum autem diuinum inuenies. Et ut paulus
quoque ad hebraeos scribit de perfectis ut supra memo-
rauimus qui exercitatos habent sensus ad discretionem
boni uel mali ostendens esse in hominibus praeter hos corpore-
os quinque sensus alios nihilominus qui per exercitia
quaruntur: et exercitati dicuntur cum scilicet intelligen-
tia rerum acumine acriore discutunt. Non enim profecto
rie et ut libet audiendum est quod apostolus de perfectis di-
cit. Quia exercitatos habent sensus ad discretionem boni
uel mali: Quod ut clarius elucescat sumamus si uide-
tur exemplum ab his corporalibus sensibus. Et ita dicitur
ad illos diuinos quos scriptura noiet sensus interioris
hominis ueniemus. Si ergo corporeus oculus exercitatus
uisus habeat nullo impediente obstaculo integre et absque
ulla falsitate: uel colores corporum uel magnitudines
qualitatesque deprehendet. Nam si aut caligine aut alia
qualibet infirmitate impediatur aspectus: et rubrus pro
albo: et uiride pro nigro: aut rectum aliquid putet ef-
se: cum curuū sit et tortuosus conturbabitur sine dubio iu-
dicium mentis: et aliud pro alio agatur: Ita ergo et in-
terior uisus nisi eruditione et industria fuerit exercita-
tus quo per multam peritiam discretionem boni habeat ac ma-
li: sed ignorantia ei et imperitia tanquam caligo oculis inside-
rit: aut etiam malitia alicuius laegor tanquam lippis accesserit
discrimen boni aut mali capere nullatenus possit. Et i-
de fit ut mala pro bonis agat bona uero pro malis signi-
ficat. Secundum hanc uero formas quam de uisu corpor-
is animaeque tractauimus: consequenter est de auditu et
gustu et odoratu tactumque per singulas quasque sui generis
uirtutes sensuum corporalium referens ad animae sen-
sus quae in singulis adhiberi debeant exercitia quaeque
uel emendatio parari in lucide recognoscens. Haec autem
paulo latiori excessu prosecuti sumus ostendere uolen-
tes odoratum sponsum et adolescentularum: quo odora-
tae sunt odore unguentorum sponsum non corporis sensus

Is diuini odoris illius et interioris qui appellatur hois
 dici. **Hic** ergo odoratiōis sensus in quo sanus ē et i
 teger odoi christi accepto ex uita adducit ad uitā: si ue
 ro non sit sanus hoc odore suscepto de morte in mor
 tē delicit secundum illum qui dicebat **Quoniam** christi
 bonus odor sumus: aliis quidē de uita in uitam **Aliis**
 aut odor de morte in mortem. **Deniqz** et hi quibus i
 tellectus herbarum pigmentorum qz peritū ē: ferunt
 esse quāxdā esse pigmēta: quorum et si odrē ceperint
 nōnulla animalia continuo intereūt: **Alia** uero eodē
 odore recreantur uitamqz recipiunt. **Et** nunc ergo in
 his ipsis expositiōibus et sermōibus quos habemus
 in manibus uidetur aliis esse uita ex uita. **Aliis** uero
 mors ex morte. **Nam** si hęc exponi ita audiat anima
 lis qui dī: hō qui non potest papere et intelligere quā
 sunt spiritus dei **Irridet** sine dubio atqz inepta hęc
 esse et inania pronuntiabit: somnia dicēs potius q̄ re
 rus cās et dogmata diuina tractari. **Hic** ergo odor hīc
 cāticū canticorum efficitur de morte in mortem scilicet
 de morte infidelitatis i mortem iudicii et cōdēnationis
Sequētibz uero spiritalē sensum et subtilē: atqz i tel
 ligētibz maiorem in esse ueritatem i his q̄ nō uiden
 tur: q̄ i his quā uidētur et ueriora haberi apud deū
 inuisibilia et spiritalia magisq̄ uisibilia et corporalia
Amplectenda sine dubio huiusmodi intelligentiā uide
 bitur et sequenda. **Agnoscent**. n. tale esse intelligēdā
 ueritatis iter quo puenitur ad deū. **Sz** siquidē alie
 nus a fide sit is qui hęc stulta iudicat et ridenda: nihil
 mirum. **Si** uero aliquis ex his sit qui uidentur cedere
 et scripturarum auctoritatē recipere nō tamen recipit
 expositiōis huius spiritalis formā: sz irridet et dero
 gat tētemus ex aliis scripturarum locis instruere eum
 ac persuadere: **Qui** si forte poterit sic respiscere et talia
 quāxdā dicamus ad eum **Scriptum** est **Præceptus** do
 mini lucidum illuminās oculos **Dicat** ergo nobis qui
 sunt oculi qui illuminātur luce præcepti: **Et** iterum **Qui**
 hēt aures audiendū audiāt. **Quāz** sunt aures istā: quāz
 qui habuerit ipse solus uerba christi audire dicatur: et
 iterum **Quoniam** christi bonus odor sumus deo **Et** in a
 litis **Gustate** et uidete qm suauis est domus **Et** quod
 alius ait **Manus** nīx palpauerunt de uerbo uitā. **Pu**
 tasne in his oibus nō mouebitur ut aduertat hęc unī
 uersa non de corporeis sensibus dca: sz de his quos
 secundus interiorē hominē inesse unicuiqz docuimus
 nisi si contentiōis et factātū uitio agitur qui euismo
 di ē: quibus uitio. qm et uisus ille interior exccatur: et
 odoratus occluditur et obturatur auditus: merito nec
 uidere quā spiritalia sunt nec audire potest: sz nec odo
 rem istum christi capere. quo nē recepto adolescētulā
 iste in quibus bene sanus et uigens erat hīc sensus **In**
 odores unguentorum eius currunt post ipsum nec de
 ficiunt currentes aut laborant: qz suauitate odoris ip
 sius qui est de uita in uitā refectā iugiter inualefcunt
Potest adhuc et hoc modo accipi quod ait unguētum
 exinanitum nomen tuum propterea adolescētulā dī
 legerunt te. **Unigenitus** dei filius cum in forma dei es
 set exinaniuit semetipsum et formā serui accepit. **Exia**
 niuit aures de plenitudine sine dubio in qua erat. **Illi**
 ergo qui dicunt **Quia** de plenitudine eius nos oēs ac
 cepimus ipsi sunt adolescētulā quā de ea plenitudie
 ex qua se ille exinaniuit: et factum est unguentum exi
 nanitum nomen eius præcipientes dicunt **Post** te in
 odorē unguētōrū tuorū curremus. **Nisi**. n. exinaniisset
 unguentum hoc est plenitudinem diuini spiritus et hu
 miliasset se usqz ad formas serui capere eum nullus in
 illa diuinitatis plenitudine potuisset: nisi sola fortassis
 sponsa pro eo qd uidetur indicare quia unguentum i

stud exinanitum non sibi sz adolescētulis dilectionis
 dederit cām. **Sic**. n. dicit **Unguentum** exinanitum no
 men propterea adolescētulā dilexerunt te. **Ac** si dice
 ret **Adolescētulā** quidē propterea dilexerunt te quia
 exinaniuit te de forma dei et factum ē unguentum exi
 nanitum nomen tuum. **Ego** autem dico non pro exia
 nito unguento sz pro ipsa plenitudine unguentoris dī
 lexit te **Hoc** enim indicat in eo ubi dicit **Udor** unguen
 torum tuorum sup oia aromata **Quod** uero ēt ipsa cā
 adolescētulis urit post ipsus se cursurā dicit: hanc ato
 ēē cām qz pfecti quiqz oia oibus fiant: ut omnes lucrī
 faciant sicut ias supra expoluimus **Introduxi** me rex
 i cubiculum suū: et locudemur in te **Sum** idicasset
 sponso suo spōsa qz adolescētulā odore captā currēt
 post ipsus cū quibus etiā ipsa cursura esset: ut eis for
 mam præberet in omnibus: nunc quasi laboris sui cō
 secuta iā palmā pro eo qz cōcurrerit cum currentibus
 inductā se dicit ab sponso rege in cubiculum eius ut
 ibi uideret cunctas opes regias. **In** quo utiqz merito
 locundatur: et exultat utpote quā secreta iā regis et ar
 cana prospexerit. **Hic** est secundum propositus drama
 tis ordines quasi historicus intellectus **Sz** qm cui res
 agitur ecclesia est ad christum ueniens uel anima uer
 bo dei adhxrens quid aliud cubiculus christi et prom
 ptuarium dei cōdendum est in quo uel ecclesias uel ani
 mā cobxrentē sibi introducat: nisi ipse arcanus sensus
 eius et reconditus: de quo et paulus dicebat: **Nos** au
 tē sensus christi habemus ut sciamus quā a deo dona
 ta sunt nobis. **Hęc** illa sunt quā oculus non uidit: nec
 auris audiuit: nec i cor hominis ascēderunt: quā pre
 parauit deus his qui diligunt eum **Sum** igitur animā
 christus in intelligētā sui sensus inducit: in cubiculum
 regis inducta dī: **In** quo sunt thesauri sapientiā ac
 scientiā eius absconditi. **Non** mihi autē uacuum uide
 tur qd cum potuisset dicere **Introduxi** me spōsus me
 us aut fraternus meus aut aliquid huiusmodi ut ei
 moris est: **Nunc** quia cubiculum dictura erat: regis dī
 xerit cubiculum: et non aliud nomen posuerit in quo
 posset fortassis aliquis et mediocri intelligi: **Sz** prop
 terea arbitror in his regē nominatum ut ostenderetur
 p hoc nomen prædices cubiculum utpote regium et
 multis atqz inēsis opibus repletum **Prope** hunc oio
 mihi uidetur fuisse et ille qui dixit raptum se esse usqz
 ad tertium calum: et inde in paradysum: et audisse uer
 ba ineffabilia quā non ls hoi loquit. **Quid** enis putas
 esse illa uerba quā audiuit: nonne a rege audiuit et in
 cubiculo aut prope cubiculum positus audiuit: **Et** erāt
 cōdo illa uerba talia quāxdā quā hortaretur eum ad ma
 iorem profectum et promitterent ei qz si pfeueraret us
 qz in fines et ipse posset regis intrare cubiculum secun
 dum illud qd p prophetā quoq̄ promittitur. **Dabo** tibi
 thesauros obscuros occultos inuisibiles. **Aperiam**
 tibi ut agnoscas quia ego sus dominus deus tuus: qui
 uocauit nomen tuum **Urrunt** ergo adolescen
 tulā post ipsum et in odores eius. **Una** quāqz tamen
 pro uiribus: **Alia** quidē uelocius **Alia** paulo tardius
Alia inferius ceteris: et ultimo alia in loco: uerum ta
 men currunt oēs: **Sz** una ē pfecta quā currit sic: ut p
 ueniret et sola acciperet palmā. **Sola** enim ē quā dī
 ēt introduxit me rex in cubiculum suum: cum prius fū
 de sola sz de pluribus dixisset: qz post te in odorem un
 guentorum tuorum curremus. **Introducitur** ergo in
 cubiculum regis: et efficitur regina. **Et** ipsa est de qua
 dī: **Regina** asistit a dextris tuis in uestitu deaurato cir
 cumamicta uarietatibus. **De** his autem adolescētulis
 quā post ipsas cucurrerant: et procul ab ea in ipsis cur
 redis spatius remāserunt dī **Adducetur** regi uirgines

post eā proximā eius adducentur tibi. Adducentur in
 letitia et exultatione inducentur in templum regis. Et
 et illud etiā in hoc aduertere debemus quod sic rex habet
 cubiculum quoddā in quod reginā sine sponsam suam
 introducit: ita habet et sponsa suum cubiculum in quod
 monetur per uerbum dei ingressa claudere ostium: et ita
 conclusis illis omnibus diuitiis suis intra illud cubicu-
 lum orare patres qui uidet in abscondito: et respicit quā-
 tas opes animi scilicet uirtutes intra cubiculum suum
 sponsa condiderit: et uidens eius diuitias det ei petiti-
 ones suas. **O**mni enim habenti dabitur. Quod autem
 ait **Exultemus et iocundemur in te: uidetur ex persona**
 adolescentularum dici uel optantium et precantium ab
 sponso: ut quemadmodum sponsa consecrata est quae per-
 fecta sunt: et exultat. ita etiā ipsae implere suum cursum
 Et puenire usque ad regis cubiculum mereantur: ut per-
 spectis et intuitis omnibus his de quibus gloriatur: et
 etiā ipsae exultent sicut et illa et iocundentur in eo: **Uel etiā**
 ad sponsam potest dictum uideri ab adolescentulis et
 gratulātibz et et promittentibus petentibusque qui par-
 ticipes fiant exultationis et letitiae. **Diligemus uera**
 tua super uinum. **S**ponsa quidem posteaque oscula meru-
 it ab ipso sponsi ore suscipere: et uberibus eius profui-
 dit ad eum **Bona sunt ubera tua super uinum. Adolescē**
 tula uero quae nondum in id beatitudinis uenerat: ne-
 que summā perfectionis acceperat: neque usu et operibus
 fructus perfectae caritatis expleuerat: ut quasi ex parte pro-
 mittantur de uberibus eius quia bona sunt: uidentes
 tamen sponsam dalectari et refici ex uberibus ipsi ex-
 fontibus scilicet sapientiae et scientiae quae de uberibus e-
 ius flauit et pocula caelestis doctrinae sumentem: tanquam
 imitatrices perfectionis eius: et desiderantes eisdem ue-
 stigis incedere promittunt et dicunt: **Diligemus ube-**
 ra tua super uinum. id est nos quidem nondum in id per-
 fectionis ascendimus ut las diligamus ubera tua plus
 quam uinum: uel certe ubera tua quae sunt super uinum utro-
 que enim modo sensus stare uidebitur gerimus tamen
 spem utpote adolescentulae in id aetatis proficere quo
 possimus non solum pasci et alii ex uberibus uerbi dei
 sed et diligere alentem. **Iste** sunt autem adolescentulae
 ut saepe iam diximus animae quae primis et in initio nate-
 tibus eruditionibus uidentur ibuta et uelut uino quo-
 dam letificate: institutione tutorum dumtaxat curato-
 rumque paedagogi: utpote paruulae: et quae haberent qui-
 dem in uiribus amare uinum: non tamen haberent i-
 xtate: ut amore uberis sponsi moueri aut excitari pos-
 sent. **Sed** ubi aduenit iam plenitudo temporum et chri-
 stus in eis proficit aetate et sapientia: iam sentire coepe-
 runt quid sint ubera sponsi: quaeque in his perfectio uerbi
 dei et doctrinae spiritalis plenitudo designetur et promit-
 tunt quae plusquam uinum quod non tanquam paruulae diligunt dilec-
 turae sint ubera sponsi: id est propensores futurae erga
 perfectae et omni plenitudine decreta christi dogmata
 quae iam antea siue in communibus studiis: siue in legis
 et prophetarum uisita sunt institutionibus extitisse. **Ae-**
 quitas dilexit te etiam hoc mihi uidetur adolescentulae
 proloqui uelut satisfactores pro eo quod dilecturas
 super uinum se promiserant ubera sponsi: et non iam
 in praesenti diligant neque integrā uim caritatis ostendat
Est ergo uox ista uelut inculantium semetipsas quasi
 quae nondum abiecta omni iniquitate peruenerint ad
 aequitatem ut possint iam diligere super uinum ubera spō-
 si scientes inconueniens omnino esse: ut aliquid adhuc
 resideat iniquitatis in eo qui ad perfectionem spirita-
 lis et mysticae doctrinae puenierit **Quia** ergo summa per-
 fectionis in caritate consistit: caritas autem nihil iniqui-
 tatis admittit: **Ubi** autem nihil iniquitatis est: ibi sine

dubio est aequitas: **Merito** ergo aequitas esse dicitur quae
 diligit sponsum **Et** si non ob hoc etiam uidetur il-
 lud in euangelio a saluatore dictum **Si** diligitis me mā-
 data mea seruate. **Si** ergo qui diligit christum māda-
 ta eius custodit et qui mandata eius custodit. nulla est
 in eo iniquitas: **Sed** aequitas in eo permanet. **Aequi-**
 tas ergo est quae et mādata custodit et diligit christum.
Et rursum si is qui mandata custodit ipse diligit christum
 mandata autem in aequitate seruantur et aequitas est
 quae diligit christum: qui iniquum aliquid gerit neque
 mandata custodit neque diligit christum. **Est** ergo ut
 quantum iniquitatis in nobis est tantum longe simus
 a dilectione christi: et tantum mandatorum eius pra-
 uaricatio habeatur in nobis: **Et** ideo regulā quādam di-
 rectam ponamus esse aequitatem ut si quid in nobis in-
 quitatis est hanc adhibentes et superducentes directo-
 riā mandatorum dei: si quid in nobis curuū si quid
 tortuosum est: ab huius regulae linea refectur: ut pos-
 sit et de nobis **Quia** aequitas dilexit te. **Possimus** autē
 etiam sic accipere ut uideatur simile esse quod dixit **Ae-**
 quitas dilexit te: ac si dixisset iustitia dilexit te: et ueri-
 tas et sapientia et pudicitia et singulae quaeque uirtutes.
Nec mireris sane si dicimus uirtutes esse quae diligit
 christum: cum in aliis ipsarum uirtutum substantiam
 christum soleamus accipere. **Quod** et frequenter iue-
 nites in scripturis diuinis pro locis et opportunitatibus
 aptari **Inuenimus** namque ipsam et iustitiā dici et pacem
 et ueritatem. **Et** rursum scriptum est in psalmis **Iustiti-**
 a et pax osculatae sunt **Et** ueritas de terra orta est et iu-
 stitia de caelo prospexit: quae utique omnia et ipse esse et
 rursum ipsum dicuntur amplecti. **Sed** et sponsus idem
 dicit: idē est sponsa nominatur ut in prophetia scriptum est
Sicut sponso imposuit mihi mitram: et sicut sponsam
 ornauit me ornamento.

Explicit Omnia prima. Incipit secunda

Fusca sus et formosa filia hieru-
 salem ut tabernacula cedari ut pel-
 les Salomonis. **In** aliis exem-
 plaribus legitur **Nigra** sus et
 formosa: **Rursum** in hoc perso-
 na sponsae loquentis introduc-
 tur **Loquentis** autem non ad il-
 las adolescentulas quae cum ip-
 sa currere solent: sed ad filias hie-
 rusales: **Quibus** tanquam quae derogauerint fecunditati eius
 respondere uidetur et dicere. **Fusca** quidem sus uel ni-
 gra: quantum ad colorem spectat **Filia** hierusalem:
 formosa uero si quis in terna membrorum linimenta
 respiciat nam et tabernacula inquit cedari: quae est gens
 magna nigra sunt: et ipsa gens cedari nigredo uel ob-
 scuritas interpretatur. **Sed** et pelles Salomonis nigre
 sunt: nec tamen ob hoc tanto regi in omni gloria sua
 pellium uisa est indecora nigredo **Non** ergo mihi o fi-
 lia hierusalem exprobetis culpā coloris cum siue na-
 turalis siue exercitio quaesita corpori pulchritudo non
 desit. **Hae** continet historicum drama: et proposita fa-
 bulae spectes. **Sed** redeamus ad ordines mysticus. **haec**
 sponsa quae loquitur ecclesiae personam tenet ex gentibus
 congregatae. **Filia** uero hierusalem ad quas et sermo
 est illa sunt animae quae propter electionem patrum **La-**
 rissimae quidem dicuntur: inimicae autem propter eam
 gelium. **Iste** sunt filiae hierusalem huius terrenae. quae
 uidentes ecclesiam ex gentibus conuersa pro eo ignobilē
 quod generositates sibi **Abraham** et **Isaac** et **Jacob** non
 possit ascribere: obliuiscētē tamen populum suum et

domini patris sui: atque ad christum uenientem spernunt eam. Et pro ignobilitate generis offuscant. Quod sponsa sentiens filias prioris populi imputare sibi. et pro hoc etiam nigram se appellari: quasi quae paternae eruditionis non habeat claritatem. Respondens ad haec dicit Nigra sum quidem o filia hierusalem: pro eo quod non descendo de stirpe clarorum uirorum. Neque illuminationem moysi legis accepi: habeo tamen pulchritudinem meam mecum. Namque et in me illud primum est: quod ad imaginem dei in me factum est: et non accedens ad uerbum dei: recepi speciem meam. Quamuis eis pro coloris obscuritate comparatis me tabernaculis cedar et pellibus Salomonis: tamen et cedar ex Hismaele descendit. Secundo namque loco ex Hismaele natus est qui Hismael non fuit expertus diuinae benedictionis: Sed et pellibus salomonis comparatis me quae non aliae sunt quam pelles tabernaculi dei. Et tamen miror uos o filia hierusalem coloris mihi exprobrare uelle nigredinem. Quomodo non meministis quod in lege uestra scriptus est: quid passa sit maria quae derogauit moysi: cum aethiopiis nigram accepisset uxorem: Quod ignoratis illius iugis aduersiones in me non ueritate compleri? Ego sum illa aethiopiis: ego sum nigra quidem pro ignobilitate generis formosa uero pro poenitentia et fide. Suscepi enim in me filium dei: recepi uerbum carnis factum. Accessi ad eum qui est imago dei primogenitus omnis creaturae: et qui est splendor gloriae: et figura substantiae dei et facta sum formosa. Tu ergo ut quid improperas conuertenti se a peccato quod lex fieri uetat: et quomodo tu gloriaris in lege puericantis legem. Verus quoniam in his locis sumus ubi ecclesia quae ex gentibus uenit nigram se esse dicit et formosam quamuis longum uideatur esse et operosum colligere ex scripturis diuinis in quibus uel qualiter sacramenti huius forma precesserit. tamen non mihi penitus omittendus uidetur: sed quam potuerit breuiter memorandum. Primo ergo in numerorum libro de aethiopiis ita scriptum est. Et locuta est maria ad aaron et derogauerunt moysi propter mulierem aethiopiis quam accepit uxorem: et dixerunt Nunquid moysi soli locutus est dominus? Nonne in nobis locutus est? Et iterum in tertio regnorum libro scriptum est de regina Saba: quia uenit a finibus terrae audire sapientiam Salomonis hoc modo regina Saba audiuit nomen Salomonis et nomen domini et uenit tentare eum in parabolis: et uenit in hierusalem in uirtute magna ualde: et camelis portantes odora menta et aurum multum ualde et lapidem preciosum: et ingressa est ad salomones et locuta est ei omnia uerba quae erant in corde suo: Et enuntiauit ei Salomon omnia uerba eius. Et non fuit uerbum quod omiserit rex: et non enuntiauerit rex ei. Et uidit regina Saba omnem prudentiam Salomonis et domum quam edificauit et cibos Salomonis et sedes puerorum eius et ordinem ministrorum eius: et uestes eius: et uniuersosque eius: et holocausta eius: quae offerebat in domo domini et obstupuit et dixit ad regem salomonem Verus est sermo quem ego audiui in terra mea de uerbo tuo et prudentia tua et non credidi his qui loquebantur mihi usquequo uenirem et uiderunt oculi mei: et ecce nec media pars est quae nuntiabantur mihi: Addidisti enim bona super omnes auditiones quam audiui in terra mea. Beatae mulieres tuae beati pueri istius: qui assistunt in conspectu tuo semper: et audiunt omnem prudentiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus qui tibi dedit sedem israel. Quoniam deus dilexit dominus israel: et uoluit eum permanere in eternum: posuit te regem super eos: ut facias iudicium cum iustitia: et iudices eos: et dedit sa-

lomoni centumviginti talenta auri: et odora menta multa ualde: et lapidem preciosum. Nunquam talia uenerant odora menta: nec in tanta multitudine: quae dedit regina Saba regi salomoni. Hanc autem paulo latius repetere uolumus et inserere huic expositioni nostrae: scientes in tantum conuenire haec ad personam ecclesiae quae ex gentibus uenit ad christum ut ipse dominus in euangelio reginae huius faceret mentionem: dicens eas uenisse a finibus terrae: ut audiret sapientiam salomonis. Austri autem reginam dicit eam pro eo quod aethiopia in austris partibus iaceat: et a finibus terrae quasi in ultimo posita. Inuenimus autem huius ipsius reginae etiam Iosephum in historia sua facere mentionem addentem et hoc quod postea egressa est inquit a salomone cum abisset rex esset miratus eius sapientiam quam sic dubio ex salomonis sapientia susceperat: cognouit inquam nomen eius meroen. Refert autem quod non solum aethiopiae sed et aegypti regnum tenuerit. Addeamus autem adhuc et ea quae in lxxvii psalmo de hac eadem forma continentur ait ergo ibi. Disperge gentes quae bella uolunt: uenient legati ex aegypto aethiopia praeniet manus eius deo. Est adhuc quarto in loco apud sophoniam prophetam de hac eadem figura hoc modo scriptum. Propterea sustine me dicit dominus in die resurrectionis meae in martyrio hoc est in testimonio quoniam iudicium meum est et congregationes gentium: ut suscipiam reges et effundam super eos omnem iram indignationis meae: in igne selli mei consumetur omnis terra. Quoniam tunc conuertam in populum linguam in generationem eius: ut inuocet omnes nomen domini: et seruient ei sub iugum unum. De ultra flumina suscipiam eos aethiopiae qui dispersi sunt: et afferent sacrificium mihi: In die illa non confundentur saba ab omnibus aduentionibus tuis in quibus imple egisti in me. Et in Hieremia scriptum est: Quod princeps quidam populi israel miserit Hieremiam in lacum melchix filii regis: qui erat in domo carceris: et deposuerunt eum cum fimbriis: et in lacu non erat aqua sed cenum: et erat in ceno. Audiens autem Abdimelech aethiops uir eunuchus qui erat in domo regis: quod miserunt Hieremiam in lacum locutus est regi et dixit. Domine rex: male fecerunt uiri istius omnia quae fecerunt in Hieremias prophetas quia miserunt eum in lacum et morietur ibi a fame famis: quoniam non sunt iam panes in ciuitate. Et precepit rex ipsi Abdimelech aethiops dicens. Tolle hinc triginta homines et educ eos de lacu ut non ibi moriantur. Et quid plura? Abdimelech aethiops fuit qui Hieremiam eduxit de lacu. Et paulo post factus est sermo domini ad Hieremiam dicens. Uade et dic Abdimelech dicens. Sic dixit dominus deus israel. Ecce ego adduco uerba mea super ciuitatem istam in mala et non in bona: et saluabo te in die illa: et non te dabo in manus hominum quos tu times. A facie eorum saluabis saluabo te et in gladio non cades: sed erit anima tua in salutem: quoniam confisus es in me dicens dominus: Dixit interis ad presens de scripturis sanctis occurrere potuerunt quibus mihi uidetur propositi de canticis canticorum uersiculi mysterius comprobantur in quo dicit Fulca siue nigra et formosa filia hierusalem sicut tabernaculum cedar: et sicut pelles salomonis. Inuenitur ergo moyses in numeris accipere aethiopiis uxorem fulcam uel nigram: pro qua Maria et Aaron derogant ei: et indignantes dicunt Nunquid moysi soli dominus locutus est? Nonne et nobis? In quo si diligenter consideres haec: non consequentia sermo inuenitur habere historicus. Quid enim conuenire ad rem uidebitur ut indignantes pro aethiopiis dicant Nunquid soli moysi locutus est dominus: nonne et nobis locutus est? Oportebat

entis si hoc erat i causa did ab eis **N**o oportuit te moyses uxores accipere athiopissas de semine cabin. sed de genere tuo: et de domo leui. **D**orus nihil dicit s3 a sunt. **N**unquid moysi soli locutus e deus? **N**one et nobis locutus est. **I**n quo mihi uidetur scdm mysterium magis intellexisse qd gestum est et uidisse qd ia moyses idest spiritalis lex in nuptias et coniugium congregare ex gentibus migraret ecclesie: et maria q synagoga de relicta forma et **A**aron qui sacerdoti carnalis tenebat imaginem uidentes ablatum ee a semetipsis regnum: et datus ee geni facienti fructus eius dicez. **N**unquid moysi soli locutus est deus: no ne et nobis locutus e? **D**e usqz et moyses ipse cum tata et ta magnifica eius opa fidei ac paciencie referantur: nunqz tantis adeo elatus e laudibus ut ne: cum athiopissas accepit uxore. **N**unc de eo di qz moyses ho mansuetus ualde sup oes homines qui sunt sup terras: ne et illud de eo dicit dominus qz si fuerit i uobis propheta in uisionibus loquar ei aut in somniis non ita ut famulo meo moysi: qui i omni domo mea fidelis e. **O**s ad os loquar ad eum. **I**n specie et non in enigmate gloriam domini uidit. **E**t cur no timuistis detrahere de famulo meo moyse: hanc oia pro coniugio athiopissae moyses audt meruit a domino. **D**erus de his plenius in libro numerorum prosecuti sumus quia si quis dignum iudicat noscere: illa pquirat. **N**unc autem sufficiat approbare ex his q ipsa e nigra et hanc formosa: quae et athiopissa: qua moyses idest lex spiritalis qui sine dubio uerbus dei et christus e in coniugium suum asciscit s3 obtrectent et derogent filia hierusalē plebs. s. illa cum sacerdotibus suis. **U**ideamus autem et ea quae ex tertio regnorum libro promissimus de regina **S**aba: et ipsa nihilominus athiopissa **E**ui testimonium dat dominus in euangelis q i die iudicii ueniat cum uiris generationis incredulae: et cōdēnet eos: qz uenit a finibus terrae audire sapientiam **S**alomonis et addit. **Q**uia plus **S**alomone hic: docens per hoc plus ee ueritate qz ueritatis figuras. **V**enit ergo et hanc: imo et scdm figuram eius ecclesia uenit ex gentibus audt sapientiam salomonis ueri et ueri pacifici domini nri iesu christi. **V**enit et hanc primo quidem tentans eum p enigmata et quaestiones quae ei prius insolubiles uidebantur: atqz ab ipso de agnitione ueri dei et de aeternis mundi: uel de immortalitate aia: et iudicio futuro qd apud ea et apud doctores eius gentes dūtaxat philosophos incertum semp aut dubium manebat absoluitur. **V**enit ergo in hierusalē ad uisionem scilicet pacis: cum multitudine et uirtute multa. **N**on. n. cum una sola gente ut prius synagoga solos habuit hebraeos: s3 cum totius mundi gentibus uenit deferens et munera digna christo odoramentorum siquidem suauitates: opa scilicet bona quae ad deum p odorem suauitatis ascendunt: s3 et auro uenit repleta sensibus sine dubio et rōnalibus disciplinis: quas a te fide ad huc ex cōmuni et scholari eruditione collegerat. **D**etulit et lapidem pccosum. quae ornamenta moris possumus intelligere. **E**t hoc ergo apparatu intrat ad pacificum regem christus et ipse apit cor suum i cōfessione et pnia. s. pcedentium delictorum et locuta e ei oia quae erāt in corde suo pp qd et christus qui e pax nra enūtiat ei oia uerba eius et non e uerbus qd omiserit rex et non enuntiauerunt ei. **V**enitqz cum ia ipus passionis appropinquauerit: sic loquitur ad ea ide ad electos discipulos suos. ia no dicat uos seruos sed amicos: quia seruus nescit quid faciat dominus eius. **E**go aut nota feci uobis omnia quae cumqz audiu a patre meo. **S**ic ergo ipletur quod dixit **Q**uia non fuerit uerbum quod non enunciauerit pacificus dominus reginae saba ecclesiae ex gentibus cōgre-

gata. **Q**uā si ituearis ecclesiae statum et dispensaciones eius: ordinacionesqz eius consideres: tunc aduerteris quomodo regina mirata sit omnem prudentiam salomonis. **S**imul et requirere cur non dixerit omnem sapientiam: sed omnem prudentiam salomonis. **Q**uonia quides eruditi uiri prudentiam de humanis negociis: sapientiam de diuinis intelligi uolūt: **I**ecirco fortassis et ecclesia nunc interim christi prudentiam miratur dum in terris e: et inter homines conuersatur. **L**um autem uenerit quod perfectum est: et de terris translata fuerit ad coelus: tunc uidebit omnem sapientiam eius: cum ia non per speciem non per aenigmata: sed facie ad faciem de singulis quibusque perspiciet. **V**idit autem et domus quam aedificauit sine dubio incarnationis eius mysteria. **I**psa est enim domus quam aedificauit sibi sapientia. uidit et cibos salomonis illos puto de quibus dicebat meus cibus e ut facia uoluntate eius qui misit me: ut perficiam opus eius. **E**t uidit sedem puero rum eius: **E**cclēsiasticum puto ordinē dicat: qui in episcopatus uel presbyterii sedibus habetur. **V**idit et ordinationes siue stationes ministeriorum eius: **D**iaconorum ut mihi uidetur ordinē memorat astantium diuino ministerio: **S**3 et uestes eius uidit: illas edo qui bus induit eos de quibus di: **Q**uicumqz autem i christo baptisati christum induistis. **S**3 et uimifusores eius arbitror dici doctores qui uerbum dei et doctrinam quasi uinum populis miscunt: quod auditorum corda laxificet: **V**idit et holocausta eius orationum sine dubio supplicationūqz mysteria. hanc ergo oia ubi uidit i domo regis pacifici imo pacifici christi nigra hanc et formosa obstupuit: et ait ad eum **D**erus e sermo quem audiui i terra mea de uerbo tuo et a prudentia tua. **P**ropter uerbum enim tuum qd agnouit uerum esse uerbum ueni ad te. **O**mnia et eis uerba quae dicebantur et quae audiebantur esse in terra mea a doctoribus scilicet sacculis et philosophis non erant uera. **M**undus est solum uerum uerbum quod est in te. **S**3 fortassis quaerendus uidebitur: quomodo dicebat regi regina hanc qz no edidi his quae dicebantur mihi de te: cum utiqz nec uenisset ad christum nisi edidisset. **S**3 uide si possumus hoc modo soluere qd proponitur. **N**on his inquit edidi qui loquebantur mihi. **N**on ens fide mea in illos qui locuti sunt de te: s3 in te direxi: idest non hominibus s3 tibi edidi deo: **E**t p illos quidem audiui: ad te autem ueni: et tibi edidi: **A**pu d quibus multo plura uiderunt oculi mei qz annuntiabantur mihi. **R**euera enim cum puenerit nigra hanc et formosa in hierusalē caelestem et ingressa fuerit uisionem pacis multo plura et magnificentiora qmunc ei sunt annuntia ta perspiciet. **N**unc enim tanquam in speculo et enigmate: tunc autem uidebit facie ad faciem cum cōsequatur ea quae oculus non uidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit. **E**t tunc uidebit quia nec medietas eorum est: quae audiuit: in hac sua terra posita. **B**eate ergo sunt mulieres salomonis anime sine dubio quae uerbo dei et paci eius participes sunt **B**eati pueri eius qui assistunt in conspectu eius semp no illi qui aliquando assistunt: et aliquando non assistunt: s3 qui semper et sine intermissione assistunt uerbo dei: uere beati sunt. **T**alis erat et illa maria quae sedebat secus pedes iesu: et audiebat eum: cum et testimonium reddidit ipse dominus dicens ad martham. **M**aria optimam partem elegit: quae non auferetur ab ea. **A**dhuc nigra hanc et formosa dicit **B**enedictus qui uoluit dare te super sedem israhel. **V**ere enim quia dilexit dominus israhel: et uoluit ut staret in aeternum: posuit te reges super eum. **Q**uē? **P**acificum sine dubio: **C**hristus e pax nostra qui fecit utraqz unum et medium parietem sepi-

soluit. Et post hanc oia dedit iquit .c. xx. talēta auri regi
 gi Salomoni regina Saba. Numerus hic .c. xx. cōse
 cratus ē uita hoīus eorus qui fuerunt in diebus Noe:
 quibus istud conceditur spāctum uitae quo iuitatur ad
 pniaz. Ipse autē numerus ānoruz et moysi uita fuit.
 Ofert ergo chriso ecclesia in auri specie et pōdere nō
 solum multitudinē sensuuz suorum et intellectuuz: sed
 lege dei consecratos idicat sensus suos. Per hunc qui
 moysi ānos uita continet numerum. Offert et suauita
 tes odoramentorum: quales et quāte nunq̄ uenerant.
 Vel oīones i hoc uel opa misericordia itellige: nunq̄
 ens uel tā recte orauerat ut nē cum accessit ad chrisum
 uel tā pie opata fuerit ut cū cognouit iustitiā suā nō fa
 cere corā hominibus s; corā pie: qui uidet in abscondi
 to et reddet palā. S; multus ē alienis in locis simul u
 niuersa psequi hanc quā testimoniū gīa uideatur assump
 ta. Sufficiat ista de tertio libro regnoruz. Videamus
 aliqua et ex his quā d. lx. vii. psalmo protulimus: ubi
 ait athiopia praueniet manus eius deo. Si enis intu
 earis quō ex ducto israel sit salus gētibus: et q; illoruz
 lapsus itroendi uia natōibus dedit aduerter quō prae
 uenit et praecepit athiopia māus: hoc ē gentium popu
 lus illos ad deus: quibus primis data sunt eloquia dī
 et i hoc cōpleri: athiopia pueniet manus eius deo: et
 sit nigra ista formosa: et si uolunt: et si iudēt: et obtrec
 tāt filia iherusalē. S; et prophetā testimoniū quō po
 suimus suscepit dominus et eos qui ueniunt de locis
 quā sunt ultra flumina athiopiaz et offerunt ostias de
 o simili sēus aduertēdus puto. Videtur. n. mibi quod
 ultra flumina athiopiaz eē dī ille qui nimis et sup abū
 dātibz peccatis ifuscatus ē: et atro malicie fuco ifec
 tus niger et tenebrosus ē redditus: et tamē ne hos qui
 dē repellit dominus: s; oēs qui sacrificia contribulati
 cordis offerunt deo: cōfessionis salicet ac penitētia tī
 tulo ad eus cōuersi nō repelluntur ab eo. Sic. n. pacifi
 cus dicit dominus noster Ego ueniētē ad me nō repel
 lo. Potest autē et de illis dictus uideri q; ultra flumina
 athiopiaz positi ueniēt et ipsi ad deum hostias deferen
 tes: qui postea q; intrauerit oīs plenitudo gētius: quā
 fluminibus athiopiaz cōparatur: ueniēt et ipsi: et tunc
 oīs iuda saluabitur. Et pro eo ultra flumina dicantur
 quasi qui ulteriores et posteriores sint his spaciis in
 quibus currit inūdatq; gētium salus. Et ita forte cōple
 ri uideatur hoc qd dicit q; i die illa nō cōfundēris oīs is
 rael ex oibus adiuētōibus tuis: quibus ipse egisti in
 me. Superst ut illud testimoniū qd de Hieremia assū
 psimus explicetur ubi Abdimelech nihilominus athi
 ops: uir eunucus cum audisset q; Hieremias i lacum
 missus est a principibus populi: educit eum inde.
 Et puto incōueniens nō uideri: q; si dicamus eus quē
 principes israel cōdēnauerunt et i lacum mortis tra
 diderunt iste alienigenā et obscurā gētis hō et degene
 ris. i. populus gētius educit eus de lacu mortis: resur
 rectōes. i. eius a mortuis cōdēs: et fide sua hunc quē
 illi i morte tradidērāt iste dī infernis reuocat ac reducit. s; et
 eūchus hic athiops eē dī cōdo qd castrauerit seme
 tip̄ p̄ ignā dei uel et qui semē malitiā i semetip̄so ū
 hēbat: Seruus quoq; ē regis: q; seruus sap̄tēs i perat
 stultis dominis. Interpretatur autē Abdimelech seruus
 regis. Et iō domus reliquēs populus israel pro pec
 catis suis ad athiopē uerba dirigit et ad ipsū mittit pro
 phetā et dicit Ecce ego adduco uerba mea sup ciuitatē
 istā i mala et nō i bona et saluabo te i die illa: et non te
 dabo i manus hoīus: s; saluās saluabo te. Salutis au
 tē cā hanc ē ei q; eduxit prophetā de lacu: idest q; fide
 sua quā chrisus resurrexisse cōdat a mortuis eduxisse e
 us uidetur ex lacu. Hēt ergo plurima testia fusca hanc

uel nigra: et formosa i quibus libere agat: Et cui fidu
 tia dicat ad filias iherusalē: q; fusca sis quidē uel nigra
 sic tabernacula cedar formosa autē sic pelles Salomo
 nis. De pellibus salomonis scriptus aliquid proprie
 nō memini. Puto autē referri posse ad gloriā eius de
 qua dicit saluator: Quia nec salomō i oī glia sua optus
 ē: sic unus horus. Nōmē tamē ipsius pellis i taberna
 culo testimoniū iuēimus frequēter referri: sic eus dicit
 et facies pelles ex capraruz pilis opimētuz sup taber
 naculus testimoniū. Undecis pelles facies. Lōgītudo
 pellis iūius trigita cubitoruz: Latitudo quatuor cubito
 rus. Eadē mēiura erit undecis pellibus. Et coniunges
 quiq; pelles simul et alias sex simul: et replicabis sextā
 pellē a frōte tabernaculi: et facies quiquaginta āfulas
 p horā pellis unius: et quiquaginta āfulas p orā pellis
 alterius: p quas cōiungatur altera ad alterā. Et facies
 circulos areos quiquagēos et cōiunges ex ipsis pel
 les: et erit unum totum: Et replicabis qd sup est ex pel
 libus medietatē pellis unius a frōte tabernaculi: Et ex
 alia medietate qd sup est: uelabis posteriora taberna
 culi: cubitum hinc: et cubitum inde: ex eo quod habun
 dat in longitudine pellium. Et erit adoptum tabernacu
 lus ex lateribus hinc inde: et puto ergo q; harum pellī
 um mēto fiat in cāticocāticorum: et ista dicatur esse sa
 lomoni qui accipitur in pacificum chrisum: ipsius er
 go ē tabernaculum: et ea quā ad tabernaculus p̄tinet.
 Et p̄cipue si illud tabernaculum cōsideremus: qd dicit
 tur tabernaculum uerum: qd fixit deus et nō hō: et qd
 ait: nō eis in manu scā scā itrauit iesus exēplaria uero
 rus. Si ergo pulchritudinē suā spōsa pellibus cōparat
 salomōis: illarum sine dubio pellium gloriā et pulchri
 tudinē dicit quā opuit illud tabernaculum: quod fixit
 deus et nō hō. Si uero nigredinē suā quā exprobrari
 a filiis iherusalē uidebatur pellibus cōtulit Salomo
 nis huius tabernaculi quod exēplar ueri tabernaculi
 appellatur accipiendā sunt pelles quasi quod et ipse nī
 grā sint quidē utpote capraruz pilis texta: et tamē u
 lum ornatumq; exhibeāt diuino tabernaculo. Quod
 autem uideatur una eē persona quā loquitur et pluri
 bus se uel tabernaculis cedar in nigredine uel salomo
 nis pellibus comparauit: ita accipiendum ē: quia una
 quidē persona uidetur ecclesiae innumerā tam en sunt
 quā per orbē terrā diffusae sunt atq; imēsā congrega
 tionis ac multitudines populorum. Sic et regnum ca
 lorum unum quidē dī s; multā eē māfiones memora
 tur apud p̄tem. Potest autē et de unaquaq; aia quā
 post peccā plurima cōuertitur ad p̄niam dicit q; nigra sit
 pro peccatis: formosa autē propter p̄niam et fructus
 penitētia. Deniq; et de hac ipsa quā nē dicit nigra sū
 is formosa: q; non in sinē in nigredine ista permansit
 Post hanc dicunt de ea ipsa filia iherusalē Quā ē ista q
 ascēdit dealbata: icumbēs super fratrē suum. Ne uide
 atis me qm infuscata sum ego: q; despexit me sol: Insu
 scata siue dēigrata. si cōpetēter nobis uidetur aptata ex
 positio: quam in superioribus uel de athiopia quā a
 moysi suscepta ē in cōiugium uel de regina saba athio
 pum quā sapiētia salomonis uenit audire teximus:
 merito nē hanc quā fusca uel nigra ē sed formosa satī
 facere uidetur pro nigredine uel fuscatione sua: cās q; reddere
 exprobrātibus: quasi quā nō natura talis: nec
 ita a conditore cāta sit: s; ex accidētibus hoc passa sit.
 Ex eo inquit q; sol despexit me. In quo ostēdit nē de ni
 gredine corporis fieri sermonē: quod utiq; sol obfu
 scare et demigrare solet cum respicit magis q; cum de
 spicit. Ita deniq; et apud illā oēm gētem athiopum fe
 runt cui tā naturalis quā dā inest ex seminis carnalis
 successione nigredo quod in illis locis sol radiis acris

ribus ferueat et adusta iam semel atque in fuscata corpora gemini uicini successione permaneat. Contrarii uero ordinis est aia nigredo. Nam neque aspectu sed despectu solis inuritur: neque nascendo sed negligendo conquiritur. Et ideo sic ignauia: assumitur ita industria repellitur: et repulsatur. Denique ut superius dixi: haec ipsa quae nigræ dicitur circa finem canticum huius dealbata memoratur ascendere iacubens super fratrem suum. Effecta est ergo nigra quæ descendit: Si autem coeperit ascendere: et incumbere super fratrem suum: et adherere ei nec oio separari ab eo erit dealbata et candida ablectaque oio nigredine uerit luminis circumfusa luce radiabit. Sicut ergo nunc ad filias hierusalem pro nigredine sua satisfaciens. Non putetis o filia hierusalem quæ naturalis est ista nigredo quæ uidetis in uultu meo: sed scitote quoniam despectu solis facta est. Sol enim iustitiam quæ me non inuenit recte stantem: nec ipse in me rectos direxit lucis suæ radios. Ego enim sum populus gentium qui prius non aspexi ad solem iustitiam: nec steti ante domum. Et ideo nec ille me aspexit: sed despexit: neque astutit mihi sed peritit. Hoc autem ita esse et tu qui israel diceris re ipsa expertus: iam tamque cognosces: et dices. Sic enim me aliquando in credente tu assumptus es: et misericordiam consecutus: et te respexit sol iustitiam: me autem utpote inobediens et incredulum despexit et spreuit: ita et nunc quæ tu incredulus et inobediens factus es: ego spero respici a sole iustitiam et misericordiam consequi. quæ autem mutua nobis sit solis ista despectio: et ego primo pro inobedientia mea despectus sim: tu uero respectus: nunc autem et tibi non solum despectus solis sed et caritas quædam licet ex parte contigerit: testem tibi producā magnificus: et celestis secreti confesum Paulum: qui ita dicit. Sic enim uos de gentibus sine dubio loquens aliquando non credidistis deo: nunc autem misericordiam consecuti estis propter istorum incredulitates ita et isti nunc non crediderunt in uestra misericordia ut et ipsi misericordiam consequantur. Et tunc in aliis dicit. Quia caritas ex parte contigit in israel donec plenitudo gentium intraret. hinc ergo est in me quæ exprobratio ista nigredo: quæ despexit me sol propter incredulitatem et inobedientiam meam: Aus uero recte stetero ante eum et: non fuero obliquus in alio quo neque declinauero ad dexteram neque ad sinistram: sed fecero rectas semitas pedibus meis contra solem iustitiam: incedens in omnibus iustificationibus eius sine que rela tunc et ipse rectus me respiciet et nulla erit obliquitas: nec erit causa ulla despectus et tunc reddetur mihi lux mea et splendor meus: in tantum propelleretur a me quæ nunc exprobratio ista nigredo ut etiam lux mundi merear appellari. Sic ergo sol iste quidem uisibilis ea corpora quibus a libramine summo insederit infuscet et urit: ea uero quæ procul sunt et ab ista collibratione longius posita conseruat in candore suo nec omnino urit ea sed illuminat: Sol uero specialis qui est sol iustitiam in cuius pennis sanitas esse dicitur: e contrario eos quidem quos iusti cordis inuenit et ad liberam sui splendoris consistentes illuminat sed omni fulgore circumdat: eos autem qui obliqui incedunt cum eo necessario est ipse oblique non tam respicit quam despicit hoc eis praestante inconstantia sua et instabilitate. Quomodo enim qui peruersi sunt possunt suscipere quod rectum est: Velut si curuo ligno adhibeas accuratissimam regulam uidebitur quidem per regulam argui materia prauias: non tamen regula est: quæ ligno causam peruersitatis imposuit. Et ideo festinandum est ad uias rectas: et standus in semitis uirtutis ne forte sol iustitiam rectus incedens: si nos obliquos stare inueniat et peruersos despiciat nos et efficiamur denigrati: In quantum uero incapax

erit fuerimus lucis eius: in tantum tenebris et nigredini dabimus locum. Hinc enim est ipse sol qui et lux uera: illuminans omnem hominem uenientem in hunc mundum et qui in mundo erat: et mundus per ipsum factus est. Non enim per istud uisibile lumen mundus est: cum et ipsum portio sit mundi: sed per illud uerum lumen a quo lumine si nos peruersi incederimus despici dicimur. Et ipsum enim nobis peruersis incedentibus peruersum quoque incedit. sicut scriptum est in maledictionibus leuitici. Et si incederitis inquit mecum peruersi: et nolueritis obedire mihi. Aduciam uobis plagas septem. Et post pauca. Et si non fueritis inquit emendati: sed incederitis mecum peruersi: incedam et ego uobiscum peruersus. Sicut ut in aliis exemplaribus legimus. Si incederitis mecum obliqui: incedam et ego uobiscum obliquus: Et post aliquanta iterum dicit ad ultimum. Et quoniam ambulauerunt in conspectu meo obliqui: et ego ambulabo cum eis in furore obliquus. Hæc autem assumptimus: ex quibus probaremus qualiter despiciet hoc est oblique aspiciere sol dicatur. Et euidenter claruit quod hos despiciat: et cum his oblique incedat ac peruersis qui oblique incedunt cum eo: Sed et hoc quod amonuit praesens locus in discussum non omitteremus. quia sol duplicis uidetur esse uirtutis. Unius qua illuminat alterius qua adurit: Sed pro rebus aut materiis subiacentibus aut illuminat aliquid luce aut infuscet: et obdurat ardore. Secundum hæc ergo fortassis et idurasse dicit deus cor pharao: quod scilicet talis fuerat materia cordis ipsius quæ praesentia solis iustitiam non ea parte qua illuminat sed qua adurit et idurat exasperit pro hoc sine dubio quod et ipse affligebat hebraeorum uitas in operibus duris: et quod luto et latere conficiebat eos. Et erat utique cor eius secundum ea quæ cogitabat luteum. Et limosum: Et sicut materiam luti sol iste uisibilis strigit et idurat: ita sol iustitiam his eisdem radiis quibus illuminabat populum israel pharaonis cor cui inerat lutea cogitationes pro ipsis motuum suorum qualitatibus indurabat hæc autem quæ ita se habeant: et non commune ut hominibus uidetur historiam famulus dei per spiritum sanctum scribebat ostenditur etiam inde quod ubi refert ingemuisse filios israel: non dicit a luto neque a latere neque a paleis ingemuisse eos: sed ab operibus suis inquit. Et rursus. Et ascendit inquit clamor eorum ad deum. Non dicit a luto et latere. sed iterum ab operibus suis: Propter quod et subiungit. Quia exaudiuit dominus gemitum ipsorum cum utique non exaudiuit eorum gemitum qui non ex operibus suis clamant ad dominum. Hæc quibus per excessum dicta uideantur: tamen locorum opportunitate communiti nequaquam iudicauimus omittere maxime cum habeant aliquid similitudinis ad hoc quod dicit: hæc quæ infuscata est: quæ despexit eam sol. Ad utique ostenditur ubi accidere ubi peccatorum causa praecedit et ubi infuscari uel aduri aliquem sole ubi peccati materia subsistit. Ubi uero non est peccatum: sol neque adurere dicitur: neque infuscare: sicut de iusto refertur in psalmis. Per diem sol non uret te neque luna per noctem. Uides ergo quia sanctos in quibus peccatorum nulla causa est sol nunquam adurit. Ut. n. diximus duplicis uirtutis est sol. iustos autem illuminat peccatores uero non illuminat sed adurit: quoniam et ipsi odierunt lucem: quæ male agunt. Denique ob hoc et deus noster ignis dicitur esse consumens: nihilominus lux in quo tenebrae non sunt: lux sine dubio iustis: et ignis efficitur peccatoribus: ut consumat in eis omne quod in anima eorum corruptibilitatis aut fragilitatis inuenierit. Quod autem in multis scriptura locis et sol: et ignis non iste uisibilis: sed ille inuisibilis et spiritalis dicatur etiam ipse si recesseris ab

undanter iuuenies. Filii matris meae dimicauerunt in me :
 posuerunt me custodem in uineis: uineam meam non
 custodiui. Adhuc ipsa quae fusca quidam pro delictis pri
 oribus: Formosa uero est pro fide et conuersione et
 haec dicit asseuerans: quae filii matris suae dimicauerunt
 non contra eam sed in ea. Et post hoc bellum quod in
 ea gesserunt constituerunt eam uinearum custodem non
 unius uinea sed multarum. Astringit autem haec eades
 quae praeter has quas a filiis matris suae custodire posita
 est habuerit aliam propriam uineam quam non custodierit.
 Haec est propositi dramatis fabula. Quae ne requiramus
 quae sit mater sponsae huius quae haec allegat: qui sint
 et filii eius qui dimicauerunt in ea: et confecto bello tra
 diderint ei uineas quas custodiret: quasi quae non po
 tuisset seruare eas nisi ab illis dimicatum fuisset. illa ue
 ro suscepta altarum custodia uinearum propria uinea
 noluisse uel non potuisse seruare. Ad Galathas Pau
 lus scribens ait Dicite mihi qui sub lege uultis esse le
 gem non audistis? Scriptus est enim quoniam abraham duos
 habuit filios unum ex ancilla: et unum de libera. Sed
 is quidem qui de ancilla secundum carnem natus est: qui
 uero de libera secundum reuersionem quae sunt al
 legorica. Haec enim sunt duo testamenta: Unum quidem
 in monte syna in seruitutes generans quae est agar. sy
 na enim mons est in arabia qui confertur huic quae ne
 est hierusalem: et seruit cum filiis suis. Quae autem sur
 sum est hierusalem libera est: quae est mater omnium no
 strum. Hanc ergo hierusalem caelestem dicit esse Pau
 lus et suam et omnium nostrum matres credentium. de
 niq; additur in posterioribus et dicit. Propter quod
 fratres non sumus filii ancillae sed liberae. Quia libertate
 liberauit nos christus. Euidetur igitur Paulus pronu
 tiat. quod omnis qui per fidem a christo consequitur libertatem
 filius sit liberae: et hanc dicit esse sursum hierusalem quae
 libera est quae mater est omnium nostrum. Huius er
 go matris et ipsa sponsa filia esse intelligitur: et hi qui
 dimicauerunt in ea et constituerunt eam uinearum cu
 stodem. Unde uideantur isti qui tantum potestatis ha
 buerunt ut et bellum gererent in ea: et ordinarent eam
 uinearum custodem: non cuiuscunq; humilis aut con
 tempti loci fuisse. Possumus ergo et apostolos christi
 accipere filios matris sponsae: hoc est hierusalem filios
 caelestis qui pugnauerunt prius in ista quae ex gentibus
 congregatur: Pugnauerunt autem ut uincerent in ea
 illos quos prius habuit infidelitatis et iobedienciae sen
 sus: et omnem elationem extollescentes se aduersus sciam
 christi: sicut Paulus dicit Cogitationes destruentes: et
 oem altitudines extollescentes se aduersus sciam christi.
 Pugnauerunt ergo non aduersus eas: sed in ea hoc est
 in sensibus et corde eius: ut destruerent et depellerent
 oem infidelitates oem uitium: omnesq; doctrinas quae
 ei inter gentes positae falsis sophistarum assertionibus
 inoleuerant. Fuit ergo apostolis christi grade bellus:
 donec omnes ex ea mediaci tures: et muros peruer
 se doctrinae subruerent: donec iniquitatis argumeta pro
 siernerent: et operantes haec ac succedentes in corde
 eius demones debellarent. Ubi ergo effugauerunt ab
 ea omnes sensus infidelitatis antiquae non ea relinquunt
 otiosam ne forte per otium rursus antiqua surrepant:
 et redeant quae depulsa sunt: sed dant ei opus quod agat:
 et consignat ei custodiam uinearum. Uineas accipiamus
 singula quaeque uolumina legis ac prophetarum. Erat
 enim unusquisque eorum: sicut ager plenus: quae bene
 dixit dominus. Haec ergo isti uiri fortes post uictorias
 bella seruanda ei: et custodienda consignant. Non enim
 relinquunt eam ut diximus otiosam: sed et euangelica
 scripta atq; ipsorum apostolorum litteras. possumus

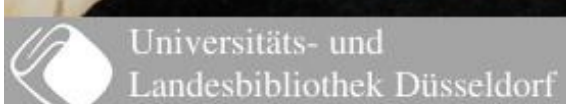
similiter uineas accipere quas huic quae ex gentibus
 congregatur pro qua etiam dimicauerunt: custodiendas
 colendasq; tradiderunt. Quod uero ait Quia sua pro
 pria uineas non custodierit: illa possumus eruditione
 dicere quae unusquisque exercebatur ante fidem: quoniam si
 ne dubio credens relinquit ac deserit: et ea quae sibi lu
 era uidebantur: dicit propter christum detrimenta. Si
 cut et Paulus gloriatur legis obseruantias et oem iudaicam
 institutionis gloria fuisse sibi ut stercore: tantum ut in christo
 iuuetur non habens suam iustitiam quae ex lege est: sed iustitiam
 quae ex deo est: Sicut ergo Paulus accepta christi fi
 de non custodiuit uineam suam iudaicam. s. tradidit ob
 sequia: et iccirco fortasse non custodiuit: Quia cum plan
 tata esset a deo uitis uera: conuersa est in amaritudines
 uitae alienae: et erat tas uinea sodomorum uitae eorum:
 et palmes eorum ex gomorra: et botrus amaritudinis i
 eis: et furor draconum uinum eorum et furor aspidum isanabi
 lis: Ita et apud gentes erat plurima huiusmodi doctrinae:
 quas post illa bella: quibus pro fide et agitione christi a doc
 toribus diuicatus est supatas dicit puto quod oio criss loco
 ducatur si custodierit aliquis huiusmodi uineas et agrum
 colat ultra uenenatis et noxiis consitus disciplinis. nec
 mireris si his culpis aliquando fuisse uideatur obnoxia
 haec: quae ex nationum dispersione colligitur: et iam christi
 sponsa praeparatur. Recordare quomodo prima mu
 lier seducta est et in prauaricatione facta: quae non al
 ter salua fieri dicit: nisi per filiorum generationem: illo
 rum dumtaxat qui permanent in fide et charitate cum
 sanctitate. Hoc ergo quod de adae et eua scribitur sic as
 seuerat apostolus. Mysterium magnum est in christo
 et in ecclesia: Qui eam ita dilexit: ut semetipsum traderet
 pro ea: cuius esset adhuc impia haec ipsa: licet ipse dixit.
 Eius enim adhuc secundus tempus ipsi essemus: christus
 pro nobis mortuus est. Et iterum: Quia eius adhuc in
 fideles essemus christus pro nobis mortuus est. Non
 ergo mirum est: si haec quae seducta et in prauaricatio
 ne facta et quae impia secundus tempus fuit et peccatrix
 talis dicatur uinea coluisse eo tempore: cuius adhuc impia
 erat: quam relinquere debuerit: et nequaquam oio seruae.
 Quod si est tertius explanationis locus placet exequi
 referamus haec ad unamquamque animam: quae conuersa ad deum
 et ad fides ueniens patitur sine dubio cogitationis pu
 gnas et obluentiones daemonum reuocare eam nitentis
 ad prioris uitae illecebras: uel infidelitatis errores
 Sed ne hoc fiat: neue rursus daemonibus in ea tantum
 liceat prospexit diuina prouidentia: ut paruulis quibus
 quae. Et his qui pro semetipsis aduersus astutias diabo
 li et daemonum pugnas dimicare non possunt utpote
 infantes adhuc et lactentes in christo: daret angelos
 propugnatores et defensores: qui uelut tutores et pro
 curatores constituti sunt a deo eorum qui infra aeta
 tes positi pro semetipsis ut diximus pugnare non pos
 sunt: et ut hoc maiore cum fiducia agant conceditur e
 is semp uidere faciem patris. qui in caelis est. Et istos
 puto esse paruulos quos uenire ad se iesus iussit: et non
 sinit prohiberi: et quos semp dixit uidere faciem patris.
 Nec tibi contrarium uideatur: si eos haec anima quae
 ad deum tendit matris suae filios appellat. Si enim anima
 rus mater hierusalem caelestis est et angeli nihilominus
 caelestes nominantur nihil dissonans uidebitur si hi qui
 similiter caelestes ut ipsa sunt filii ab ea matris appellat
 tur. Super omnia autem congruum uidebitur et con
 ueniens: ut quibus unus est pater deus una sit et hie
 rusalem mater. Quod uero ait Uineam meas non cu
 stodiui instituta illa ac mores et propositum in quo ex
 ercebatur secundum ueterem homines uiuens indica
 re uideatur laudabiliter a se non esse seruata: ex quo au

tē adiutorio āgelorum dimicauit et uicit eam penitus a se effugauit ueteres hominem cum actibus suis: cōstituta q̄ est ab eis uinearum custos sensuum scilicet ac dogmatum diuinorum ex quibus possit uinus bibere quod laxificet cor hominis. Annuntia mibi quem dilexit anima mea ubi pascis ubi cubas in meridie: ne forte efficiar sicut adoperta super greges sodaliū tuorum. Adhuc spōsa loquitur etiam hęc: s̄ ad sponsum et non itas ad filias hierusalem. Igitur ab initio ubi ait **O**sculetur me usq̄ ad hunc locum super greges sodaliū cuncta quę dicta sunt uerba sunt sponsa: S̄ primo sermo eius ad dūm factus est: secundo ad sponsum **T**ertio ad adolescentulas: inter quas et sponsum media quędam et ut se drāmatis huius species habet quasi melchiorus effecta: nē ad ipsas: nunc etiam ad filias hierusalem respondens dirigit uerba. **D**os ergo nunc ultimos sermones suos ad sponsum facit requirēs ab eo ubi pascat in meridie ubi colloget gregem uerēs ne dum requirit eum incurrat in ea loca ubi sodales spon si collocatos per meridiem greges seruant **O**stenditur autem per hęc quia sponsum hic etiā pastor sit. In sup̄ oribus autem didiceramus eum esse et regem: pro eo sine dubio q̄ homines regat. Pastorem uero pro eo q̄ oues pascat **S**ponsum autē pro eo q̄ habeat spon sam quę cum eo regnet secundum q̄ scriptum est **A**stitit regina a dextris tuis in uestitu deaurato. **H**ęc interim continet drāmatis ipsius qui ē quasi historicus ordo. **N**unc autem requiramus intelligentiam mysticam. **E**t si oportet praxuenire paululum ea quę in posterioribus referenda sunt: quo quis effectus sit horum sodaliū pateat: memoremus illud quod scriptum est **Q**uia īginā sunt sexaginta: **S** et ex his oibus una sit columba: et una pfecta ac particeps regni: cetera uero iā inferiores sunt: quę octoginta appellantur cōcubine. **A**dolescentulę uero quarum numerus nullus ē post ordinem concubinarum ponuntur. **I**ta autē omnes animarum earum differētia sunt quę in christo credētes diuersis ei affectibus sociantur. **U**t uerbigratia dicamus omnem ecclesiam per aliam figuram corpus esse christi apostolus dicit: in quo corpore diuersa mēbra esse pronuntiat: et alios esse oculos: alios manus alios etiam pedes: et singulos pro opus studiorumq̄ suorum meritis ī mēbra corporis huius aptari. **S**cđm hanc ergo speciē: etiam hęc intelligenda sunt: **E**t alias quides animas putandum est in hoc sponsali drāmte quę magnificentiori affectu sponso atq̄ illustriori sociantur: apud eum reginarum loco et affectu haberi a lias quarum inferior sine dubio ī prospectibus et uirtutibus honor est concubinarum loco duci: et alias adolescentularum: quę uidentur extra aulā quidē positę: nō tamen extra urbes reglę **P**osteriores uero et post omnes quę supra memoratę sunt esse eas animas quę oues appellantur: **S**i uero prospiciamus attentius ad huc fortassis etiam harum omnium inuēiemus inferiores alias et ultimas omnium: illas scilicet quę in sodaliū eius gregibus numerantur: **E**t ipsi enī habere greges quosdā dicuntur in quos non uult sponsa incurtere et ob hoc petit ab sponso: ut annuntiat sibi ubi pascat: ubi meridie faciat ne forte inquit efficiar sicut adoperta super greges sodaliū tuorum. **A**uxritur ergo sodales isti qui habet quosdā greges dicuntur **U**triusq̄ sponso operā dantes et sub ipso uel pastoris p̄cipite agentes hoc faciunt: quādo quidē sodales eius nominantur: an proprius aliquid et sequestratus habentes: et q̄ non sit eius animo spōsi quādoquidē īfugit spōsa: et ueretur ne forte incurrat sodaliū greges: dum sponsum suum requirit. **S** et qđ dixit ne forte efficiar

ar non adoperta: sed sicut adoperta: require ne forte per hoc esse aliquē uel aliquas sodaliū quasi spōsas habentes etiā ipsas habitum sponsales: et ēē adoptas et sicut apostolus dicit uelamen et potestātē habentes super caput: **E**t ut manifestior sermonis huius fiat: iterum quasi drāmatis ordine quod dī exequamur. **E**xposcat ab sponso suo sponsa: ut ei locus scđi sui indicet et quietis quoniam quidē amoris īpaciens etiā p̄ meridiē cupit adire sponsum eo p̄cipue tēpore: quo clari or lux et splēdor diei perfectus et purus ē: ut assistat ei oues pascenti uel refrigerati: et studiose uult uiam discere: qua ire ad eum debeat: ne forte si non fuerit edocta itineris huius āfractus incurrat greges sodaliū: et uideatur similis esse alicui illarum: quę adoperte uentūt ad sodales eius: nec pudoris curā gerūt: aut uerentur passis discurre et multis apparere. **E**go autē quę a nullo inquit alio uideri uolo nisi a te solo: scđe desidero: quo ad te itinere uentā: ut secretum sit ut nemo sit medius: ut nullus arbiter peregrinus et alienus occurrat. **E**t forte ob hoc requirit ista loca: in quibus pascit spōsus oues suas: et ostendit ei uerūcūdiā suā: pro qua non uult incurtere greges sodaliū. ut ille segreget oues suas a sodalibus et seorsum pascat: ut non solum sponsa non uideatur ab aliis sed et arcanis et ineffabilibus mysteriis sponsi secretius perfruat. **N**unc ergo iā uideamus per singula et primo quidē uide si possumus dicere: q̄ dominus cuius: portio erat iacob et funiculus hęreditatis eius israel: ipse intelligendus sit spōsus: sodales uero āgeli illi ad quorū numerū cū diuidret excellus gētes: et dispgerit filios a das: statuit terminos gentium secundum numerum ut ait angelorum dei: et isti sunt fortassis greges sodaliū sponsi: gentes cunctę quę uelut pecora sub āgelis pastoribus constitutę sunt grex uero sponsi ille dicantur de quibus ipsa in euangelio ueritas dicit **O**ues mex uocē meā audient. **U**ide enī et obseruante intende **Q**uoniam dicit oues mex: quasi sint et alie oues quę nō sint eius sicut et ipse in aliis dicit uos non estis de ouibus meis. **Q**uę singula huic occulto mysterio conuenienter uidebuntur aptari. **Q**uod si hęc ita se habēt cōpetenter et sponsa uisusq̄ sodaliū gregē sponsā eius intelligi uoluit: quā adopertā nominauit. **S** qm̄ certa erat q̄ super omnes illas ipsa esset: nō uult similis uideri alicui illarum utpote quę sciret tantum se debere p̄cellere illas sodaliū sponsas quas sponsa nominat: uelut adopertas q̄tum eminentiā sponsus suus habeat ad sodales. **S** et pro his adhuc uidebuntur p̄cunctandi cās habuisse: quandoquidē boni pastoris scđi esse studius: ut optima ouibus pascua requirat et ut uiridantia atq̄ opaca quę ad requiē nemora meridiana cęstus inueniat. **Q**uod quidē sodales sponsi facere nesciunt: nec intelligendis pascuis aut scientie tantum aut sollicitudinis gerant. **E**t ob hoc dicit annuntia mibi ubi pascis: ubi cubile habes in meridie: cupiēs tempus scilicet illud quo copiosius mundo lumen in funditur: quo magis merus est dies et purior et florulentior est lux. **T**unc inquit enuntia mibi o tu quę dilexit anima mea ubi pascis ubi cubile habes in meridie ne forte efficiar ut adoperta super greges sodaliū tuorū. **N**ouo nē noie spōsa appellauit spōsus **S**ciēs eis ipus ēē filiū caritatis imo ipum ēē caritatē q̄ ex dō ē quasi uocabulū et istud posuit: quę dilexit aia mea. **E**t tamen non dixit: quę dilexi: sed quę dilexit anima mea: sciēs non qualicumq̄ dilectione: sed ex tota anima et ex totis uiribus: et ex toto corde habendam esse dilectionem sponsi. **U**bi pascis inquit et ubi cubile habes **P**uto autem quod et propheta de hoc loco ques nē

sponsa discere ab sponso desiderat et audire : etiam ipse sub eodes positus pastore dicat. Dominus regit me si ue ut in aliis legimus: dominus pascit me: et nihil mihi deerit. Et quoniam sciebat alios pastores uel igna uia uel imperitia faciente: greges in locis aridioribus collocare: et de hoc optimo pastore domino dicit: In loco uiridi ibi me collocauit. Sup aqua refectionis e ducavit me ostendens pastorem hunc non solum abun dantes aquas ouibus suis s; et salubres ac puras et quæ per omnia reficiant prouidere: S; qm ab hoc sta tu quo ut ouis sub pastore degerat conuersus ad ra tionabilia in excelsiora profect. Idq; adeptus est per conuersationes: subiungit et dicit Animã meã conuer tit. Deduxit me sup semitas iustitiæ pp nomen suum. Hinc uero quãdoquidẽ in hoc profecerat ut iustitiã incederet uias: iustitiã autem sine dubio impugnantẽ se in iustitiã. Et necesse est eum qui iustitiã iter incedit habere pugnas aduersantius: fide conuersus et spe di cit ergo de eis. Nã et si abulem in medio umbræ mor tis non timebo mala quoniã tu mecum es. Post hæc uero quasi gratiã referens ei qui se pastoralibus ibue rat disciplinis: Virga inquit tua et baculus tuus: qui bus institutus uideor ad pastoris officium ipsa me con solata sunt. Hic uero ubi se a pastoralibus uidet pascu to ad rationabiles cibos: et mystica secreta translata: addit et subdit Parasti in conspectu meo mensã aduer sus eos qui tribulãt me. Inpinguasti in oleo caput me um et calix meus inebrians q; præclarus est: et miserã cordia tua subsequetur me omnibus diebus uitæ meæ: ut inhabitem in domo domini in longitudine dierum. Illa ergo prima idest pastoralis institutio initium eorũ fuit in loco uiridi collocatus sup aquam refectionis e ducaretur. Hæc uero quæ sequuntur de profectibus et perfectione referuntur. Et quoniã de pascuis et uiridi tate proposuimus conueniens etiam uidetur de euan gelistis confirmare quæ dicimus Inueni et ibi pastores hunc bonum de pascuis ouium differentẽ ubi ad hoc q; pastorem se proficitur: et ostium se esse commemo rat et dicit Ego sum ostium: p me si quis introierit sal uabitur et ingredietur et egredietur: et pascuia inueni et. Hinc et nẽ sponsa p̄cunctatur: ut ab eo audiat et di scat in quibus pascuis oues agat: uel in quibus amœ nitatibus meridianos p̄curret æstus: meridiem appel lans illa scilicet cordis secreta: quibus clariorem scien tiam lucem a uerbo dei anima consequitur. Hoc enim tempus ẽ quo sol celsiorem circuitus sui uerticẽ tenet. Si quando ergo et sol iustitiæ christus: ecclesiæ suæ ex celsa et ardua uirtutũ suarũ seclã m̄ifestat: amœna eã pascuia cubiliaq; meridiana uidebitur edocere. Nam cum adhuc initiã habet discendi: et prima ut ita dicam ab eo scientiã suscipit rudimenta: tunc dicit propheta. Et adiuuabit eam mane diluculo nẽ ergo quia p̄fectio ra iam quarit: et excelsiora desiderat meridianum sciẽ tiæ lumen exposcit. Hinc puto et Abrahæ post multas eruditiones quibus apparens ei deus imbuat eum de singulis et docuit. Post refertur quia uisus sit ei deus ad q̄rcum manibræ sedenti: ad ostium tabernaculi sui meridiẽ. Sed respiciens inquit oculis suis et uidet: et ecce tres uiri stabant super eus. Quod si credimus hæc p̄ spiritum sanctum scripta non puto frustra placuisse diuino spiritui ut ẽt tempus et hora uisionis scripturæ paginis m̄adaretur: nisi et horæ istius: et temporis ra tio aliquid conferret ad scientiã filius Abrahæ: quibus utiq; sicut opera Abrahæ faciẽda ita et uisitatioes istæ sperandæ sunt. Qui enim potest dicere: Nox præcessit dies autem appropinquauit sicut in die honeste abule mus: non in cõmessationibus et ebrietatibus: non in

cubilibus et impudicitiis: nõ in contentione et amula tione: et cum hæc omnia transierit supergressus: uide bitur tempus hoc quod nox præcessit et dies appropi quauit: et festinare non ad initium diei sed ad meridiẽ ut et ipse ad gratiam perueniat Abrahæ. Si enim lux quæ in ipso est mentis: et puritas cordis clara fuerit et splendida: iste meridianũ tempus i semetipso habere uidebitur. Et per hanc puritatem cordis: quasi in meri diẽ positus deum uidebit: sedens ad q̄rcum manibræ: quod ad uisiones interpretatur. Apud uisionem ergo se det in meridiẽ: qui uacat ad uidendum deum. Inde de niq; non dẽ intra tabernaculus: s; foris ad ostium sede re tabernaculi. Foris et ens ẽ extra corpus posita m̄os eius: qui longe est a corporalibus cogitationibus: lon ge a carnalibus desideriis: et ideo ab his omnibus fo ris positum uisitat deus. Huiusmodi quoq; mysterii est q; et ioseph cũ et fratres suos suscepisset i ægypto me ridiẽ eos pascit: et in meridiẽ adorant eum cum mune ribus. Propterea deniq; puto et de his: quæ iudei in saluatore cõmiserunt: nullum euangelistarum uoluisse scribere: quia meridiẽ hæc gesta sunt: cum utiq; sexta hora nõ aliud q; meridianus tempus ostendit: nullum tamen meridiem nominauit. S; matthæus quidẽ ita dicit. Ab hora autem sexta tenebræ factæ sunt sup om nem terrã usq; in horam nonam. Lucas uero erat itas quasi hora sexta et tenebræ factæ sunt super omnẽ ter ram usq; in horã nonam deficiente sole. S; et Mar cus: Cum autem esset facta hora sexta tenebræ factæ sunt super omnem terram usq; in horam nonam. Un de apparet quia in uisitatione quidẽ Abrahæ: et in conuiuio patriarcharum apud Ioseph non indigebat: ut tẽpus istud sub nomine sexti numeri significaretur. sed ut meridiẽ diceretur. Volebat enim sponsa quæ itas tunc in illis adumbrabatur: discere ubi pasceret sp̄o sus: et ubi haberet cubile: et ideo meridiẽ nominat. eua gelistæ uero in his quæ narrabant non meridianus tẽ pus: sed horæ sextæ numerus requirebant ad enarran dum scilicet sacrificium hostiæ eius: quæ oblata est in die pasce pro redemptione hominis: qui in die sexta formatus est a deo postea q; terra produxit animas ui uentem secundum genus quadrupediã et repentiã et bestias terræ: Ob hoc igitur in p̄senti loco illuminari sponsa desiderat pleno scientiæ lumine: ne per imperi tiam errans in aliquo similis efficiatur illis doctorum scholæ: quæ non per ipsam dei sapientiam: s; p̄ sapiẽ tiã mundi: uel principũ huius mundi exercentur. hoc ens et apostolus dicere uidetur in eo ubi ait. Quia lo quitur dei sapiẽtiã in mysterio absconditã: quã nemo principum huius mundi cognouit. Et iterum hæc ea dẽ significat cum dicit. Non ens spiritum huius mun di accepimus: sed spiritum qui ex deo est: ut sciamus quæ a deo donata sunt nobis. Ob hoc ergo requirit sponsa christi meridiaua cubilia: et plenitudinem scien tiæ poscit a deo ne uideatur sic una esse ex philosopho rum scholæ quæ adoperta nominantur pro eo q; ple nitudino ueritatis apud eos tecta est et adoperta. Sp̄o sa autem christi dicit. Nos autem reuelata facie gloriã dei speculamur. Nisi cognoueris te o bona siue pul chra inter mulieres: egredere tu in uestigiis gregum: et pasce ædos tuos in tabernaculis pastorum. Unius chilons scilicet ex septem quos apud grecos singula res fuisse in sapientia fama concelebrat. Hæc inter cæte ra mirabilis sententiã fertur quæ ait Scito teipsum uel cognosce teipsum. Quod tamen Salomon quem pre cessisse Omnes hos tempore et sapientiã ac rerum scien tia in præfatione nostra docuimus: ad animas qua si ad mulierem sub comminatione quadam loquens

dicit **N**isi cognoueris temetipsam o pulchra inter mulieres: et agnoueris pulchritudinis tuæ cās ide descēdere q̄ ad imaginē dei facta es per quod inest tibi plurimum naturalis decoris. **E**t agnoueris: q̄ pulchra e ras ex initio: q̄uis et nunc iam præcellas ceteras mulieres: et pulchra inter eas sola dicaris: tamen nisi cognoueris teipsam quæ sis non enim ex comparatione inferiorum: uolo bonam uideri pulchritudinem tuas: sicut ut tibi ipsi et decori tuo collata atq̄ exequata respōdeas. **Q**uod nisi feceris iubeo te exire: et in ultimis gēgum uestigijs collocari: et non iā oues neq̄ agnos hædos pascei: illos uidelicet qui pro prauitate et lasciuia a sinistris staturi sunt regis iudicio præsentis. **E**t cum tibi introductæ in cubiculum regium ostenderē q̄ summa sunt bona si nō agnoueris temetipsam: ostēdā tibi ēt quæ sint ultima mala: ut ex utroq̄ proficias tā malorum metu q̄ bonorum desiderio. **S**i enim nescieris temetipsam: et i ignorātia tui uiseris: nec scientiæ studijs gesseris: sine dubio nec tabernaculum proprius habebis: **S**s et per pastorū tabernacula discurtes: et nunc in illius pastoris tabernaculis pasces hædos: i quietus animal et uagum: ac peccatis deputatus. hæc autē patieris donec i bus ipsis et experimētis itelligas q̄ntum malū sit animā nescire semetipsas. neq̄ pulchritudinem suā per quas præcellat ceteras: non uirgines sed mulieres illas scilicet quæ corruptiones passæ sunt nec in uirginitatis integritate permanserunt. **H**æc sunt quæ sponius post illa omnia quæ locuta fuerat sponsa austeram quadam cōminatione ne sponsæ animos ad agnitionis suæ curā suscitans: per ordines propositi dramatis dicit. **S**ed nunc consequenter ut cetera ad christum hæc et ad ecclesiā referamus qui ad sponsam suam: ad animas scilicet credentium loquens: summam salutis et beatitudinis in scientiæ agnitione constituit. **Q**uomodo ergo anima cognoscat semetipsam: nec facile puo: nec breuiter explicari posse. **T**amen pluribus pauca ex multis aperire tētabimur. **W**idetur ergo mihi duplici modo agnitionem sui animā capere debet. **Q**uidue sit ipsa: et qualiter moneatur idest quid in substantia: et quid in affectibus habeat: utputa ut itelligat si boni affectus sit aut non boni: aut recti propositi aut non recti. **E**t siquidem recti sit si erga omnes uirtutes eundem tenorem habeat tam in itelligendo q̄ in agēdo: an erga necessaria tantum et quæ in promptu sunt et utrus in eo sit ut recipiat profectus ut augeatur i intellectu reris augmentoq̄ uirtutum: an in eo stet et resideat: in quod potuit peruenire. **E**t utrus erga semetipsas tantum modo uacet excolendā: an alijs prodesse et conferre aliquid utilitatis studeat uel in uerbo doctrinæ uel in exemplis gestoris posse. **S**i uero cognoscat semetipsam non esse boni affectus neq̄ recti propositi in hoc ipso ut itelligat utrum ei satis desit: et procul a uia uirtutum sit: an in ipso iam posita sit itinere et incedere iam conetur: cupiens quæ in ante sunt apprehēdere: et quæ retro sunt obliuisci: sed nondum appropinquauerit: aut proxima quidem sit nondum tamē ad perfectionē uenerit. **S**s et utrum in eo opus uideatur esse aiæ cogōscētis semetipsā scit si hæc ipsa q̄ opatur mala: ea ex affectu et studio opetur ā fragilitate q̄dā ā ut ille ait: q̄d quasi n̄ uult agēs: et q̄ odit faciēs: et rursus ea q̄ bona sunt affectibus et recto proposito gerere uideatur. **W**erbigratia **S**i iracundiā apud aliquos quidem cohibet: et apud aliquos antes effert: an semper eam cohibet: et apud nullū oio profert. **S**iliter et tristitiā si i aliquibus quidē negotijs uicit: i aliquibus autē incipit: ā i oibus oio n̄ incipit. **I**ta et timorē aliq̄s siliter q̄ uirtutibus uidentur esse contraria. **A**dhuc et istud opus est

animæ cognoscentis se: si gloriæ multus cupida sit aut parum aut omnino nihil. **Q**uod inde colligit: si laudibus multum: aut mediocriter delectetur: an omnino nihil: et si in obprobrijs satis aut parum aut omnino nihil contristetur. **S**ed in dando et accipiendo cognoscentis animæ semetipsas sunt quædam indicia: si quod tribuit et præbuit: ita cōmunicabili affectu et quasi cui æquitate haberi inter homines placeat: an ut ille ait ex tristitia aut necessitate: uel certe: gratiam siue ab accipientibus siue ab audientibus quærens. **S**ed et in accipiēdo anima quæ cognoscat semetipsam obseruabit utrum indifferenter habeat ea quæ accipit: an uelut super aliquo bono gaudeat. **S**ed et in intellectu p̄sabit semetipsas huiusmodi anima: ut cognoscat utrū facile amoneat cuiuscunq̄ uerisimilitudinis auditio: et surrepatur ei arte uel suauitate uel calliditate sermonum: an raro hoc: an nunq̄ omnino patiatur. **S**ed sufficient hæc in hoc agnitionis genere a nobis dicta. **P**ossibile enis est uolenti horum similitudinē: et alia innumera colligere: quibus cognoscere semetipsas anima probeatur: et pulchritudinē suā: quā ad imaginē dei in conditione suscepit: si reparare ac restituere potuerit contemplari. **H**oc igitur est quod præfēs sermo sub specie mulieris animā docet: ut cognoscat semetipsas: et ait **N**isi cognoueris temetipsas hoc est nisi p̄ hæc singula quæ supra memorauimus duxeris sensus tuos et discretiōnē singulorum tenueris quæ agenda sunt: quæ cauēda. quid desit tibi: et quid abundet quid emendandum sit: quidue seruandus. **S**ed si uolueris indifferenter agē inter ceteras animas cōmunis uitæ hominum: quas hic mulieres appellat: inter quas tu pulchra es: utpote ut quæ iā et oscula uerbi dei susceperis et cubiculis eius arcana perspexeris: si inq̄ nō te cognoueris: sed indifferenter: et ut cōmune uulgus agere uolueris: exi in uestigijs gregum. **I**dest esto i reliquo grege: si nihil egēgum post hæc omnia quæ in te collata sunt agis: neq̄ temetipsas cognoscens a conuersatione gregali sequestraueris: et eris nō solus in grege sed in uestigijs gregum. **U**ltimus enis fiet et nouissimus: qui primatus suos non intellexit. **E**t ob hoc ubi iā scientiā neglexerit necesse est ut circūferatur omni uento doctrinæ: ad deceptionē erroris: ita ut modo quidē apud illum pastore idest doctore uerbi tabernaculum ponat: nunc uero apud alios: et sic ubiq̄ circūferatur pascens nō oues quod est animal simplex: sed hædos lasciuos scilicet et inquietos sensus atq̄ ad peccatus deputatos diuersis doctoribus excolens ad hoc ipsum quæsitus. **E**t hæc erit p̄na culpæ illius animæ quæ seipsas non custodierit agnoscere: et illum solum sequi pastore: qui animā suā posuit pro ouibus suis. **H**æc est una spēs: qua itelligere semetipsam anima in affectibus et actibus suis debeat. **A**lla uero alia pars profundior est et difficilior qua iubetur anima quæ tamē iā in mulieribus pulchra est agnoscere semetipsā. **Q**uod si obtinere potuerit speret sibi bona omnia. **S**i minus: sciat ex eundem sibi post uestigia gregum et pascendum hædos in tabernaculis pastorum alienorū a se. **W**ideamus ergo et incipiamus pro uiribus ēt huius partis agnitionē discutere. **D**icit p̄ prophetā sermo diuinus **I**lluminate uobis lumē sciētix. **S**ed i donis spiritalibus unus quidē donus maximus ē: q̄ per spiritus scūs ministratur: sermo sciētix: cuius sciæ opus illud principale ē: quod in euāgelio secundus **M**atthæum quidē ita dicit **N**emo nouit filiū nisi p̄: neq̄ p̄res quis nouit nisi p̄s: et cui uoluerit filius reuelare. **I**n luca autē ita ait **N**emo scit quid sit filius nisi pater: et nemo scit qui est pater nisi filius: et cui uoluerit filius reuelare. **S**ecundus **J**oāne uero

ita scriptus est sic agnoscat me pater: et ego agnosco patrem. i. xiv. uo psalms dicit **J**acate et cogoscite quoniam ego sum deus igitur principale munus scire est agnoscei trinitate. scdo uero in loco cognoscei naturam eius: scdus eius qui dicebat ipse eis mihi dedit horum que sunt scias uera substantiam mundi et uirtute elementorum iustus et sine et medietate temporis: et aliqua. **I**nter hac ergo anima erit quodam est sui agnitio: per quam scire debet quare sit eius substantia: utrum corporea an incorporea: et utrum simplex: an ex duobus aut tribus: an uero pluribus composita. sed et iuxta quorundam questiones: utrum facta: an omnino a nullo sit facta: et si facta sit: quomodo facta sit: **U**trum ut putat aliqui in semine corporali est ipsius substantia continetur: et origo eius pariter cum origine corporis traducitur an perfecta ex triseis ueniens: parato iam et formato iter uiscera muliebria corpore induitur. **E**t si ita sit: utrum nuper creata ueniat: et tunc primum facta cum corpore uidetur esse formatum ut causa factura eius aiandi corporis necessitas extitisse credatur: an prius et oli facta ob aliquam causam ad corpus sumendum uenire extimetur: et si ex causa aliqua in hoc deduci creditur: quare illa sit causa ut agnosci possit scire opus est. sed et illud requiritur utrum semel tantum corpore induatur et id postmodum depositum ultra non quarat: an cum semel susceptus deposuerit: iterum assumat: et si secundo sumptus semper habeat an aliquando iterum abiiciat. **E**t si quidem secundus auctoritate scripturae consummatio imineat mundi et corruptibilis status hic incorruptibile commutabitur: abiguum non uideri: quoniam in presentis uitae statu secundo aut tertio in corpore uenire non possit. **N**am si recipiatur hoc necesse est sequitur ut huiusmodi successibus osequibus sine neficiat mundus et adhuc cogitatio sui anima requirat si est aliquis ordo: aut sunt aliqui spiritus eiusdem cum ipsa substantia alii uero non eiusdem sed diuersi ab ea: **I**dest si sunt et alii spiritus rationabiles ut ipsa est et alii carere ratione. **E**t si eadem est ipsius quare et angelorum substantia quoniam rationale a rationabili nequaquam differre creditur: **A**ut si non est quidem talis per substantiam sed erit talis per gratiam si meruerit: an non possit omnino similis effici angelis: nisi hoc naturae suae qualitas aut similitudo inceperit. **R**eddi eis posse uidebitur quod amissus est: non tamen conferri id quod ex initio conditor non dederit. **S**ed et hoc adhuc ad cognoscendam semetipsam anima requirat si uirtus animae eius accedere potest et decedere. **A**n est imutabilis: an ad quaelibet semel ultra non desinit. et quid opus est plura commemorare? quibus ex causis semetipsam cognoscat anima ne forte si neglexerit perfecte semetipsam cognoscere exte tubetur in uestigiis gregum et pascere haedos: et hoc non in proprio tabernaculo: sed in tabernaculis pastorum: cum praesto sit uolenti hac persequi. **L**argissimas occasiones ex his quae super memorauimus sumere in quibus exercere in sermone scientiae pro utribus possit. **D**icantur uero haec a uerbo dei est ad animam quae in profectibus quidem posita est nondum tamen ad summam perfectionis ascendit. **Q**uare pro eo quod proficit pulchra dicitur: ut autem peruenire possit quo ad perfectionem fiat ad eam comminatio necessaria quoniam nisi pista singula quae supra diximus semetipsam cognouerit et uigilanter exercuerit in uerbo dei: et lege diuina: continget ei de his singulis opiniones colligere diuersorum: et sequi homines nihil egregium: nihil ex spiritu sancto locutos. hoc est eis ire in uestigiis gregum: et eorum doctrinam sectari qui ut si ipsi praeserint peccatores: nullus peccantibus remedium prouidere potuerint. **Q**uos qui sequitur haedos utique qui peccatorum inditium tenet: uidebitur pascere: circuiens tabernacula pastorum diuersas scilicet sectas philosophorum.

Intuere ergo plenius quam terribile est quod sub hac adumbratur figura. **E**xi inquit in uestigiis gregum: **Q**uali ad eam loquitur quare intus iam sit anima et intra mysteria collocata: pro eo tamen quod negligat semetipsam cognoscere: et requirere quid sit: et quid uel quomodo agere debeat quid uel non agere: dicitur ei: **E**xi tu: quasi quare ob hanc desideria culpa foras mittatur ab eo qui praestit. **S**ic ingens animae periculum est: scientiam sui agnitionemque negligere. **S**ed fortasse quia duplicem expositionem dedimus agnitionis suae animae uidebitur cupiam secundum eas quidem quare de moribus et de actibus suis discutere negligit et inquirere de profectibus suis: aut perquirere de uitiis: merito ei dicitur exi per quod uideatur quasi de interioribus foras propelli. si uero secundum additionem aliam quam diximus quoniam naturam substantiamque suam agnoscere debeat: **E**t statum uel in quo fuerit: uel in quo erit graue creditur. **Q**uare enim facile talis anima inuenietur ita profecta: ita praepotens: cui horum omnium ratio et intelligentia pateat. **A**d hoc respondebimus quoniam sermo qui habetur in manibus non ad omnes animas fit: neque ad adolescentulas hic quidem loquitur sponsus: neque ad ceteras mulieres: neque ad octoginta concubinas: aut sexaginta reginas: sed ad illam quae inter omnes mulieres sola pulchra dicitur et perfecta. **U**nde apparet ad dilectas qualis animas haec dicitur: quibus cum gratia multa sentientia et intelligendi a deo data sit: negligunt tamen scientiae partes: et cognoscendi semetipsas nullum adhibent studium. **H**is ergo comminatur sermo diuinus: quia quibus multum datur: multum ex eis exigitur. et huic quidem uenia et misericordia dignus erit: potentes aut potenter cruciantur. si ergo et tu anima que pulchrior es et eminentior inter ceteras. **U**erbigratia doctoris negligas semetipsas: et in ignorantia tua maneat: quomodo poterunt uel hi qui edificari desiderant instrui: uel conuinci et argui contradicentes. **D**igne ergo eius comminatione quadam ad eam dicitur. **E**xi tu in uestigiis gregum: et pascere haedos tuos in tabernaculis pastorum. **P**otest ad hoc trahi et illud quod moyses scribit. **Q**uod si qua israelitica mulier adulterauerit: lapidetur. **S**i uero filia sacerdotis: ignibus exuratur. **S**ic ergo iusta uidebitur esse comminatio in eos qui capaces esse possunt ad agnitionem et scientiam: sed per desideriam negligunt. **I**n quos iustissima indignatio ipsorum est: quia scit unius negligentiam cedere ad damna multorum. **S**imilis enim uidebitur huiusmodi anima uel illi qui acceptum denarium abscondit in terra: ne lucrum aliquid ex eo pecuniae dominus acquireret: uel illi quem occidisse dicitur deus quia malus gnus erat onas scilicet qui accepta semina sciae naturalis posteritati inuidens profundebat in terra. **P**astores quoque sic et ante iam diximus: siquidem ad ecclesiam comminationis hic sermo fit mundi huius principes accipere dicitur: uel illi angeli: sub quorum cura reliquae gentes habentur siue sorte in hoc: siue secretioribus cautis quibusdam seducta: **S**i uero ad unamquamque animam comminatione ista referatur quare semetipsam negligit agnoscere sapientes et magistri huius saeculi intelligendi sunt: docentes sapientiam huius mundi ut in summa hoc intelligatur quia necesse est animam eam praecipue quare bona et pulchra est: sensibus et ingenio uigilans cognoscere semetipsam: et dare opera ad agnitionem sui per exercitia doctrinae: et studia diuina: ac per hoc agi spiritu dei et spiritu adoptionis: **A**ut si talis haec anima semetipsam neglexerit: et a diuinis studiis declinauerit necesse est eam opera dare studiis mundanis et sapientiae saeculi: et agi spiritu mundi huius iterum in timore. **Q**uod designat apostolus cum dicit. **N**os autem non spiritum huius mundi accepimus

sed spiritum qui est ex deo. Et iterum Non accepistis enim iterum in timore spiritum seruitutis: sed spiritus accepimus adoptionis in quo clamamus abba pater. Hæc interim nobis de præsentis loco occurrere potuerunt: nunc iam conuertamur ad consequentia. Equitatus meo in curribus Pharaonis: similem te arbitratus sum proxima mea. Historicus quidem sensus hoc est quod uidetur ostendere Sicut inquit tunc in ægypto: cum Pharaon persequens populum israel processit in curribus et equitatu: et meus hoc est domini mei sponsi equitatus longe præcellat currus Pharaonis: et præstantior erat utpote qui illos superauerit et in mare demerserit: ita et tu proxima mea sponsa præcellis omnes mulieres similis effecta equitatu meo: qui pharaonis curribus comparatus potentior utique est et magnificentior. interim uidetur ordo sermonum ipsorum uerborumque directio. Videamus autem ne forte secundum intelligentiam mysticam animas quæ sunt sub illo spiritali pharaone et sub spiritalibus nequitis positæ: currus dicat esse pharaonis et quadrigas eius quas ipse agit et ducit ad persequendum populum dei et ad opprimendum israel: Certum enim est quia tentationes et tribulationes: quas excitat daemones sanctis per animas alii quas excitant ad hoc ipsius aptas et conuenientes. Quibus tanquam curribus ascensibus exagitant et impugnant uel ecclesiam dei uel singulos quosdam fidelis. De equitatu uero domini: qui sit eius iste equitatus in exodo quidem ubi superantur currus pharaonis demerguntur in mare nihil legitimus scriptum nisi tantum quod dominus currus pharaonis et exercitum eius proiecit in mare rubrum. Inuenimus tamen quarto regnorum libro Quod Helixus de aduentibus hostium qui cum equitatu et curribus uenerat formidati puero suo dicit. ne timeas: quoniam plures sunt nobiscum quam cum illis. Et orauit inquit Helixus et dixit Domine aperit oculos pueri huius ut uideat. Et aperuit dominus oculos eius et uidit. Et ecce mons plenus equitibus erat: Et currus ignei in circuitu Helixi qui descenderant ad eum. Et in propheta Abacuc manifeste et euidenter legitimus de equitatu domini: et quod ascendant equos suos Sunt ergo scripturæ uerba hæc. Nunquid fluminibus irascens domine aut in fluminibus furor tuus: aut in mari rubro impetus tuus: quia ascendens equos tuos: et equitatus tuus salus. Sunt ergo equi domini quibus ascendit et equitatus eius. Quos ego non alios esse puto: quam illas animas quæ frenum disciplinæ eius accipiunt: et iugum portant suauitatis eius: et quæ spiritu dei aguntur: et in hoc est eis salus. In reuelatione Iohannis Legimus quod apparuit ei equus: et sedes super eum quidem fidelis et uerus: et cum iustitia iudicatis: cuius nomen est uerbum dei. Nit ergo et uidi caelum apertus et ecce equus albus: Et qui sedebat super eum uocabatur fidelis et uerus: et cum iustitia iudicatis et pugnas: et oculi eius sicut flamma ignis et super caput eius diamata multa: habentia nomen scriptum quod nemo nouit nisi ipse et adopertus erat uestimentum sanguine conspersum et uocabatur nomen eius uerbum dei. Et exercitus eius erat in caelo et sequebantur eum in equis albis induti bisso albo puro. Sed opus est gratia dei: quæ horum nobis aperiat intellectum: quo possimus aduertere: quid istæ indicent uisiones: qui sit equus albus: et qui sit qui sedet super eum: cuius nomen est uerbum dei. Et forte quidam dicet aliquis album esse equum corpus quod assumpsit dominus et quo ille qui in principio erat apud deum. Deus uerbum uel uesitatus uel uectus est: Alius autem animam dicit: quæ assumpsit primo genitus omnis creaturæ: et de qua dicebat: po-

testatè hęc ponendè eã: Et potestatè habeo iterum sumendi eã. Alius uero utrunque simul corpus atque animam quasi ubi peccatum non fuerit ecclesiam dicit: quæ et corpus eius nominatur album uideri equum: quasi non habentem maculam aut rugam: quæ sibi ipse sanctificauit lauacro aquæ. Secundum hæc autem singula est illa accipi quæ sequuntur militiam caeli et exercitum uerbi dei: et quomodo singuli quique eorum sequentes uerbum dei equis albis sedeant et bisso albo induantur et mundis. Huic ergo equo albo quo ipse uehitur. qui uerbi dei appellatur: uel huic equitatu caelesti: qui eum sequitur in albis nihil hominis equis comparat: et similem facit christus ecclesiam suam. In curribus autem pharaonis uel ita possumus accipere ut quantum hic domini equitatus: equitatus et currus pharaonis eminet et præcellit: tantum tu quæ pulchra es in mulieribus præcellis et emines omnes reliquas animas quæ adhuc iugum pharaonis portant et sessorum eius patiuntur: uel certe quod equitatus hic meus qui lauacro aquæ mundatus purus et candidus factus est: et uerbum dei meruit habere sessorum: ex curribus assumptus est pharaonis. In de enim omnes ueniunt credentes: quia christus uenit in hunc mundum peccatores saluos facere. Hoc ergo modo potest explanari uersiculi huius sensus. Equitatus meo qui fuit ante in curribus pharaonis: et nunc sequitur me in equis albis: purificatus lauacro aquæ similem te arbitror proxima mea. Beata ergo sunt illæ animæ quæ dorsum suum curuauerunt ut suscipiant sessorum uerbum dei super se et frena eius patiuntur: ut quocumque ipse uoluerit flectat eas: et agat habentis præceptorum suorum: quia iam non propria uoluntate incedunt: sed ad omnia dicuntur et reducuntur uoluntate sessoris. Et fortassis uidebitur secundum hoc quod ex multis animabus congregata est ecclesia: et exemplum uerbi dei accepit a christo: quod non tam ab ipsa deitate uerbi dei accepit quæ utique supereminet eos actus uel affectus: qui ad exemplum dari hominibus debeant: sed illa anima quæ assumpta est ab eo in qua fuit summa perfectio: illa sit ad exemplum posita et ipsa dicat hic proxima mea cuius similitudinem habere debeat et ecclesia: quæ ex multis congregatur animabus illis scilicet quæ prius fuerant sub iugo et curribus pharaonis et equitatus domini appellatur. Quæ autem ex duabus expositionibus contentis magis proposito uersiculo uideatur: probabis est tu qui legis. Quia speciosa factæ sunt genæ tuæ: tanquam turturis ceruix tua: sicut redimicula. ordo dramatis huiusmodi uidetur habere consequentiam: quæ postea a posteriori usus est comonitione sponsus ad sponsam protestatus est: quæ nisi cognosceret semetipsam exitura esset in uestigiis gregum et pasceret non oues sed hædos: erubuerit super austeritate præcepti sed et rubor uezundix diffusus in uultu: speciosas effecerit genas eius et multo quam fuerant pulchriores. Non solum autem genæ sed et ceruix eius tam decora sit reddita quasi monilium redimiculis adornata. Pulchritudo ergo genarum turturibus comparatur: quod per huiusmodi aues simul honestas uultus et alacritas indicetur. Hæc est historicæ dramatis explanatio. Sed ueniamus ad rem. Paulus apostolus scribens ad ecclesiam chorinthiorum. ita ait Corpus autem non est membrum unum: sed multa: et si dixerit pes quia non sunt manus: non sum de corpore: non propterea non est de corpore: et si dixerit auricula quia non sunt oculus: non sum de corpore non propterea non est de corpore: Si totum corpus est oculus ubi dicitur auditus? Si totus auditus ubi odoratus? Nunc autem deus posuit unumquodque membrum in corpore sicut

uoluit. Et cum plura disputasset ad ultimus dicit. Vos autem estis corpus christi: et membra ex parte: Et iterum ad Ephesios scribens dicit. Subiecti inuicem in timore christi. Mulieres uiris suis subiectae sint: sicut domus: quia uir caput est mulieris: sicut et christus est caput ecclesiae: ipse saluator corporis. Sed sicut ecclesia subiecta est christo: ita et mulieres uiris suis in omnibus. Viri diligite uxores uestras sicut et christus dilexit ecclesiam suas: et semetipsum tradidit pro ea: ut eam sanctificaret lauacro aquae in uerbo: ut ipse sibi pararet gloriosam ecclesiam non habentem maculas aut rugas: aut aliquid huiusmodi: sed ut esset sancta et immaculata et post pauca. Nemo enim inquit aliquando carne sua odio habuit et nutrit et fouet eam: sicut et christus ecclesiam quia membra sumus corporis eius et Reliqua. Per haec ergo edocemur: quomodo sponsa christi: quae est ecclesia etiam sit corpus eius et membra. Si ergo audias sponsae membra nominari: ecclesiae membra dici intellige: In quibus sic sunt aliqui qui dicuntur oculi: pro intelligentiae sine dubio ac scientiae lumine: et alii aures pro audiendo uerbo doctrinae: Alii manus pro bonis operibus religiosisque ministeriis. Ita sunt aliqui: qui et genus eius appellentur. Gene autem partes uultus dicuntur: in quibus honestas et uerecundia animae agnoscitur. Per quod sine dubio illi in membris ecclesiae declarantur: qui castitatis et pudicitiae excolunt honestatem. Pro his ergo ad omne corpus sponsae dicit: Quae speciosa facta sunt generis tui: Et obserua quia non dixit Quae speciosa sunt generis tui sed quae speciosa facta sunt ut ostendat prius quid de non eas ita fuisse speciosas sed postea quae suscepit oscula sponsi et ipse qui loquebatur per prophetas prius affuit: et mundauit sibi ipsi ecclesiam suam lauacro aquae: et fecit eam non habere maculam aut rugas et agnitionem sui praestitit ei: tunc facta sunt speciosa generis eius. Tunc enim castitas et pudicitia: et uirginitas: quae prius non fuerat: per ecclesiae genas specioso decore diffusa est: Quae tamen genarum species idest pudicitiae et castitatis turturibus comparatur. Turturus ferunt huiusmodi naturam esse ut neque masculus praeter unam feminam adeat aliam: neque femina amplius quam unum patiat marem: ita ut si accidat altero intercepto super esse: alterum pariter cum coniuge extinctus ei sit concubitus amor. Conuenienter igitur similitudo turturum aptatur ecclesiae. Quod uel alterius uiri post christum coniugium nesciat uel quod continentiae et pudicitiae in ea tanquam turturum uoliret multitudo. Secundum hanc intelligentiam etiam ceruicem sponsae accipiamus Quae sine dubio illa intelligi debeant animae: quae christi iugum suscipiunt dicentis. Suscipite super uos iugum meum: quia iugum meum suauis est. Obedientia ergo eius ceruices eius appellantur. Ceruix ergo eius speciosa facta est sicut redimicula. et merito Quae enim prius praeruaricationis inobedientia turpem fecerat: nunc obedientia fidei speciosam fecit et pulchram. Ceruix ergo tua speciosa facta est sicut redimicula. Ad utrumque enim subauditur speciosa facta est: sicut redimicula Redimicula hic dicit constrictiones uel connexiones monilium quae in ceruicibus federe solent: ex quibus deducitur et descendit per omne collum reliquus ornatus. Ipsi ergo ornamento quod ceruicibus imponi solet ceruicem sponsae comparauit Quod dictus ita aduertimus. Ceruicem diximus subiectionem et obedientiam dici pro eo quod quasi iugum christi suscipiat et si dei eius obedientias praebet. Ornamentum ergo ceruicis eius: quae est obedientia: christus est. Ipse enim prior factus est obediens usque ad mortem. et sicut per unum Ad: scilicet inobedientiam peccatores constituti sunt

multi: ita et per unius obedientiam christi dumtaxat iusti constituentur multi. Ornamentum ergo et monile ceruicis ecclesiae obedientia christi est. Sed et ceruix ecclesiae idest obedientia eius similis effecta est obedientiae christi quod est monile ceruicis. Magna ergo in hoc laus sponsae est: magna ecclesiae gloria: ubi imitatio obedientiae eius exequatur obedientiam christi quem imitatur ecclesia. Haec etiam ipsa spes monilis: est in genesi memoratur a iuda patriarcha thamar nurus suae: quando cum ea quasi cum meretrice concubuit data. Quod non omnibus patet mysterium Intelligitur per hoc quod christus ecclesiae: quam ex multorum dogmatum prostitutione collegerat futurae perfectionis haec dedit pignora: et istud obedientiae monile ceruicis eius imposuit. Similitudines auri faciemus tibi cum distinctionibus argenti quoad usque rex sit in recubitu suo. Supra diximus quod species dramatis libellus hic ordiatus personarum immutatione contextitur. et nunc ergo uidentur haec amici: uel sodales sponsi ad sponsam locuti: qui secundum intelligentiam mysticam et ut supra iam diximus aut angelum uel etiam prophetam aut patriarcham possunt intelligi. non enim tunc solum cum post baptismum Joannis in deserto tentatus est a diabolo dominus: accesserunt angeli: et ministrauerunt ei: sed ante aduentum praesentis corporalis ministrauerunt semper. Nam et lex disposita in manu per angelos dicitur mediatoris. Sed ad hebraeos scribens apostolus dicit. Si enim qui per angelos habitus est sermo factus est firmus Ipsi ergo erant uelut auctores et procuratores appositum paruulae sponsae cum paedagogo lege: donec plenitudo temporum ueniret: et mitteret deus filium suum natum ex muliere: factum sub lege: et adduceret eam sub auctoribus et procuratoribus et paedagogo lege ut ipsius uerbi dei oscula: doctrinam scilicet uerbaque susceperet. Antequam ergo tempus horum adesset in multis angelorum ministerio excolebatur sponsa: qui apparebant tunc hominibus et loquebantur ea quae resposcebat et tempus. Non enim tu mihi ex aduentu saluatoris in carne sponsa dici: aut ecclesiam putes: sed ab initio humani generis et ab ipsa constitutio ne mundi. Immo ut paulo duce altius mysterium huius origine repetam: ante etiam constitutionem mundi. Sic. n. dicit ipse. sic elegit in christo ante constitutionem mundi: ut essemus sancti et immaculati coram ipso in charitate praedestinans nos in adoptionem filiorum. sed et in psalmis scribitur. Memento congregationis tuae domine: quam congregasti ab initio. Prima et enim fundamenta congregationis ecclesiae statim ab initio sunt posita. Unde et apostolus dicit. aedificari ecclesiam non solum super apostolorum fundamentum: sed etiam prophetarum. Inter prophetas autem numeratur et Adam: qui magnum mysterium prophetauit in christo et in ecclesia dicens. Propter hoc relinquet homo patrem suum et matrem suam et adharebit uxori suae: et erunt ambo in carne una. euidenter enim de his dictis eius dicit apostolus Quia mysterium hoc magnum sit. Ego autem dico in christo et in ecclesia. Sed et idem apostolus cum dicit. Sic enim ecclesiam dilexit ut semetipsum traderet pro ea sanctificans lauacro aquae: non utique ostendit eam prius non fuisse: quomodo enim dilexisset eam quae non erat. Sed eam sine dubio dilexit quae erat. Erat autem in omnibus sanctis qui ab initio saeculi fuerant facti. Diligens igitur eam uenit ad eam. Et sicut pueri sui communicauerunt carni et sanguini similiter et ipse particeps factus est eorum: ac semetipsum pro eis tradidit. Ipsi enim erant ecclesia quam dilexit: ut eam uel numerositate augetet

uel uirtutibus excoleret: uel perfectionis caritate: de terris transferret ad caelum. **M**inistrauerunt ergo et prophetae ab initio: ministrauerunt et angeli. **Q**uid enim aliud fiebat tunc cum apparuerunt tres uiri abraham sedenti ad quercum mabrah: **L**icet illa angelorum spes plus aliquid quam angelicum ostendit misterium. nam trinitatis sibi mysterium probatur. hoc erat et in exodo **A**ngelus domini dei in flamma ignis apparuisse moysi in rubo. **L**ontinuo autem in subsequentibus dominus. **E**t deus loquitur in angelo scribitur: et ipse deus esse Abraham et deus Isaac et deus Jacob designatur. **Q**uod quidam haereticorum legentes dixerunt Deum legis et prophetarum longe inferiorem esse quam Iesum Christum et Spiritum sanctum: et eo usque impietatem suam pertenderunt: ut plenitudinem quidem in Christo ponant: et in Spiritu sancto. **I**mperfiones uero et infirmitates in deo legis. **S**ed haec alias: **N**unc autem nobis propositum est ostendere quomodo sancti angeli qui ante aduentum Christi uelut paruulae adhuc sponsae tutelam procurabant ipsi sunt amici et sodales sponsae: qui ad eam dicere uideantur. **F**aciamus tibi similitudines auri cum distinctionibus argenti usque quo rex sit in recubitu suo. **I**ndicant ergo quod ipsi faciant sponsae non aurum: neque enim habebat tale aurum quale dignus erat offerri sponsae: sed pro auro similitudines auri se facere promittunt: **E**t non unam similitudinem sed multas. ita etiam dicunt de argento sed quasi habentes licet paruam argenti materiam promittunt ei se facere: non similitudines sed distinctiones argenti: utpote quibus non tanta abundaret argenti materia: ut conexum aliquid et solidum opus ex eo producere possent: sed distinctiones solas ac signa: quaedam paruula uelut puncta interfererent illi operi: quod ex auri similitudine faciebant. **H**ae ergo amici sponsae illi de quibus supradiximus sponsae faciunt ornamenta. scilicet quid in his secreti contineatur: et quid elocutionis nouitas ipsa parturiat: omnipotentis uerbi ac sponsae partem precemur: ut ipse nobis arcana huius claustra patefaciat: quo possimus non solum ad intelligenda haec illuminari: uerum et ad proferenda ac secundum mensuram eorum: qui lecturi sunt moderationem eloquii spiritualis accipere. **A**uri speciem in multis saepe ostendimus figuram tenere intelligibilis et incorporeae naturae: argentum uero uirtutem uerbi ac rationis secundum quod et dominus dicit per prophetam. **D**edi uobis argentum et aurum: uos autem fecistis argentea et aurea balabim ostendens per haec et dicens: quia dedi uobis sensus et rationem: qua me deus et sentiri possitis et colere: uos autem et sensum et rationem: quae in uobis est ad colenda deumonia transulistis. sed et eloquia domini eloquia casta: argentum igne probatum. **E**t item in aliis argentus ignitus: iusti lingua memoratur. **C**herubin uero aurea dicuntur: quoniam quidem plenitudo scientiae dei interpretantur. sed et candelabrus in tabernaculo testimonii aureus et solidum poni iubebatur: quod mihi uidetur donum tenere naturalis legis in qua lux scientiae habetur. sed quid opus est multa congregare testimonia: cum in promptu sit scire uolentibus in multis scripturae locis hoc indicari: quod aurum ad sensum mentemque reuocetur: argentum uero ad uerbum atque eloquia referatur: **N**unc ergo properemus ad contemplandum quomodo secundus ea quae primus amici sponsae dicant se similitudines auri facere sponsae cum distinctionibus argenti. **U**idetur ergo mihi quod lex quae per angelos disposita est in manu mediatoris. quando quidem umbram habeat futurorum bonorum: non ipsas imaginem rerum. **E**t quaecumque contingebant illis qui in

ge referuntur in figura: et non in ueritate contingebat ista omnia similitudines auri fuerunt non aurum uerum. **Q**uod scilicet aurum uerum in illis quae incorporata sunt et uisibilia ac spiritualia intelligatur. si multum uero auri in quo non est ipsa ueritas: scilicet umbra ueritatis ista corporea et uisibilia accipiantur. **U**erbigratia. similitudo auri fuit istud tabernaculum manufactus de quo dicit apostolus. **N**on enim manufacta ista introiit Iesus exemplaria uerorum sed in ipsum caelus. **E**rgo quae in caelis sunt inuisibilia et incorporea illa sunt uera. ista autem quae in terris uisibilia et corporea: exemplaria uerorum dicuntur esse non uera. ista tamen sunt quae similitudines auri appellantur in quibus est et arca testamenti et propitiatorium et cherubin et altare incensi: et mensa propositionis et panes. sed et uelamen et columnae ac serae et altare holocaustorum: et ipsum templum atque omnia quae in lege scripta sunt. **O**mnia haec similitudines erant auri. sed et ipsius aurum uisibile pro eo quod uisibile erat non erat aurum uerum sed similitudo erat illius ueri auri inuisibilis. istas ergo similitudines auri fecerunt sponsae ecclesiae sponsae amici angeli uidelicet et prophetae qui ministrauerunt in lege ceterisque mysteriis. **H**oc opinor et Paulus intelligens dicebat: in religione angelorum in his quae uult frustra inflatus sensu carnis suae. **O**mnis ergo iudaicus cultus et religio similitudines sunt auri. **L**um autem conuersus fuerit quis ad domum et ablatum fuerit ab eo uelamen: tunc uidebit aurum uerum: cuius auri ante quam adesset: et cognoscendum se praeberet similitudines fecerunt sponsae amici eius: ut ex illis similitudinibus commonita et prouocata ueri auri desiderium caperet. **H**oc enim factum indicat Paulus cum dicit haec autem in figura contingebant illis. scripta autem sunt propter nos in quos finis saeculorum deuenit. sed finem quidem dicit Paulus: non intelligas corporales finis eius corporales multos inueniet pro quibus non sunt scripta haec. **N**eq; enim huiusmodi de his recipiunt intellectum. sed finem saeculorum perfectiones rerum intellige: quae utique Paulo et similibus eius aduenisse: et propter ipsos scripta haec esse dicuntur: scilicet haec in excursu diximus uolentes ostendere quomodo amici sponsae dicant ad sponsam facere se ei similitudines auri cum distinctionibus argenti: per ea scilicet quae in lege et prophetis per figuras et imagines et similitudines et parabolas scripta tradiderunt. sunt tamen in his et paruulae quaedam distinctiones argenti: inditia scilicet sensus spiritualis uerbi et interpretationis rationabilis scilicet et ualde rara et exigua. **A**nte aduentum namque domini uix sicubi prophetarum aliquis parum quid occulti sermonis aperuit. **U**erbigratia ut **E**saia: cum dicit uinea domini sabaoth domus israel est: et domus iuda nouella dilecta. **E**t iterum alibi aqua multae gentes multae sunt: et **U**iesechiel nominans duas sorores **O**lam et **O**libam aliam samariam distinguit esse: et aliam iudaeam: et sicubi talia quaedam ipsis prophetis interpretantibus aperiantur: istae distinctiones argenti dicuntur. **U**bi uero saluator et dominus noster Iesus Christus aduenit: nota faciens omnia uerbo uirtutis suae: in passione eius indicium datum est quod ea quae in absconditis tenebantur: et arcana erant in lucem profertur: et ad manifestationem uenit: per hoc quod uelut templi quo ad usus sanctorum sancta arcana uelabatur: scilicet sum est de sursum eius usque deorsum: palam fore denuntians omnibus quod intrinsecus uidebatur obiectum. sic ergo illud quod per angelos et prophetas ministratum est similitudo auri fuit: cum distinctionibus paruulis et exiguis argenti. **H**ae autem quae per ipsum dominum no

strū Iesum christum tradita sunt: i auro uero et argēto solido collocata sunt. Hæc enī quæ p̄ amicos sp̄sī facta est similitudo auri cū distinctionibus argenti. nō in sempiternis mansura promittitur sed tēpus ei statuitur ab illis ipsīs dicētibz usq̄quo rex i recubitu suo. Eum enī recubās dormierit: ut leo et ut catulus leonīs. et post hæc suscitauerit eus pater: et resurrexerit e mortuis: si quī fuerint cōformes resurrectionis eius iam non i similitudine auri idest non i rerum corporaliū cultu manebunt: sed uerum auzus ab ipsīs percipiēt credētes et sperātes nō ea quæ uidentur: sed quæ non uidentur: nec quæ in terris sunt sed quæ i cælis: ubi christus est in dextera dei sedens et dicent quia et si cognouimus christus aliq̄ sc̄dum carnem: sed nunc iam non nouimus. Nō ergo iam distinctionibus paruū argēti sed i latitudinē diffuso utentur argēto. Audiēt enim quia i illa auri similitudine petra quæ sequi dicitur: et potum populo p̄bere christus ē: et mare baptismus ē: et nubes spiritus sanctus ē: et māna uerbū dei ē: et agnus pasca saluator ē: et sanguis agni passī o christi ē: et uelum quod ē in sanctis sanctorum: quo diuina illa et arcana tegebātur caro eius ē: aliq̄ mētra ex eius resurrectione patebunt: non iam parua ut prius distinctione: s; latissima expositione patefacta. Adhuc autem ut clarius fiat: quod dicit Usq̄quo rex sit in recubitu suo: etiam de secunda Balaam propheta que de christo ita continet proferemus. Orietur inquit stella ex Jacob: et exiet homo de semine eius et dominabitur gētibz multis. Exaltabitur gog regnum eius: et cæset regnū eius. Deus educet eum ex agypto sicut gloria unicornis: et comedēt gentes inimicorum suorum: et crassitudines eorum medullabit et faculis suis sagittabit eos. Recubens ut leo requiescet: et sicut catulus leonīs. Quis suscitabit eum: Considera ergo et ex his diligentius: et uide quomodo omnis similitudo auri usq̄ ad extremum tempus ad recubitū regis. s; stat memoratur. Post hæc ergo exaltabitur gog idest supertecta regnum eius: cum uidelicet de terris ad cælestia fuerit tecta translatum. Sed de his plenius pro ut dominus dedit in numerorum libro prosecuti sumus. Requiramus sane si etiam sanctis patribz ipsīs et prophetis: qui ministrauerunt uerbum a te aduētum domini nostri iesu christi perfectionis huius ueri q̄s auri gratia data sit: an tantum futura hæc intellexerint: et in spiritu uentura prouiderint: Atq̄ ob hoc solus dixerit dominus de Abrahamā. Quia desiderauerit uidere dies eius et uiderit: et latus sit q̄ scilicet in spiritu futura prouiderit: et magis fortasse hoc ita eē etiam ille sermo confirmet qui ait multi iusti desiderauerunt uidere quæ uidentis: et non uiderunt: et audire quæ auditis et nō audierunt. Quamuis nec illis potuerit defuisse perfectio ueniens ex fide. Quæ eis nos facta credimus: hæc illi maiore cū expectatione futura credebant. Sicut ergo ex aduentu christi credentes p̄teritorum fides ita et illos futurorum ad summam perfectionis adduxit. Quod si ad unamquamque animā referatur expositio: uidebitur donec paruula ē adhuc aia et imperfecta et sub tutoribus: et procuratoribus posita siue doctoribus ecclesiæ: siue angelis qui paruulorum custodes esse dicuntur: et uidere semper facies patri: qui in cælis est: similitudines auri fiant et: cum non solidis et fortibus alitur uerbi dei cibus sed similitudinibus imbuatur: uelut si dicamus parabolis et exēplis docetur: pro quibus et ipse christus dicitur atate crescere et sapientia et gratia apud deum et homines. In illis ergo similitudinibus imbuatur et fiunt ei paruulæ distinctiones argenti. Aperiuntur enim interdus

et his qui imbuuntur parua aliqua et rara de secretioribus mysteriis ut desiderium concipiant maiorum. Neq̄ enim desiderari quid potest si penitus ignoratur. Et incipientibus et primis in eruditionibus positus sicut uon sunt ad subitum cuncta pandenda: ita neque penitus abscondenda sunt spiritalia mystica: sed ut ait sermo diuinus faciendæ sunt eis distinctiones argenti et scintilla quædam spiritalis intelligentiæ animis eorum inittandæ sunt: ut gustum quodam modo desideratæ dulcedinis sumant ne ut diximus: si penitus ignoratur: nec omnino desideretur. Verum q̄ paruulā non minamus animam: nemo ita accipiat quasi secundum substantiam paruula dicatur: sed si cui deest eruditio et in qua est exiguus intellectus: ac minima peritia hæc paruulam dicimus animam. Igitur hæc fieri conuenit usq̄ quo rex sit in recubitu suo. i. usq̄ quo in id proficiat huiusmodi anima: ut capiat regem et habeat recumbentē in semetipsa. Sic eis dicit hic rex quia habitabo in eis: et inambulabo in eis: profecto qui tantas uerbo dei cordis sui latitudinem præbent: ut etiam in eis deambulare dicatur: spatii scilicet amplioribus intelligentiæ agnitionisq̄ diffusioris. Ita ergo et recubare dicit in anima illa sine dubio de qua ipse dominus dicit per prophetam Super quem requiescam: nisi super humilem et quietum et: tremementem sermones meos? Habet ergo rex iste qui est sermo dei in ea anima quæ iam ad perfectum uenerit recubitum suus si tamē nō sit in ea aliquod uitium: sed plena sit sanctitate: plena pietate: fide caritate: pace omnibusq̄ uirtutibus. tunc enī delectat in ea recubare regem et habere recubitū. Ad hanc enim animam dominus dicebat. Quia ego et pater meus ueniemus: et cenabimus cum eo: et mansionem faciemus apud eum. Ubi ergo cenat christus cū patre: et ubi mansiones facit: quid nō et recumbit. Beata illius latitudo animæ: beata strata illius mentis. ubi pater et filius. ut non dubito una cum sancto spiritu recumbit et cenat et mansionem facit. Quibus putas opibus: quibus copiis tales cōuiuia pascuntur? Pax ubi primus cibus est: humilitas simul apponitur ac patientia: mansuetudo quoq̄ et lenitas: et quod summa et suauitatis est puritas cordis. Caritas autē in hoc conuiuio principalem obtinet locum. Tali ergo modo etiam tertia expositio ad unamquamque animā referri posse uidebitur. quod ait. Similitudines auri faciēmus tibi cum distinctionibus argenti: quoad usq̄ rex sit in recubitu suo. Nardus mea dedit odorem suum siue odorem eius. In specie dramatis uidetur hoc ostendī q̄ post hæc uerba ingressa sit sponsa ad sponsum: et unguentis suis unxit eum ac miro quodam genere quasi nardus quæ prius odorem non dederat cum esset apud sponsam tunc dederit odorem suum: cum corpus contigit sponsi ut non tam ille ex nardo odores: q̄ nardus ex ipso sumpsisse uideatur. Si uero secundum hanc differentiam quæ in aliis inuenitur exemplaribus legimus Nardus mea dedit odorem eius inuenitur adhuc aliquid diuinus ut uideatur unguentum hoc nardi quo unctus est sponsus non tantum suum qui nardo inesse naturaliter solet: sed ipsius sponsi odorem coeperit et ipsius odorem ad sponsas reportauerit nardus: ut in eo quo unxit eum odorē sponsi: ipsius unguenti munus acceperit: et hoc sit quod dicere uideatur Nardus mea qua unxit sponsum regrefa ad me odores mihi detulit sponsi: et uelut superato naturali suo odore p̄fragrātia sponsi ipsius mihi detulit suauitatem. Hæc habet historici dramatis explanatio: Sed ueniamus iam nunc ad intelligentiā spirituales. Ponamus hic sponsam ecclesiam in p̄sonas maritæ q̄

decenter utiqz dī afferre libram unguenti nardi pīfici p̄ciosi et ungere pedes iesu et detergere capillis suis: et recipere quodam modo ac recuperare per crines capitis sui ad semetipsam unguentum ex qualitate ac uirtute corporis eius infectum et odorem non tā nardi per unguentū quā ipsius uerbi dei ad se trabentē p̄ capillos quibus abstergebat pedes: et imposuit capiti suo non taz nardi q̄p̄ christi fragrantiam: et dicere quia nardus mea missa in corpus christi reddit mihi odorem eius. Deniqz uide quomodo hxc ipsa referuntur. **M**aria inquit attulit libram unguenti nardi pīfici p̄ciosi: et unxit pedes iesu: et exersit capillis capitis sui. **D**omus autem inquit tota repleta ē odore unguenti. **Q**uod utiqz indicat: quia odor doctrinæ qui procedit de christo et sancti spiritus fragrantia: repleuit omnes mundi huius domus ac totius ecclesiæ domum. **V**el certe repleuit omnem domum animæ illius: quæ odoris christi suscepit participium offerens primo fidei suæ munus uelut unguentum nardi et recipiens ex hoc gratiā spiritus sancti: et spiritalis doctrinæ fragrantia. **Q**uid ergo interest utrum in cantico canticorum sponsa perungat unguento sponsus: an in euangelio discipula magistrū et **M**aria christū: speras ut diximus redit ad se ex hoc unguento odorem uerbi et fragrantiam christi: ut eo ipsa dicat Bonus odor sumus deo. **E**t qm̄ plenum si de fuit istud unguentus et p̄ciosi affectus: ob hoc et iesus testimonium reddidit ei dicens Bonus opus operata ē in me. **S**ic ego uersus in canticocanticorum post alioq̄ta amplectitur emissiones sponsæ: sicut hic opus **M**aria. **A**it enim Emissiones tuæ paradus cum fructu pomorum **L**yprius cum nardis. **N**ardus et crocus **A**mplectitur ergo et in his emissiones ac munera sp̄sæ. **O**bseruauimus sane quod in iis quæ nunc memorauimus pluraliter primo: postmōm singulariter nardum posuit. **Q**uod puto secundum illam rationem dictum: quia negotiator regni cælorum: plures primo margaritas negotiatur: usqzquo ad unam perueniat p̄tiosas. **E**t forte quod dicit Emissiones tuæ paradus cum fructibus pomorum illos indicat fructus cum nardis plurimis: quos afferimus ex institutionibus et doctrina prophetica. **H**æ doctrina uero ipsius domini nostri iesu christi: emissiones nostræ: et munera: nō plures habet nardus sed unam: sed nunc redeamus ad eam q̄ dicit **N**ardus mea dedit odore suus: et uide si possumus adhuc etiam hoc in loco intelligere presentē qd̄ si quando ualuerimus integre et deceter exponere de deitate christi: uirtutesque eius ac maiestatem dignis assertōibus designat: tūc fortassis merito dicet uel ecclesia illa uel anima illa quæ ita manifeste potuerit gloriā eius exponere. **N**ardus mea dedit odores suum. **N**ec mirum uideri debet si christus quēadmodum fons est et flumē aquæ uiuæ de quo procedunt et quemadmodus panis ē et uitā dat: ita et nardus est: et odores dedit: et unguentum ē quo qui uncti fuerint christi fiant sicut dicit in psalmo **N**olite tangere christos meos. **E**t fortasse secundum illud quod dicit apostolus **H**is qui exercitatos habent sensus ad discretionē boni uel mali: singulis quibusque sensibus animæ singula queque christus efficitur. **I**terco enim et uerus lumē dicitur. ut habeat oculi animæ quo illuminatur **I**terco et uerbus: ut habeant aures quod audiāt **I**terco et panis uitæ: ut habeat gustus animæ quod degustet. **I**terco ergo et unguentum uel nardus appellatur. ut habeat odoratus animæ fragrantia uerbi. **I**terco et palpabilis: et manu tractabilis: et uerbus factus dī: ut possit interioris animæ manus contingere de uerbo uitæ. **H**æc autem omnia unum atqz idem ē uerbum dei: qd̄

per hxc singula affectibus orationis commutatus nullum animæ sensum gratiæ suæ relinquat expertem. alligamentum guttæ fratruelis meus mihi in medio uberrum meorum manebit siue commorabitur. **E**iusdē ad huc uerba sponsæ sunt ad adolescentulas loquentis. **P**rius quidem dixerat quia nardus sua dedisset ei odorem sponsi et quia per unguentum quo unxerat eum **O**doris eius fragrantia recepisset: nunc autem ait frater meus mihi guttam redolet. **E**t hanc non diffusam neqz utlibet dispersam: sed colligatam et constrictam quo scilicet odor ipsius suauitatis densior reddatur et uehementior. **E**t hic inquit cum talis sit in medio uberrum meorum demoratur: et cōmanet et requit ac mansionem suam facit in loco pectoris mei. **P**erum quod nunc proximum cognominauit eum fratrem suum sponsa: et nominis huius appellatione p̄ totum pene libelli textum frequenter utitur: dignus puto: ut prius requiramus appellationis ipsius causam et quid uel unde fraternus dī: exponamus. **F**raternus appellatur frarris filius. **R**equiramus quis sit primo frater sponsæ cuius hic filius habeatur. **V**ide si possumus dicere sponsam quidem esse ex gentibus ecclesiā fratrem uero eius priorem populum: et fratrem indicat utiqz senem orem. **Q**uia ergo ex illo populo christus secundum carnem nascitur. **O**b hoc ab ecclesia gentium fratris filius appellatur. **Q**uod ergo ait **A**lligamentus guttæ fratruelis meus mihi: corporeæ natiuitatis eius indicat sacramentum. **V**idetur enim quodammodo alligamentum esse et uinculum quoddam animæ corpus: quod alligamentus gutta in christo diuinæ uirtutis ac suauitatis astringitur. **S**i autem ad unāquāqz animas quæ dicta sunt referuntur alligatura guttæ dogmatum continentia: et constrictio diuinarum sententiarum ac nodositas intelligitur. **I**nneqz enim sibi inuicem sunt fidei rationes et uinculis ueritatis astrictæ. **D**eniqz et **L**ex mundus dicit esse omne uas quod alligatum ē: imundum uero quod solutum fuerit et non ligatus. **L**uius rei hæc profecto figura erat: quod christus in quo nunquam fuit ulla immunditia peccati: alligamentum guttæ dicitur. **E**t ideo anima non debet contingere aliquid dissolutum: et quod non sit ratione subnixum: et dogmatum ueritate constrictum: ne imunda fiat. **Q**ui enim immundus contigerit imundus erit secundum leges. **C**ontigit nāqz eius sensus irrationabilis et alienus a sapientia dei et faciet eum imundum. **V**ide autem si forte filium dei in carne guttā dictum: et quasi breue aliquid et exiguum nominatum possumus accipere sicut et **D**aniel de eo dicit **L**apidem paruum de monte excisum sine manibus et post hæc montem magnus uel sicut in libello duodecimo prophetarum nihilominus gutta quidem futura dī quæ congreget populum. **E**st ergo et in populis ita scriptum. **E**t erit ex gutta populi huius congregatus congregabitur **J**acob. **D**ecebat enim eum qui ueniebat congregare non solus **J**acobus et omnes gentes quæ sicut propheta dicit. reputatæ sūt tāq̄ gutta ex situla exianietem se diuitatis forma effici ipsum ut guttam et sic uenire ad congregandā guttam gentium: et guttā nihilominus reliquitazus **J**acob. **S**ed et in **xliiii** psalmo dī ad dilectum cui etiam ipse psalmus ascribitur. **C**irra et gutta et casia a uestimentis tuis. **A** uestimentis ergo uerbi dei quæ ē doctrina sapientiæ procedit myrra mortis dumtaxat inditum pro humano genere susceptæ. **G**utta ut supra diximus exinanita diuinitatis forma: seruilis formæ suscepta dignatio. **C**asia quoqz quoniam id genus herbæ aquis indefinentibus nutrit dī et coalescere: redemptiones humani per aquas baptismi indicat datam. **S**ic ergo

...per hxc singula affectibus orationis commutatus nullum animæ sensum gratiæ suæ relinquat expertem. alligamentum guttæ fratruelis meus mihi in medio uberrum meorum manebit siue commorabitur. Eiusdē ad huc uerba sponsæ sunt ad adolescentulas loquentis. Prius quidem dixerat quia nardus sua dedisset ei odorem sponsi et quia per unguentum quo unxerat eum Odoris eius fragrantia recepisset: nunc autem ait frater meus mihi guttam redolet. Et hanc non diffusam neqz utlibet dispersam: sed colligatam et constrictam quo scilicet odor ipsius suauitatis densior reddatur et uehementior. Et hic inquit cum talis sit in medio uberrum meorum demoratur: et cōmanet et requit ac mansionem suam facit in loco pectoris mei. Perum quod nunc proximum cognominauit eum fratrem suum sponsa: et nominis huius appellatione p̄ totum pene libelli textum frequenter utitur: dignus puto: ut prius requiramus appellationis ipsius causam et quid uel unde fraternus dī: exponamus. Fraternalis appellatur fratris filius. Requiritur quis sit primo frater sponsæ cuius hic filius habeatur. Vide si possumus dicere sponsam quidem esse ex gentibus ecclesiā fratrem uero eius priorem populum: et fratrem indicat utiqz senem orem. Quia ergo ex illo populo christus secundum carnem nascitur. Ob hoc ab ecclesia gentium fratris filius appellatur. Quod ergo ait Alligamentus guttæ fratruelis meus mihi: corporeæ natiuitatis eius indicat sacramentum. Videtur enim quodammodo alligamentum esse et uinculum quoddam animæ corpus: quod alligamentus gutta in christo diuinæ uirtutis ac suauitatis astringitur. Si autem ad unāquāqz animas quæ dicta sunt referuntur alligatura guttæ dogmatum continentia: et constrictio diuinarum sententiarum ac nodositas intelligitur. Inneqz enim sibi inuicem sunt fidei rationes et uinculis ueritatis astrictæ. Deniqz et Lex mundus dicit esse omne uas quod alligatum ē: imundum uero quod solutum fuerit et non ligatus. Luius rei hæc profecto figura erat: quod christus in quo nunquam fuit ulla immunditia peccati: alligamentum guttæ dicitur. Et ideo anima non debet contingere aliquid dissolutum: et quod non sit ratione subnixum: et dogmatum ueritate constrictum: ne imunda fiat. Qui enim immundus contigerit imundus erit secundum leges. Contigit nāqz eius sensus irrationabilis et alienus a sapientia dei et faciet eum imundum. Vide autem si forte filium dei in carne guttā dictum: et quasi breue aliquid et exiguum nominatum possumus accipere sicut et Daniel de eo dicit Lapidem paruum de monte excisum sine manibus et post hæc montem magnus uel sicut in libello duodecimo prophetarum nihilominus gutta quidem futura dī quæ congreget populum. Est ergo et in populis ita scriptum. Et erit ex gutta populi huius congregatus congregabitur Jacob. Decebat enim eum qui ueniebat congregare non solus Jacobus et omnes gentes quæ sicut propheta dicit. reputatæ sūt tāq̄ gutta ex situla exianietem se diuitatis forma effici ipsum ut guttam et sic uenire ad congregandā guttam gentium: et guttā nihilominus reliquitazus Jacob. Sed et in xliiii psalmo dī ad dilectum cui etiam ipse psalmus ascribitur. Cirra et gutta et casia a uestimentis tuis. A uestimentis ergo uerbi dei quæ ē doctrina sapientiæ procedit myrra mortis dumtaxat inditum pro humano genere susceptæ. Gutta ut supra diximus exinanita diuinitatis forma: seruilis formæ suscepta dignatio. Casia quoqz quoniam id genus herbæ aquis indefinentibus nutrit dī et coalescere: redemptiones humani per aquas baptismi indicat datam. Sic ergo

alligaturā gutta: fraterum suum sponsa tanq̄ nuptia
 li drāmate loquens: inter medium uberum suorum cō
 morantē dicit **O**bera ut superius iam diximus princī
 pale cordis aduerte in quo ecclesia christum: uel anī
 ma uerbum dei: desiderū sui uinculis alligatum tenet.
 et astrictum: si quis enim uerbum dei toto affectu in
 corde suo: et toto amore constringit ipse solus poterit
 odorem fragrantī eius et suauitatis accipere. **B**otrus
 cyprī fraterum meus mibi in uineis engaddi. **Q**uan
 tum ad litterā ipsius explanationem hēt aliquid abī
 guum: q̄ ait **B**otrus cyprī fraterum mibi: quia et uua
 florens cyprus appellatur: et spēs q̄dā extrinsecus uir
 gultū ē q̄ cyprus dicitur ferēs etiam floridum quendā
 fructum in modum florentis uua: prolatum. **S**ed uīdē
 tur magis ad fructum uitis respicere sermo: quoniam
 quidem uinearum engaddi facta est memoria. **E**ngad
 dum autem ager terrā iudaex est non tantum uineis:
 q̄tius balsamis florēs. **H**ic ergo erit historicus sensus
 sponsa loquētis ad adolescentulas: ut intelligatur dī
 cens **P**rimo quidem nardus mea odorem mibi spon
 si mei reddit. **S**ecundo uero alligamentus gutta: effe
 ctus ē fraterum meus mibi demorans inter mediā u
 bera mea. **T**ertia botrus cyprī ex uineis egaddi supe
 rans oē quicquid ē in odoribus et floribus suauitatis
 quo scilicet audientes hanc adolescentulā magis ac ma
 gis ad claritatem sponsi condentur et amorem. **I**ccir
 co autem singulatim et per ordinem **P**rimo nardum
 suam deinde guttam **P**ost hanc ē botrum cyprī nomi
 nat ut per eos gradus quosdam profectus doceat ca
 ritatis. **S**ed uideamus iā quid spiritalis habeat itelle
 ctus. **S**iquidem hic qui appellatur botrus ad fructus
 uitis referendus ē. **U**erbum dei accepimus sicut sapi
 etiā et uirtutē et thesaurum scia: aliaq̄ multa ita et uī
 tē ueras dicit. **S**icut ergo his quibus efficitur sapiētia:
 et scientia non ad subitum sed per profectus quosdam
 et gradus pro studiis et intentione ac fide eorum: qui
 ei uel in sapiētia uel in scia: uel in uirtute participantur
 sapientes eos et sciētēs reddit uigentesq̄ uirtutibus: i
 ta et in quibus uitis uera efficitur. non eis ad sūmum
 maturos botros producit et dulces: nec repente eis ef
 ficitur uinum suauē: et latificans cor hominis: sed pri
 mo producit eis suauitates tantum modo odoris i flo
 rem. **B**otrus hic florens esse memoratur in uineis en
 gaddi ut gratia fragrantī ipsius immittatur in inuitis
 animā ut **P**ost hanc pati possit acerbū tribulatio
 nis et tentationum: q̄ pp uerbum dei edētibz excitā
 tur. **E**t ita demum maturitatis eis dulcedinem praxet
 usq̄ dum pducat eos ad torcularia: ubi effūdatur san
 guis uua: sanguis noui testamēti: qui bibatur in die fe
 sto in superioribus ubi stratum magnum paratum est:
Sic ergo per singulos hos profectus gradus incede
 re oportet eos qui per sacramentus uitis et botrus cy
 pri inuitā ad pfectionem feruntur: et calicē noui testa
 menti ab iesu susceptum bibere contendunt. **Q**uod si
 cyprus sui generis arbor accipiendus ē: cuius fructus
 etiam flos non tantum odoris suauitatem: quantum
 et uim calefaciendi ac fouendi dī possidere: illa sine du
 bio accipitur spōsi uirtus qua incalescunt animā erga
 fidē eius et caritatē quā contingebat eos qui dicebāt.
Nonne cor nostrus erat ardens intra nos: cum adape
 rirēt nobis scripturas? **U**el certe qm de uineis egaddi
 botrus hic florens nominatur esse engaddi autem in
 terpretatur oculus tentationis mex. **S**i quis ē qui in
 tellectum habere potest quomodo tentatio ē uita ho
 minis sup terrā et intelligit quomodo quis in deo eri
 pitur a tentatione: et qui agnoscit qualitatem tentatio
 nis suā: ita ut possit de ipso dīcī **Q**uia in his omnibus

nō peccauit labiis suis corā deo. **H**uius botrus cyprī
 de uineis engaddi efficitur: uerbum dei **O**bseruāduz
 tamen ē q̄ uerba sponsa ita referuntur ut et nardus et
 alligamentum gutta: et botrus cyprī: ipsi soli sint utpo
 te quā in hos iā profectus ascenderit. **S**ola enim per
 fecta anima ē: quā ita habeat purus et purgatus odo
 ramentus sui sensus: ut possit nardi. et gutta: et cyri ex
 uerbo dei procedentis fragrantia capere: et gratiā dīuī
 ni odoris hauri.

Explicit secunda Omilia. Incipit tertia.

Ecce es speciosa proxima mea ec
 ce es speciosa: oculi tui colum
 barum. **S**ecundo iam sponsus
 cum sponsa in uerbo colloquio
 q̄s miscetur. **E**t primo quidem
 sermone inuitauit eā ad hoc ut
 cognosceret semetipsam: dicens
 ei q̄ bona quidē esset inter mu
 lieres: sed nisi cognosceret seme

tipias: certa quāq̄ pateretur: et quasi quā uelociter ad
 agnitionem sui sensu intellectuq̄ cucurrerit comparat
 eas equis suis uel equitatu: quibus obtinuerit currus
 pharaonis. **S**imul et genas eius pro insigni uerecun
 dia et cōuersationis pernitate turturibus comparat:
 ceruicēq̄ eius ornamentorū dīmiculis. **N**ē aut iā spe
 ciosa proficetur eā et speciosas ū sic prius i mulieribus
 tātū is quasi proximā sibi: et adhuc i matris titulū lau
 dis extollit: et affirmat: quia non tantum eius proxima
 ē ei speciosa sit: sed et si contingat ei absentem esse etiā
 sic speciosa sit. **D**oc enim indicatur in eo q̄ cum dixit
 set **E**cce es speciosa proxima mea: **A**ddit post hanc ab
 solute et sine ulla adiunctione: ecce es speciosa. **S**ed i
 superioribus non laudauerit usum eius credo q̄ non
 dum ad intuitum profecerat spiritalis intelligentiā: nē
 ergo ait oculi tui columbarum. **G**randis in hoc profe
 ctus eius ostenditur: ut quā prius tantum speciosa in
 mulieribus deā ē: nē ut proxima speciosa dicatur: ex ipō
 sine dubio spōso splendorem decoris accipiens: ut se
 mel ab ipō sumpta pulchritudine: et si accidat ei pau
 lulum sponsi absentia pati nihilominus pulchra pma
 neat. **Q**uod autem oculi eius comparantur columbis
 ob hoc profecto: quia diuinas scripturas non tā secun
 dum litteram sed secundum spiritum intelligat et aspi
 ciat in eis spiritalia mysteria. **C**olumba enim inditum
 ē spiritus sancti. **S**piritali ergo sensu intelligere legem
 et profetas. hoc ē oculos columbā habere. **E**t hic qui
 dem columbā oculi eius appellatur: in psalmis uero
 huiusmodi anima pennas sibi dāt columbā desiderat
 ut uolare possit in intellectum spiritalium mysteriorum
 et requiescere i atris sapiētia: **S**ed et si dormire quis
 possit: hoc ē collocari et requiescere in medio fortium
 atq̄ intelligere fortium uirtutes: et cognoscere diuini
 iudicii cās: non solum pennā columbā quibus in spi
 ritualibus intellectuibus uolet promittuntur ei: sed et de
 argentatā pennā idest uerbi et rationis ornamento
 decoratā. **S**capulā quoq̄ eius in specie auri fieri dī
 cuntur: ubi constantia fidei et dogmatum stabilitas in
 dicatur perfectorum. **E**rgo si caput esse christus dī: ni
 hil puto absurdum uideri: si et oculi eorum qui secun
 dum interiores hominem spiritaliter intelligunt: et spi
 ritualiter diiudicant: spiritus sanctus esse dicantur **E**t ob
 hoc fortassis in lege sicut agnus positus ē: p cuius ho
 stiā populus purificaretur i pascha: ita et columbā po
 sita sunt quibus purificatur hō igressus hunc mundū
Sed et de eo nunc dicere: et hostiarum qualitates dīf
 cutere longior uideretur excessus et proposito operi mī

nime conueniens. **H**æc autem memorasse sufficiat pro eo quod presens sermo continet oculi tui columba: quasi diceret oculi tui spirituales sunt: spiritualiter uidentes: spiritualiter intelligentes. Potest adhuc profundiore fortassis sacramento quod dixit Ecce es speciosa proxima mea intelligi de presenti seculo dictum quia speciosa quidem sit et hic ecclesia cum proxima est christo et eius imitatur christum. Quod uero iterauit et dixit ecce es speciosa: potest ad futurum seculum pertinere ubi iam non solum imitatione: sed ipsa sui perfectione formosa est et speciosa. et ibi dicat esse oculos eius columbarum ut duorum oculorum columba dux intelligantur esse filius dei et spiritus sanctus. et ne mireris si columba simul dicatur cum uterque similiter aduocatus dicatur sic **J**oannes Euangelista declarat spiritus quidem sanctum dicens paraclitum quod est aduocatus. Et de iesu christo nihilominus in epistola sua dicit Quia ipse sit aduocatus apud patres pro peccatis nostris. Sed apud **S**acharia prophetam dux oliuæ ad dexteram et ad sinistram candelabrum posita unigenitus nihilominus et spiritus sanctum designare creduntur. Ecce es bonus frater meus: et quidem ecce es speciosus cubile nostrum umbrosum. Nunc primum uidetur attentius inspersisse sponsi sui pulchritudines sponsa: et considerasse illius oculis qui columbae dicitur decus et species uerbi dei. Quia reuera non potest prius perspicere nec agnoscere quanta sit in uerbo magnificentia: nisi prius oculos quasi columbae id est intelligentiam spiritalem accipiat. Commune autem cubile sibi quod dicit esse cum sponso corpus hoc mihi uidetur idcirco in quo adhuc posita digna habita sit asciscere ad consortium uerbi dei. Id quod umbrosum utpote non aridum sed fructuosum memorat et tanquam densitate boni operis nemorosus. Sed hæc sponsa dicit anima dumtaxat quæ columbae sacculus habet. **U**ero qui tantummodo credunt sponso non tamen perspicere potuerunt in uerbo dei quanta sit pulchritudo dicunt et uidimus et non habebat speciem neque decorem sed species eius indecora et deficiens per filios hominum. Quæ autem bene proficit et supergressa est adulescentularum: et octoginta concubinarum et sex reginarum ordinem ista anima potest dicere. Ecce es decorus frater meus et quidem speciosus: Sed et si adhuc in corpore positus intelligentiam densitatem spiritualium sensuum intelligentiam scripturarum diuinarum tam crebra opacitate contextam ut rapidior æstus qui multos solet adurere: Et arefacere fructus eorum: ne tamen penetrare non possit nec ullam uis tentationum fidelis in germen arefacere: tunc possum dicere quia cubile nostrum: quasi communes sibi eius sponso corporis sui indicatio esse locum ad illam similitudinem dictum intellige qua et paulus dixit. Quia corpora nostra membra christi sunt. Cum enim dicit corpora nostra quasi sponsæ id esse corpus ostendit. Quis uero membra christi memorat: eadem corpora etiam sponsi esse corpus indicat. **H**æc ergo corpora si umbrosa sunt ut superius diximus bonis dumtaxat operibus referta: et spiritualium sensuum densitate cumulata: de his talibus dici potest Per diem sol non uret te: neque luna per noctem. Iustum namque tentationis sol non adurit requiescentem sub umbra uerbi dei. Iste enim sol qui adurit iustum non est laudabilis: sed ille magis qui se transfiguratur in angelum lucis. Bonus ergo et decorus dei frater meus: et quanto magis inspicere potuerit oculis spiritualibus tanto speciosior inuenitur et pulchrior. quod non solus illius species et pulchritudo mirabilis appareret uerum et inspicenti atque intuenti eum decus in genes et species formæ noua ac mirabilis orietur: secun-

das illud quod apostolus uerbi dei intuens pulchritudinem dicit Nam et si is qui foris est homo non corrumpitur: sed qui intus est renouatur de die in diem. **D**erito ergo talis hæc anima commune habet cubile cum uerbo corpus suum. Peruenit enim diuina uirtus usque ad corporis gratiam cum in eo uel castitatis donum uel continentiam aliorumque bonorum operum collocat gratiam. **C**onsidera sane ne forte possit et illud corpus quod assumpsit iesus: commune ei cum sponsa cubile nominari. quoniam uidetur per ipsum ecclesia christo esse sociata: et participius uerbi dei capere potuisse: secundum quod mediator dei et hominum dicitur: et secundum quod apostolus dicit. Quoniam in ipso habemus accessus per fidem in spe gloriæ dei. **T**igna domorum nostrarum cedri: trabes nostræ cypressi. **U**idetur ab sponso responderi ad gratiam eorum quæ dicta sunt erunt prius ab sponsa: quibus edoceat eam cuiusmodi sint tecta ista communia: et qualis in eis materia connotationis habeatur. **H**æc habet historica narratio: uidetur autem ecclesia describi a christo quæ est domus spiritualis: et domus dei sicut docet **P**aulus dicens Si autem tardius uenero ut scias quomodo te oporteat in domo dei conuersari: quæ est ecclesia dei uini columbarum et firmamentum ueritatis. Si ergo ecclesia domus dei est: quia omnia quæ habet pater filii sunt: ecclesia domus filii dei est. **F**requentem autem et plurali numero appellantur ecclesiæ ut ait ibi Nos talem consuetudinem non habemus neque ecclesiæ dei. **E**t iterum scribit ecclesiis **G**alatæ **P**aulus et **J**oannes septem ecclesiis. **S**unt ergo siue ecclesia uel ecclesiæ domus sponsi et sponsæ siue animæ uerbi domus: in quibus tigna sunt cedrina. **L**egimus et quasdam cedros dei: super quas uinea quæ translata est de ægypto extendisse dicitur traduces siue arbuta sua: sicut ait in psalmis Operuit montes umbra eius: et arbuta cedros dei. **E**uidetur igitur per quendam ecclesiam cedri dei nominatam. cum ergo dicit sponsus Tigna domorum nostrarum cedri intelligere debemus cedros dei esse eos qui ecclesiam continent. **E**t esse aliquos horum ualidiores qui trabes appellantur. **E**t puto quod conuenienter hi qui episcopatus bene ministrant in ecclesia trabes dici possunt quibus sustentatur et tegitur omne ædificium uel ab imbris lae: uel ab ardoribus solis. **S**ecundo autem horum loco tigna presbyteros opinor appellari. et trabes qui dem dicit cypressos: quibus et fortitudo robustior: et odoris suauitas inest: per quod et in operibus solidus: et in doctrinæ gratia fragrantem designat episcopum. similiter autem et tigna cedros appellauit: ut per hoc incorruptionis uirtutis et odoris scientiæ christi plenos designaret debere esse presbyteros. ego flos campi et lilium conuallium. sicut lilium in medio spinarum: ista proxima mea in medio filiarum. **H**æc ille qui sponsus et uerbum et sapientia est de semetipso et de sponsa ad amicos ac sodales suos loqui uidetur. **S**ecundus propositæ expositionis ordinem christus hæc de ecclesia loqui intelligendus est: et ipse dicere se flores esse campi: et lilium conuallium. campus planities terræ dicitur cui cultura adhibetur et excolitur ab agricolis. conualles uero saxosa magis et inculta indicant loca. **P**ossimus autem et capum illum intelligere populum: qui per prophetas colebatur et leges. conuallem uero saxosum et incultum gentium locum. sponsus ergo hic in iudæorum populo flos fuit. sed quoniam neminem ad perfectum adduxit lex: **T**ercio in illo non potuit uerbum dei ad florem proficere: et ad perfectionem fructuum peruenire. **I**n ista tamē conualle gentium effectus est lilium. cuiusmodi autem lilium **T**ale sine dubio: quia

le et ipse in euangelis dicit. Quod pater celestis uestit: Et neq; salomon in omni gloria sua indutus sicut unum ex istis: Sit ergo lilium in hac conuale sponsus: in eo quod uestiuit eum pater celestis tali uestimēto carnis: quale nec salomō in omni gloria sua habere potuit. Non enim Salomon habuit absq; concupiscētia uiri et concubitu mulieris immaculatam: et nulli prorsus peccato obnoxiam carnem. Sed et cās cur is qui in cāpo flos fuerat: uoluerit eē in conuallibus lilium ut detur ostendere. **L**um enim multo tempore flos fuisset in campo nullum dicit ex ipso campo flores ad imitationem sui ac similitudinem processisse. **U**bi uero factus ē in conuallibus lilium: continuo ē effectus proxima eius imitatione ipsius lilium ut operā p̄cium fuerit: quoniam ipse effectus ē lilium: ut ēt proxima sua idest unaquaq; anima quā ei approximā et exēplus eius imitationemq; sectatur lilium fiat. Quod ergo ait. sicut lilium in medio spinarum: ita proxima mea in medio filiarum: accipiemus ecclesiam gentium dicit q̄ uel e medio infidelium: et non credentium quasi ex ip̄is emerferit: uel pro h̄reticorum circūstrepentium se morsibus in medio spinarum posita dicatur. Quod et magis uidebitur uerisimile: pro eo qd̄ dicit **I**ta proxima mea in medio filiarum. Non enim filias appellasset illas animas quā nunq̄ oio uenerunt ad credendum. Omnes ergo h̄retici primo ad credulitatē ueniunt et post h̄c ab itinere fidelit̄ et dogmatum ueritate dei declinant: sicut et **J**oannes apostolus in ep̄stola sua dicit: Quia a nobis extierunt: sed non erant ex nobis: Nam si fuissent ex nobis permansissent utiq; nobiscum. Possumus autem et ad unāquāq; animam id referrentes. **H**uic quidem animā quā pro simplicitate sui. et plāit̄ uel aq̄itate cāpus dicit potest florē fieri uerbum dei: et in ita bonorum operum docere. **H**is uero qui profundiora ias quærunt et demersiora scrutantur quasi in conuallibus: uel pro claritate pudicitia: uel pro fulgore sapientia: efficitur lilium ut et ip̄i fiat lilia erumpentia de medio spinarum idest pungentes cogitationes et sollicitudines seculares quā spinis in euangelio comparata: sunt sicut arbor mali inter ligna siluā: **I**ta fraternus meus inter medium fillorum. **I**n umbra eius concupiuit et sedit: et fructus eius dulcis in faucibus meis. **D**ecuit quidem sponsam et de semet ip̄o dicere: quid esset in campo: quid etias in conuallibus: et de sponsa quā esset: uel qualis inter ceteras filias haberetur. **S**ponsam uero ad h̄c respondentē: non conueniebat de semet ip̄a aliquid dicere sed efficit totam erga admirationem sponsi et ipsius laudibus in h̄rere. **C**omparat ergo eum arbori mali. **S**ed ne ex similitudine sermonis simpliciores aliqui arborē malā malā arborem putent: et a malitia dictā dicamus nos arborē meli gr̄eco quidē nomine utentes: sed simplicioribus quibusq; latinorum plus notiore q̄ malī. **M**elius ē enī ut gr̄amicos offendamus: q̄ legentibus scrupulum aliquod in ueritatis explanatione ponamus. **C**omparat igitur eum arbori mali: sodales uero eius reliquis arboribus siluā. **S**ed sponsam ita arbori huic malī similem dicit: ut etias concupisse se dicat sub umbra eius sedere: fructumq; eius dulcem sibi effectum in faucibus asseueret. **E**t h̄c ad adulescētulas loqui uidetur sicut et sponsus locutus ē prius ad sodales suos. sed nunc uicāmus secundus mysterium quos dicat sponsa filios: inter quos tanq̄ arbores malī p̄cellere reliqua siluā ligna asserat sponsum. et uide si possumus secundum ea quā in superioribus de filiabus et spinis dupliciter exposuimus ita h̄c etias filios: uel eos qui aliquando fuerunt et non

sunt uel multitudinem celestium ministrorum dictos esse intelligere. **A**d omnes enim in initio pertinet illud quod scriptum est. **E**go dixi dii estis: et filii excelsi omnes. **S**ed differentia intercessit per hoc: quod ait **D**os autem ut homines mortemini: et sicut unus de principibus cadetis. **S**ed et illud in hoc respicit: qm̄ quis in nubibus aquabitur domino aut quis assimilabitur et inter filios dei. **S**icut ergo arbor mali inter reliqua ligna siluā: sic ē sp̄sus inter reliquos filios: habens fructum qui non solum sapore omnes: sed et odore p̄cellat et duos animā sensus idest gustus et odoratus efficiat: **D**iuersis nāq; copiis mensam suā nobis p̄parat sapientias. in qua non solum panem uitæ apponit et immolat carnes uerbi: et non solus miscet in cratere suum unum: sed et mella odorata satis adhibet et dulcia: quā non in ore et labiis suauitatem reddant s̄ et interioribus tradita faucibus dulcedinem seruant. **P**ossumus autem ligna siluā accipere eos āgelos: qui uniuscuiusq; h̄r̄seos auctores fautoresq; uisi sunt exiisse ita ut uideatur ecclesia comparans suauitatem doctrinā christi ad asperitatē h̄reticorum dogmatum: ac steriles infructuosamq; doctrinam dicere mella qui dem suauia et dulcia esse dogmata ecclesiastica quā in christū ecclesia p̄dicantur: **L**igna uero siluā esse ea q̄ diuersis h̄reticis affirmantur. **E**t de istis uidebitur in fructuosis lignis siluā dicit: quod in euangelis scriptū est. **E**cce ias securis ad radicem arboris posita est. omnis ergo arbor quā non facit fructum bonum: excidetur et in ignem mittetur. **F**raternus ergo sponsi ē ut arbor meli in ecclesia sponsi: ceteri uero h̄reticarchā tā q̄ infructuosa ligna siluā diuino iudicio ut securi excidenda: et in ignem mittenda. **I**gitur in huius meli umbra concupiscit sponsa residere uel ut diximus in protectione filii dei uel anima refugiēs omnes reliquas doctrinas: et adhaerens unī soli uerbo dei: cuius etias dulcem habeat fructum meditando scilicet indelinetur leges dei: et semper eam uelut mundum animalium minando. **U**erum de appellatione umbrā istius sub qua sedere concupisse se dicit ecclesia non puto absurdum: si ea quā inuenire possumus in scripturis diuinis proferamus in medium: ut quā sit umbra meli huius dignius et diuinius agnoscat. **A**it **D**ieremias in lamētationibus **S**piritus uultus nostri: christus dominus cōprehensus ē: in corruptionibus nostris: cui diximus in mēbra eius uiuimus in gentibus: **V**ides ergo quomodo spiritu sancto permotus propheta uitas de umbra christi p̄beri. gentibus dicit. **E**t quomodo non uita nobis p̄beat eius umbra: cum et in conceptu corporis illius ad **C**ariam dicatur **S**piritus sanctus ueniet sup̄ te et uirtus altissimi obumbrabit tibi? **S**i ergo obumbratio fuit altissimi in conceptu corporis eius: merito umbra eius uita gentibus dabit. **E**t merito sp̄sa eius ecclesia sub meli umbra sedere concupiscit: sine dubio ut uita quā ē in eius umbra particeps fiat. **R**eliquorum uero lignorum siluā umbra talis ē: ut qui sederit sub ipsa sedere uideatur in regione umbrā mortis. **S**ed adhuc ut magis ac magis planior reddatur locus: qui habetur in manibus requiramus quomō apostolus dicat **L**egem umbram habere futurorum bonorum: et omnia quā uel de diebus festis: uel sabbatis: uel neomeniis scripta sunt umbram esse memorat futurorum bonorum in his scilicet quā secundus litteram gerebantur: et quomodo omnem ueterum culturam exemplar et umbram pronuntiet esse celestium. **Q**uod utique si ita ē: ostenduntur sub ūbra legis sedisse omnes quicumque sub lege erant: et umbram magis uerā legis habebant. **N**os autem alieni sumus ab

umbra eorum: quoniam non sumus sub lege: sed sub gratia: sed quous non sumus sub umbra illiusquam legis littera faciebat: sumus tamen sub umbra meliore. **In** umbra enim christi uiuimus inter gentes. **Et** est profectus quidam de umbra legis uenire ad umbram christi ut quia christus est uita et ueritas et uia: efficiamur primo in umbra uita: et in umbra uita: et in umbra ueritatis ut comprehendamus ex parte: et in speculo ac in enigmate ut post hanc si incedamus per hanc uitam quae est christus quo peruenire possimus in hoc ut facie ad facies comprehendamus ea quae prius quasi in umbra et in enigmate uideramus. **Non** enim quis poterit ad illa quae uera sunt et perfecta: peruenire: nisi prius deficiat rauerit et concupierit in hac umbra residere. **Sed** et Job omnem hominum uitam dicit esse super terram credo pro eo quod anima in hac uita uelamento huius crassi corporis obumbratur. **Omnes** ergo qui in hac uita sunt necesse est in umbra quadam esse. **Sed** alii qui dies sunt sedentes in regione umbrae mortis: hi profecto qui non credunt christo. **Ecclesia** uero cum fiducia dicit **In** umbra sponsi concupimus et sedem. quous est te fuerit tempore quo potuerit quis sub umbra legis in fides aduertit ardoris et actus. **Sed** transiit illud tempus. **Ueniendum** est non ad arboris meli umbra: et quous diuersa quis utatur umbra uidetur in ois anima donec in partem uita est umbra habere necessaria. **Propter** illum ergo ardorem solis: qui cum exortus fuerit: continuo semetipsum quod in alta radice demersum est arefcit: et deperit. **Sed** hunc ardorem tenuiter quidem legis umbra propellit: christi uero umbra in qua nunc in gentibus uiuimus id est incarnationis eius fides auertit penitus et extinguit. **Uie** enim adurebat ambulantes sub umbra legis tempore passionis christi sicut fulgur utriusque est excidisse de caelo. quous est huius umbrae tempus in finem saeculi compleatur: quia sicut diximus post consumationem saeculi iam non per speculum nec in enigmate sed facie ad faciem uidebimus ueritatem. simile esse puto et illud quod scriptum est sub umbra alarum tuarum exultabo. **Sed** et in sequentibus huius libelli ita dicit sponsa **Frater** meus mihi: et ego illi ipsi: qui pascat inter lilia: donec respiret deus: et amoueat umbram: edocens per hoc quia ueni et tempus per misericordiam dei patebit cum ois umbram remouebuntur: et permanebit ueritas sola. **Sed** et quod ait et fructus eius dulcis in faucibus meis: illius animam hoc credo dicere quae nihil emortuum: nihil in sensibile habet in faucibus suis: et in nullo profusus si milis est illis de quibus dicitur. **Sepulchrum** patens est guttur eorum. **Quicumque** enim uerba mortis et interitus de faucibus proferunt: ipsorum fauces sepulchra dicuntur sicut sunt omnes qui uel contra ueras fide loquuntur: uel contra disciplinam castitatis et iustitiae et sobrietatis aliquid proferunt: **Ipsi** ergo sunt quorum fauces sepulchra sunt et loca mortis unde mortis uerba proferuntur. **Iustus** autem dicit **Qua** dulcia faucibus meis eloquia tua. **Et** alius qui uerba uitae docebat. ita dicit. **Os** nostrum patet ad uos o chorinthii: cor nostrum dilatatum est. **Sed** et alius qui uerbo aperuit os suum: **Os** meum aperui et attraxi spiritum. **Introduce** me in domum uini. sponsae uerba adhuc sunt: **Sed** ad amicos et familiares sponsi ut arbitror diliguntur: a quibus uel detur exposcere: ut introducant eam in domum latitiae: ubi uinum bibitur: et epulae parantur. **Qua** autem uiderat cubiculus regis desiderat etiam nunc regale introire conuiuium: et frui uino latitiae: supra iam diximus amicos sponsi prophetas et ois qui ministrauerunt uerbum dei ab initio saeculi intelligendos: ad quos recte uel ecclesia christi: uel anima uerbo dei adhaerens

dicitur ut se introducant in domum uini id est ubi sapientia miscuit in cratere uinis suis: et deprecatur per seruos suos ois insipientes et egentes sensu dicens. **Uenite** manducate panes meos et bibite uinum quod misculi uobis. **Ista** est domus uini: domusque conuiuii: in quo conuiuius ois qui ueniunt ab oriente et occidente recumbent cum Abraham Isaac et iacob in regno dei: **Ad** quas domus et ad quod conuiuius prophetae perducunt aias: quae tamen eos audiunt: et intelligunt: **Sed** et sancti angeli caelestesque uirtutes qui in ministerio mittuntur per eos qui haereditatem capiunt salutis. **Istud** est uinum cui scribitur illi psalmi qui pro torcularibus at titulantur istud est uinum quod attulerunt illi palmites qui in iesu permanserunt: non solus in terris: sed etiam in caelis. sic enim audio illud quod dicitur. **Quia** omnis palmeus qui non manet in me: non potest afferre fructus: **Nemo** enim producit fructum uini huius nisi qui permansit in uerbo et sapientia et ueritate et iustitia et pace: omnibusque uirtutibus. **Istud** est uinum quo etiam inebriari iustus et sanctis quibusque optabile dicitur. **Hanc** puto et in spiritu iam tunc **Noe** contuens inebriatus esse dicitur. **Et** dauid admittens huius conuiuii calices dicit. **Et** populus tuus in ebrietas quae perclarus est. **Ad** hanc ergo domum uini: ecclesia uel anima unaquaque desiderant quae perfecta sunt intrare et dogmatibus sapientiae mysterisque scientiae: epularibus uelut suauitate et uini letitia perfrui. **Sciendum** sane est: quia sic est istud uinum: quod de dogmatibus ueritatis pressus commiscetur in cratere sapientiae: ita et contrarius uinum: cuius inique inebriantur peccatores: et hi qui falsa scientiae dogmata permissa suscipiunt. **De** quibus salomon in prouerbis dicit. **Hi** autem edunt cibos impietatis: uino autem iniquo inebriantur. **De** hoc eodem uino iniquo est in Deuteronomio legimus ita scriptus ex uicis sodomorum uitis eorum et palmeorum: ex gomorra uua eorum uua fellis: et botrus a maritudinis eis: **Furor** draconis uinum eorum: et furor eorum aspidum insanabilis. **Illud** autem uinum quod de uite uera procedit nouum semper est semper enim per profectus discentium scientiae et sapientiae diuinae in nouatur agnitio. **Et** id dicebat iesus discipulis suis quod nouum illud bibam uobis in regno patris mei: **In** noua tamen semper agnitio secretorum arcanorumque reuelatio per sapientiam dei: non solum hominibus sed et angelis caelestibusque uirtutibus. **Ordinate** in me charitatem **Istiusdem** sponsae ad eosdem uerba sunt: nisi quod possunt fortasse et apostoli christi inter eos habere ad quos ista memorantur. **Quod** ergo ait **Ordinate** in me charitatem **Hunc** habent sensus **Omnes** homines amant sine dubio aliquid: et nullus est qui ad id aetatis uenerit ut amare iam possit: et non aliquid amet: sicut etiam in praefatione huius operis sufficienter ostendimus. **Sed** hic amor: uel haec caritas in non nullis quidem suo ordine et conuenienter aptata procedit. **In** plurimis uero contra ordinem. **Dicitur** autem contra ordinem esse in aliquo charitas: cum aut id diligit: quod non debet: aut quod debet diligit: sed plus iusto diligit: aut minus iusto. **In** istis ergo inordinata esse charitas dicitur: in illis uero quos ualde paucos arbitror esse qui scilicet per uiam uitae incedunt et non declinant neque ad dexteram neque ad sinistram: in ipsis solis ordinata est charitas et ordinem suum tenet. **Est** autem ordo eius et mensura huiusmodi. **Uerbi** gratia **Deum** diligere nullus modus: nulla mensura est nisi haec sola: ut ei totus exibeas quantum habes. in christo enim iesu diligendus est deus ex toto corde: et ex tota anima: et ex totis uiribus. in hoc ergo nulla mensura est. **Diligere** uero proximum est etiam aliqua mensura. **Proximum** inquit

tuum diliges sicut teipsum. Si ergo aut in dei dilecti
 de minus aliquid feceris q̄ potes: et quas in uiribus
 tuis est: aut inter te et proximus tuum non seruaueris
 xquitate: sed aliquid differentia habueris. non est i
 te caritas ordinata: nec ordinem suum tenens. Verū
 quoniam nobis sermo de ordine charitatis ē diligen
 tius per singula requiramus. Vel quos diligi uel quā
 tum diligi oporteat. Nam si ut dī membra alterutrus
 sumus: puto q̄ hunc affectum erga proximos habere
 debeamus: ut eos non quasi aliena corpora: sed uelut
 mēbra nostra diligamus. Secundum hoc ergo q̄ mē
 bra nra inuicem sumus: xqualem erga oēs hēre dilec
 tionem similemque conueniet. Secundum hoc uero q̄
 sunt in corpore aliqua mēbra hōrabilia et honestio
 ra: alia uero inhonestiora et inferiora: Puto q̄ rursus
 pro membrorum meritis et honore etiā dilectionis
 librari debeat modus. Si quis ergo rationabiliter cū
 ta agere secundus uerbus dei: actus suos et affectus
 temperare proponit. Puto q̄ erga hanc singula ordi
 nem caritatis et scire debeat et tenere. Verum ut aper
 tius fiat quod dicimus. paulo euidentioribus utamur
 inditiis. Si quis uerbigratia labore in uerbo dei: atqz
 animas nostras instruat et illuminet: uiam salutis do
 ceat: uiuendiqz ordinem tra dat: non tibi uidetur et hic
 proximus esse quidem. sed multo amplius alio pro
 ximo diligendus qui horum nihil gerit. Nam et ille
 quidem diligendus est: pro eo q̄ membra unius cor
 poris sumus: uniusqz substantia. Sed hic multo apli
 us quicumqz et ius proximi nobis cum habeat: quod
 ceteri homines habent: dat tamen hanc maiorem ca
 ritatis erga se causam q̄ uiam dei ostendit: et aīx sa
 lutem diuini uerbi illuminationibus confert. Quod si
 aliquis me errantes et in p̄cipitio positum muliebri
 peccati ad lucem reuocet ueritatis: et de ipso tam inte
 ritu eripiat ac retrahat ad salutem atqz ex ipso fau
 cibus aeternae mortis abripiat. Non tibi uidetur: q̄
 illa ipsa si fieri potest plenitudine caritatis qua deum
 diligimus diligendus sit post deum. Et ne putes quod
 nos p̄sumimus audi et apostolus Paulus de his qui
 in uerbo dei laborant dicentem ut superabundantius
 habeatis i caritate eos qui huiusmodi sunt propter o
 pus ipsorum. Videamus autem et alium: adhuc ordi
 nes caritatis: eius dumtaxat quae erga proximos ha
 beri iubetur. si sit aliquis non quidem habens docen
 di uel instruendi gratia: neqz uerbum domini p̄cedi
 candi: sed tamen sanctae uitae uir innocens immacula
 tus: et qui in iustificationibus et mandatis dei ingredi
 atur sine querela: uidetur ne tibi talis hic uir in eodes
 caritatis ordine habendus: quo ille qui nihil horum a
 git: quoniam quidem uterqz proximus dī? Nonne et
 hic propter opus suum: et uix meritum secundum a
 postoli dictus similiter ut ille qui in uerbo dei laborat
 superabundantius habendus est in caritate propter o
 pus uitae suae? Est adhuc alius ordo charitatis. Tū
 mur enim et inimicos nostros diligere: sed uideamus
 si etiam in ipsis unus solus modus erit dilectionis an
 tibi habebit locum sermo iste qui dicit Ordinate in me
 caritates. Puto ergo q̄ in his sit ordo caritatis. Ver
 bigratia Est aliquis mihi quidem inimicus in aliis ta
 men bene agens: pudicus sobrius: mandata plurima
 dei ex parte custodiens: in aliquibus tamen errans ut
 homo et alius qui inimicus quidem sit et ipse nobis
 tū sit suae uitae atqz aīx inimicus paratus ad scelestā
 p̄cepta ad flagitia: nihil scī: nihil iligiosi ducēs. n̄ tibi uic
 tur etiam esse inter ipsos inimicos quaedam diuersitas
 habenda caritatis? Puto quidem q̄ ex his satis pa
 tuerit ēe uerrū quidē caritatē unā: multas tū habere

causas et multos ordines diligendi: et propter hoc nē
 dicere sponsam. Ordinate in me caritatem: Hoc ē do
 cete me diuersos ordines caritatis. Quod si adhuc ad
 dendum his aliquid uidetur: possumus illud in medi
 us adducei q̄ ait apostolus Viri diligite uxores uias
 sic corpora uia: sic christus dilexit ecclesiam. quid ergo.
 abent quidē uiri uxores suas diligei: alias uero mu
 lieres nō debēt oio dilgere: in omni castitate et scitate.
 An non uidebuntur etiam ipse esse proximo? s̄ impē
 denda quidem est dilectio uel in coniugem uel in ma
 tres: uel in sororem: si tamen fideles sunt et deo adha
 rentes: et erga aliam mulierem nullā secundum quod
 et ipsa proxima dī: est nobis ipēdenda dilectio. Quod
 si hoc absurdum uidetur: debet autē scdm mandati
 ordines etiam erga eas casta haberi dilectio prorsus
 inter ipsas personas femininas. quibus impēdēda
 dilectio est: habendus profecto est ordo quidem in ca
 ritate: conuenientiqz distinctio. Et maiore quidem euz
 honorificentia matri deferenda dilectio est: sequēti ue
 ro gradu cum quadam nihilominus reuerentia ēt so
 roribus: proprio uero quodam et sequestrato ab his
 more caritas coniugibus exhibenda. Post has uero
 personal pro meritis ēt et causis unicuiqz in omni ut
 supradiximus castitate deferēda dilectio ē. Secundū
 uero etiā hanc de patre uel fratre atqz aliis propiuis
 obseruabimus: Erga sanctos uero qui nos in christo
 genuerunt sed et pastores atqz episcopos uel qui uer
 bo dei praesunt presbyteri: aut qui bene ministrant in
 ecclesia: uel qui in fide praecellunt ceteros. Quomodo
 uero pro uniuscuiusqz meritis affectio pensabitur: ca
 ritatis? Longe eminentior q̄ erga eos haberi potest
 qui autem nihil horum aut non integre egerunt sed et
 inter fideles parentes et infideles et fratres fideles ac
 infideles: sororesqz: Potest ne fieri ut non erga hos
 singulos diuersus ordo habeatur caritatis? Quas dī
 ueritates intuens sponsa et uidens: De his omnibus
 anima ad perfectionem tendēti necessariam uideri scē
 entia rerum: ut uniuscuiusqz loci et ordinis mensuras
 possit tenere caritatis dicit ad amicos sponsi eos uide
 licet qui uerbum dei ministrant Ordinate in me carita
 tem: hoc est docete me: et tradite mihi quomodo per
 hanc singula ordinē seruare debeam caritatis. Omnes
 enim homines sicut iam diximus secundum hoc q̄ si
 miles et ex nobis sunt similiter diligendi sunt: immo
 ois rationalis natura a nobis utpote rationalibus
 xqualiter diligenda est: Adiciendum tamen in cari
 tate est unicuiqz ad hoc quomodo ē. Et ad hoc quod
 rationalis est Si uerbigratia aut in moribus: aut in
 opere aut in proposito aut in scientia aut in studiis ce
 teros precellit pro his singulis secundum suum quēqz
 meritum ad generalem dilectionem addendum ē ēt
 specialis aliquid caritatis. Verum ut maior de his ha
 beatur auctoritas ab ipso deo capiamus exemplum et
 ipse enim amat omnia quae sunt equaliter: ut nihil eo
 rum quae fecit: neqz enim fecit aliquid q̄ odio habe
 ret. Non tamen ob hoc similiter dilexit hebraeos ut a
 gyptios et Pharaonem ut Moysen et Aaron. Nec
 rursus aliquos filios israel similiter dilexit ut Moysen
 et Aaron et Mariam: nec iterum Aaron et Ma
 riam similiter dilexit ut Moysen: quia uerum sit ut
 dī ad euz Pars autē omnibus quia omnia tua sunt
 domine amator animarum. Spiritus enim incorrup
 tionis ē in omnibus. Tamen ille qui mēsurā et nume
 ro et pondere disposuit omnia. secundus mensuras si
 ne dubio uniuscuiusqz meritorum etiā dilectionis suae
 temperat libram. Nunquidnā putabimus quia non si
 militer ab eo dilectus est Paulus tum cum perseque

retur ecclesiam dei: sicut dilige batur cum ipse pro ea persecutiones cruciatuque tolerabat. Et cum dicebat inesse sibi sollicitudine eius ecclesiarum. multum est ne ut iter istos ordines caritatis: et ad effectum odii qui videtur huic caritatis effectui contrarius inseramus. quod est dominus dicit Inimicus ero inimicis tuis: et aduersus labor aduersariis tuis. Et iterum si peccator tu assistis. et ei quod odit dominus minus amicus es: Quia utique hanc habent absolutio nem quam et illud quod dictum est: Honora patrem tuum et matrem tuam et iterum Qui non odit patrem et reliqua In quo profecto inimicus caritatis in deum his qui aduersantur contrarium generare videtur effectus: dum nulla potest esse consonantia luci et tenebris: et christo cum belial: nec eadem portio esse fidelis cum infideli. His igitur ut potuimus de caritatis ordinibus expositis patet ad intelligendum quid sit quod poscat sponsa: id est ecclesia uel anima tendens ad perfectionem praxitari sibi ab amicis sponsi Quoniam introduci se poposcerat in domum uini: ubi sine dubio intellexerat in omnibus his quae uideret eminere et praxcellere gratiam caritatis: et ipsam didicerat maiores omnium solaque esse caritatem quae nunquam cadet. ideo de poscit ut ordinem eius discat: ne forte aliquid inordinatum faciens uulnus ab ea aliquod accipiat: sicut in posterioribus dicitur **Vulnerata caritatis ego sum.** Ea autem siue ad angelos dici accipiamus a quibus se instrui postulat et muniri. nihil absurdum uidebitur secundum hoc quod de populo dicitur. **Utamini gentes cum populo eius: et confortent eos omnes angeli dei:** Et ut in aliis item dicitur **Accumbat angelus domini in circuitu timentium eum: et eripiet eos** Et item alibi **Nolite contemnere unum ex minimis istis qui in ecclesia sunt: quia angeli eorum semper uident faciem patris mei qui in caelis est.** Sed et in apocalypsi **Ioannis angelo tyacrensi testimonium dat filius dei: per caritatem quas ordinauit angelus ipse in ecclesia sibi commissa.** Sic enim scriptum est **scio opera tua: et caritatem tuam et fides et ministerium et patientiam: et opera tua nouissima maiora quam priora.** Sed etiam ad prophetas hanc referamus: qui ministrauerunt uerbum dei ante aduentum sponsi: ut per ipsorum doctrinam uideatur ecclesia uelle ordinem discere caritatis id est prophetis instrui uoluntibus non uidebitur absurdum. Sed et omnes sancti qui de hac uita discesserunt habentes adhuc caritatem erga eos qui in hoc mundo sunt si dicantur curas gerere salutis eorum: et iuuare eos precibus atque interuentu suo apud deum non erit inconueniens. Scriptum namque est in machabaeorum libris **Ita hic est Hieremias propheta dei qui semper orat pro populo** Sed et ad apostolos hanc dicit ut supra **las dixi non uidebitur alienum.** Per hos enim omnis ecclesia dei uel anima quae deum introducit in domum uini ut supra diximus: et aromatibus atque odoribus repletur et componitur in melius: sicut in posterioribus legitimus et edocemur omnem ordinem rationemque caritatis. **Confirmate me in unguentis: stiptate me in malis: quia uulnerata caritatis ego sum.** In graeco quidem habet confirmate me in amyris. Amyrim genus quoddam arboris nominans: quod latini putantes myrram dictum unguenta interpretati sunt igitur ordo sermonis huiusmodi est **Postea quod sponsa et uerba ex omni spiritu sponsi audiit et cubiculum igitur igitur: et domum uini locumque conuiuii ac sapientiae et in eo uictias et craterem mixtum sacramentis eius aspexit: quasi in horum omnium admiratio ne stupens et saucia postulat ab ipsis nihilominus amicis et sodalibus sponsi ut confirmaretur et quasi deficiens sustentaretur incumbens paululum super arbo-**

rem amyram uel meliam. Amoris etiam uulnere percussa arborum solatia: siluarumque sectatur. hanc secundum litteram. Sed ex his ut exequi possimus intelligentias spirituales: indigemus illa gratia: quam consequi a deo meruit ipse Salomon qui omnium quae sunt radicem et arborum et uirgultorum naturas didicit ut sciremus et nos: quae uis et quae natura sit arboris amyrae: quo competenter ex hac spiritualis aptari possit expositio. Hoc est autem solum quod peruenire ad nos de huius arboris notitia potuit: quia odorem solum habet suauem: nullum tamen asserat fructus: **Melia uero arbor notum cunctis est quod non solum ferat fructum sed et dulcissimum et suauissimum ferat.** Omnes igitur homines arbores dicuntur siue bonae siue malae et fructuosae siue infructuosae: sicut et dominus in euangelio dicit **Facite arborem bonam: et fructum eius bonus: aut facite arborem malam et fructus eius malus: Et omnis arbor quae non facit fructus bonus excidetur et in ignem mittetur.** Tres ergo differentiae in hominibus uidentur esse: **Quidam qui omnino nullum fructum asserunt: et ecce alii qui asserant: Sed in his qui asserunt: aut mali sunt fructus aut boni.** Dic ergo sponsa id est ecclesia christi consiliari se postulat: et reclinari quidem super unam arborem meliam afferentem fructus bonos: et recte ac competenter. **Super his enim confirmatur et stiptatur ecclesia qui in bonis operibus fructificant et crescunt.** **Quid autem est quod in amyris infructuosae: scilicet arboribus confirmari uult: odore solo gaudetibus.** Ego puto quod istos qui solo odore gaudet: et necdum fructus fidei asserunt illos dicat quos Paulus ad **Corinthios** scribens dicit. qui inuocant nomen domini nostri iesu christi in omni loco ipsorum et nostrorum. Pro eo ergo quod inuocant nomen domini nostri iesu christi habent in semetipsis odoris quaedam ex ipsa inuocatione nominis suauitate: Pro eo uero quod non cum omni fiducia et libertate accedunt ad fides nullos fides afferunt fructus. In loco hoc possumus nos catechuminos ecclesiae intelligere super quos ex parte aliqua confirmantur ecclesiae. **Habent enim et in ipsis non parum fiducia: et spei plurimum quod et ipsi fiant aliquando arbores fructiferae et plantentur in paradiso dei ab ipso agricola patre.** Ipse enim est qui plantat huiusmodi arbores in ecclesia christi: quae est paradisi deliciarum sicut et dominus dicit. **Omnis plantatio quas non plantauit pater meus caelestis eradicabitur.** Stiptatur ecclesia et inter melias et super ipsas requiescit. Quae mala illae putandae sunt animae quae quotidie inuoluuntur ad imagines eius qui creauit eas. Quia enim per inuolutionem sui: imaginem reparat filii dei merito et ipsae arbores meliae appellatur: quia et ipse sponsus earum in superioribus dicitur esse sicut arbor melian esse in lignis siluarum. Et ne mireris si ides ipse et arbor uita. et diuersa alia dicatur: cum idem et panis uerus: et uitis uera: et agnus dei et multa alia nominetur. **Omnia namque haec uerbum dei unicusque efficitur pro ut mensura uel desiderium participantis exposcit se ad quod significandus illud quod est et manna unicusque esset unus cibus: unicusque tamen desiderii sui reddebat saporem.** Praebet ergo seipsum non solum esurientibus panem et sitientibus uinum: sed et deliciarum uolentibus semetipsum et fragrantia exhibet pomam. Propterea ergo et sponsa uelut resecta las et bene pasta sulcari in melis se poscit: scilicet in uerbo esse sibi non solum omnem cibum: sed et omnes delicias: et per ea maxime discurret: dum se uulneratam sentit esse lacuulis caritatis. Si quis usque est: qui fidei hoc amor uerbi dei arsit aliquando: si quis est ut propheta dicit qui

Electis iaculis eius dulce uulnus plagamque accepit : si quis est qui scientia eius amabili confixus est : ita ut diurnis eius desideris nocturnisque suspiret : aliud quid loqui non possit : audire aliud nolit : cogitare aliud nesciat : desiderare preter ipsum aut cupere aliud uel sperare non libeat : ista anima merito dicat : **Vulnerata caritatis ego sum .** Et ab illo uulnus accepi de quo dicit **Isaia .** Et posuit me sic iaculum electum : et in pharetra sua abscondit me . Tali uulnere decet deum percutere animas talibus iaculis telisque configere ac salutaribus eas uulneribus sauciare : ut quia deus caritas est : dicant et ipsae . **Quia uulnerata caritatis ego sum .** Et quidem in hoc quasi amatorio dramate sponsa caritatis se dicit uulnera suscepisse . Potest autem similiter feruens anima erga sapientiam dicere **Quia uulnerata sapientiae ego sum :** illa scilicet quae sapientiae eius pulchritudinem potuit intueri . Potest et alia anima uirtutis eius magnificentiam contuens : et admirata potentiam uerbi dei dicere **Quia uulnerata uirtutis ego sum .** Talis credo aliqua sicut erat illa quae dicebat . **dominus illuminatio mea et saluator meus quem timebo .** Sed et anima erga amorem iustitiae eius feruens et dispensationis ac prouidentiae eius iustitiam contuens dicit sine dubio . **Vulnerata iustitiae ego sum .** Et alia bonitatis eius ac pietatis imensitatem perspiciens similia loquetur . Sed et horum omnium generale est iudicium caritatis uulnus quo se uulneratas praedicat sponsa . Sciendus tamen est : quod sicut sunt ista dei iacula : quae animam habenti desiderium bonorum salutis uulnus infligunt ita sunt et iacula maligni ignita . quibus anima quae non est scuto fidei protecta uulneratur in mortem . **De ipsis dicit propheta .** Ecce peccatores intenderunt arcum : parauerunt sagittas suas in pharetra . ut sagittent in obscuro rectos corde . hic peccatores de occulto sagittantes : demones inuisibiles dicit . Et ipsi sunt habentes quaedam iacula fornicationis : alia cupiditatis et auaritia : quibus quod plurimum uulnerantur . Habent etiam spicula iactantiae et uanae gloriae . sed ista ualde subtilia sunt ita ut confixa se anima ab eis sauciataque uix sentiat nisi si induta est armis dei : et stat uigilans et immobilis erga astutias diaboli : scuto semetipsam fidei per omnia contegens et nullam prorsus corporis partem fidei nudam relinquens . Quantaque autem demones fecerint tela : si inueniant mentes hominis fidei munita est si fuerint ignita etiam si cupiditatum flammis et incenditis ardeant uirtutum : fides plena cuncta restringit . **Leua eius sub capite meo et dextera eius amplectetur me .** Descriptio est quidem amatorii dramatis sponsae festinantis ad connubium sponsi uelut tamen paulo a perturbationibus corporis appellatibus currit : sed conuertere se uelocius ad spiritum uiuificantem : et refugiens appellationes corporeas uere perspicere quae sunt uerbi dei leua quae sit dextera : quod est caput sponsae eius animae scilicet perfectae uel ecclesiae : et non te rapiat carnalis : et passibilis sensus . Ipsa enim est hic sponsae dextera et leua : quae in prouerbis de sapientia dicitur : ubi ait . **Longitudo enis uirtus in dextera eius .** In sinistra uero eius diuitiae et gloria . et sicut hic sapientiam non in deo aliquam foeminam dici putabis quia foemineo nomine appellari uidetur : ita ne in hoc quidem quod masculino genere sponsus uerbum dei dicitur : corporaliter intelligere debeas : leuam eius aut dexteram : uel amplexus sponsae uel animae pro feminini generis declinatione percipere : sed uerbum dei quod apud graecos masculino apud nos neutro proferatur . super masculinum tamen et neutrum ac foemininum genus et super omne omnino quod ad hoc respicit esse cogitata sunt ista de quibus sermo

est . Et non solum uerbum dei : sed et ecclesia eius atque anima perfecta : quae et sponsa nominatur : sic enim et apostolus dicit . In christo enim neque masculus neque foemina sed omnes in ipso unum sumus . Hae autem propter homines qui aliter audire non possunt : nisi his uerbis quae in usu habentur a scriptura diuina humani more referuntur eloquitur : ut uerbis quidem notis eas et solitis audiamus . sensu tamen illo quo dignum est de diuinis rebus et incorporeis sentiamus . Nam sicut is qui amatores se dicit esse pulchritudinis sapientiae . hoc ostendit quod naturalem qui in se est caritatis affectum : ad studia transtulerit sapientiae . Ita et hic sponsa deposcit uel animalia uel ecclesia ut sponsus suus qui est uerbum dei . **Leua** quidem sua caput eius suscitauit : dextera uero eius omne eius reliquum complectatur et constringat corpus . est autem leua in qua sapientia diuitias continere et gloria dicitur . Quas autem habet diuitias ecclesia et quam gloriam nisi illas . quas accepit ab eo qui cum diues esset : pauper factus est : ut illius paupertate ecclesia fieret diues . Quae autem est gloria : illa sine dubio de qua dicit **Pater clarifica filium tuum :** passionis sine dubio gloriam designans . fides ergo passionis christi gloria et diuitiae ecclesiae sunt quae in leua eius continentur . **Leua** autem puto uerbum dei hoc modo debere intelligi : quod quidem sunt in eo quaedam dispensationes ante incarnationem gestae : sunt uero aliquae et per incarnationem . Illa pars uerbi dei quae ante ascensionem carnis in dispensationibus peracta est dextera potest uideri : haec uero quae per incarnationem sinistra appellatur . unde et sinistra diuitias et gloriam habere dicitur . per incarnationem namque diuitias et gloriam quae si uult omnia scilicet salutem . In dextera autem longitudo uirtutis est : per quod sine dubio illa eius pars quae in principio apud deum deus erat uerbum sempiternitas indicatur . Hanc ergo leuam ecclesia cuius christus est caput optat habere sub capite suo : et fide incarnationis eius caput suum muniri . Dextera uero eius amplecti id est illa agnoscere : et de illis insinuat : quae ante huius quoque per incarnationem gesta dispensationis tempore in arcibus habentur et recunditis . Dextera namque ibi putanda sunt esse omnia ubi nihil de peccatorum miseriis : nihil de fragilitatis lapsu continetur . Hic uero **Leua** ubi uulnera nostra curauit : et peccata nostra portauit factus est et ipse pro nobis peccatus : et maledictum . quae omnia quod uis caput et fidem sustentent ecclesiae merito tamen sinistra uerbi dei appellabuntur : in quibus aliqua est praeter illam naturam quae tota dextera est : et tota lux et splendor et gloria pertulisse me moratur . Adiuuanti uero filia hierusalem in uirtutibus : et in uirtutibus agrum : si eleuaueritis et suscitaueritis caritatem quoad usque uelit sponsa adhuc ad adolescentulas loquitur : prouocans eas et exhortans immo et adiuuans per ea quae eis cara esse nouit et amabilia : ut si forte eleuare coeperint caritatem iacentem quippe in eis et excitare eam : utpote adhuc dormientes apud eas in tantum eleuent eam in tantum suscitent in quantum uoluerit sponsus : nec minus aliquid in ea agant quod uoluntas ipsius patitur . Hae enim animantis sponsae perfectio ut a nullo uelut contra animos et uoluntatem eius fieri que diligit . et ut hoc non negligenter aut segniter agant per uirtutes agrum id est per plantaria : et uirgulta quae in agro sunt et per uires eius sine dubio per ea quae in eo sata sunt adiuuantur . Tali ordine talique uerborum compositione textus historici dramatis dirigatur : nuncias quid arcantius intrinsecus contegat : requiramus . Omnis anima praecipue quae filia est hierusalem habet aliquos agrum proprium qui ei sacrata quadam per iesum meritum for

te delatus ē: sicut fuit et ille ager iacob: cuius suauitate permotus isaac patriarcha mysticis aiebat eloquiis. **E**cce odor filii mei sicut odor agri pleni quem benedixit dominus. **H**ec ergo unaquæque anima: ut diximus agrum suum: **V**ita namque et conuersatio eius ager est eius. **I**n hoc agro anima quæ diligens et studiosa est satis agit et studet plantare bonos sensus: et omnes excolere animi uirtutes. **N**on solum autem animi uirtutes sed et uires opus quibus uideat impleti possunt misteria mandatorum. **E**st ergo ut diximus: unicuique animus suus ager quem colit et plantat et seminat secundum hanc quæ diximus. **E**st autem et omnium simul filiarum hierusalem unus quidam et communis ager de quo **P**aulus ait. **D**eī agricultura estis uos. **Q**uæ agrus communem exercitium ecclesiasticæ fidei et conuersationis accipiamus: **I**n quo certum est uirtutes inesse celestes et uires spiritalium gratiarum. **U**naquæque anima quæ nunc filia hierusalem hic appellatur scientes quod matres habeat hierusalem celestem conferat aliquid necessesse est ad agrum hunc excolendum et celestem eum possessione dignum cupiat effici. **I**n istius ergo agri uirtutibus eleuari caritatem christi et exercitari ab adolescentulis et initiis fidei habentibus protestatur ecclesia et dicit ad eas. **S**i leuaueritis et excitaueritis caritatem quoad usque uelit. **H**oc est si tam in hoc ueneritis ut incipiat agi non spiritu timoris sed spiritu adoptionis et in hoc profeceritis ut perfecta in uobis dilectio foras mittat timorem et ut eleuetis atque exaltetis in uobis caritatem: et excitetis eam tam diu eleuate eam et tam diu extollite: quoad uel ipse uelit filius caritatis: imo ipse qui ex deo est caritas: ne forte putantes sufficere humanæ caritatis mensuras in caritate dei minus aliquid quam deo dignus est agatis. **M**ensura enim caritatis hæc sola est ut tantum quantum ipse uult diligatur. **V**oluntas autem dei semper eadem est nec unquam mutatur. **N**unquam ergo immutatio aliqua aut finis ullus in dei caritate recipitur. **N**otandum sane est quod non dixit si acceperitis caritatem sed si leuaueritis. **Q**uasi quæ est quidem in uobis: sed iacet et nunquam erecta est. **E**t rursum non dixit si inueneritis: sed si excitaueritis caritatem. **Q**uasi quæ sit intrinsecus quidem sed iaceat et dormiat in eis donec inueniat suscitantes: **I**psam credo et **P**aulus suscitabat tunc adhuc in discipulis dormientem cum dicebat **E**xurge qui dormis et continges christum. **V**ox fratris mei frequenter nos ammonere conuenit quod libellus hic in modum dramatis textur. **P**resens enim uersiculus quæ proposuimus tale aliquid indicat: quod cum spiritus sermo esset ad adolescentulas filias hierusalem: subito quasi eminens uocem sponsi senserit quasi cum alii quibus loquentis interrupto sermone: quem faciebat ad adolescentulas sponsa aurem conuertit ad auditus qui ad eam peruenerat et dixerit uox fratris mei. **S**ponsus uero intellige primo quidem antequam appareret oculis sponsæ uoce ei sola agnatum: **P**ost hæc uero etiam conspectibus eius apparuisse super montes quosdam uicinos illi loco in quo sponsa morabatur salientem et magnis quibusdam passibus non tantum salibus colles montesque in modum cerui uel capreæ transcendentem et ita ad sponsam suam omni cum properatione uenientem. **U**bi uero ad domum intra quam sponsa commorabatur aduenit stetit eus paululum intellige post domum ita ut sentiretur quidem adesse: nondum tamen domum palam uellet et euidenter intrare: sed prius quasi sub amatoris specie per fenestras aspicere uelle sponsas. **I**ntellige autem retia quædam prope domum sponsæ aut laqueos esse positos ut si forte ipsa uel alia qua sodalibus eius ex filiabus hierusalem existet aliqua

do caperetur: ad ista retia uenisse sponsum certum est qui capi ab eis non possit. sed fortior eorum effectus diruperit ipsa retia: diruptisque eis super ipsa incedens etiam per ipsa prospexit: et postquam hoc opus fecerit dicit ad sponsam. **E**xurge ueni proxima mea: sponsa mea columba mea. **H**oc autem dicat ut ipso opere ostendat ei quomodo cum fiducia debeat contemnere ista retia quæ ei tetenderat inimicus: nec timeat laqueos quos ab se iam uiderat esse diruptos et adhuc ut amplius ad se sponsam prouocet festinare: dicat ei **Q**uia omne tempus quod iam graue uidebatur transiit et hyems quæ ei causa exorta uidebatur abcessit: pluuiesque inutiles abierunt: et tempus iam floridum uenit nihil moreris iter aggredi ueni ad me. **E**cce enim et agricolæ: quia ueris ista tempus arripit: uineas colunt. **V**ox enim cum et aliarum autum tum etiam sonora et grata turturis ueniantis auditur. **S**ed et ficus de ueris certa temperie germen suum produxit: **V**ites uero in tantum de temporis tranquillitate non dubitant ut flores suos iam audeant odoreque proferre. **H**æc quidem de tranquillitate temporis indicant sponsæ ut matore cum fiducia arripere iter audeat pergendum ad sponsum: **S**ed et locum describit ei in quo uult eam secum ire: et dicit uelamento cuiusdam saxi quod muro ipsi uel loco promurali contiguum sit opacissimum quædam effici locum ad quem uenire eam uult et ablato uelamine tibi eius reuelatam faciem continere: ut faciem ad faciem innotescat sponso suo et non solum faciem eius reuelatam uideat sponsum et liberam sed et uocem eius tibi audiat certus iam quod et faciem eius pulchra sit et uox eius suauis est ac delectabilis. **H**æc autem prouenienter coniungimus ne ordinem dramatis et historiarum textum uideremur irrumperere. **S**ed prouenientes paululum usque ad illum locum fabulæ ordinem profecti sumus ubi ait **Q**uoniam uox tua suauis facies tua speciosa. nunc ergo repetentes uideamus primo quid est quod ait **V**ox fratris mei **E**x uoce sola ab ecclesia sua primo christus agnoscitur. **P**rimo enim uocem suam permixsit per prophetas: et cum non uideretur audiebatur tamen. **A**udiebatur autem per ea quæ ammittabantur de eo et tam diu sponsa idest ecclesia quæ ab initio sæculi congregabatur solam uocem eius audiuit usque quo oculis suis eum uideret et diceret ecce hic uenit saliens super montes: transiliens super colles. **S**aliebatur eis super propheticos montes et factos colles: **I**llos scilicet qui in hoc mundo imagines eius formamque gesserunt. **S**ed etiam in apostolis eum ponas quasi in montibus salientes et eminentem cunctis et in collibus nihilominus hinc dumtaxat qui secundo loco electi ab eo et missi sunt non erit inconueniens. **I**n his enim similis efficitur capreæ et hinnulo ceruorum. **C**apreæ quæ omnes uisus uisus eius præcellit: **E**t ceruo quod ad interitum serpentis aduenit. **S**ed et unaquæque anima si qua tamen est quæ uerbi dei amore constringitur si quando in disputatione sermonis est posita ut nouit omnes qui exptus est quomodo cum in arcum uenitur et agnoscitur propositionum questionumque concluditur si quando eus legis ac prophetarum uel anigmata: uel obscura quæque dicta concludunt si forte adesse eum sentiat anima et eminens sonitum eius accipiat. subleuatur statim: et ubi magis ac magis propiari sensibus eius coeperit: et illuminare quæ obscura sunt tunc eum uidet salientem supra montes et colles altæ scilicet et excelssæ sensus sibi intelligentiæ suggerentem ita ut merito dicat hæc anima ecce hic uenit saliens super montes transiliens colles. **H**æc autem dicimus non immemores quod iam et in superioribus coram positus presentem collocatus sit spon-

sa. Sed quoniam ut saepe diximus dramatis speciem libellus hic continet: nunc in praesenti dicuntur aliqua: nunc etiam in absentia: et sic agitur immutatio personarum ut uterque ordo competenter dirigi videatur. Quia uis enim promittat sponsus et dicat ad sponsam suam qui sunt electi discipuli eius: quia ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usque ad consumationem saeculi: tamen iterum per parabolas dicit quia paterfamilias uocauit seruos suos et unicuique distribuit pecuniam ne gottandi gratia et profectus est. Et iterum dicit. Quia abiit petere sibi regnum. Et iterum quasi de absente sposo dicitur Quia media nocte clamor factus est: dicentium quia uenit sponsus. Sic ergo nunc praesens est spousus et docet: nunc absens dei et desideratur: et utrumque uel ecclesiae uel animarum studiose conueniet. Quia eis pati persecutiones et tribulationes permittitur ecclesia absens et uidetur. Et rursus cum in pace proficit et in fide ac bonis operibus floret praesens et esse intelligitur. Sed et animarum cum quaerit aliquem sensum agnoscere obscura quaeque et arcana desiderat: donec inuenire non potest: absens ei sine dubio est uerbum dei. Ubi uero occurrerit et apparuerit quod requiretur: quis dubitat adesse uerbum dei et illuminare mentem ac scientiam lumen ei perbere: et iterum subduci nobis eum atque iterum adesse sentimus per singula quae aut aperiantur aut clauduntur in sensibus nostris. Et hoc eo utique patimur donec tales efficiamur ut non solum reuifere nos: sed et manere dignetur apud nos secundum quod interrogatus a quodam discipulo dicente Domine quid est factum: quod incipis nobis manifestare te ipsum et non huic mundo? Respondit saluator. Si quis diligit me: uerbum meum custodit: et pater meus diligit eum: et ad ipsum ueniemus: et mansionem apud eum faciemus. Si ergo et nos uoluimus uidere uerbum dei atque animarum sponsum salientem supra montes et exultantem supra colles: primo audiamus uocem eius. Et cum audierimus eum in omnibus tunc est eum uidere poterimus secundum ea quae in praesenti loco uisum describitur spousa. Nam et ipsa quousque et prius eum uiderit: non eum tamen ita uiderat ut nunc salientem supra montes et exultantem super colles: neque per fenestras suas procumbentes: neque per retia prospicientes: sed magis uideretur quod prius hyemis tempore eum uiderit. Nunc enim dicit Quia hyems transit. Igitur ut res indicat et per hyemem sponsae suae apparet: id est tribulationum et tentationum tempore: Sed et alia est uisitatio in qua uisitatur paululum: et iterum deseritur: ut probetur ac rursus requiritur ut caput eius sustentetur: et ut tota complectatur: ne forte aut in fide titubet: aut corpus eius tentationum pondere praegravetur. Et ideo uidetur mihi hyemis fuisse illud tempus cum caput suum fidei scilicet summities leua sponsae scilicet contineri poscebat: et dextera eius omne corpus amplecti: Nunc autem ista uisio quae de montibus apparet et collibus gratiarum puto spiritualium altitudines potentiasque designet. Sed et per fenestras quae prospicere dei sensibus mihi lumen uideatur praebere. Et retia quae dirumpit et conterit laqueos indicari diabolicos puto: utpote tentationum tempore: tanquam hyeme iam peracta. Ostenduntur et signa ueris et aetatis sicut in psalmis dicitur est Aestatis et uertu fecisti ea. Inde denique et flores profectus protulit ecclesia tentationibus superatis et putationis dispensatione transacta: sicut in suis locis cum ad hanc differenda uentum fuerit ostendetur. Ecce hic uenit saliens super montes transiens super colles. Historicum ordinem iam profectus sumus: Nunc autem quomodo christus ad ecclesiam ueniens saliat super montes et exultat super

colles uidendum est. Exiliens enim magis quam transiens propositi sermonis proprietates habet. Isaac enim ambulans et progrediens maior fiebat: usquequo fieret magnus ualde: Paulus autem non iam ambulando profectus sed currendo eum dicit Eursum consumauit. Saluator autem nositer et ecclesiae sponsus neque ambulare neque currere. Sed super hanc salite dicitur et exillere. Si enim consideres quomodo parui temporis spatium occupatus falsis superstitionibus mundum sermo dei percurrit: et ad agnitionem uerae fidei reuocauit: intelliges quomodo saliat super montes: magna uideletur quaeque regna salubus suis iuperans: et ad recipientem cognitionem diuinae religionis inclinans: et exillat super colles: cum est minora regna uelociter subiugat: atque ad pietatem uerum cultus adducit: et sic de loco ad locum de regno ad regnum: de prouinciis ad prouincias praedicationis illustratione transiens per eum qui dicebat Quia ab hierusalē in circum: usque ad illyricus repleuit euangelium dei: intelliges quomodo super montes saliens ueniat et exiliens super colles: Sed et alio modo potest intelligi sicut supra diximus. Quoniam quidem Moyses de ipso scripsit: et prophetae nihilominus de ipso annuntiauerunt. Sed et hanc annuntiationem in lectione ueteris testamenti uelamen habet superpositum: Ubi uero sponsae ecclesiae scilicet ad deum conuersa ablatum est uelamen: subito uidet eum in istis montibus legis dum taxat uoluminibus salientem: et in collibus scripturae propheticae per aperta et euidenti manifestatione non tam apparentem quam exiliem: Verbi gratia quasi reuolvens singulas propheticae lectionis paginas inueniat de ipsis exiliem christum: et per loca singula lectionum ablato non demum quo prius tegebatur uelamine ebullire eum cernat et emergere: atque euidenti iam manifestatione prorumpere. Ob hoc credo et ipse iesus cum ad transformandum se uenit: non in aliqua planitie aut conualle fuit: sed montem conscendit ibi et transformatus est: ut scias eum semper in montibus aut in collibus apparere: et ut te doceat ne usque eum nisi in legis et prophetarum montibus quaeras. quod aut quibus montes appellatur multis scripturae locis inuenies indicari sicut ait in psalmis. Fundamenta eius in montibus sanctis. Et iterum. Leuaui oculos meos in montes unde uenit auxilium mihi. Auxilium namque in tribulationibus et scripturarum diuinarum sensibus capiamus: Possumus adhuc et montes in quibus salire uerbum dei et quasi liberius efferrit: notius accipere testamentum: Colles uero de quibus quasi deum compressus et occultatus exiit ueteris testamenti sentire uolumina: Sed et apud Hieremias uenatores et piscatores qui mittuntur capere homines ad salutem in montibus et collibus eos capere dicuntur. Sic enim ait Ecce mitto multos piscatores et multos uenatores: et capiet eos super omnes montem et super omnem collem: quod ego magis ad futurum tempus in consummatione saeculi impleendum puto: ut cum missi fuerint angeli secundum euangelicam parabolam messis tempore ut separent trumeta a sisanis qui excelsioris uitae et eminentioris fuerit conuersationis iste in montibus inuenietur aut in collibus Non inuenietur in humilibus et delectis locis ne ibi mixtus uideatur esse sisanis sed in excelsioribus sensibus et in eminentia fidei positus salienti in montibus uerbo dei: et exiliem in collibus semper adhaerens Quod per altam nihilominus parabolam sub eodem tamen intellectu dicitur in euangelio Si quis in tecto est non descendat tollere aliquid de domo Potest adhuc et alius nobis sensus praedictus iste praesentis uersiculi sermo suggerere Possibile namque est omnem qui plena fide cre

dicit in deus uel montem uel collem appellari pro qualitate scilicet uitae et magnitudine intelligentiae et si fuit aliquando uallis proficiente in eo iesu aetate et sapientia et gratia omnis uallis replebitur. Insuperb autem qui quae et elati ut montes et colles humiliabuntur quoniam qui se exaltat humiliabitur et qui se humiliat exaltabitur. De ipsis enim dicitur. Qui confidunt in domino sicut mons syon. Et de hierusalem dicitur. Montes in circuitu eius. Unde puto quod merito est saluator noster quoniam et ipse dei lapis de monte excisus sine manibus et factus esse mons magnus: sicut rex regum. et pontifex potest et mons montium appellari: uerum ut est tertia expositio habeat locum: adunquam quae an imago sermo dirigitur. Si qui sint capaciores uerbi dei: qui ab iesu aqua sibi data biberunt: et hec facta est in eis fons aquae uiuae salientis in uitam aeternam. In his scilicet in quibus uerbus dei crebris sensibus et copiosis uelut per emibus ebullit fluentibus: in his uitae: ac scientiae et doctrinae merito montibus et collibus effectis. dignissime salire uerbum dei dei et exilire. factus in eis per affluentiam doctrinae fons aquae uiuae salientis in uitam aeternam. Similis est frater meus capreae bynnuloque ceruorum in montibus bethel. Laprea uel ceruus quod inter munda habeatur animalia manifeste ex his quae in deuteronomio scripta sunt indicatur. Est enim hoc modo scriptum. Haec enim sunt animalia quae manducabitis uultum et agnum ex pecoribus: et hircum ex capris. ceruum et capream et bubalum: et trage laphum et ibicem. camelum: et pardalum. Sed et quod scius ceruo copatur: in multis scripturae diuinae locis ut in psalmo ubi dicit. Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus. Verum tamen in sermonibus quos ex deuteronomio assumpsimus: est hoc non negligenter considerandum uideatur. Quae dignum in animalibus mundis enumerandis ordinem tenuerit: ut primo uultum secundo agnus: tertio hircum scriberet. In his uero quae secundum eundem de Moysen non offeruntur ad altare primo ceruus. secundo capream nominat. Et ita post haec reliqua per ordinem scribit animalia. Quorum ratio his quibus abundantior gratia spiritalis in dono scientiae concessa est per spiritum sanctum manifesta et euidenter fiet. Nobis interim quoniam de ceruo et caprea dicere nunc in expositione praesentis uersiculi in cumbit conueniens uideatur ex scripturis diuinis aggregare pro uiribus quae de his animalibus referuntur: de quibus idem Moyses cum de carnibus loqueretur quae in omni deserto animae comederentur: non oblatum ad altare: sicut capra inquit: et ceruus. Egregius uero quid uicesimus octauus psalmus ubi de uirtutibus et efficacia uocis dei per ordinem scribit de ceruo hoc modo dicit. uox domini perficientis ceruos: id est perfectos facientis ceruos et reuelabit condensa. sicut enim uox domini intercidere dicitur flammam ignis: et concutere desertus: ita perficitur ceruos ac reuelare condensa memoratur. sed et in Job de ceruo ita inuenimus referri ubi dominus ad Job per turbinem loquitur et nubem. Aut er go obseruasti partus ceruorum: aut numerasti menses eorum plenos ad partum: dolores autem eorum sol uisti aut nutriti eorum natos: aut sine doloribus partus eorum emittes. Abrumpent filii eorum et multiplicabuntur in natiuitate: exhibunt et non reuertentur: His adiungenda sunt et illa quae in prouerbiis legitur hoc modo. Ceruus amicitiarum: et pullus gratiarum loquatur tibi: Haec interim ad praesens de ceruo nobis scripta occurre potuerunt. Quae ob hoc assumpsimus: ut loquamur non in doctrina humanae sapientiae: sed in

doctrina spiritus spiritalibus spiritalia computantes. Et ideo inuocemus deum patrem uerbi: quo nobis uerbi sui manifestet arcana: sensumque nostrum remoueat a doctrina humanae sapientiae: et exaltet atque eleuet ad doctrinam spiritus ut non ea quae sentit carnalis auditus: sed ea quae continet uoluntas spiritus sancti proloquamur. Paulus nos apostolus docet. quod uisibilia dei ex uisibilibus intelligatur: et ea quae non uidentur ex eorum quae uidentur ratione et similitudine contempletur: ostendens quod uisibilibus hic mundus de uisibili doceat et exemplaria quaedam celestium contineat positio ista terrena: ut ab his quae deorsum ad ea quae sursum sunt possimus ascendere: atque ex his quae uidentur in terris: sentire et intelligere ea quae habentur in caelis. Ad quorum similitudinem quandam quo facilius colligi per haec ac sentire possent diuersitates creaturarum: quae in terris sunt similitudinem conditor dedit. Et fortassis sicut homines deus ad imagines et similitudinem suam fecit ita et ceteras creaturas ad alias quasdam celestes imagines per similitudinem condidit et fortasse in tantum singula quaeque in terris sunt habent aliquid imaginis et similitudinis in celestibus: ut et granus sinapis quod minimus est in omnibus seminibus habeat aliquid imaginis et similitudinis in caelis. Et hoc quod talis ei quaedam composita est alternatio naturae ut cum minimum sit omnium seminum maius fiat omnibus holeribus: ita ut possint uenire aues caeli: et habitare in ramis eius similitudinem ferat non solum aliquid celestis imaginis sed ipsius regni caelorum. sic ergo possibile est et cetera semina quae in terris sunt ut habeant aliquid in celestibus similitudinis et rationis. Quod si semina: sine dubio et uirgulta: Et si uirgulta: sine dubio et animantia uel alitius: uel reptantia et quadrupedum. sed et illud ad huc potest intelligi quod sicut granum sinapis non unam similitudinem tenet regni caelorum: habitationes autem in ramis suis: sed habet et alias similitudines uel imaginem perfectionis scilicet fidei: ita ut si quis bebeat fidem sicut granum sinapis: dicat monti transferri se: et transferret. Ita possibile est ut et cetera non in uno aliquo sed in pluribus specie et imagine celestium ferant. et cum plures sint uerbigratia in grano sinapis uirtutes: quae rerum celestium imagines teneant ultimas et extremas eius usus est iste: qui habetur apud homines in ministerio corporali: ita et in reliquis uel seminibus: uel uirgultis uel herbarum radicibus uel et in animalibus intelligi potest: ut usum quidem et ministerium hominibus praebent corporale. Habeant autem incorporalium rerum formas et imagines: quibus doceri anima possit et instrui ad contemplanda et ea quae sunt inuisibilia et caelestia: et hoc fortassis est quod ille scriptor diuinae sapientiae dicit. Ipse enim mihi dedit eorum quae sunt scientiam ueram: ut sciam substantiam mundi et uirtutes elementorum: initium et finem et medietatem temporis uicissitudinis permutationes: et conuersationes temporis: annos circulos: et stellarum positiones: naturas animalium et tras bestiarum: spirituum uolentiam: et cogitationes hominum differentias uirgultorum: et uirtutes radicum sed et quaecumque occulta sunt: et manifesta sunt cognoui. Vide ergo si possumus ex his scripturae sermonibus ea quae discutere proposuimus lucidius euidentiusque colligere. Et enim scriptor iste sapientiae diuinae cuius singula quaeque enumerasset: ad ultimum dicit. Quia occultorum et manifestorum acceperit scientiam ostendens sine dubio quod unumquodque eorum quae in manifesto sunt referatur ad aliquid eorum quae in occulto sunt. id est singula quaeque uisibilia habere aliquid similitudinis et rationis ad inuisibilia. Quia ergo impossibile est homi-

ni in carne usuēti agnoscere aliquid de occultis et invisibilibus: nisi imagines aliquā et similitudinem conceperit de invisibilibus: ob hoc arbitror q̄ ille qui omnia in sapientia fecit: ita creavit unāquāq̄ invisibilis speciem in terris ut in his doctrinā quādā: et agnitiones rerum invisibilium: et celestium poneret quo per hęc ascenderet mens humana ad spiritalē intelligentiā: et rerum cās in celestibus quæreret: ut posset edocta per sapiētā dei et ip̄a dicei: quæ i occulto sunt et quæ i manifestō cognouit. Scdm̄ hęc quoq̄ agnoscit et substantiā mundi: nō solus hęc invisibilē corporeāq̄ q̄ palā ē: s; et illā incorporeā invisibilēq̄ quæ i occulto ē. agnoscit et elemēta mundi: nō solus visibilia: s; et invisibilia et utrorūq̄ virtutes. S; et itius qd̄ dicit et finē et medietatē r̄porus. In itius ait invisibilis quidē mundi qd̄ ante sex milia nō integros ānos itius designat: (Moyses: medietatē quoq̄ scdm̄ r̄porū rōnē finēq̄ illis qui speratur celsus et terra trāsibit: Scdm̄ occultorum uero scias itius illud: qd̄ intelligit is: q̄s sapiētā dei docuerit qd̄ nulla possunt t̄pora: nulla secula cōprehēde: Medietatē uero hęc quæ nē sunt: finē uero ea quæ futura sunt. i. p̄fectionē cōsūationēq̄ uniuersitatis: q̄ in ex his invisibilibus cōfici possunt et itelligi. S; et uicissitudinis p̄mutatōes et t̄porus uersitōes: et āni circulos: ex his quæ uidentur refert ad invisibiles rerum i corporalibus p̄mutatōes ac uicissitudines: circulos quoq̄ ānoris t̄poralius et p̄tētius i fert ad antiquiores alios quos ac sempiternos ānos: scdm̄ eus qui dicebat. Et ānos aternos i mēte habui. S; et stellarū positōes nō dubitabit ab his quæ palā uidentur i ferre ad illa q̄ i occultis sunt: qui occultorum manifestorumq̄ sciam meruit: et dicet eē aliqd̄ scōrus gēus: qd̄ de Abrahā p̄cipue sup̄e descendit sic stellas cali: S; et i resurrectio nis futurā gloriā stellas eē scdm̄ occultorum scias pronuntiabit sequēs eum qui dixit Alia gloriā solis et alia gloriā stellarū. Stella. n. a stella differt i gloriā: ita et resurrectio mortuorum. Nisi scdm̄ hęc itelligeretur illud qd̄ ait naturas aialius nunq̄ dixisset in euāgelis saluator. dicite uulpi huic: Neq; Joānes de quibusdā dixisset serpentes generatio uiperarum: S; neq; propheta diceret de nōnullis: q̄ equi emissarii s̄i sunt: et itē alius hō cui i hōre eēt nō itellexit cōparatus ē iu mētis i sp̄itibus et similitis sc̄us ē illis: S; et ille diligēter agnouit iras bestiarū qui dicebat furor illis scdm̄ similitudinē serpētis sic aspidis surdæ et obturatōis aures suas. Hęc erit rō et d̄ eo qd̄ ait spiritus uolētias uisibiliter quidē de uētis et flatibus aeris uisibiliter uero de uolētias imundorum spirituum loquēs: quos et Paulus uetos doctrinā noiāuit. Post hęc ita sequitur ut et cogitatōes hōinis sciat: corporaliter quidē quæ de huāno corde procedunt: Inuisibiliter at̄ itelligat eos qui inmittunt hōinibus malas et pessimas cogitatōes sic i euāgelio scriptus ē: Lum̄ diabolus misisset i cor Iudæ scariot̄is ut traderet domus: Et ut i pro uerbis d̄i Si spiritus p̄tates hētis ascēderit sup̄ te: locus tuū ne dereliquas: q̄ sanitas cōpescit p̄c̄ta magna: S; et bonarū cogitationis ē aliquis auctor pp̄ qd̄ et i psalmis puto scriptus ē Beatus hō cuius ē auxilius abs te domie ascēsus i corde disposuit. Et iterū Cogitatio hōis cōsistebitur tibi: Et reliquie cogitationum diē festus agent tibi. Ita igitur cuncta scdm̄ ea q̄ p̄xfati sumus: ex uisibilibus referrī possunt ad uisibilia: et a corporalibus ad incorporea: et a manifestis ad occulta: ut ip̄a catura mundi tali quādā dispensatione cōdita itelligatur p̄ diuinā sapiētā quæ rebus ip̄is et e xp̄tis uisibilia nos de uisibilibus doceat: et a terrēis nos trāsferat ad celestia. Hęc at̄ rōnes nō solū i caturis

oibus hētur: s; et scriptura diuina tali quādā sapientia arte cōscripta ē. Propter qd̄ nāq; occulta et mystica uisibiliter populus educitur de agypto ista terra: et iter agit p̄ desertum ubi serpens mordēs et scorpius. et sitis: ubi non erat aqua et cetera quæ i his gestis referuntur. Quæ oia ut diximus occultorum quorūdam formas: et imagines tenēt. Et hoc nō i scripturis tantum ueterum: s; et i gestis domini et saluatoris nisi quæ i euāgelis referuntur iuēies. Igitur si oia quæ i manifesto sunt scdm̄ ea quæ sup̄ius approbauimus ad aliqua referuntur: quæ i occulto sunt: cōsequens si ne dubio ē ut ceruus iste uisibilis uel caprea quæ i cantico canticorum scribitur secundū rationem naturæ suæ quas corporaliter gerunt: referantur ad aliquas rerū incorporalium causas: ut illis occultis et inuisibilibus ceruis uideatur posse conuenire quod dictum est uox perficientis ceruus. Quæ enim perfectio ex uoce domini fiat istis uisibilibus ceruis: Aut quæ ad eos doctrina unq̄ ex domini uoce descendit: Si uero spiritalis ceruus quæramus: quorum formam et imaginē tenet illud animal corporale illos inuenias ad summam perfectionis ex uoce domini posse perduc. S; et quorum ceruorum dominum seruare decuerit partus et uelut medendi officina p̄xentes parturientibus astare conuenerit: donec parerent filios tales qui ad uersaretur et persequerentur serpentium genus ut dignum est diuina maiestate debemus aduertere quallum ceruorum domini decet seruare partus ne in aborsum decidant: sed et menses eorum numerare: plenos ad partum: eorumq; labores et dolores custodire ut generationes eorum non cadant in uanis: sed ut perfecta sit eorum natiuitas et tam diu parturiant donec formetur christus in eis. Huiusmodi ceruorum pullos dominus nutrit: eorum dumtaxat qui factant in domino cogitationē suam ut ipse eos nutriat: et ipse seruet dolores partus eorum cum ex timore dei in uentre cōceperint et parturierint et spiritus salutis pepererint: Huiusmodi partus dolores ipse dominus seruat: et curat: Sed et emittit dolores eorum ut cunctes eant et fleant portantes semina sua: et sint in doloribus hominum ac flagellentur cum hominibus ne forte teneat eos superbia. Ipsi quoq; ipsi cerui abruptunt ut ait natos suos. Quos enim genuerint per euangelium abruptunt eos a uinculis peccatorum et a laqueis diaboli ne ultra uoluntati eorum teneantur obstricti. Isti etiam multiplicabuntur et ut ait reuertentur. Non enim imitabuntur uxorem Loth non redibunt retrorsum. Sciunt enim quia qui mittit manum suam ad aratrum: si retrospexerit: aptus non erit regno celorum. Sed semper quæ retro sunt obliuiscuntur. Et in ea q̄ ante sunt se extendunt. Tales enim ceruus uox domini facit esse perfectos. Quæ uox domini nisi illa quæ in lege et in prophetis habetur et peruenit usq; ad Joannem qui erat uox clamantis in deserto? Et ipsa eis uox Joannis qui dicebat Parate uiam domini: rectas facite semitas dei nostri perfectos faciebat seruos: ut essent perfecti in eodē sensu et in eadē scientia. Qui enim talis est merito dicit Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum ita desiderat anima mea ad te deus. Ceruus quoque amicitiarum quis alius uidebitur: nisi ille qui peremit serpentem illum qui seduxerat Euam et alloquitur sui flatibus peccati in ea uenena diffundens omnem posteritatis sobolem contagio p̄xuaricationis i fundezat. et uenerat soluere inimicitias in carne sua quas inter deum et hominem noxius mediator effecerat: Pullus uero gratiarum potest accipi spiritus sanctus a quo sitientes et desiderantes deum: spirituales

gratias et dona caelestia consequuntur. Hæc autem omnia a nobis dicta sunt ut manifestior fieret causa qua sponsa comparare uideatur fraternum suum hinnulo ceruorum. Quod si etiam hoc requirendum est. cur non ceruus: ut in aliis sed hinnulo ceruorum comparatur: illud aduerte: quod cum in forma dei esset filius datus est nobis: et puer natus est nobis: cuius potestas super humerum eius: Ideo ergo hinnulus ceruorum quia paruulus puer natus est: Et forte possunt cerui sacri qui que ut Abraam Isaac et Jacob et Dauid et Salomon et omnes ex quorum semine Christus secundum carnem descendit. Quos ceruos uox domini perfectos facit: et ipsorum est hinnulus iste: qui ex ipsis secundum carnem natus est puer. **Q**ouet me etiam illud quod in centesimo tercio scriptum est ubi ait **M**ontes excelsi ceruis et quidem de ceruis iam superius diximus. quod sancti qui que accipiuntur: Qui ob hoc in hunc mundum uenerunt: ut serpentis uenena perimerent. Qui autem sunt montes excelsi uideamus: qui quasi solis ceruis sequestrati uidentur: et ad quos nisi ceruus sit aliquis non possit ascendere. Ego puto quod scientia trinitatis montes excelsos appellauerit ad cuius capacitatem nullus nisi ceruus efficiatur ascendit. sed tamen ipsi qui hic montes excelsi pluraliter appellantur: In aliis mons excelsus singulariter dicitur. Sicut **E**stas ait in monte excelsi a sede qui euangelizas syon **E**xalta in fortitudine uocem tuam qui euangelizas hierusalem. Idem nanque ipse qui ibi trinitas propter distinctionem personarum hic unus deus intelligitur pro unitate substantie. Satis sit ista de hinnulo ceruorum. **N**unc uideamus quo modo etiam caprea uel damula comparatur fraternum. hoc animal quantum ad greca uocabula nomen a uideendo atque clarius perspicendo sortitum est. Et quis est qui ita uideat ut uideat Christus: Solus nanque est qui uideat uel agnoscit patrem. Nam etsi dicantur hi qui mundo sunt corde: deum uisuri uidebunt ipso sine dubio reuelante quia et caprea habet in natura sua ut non solum uideat ipsa et perspicat acerime sed et aliis uisum præbeat. **A**fferunt nanque hi quibus medicina perita est inesse huic animali intra uiscera humorum quendam qui calliginem depellat oculorum et obtusiores quosque uisus exacuat. merito ergo caprea uel damula Christus comparatur: quia non uideat ipse patrem: sed et uideri ab aliis facit quorum uisus ipse curauerit obseruare autem ne audiens patrem uideri corporeum aliquid sentias et deum uisibilem putes. **U**isus quo deus uideatur non est corporis sed mentis spiritus. Quod et ipse saluator in euangelio uocabulo proprio distinguens dixit. **N**emo uidit patrem nisi filius. Denique et his quos facit deum uideri de spiritu scientie et spiritum sapientie. ut per ipsum spiritum uideant deum. Et ideo dicebat ad discipulos. **Q**uia qui me uideat uideat et patrem: Et utique non ita inepti erimus ut putemus quod qui secundum corpus eum uidit uiderit etiam patrem. Alioquin inueniuntur et scribae et pharisæi et hypocritæ et pilatus qui eum flagellis cecidit et omnis populus qui clamabat crucifige crucifige eum uidentes Iesum secundum carnem etiam deum patrem uidisse. Quod utique non solum absurdum uideatur esse. sed et insensibile. Sicut enim cum turba eum comprimerent eum cum discipulis nullus eorum qui premebant et coartabant eum tetigisse dicitur eum nisi illa sola quæ profluxum sanguinis passa uenit: et tetigit simbria uestimenti eius et ipsi soli testimonium perhibet dicens. **Q**uia tetigit me aliquis: ego enim sensu uirtutem de me exisse: Ita et cum plures essent qui eum uidebant nullus eum uideri dicitur nisi qui agnouit quod uerbum dei et filius dei est. **I**n quo utique simul agnoscitur et uideri dicitur

pater. Sed et hoc nos non pretereat quod prius caprea et sic hinnulo ceruorum comparatur: cum utique maius animal ceruus quam caprea uideatur. Sed animaduerte ne illa potius in his habenda sit ratio: quia cum dupliciter consistat salus credentium per agnitionem fidei et operum perfectionem: Ratio fidei quæ pro intuitu et inspectione contemplationis caprea ut diximus comparatur primus habeatur salutis gradus secundo uero in loco operum perfectio quæ cerui formam tenet uincens et perimentis uenena serpentium. id est artes diabolicas memoretur. Sic ergo sponsa simile dicit esse fraternum suum caprea uel hinnulo ceruorum in montibus bethel. Bethel domus dei interpretatur. Montes ergo qui in domo dei sunt possunt legis et prophetarum sed et euangelica et apostolica accipi uolumina: ex quibus et fides dei percipitur et contemplatur et operum perfectio discitur et adimpletur. Ecce hic stetit post parietem nostrum incumbens super fenestras prospiciens per retia. Respondit frater meus mihi. **E**um considero difficultates inuestigandi sensus in his qui propositi sunt scripturarum sermonibus simile me aliquid pati uideo: huic qui ad inuestigandam uenationem odoratibus sagacis catus procedit: ubi interdum mortis est ut cum uestigiis itentis proximum se uenator latens effectum putauerit esse cubilibus subito uestigiorum deseratur inditus et rursus fixus impressis odoratibus easdem quas explicauerat retrorsum redeat uias: donec inueniat locum in quo se altius excutens uenatio latenter ad altam transtulit uiam: Quam cum uenator inuenit alacrior insequitur spe præcertior: et uestigiis firmitate secutior. Ita ergo et nos ubi se proposita explanandi quodam modo subtraxere uestigia paululus repentes et planiores quædum uidebatur expositi omnia ordinem persequentes: Iperamus quod dominus deus noster: tradat in manus nostras uenationem quam præparauit: et secundum scientiam maris Rachel ratidabilis uerbi salibus condiens: benedictiones: mereatur consequi aspiritali parte Jacob. Propter quod necessarium uideatur ut diximus breuiter repetentes explanationem priorum retexere: ut qui sit lucidior sensus apperiat. **I**ntelligi igitur mihi uideatur ex initio propositi dramatici spousam forte stare in biuio et ob amoris spousi hinc atque inde prospicere si forte ueniat si forte aperiat nec suam ingredi uelle aliquam dum ignorat unde magis ueniat nec dedit sed forte stare et desiderio eius agitata dicere: **O**sculetur me osculo oris sui. Ubi autem uenit spousus dicat bona sunt ubera tua super uinum et reliqua usque ad eum locum ubi ait. **P**ost te curreus. **P**ost hec dilectata et uicem caritatis ab ipso spouso recipies introduceatur in cubiculum eius et dicat. **I**ntroduxit me rex in cubiculum suum sed et cetera quæ post hec posita sunt scripta itus loquatur ad spousum presentibus et assistentibus spousis: quidem adolescentulis spousi uero sodalibus. **D**erum tam intelligatur spousus utpote uir non sepe esse in domo. neque sepe assidere spousæ intra domum positæ: sed exeat frequenter et illa eum quasi amore eius sollicita requirat abire. sed et ipse interdum redeat ad eam. **P**ropter quod et uideatur per totum libellum aliquamdo quidem uelut absens requiri spousum aliquamdo uelut presentem colloqui cum spouso. ipsa autem spouso cum multa et magnifica in spouso cubiculo peruidisset petit se etiam in domum uini introduci. **Q**uo cum ingressa prospexisset spousus utpote uir non resederit in domo. ipsa uero rursus amore eius exagitata exierit foras: et circumspiciat: quando ad eam redeat spousus. **E**t ecce subito uideat eum. uiciorum motum iuga inmensis saltibus superatam

descendere ad domum: i qua amore eius sollicita xstuat
 sponsa: Perueniens uero sponsus ad parietem domus
 sicut paululum post ipsum considerans ut fieri solet alii
 quid et aio retractas. **T**am uero et ipse sentiens aliquid a
 oris erga spōsa usus altitudine sua: quæ attingit usque
 ad dōus fenestras: quæ fenestras habeat partē aliquā
 operis ut aiunt reticulati et cum incumbat quidem per
 fenestras emētior autē sit etiā fenestris et attingat usque
 ad superiora earum quæ reticulato ut diximus opere
 distincta sunt: inde prospiciēs alloquatur spōsa et dicit
 ei. **E**xurge: ueni proxima mea: formosa mea: columba
 mea et reliqua. **H**æc sunt quæ ut superius designauimus
 difficultatē plurimas dirigendi ordinis et aperiendæ in
 telligētix hēre nobis uisa sūt: quæ ut puto euidentiora
 fecerit repetita hec nunc idago sermōū. **S**piritualis at
 in his expositio nō ita laboriosa ac difficilis habeatur.
Spōsa enī uerbi anima quæ eius i domo regali hoc
 est in ecclesia cōsistit: docetur a uerbo dei: qui ē spōsus
 suus quecunque reposita sunt et recōdita intra aulā re
 giā: et cubiculum regis. **D**iscit in hac domo quæ est ec
 clesia dei uinum etiā uini illius quod de factis torcul
 aribus cōgregatum ē cellā uini nō solū noui: sed et ue
 teris ac suauis: quæ ē doctrīna legis et prophetarum
 i quibus sufficiēter exercitata recipiat in seipsā qui erat
 apud deum in principio deus uerbum: sed non sēper
 secum permanentes. **N**on enī possibile ē hoc humāx
 naturæ: sed interdum quidē uisitetur ab eo: interdum
 uero reliquatur ut apūsus desideret eus. **E**us uero uisit
 tatur a uerbo dei secundum propositi uersiculi sēsum
 per mōtes salies uenire dicitur ad eā: excelsos scilicet
 et eleuatos reuelās ei celestis sciētix sensus: ita ut per
 ueniat usque ad xdficationē ecclesiæ que est domus
 dei uiuī columna et firmamētum ueritatis et stet iuxta
 parietē et post parietem ut neque pētus abscondatur
 neque on ino in prōptu sit. **U**erbum enī dei et sermo
 sciētix non in publico et palā positus: neque cōculcan
 dus pedibus apparet: sed cum quæsitus fuerit iuēitur
Et inuenitur non ut diximus in propatulo positus sed
 obiectus et quasi post parietē latēs. **A**nima autē quæ
 in ecclesia esse dicitur non intra xdficia parietus collo
 cata intelligitur: sed intra munimēta fidei et xdficia sa
 pientix posita celsis qz uestigiis caritatis obiecta. **P**ro
 positum ergo bonus et fides rectoris dogmatum esse
 animā in domo ecclesiæ facit. **E**ius dōus mēbra que
 dam sunt: quæ uel cubiculum: uel domus uini uel aliā
 huiusmodi pro gratiarum salicet gradibus: et dōorus
 spiritualium diuersitatibus appellatur: sic ergo et pari
 es nunc pars quedā domus huius est que potest indi
 care dogmatum firmitatē sub quā stare dicitur spōsus
 et in quibus taz magnus et excelsus ē ut emineat dōne
 xdficium et prospiciat sponsā idest animā et mundus
 quidē aptum se ei totum qz māifestet sed quasi p retia
 prospiciēs hortetur eā et prouocet non sedere intrinse
 cus segnes sed exire ad se foras et conari: ut non tam
 per fenestras et retia neque per specula et in enigmate
 sed procedēs foras facte ad faciē uideat eū. **N**unc enī
 quia mundum potest ita eum intueri propterea nō atē
 sed retro ei et post parietē stet. **I**ncumbit autē per fene
 stras quæ sine dubio patebant ad recipiēdum lumen
 ad illuminandā domus. **P**er has ergo sermo dei incū
 bens et prospiciēs prouocat exurgere et ad se uenire
 animā. **P**ossimus autē sēsus corporeos fenestras in
 telligere p quos at mors: at uita intrat ad aniā. **S**ic enī
 designat Hieremias propheta cum de peccatoribus lo
 quitur dicens. **A**scēdit mors per fenestras uestras quo
 modo ascendit per fenestras Si oculi peccatoris uide
 at mulieres et moecatur eam in corde suo sic mors in

gressa: ē ad animā: per fenestras oculorum. **S**ed et cū
 recipit quis auditum uanum: et præcipue falsæ sciētix
 dogmatum peruersorum: tunc per aurium fenestras
 mors intrat ad animā. **S**i uero anima intues ornāmētū
 mundi et ex pulchritudine creaturarum conditorē onl
 um intelligat deum: et opera eius miretur laudet que
 operum creatorē: **A**d hanc animā uita igreditur per sē
 eistras oculorum. sed et cum auditum iclinat ad uerbū
 dei: et rationibus sapiētiæ ac sciētix eius delectatur
Huc per aurium fenestras ad animā sapiētix lumen
 ingreditur. **P**er has ergo fenestras prospiciēs uerbus
 dei et prospectum suus ad spōsam animā dirigēs: assuz
 gei hortatur eā et uēit ad se idest corporea et uisibilia
 relinquere: et ad incorporea et inuisibilia ac spiritalia
 properare quoniam quæ uidentur tēporalia sunt: quæ
 autē non uidentur æterna sunt. **S**ic et spiritus dei circū
 re dicitur et quærere dignas animas: quæ apte fieri pos
 sint ad habitaculum sapiētix. **Q**uod autē per retia sēe
 strarum prospicere dicitur illud sic dubio idicat: quod
 donec in domo huius corporis posita sit ania: nō po
 test nudā et apertā dei sapiētiā capere: sed per exēpla
 quedam et indicia atqz imagies rerum uisibilibus: illa
 quæ sunt inuisibilia et incorporea cōtēplatur et hoc ē
 prospicere ad eā spōsum per retia fenestrarum. **S**i ue
 ro de christo hæc et ecclesia exponamus: domus in
 qua habitabat ecclesia scripturæ sunt legis et prophe
 tarum. **I**bi enī et cubiculum regis ē omnibus diuitiis
 sapiētix et sciētix repletum. ibi et domus uini doctrina
 salicet uel mystica uel moralis. quæ lxtificat cor hois
Adueniēs ergo christus stetit paululum post parietes
 ueteris testamēti: stetit enī post parietē cum non mā
 festaretur ad populum. **U**bi uero affuit tēpus et coe
 pit per sēestras legis ac prophetarū per ea scilicet quæ
 de eo prædicata fuerant apparere et ostendere se ecclē
 six intra domum: hoc ē intra litterā legis: sedenti: pro
 uocat eā idē exire: et uētre foras ad se. **N**isi eim exeat
 nisi procedat et progrediatur a littera ad spiritum: nō
 potest spōso suo cōiungi: neque christo sociari. **D**ocat
 ergo eā et iuitat a carnalibus ad spiritalia: a uisibilibus
 ad inuisibilia: a lege uētre ad euāgelia. **S**ic ideo dicit ei
Surge ueni proxima mea formosa mea: columba mea.
Et ut aliqua etiā de his quæ postmodum dicenda sunt
 preueniamus. timētes sensum perdere qui occurrit in
 hoc loco. propterea fortassis et illud dicit ad eā quia et
 hiems trāsūt pluuiā abiit simul et tēpus paschæ idicās
 quod trāsacta hyeme et delectis imbribus passus est:
 simul et illud per spiritalē designans intelligētā quod
 usque ad illud tēps quo christus passus ē ibres. fuerunt
 sup terrā. **Q**uadabat eis adhuc dñs ibribus propheticis
 ut pluerēt uerbi pluuiā super terrā. **S**ed quia usque ad
Joannem baptistā prophetica finiuntur officia merito
 imbres abiisse et discessisse dicuntur. **R**estant autem
 prophetici imbres non ad damnū credencium: sed
 ad maīora ecclesiæ lucra. **Q**uid enī imbribus opus ē
 ubi flumē dei lxtificat ciuitatē ubi i corde uniuersū
 qz credētium fons aquæ uiuæ sit salietis i uitā æternā
Quid opus est imbribus: ubi iā flores apparuerunt in
 terra nostra: et ex aduētū domini iam non exciditur si
 culnea: quæ prius non attulerat fructum. nunc enim
 iā produxit grossos suos: s; et uinex dederunt odorē
 suum. **U**nde et unus quidē ex ista uiea dicebat **Q**uia
 christi bonus odor sumus deo in omni loco i his qui
 salui fiunt et i his qui pereunt. **S**ed hæc sicut supra de
 signauimus atē quā ad ipsa scripturæ loca ueniremus
 præsumpsimus: ne forte fugeret nos sēsus qui occurri
 se uidebatur i tēpore. **N**unc repetāus quomodo per
 retia prospicere dicatur. scriptum ē **N**ō. n. iūque tēdun
 dz

tur retia auiibus et iterum iustus si incurrerit i peccatu effugere iubetur: sic damula ex laqueis et aues ex retibus. Plena ergo uita mortalium laqueis offensionum. retibus plena deceptionum: quas tendit aduersum genus humanum: ille qui contra dominum gigas uenator nebroth appellatur. uerus et enim gigas quis alius est nisi diabolus qui est aduersum deum rebellat laquei igitur tentationum et decipulae insidiarum diaboli retia appellantur. Et quoniam haec retia ubique tetenderat inimicus atque in ipsis pene omnes inuoluerat: necessarium fuit adesse aliquem qui fortior et eminentior fieret his et cotereret ea ut sequentibus se uia posset appetere iccirco ergo et saluator priusquam in coniugium et in societates uentret ecclesiae tentatur a diabolo ut uincens retia tentationum per ipsa prospiceret et per ipsa uocaret eam ad se docens sine dubio et ostendens ei quod non per otium et delicias: sed per multas tribulationes et tentationes ueniendum sibi esset ad christum. Nullus ergo alius fuit qui retia ista superare potuerit. Omnes enim sicut scriptum est peccauerunt. Et rursus sicut scriptura dicit Non est iustus super terram qui fecerit bonum et non peccauerit et iterum Nemo mundus a sorde nec si unius diei fuerit uita eius. Solus ergo est dominus et saluator noster iesus qui peccatum non fecit: sed peccatus eum pater fecit pro nobis ut in similitudine carnis peccati de peccato damnaret peccatum. Venit ergo ad ista retia: sed inuoluit in eis solus ipse non potuit quin mo disruptis eis et contritis dat ecclesiae suae fiduciam ut audeat iam calcare laqueos et transire per retia: et cum omni alacritate dicere Anima nostra nonne errepit est de laqueo uenatum: laqueus contritus est et nos liberati sumus. Quis autem contriuit laqueos nisi ille qui solus in eo teneri non potuit. quauis enim et in morte fuerit sed uoluntarie: et non ut nos necessitate peccati solus enim est qui fuit inter mortuos liber: et quia liber inter mortuos fuit: iccirco deuicto qui habebat mortis imperium abstraxit captiuitatem quae tenebatur in morte. et non solum semetipsum suscitauit a mortuis sed et eos qui tenebantur in morte simul excitauit: simul quod sedere in caelestibus fecit. Ascendens enim in altum captiua duxit captiuitatem non solum animas educens: sed et corpora eorum resuscitans sicut testatur euangelium. quia multa corpora sanctorum resuscitata sunt: et apparuerunt multis et introierunt in sanctam ciuitatem dei uisum hierusalem. Haec nobis expositio de retibus secundo in loco assumpta est: sit sane legentis iudicium quae earum mysticis dignius aptari possit eloquiis.

Sinis tertiae omittit Incipit quarta.

AURGE VENI PROXIMA mea speciosa mea columba mea. quoniam ecce hyems transit pluuia abiit et discessit sibi: flores uisum sunt in terra: tempus putationis aduenit: uox turturis audita est in terra nostra: arbor fici produxit germina sua: uites flores dederunt odorem. Quid contineat ordo dramaticus supra descripsimus. Nunc uero quid uel sermo dei ad animam se dignam sibi quae apta: uel quid christus ad ecclesiam dicere intelligendus sit aduertamus. Sed inter primus sermo dei loquatur ad hanc speciosam decem quae anima cui per sensus corporeos id est per intuitum lectio: et per auditum doctrinae quasi per fœstras apparuit proceritateque ei suae magnitudinis demonstrauit: ita ut in superioribus ei loqueretur incumbens atque inde euocans eam ut procedat foras. et extra seipsum iam corporeos effecta designat esse in carne ut merito audiat. Vos autem non estis in carne sed in spiritu non. n. aliter di-

ceret eam uerbum dei proxima sibi: nisi iungeret se ei et fieret cum eo unus spiritus. nec diceret eam speciosam nisi uideret imaginem eius renouari de die in diem. Et nisi uideret eam capacem spiritus sancti qui in spe columbae descendit in iordane super iesum non ei diceret columba mea. Acceperat enim amorem uerbi dei et cupiebat ad ipsum celeri uolatu puenire dicens Quis dabit mihi penas sicut columbae et uolabo et requiescam. Polum se sibus: uolabo intellectibus spiritualibus et requiescam cum comprehendero sapientiam et scientiam thesauros. puto enim quod sicut hi qui mortem christi recipiunt: et mortificat membra sua super terram cõsortes efficiuntur sicut iudis mortis eius: ita et hi qui uirtutem spiritus sancti recipiunt: et sanctificantur ex eo et donis eius replentur: quia ipse in spe columbae apparuit ut etiam ipsi columbae fiat ut de terrenis et corporeis locis euolet ad caelestia: penam sancti spiritus subleuati. Quod sit autem tempus opportunum quo haec fieri possint consequenter inseruit quia ecce hyems inquit transit pluuia abiit non enim ante animam uerbo dei iungitur et locatur nisi omnes ex ea hyemes perturbatiõis uitiorumque procella discesserint ut ultra iam non fluctuet et circuleretur omni uetero doctrinae ubi ergo ex anima haec cuncta discesserint: desideriorumque ab ea tempus pestas diffugerit: tunc incipiet in ea flores. uernare uirtutum: tunc ei et tempus putationis adueniet et si quid superfluum quicquid minus utile fuit in eis sensibus uel intellectibus iacetur: et ad gemmas spirituales intelligentiã inuocetur. tunc etiam uocem turturis audiet illius sine dubio sapientia: quam dispensator uerbi loquitur inter perfectos sapientia dei altioris. quae abscondita est in ministerio. Hoc namque idcirco appellatur turturis. Haec namque auis in secretis et remotis multitudinis locis uitam transigit: aut deserta motum diligens aut secreta siluarum procul se per multitudinem posita: et a turbis aliena: quae autem et aliud quod opportunitati temporis huius amantissimam conueniat si eius inquit produxit germina sua. Nondum quidem fructus ipsius spiritus qui sunt gaudium caritatis. pax et cetera. Sed iam tamen germina horum profere incipit spiritus. Omnis qui in ipso est figuratim ficulnea nominatus sicut non. generaliter in ecclesia diuersae arbores singulae quae animae creditum intelligitur de quibus dicit. Vis arbor quam plantauit pater meus caelestis eradicabitur: et iterum paulus qui se dicit adiutorem dei esse in agricultura dei. ait etiam ipse ego plantauit: apollo rigauit: sed et dominus in euangelio: aut facite arborem bonam et fructum eius bonum aut arborem malam et fructum eius bonum. Sicut ergo generaliter ita singuli quique creditum: diuersae arbores intelliguntur est ergo et in anima ficus quaedam quae producat germen suum: et est uitis quae floreat et id dat odorem suum. Uitis uitis palmites: purgat pater caelestis agricola ut fructum plurimum afferant. Sed haec primo per odorem suauitatem quae ex flore red duntur latificat odoratum secundum eum qui dicebat: Quoniam christi bonus odor sumus in omni loco haec ergo initia uirtutum uidens sermo dei in anima uocat eam ad semetipsum ut festinet et exeat. et abiiciens cuncta corporea ueniat ad eum et perfectionis eius pteiceps fiat. iccirco igitur quasi adhuc faceti et in rebus corporeis re cibanti primordie exurge: et quasi quae statim obedierit et obsecuta sit uoluntati collaudatur ab eo: et audit proxima mea columba mea: et post haec ne ad tentationum turbines trepidaret annuntiat ei quod hyems discesserit et pluuia transierit et abierit sibi. Bene autem uitiorum et peccatorum naturam uno miro sermone prolato significauit ut diceret huiusmodi hyemem ac pluuiaque ex uitiorum delicto tepesciteque descendunt: sibique abiit sic idcirco et per hoc nullam esse substantiam peccatorum: non

enim decidētia de homie nūtia ad aliā aliquā substātiā
 cōgregātur: sed sibi abeunt: et i semetipsa isoluta euā
 escunt: atq; i nihilum idiguntur: et ideo dixit. quia ab
 iit sibi. Sic ergo tranquillitas anix apparente ei uerbo
 dei: et cessāte peccato: et ita dēum florēte uiea icipient
 uirtutes atq; arbusta. i. bonorum operum fructum ger
 miare. Sed nunc iterum christus hanc loquitur ad eccle
 siā: et i ani circulum dōne praxētis sēculi spatium pōit:
 uitx et p hyemē quidē illud idicat tēpus quo uel xgy
 ptios grādo et turbies ac iliqua decē plagarum uerbe
 ra flagellabāt: uel cum diuersa bella pfeibat israel: uel
 etiā cū corā ipso saluatore restitit: et icidulitatis turbie
 correptus ē et naufragio fidei sūmersus. Ubi ergo il
 lorū delicto salus gētibus facta ē uocat nunc ad se ec
 clesiā etiā dicit Exurge et ueni ad me quia iā hyems q̄
 sūmersit incredulos: et uos i ignorātia iprimebat absces
 sit. sed et pluuiā ptrāsiit. i. iā nō mādabo nubibus pro
 phetis. i. ut pluāt pluuiā uerbi sup terras sed ipsa uox
 turturis hoc ē ipsa dei sapiētia loquetur i terris et dicit
 Ipse qui loquebar allum Flores ergo credentium po
 pulorum et oriētium ecclesiarum apparuerunt i terra:
 sed et putatiōis tēpus p fidē mex passidōis et isurrecti
 ōis aduēt. Amputātur eis et exēciātur ab homibus
 peccata: cum in baptismo dōatur i missio peccatorum:
 Uox quidē turturis ut dicitur iā nō per diuersos pro
 phetas sed ipsius sapiētix dei auditur i terris et sicut
 nea germinat qux potest i fructibus sācti spiritus accipi:
 qui nunc primum aperiuntur et demonstrātur ecclesiā
 uel etiā i littera legis q̄ āte aduētum christi clausa erat et
 cōstricta et idumēto quodā itelligētix carnalis obiecta
 ex praxētia uero eius et aduētū prolatum ē ex ea ger
 men spiritalis itelligētix et sēsus uiridis ac uitalis: qui
 in ea tegebatur apparuit: ut ecclesiā q̄ tegebatur a chrī
 sto i ficulnea. i. i lege nō apparuit arida: et occidētē lit
 terā sequi. sed florētē et uiuificātē spiritum. Sed et ui
 tes florere dicuntur et dedisse odorem suum Possunt
 quidē et diuersa ecclesiā qux p orbē terrx habētur ut
 tes dicit florei ut uinex. Uinea domini sabaoth dōus
 israel ē et homo iuda. dilecta nouella. Iste ergo uinex
 cum prio accedunt ad fidē florei dicuntur. Cum uero
 p iligionē horum opum suorum suauitate adornātur
 odorē suum dedisse dicuntur. Et nō sic causa puto q̄
 nō dixerit odorē dederunt: sed odorē suum ut ostēde
 ret iesse unicuiq; anix uim possibilitatis et arbitriū liber
 tatē qua possit agei dōne quod bōum ē. Sed quia hoc
 naturx bōum puaricatiōis occasione deceptum uel ad
 ignauitiā uel ad lasciuā fuerat iflexum: ubi p gratiā ipa
 zatur: et p doctriūā uerbi dei isituitur odorē iddit illū
 sine dubio quē primitus cōditōr deus inoleuerat: sed
 peccati culpa subtraxerat. Possūt autē et uites uel uie
 itelligi uirtutes celestes et āgelicx qux hōimibus largi
 untur odorē suum. i. doctriā et isitutiōis bōum quo
 itroeunt et ibuunt anias donec ad pfectionē uēiāt et i
 cipiant capaces fieri dei: sicut et apostolus ad hebr. xos
 scribēs dicit: Nonne dōs sunt ministerialis spiritus in
 ministerium missi propter eos qui haxeditatē capiēt sa
 lutis Et ideo dicuntur ab ipsis quasi prium florem et o
 dorē bonorum opum capere homies: ipsos uero fru
 ctus uitis ab eo ipare qui dixit. Non bibā de genera
 tiōe uitis huius dōec bibam illum uobiscum nouum
 regno patris mei. Illi ergo pfecti flores et fructus ab
 ipso spādī sunt. in itia uero ut ita dicā proficiēdi suitas
 pōt a celestibus uirtutibus ministrari: uel ēte p eos qui dī
 cebāt ut supradiximus. Quoniā christi bōus odor sumus
 deo i dōni loco. Sed et alio modo possumus adhuc i
 telligei hanc qux habētur i māibus: ut dicamus uelut
 prophetiā quandā uideri ad ecclesiā factā. p quā uoce

ad reprōssidēs futuras et quasi post cōsumationē sēcu
 li cum tēpus isurrectiōis aduenerit: dicatur ei exurge:
 Et quia sermo hic stati opus resurrectiōis assignat: tāq̄
 ex isurrectiōe clarior et splēdidior effecta inuitatur ad
 ignum et dicitur ei ueni proxia mea: speciosa mea colū
 ba mea quia hyems trāsiit. Hyemē sine dubio huius
 p̄sentis uitx procellas et turbies nominās: quibus hu
 mana uita tentatiōum procellis agitatur. Transiit ergo
 hyēs ista cus pluuis suis abiit sibi. Sibi entis uniusquis
 q; egit in hac uita dōne quod egit. Pricipium uero ipro
 missiōum futurarum flores: securis ad radicē arboris
 posita i cōsumationē sēculi ut exicdat dōne arborē non
 faciētē fructum bōum tps putatiōis itellige. Uocē ue
 ro turturis q̄ i litteris ipro missiōis auditur quā mā sue
 ti i haxeditatē suscipient: christi psonā facie ad facie et
 nō iā p speculum et i enigmate docentis aduerte Ficul
 nea uero q̄ germē suum producit tocuis cōgregatiōis
 isistorū fructus habeatur Ille uero sanctx et beatx āgelli
 ce uirtutes quibus electi quiq; et beati ex isurrectiōe so
 ciabuntur: qui erunt sicut āngeli dei ipse sunt uites flo
 rentes et uinex q̄ odorē suum unicuiq; anix et gratiā
 quā a cōditore suscepit prius: et nunc iterum pōitā ip
 auit ipriuit suauitateq; celestis odoris fetorē tandē abie
 ctā ab eis mortalitatis corruptiōisq; depellit Surge et
 ueni proxia mea colūba mea: in uelamento petre iuxta
 promurale. Ostende mihi facie tuā et auditā fac mihi
 uocem tuam quōdā uox tua suauis et facies tua spe
 ciosa Secundum propositi drammatīs ordinem spōsus
 qui saliens super montes cūliens p colles ad sponsam
 uenerit prospiciens eam et intueno per fēeltras secun
 do tam hoc dicit ad eā Surge. uēi. p̄xima mea specio
 sa mea. Nunc uero addit etiā hoc ut ostēderet ei locū
 ad quē uēire debeat qui locus sub uelamento et tegmē
 saxi sit positus: sit at idē locus nō tā iuxta murum quā
 iuxta promurale quoddā. Promurale at dicitur cum
 extra muros qui ābiunt ciuitatē alius ducitur murus
 et ē murus āte murum. Tum deide quasi iuerētix cau
 usa ip̄sa spōsa obiecta sit et uelata. petit ab ea sponsus
 ut uēiēs ad eum locum quē supra ostēdit utpote secū
 tiorē ibi et quasi iecto uelāme ostēdat facie suam. Et
 quia pro multa iuerētia taceret spōsa desiderat sponsus
 aliquādo etiā uocē eius audire et delectari i uerbis ei
 us et dicit ut auditā sibi faciat uocē suā. Videtur tāen
 q̄ nō ei pētius incognita sit facies eius: neq; uocis ei
 us ignarus sit: sed quia itercesserit allquid aut in quo
 nec facie eius uiderit nec uocē audierit. Iste sit proposi
 ti dramatis textus cui et hoc additur: quod ueris tps
 agi uideatur cum et flores apparuisse mēorātur in ter
 ra: et uox turturis p̄sōarē et germē arbores produxisse
 propter quod uelut opportuno tpe progidi prouocat
 spōsā q̄ sic dubio hyemē totā itra domus claustra isē
 derit. Sed hanc nullā mihi uidētur quātum ad historī
 cā narrationē ptinet utilitatē cōferre Legētibus aliquā
 saltē narratiōis ipsius seruare cōsequētiā sicut iceteris
 scripturx historis in uēis Unde necesse ē cūcta ad spiri
 talē trāssere itelligētā. Prio ergo itellige mihi anix
 hyemē: cum adhuc passidum fluctibus iactatur: et ui
 tiorum procellis ac duris malignorum spirituum flat
 bus uerberatur. In his posita non hortatur eā sermo
 dei foras eixre: sed itra semetipsā colligi et muniri un
 diq; ac cōtegi cōtra pniciosos malignorum spirituum
 flatus. Nulli tunc i diuinis litteris studiorum flores a
 pud eā: nec profundioris sapiētix secreta et icōndita
 mysteria quasi p uocē turturis isōant sed neq; odora
 tus eius gratix aliquid quasi ex uinex floribus icipit
 neq; usus eius tāquā i ficulnea germine delectatur:
 sed sufficit ut in tēpeltatibus tētationum a lapsu pecca
 dō

520

tituta ac munita permaneat. Quod si obtinerit ut ille
 sa perduret hyems transiit et uenit ei uer. Ver nanqz
 ei cit: cum quies animo datur. et tran quillitas mentis
 tunc ad eam uenit uerbum dei tunc eam uocat ad se
 et hortatur ut exeat non solum extra domum sed extra
 ciuitate idē nō solum extra carnis uitia efficiatur sed ex
 tra omne quicquid corporeum et uisibile cōtinetur in
 mundo. Nāqz figuraliter i lege ciuitate tā i superioribus
 euidēter ostēdimus. Euocatur ergo anima extra murus
 et usqz ad promurale productur: cum abiitēs et relin
 quēs ea quæ uidentur: et tēporalia sunt cōtendit ad ea:
 quæ nō uidentur et æterna sunt. Ostēditur autē ei iter
 litud sub uelamēto petræ agēdū nō sub aere nudo neqz
 ut patiat solis ardoris. Ne iterum fusca fiat: ne i te
 rum dicat: desepit me sol: propterea sub uelamēto pe
 træ agit hoc iter. Hoc autē ipsum uelamen nō uult ex frō
 dibz esse et aut linteis aut pellibus: sed petrā uult ei esse
 uelamē idē firma et solida christi dogmata. Ipsum nā
 qz esse petram. Paulus pronunciat dicens Petra aut
 em erat christus. Abisti ergo doctrinæ fide si obtegar
 ania et ueletur tuto potest ad illud peruenire secretum
 ubi reuelata fatie gloriā domini spcculetur. Merito
 autē uelamē istud petræ tutum creditur. quia et Salo
 mō de ea dicit i prouerbis quod uestigia serpētis non
 possint deprehēdi super petrā. Sic enim ait. Irria sunt
 quæ impossibille ē mibi itelligere et quartum quod igno
 ro. uestigia aquilæ uolātis: et uisā serpētis super petrā.
 et semitas nauis in pelago: et uisā uiri i iuuetute: Ser
 pentis ergo diaboli uestigia idē signa aliqua peccati. in
 hac petra quæ ē christus iueniri nō possunt: quia solus
 ē qui peccatū non fecit. Huius igitur petre uero uelamē
 aia tuto peruēit ad promuralē locū: idē ad cōtēplāda i
 corporalia et æterna. De hac eadē petra alia uerbi spe
 cie dauid in decimo septimo psalmo dicit. Et stauit su
 pra petram pedes meos. et direxit semitas meas. Nec
 mireris si apud dauid petra hæc quasi fundamētum et
 crepido ē animæ per quā pergīt ad deum et apud salo
 monem uelamen est animæ admystica sapientiæ secre
 ta tēdētis cum et ipse christus nunc uia dicatur per quā
 credētes incedunt nunc etiā præcurfor. sicut ait paulus
 In quod præcurfor introiuit pro nobis iesus. Simile ē
 illud quod per moysen dicitur a deo. Ecce posui te in
 foraminē petræ et uidebis posteriora mea. Igitur petra
 ista: quæ christus est: non est ex omni parte clausa sed ha
 bet foramina. Foramen uero est Petræ qui reuelat et i
 notescere facit hōinibus deum. nō ergo uidet patrē
 nisi filius. Nemo ergo uidit postrema dei: idest quæ in:
 postremis tēporibus fiunt: nisi positus in foraminē petræ
 scilicet cum ea christo reuelate didicerit. Et hic ergo sub
 uelamine petre animā proximā sibi effectā iustat sermo
 dei. ad prōuralē locum sicut supra tam diximus ad con
 tēplanda ea quæ non uidentur et æterna sunt et ibi dicit
 ad eam. Ostende mibi fatiē tuā: profecto ut uideat si
 nihil i uultu eius ueteris adhuc uelaminis habeatur:
 sed potest intrepidus obtutis gloriā domini speculari:
 ut hæc ipsa dicat: Et uidimus gloriā eius: gloriā tāquā
 unigēiti a patre plenum gratiæ et ueritatis. Sed et cū
 digna fuerit ut de ipsa dicatur sicut et de moyse dictum
 est quia moyses loquebatur et deus respondebat ei:
 tūc cōpletur in ea quod ait. Audiat fac mibi uocē tuā:
 Ingēs uero laus eius ostēditur i eo quod dicitur Uox
 tua suauis. Sicut eni sapiētissimus propheta dauid di
 cebat Suauis sit ei disputatio mea. Suauis autē est
 uox anime cū uerbum dei loquitur cum fide et dogma
 tibus ueritatis exponit: cum dispēsationes dei et iudicia
 eius explanatur. Si uero at stultiloquiū: aut scurrilitas
 aut uanitates de ore eius procedunt. aut uerbum otio

sum de quo redenda sit ratio in die iudicii: insuauis et
 in iocunda uox ista est. Ab hac uoce christus auertit
 auditū suū. Et ideo queqz perfecta anima ponit ori suo
 custodiam et ostium circūstātie labiis suis ut talē sēper
 sermonē proferat: qui sale cōditus det gratiā audienti
 bus et dicat de ea uerbum dei. Quia uox tua suauis.
 Sed et faties tua inquit spetiosa: Si intelligas illam
 faciē de qua Paulus dicit. Nos autem omnes reuela
 ta fatie. Et item cum dicit. tunc at facie ad faciē: tūc uide
 bis q̄ sit aīx facies q̄ laudetur a uerbo dei et spetiosa ef
 se dicatur. Illa sine dubio q̄ quotidie inouatur ad iagnē
 eius qui creauit eā q̄ nō habet i se maculā: aut rugā aut
 aliquid huiusmōi sed et facta et imaculata: qualē et ipse
 sibi exhibuit christus ecclesiā animas. s. q̄ ad perfectio
 nem uenerunt q̄ ones simul efficiunt corpus ecclesiæ.
 Quod corpus utiqz pulchrum uidebitur et decorum si
 animæ ex quibus corpus illud efficitur in omni pfectio
 nis decore pmāterint. Sicut enis cum ania i iracundia
 est turbatum: et serum reddit corporis uultum: Lum
 uero in māuetudie et trāquillitate p̄sistit placidum mi
 temqz reddīt aspectum ita et ecclesiæ facies pro uirtu
 tibus: et motibus credētum aut decora pronunciat
 aut turpis: secundum quod et scriptum legius uestigi
 um cordis in bonis uultus hilaris. Et itē alibi Lordis
 lxti faeies florida in tristitio at positi moestus est uul
 tus. Lor ergo lxtum est cum habet in se spiritum dei
 cuius primus fructus caritas est secundus gaudium
 est. Exis puto quosdā sapientes seculi assumpsisse illā
 sententiā que dicit Quia solus sapiens spetiosus ē omis
 autē nequā turpis ē. Superest nobis ut aliquid aper
 tius etiā de nomine promuralis dicamus. Quod licet
 supradiximus indicat murum: esse ante murum quod
 etiā in Esaiā hoc modo dicitur. Ponit murum et circa
 murum. Murus munitimētum ciuitatis ē. Alius uero
 murus ante murum: uel circa murum maiora et ualē
 diora munitimēta designat. Per quod ostenditur. quia
 euocās sermo dei animā et educēs eā a corporalibus
 negotiis et corporis sensibus docere eā de futuri secu
 li mysteriis cupit: et inde ei munitimēta cōquirere ut ipse
 futurorum munita et circūdata in nullo possit uel ille
 cebris uic: uel tribulatiōibz fatigari. Nūc etiā uideāus
 quomō hæc a christo ad ecclesiā dicatur que est proxia
 ei et spetiosa. Spetiosa autē nulli alii nisi soli ipsi. hoc
 enim significat: cum dicit spetiosa mea: hæc ergo exul
 citat christus et ipsi euāgelium resurrectionis anuntiat
 et ideo dicit Surge. ueni proxia mea: spetiosa a mea.
 Quia autē dedit ei pennas columbæ postea quam
 dormiuit in medio sortium media autē inter duos uo
 cationes israelis ecclesiā uocata est quia primo israel
 uocatus ē: post hec ubi ipse offendit et occidit uocata
 est ecclesiā gētium. cum autē plenitudo gentium intro
 serit tunc iterum omnis israel uocatus saluabitur. In
 medio ergo duarum sortium dormit ecclesiā. Et pro
 pter hoc dedit ei penas columbæ deargētatas quod si
 gnificat rationabiles pennas in sancti spiritus donis.
 Et posteriora dorsi eius uel i uiriditate auri ut quidā
 legunt: uel ut alii scriptū habēt. In pallore auri. Quod
 ostēdere potest: quia posterior illa uocatio: quam ex
 israel futurā dicit a postolus Non erit in obseruantia
 legis: sed in pretiositate fidei. Auri nanqz uiriditatis
 gerit. fides autē uirtutibus florens. Potest autem dici.
 In medio sortium dormire uel quiescere ecclesiā i me
 dio duorum testamentorum et pennæ eius deargen
 tate ex sensibus legis aurū i posterioribus dorsi eius in
 telligi euāgelici muneris donū. Ad hæc ergo ecclesiā
 dicit christus. Veni tu columba mea et ueni in operi
 mēto petræ: docēs eā ut opta uēiat: ne quid patiat

ab incurſantibus eam tētatōnibus: ſed ſub umbra petre
 incedat obiecta dicēs Spiritus uultus noſtri chriſtus
 dominus cui diximus. In umbra eius uiuēt: ſi gētibus
 Obiecta autē incedit et adoperta: quia debet poteſtatē
 habere ſup caput propter āgelos. Cum autē puenerit:
 ad promuralē locum idē ad futuri ſeculi ſtatim: ibi ad:
 eā dicit. **O**ſtēde mihi faciē tuā et auditā mihi fac uocem
 tuā: quia uox tua ſuauiſ eſt. **A**uditā uult fieri uocem ec
 cleſiæ ſux quia qui eū cōfeſſus fuerit corā hominibus:
 et ipſe cōfitebitur eum corā pa tre ſuo qui in cælis eſt .
Quia uox tua ſuauiſ ē: et quis nō fateatur ſuaue uocē
 eccleſiæ catholicæ fidē uerā cōfiteētis. Inſuaue uero et
 inuocundā eſſe hæreticorū uocē qui non dogmata uerit
 atis ſed blaſphemias in deum: et iniquitatē in excelsū
 loquuntur. **S**ic et faciēs eccleſiæ ſpetioſa eſt. Hæretico
 rum uero trupis et foeda: ſi quis eſt tamē qui bene nō
 uerit pulchritudinē uultus probare. Ideſt ſi quis ſpiri
 talis eſt: qui ſcit examinare ōnia. **N**ā apud imperitos
 et animales homines pulchriora uidētur mendaciū ſo
 phiſmata: quā dogmata ueritatis. **P**oſſumus autē ad
 huc de loco promurali etiā hoc addere q̄ promurale
 ſit patris in quo poſitus unigenitus filius enarrat ōia
 et enuntiat eccleſiæ ſux quæcunq̄ in ſecretis et abſcō
 ditis patris ſinibus cōtinētur. **U**nde et quidam ab eo
 e doctus dicebat. **D**eum nemo uidit unquā. Unigeni
 tus filius qui ē in ſinu patris. ipſe enarrauit. **I**lluc ergo
 euocat ſpōſā ſuā chriſtus ut et de ōnibus eā quæ apud
 patrem habētur edoceat et dicat. **Q**uia omnia uobis.
 nota ſeci. quæ audiui a patre meo: et ut iterum dicat.
Pater uolo ut ubi ego ſum: illuc ſit et miniſter meus.
Eapite uobis uulpes puſillas exterminātes uieas: et
 uinex noſtre florebut. **S**ecundum dramatis ordinē
 mutata eſt perſona. **N**ō enī tam ad ſpōſā ſed ad ſo
 dales loquitur ſpōſus: et ipſis dicit ut capiant uulpes
 puſillas quæ inſidiātur uineis ubi primum germē oſiē
 derint: nec ſinunt eas puenire ad florē. **E**apite ergo eas
 præcipit ſaluti et utilitati cōſulēs uinearum. **S**ed hæc
 ut coepimus ſpirituali expoſitiōe diſcutiēda ſunt. **E**t pu
 to q̄ ſi de aniā hæc que ſe uerbo dei cōiungit aduer
 tas: uulpes cōtrarix poteſtates et nequitiæ dæmonis
 intelligi debeant per cogitationes prauas et intelligē
 tiā peruerſā exterminātes in anima uirtutum florē et
 fructum fidei perimētes. **P**romiſſione igitur dei uer
 bi qui eſt dominus uirtutum mādat angelis ſuis: qui
 ad miniſterium miſſi ſunt propter eos qui hæreditaē
 capiunt ſalutis: ut capiāt ex una quaque anima huius
 modi cogitationes a dæmōnibus inſiſſas ut abiectis eis
 poſſint florē uirtutis afferre. **E**apit autē cogitatioē
 malas in eo cum ſuggerunt mētī non eſſe eas a deo
 ſed eſſe a maligno ſpiritu. et dāt aniæ diſcretionē ſpiri
 tuū ut intelligat q̄ ſit cogitatio ſecundum deum: et quæ
 ſit ex diabolo. **U**t autē ſcias eſſe cogitationes quas
 inmittit diabolus in cor hominum: uide in euangelio
 quod ſcriptum eſt. **C**um autē inmiſiſſet inquit diabo
 lus i cor iudæ ſchariotis ut traderet eum. **S**unt ergo
 huiusmodi cogitationes quæ a dæmonibus inſiſſuntur i
 cordibus hominum. **S**ed quia nō deest diuina prouidē
 tia: ne forte per huiusmodi importunitatē turbaretur
 libertas arbitrii: et nō eſſet iuſta cauſa iudicii. **I**ccirco
 benignis āgelis et amicis poteſtatibus hominum cura
 mādat: ut cum deceptores quaſi uulpes incurſare.
 coeperint animā hominē dextris auxiliis ſubleuetur.
Et ideo dicitur **E**apite uobis uulpes puſillas. **L**onpe
 tenter ſane cum ad huc puſillæ ſunt capi eas mandat
 et cōprehendī. **D**um enī cogitatio mala in inſiſſis eſt:
 facile poteſt abiici a corde. **N**ā ſi frequēter iteretur et
 diu permaneat: adducit aniā ſine dubio ad cōſeſum.

Et poſt cōſenſum intra cor ſuum cōfirmatum certum
 eſt quia ad peccati tendat effectum. **D**um ergo i inſiſſis
 eſt: et puſilla eſt: capi debet et abiici: ne ſi adulta fuerit
 et inueterata: iam nō poſſit expelli. **D**enique et iudas
 inſiſſum mali habuit in amore pecuniæ. **E**t hæc fuit illi
 uulpes puſilla. ſed ab hac cum uiderit dominus iudæ
 aniā quaſi florētem uineā ladi capere eā uolēs et abi
 cere ex eo cōmiſit ei pecuniæ loculos ut poſſidēs quod
 amabat a cupiditate ceſſaret: ſed ille utpote habēs ſui
 arbitrii libertatem nō eſt āplexus medici ſapientiā: ſed
 indulſit ſemetipſum illi magis cōſilio. quo extermina
 batur aniā ſua q̄ quo ſanabatur. **S**i uero hæc de chri
 ſto et eccleſiā intelligamus ſermo uidebitur ad docto
 res eccleſiæ dirigi et mādari eis de captione uulpiū
 exterminātium uineas. **U**lpes autē pueros docto
 res hæreticorum dogmatum poſſumus intelligere: qui
 per argumentorum calliditatem ſeducunt corda inno
 cētium: et uineā domini extermināt ne floreat in fide
 recta. **D**atur ergo præceptum doctoribus catholicis: ut
 dum adhuc puſillæ ſunt iſtæ uulpes et nōdum plures
 animas deceperunt ſed inſiſſum habet praua doctrina
 arguere hos et refrenare ſeſtinent et uerbo ueritatis
 cōtradicentes reuincere et capere hos aſſertionibus ue
 ris. **S**i enī permāſerint in principiis et indulſerint: ſer
 mo eorum ſicut cācer ſerpit: et fiet iſaabilis: ut multi
 inueniātur: qui decepti ab eis pugnare iam pro ipſis
 ſcipiāt: et deſedere ſuſcepti erroris auctores. **S**ic ergo
 puſillas dignum eſt uulpes capere. et dolosa hæretico
 rum ſophiſmata in ipſis ſtatim inſiſſis ueris aſſertionibus
 cōſutare. **U**t autem utriuſque expoſitiōnis noſtræ cui
 dentior clareſcat aſſertio cōgregemus ex diuinis uolu
 minibus: ſicubi animalis huius mentio facta eſt. **I**nueni
 mus ergo in lxxi pſalmo de impiis ita dicit **I**psi uero in
 uanum quaſſerunt aniā meā: itrobunt inferiora ter
 rx: tradentur i manus gladii: ps uulpiū erunt. **S**ed
 et in euangelio ſecundum matthæum ſaluator ad ſcri
 bā qui dicebat. **E**magiſter ſequar te quocunq̄ teris. re
 ſpondit **U**u ulpes foueas habent: et uolucres cæli nō
 dos: ubi requieſcāt. **F**ilius autem hominis non habet
 ubi caput ſuum reclinet. **S**imiliter autem et in euāge
 lio ſecundum **L**ucā ad eos qui dixerunt domino. **E**xi
 et uade hinc quia **H**erodes uult te occidere: reſpōdit
 ſeſus. **E**untes dicite uulpi hui. **E**cce ego eſiſſio dæmo
 nia et ſanitates perſiſſio hodie et cras: et i die tertia
 cōſummabor. **I**n libro quoq̄ iudicum ſampſon: cum
 ei uxor quæ erat ex genere philiſtinorum fuiſſet ei ab
 lata ait ad patrem eius **I**nnocens ſum ego hac uice
 ab allophyliſ quia faciā uobiscū mala. **E**t abiit **S**am
 pſon et accepiſ trecentas uulpes: et accepit lāpadas:
 et ligauit caudā ad caudā: et poſuit lāpada unā inter
 duas caudas uulpiū: et accendit ignem in lāpadibus
 et emiſit eas per meſſes alophylorū: et incendit ōnes
 meſſes eorum: et ſiipulas eorum: et uineas eorum:
 et oliueta eorum. **A**dhuc etiā i ſecundo libro **H**esdræ:
 ubi **T**obias āmanites impedit ædificationem eorum
 qui de captiuitate redierāt ut ædificarēt tēplū et murū
 ait ad allophylos **N**unquid iſti ſacrificabunt aut cō
 medent iolata in hoc loco? **N**onne aſcendent uulpes
 et deſtinent murum ipſorum quē ex lapidibus ædificāt.
Hæc ſunt interm quæ ad præſens nobis ex ſcripturis
 diuinis occurrere potuerunt in quibus animalis huius
 facta memoria eſt. ut ex iſis ſapies quiſq̄ lector pru
 denter poſſit cōiicere: ſi apta uſi ſumus expoſitione i
 hīs: q̄ propoſita ſunt nobis ad explanādū id quod ait.
Eapite uobis uulpes puſillas. **E**t quāuis opoſum ſit
 ſingula quæ exempli cauſa aſſumpſimus explanare:
 tamen quæ poterimus breuiter cōtingemus. **E**t prio
 d 4

de. lxii. psalmo uideāus: ubi cum iusti aimā psequerentur i
 pii ille psalebat dicēs. Ipi at in uanum quaxierunt aimā
 meā introibunt in inferiora terrā tradētur i māus glā
 dii ptes uulpium erunt. In quo utiqs ostēditur q̄ ua
 nis et iambus uerbis prauī doctores decipe uolentes
 aimā iusti itroire dicuntur in inferiora terrā utpo
 te sapiētes: et de terra loquētes atq̄ i inferiora eius. i. i
 profundum stulticiā descēdētes. Puto enī q̄ hi qui car
 naliter uiuunt quia sibi ipis tātum mō nocēt terra esse et
 i terra habitā dicuntur. Hi uero qui terrēis et carnalibz
 sensibus scripturas intelligunt et alios ita docēdo decē
 piūt. pro eo ipō q̄ argutias quas dā et argumēta carna
 lis et terrenā sapiētū cōsingāt in inferiora terrā dicā
 tur ingredi. Vel certe quia grauius delinquent qui terre
 na docēt q̄ qui ita uiuunt eis futura poena etiā graui
 or iminet. Idēq̄ ipi in māus gladii tradēdi prorbētā
 tur illius fortassis flāmei et uersatilis. Quomō at et pa
 rtes uulpū fiunt uideāus. Omnis ania aut ps ē dei: aut
 ps ē cuiuscumq̄ qui accepit potestātē sup homines. Nā
 cum diuideret altissimus gētes: et disperget filios adā:
 statuit fines gentium secundum numerum angelorum
 dei et facta ē portio dōmī iacob. Cum ergo cōstet unaz
 quāq̄ aimā aut in pte dei aut in pte esse alterius cuius
 libet quoniā quidem p arbitriū libertatē possibile est un
 umquēq̄ ex pte alterius trāsire: uel ad partem dei si
 melius ipō uiuante elegerit uel si nequius ad dēonuz
 portioē. Sic horuz mētio hētur i psālo. Qui i uāum quax
 ierunt ania iusti ptes erunt uulpium uelut si diceret
 et pessimorum: et nequissimorum dāmonum ptes eru
 nt: ut unaq̄q̄ maligna uirtus et dolosa: p quā deceptio
 nes et fraudes falsā sciētū introducta sunt figuratē u
 ulpes appellētur hi qui in hunc errorē deducuntur: et no
 lunt acquiescere sanis sermōibus dōmī nostri iesu chris
 ti et doctrinā q̄ secundum pietatē est: sed decipi se patiūt
 tur a talibus istū talium ptes uulpū sēt: et itroibūt cū
 eis i inferiora terrā. Ipi sunt et illi in quibus secundum
 euāgelium uulpes istā quas supra mēorauimus foueat
 hēre dicuntur in quibus hōmīs nō hēt: ubi caput
 suum iclinet. Herodē quoq̄ uulpē nōinatū pro sala
 ci calliditate cōdēdum ē. Nā si sapiō tercētaz uulpes coe
 pisse et colligasse p caudas atq̄ i tericisse lanpadas at
 dētē i medio caudarū atq̄ imississe p messes alophilo
 rum et incendisse eas cum stipulis et oliuetis uineisq̄
 mēoratur ualde mihi difficilis forma huius uel figure
 uidetur explanatio. Tentēus tāen aliqua ex eis pulsare
 pro uirtibus: et ponāus sicut expositio nra i superioribus
 cōtinet uulpes esse fallaces puerosq̄ doctores. Dōs
 sapiō qui ueri et fidelis imaginē tenet doctoris captes
 uerbo ueritatis caudam ad caudā colliget idest aduer
 santes sibi et diuersa a se iuicē sentientes docentesq̄
 confutet atq̄ ex ipsoz uerbis propositiones collecti
 onesq̄ accipiens in alophilorum segetem ignem cō
 clusionis emittat: et expropriis eozum argumentis o
 mnes eozum fructus atque uineas et oliueta pessā
 gērationis icendat. sed et ipse numerus tercētarum uul
 pium q̄ a semetipsis diuersa et dissōantes erāt triplices
 formā idicāt peccatorum. Omne enī peccatum: aut in
 facto aut in uerbo aut in cōsensu mētis admittitur. De
 rum ne illud quidē quod in secundo libro Desdrā scrip
 tum dixius pētus omittēdum ē. Ubi cum x̄dificatētur
 facta factorum. i. cum fides chris̄ti: et sanctorum eius
 mysteria cōderētur: iimici ueritatis fideiq̄ cōtrariū qui
 sunt sapiētes huius sc̄culi uidentes absq̄ grāmatica et
 peritā philosophica cōsurgere muros euāgelii: uelut
 cum irrisione quadā dicunt p̄facile hoc posse destrui calli
 ditate sermōis. p astutas fallacias: et argumēta dialec
 tica. Hxc iterim quātum breuitas potuit pati de assum

ptis exēplis dicta sufficiāt. Nunc iā adpropositum re
 uertāur. Videtur ergo i cāticocāticorum praeceptum da
 ri ab spōso aicis sibi uirtutibus ut capiāt et arguāt cōtra
 rias potestates: q̄ insidiātur aimabus hōinum: ne exter
 miēt eorum iitia fidei florēq̄ uirtutum sub spe sectā ali
 cuius et occultā sapiētū q̄ quasi uulpes i foueis: ita in
 his hōinibus qui semetipos ad hxc lectāda p̄buerit de
 litescunt et quo facilius cōfitari possint et argui: dum
 parua sit uulpes ipā et iitia haēt pessā psualitōis capi
 iubētur. Nā forte si cūerit et maiores fuerit uulpes ef
 sectā: iā neq̄ant ab aicis spōsi: sed ab ipō fortassis solo
 sponso capi poterūt. Sed et sc̄ti quiq̄ doctores et ma
 gistri ecclesie sicut acceperunt potestātē calcādi sup ser
 pētes et scorpiones: ita accipiunt potestātē etiā captēdi
 uulpes. Sic. n. data ē pōtas eis sup oēs uirtutē inimici
 Una sū dubio ex ceteris iimici uirtutibus ē uulpes q̄ ex
 terminat uineas: q̄q̄ cum adhuc parua ē capi iubetur:
 sic et i cētēso tricēso septio psalmo beatus dicitur qui
 tenet: et allidet puulos babilōis ad petrā. nec pmittit
 sēsum babilōum c̄cere i semetipō et augeri: sed cum ē
 in iniuis allidit eum et tenet ad petrā. tunc eis facile pi
 metur. Sic eis ordo explāatōis pcurrat. Capite uulpes
 nobis pusillas q̄ uulpes exterminat uineas florētes. Au
 od at dixit nobis hoc ē mihi spōso et spōsā. Vel certe
 mihi et nobis qui estis sodales mei. Potest at et ita ac
 cipi Capite uobis uulpes et post distictionē dici pusillas
 exterminates uineas ut pusillas nō tā ad uulpes q̄ ad uie
 eas referāus. ut uideātur pusilla quidē uiea externa
 ti posse. i. parua q̄q̄ ania et iitia habētes nō firma et
 robusta: laxi posse a cōtrariis potestatibus sicut i euāge
 lio dicitur. Si quis scādalisauerit unum de pusillis istis
 i quo ostēditur quia scādalisari nō pōt grādus et pfecta
 sed pusilla et rudis ania. sicut i psalmo dicitur. Pax mul
 ta diligētibus nomē tuum: et nō ē illis scādalum. Sill
 ergo exēplo pōt uideri q̄ pusilla q̄q̄ uiea icipiēs uide
 licet ania possit a uulpibus. i. malignis cogitationibus
 uel prauis doctoribus laxi. Perfecta uero et ualida nō
 possit. Sed si captiātur a hōis doctoribus uulpes istā:
 et abiiciātur ex ania tunc proficiet i uirtutibus: et flore
 bit in fide. Amen

Epistola Beati Hieronymi ad cyprianum: in qua pri
 mo ponit quid apud hebræos differant uel significant
 min et men et exponit finē psalmi octogesi octauī

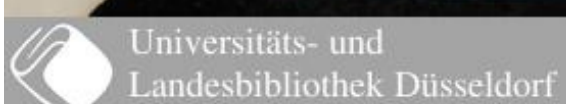
Ater Carissime Cypriane sc̄to p̄
 noscēs quia si scribatm extrā lite
 ra q̄ appellatur min exprit dextrā
 sic ē illud i nōme Bēiam qui. iterp
 tatur filius dextrā. Sin at men habeat diē uel dies so
 nat. Est at sēsus Numerum ānorū dierumq̄ nostro
 rum: quos i hoc sc̄culo uiuere deēuisti: ostende nobis
 ut p̄pareus nos aduētū tuo et cōtēpto errore mortali
 um ad te p̄gere festinēus. cupiāusq̄ p̄fētā tuā: et ad te
 festinemus corde sapiētī. Nihil. n. ita decipit humāum
 gēus q̄ q̄ dum ignorāt spatium uitæ suæ: longiorē sibi
 saeculi huius possessionē repromittunt. Unde et illud
 egregie dictum ē. Nullum tas senē esse: et sic decrepit: se
 nectutis: ut non se adhuc plus uno āno uiuere suspice
 tur. Ad hunc sēsum p̄tinet et illud quo dicitur. Cōmē
 to mortis tuæ et non peccabis. Qui se icordatur quo
 tidie moriturum cōtēnit p̄sēntia et ad futura festinat
 Hoc ē quod et dauid i alio loco p̄catur dicēs. Ne aufe
 ras me i dimidio dierum meorum priusq̄ abeas et nō
 subsistā. Quod ita exponitur. Ne eo tēpore factas me
 mori quādo adhuc putabā me esse uicturum et pecca
 ta corrigere p̄ poenitētiā. Si eis hoc feceris inētus i
 delictis meis esse cessābo. Non q̄ spe resurrectionis ne

get posse subsistere apud quē oēs qui in uitiis perseue-
 rauerint pro nihilo computantur. Vbi nos interpretari
 sumus eruditos corde in sapiētia alii trāstulerūt conpe-
 ditos: uerbi ambiguitate decepti. Si enī dicas **ΠΕΤΤΕ**
ΑΗΛΕΥΟΥΣ compeditos sin autē **ΠΕΤΤΕ** **ΔΕΥΛΕΥΟΥ**
 uo eruditos significat. Reuertere dñe usqz quo et exo-
 rabilis esto super seruos tuos. **Lxx** similiter Quia agi-
 mus poenitētiā et scientes uitx nostrx breuitatē ad te
 corde sapienti cupimus puenire. et tu dōme reuertere
 ad nos. Peccatis enī nostris lōge recesseras: et dimise-
 ras nos: ut ābulēus secundum uolūtātē et cogitātiōes
 nostras. Quod autē infert usqz quo illā habet intelligē-
 tiā: quā in duodecimo psalmo diximus **Usqz quo dōdie**
obliuisceris me in finē. Quē enī in angustia cōstitutus
 est: seruū ei uidetur dei auxiliū: et propterea impēsius
 deprecatur: ut cito domiū adiutorē sentiat: et nequa
 q̄ iratum iudicem sed placatum inueniat. **Imple nos**
matutina misericordia tua et laudabimus et lxtabimur
in cunctis diebus nostris. **Lxx** Repleti sumus mane
 misericordia tua et exultauimus et delectati sumus in
 dñibus diebus nostris. In cunctis pene locis hanc ha-
 bent **lxx** consuetudinē ut quod apud hebrxos i futu-
 rum ostenditur hoc illi quasi iam factum et p̄teritum
 referāt. Sic ergo nō ut illi uoluerunt: dicūt se ipeditos
 esse misericordia dei matutina atqz lxtatos: alioquin si
 hoc factum erat quomodo postea deprecantur et dicunt
 respice in seruos tuos et i opera tua. Sed totum hoc
 quod postulāt ideo deprecantur ut mereantur matutinā
 misericordiā eius. Quā cū fuerint cōsecuti: laudent eū
 atqz lxtentur in cunctis diebus uitx sux. **Uideatur autem**
in hī refurrectionis spem et xternx uitx p̄mia depreca-
ri dicētes: Imple nos matutina misericordia tua. Quod
 quidē et uigēsimi primi psalmi titulus sonat: qui pro-
 prie ad ministerium domini: et ad resurrectionē eius
 pertinēs inscribitur. Pro assūptioe matutina. **Lxtifica**
nos pro diebus quibus afflixisti nos: et annis quibus ul-
dimus mala. Et lazarus quia receperat mala i uita sua
 i sinu abrahx xterno quiescāt gaudio. Mala nō ea ap-
 pellat qux bonis cōtraria sunt: sed pro afflictione et an-
 gustiis ponit. Quibus malis et Sara afflixit Agar acil-
 lam suam et de quibus i euāgēlio scribitur Sufficit diei
 malitia sua. Quāto ergo in hoc seculo de persecutioni-
 bus paupertate inimicorum potentia uel morborum
 cruciatibus fuerimus afflicti tāto post resurrectionē in
 futuro maiora p̄mia cōsequemur. Pulchre autē nō
 dixit Sustinuumus mala. sed uidimus mala. Quis enī
 est homo qui uiuat et non uideat mortē? Quis non tā
 ad dissolutionem corporis referēda est q̄ ad multitu-
 dinē peccatorum. Juxta quā dicitur **Ania qux pecca-**
uerit ipsa morietur. Appareat apud seruos tuos opus
 tuum et gloria tua super filios eorum. Ergo in seruis
 suis ipse dominus operatur opus suum nec propria
 qui postulat salute cōtentus est: sed qux sit gloria filio-
 rum idest seruorum dei. Filios autem nō tā illos qui
 de eorum stirpe generati sunt q̄ discipulos accipe. De
 quibus et Paulus loquebatur: **Filios mei quos iterū**
parturio. Unde et Joānes apostolus **Secundum me-**
rita filiorum suorū profectusqz operum singulorū scri-
bit ad paruulos: scribit ad iuuenes: scribit ad patres. Et
 sit decor domū dei nostrī sup nos et opus manū tu-
 arum fac stabile super nos et opus manuum tuarum
 cōfirma. **Lxx.** Et sit splendor domini dei nostrī super
 nos et opus manuum nostrarum dirige super nos: et
 opus manuum nostrarum dirige. Vbi sunt qui liberī
 arbitrii sibi potestātē plaudētes i eo se putāt dei gratiā
 cōsecutos si habeāt potestātē faciendū uel non faciendū
 bona siue mala. Ecce hic beatus moyses post resurrecti-

onē quā postulauerat dicens. **Imple nos matutina mi-**
sericordia tua et laudabimus et lxtabimur in cunctis
diebus nostris nequaq̄ resurrexisse cōtētus ē se qz xter-
na uitx p̄mia cōsecutum: sed posulat ut decor domi-
ni dei sui sit super eos qui resurrexerunt et splēdeat i
animabz cordibusqz factorum et opera manuum eorū
ipe dirigat fatiatqz esse perpetua. Ipsiqz cōfirmet quic
quid in sanctis uidetur boni. Sicut enī humilitas de-
precatis meretur p̄mia: ita supbia cōfidētis dei auxilio
deseritur

Tractatus quartus secundx partis cōtinēs sermōes be-
ati Hierōymi aliquibz diebz festi accommodatos. Ser-
mo de natiuitate dominica in ipsius dei cōmēdationē
tibi aliqua de crucis trophxo.

HODIE VERVS SOL ortus
 est mundo: hodie in tenebris seculi
 lumen ingressum est: deus factus ē
 homo: ut homo deus fieri. Formā
 serui dominus accepit ut seruus uer-
 teretur in dominum: **Calorum habi-**
tator et conditor habitat in terris: ut homo colonus
terrē migraret ad calos. O dies omni sole lucidior: o
tēpus cunctis seculis expectatiū: quod p̄stolabātur
angeli: quod cherubin et seraphin et calorum ministe-
ria nesciebāt: hoc in nostro tēpore reuelatum ē: quod
illi uidebāt p̄ speculum et in enigmate: nos cernimus
in ueritate: qui populo israelitico p̄ Esaiā Hieremiam
exterosqz prophetas: nunc nobis per filium loquitur.
Uidete quid sit inter uetus testamētum et nouum. In
illo loquebatur per nebulam: nobis loquitur per sere-
num. Ibi deus uidebatur in rubo: hic de uirgine nasci-
tur. Ibi ignis erat populū peccata cōsumēs: hic homo
est populū peccata cōsumēs: im: mo ignoscēs seruis su-
is. Nemo enī potest peccata dimittere nisi solus deus.
Sive hodie dominus iesus natus siue hodie baptis-
tus est diuersa quidē opio fertur in mundo: et per tra-
ditionē uarietatē sentētia ē diuersa. Nobis illud cōstat
ad liquidum qz sane hodie natus est ex maria siue re-
natus ex baptismo: et natiuitatis carnis et spiritus no-
bis proficit utrumqz mysterium meum: utrumqz utilit-
tas mea est: Deus filius nō habebat necessarium ut na-
sceretur: ut baptisaretur. neqz enī peccatū fecerat quod
ei remitteretur in baptismo sed illius humilitas nra
sublimitas: illius crux nostra uictoria ē: illius patibulū
nostrum triumphus est. Gaudentes hoc signum leuemus
in humeris nostris. Victoriarum uexilla portemus: in
mortale lauacrum portemus in frontibus. Cum hoc si-
gnum diabolus cōspexerit in frontibus nostris: cōtrē iscit.
Qui aurata capitolia nō timent: crucē timent. Qui cōtē-
nunt sceptrā regalia: et purpurā cesarum: et dapes
christianorum sordes: et letumia pertimescunt. Deniqz
cum i Ezechiele propheta: cum omnes qui missi su-
erat angelus occidisset et interfectio coepisset a sanctis
illi tātum mō sospites reseruātur quos tau littera idest
crucis pictura seruauerit. Exultemus itaqz ad crucis
similitudines factas: in celo leuemus manus: cum sic
nos armatos dxmōnes uiderint opprimētur. Quādo
moyes erectas habebat manus uicebatur Amelech.
Si paululum ille cōciderāt inualecebāt antēna nauis
um et uelorū cornua sub figura nostrx crucis uolitāt:
aues ipsx quādo in sublimiora tolluntur et pendent p̄
aerē extēsis alis imitātur crucem. Sed et trophxa ipa
et uictoriā triumphorum ornāmēta crucis sunt: quam
nō solum in frontibus sed in manibus quoqz nostris ha-
bere debemus: ut si sic fuerimus armati: calcēs sup
aspidē et basiliscum. per domium nostrum iesum chri-
stum. cui est honor et gloria i secula seculorum. Amē

Sermo de Epiphania exponens graecum uocabulum et de saluatoris baptismo pertractans: cui accommodata et exponit psalmum uicesimum octauum Afferte domino.

Dies epiphātorū graeco nōine sic uocatur: Quod enī apud nos apparitōe uel ostēsiōe dīcuntur. Graeci epiphāniam uocāt. Hoc autē ideo quia dōminus noster hodie saluator apparuit ī tenebris. licet enī olīm natus esset ex **M**aria: et triginta iam annorum expleisset aetates tamen ignorabatur a mundo. Eo tēpore cognitus est: quo ad **J**oannē baptistam ut ī iordane baptisaretur aduenit: et uox de caelo patris intonātis audita est: **H**ic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacuit: quē pater de caelis mōstrauerat uoce: hunc spīritus sctus uersus ī columbā: et sup caput illius sedēs tactu quoq; ipō uoluit demonstrare: ne quis alius dei filius putaretur ex populo. Quid hac humilitate sublimius? quid hac uilitate nobilius? baptisatur a seruo: et a domīo filius appellatur. Inter publicanos et meretrices et peccatores ad lauacrum uēit: et sctior est baptista suo. Lauatur a **J**oāne ī carne. et ipse **J**oānem ī spīritu lauat. **A**qua quae cetera mundare cōsueuerunt domino nostro lauāte mūdare sunt: **J**ordanis fluuius qui eo tēpore quādo populum israhel eduxit **J**esus ad terrā repromissionis fuerat exsiccatus nunc mēbris domini tactis si potuisset undā uno loco **D**oluerat cōgregari ut domini corpus attingeret. **W**idete fratres quomodo id quod ī euangelio lectum est ī uigesimooctauo psalmo fuerat ante p̄dictus **V**ox domini sup aquas. **L**ocutus est enī dei filius ad **J**oannem **S**ine modo sic enī oportet nos implere omnem iusticiā. **S**equitur. **D**eus maiestatis intonatus quando pater filio testimonium reddidit dicens. **H**ic est filius meus dilectus ī quo mihi bene complacuit. **V**ox domini cōfringētis cādros. **B**aptisatus est christus et erecti prius: atq; sublimes dāmones corruerunt. **S**uccidit eos dominus tāq; cādros libani: et cōminuit eos dominus tāq; uitulus fragmēta arborum uentilās: et calcib; stirpes ī diuersa dispergēs. **E**t e contrario de saluatore quid dicitur et dilectus sicut filius unicomū filius crucis de quo dicitur ī cāntico **A**bacuc cornua ī manibus eius: ibi abscondit fortitudiē suā. **P**ostq; ergo dilectus iste crucifixus. est impletum est illud quod sequitur ī psalmo. **V**ox domini intercidentis flāmā ignis **I**llo enī baptisato et uniuerso mundo christo lauante mundato gebēn; ignis extinctus est. **V**ox domini cōcutiētis desertum. **D**eserta sunt ecclesia quae filios non habebat **A**d p̄dicationē christi deserta cōmota est. **E**t parturit et peperit: et nata ē ī una die gens tota simul illa: quae ante dicebatur desertum cades hoc est desertū sctitatis. siquidē quae nō habuerat sctitatē coepit parere ceruos et sctorum emittere greges: qui serpētes interficiunt: qui uenena cōtemnunt: quib; discurrētib; ī toto orbe et christi euāgelium p̄dicātibus ī tēplo eius omnes dicēt gloriā deo: dominus diluuium inhabitare facit: **C**ōsideremus totum orbē respiciamus barbaras natiōes romanum quoq; mēte **L**ustremus imperium: ubiq; ī christum credunt: ubiq; ī nostrum deum baptisatur: et ita fit ut nō una aqua: sed quodāmodo sit diluuium baptisatorum: quapropter consumatum est tabernaculum. **H**oc enī psalmi istius titulo p̄notatur. **Q**uonia ecclesia uiuis lapidib; extracta est. **A**fferamus dño filios dei: afferamus ei filios arietū apostolorum atq; sctorum: et imitemur saluatorē nostrum quia ipse et pastor: et agnus et aries appellatur: qui pro nobis imolatur ī aegypto: qui pro **J**israhel cornib; tene-

tur ī sentib; et dicamus. **D**ominus pascit me et nihil mihi deerit ī loco pascu: ibi me collocauit. **S**up aquā refectiois educauit me: cui est honor et gloria ī saecula saeculorum **A**men.

Sermo de quadagesima ad abstinentiā inuitans: ubi etiā de tentatione saluatoris: et mystico exitu de aegypto tractatur.

Quomodo miles sepe exercetur ad p̄xiliū et simulatis ictibus ueris postea uulneribus p̄paratur: **I**ta oīs quidē christianorum uita indiget abstinentia: sed maxime quando hostis prope ē. **E**t p̄paratū aduersus nos exercitum uincit inimicus. **O**mni seruis dei tempore ieiunandum est: sed tunc ap̄lius cum ad imolationē agni ad mysterium baptisatis: ad christi carnē et sāguies p̄paramur. **S**tati ut oues suas recedei uelle de proprio grege uiderit diabolus fremit trāscitur furit. et totis aduersus eas uiribus cōmouetur p̄re sibi extimās quāquid christo saluatur: et mox synagoga sua: quic quid ecclesiae uiuificatur. **Q**uia ergo fratres carissimi ad domini sacramentum quadagesima dierum ieiunio p̄paramur ieiunēs tot diebus pro peccatis nostris quot pro sceleribus nostris dominus ieiunauit. **I**llus post baptismum tentat diabolus. **N**ō enī sciebat eū ēē filium dei propterea negligebat. **P**eniq; postea cognoscere cupit ī tentatione dicens si filius dei es. dic ut lapides isti panes fiant: et si filius dei es mitte te deorsus. **N**os autē quia scit uelle filios dī fieri propterea expugnare nititur. et quasi serpens lubricus nostros inuoluerē pedes: ne ascendere ualeamus ad caelum. **S**i at dominum tentare ausus ē uersipellis et nequā quanto magis nos decipere nō timebit: si contra dei filius et figulum suum uas perditum repugnauit. quanto magis cōtra nos qui iserionis ab eo nature sumus simul audēbit insurgere? **S**i iustus uix saluabitur ipi et peccatores ubi permanebunt? **N**on quo dominus noster dīcipi potuerit a diabolo sed quō formā serui acceperat ī omnibus se tribuere uolens exemplus ut uero sibi ī sanctitate confidat cum etiā ille tētatur: quē nō possunt tentamēta superare. **H**oc totum iccirco replicauimus fratres carissimi. ut sollicita mente caueamus: ne exeuntes de aegypto: et sic per xl dies quasi per xl annos ad repromissionis terrā per heremum festinātes desideremus carnes et ollas aegyp̄ti: et a serpentibus mordeamur. **E**ximus de aegypto: quid nobis cum aegyp̄tiis cibis: qui habemus caelestē panē: terrea alimēta quid querimus? **R**elinquimus pharaonē iocemus auxiliū domini: ut nobis aegyp̄tius rex ī credentium baptisate sumergatur. ibi peant equi. et a se fortēs eius: ibi fremens aduersariū necetur exercitus nō murmuremus aduersus dominū: ne a domino pecciamur: non detrahāmus sacerdotib; nostris: et magis quicquid **S**eruemus q̄ a cibis licet et ciborū abūndātia sint fometa uitioris. **S**i aaron et maria cōtra moysē **M**urmurātes dei pro seruo suo senserunt uindictā q̄to magis si aliquis uestrum p̄positum suum uipeo ore lacerabit diuina sentētia punietur? **S**ed et sacerdotib; si p̄liciter p̄xcanēdū ē: ne duplici mēte sit: ne dñi abigāt potestātē. **S**i etiā moyses et aaron: qui ad aquā cōtradictionis uisi sunt fluctuare: nō meruerunt terrā repromissionis intrare. utiq; multo magis nos qui peccatorum premimur pōdere nō ualebimus fluuentis iordanis trāsire. et ad locum circuncisionis uenire id est ad **G**algala peruenire si scādalisauerimus unum de minimis istis: unde tā labores pastoris q̄ gregis fecunditas: tā ubertas mellis q̄ agricolae studius dñi horreus

preparetur. Toto nexu ac labore tendamus: ut digni efficiamur aduentu paschali: et carnis ac sanguine agni christi iesu Amen.

Sermo etiam in uigilia pasche de imolatione agni typici ubi quæ habetur i Exodo. xii. c. de ipso agno tēpe ac mō māducandi mystice interpretatur docēs tēpore eius agni etiā a propriis uxozibus abstinentiam.

Hodie fratres carissimi populus israel et uere homo uisus deū hoc quippe interpretatur israel egredi iubetur ex egypto. Hodie agnus dei qui tollit peccata mundi pro oīus salute iugulatur: hodie sanguine illius postes domozū: idest fratres nostræ depiguntur. hodie occiduntur egypti et a seruitute pharaōis populus dei liberatur. Hodie percuntuntur primogenita egyptiozū et israelitarū nō solū liberi sed et irrationabilia iumenta saluātur. Homines et iumenta saluos facies domine. **P**reparemus nos fratres carissimi ad imolationē agni et apprehēdamus illus: nō quādo dubia lux ē et adhuc lux cornua non impletur: nō quādo crescere incipit uel decrescere: sed quarta decima die idest lumine consumato atqz pfecto: quādo tota eius lāpas: totus eius orbis impletur. Nec putemus agnū istus anniculū ubi cūqz posse comedi. **P**recepit nobis ut in una illum comedamus domo: idest ne extra ecclesiā agnus imolari putemus. Ex quo māfestum ē qd iudai et heretici et oīa cōuenticula et dogmata puerozū: qui agnum in ecclesia nō comedunt nō eos agni carnes comedere. Is draconis qui datus uix psalterium in escā populū xthiopū. Quomō enī in diluuiō nō saluatur. nisi qui in arca fuerit. **N**oe et corruente hserico una tantūmō Raab meretrix. i. ecclesia creditis ex gētibz custoditur domus. Ita imolatōe agni nūc uē agnus occiditur: cui i una mactatur domo. **E**rit inquit uobis agnus imolatus. a agnis et hædīs suctis eius. **P**recepit ut i alio loco ut qui pzo mēse pascha facere nequirit. secundo faciat: iuxta qd et nunc iubetur qui nō pōt habere agnus saltē habeat hædus. **C**hristus enī non ex hædīs fit quos a sinistris stare iubet. Is pro diuersitate meritozū unicuiqz aut agnus aut hædus fiat. **Q**uæritur etiā cur non in die agnus iste imolatur: sed ad uespas. **D**iuus cā manifesta est. **D**omus enim noster atqz saluator in cōsumatione sæculozū paschus est. **U**nde et Joānes in epistola sua loquitur. **F**ilii nouissima hora ē. quādo autē nouissima hora ē finito die noctis incipit. **S**ed hoc intelligēdus ē qd quādiu i isto sæculo sumus. i. uersamur in egypto: nō sumus in luce sed in tenebris atqz caligine. Is ecclesia. i. luna quasi in nocte resplicdeat: tamē ueri solis nō ualemus splendorē hēre. **I**n una quoqz domo cōedētis carnes assas igni: et asina cuius amaritudiqz māducabitis: nō comedētis ex eis crudum aut coctus aqua sed tantus assus igni. **I**ubetur nobis ut panes abs fermēto ueteris malitiæ et nequitiæ comedamus. **D**e quo fermēto i euangelio dominus discipulis dicit. **E**uete a fermēto pharisozū. **E**t postea interpretatur fermētum pharisozū esse doctrinā. **E**t nos igitur si a doctrina sæculi istius uolumus eē alieni: et quasi extraneos a mundi conuersatione nos facei: psecutionibz et paxsurijs subiecti sumus. **E**t secundus apostolus **L**omedamus asyza synceritatis et ueritatis. **U**is intelligere qd dico: dicit qd uerum est: loqre quod syncerus ē: nullius psonā accipias nō diuitias non potentias: quālibz sit potēs: quālibet sit nobilis: si peccauerit corripe eum: et comedisti asyza synxritatis et ueritatis in amaritudine. **U**nde et apostolus ait. **I**nimicus factus sum uobis uera dicens

Et prouerbiū sæculi gentilis quoqz poeta exprimēs **O**bssequius inquit aicos: ueritas odius parit. **Q**uā autē sequitur non crudas carnes agni: nō elixas comedētis illud est ne scripturas diuinas quæ ueræ carnes agni sūt aut iuxta historiā tātus itelligamus: et sicut crudas eas assumamus i cibo: **A**ut rursus secundus hereticos qui buisdā allegorizis et nubilo interpretatōis ad pueria que qz dogmata deriuemus: et eneruemus eas: et sicut ueritate sublata umbras quasdam et imagines offēdamus sed itelligamus eas et iuxta historiā sicut scriptæ sūt et nihilominus eas spiritus sancti excoquamus ardore: et quicquid in illis secundus litterā uidetur incōgruus ē: uel clausus spiritali expositione pādamus: **E**aput eius pedibus et intestinis comedētis: **E**aput mihi uidetur agni illud quod in euāgelio Joānis scribitur. **I**n principio erat uerbus: et uerbus erat apud deus: et deus erat uerbus hoc erat i principio apud deus. **P**edes autē homo: quē pro nostra salute dignatus est assumere. **S**ed et aliter sentiri pōt. **E**aput itelligentia spiritalis pedes simplex iuxta historiā narratio. **I**n testia autē quicquid i trisecus in lra latet: quicquid in supposito nō uē. Is diligētī examinatione cōmolitus. atqz rumiatu a doctoribz profertur i medium: et qd putabatur ēe sædus et ideo rum: hoc repietur ēe uitale: **U**erbi gĩa **Q**uid turpius i scripturis dici pōt qd si ofex meretricē iubetur hēre uxozē: et Judas cum thamar nuru sua cōcubat: et Dauid Bethsabe adulterio sordidetur: et ona filius iudæ semen proficiat i terrā ne liberos generet. **H**æc si secundum litterā itelliguntur nonne a gētibz et incredulīs quibusqz quasi scripturarius stercoza cōdēnātur atqz irridētur? **S**ed si illa excutias: si laues: si spiritus sancti igne excoquas: uertetur in abuz: et quod putabatur inutile: inuenietur mysterius. **N**ō reliquetis de eo i māe: et oī nō cōterētis ex eo: et qd reliquus fuerit de eo usqz in mane igne cōburetis illud: nihil de carnis agni i futurum sæculus reseruemus: **Q**uātumcūqz possumus comedamus: qd si qua i ea fortia sunt dogmata uidellcet de ecclesiastica: de trinitate: de resurrectione: de aīa de angelis: et de ceteris huiusmodi. **H**æc nō iuxta nostrā opinionē prauis differamus interpretatōibus: et cōteramus illa: sed ita ut sunt fortia pēdicēs. **S**i quid autē quasi hōies et pterierit et nō poterim nō de carnis agni comedere. scire debemus quod i futuro sæculo doctrina spiritus sancti nobis aperiēdus sit: et comedemus illud. **S**ic autē comedētis illud. **L**umbi uestri accincti et calcamēta uestra in pedibus uestris: et baculus in māibz uestris: et comedētis illud cuius festiatiōe pascha ē enī domini dei nostri. **D**ucusqz pceptus est quales agni carnes comedere debeamus. **N**unc iubetur quo a nobis habitu comedēda sunt. **L**umbi inquit uestri accincti. **E**t ad apostolos dicitur. **S**it lumbi uestri accincti et lucerna ardētis in māibz uestris. **E**t Joānes zona pellice accingitur: et Helias nihil i se habēs molle atqz muliebre sed totus uirile et rigidus. **N**ō quippe hirsutus erat cingulum habuisse describitur. **E**t nos ergo si uolumus carnes agni comedere: mortificemus lumbos nostros: mortificemus opera carnis. **E**t hoc qd in Job de diabolo dicitur. **U**irtus eius i lumbis eius: et fortitudo eius in umbilico uētris eius occiditur in nobis ne caro cōcupiscat aduersus spiritus: sed spiritu opera carnis mortificemus et purificati uescemur agni carnis. **U**t autē sciamus fratres carissimi quoniam quicquid uxozī debitus reddat: uacare nō pōt oratiōi: nec de carnis agni comedē ut moy si pceptus ut populus qui ascēsurus erat ad mōtē oreb: ate tres dies purificetur: **E**t dauid cui uenisset ad Abimelech sacerdotē i terrogatus si mundi sunt pueri. **R**espōdit purificatos

P. 28

eos esse ab heri et nudius tertius. Si autē panes propositionis nō poterāt ab his qui uxores suas tetigerāt comedi: quanto magis panis ille qui de caelo dēscēdit: non pōt ab his qui conjugaliū paulo āte hātere cōplexibz uiolari atqz cōtingi? Non quo nuptias condēnemus (Hoc enī nō dicimus) sed quo eo tēpore quo carnes agni māducaturū sumus: uacare carnis optibz nō debeamus. Ad autē sequitur. Et calciamēta i pedibz uestris et baculus in māibus uestris. Hoc iubetur: ut quā diu in heremo huius saeculi gradimur calciati simus calciamētis pacis: nec ubi i deserto scorpius et coluber obēpat: nec ubi serpens plantā gradiētis iuadat. Ad si forte aduersum nos consurrexerit: habeamus uirgā i māibz et pcutiamus eus: et dicāns Virga tua et baculus tuus ipsa me cōsolata sunt: Vide et mysteriū scripturarū quādū p solitudines ābulamus necesse habemus hēre et pelles quibz pro calciamētis nostri tegantur pedes: Quādo uero terrā repromissionis itramus: dicitur nobis cū Iesu naue: Solue calciamēti tui corrigiā. Locus enī i quo stas factus ē. Et nos ergo qui itramus regna caeloz nō habebimus opus calciamētis: n̄ his p̄sidiis quibz custodimur i saeculo. Sicut nouus dicā agnū illū qui pro nobis occisus ē seqm̄r. Sed et de nobis dicit Joānes Isti sunt qui uestimēta sua nō coinquinauerūt uirgēs eis pmāserūt: qui sequūtur agnus quocunqz uadit: christū iesū: cui ē honor et gloria i saecula saeculorū.

Sermo de dominico paschae illius diei gloria attollē ac docēs spectamus i octauis et sabbatis i diē domini cum immutatum.

Don quo fratres carissimi quē mēte concepi et ore proferre sermonē: et cordis mei laticia lingua nō explicat. Hoc autē nō solum ego patior: qui cupio narrare: quā sentio: sed etiā et uos mecum patimini plus exultātes in conscientia quā in eloquio proferētes. Videtur mihi hāc dies ceteris diebus ēe lucidior. sol mundo clarior illuxisse. Astra quoqz oia et elemēta lxtari: et quā patiente domio proprius lumē retraxerāt: et fugerāt et noluerant creatorē suus aspicerē crucifixus: Hāc nunc uelatorē illum et ab inferis resurgētē suo si dicit pōt fulgore: suo prosequuntur offitio: credit caelum: credit terra: et lagena quā totum piscata ē: iudicos tenei nō potuit. Hāc dies quā fecit dominus: exultemus et lxtemur i ea: Quomō Maria uirgo mater dñi nostri inter oēs mulieres p̄cipatū tenet: ita iter ceteros dies hāc oīum dierū maior est. Rē nouā dico sed quā scripturārum uocibus cōprobatur. Hāc dies et una de septē: et extra septē ē. Hāc est dies quā appellatur octaua. Unde et i quibusdā psalmozū titulis supra scribitur pro octaua. Hāc ē in qua synagoga finitur: et ecclesia nascitur. Hāc i cuius numero octo aīx seruatae sunt in arca noe. Similiter inquit et Petrus Nos saluos fecit ecclesia. Hāc ē de qua ecclesiastes p̄cipit. Date p̄tes septē: date et octo. N̄ sunt octo gradus p̄ quos in Ezechiele templus dei scādīmus: Hāc octaua dies: ā cuius sacramēto et oīum nationum i christo fide octauis quoqz psalmus incipit. Doine doius n̄ q̄ admirabile ē nomē tuum i uniuersa terra. Et quid me necesse ē pluria et infinita replicare: dies me deficiet: si uoluerō dñe diei istius expōdere sacramētum. Hoc tamen dico q̄ uniuersa sabbati gratia et ātīqua illa festiuitas populū iudicorū diei istius solēnitāte mutata ē: Illi i sabbato nō fatiebāt opus seruire nos i die domica: hoc ē i die resurrectionis opus seruire nō facimus: quia uitius et peccatis nō seruim̄. Qui enī facit peccatus seruus ē peccati. Illi

de domibus suis nō egrediebantur: et nos de domo christi nō egredimur: sumus enī in ecclesia. Illi nō accendebāt ignē in die sabbati: nos ecōtrario accēdū nobis ignē spiritus sancti: et oē uitius excoquimus peccatorū: de quo igne dominus ait: Ignē ueni mittere i terrā et quē uolo ut ardeat desiderat dominus istum ignem ardere i nobis hoc ē secundus apostolum Spiritu nos facto feruere: ut nō frigescat i nobis caritas. Illi p̄ diē sabbati nō ābulabāt i uire. Perdiderunt eis illum qui dixit: ego sus uis. Nos autē dicimus: Beati immaculati in uia qui ambulāt in lege domini et iterus uia ueritatis elegi: et uia iustificationis tuarum doce me. Illi de sp̄itu dominus coronauerunt: Nos autē si fuerimus lapides p̄tiosos nostrus dominus coronabimus. Caput ipatorū huius saeculi ornat diadema. Nos ideo i capite nostri regis iponimur: ut ornemur a capite. Illi nō susceperunt christum et suscepturi sunt anticristum. Nos recepimus humilē filiū dei ut postea hēamus triumphātē. Ad extremus noster hircus ante domini imolatū altare: Illorum hircus anticristus consputus et maledictus proicitur in solitudines. Noster latro cum domo igreditur paradisi: Illorum latro hōicida atqz blasphemus moritur i peccato suo. Illis barrabas dimittitur: nobis christus occiditur. Pro quibus uniuersis fratres carissimi cōsona pariter uoce cantemus. Hāc dies quā fecit dominus exultemus et lxtemur in ea. Ignitā illā rompheā et paradisi ianuā quā nullus potuit effringere: hodie christus cus latrone reserauit. Ideo christus dixit ad angelos. Aperite mihi portas iustitiae ingressus i eas confitebor domio quā cum semel apta ē: nunq̄ credētibz clauditur. Ex eo tēpore quo passus ē dominus usqz ad p̄sentē diem sēper hāc porta clausa est et reserata: clausa ē peccatoribus et incredulis: reserata est iustis et credētibz. Per hāc ingressus ē petrus: ingressus ē paulus: p̄ hāc oēs sancti martyres intrauerunt: per hanc quotidie ā toto mundo iustoz aīx igrediuntur. Dux portae sunt porta paradisi et porta ecclesiae. Per portā ecclesiae itrans portas paradisi. Ita debemus uiuere ne eliciamur de domo illa: et electi foras a bestiis deuoremur: quas in alio loco propheta formidādas ait. Ne tradas domie bestiis aīas consuetū tibi: ecce dñs stans in paradisi ianua loquitur ad nos qui sumus i domo ipsius: quā quicunqz factorū igressus fuerit quāuis diabolus prohibeat: quāuis inimicus accuset: ipse ē siquidē accusator fratrum nostrorū: ipse ē uidez inimicus sicut i cetero uicesimo sexto psalmo dicitur. Qui factus fuerit nō cōfundetur cum loq̄tur inimicis suis i porta: in christo iesu cui ē honor et gloria i saecula saeculorū.

Alius sermo Beati Hieronymi de resurrectione dominica. In quo et dæmonis metum et desiderius patris in descēsu christi ad inferos cōtēplatur: et passioes quoqz ac resurrectionem ipsius ueteris testamenti figuris a nuntiata declarat.

Multa caelum: et in lxticia esto terra dies iste amplius nobis ex sepulchro radiauit q̄ de sole resulsit. Quet infernus: quia resolutus ē: gaudeat quia uisitatus ē: resulet quia ignotā lucem post saecula longa uidit: et in profunda noctis caligine respirauit. O pulchra lux q̄ ā candido calis fastigio promiscasti: et inter fluentia p̄pera sedētes in tenebris et umbra mortis subita claritate uisitasti. Cōfesti ergo aeterna nox infernorū christo descēdente resp̄lēdui: Siluit stridor ille lugentius: dirupta ceciderunt uicula dānatorū. Attonite mētes obstupuerunt: tortoz oīs simul officina ipsa cōtremuit cū

m. miki non

christum repente a suis sedibus uidit. **¶** Vox igitur fer
 ruginei sanctorum descendente christo talia inter se cxi
 p umbrosa silētia metu incubante sūmurmurant: Quis
 nā inquit ē iste terribilis et miro splendor? coruscus?
 nunq̄ talē noster excepit tartarus: nunq̄ i nostrā cater
 uā talē euomuit mundus: inuasor ē iste nō debitor: ef
 fractor ē nō p̄cator: iudicē uidemus n̄ supplicē: pugna
 re uēit nō succumbē: eripe nō māere: **¶** Vbi tā putatis
 sotii nostri Janitores dormiebāt dux iste debellator cla
 stra uexabat: iste si reus ēet: audax nō esset: si cum ali
 qua delicta fuscarēt nunq̄ fulgori suo nostras tenebras
 dissiparet: s̄ si deus ē: utquid huc uenit? si hō ē: quid p̄
 sumpsit? **¶** Si deus: quid i sepulchro facit? **¶** Si hō: quare
 captiuos soluit? **¶** Nun quidnā iste eius auctore nostro sce
 dus cōposuit? **¶** An forte et ipsius aggressū uicit et sic ad
 nostra regna trāsit? certe mortuus: certe uictus erat. **¶** I
 lusus ē p̄xliator noster i mundo: nesciuit quia hic stra
 gē procuraret inferno. o crux illa fallēs gaudia nostra .
 p lignus ditati sumus. p lignus euertimur: perit pote
 stas illa cunctis sēper populis formidata: nullus sub ca
 de nostra captiuus palpitauit. **¶** Si qd̄ gemēdū ē exultat
 nulq̄ audiantur antiqui fletus: nulli tas resonāt euulsa
 tus: ois mugitus gemētus obmutuit: putasne iste sine
 nio redibit exilio: nemo unq̄ ad nos uiuus itrauit: ne
 mo hic audax fuit: nemo hic carnifices terruit: nunq̄ i
 hac habitatione nigra sēp et fuligie cæca iocundum lu
 men apparuit: an forte sol de mundo migrauit. sed nec
 celum nobis astraq̄ parēt et tamē infernus lucet. **¶** Quid
 faciemus? quo cōuertēur? defēdere contra istum ouā
 tes domos et obtinere nostrā cateruā portarus custo
 dias nō ualemus: male itrauimus: tantā lucē obtene
 brare nequissimus: opprimere tanta uirtute p̄ditus nō
 ualemus: nostra quoq̄ urgeri colla cōspicimus: et de
 nostro insup̄ iteritu formidamus. **¶** Quid nobis e celo
 plagis recentioribus iusta ultione flagella uir? et n̄ a
 nocte cōtenti fuimus: antris nostris occultabamur: qua
 re radiis solis prodimur? quare uiolētta disturbamur?
 quare i nostris sedibus captiuamur? **¶** Vox igitur chri
 stus in illos crudeles ministros p̄catoris aties dirigit:
 atq̄ iplacabiles turmas framea dominica cōcidit. fre
 munt diri sub tortoī carnifices et rabidosis adacti siri
 doribus cōtabescunt ipsa quoq̄ antra ferrei cubilis in
 trante fortissimo a fortiore xternis uectibus colligātur
¶ Hoc nāq̄ ita futurus dominus ipse promiserat. dicēs
¶ Nemo intrat i domus fortis: et uasa eius diripit: nisi pri
 us alligauerit fortē: et sic uasa eius diripiet. **¶** Tristes ergo
 mox lugētēsq̄ diuturno squalore turbæ populiq̄ ue
 xati cōcurrunt: et ereptoris sui uestigiis aduoluuntur .
 Ecce apostolica dicta probantur. **¶** In nomine iesu oē ge
 nu flectatur celestius terrestrius et infernus. **¶** Vox igit̄
 captiuæ aīx de custodiis relaxata a tartaro prodeunt: re
 gnaq̄ celozus ista supplicatōe deplorāt **¶** Venisti iadē
 elementissie iesu: succurre iā et parce fessis. **¶** Nunc chri
 ste scuas extigie minas: iā miserādo resoluē mugitus
 idemisti uiuos cruce tua: eripe mortuos morte tua: pa
 ri nobis cum forte mundus ipse iterierat: Ad aduentus
 tum ois creatura p̄debat. te n̄ a tormēta suspirabāt:
 te sēper infernus iste pauebat. dum hic es absolue reos
 dum ascēderis defēde tuos. dū hic es uniuersa claustra
 soluātur: dum ascēderis nō claudātur. **¶** Tu solus caput
 draconis cōminuere potuisti: tu portas æreas: et uectes
 ferreos ualuisisti cōterere: pateat q̄sumus p̄cātibus iāua
 lux nō desit pia: et si redieris ad corpus maiestate tua:
 nō priuetur infernus potētia tua. **¶** Post audita itaq̄ p̄ces
 post cōpositas leges post diuersos i alta uozaginis fos
 sa terrores. **¶** Rex noster bodie de inferis triumphator
 et laureatus exiit. nec cādidatus offitium defuit: sed

lata cum p̄cipe suo ois beatorum turba processit. **¶** Sic
 in euāgelio scriptū ē: Quia resurgēte domio multa cor
 pora factozus qui dormierāt surrexerunt: et exeūtes de
 monumētis post resurrectionē uenerunt i ciuitatē factā
 apparueruntq̄ multis. **¶** Repedat igitur ad studiū suum
 triumphator iterus uiuus: ut nouert ois mundus quia
 rediuit ab inferis christus. **¶** Gloriantur ergo credentes
 plaudant manibus oēs gētes: quia rex nosrer et i sæcu
 lo triumphauit et iferos uicit: Beneficia dei nostri cus
 magna atq̄ mirifica sint: tamē nec noua probātur esse
 nec subita sed ab initio sæculi et p̄dicta sunt oraculis et
 p̄figurata mysteriis. **¶** Sacra dñi passionē ab ipsis mun
 di coalescētis exordis ueteris testamenti respōsa cecie
 runt: et ideo christum dominū p̄dicatus atq̄ nunciatū
 suis fidelibus apparere ex ipsorum libris ac uoluminib
 bus asserimus. ualidis absq̄ dubio nititur priuilegiis
 qui causam de aduersariis asserit instrumentis. **¶** Spec
 oīa uictoria est contrariam partem chartulis suis uelu
 ti propriis laqueis irretire: et testimoniorum suorum
 uocibus confutare: et xmulum suis telis euincere: ut
 oppugnatoris tui argumenta tuis probentur utilitat
 bus militare. **¶** Itaq̄ in domini nostri persona dum ex
 Adā primi hominis costa mater cunctorum uiuentiū
 Aeuā producit. **¶** Ex huius sacro latere ac salutarī uul
 nere ecclesia ois fidelis parens reparāda mōstratur
 In eius typo **¶** Abel uictus occiditur: et inoceus frater
 na tanq̄ iudaica ipietate mactatur. **¶** Dic idē dominus i
 nouissia mundi scenescētis xtate per figuras beati abra
 hā longaxi patris offertur ad uictimā. **¶** Quo tēpoī dus
 nouo sacrificio in unci filii sui iugulū pius p̄cida cōsur
 git ex iprouiso aries oculis eius appuit sic loquitur di
 uinus sermo: et uidit **¶** Abraas arietē inter uepres haxē
 tē cornib: **¶** Inter uepres iquit requiramus q̄ sit ista no
 uitas. i. i multitudie circumstātis peccatorum haxentē
 cornibus. i. ad crucis cornua clauorus affixiōe p̄dētē
 sicut i alio loco legimus cornua i māib eius sunt. **¶** Hoc
 ideo quia uenerādas māus eius patibuli brachia susce
 perunt. **¶** Inter uepres autē deputatus ē quādo spico ser
 to inocentia et iustitia auctor illusus ē. **¶** Ss altius itro
 spicere debēno: quidnā sit q̄ **¶** Isaac a patre altaribz ad
 mouetur: ac subito pro eo aries nō mutata sed duplica
 ta oblatione supponitur. **¶** Gemia hic adorāda substan
 tia redēptoria ostenditur. **¶** dei eni unigenitus offertur
 et uirginis primogenitus imolatur. **¶** Hoc quoq̄ domi
 nica passionis p̄figurabat insignia q̄ legimus beatum
 Helisam sepulchro cōditū iugesto a latronculis cada
 uere intra tumulū suus corpus extincti tactu sacri cor
 poris suscitasse. **¶** Quis hic alius p̄figurabatur nisi domi
 noster iesus christus qui resurrectionē a morte largitur
 et ultā sepultus opatur? **¶** In latronibus etenim mundus i
 propheta uirtutibz christus dominus recognosce. **¶** Ad
 huc celeberrime p̄ scripturas factas etiā i propheta: Jo
 ne laboribz et erumnis christi passio ac resurrectio p̄si
 gnatur. **¶** Hic **¶** Jonas qd̄ fidel n̄x nō arbitramur icogni
 tum typus gessisse domini p̄scribitur. **¶** Ipse eni domius
 dicē **¶** Sicut fuit **¶** Jonas in uētre ceti tribus diebz et tribz
 noctibus. **¶** Ita erit filius hōis in corde terræ tribz diebz
 et tribz noctibus. **¶** Dic eni **¶** Jonas ad p̄dicādū niniuitis
 iræ celestis offensā domio subēte dirigitur. **¶** Ss p̄cius
 tristē sententiā propheta populū cōuersione uacādā na
 ui profugus q̄ tarsus petebat igreditur: **¶** Ss nauis ex
 orta tēpestate turbatis sorte fluctibz datur: et faucibus
 ceti piscis dimeris excipitur. **¶** Sed pisce illatus eru
 tate depositus tertia die terris refunditur. **¶** Videte do
 miuus et in ueteri testamēto i serui forma mirabiliter
 apparere: **¶** Videte quomō se āteactis sæculis idicauit se
 cundum seruilis formæ humilitatē uentutū. **¶** Jd̄as iras

domini predicaturus ad magnam similitudinem destinatur ut
 bem dicitur. **A**dhuc .xl. dies et ninive subuertetur: et
 christus ad mundi mittitur ciuitate ut die salutis et pre-
 finitum iudicii tempus annuntiet. **J**onas nauis expetit: christus mundi
 turbibus exercetur: nisi **J**onas perditus detur: nauis
 nauis periculum non sedatur: sic et non liberatur eccle-
 sia: nisi christi morte saluetur. **N**autae dimissuri **J**ona ta-
 men uerentur et dicunt. **D**omine ne des super nos sanguis
 ne innocentem: none uobis uidetur nauitarius ipse pilati
 confessio esse: qui tradit christum tamen lauat manus suas
 et dicit: mundus ego sum a sanguine iusti huius: quod con-
 grue per personam gentilem fides gentium predicatur: dicit itaque
Jonas in oratione sua **T**olle igitur domine animas meas:
 quia mihi melior est mors quam uita. **D**icat hec rebus dominus
 noster iesus christus: **Q**uia melior est mihi mors quam uita:
 id est uiuens unam iudiciorum gerere saluare non potui: mori
 ar ut uniuersus mundus una morte saluetur. **J**ona ce-
 tus piscis excepit imersum: sed non contigit deuoratus: et
 quem malitia hominum perdidit: bestia esuriens custodiuit:
 pleni uisceribus fame patitur: et in perditione quam absorbit nil
 sibi licere miratur. **Q**uis est hic qui inter auidos rictus
 assumi potest: consumi non potest: cibus est corruptio non
 est. **T**raditur perditionis profundo: et seruatur ipsius mor-
 tis obsequio. **Q**uis est iste qui uastissimos sinus periculo-
 rum totus ingreditur: et altitudine conclusus imensa atque
 mortifera uitali aere pascat: et dimissus in alienam iram
 naturam in uitae exilium cum uita peregrinatur: et morti sua
 perites annuntiat mundi salutem. **P**uto quod hic est dominus
 noster iesus christus: quem saeva mors et explebilis belua
 in escam suam rapuit: et perditionem suam captiuam contremuit: contremuit
 inquam. **N**am si nouerat crucifixus: tamen quem memi-
 nerat reum non poterat tenere damnatum: quia culpam non
 facit poena sed causa. quasi solitum cibum perditum in ori-
 gine mundi hominem deuorauit: sed magna esse cibi ipsi
 us dignitatem praefocata cognouit atque ita diuinum come-
 morat et praecipit dominus pisci et euomit **J**ona in arti-
 dam. **P**raecipit morti saepe esurienti: praecipit abyssis: per-
 dit inferno ut mundo resituat saluatore. **E**uomit autem
 hoc debemus accipere quod ex imis uisceribus mortis me-
 retrix uita remeauerit: atque ea ex imis praecordiis infer-
 ni perditio exulcerata reddiderit. **V**idemus itaque in pro-
 pheta afflictionibus apertissime praefigurata et morte pa-
 riter et resurrectione. **Q**uapropter quod impletus cernis in
 seruo: credere non cuncteris in domino. **Q**uia cum ita sint
 praespicere o homo quantum ualeas: et proinde quid debeas:
 praespicere quantum ualeas ut tandem uilis esse tibi desinas: ut
 uel pro hoc erubescas subiacere uilis dedigneris: dum
 generositate tua de creatoris ac reparatoris dignitate
 metiris. **H**abet causas quibus te ipse confundat. cur idem
 gnis domus uicto corde subdatur cui aeterna gloria pro-
 mittitur: ac si gemino privilegio: qui dudum diuina ima-
 ginis participatione fulgebas efficeris etiam comertis
 nobilitate praeciosus. **V**nde quod fortis esse possis contra ho-
 stem tuum interroga statum tuum. quod tibi dominus ad
 bellandum in membris tuis mundi principem et spirituales ne-
 quitias superadas libera contulit facultate: ac sic impossi-
 bile non putes ut transferri obtineas in angelicas beatitu-
 dines: cum in hoc saeculo angelicas deuiceras potesta-
 tes. **N**on ergo te degeneret ac despectus faciat uita ques-
 nel factura probatur illustris protulisse: uel gratia. sed cur
 su fidelis christi sanguis ad superna fiducialiter extollat.
Nam qui se caelesti precio uident redemptos ad caelestia
 non dubitet praeparatos.

Sermo Beati Hieronymi ad Paulam et Eustochium ac
 uirgines reliquas de assumptione gloriosae dei genetri-
 cis in quo post praefationem quaestione **S**i cum corpore

assumpta sit. proponens et temere diffinire non audens in
 soluta relinquit. **G**esta ipsius post ascensionem domini
 contemplatur plurima ad gloriam eius ad beatam mariam mul-
 ta de mysterio incarnationis loquitur. et ad extremum
 ad ipsius imitationem uirginis exhortatur.

OBJIJS me o Paula et Eustochium imo caritas christi me compellit
 qui uobis dudum tractatibus loqui con-
 sueneram ut nouo loquendi genere san-
 ctis que nobiscum degunt uirginibus
 latino utens eloquio exhortationis
 gratia sermonem faciam de assumptione beatae et gloriosae
 saepe uirginis mariae more eorum qui declamatorie in
 ecclesiis solent loqui ad populum quod utique genus docere
 diu nec dum attigeram: sed quia negare nequeo quicquid
 iniungitis nimia uestra dilectione deuictus experiar. quod
 hortamini affectu infatum more balbutientius qui quae-
 cumque audierit fari gestiunt cum necdum possit ad ple-
 num uerba formare: maxime quia propter simpliciores
 quosque id me depromere compellitis ut habeat latior ser-
 mone quibus se occupet laudibus eadem die quibus ue-
 diuinis uacet lectionibus praesertim cum et eadem in multis se-
 stituitatibus multorum sanctorum patrum studia miro cu-
 derint eloquio. quae de hac quidem ueribus ubique in scri-
 pturis diuinis praedicata leguntur. **Q**uid enim aliud sonat
 euangelium: nisi nascere dominum ex maria uirgine et oia
 eius incrementa quousque fuit in mundo dumtaxat diuinis
 efferunt praesentibus. **P**orro ab exordio sancti euangelii **G**a-
 briel archangelus colloquente mariae didicisti. et **D**e
 inceptis plenius legisti reliqua: ad praesepem quoque o **P**au-
 la te teste nato puero multitudinem angelorum inter cre-
 pundia noui partus et querelas nescii ploratus profe-
 scens gloria in excelsis deo: et in terra pax hominibus
 bonae uoluntatis cantantem audisti: et radiantem stellam uidi-
 sti pastoribus insuper euangelisatibus cre didisti: **M**agos
 praeterea tria deferentes munera in uisione beatis oculis
 conspexisti: ipsa eadem munera bene intelligendo uotis o-
 bus fide deo obtulisti. **N**am et cum eisdem magis deum
 puerus in praesepem adorasti. **S**ed forte conuersa me de-
 latorum quod te prodideri clamabis. **A**d quod dico: **S**i celatum
 esse uolebas: teste conscientia mihi narrare ante praesepium:
 ubi plurimus lachrymata es non debueras: quoniam ut
 uerus fatear christi praesentia: etiam si uolueris aduratus
 neque tuas laudes oio tacere queo. **T**ecirco tu te interro-
 gent filia quas lacte nutris: **I**n ea melius referabis quam
 nescio si per speciem aliquam certe autem in spiritu uidisti: **V**nde
 uos o filia pulsatam matrem praesepium pulsatam ad ostium inui-
 tantis alicui quomodo tandem uobis apiantur: quae in se-
 ra sunt matris. **V**erum tamen de his quid plura dicam?
Quia saluatoris gesta et beatae **M**ariae obsequia: necnon
 actus uitae ex euangelio didicisti: et nunc quid superest
 ut ab aliquo doctore requiratis? **D**e assumptione tamen
 eius qualiter assumpta est: quia id uia deposcit intentio
 praesentia absens scribere uolens curauit quod absentia praesens
 deuotus obtulit ut habeat factus collegium uim in die ta-
 te solennitatis munus latinum sermone in quo discat tenera
 infantia lactis experiri dulcedines: et ad exiguis eximia co-
 gitare qualiter fauente deo per singulos annos tota haec die
 es expeditur in laudes et eius gaudium celebretur ne for-
 te si uenerit in manibus uestris illud apocryphus ad tra-
 situ eiusdem uirginis dubia pro certis recipiat: quod mul-
 ti latioris pietatis amore studio legendi carius amplectun-
 tur: praesertim cum ex his nihil aliud expediri potest pro cer-
 to nisi quod hodierna die gloriosa migravit a corpore.
Constitatur autem sepulchrum eius cernentibus nobis usque
 ad praesens in uallis **J**osaphat medio: quod uallis est iter mo-
 te suo et morte oliueti posita. quae et tu o **P**aula oculis

cōspexisti: ubi i eius honoꝝ fabricata ē ecclesia mīro la
pide tabulata i qua sepulta fuisse ut scire potestis ab oi
bus ibidē p̄dicatur. Sed nunc uacius ēē mansoleus
cernētibus ostēditur. Hæc iccirco dixeri: quia multi no
strorum dubitant: **D**rum assumpta fuerit simul cū cor
pore: An abierit relicto corpore. Quomō autē uel quo
tēpore: aut a quibus p̄sonis sanctissimus corpus eius i
de ablatu fuerit uel ibi trāspōsitus: **D**rum ne resurre
xerit nescitur. q̄uis nōnulli aluere. uelint eā resuscitā
tā et beata cum christo immortalitate in celestibus ue
siri. q̄ et de beato **J**oāne euāgelista eius ministro: cui
uirgini a christo uirgo cōmissa ē plurimū assueuerant.
quoniā in sepulchro eius ut fertur nō nisi māna iuent
tur: q̄ et scaturire cernitur. **U**erū tamē q̄d horus ue
rius cōteatur abigimus. **Q**uā tamē totum deo cui
nihil ipōssibile ē cōmittimus: q̄ aliquid temere diffini
re uelimus auctoritate nra q̄d nō probamus sicuti et d
his quos cum domio teste euāgelio credimus resurre
xisse. **S**z utrum redierunt in terrā puluerē certus non
hēmus: nisi q̄d legimus. Quia multa corpora sāctorū
qui dormierunt: surrexerunt et uenerunt i factā ciuita
tē. s. hierusalē et apparuerunt multis. **P**e quibus pro
fecto nōnulli doctorū sēserunt et etiā suis reliquerunt
i scriptis q̄d iā in illis cōpleta sūt p̄petua resurrectio. fa
tentur enī q̄ uerū testes nō essēt nisi et uera eorū esset
resurrectio. **U**nde et beatus **P**etrus dixisse legitur cus
de **D**auid loqueretur i testimoniū et sepulchrus iquit
eius apud nos ē quasi nō ausus sūt dicere q̄ ipse aut cor
pus eius apud nos ē sed tantus sepulchrus quo condit
us fuerat. hic aiunt resurrexisse et ipse cum ceteris sā
ctis: et ideo uacuum remansisse monumētus uti nunc
beata maria cernitur. **Q**d s̄c factum et de aliis quibus
libet locis scripturariū affirmare conātur q̄ iā cum chrī
sto regnēt resuscitati i aterna societate q̄ quia dō nihil
ē ipōssibile et nos de beata **M**aria factum abnuimus
q̄p̄ propter cautelā salua fide pio magis desiderio o
pinari oporteat q̄ icōsulte diffinire q̄d sine piculo ne
scitur: unde de his ex quibus certi sumus tātisq̄ loqua
mur et ad exhortationē nostrā qualicūq̄ sermōe ad
edificationē et honoꝝ nois dei: ut et religio seruetur
pio famulatu: et deuotio augeatur pro affectu. **Q**uo
niā hæc ē uirgo sola q̄ iteremū uniuersā hæreticā prauit
tate: sola sūt post deum q̄ nos cōfirmet i oi ueritate: su
isq̄ cōmendat meritis et precibus auxilietur ut et ipsi
digni iuentamur i eius laudibus. **Q**d si q̄ritur post ascē
sionē domini quid egerit: unus pro certo ē quia uirgo
sācta corpore ac mēte permansit: quā s̄c angelus **G**a
briel ac si celestis paranymphus intactā custodiuit. Et
Joānes apostolus et euāgelista: cui christus eā de cruce
cōmīsit uirgo uirginem seruauit: suisq̄ deseruuit obse
quio: nō q̄ eximius ille chorus sāctorū apostolorū eā
deseruerit: iter quos post resurrectionē intrās et extens
familiaris cōsulit de christi incarnatione. tāto siquides
uerius quāto ab initio plenus p̄ spiritus sanctum cun
cta dederat: et p̄spererat oculis uniuersa. Licet et apo
stoli p̄ eundē spiritum oia cognouerunt: et in oēs edoc
ti peruenerunt ueritatē. Quā s̄c beatā uirginē et si oēs
uenerati sunt discipuli ei q̄ famulabantur affectu dilec
tionis: **J**oānes tamē āplius et specialius usq̄ ad fines
uitæ qui sibi cōmissā accepit i suā quasi matrē filius cui
benignus magister de cruce. **M**ulier inquit ecce filius
tuus: ad discipulus autē ecce mater tua: ut uirgo uirgi
ni cohæretet ut deseruaret offitiosissime cura ad opitōnis
Md. n. pudicissima uirginitas alicui discipulorū recti
tis q̄ uirgini cōmēdatur ut esset ad iuicē grā societās et
floridus aspectus necnō et uenustus cōuersādū uernās
alternati pudicitiaris splēdor decoratus: una siquidē

uirginitatis i ambobus sed altera proportio in
maria: Altera quidē quia fecundior sed ipsa. **I**psa ue
ro sed altera: quia et si ipsa eadēq̄ icorruptio tamen
fecunditas integritatis longe gloriosior q̄ uirginitas.
Iccirco et fecunditas i illa tota deifica ē et uirginitas.
Alioquin nusq̄ secundus naturā nascēdi uirginitas ubi
fecunditas p̄dicatur: neq̄ fecunditas: ubi uirginitas
itegra conseruatur. **I**deoq̄ totū supercellunt de illa q̄
dicuntur quia sunt diuina atq̄ ineffabilia. **U**ndē uirgini
tas et fecunditas prolis suspēns nouitas ē: quamq̄
humana cernatur ex carne q̄d nascitur. **U**erū tamē et
si magnificētior multum uirginitas in **M**aria propter
gratū excellentiā. **U**na tamen itegritas carnis et una
uirginitas quæ ad iuicē quasi cognata sociantur. **H**inc quo
q̄ **J**oānes quicquid ē q̄d **M**aria genuit euāgelisādo
suo cōmēdat eloquio. q̄d i p̄cipio erat uerbū: et uer
bum erat apud deū: et deus erat uerbū. **H**oc quoq̄
uerbū q̄d erat i p̄cipio. apud deū erat: et deus erat
uerbū ipus. **D**eus genuit beata et gloriosa uirgo maria
ex se carnē factum. **I**ccirco et uirginitas lōge sacratioꝝ
et fecunditas ut ita dicā multo ineffabilior: q̄ suo po
tuerit ille explicare eloquio. **U**erū tamen quanto uirgi
nitas cognatioꝝ uirginitati: tanto beatus euāgelista ca
teris excellentior et uicinior uerbo. **I**deo quicquid est
q̄d uirgo genuit prout potuit hō p̄ spiritus factus nobis
reuerat manifestus et docuit. **E**xterum ad exēplum
humanæ uitæ cōuersatio eius post ascēsiōē domini ge
neraliter cus apostolis fuit quousq̄ dispunguntur sicuti
Lucas meminit dicēs. q̄ regressi quidē a monte oliue
ti hierosolimā uenerunt: et ascēderunt i cenaculū ubi
māebāt: **P**etrus et **J**oānes. **J**acobus et **A**ndreas **P**hī
lippus et **T**omas. **B**artholomeus et **M**attheus **J**aco
bus alphei et **S**imō zelotes et **J**udas **J**acobi. **H**i oēs i
quit erant perseverantes i unanimitate i oratione cum
mulieribus: et maria matre iesu et fratribus eius. **H**ec
iesu ascēdente cum quibus uirgo uacat i schola uirtu
tum et meditatur i lege mādatū dei ut et ipsa sit for
ma disciplinæ christi et exēplum p̄fectionis uirginibus
cōuersatur autē cum testibus sanctæ resurrectionis et ipa
testis: cōuersatur cū senatoribus cali intra curiā para dī
si: sub spiritus sancti disciplina et magisterio diuinæ ma
gestatis inuēitur prima beata maria iter primos sūmi
regis cohæredes quorū uita nō erat iā de terris. **I**n
quibus christus p̄xliabatur sed de calis. **H**ic ascēdisse
leguntur i cenaculū i quo pascha dignissime celebra
tur: ubi quippe manebant cum maria matre iesu unanī
miter aspirati i caritate p̄seuerātes i oratione donec
induerētur uirtute ex alto: **E**xperāt enī iā orare qui
dudum cum domino conuersantes uirtutibus et mira
culis pascebantur: **E**t bene p̄seuerabāt i oratione ni
hil hāsistantes. donec acciperent munera spiritus san
cti quæ posebant. **Q**uos et uos o filia imitamini quæ
i schola christi permanere uouistis p̄seuerate i oratio
nibus unanimitate uiuētis quousq̄ intrare possitis gau
dia aterne uitæ quo beata uirgo feliciter hodie in
tra pascha aternæ uiriditatis ubi una societās ciuitum
supnoꝝ: ubi dulcis solēntas angelorū: ubi post labo
res: et erumnas felix et suauis resectio aiaris. **H**odie
nāq̄ gloriosa sēp uirgo maria ascēdit calos. rogo gau
dete. quia ut fateor ineffabiliter sublimata cum christo
regnat i aternū. **R**egia mundi hodie de terris et de
presenti seculo neq̄ eripitur. **I**terus dico gaudete quia
secura d̄ sua imarcessibili gloria ad cali iā puenit pala
tium. **E**xultate i q̄ et gaudete et lætetur ois orbis quia
hodie oibus nobis eius iterueniētibus meritis salus au
cta ē: uobis quoq̄ diligētibus eā honor et uirtus una

cum reliquis uirginibus sacris aplior praestatur et gra. **I**ecirco dilectissimi letamini et laudate quia si deus oī prophético i sanctis suis laudare iubemur: multo magis eum i hac celebritate beatæ uirginis marie matris eius oportet cum hymnis et canticis diligēter extollei et dignis deo subilare pconis ac mysticis honoraū muneribus. Nulli dubius quin totum ad gloriā laudis eius pertineat quicquid digne genitrici sue ipseus fuerit ac solemniter attributū. Ex quo timeo satis et ualē p timeo dum uestris cupio parere profectibus ne forte sicut iprobis ita et idignus laudator iueniar profecto cum nec sactitas uel facundia suppeditet: ut beatā et gloriosā uirginē mariā digne laudare queā: quoniā ut iterum fateor quicquid humāno dici pōt uerbis minus ē a laude celi quia diuinis ē et āgelicis excellentius p dicata et laudata paxcōis: a prophetis quidē pronuntiatā: a patriarchis figuris et anigmatibus pfigurata ab euāgelistis exhibita et mōstrata: ab āgelo uenerabiliter et offitiosissime salutata. Præterea qualis et quāta ē et ab eodē diuinitus declaratur cum ait. **Aue maria** grā plena dominus tecum benedicta tu i mulieribus. Talibus nanqz decebat uirginē mariā oppignorari muneribus ut esset gratia plena: quæ dedit cælis gloriā: terris dñe pacē: quæ refudit fidē gētibz: finē uicis: uitæ ordinē moribz disciplinā. et bene ad uirginē angelus mittitur quia sēper ē angelis cognata uirginitas. profecto i carne pter carnē uiuere nō terrena uita ē: sed cælestis: **W**nde i carne angelicā uitā acquirere: maius ē meritum q̄ haberi. **E**ssē enī angelus felicitatis ē: ēē uero uirginē uirtutis: dum hoc obtinere uiribus mittitur cum gratia: q̄ habet angelus ex natura. **U**trumqz tamē et ēē uirgines et angelum diuini muneris ē offitius nō humanū. **Aue** inquit gratia plēa **E**t bene plena quia ceteris p partes p̄statur: marie uero simul se tota ifudit gratiæ plētudo. **H**oc quippe canit dauid. **D**escēdet sicut pluuia i uellus. **D**ellus itaqz cum sit de corpore: nescit corporis passionē. **S**ic et uirginitas cui sit i carne nescit uitia carnis. **E**xlestis plane iber i uirgineum uellus placido se effudit elapsu et tota diuinitatis unda se cōtulit i carne: quādo uerbus caro factus ē: ac deide p crucis patibulum expressum terris oibus pluuia salutis effudit: et illud dīa gratiæ humāno p̄stitit mētibz. **D**ominus tecum inquit mira res **E**t ita erat cum uirgine qui ad uirginē mittit angelus: et p̄cessit nuntium suus deus sed a deo nō recessit nec teneri potuit locis: qui oibus hētur i locis: et totus ubiqz ē: sic quo nihil totū: ergo uerbus patris nunq̄ a patre discedēs: hō proprie nobis fieri dignatus ē: secreto suo mysterio: q̄ ipse nouit. **Q**ui quoniā totū suscepit q̄ ē hominis hō totus ē et totum accipiens q̄ dei ē: **N**ō aliud ē q̄ deus. qui natus ē ex maria ēē nō potuit. **S**cit enī deus oia et pōt: propterea quia ita est sciuit se ac potuit i utero uirginis sic sui corruptiōe miserat atqz uniri: ut unus ēet christus deus et hō: una psona: unaqz substātia. **O**b quod dei genitrix electa et p̄ electa iure ab angelo gratia salutatur et p̄dicatur plena uere plēa p quā largo sp̄ritus sacti ibre p̄fusa ē ois creatura: et ideo satis eas deuotissime primus angelus ueneratur et salutatur. **C**iratur itaqz ipse qualis aut quanta sit quā salutatur. **N**ō enī simplex uel cōsueta erat ista salutatio: sed oī admiratione dignissima. **S**iquidē uenerationis fuit delati oblatio muneris famulatus obsequiū quia si et i sactis patribz et prophetis grā fuisse creditur: nō tamē eatenus plena. **I**n mariā uero totus grā quæ i christo ē plētudo uenit quanq̄ aliter. **E**t ideo iquit **B**enedicta tu iter mulieres idest plus b̄ndicta quā oēs mulieres. **A**c per hoc quicquid maledictiōis ifusū ē p **E**uā: totum abstulit benedictio. **M**ariæ. **I**nsuper et

gratiā refudit christi ortus quā non habuit prius ois mundus. **I**gitur q̄ natura nō habuit usus nesciuit: ignorauit rō: mēs nō capit humana pauet cælus: stupet terra: creatura etiā ois cælestis miratur. **H**oc totus ē q̄ p **G**abrielē marie diuinitus nunciatur et p christus adimpletur. **Q**uia de cā de tali tātaqz loqui me idignus fateor: sed et puto q̄ nemo sit qui p̄sumat nisi qui quāta sit quæ p̄duntur p̄tius ignorat. **T**amē et si nemo ad hęc idoneus inuenitur uotis oibus cessat nō debet quod sērit. **W**nde sermo diuinus cum de peccato age ret i psalmis **S**acrificiū iquit laudis honorificabit me protinus addidit **E**t illic ē iter quo ostēdā illi salutare dei **A**c si patenter dicat. **N**ic iter laudis ē ad æternam laudē sic sic māsura. **S**s nemo apprehēdet illud nisi ego p̄monstrauero. **P**ropterea carissima quia iter salutis nix i laudibus saluatoris ē **D**ortor uos: et cōmoneo in hac sacra solēnitāte genitricis dei marie nolite cessare a laudibus: **Q**d si uirgo es: gaude quia meruisti esse et tu quod laudas tantus cura ut sis q̄ digne laudare possis. **Q**uod si cōtinēs ē casta ē uenerat et lauda quia nō aliunde cōstat ut possis ēē casta q̄ ex grā christi quæ fuit plenissime i maria quā laudas. **Q**d si cōiugata certe aut peccatrix nihilominus cōsitere: et lauda quoniā idē misericordia oibus profluxit et gratia ut laudēt: **E**t q̄p̄tus nō sit speciosa laus i ore peccatoris nō cessare a laude: quia idē tibi promittitur uēia: **W**nde et oibus ut laudes alioquin nisi iuxta modulū ingenti nū deus laudare i sactis suis studeamus: quomō eum secundū quod canimus iuxta multitudinē magnitudinis eius laudare poterius. oio quippe p̄mittēdus nō ē q̄ impleturi sumus quādoqz quod dicitur **B**eatī qui habitant i domo tua domie: i secula seculorum laudabunt te. **I**nterdū uero quia imēsus ē q̄ uoce nō possumus nec facundia ualemus exequamur uotis: et medullis cordis quia magnus et bonus ē atqz imēsus tātus ac talis quātus et qualē ipse se nouit ore ac sp̄ritu cōfiteamur ad iusticiā et salutē. **H**inc ergo oēs p̄ter festiuitatē gloriose sēper uirginis marie deuotissime celebrēus: quia hęc ē dies p̄clara i qua meruit exultari sup choros angelorum et peruēire ultra q̄ nix humanitatis ē natura ubi nō substātia tollitur: sed gloriæ magnitudo mōstratur cuius eleuatur i dextrā patris: ubi christus pro nobis introiit p̄t̄fex factus in æternus ad celi palatiū **H**ęc ē in quā dies in qua usqz ad throni celsitudinē in temerata mater et uirgo processit atqz i regni solio sublimata post christus gloriosa resedit. **S**ic itaqz ubique cōfidēter sacta dei cāit ecclesia: q̄ de nullo alio sactorum fas ē credē: ut ultra āgelorum et archangelorum dignitatē merito trāscēderit quia et si similitudo reprobmittitur sactis ueritas nō negatur. **H**oc quippe priuilegius nō naturæ ē s̄s grā beatæ uirginis marie a qua natus ē ipse deus et hō. **I**ecirco et ipa plus ē meritū et nō natura q̄ uirgo et hō. **W**nde et si ceteræ uirgines imitātur **M**ariā illā usqz ad cōceptū partus et **G**abrielis nouæ salutatiōis obsequiū deinceps totus diuinitus q̄ opatur in ea teste angelo sp̄ritus sactus et uirtus altissimi obumbrabit te **A**nte hoc ip̄s s̄x uirginis æternus q̄p̄tus mundus q̄p̄tus impolutus et aliēus a cōtagiōe peccati q̄p̄tus sactus tamē adhuc utilitate humanitatis induitur ut ita dicā ut si lana cādidissima suisqz coloris dealbata. **A**d quā s̄e cum accessisset sp̄ritus sactus quasi ipsa eadēqz lana cum insicitur s̄guine cōdili uel muricis uertitur in purpurā. uersa ē et ipsa sine costu in matrē ut nō sit ita admodus q̄ fuerat s̄s purpura uerissima ad indumētū et gloriā summi regis diuinitas aptissime dedicata ut nulli deinceps cauti usu fore

mīo licuērit nisi dō: quippe ut ita loquar beata et glorioſa uirgo maria pmutata ē eo mō q̄p̄tū dudum icōparabilis eſſet uniuersis quæ ſub celo ſunt uirginibus ut decenter poſſet i ſe ſuſcipere diuinitatis admixtionē ſalua utraqs natura tamē cum gr̄a repletur eus ſpiritu ſancto refunditur: cum uirtute altiffimī obumbratur ſit p̄cioſior meritis: celſis ſublīmior: faſtigiiſ: pulchrior ſāctitate: glorioſior ſuorum p̄rogatiuis meritorum. Ita ut nullis iā uirginibus ſit ipſa eadēqz mācipāda niſi diuinis. unde o ſāctiffime uirgines eſſi imitari oportet tantā ac talē uirginē tā q̄ p̄clarā uenerari multū cōuēit et ultra angelicā quodā mō dignitatē quātus ſas ē eus gaudio digniſſime offerri quæ ut diximus nō temere p̄ chriſti gratiā ſup choros angelorum exaltata deuotiſſie hodie p̄dicatur quia p̄ceſſit eā deus et ſaluator noſter ex ea uera fide genitus ad caeleſtia ut pararet ei ſic ipe ſuis re promiſſit diſcipulis i athereis māſionibus locuz. Vnc quoqz Dauid propheta oli gratulabundus chriſto canit. **A** ſūmo inquit celo egreſſus eius: et occurſus eius uſqz ad ſummus eius. **A**ſcēdit ergo eadē gloriā reſumpturus licet nō amiſerit quā prius habuerat atē q̄ mūdus fieret. **A**ſcēdit et p̄parauit huic ſāctiffix ac glorioſiffimæ uirgini locum imortalitatis: ut cum eo ignat poſſet in p̄petuum: et hæc ē huius p̄ſentis diei diuini feſtiuitas i qua glorioſa et ſolix ad athereis peruēnit thalamū. **Q**uæ p̄fecto feſtiuitas: ſicut beata **M**aria icōparabilis ē uirginibus ceteris: ita incōparabilis eſt oius ſāctorum feſtiuitatibus: et admirāda ē etiā āgelicis uirtutibus propter quod ex p̄ſona ſup̄ioris diuini in eius aſcēſione admirans ſpiritus ſāctus ait in cāctico. **Q**uæ ē iſta quæ aſcēdit per desertus ſicut uirgula ſumī ex aromatibus. **E**t bene quaſi uirgula ſumī quia gr̄a cū et delicata quia diuinis extenuata diſciplinis: et cōcremata intus i holocaustis icēdio p̄i amoris et deſiderio caritatis. **U**t uirgula iquit ſumī ex aromatibus nimirus: quia multis repleta ē uirtutibus odoribus: manās ex ea flagrabat ſuauiſſimus odor etiā ſpiritus angelicis. **A**ſcēdebat autē dei genitrix de deserto p̄ſentis ſæculi uirga de radice leſſe oli exorta ſed mirabatur electorum aīx p̄x gaudio quæ nā eēt q̄ etiā meritorum uirtutibus angelorum uinceret dignitatē. **D**e qua rursus idē ſpiritus ſanctus in eiſdē cāctico. **Q**uæ ē iquit iſta quæ aſcēdit quaſi aurore cōſurgēs pulchra ut luna: electa ut ſol terribilis ut caſtrorum acies ordinata: admiratur autē ſpiritus ſāctus quia oēs de aſcēſu huius uirginis admirantes facit. q̄ quaſi noui diluculi aurore rutilās aſcēſu ſuo reſplēdeat multis freta et uallata ſāctorum agminibus. **U**nde dicitur terribilis ut caſtrorum acies ordinata. **S**i quidē terribilis ſuis facta uirtutibus ut caſtrorum acies ordiata admodus hinc ide ſāctorum ſulta p̄ſidit: pulchra ut luna imo pulchrior q̄ luna: quia tam ſie defectu ſui corruſcat caeleſtibus illuſtra fulgoribus. **E**lecta ut ſol a fulgore uirtutis quia ipe elegit eā ſol iuſticia ut naſceretur ex ea. **A**d cuius p̄fecto exequis quātus ſas ē crederi famulabatur angeli et uniuersæ calorum cōgratulabatur curie. **N**ec mirū quia honor maternus eius ē: qui ē natus ex ea: quē oīs calorum ordo ueneratur et adoratur ſup ſe eleuatus cum patre in ſede maiestatis dñi. **L**egimus igitur q̄ ſæpe ad funera et ad ſepulturas quorumlibet ſāctorum āgelos aduēſſe: et ex equis eorum obſequia p̄ſtituſſe: necnō et aīx electorum uſqz ad calos eus hymnis et laudibus detuliſſe: ubi et utriusqz ſexus chori cōmemorantur frequēter auditi laudesqz ceciniſſe iterea et q̄ p̄ſpicatius ē multo nō nūq̄ lumine eoiſdē reſplēduiſſe. **I**n ſup et adhuc uiuentes in carne ibidē miri odoris fragrantia diuini p̄ſeſſe. **Q**uā ſi ad recreādā ſpē dilectiffimæ ſilix et ad corroborādā

fidē interdū aſtātius ſaluator noſter chriſtus ob merita ſuorum āplius cōprobāda et tāta dignatus ē exhibere p̄ ſuos calū miſtros circa deſunctos quātō magis credēdum ē hodierna die militiā calorum cum ſuis agminibus feſtine ob uſā ueniſſe genitrici dei eāqz igēti lumine circumfulſiſſe: et uſqz ad thronus oli ſibi etiā atē mundi cōſtitutionē paratus cum laudibus et cāctico ſpiritalibus p̄duxiſſe: **N**ulli dubius quin oēs illā caeleſtē hieruſalē. tunc exultante ieffabili læticia: tunc ſocundatā ēe i eſtimabili caritate: tunc eus oī gratulatiōe ſubilaſſe: quoniam feſtiuitas hæc q̄ nobis hodie reuoluitur annua illis oibus facta ē continua. **N**ec imerito. **E**reditur enī q̄ ſaluator noſter oium ipſe q̄p̄tū datur itelligi p̄ ſe totus feſtinus occurrit et eus gaudio eaz ſecus i trono collocauit. **A**lias autē quomō ipeſſe creditur q̄ i lege ipe p̄cepit: **H**onora patrē tuum et matrē tuā. **P**orro q̄ patrē honorauerit ipſe ſibi teſtis ē cum ad iudicos ait: **E**go gloriā meā nō quæro: ē qui quærat et iudicet: ſed honorifico patrē meum et uos ihonoratiſ me: **D**e matre uero euāgelista cum redirent ueniēs nazareth ait. **E**rat ſubditus illis. **S**ed alia ē natura qua deus pater ſecundus ſe honoratur. **A**lia qua idēz parētibz ſubditur. **I**n utraqz tamē unus idēqz chriſtus recte creditur eo q̄ caro factum ē et hitauit i nobis: unus emanuel quod ē nobiſcū deus. **H**æc quippe unione diuinitatis atqz humanitatis cōfuſā idiuiſiqz fides catholica ſeruat. **Q**uā ſane itelligēdo cognoſcit naturalis atqz ſecundus ſubſiſtentiā cōuentio unitatis ut neqz cōuerſo i altera trā duarum ſubſtantiarū partes recipiatur neqz diuiſio. **S**ic nāqz credere honorari ē matrē domini: quæ et deum nobis genuit et hominē: neqz homines ſie deo neqz ſine homine deus: ſed deus et homines unum et uerum iēſus chriſtus. **A**lioquin dei genitrix didi nō poſſet. q̄ multi hæreticorum negare conati ſunt: niſi deus uere genuiſſet icarnatus. **E**t propterea duali i chriſto recte conſitemur natiuitates. **U**nā uidelicet de patre ſine matre ſine initio et ſine t̄p̄e ſempiternā et cōternam deo patri: alterā de matre cum tempore: quando miſerationes induens et miſericordiā ſpontanea uoluntate ad nos deſcendit natus deus hō: **A**c per hoc iuxta ueritatē et matris geſtatur utero qui ſēper deus agnoſcitur. **H**ic etiā theotocon eaz ueraciter cōſtemur dei ſcilicet genitricē: necnō chriſtotocon nō q̄ uerbis carnē ſecum detulerit: neqz oli p̄ſatæ carnī copulatum ſit: ſed tunc quando uerbus caro factus eſt: ex carne uirginis diuinitatis atqz humanitatis ſubſtātia in utero ita cōfuſe unitur ut una p̄ſona ſit hō et chriſtus. **E**x duabz ſiquidem naturalis ſine cōfuſione alterius nō niſi unus iuctatur iſinitus iēſus dominus manens deus i forma dei qui ſem et ipſū exinanituit formā ſerui accipiens: manēs unus idēqz i forma ſerui q̄ accepit. **T**otus quippe deus i carne uirginis de qua natus eſt et totus hō. **H**inc quoqz apoſtolus in quo iquit habitat oīs plenitudo diuinitatis corporaliter quapropter o ſilix eſtote prudentes ſicut ſerpentes et ſiplices ſic columbæ ut ex prudentia p̄fecte: intelligentiæ āulus fidei uix et margaritiæ pro qua omnia reliquiſtis integrā inuolotāqz ſeruetis ne dotē ſimul et arā ſpiritus ſancti quod abſit p̄datis. diligentius itaqz procurete ſi quomō ſiplicitas columbæ q̄ fuit i maria illaſa inuolotāqz in uobis cuſtodatur: de qua **S**alomō in cāctico quaſi in eius laudes **D**eni colūba mea imaculata mea. **T**ā enī hyemī abī et reſceſſit. **N**ac deinde inquit: ueni de libāo ueni: nec i merito ergo de libano uenire iubetur quia libāns cādī datio interpretatur. **E**rat. n. cādī data beata **M**aria multis meritorum uirtutibus: et dealbata niue candidior ſpiritus ſancti muneribus ſimplicitatem columbæ in

omnibus repræsentatio. quoniam quicquid in ea gestum est totum puritas et simplicitas: totum ueritas et gratia fuit: totum misericordia et iusticia quæ de celo prospexit. Et ideo immaculata quia in nullo corrupta. Circumdedit enim uirum in utero sicut Jeremias sanctus testatur: et non aliunde accepit. Patet inquit dominus nouum super terram: et mulier circumdabit uirum. Vere nouum et omnium nouitatum supereminens nouitas uirtutum quando deum quem ferre non potest mundus neque uidere aliquis ut uiuere possit sic ingressus est hospitium uentris ut corporale claustrum nesciret: sicque gestatus ut totus deus in eo esset: et sic inde exiit: ut. Ezechiel testatur omnino clausus est fons signatus: emissiones tuæ paradus. Vere hortus deliciarum: in quo cõsita sunt uniuersa florũ genera et adornamẽta uirtutum: Sicque cõclusus ut nesciat uiolari neque corrupti ullis insidiatorum fraudibus. Fons itaque signatus sigillo totius trinitatis ex quo fons uitæ manat: In cuius lumine omnes uidebimus lumẽ: Quia iuxta Joannẽ ipse est qui illuminat omẽs hominẽ uentem in hunc mundum. Cuius profecto emissio uentris superioris ciuium omniũ est paradus. De isto namque uentris agro patriarcha Isaac longe adorans atebat dicens Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni quem benedixit dominus: quous putẽ parum intelligentes quod priores sancti minus de christo intellexerit mysterium incarnationis eius et ipsi eadẽ saluati sit gratia. Unde cõstat tempus non p̄iudicasse sacramentis uniti hõis ac dei. ita ut ita esset in illo p̄ unitatẽ personæ ab initio scilicet qui necdum erat natus ex Maria uirgine quã multis scripturarum declaratur in dictis. Unde dominus ad iudæos Antequam Abraam inquit fieret ego sus: quibus utique uerbis ostendit se qui loquebatur in eo s̄p̄ fuisse mysterio unitatis quã ut cõmẽdaret Antequam Abraam inquit fieret ego sũ. Nam Abraam antequam fieret humanitatis est breuitas: Ego autẽ sus aternitas nature declaratur: In qua nimirum aternitate itas se fuisse qui loquebatur p̄ sacramentum suæ incarnationis insuat. Quod apostolus Judas uolens dilucidare aptius: Jesus inquit populus ex gypto saluans secundo eos qui non crediderunt perdidit. Et alibi Paulus Neque tẽtemus christus sicut quidã ex eis tentauerunt: Nõ quia Jesus eet aut christus natus ex Maria: Sed quia in illo unito dei filio ita unitas personæ cõmẽdatur: quæ occulta erat in mysterio. Quod et alibi euidenter Qui elegit nos inquit ante mundi cõstitutionẽ in ipso quia profecto quicquid deus fecit ab initio christus totus fecit p̄ unitatẽ sacramenti. Et ideo ita Jesus erat in filio qui educebat populum et christus in eo qui tẽtabatur: quoniam semp̄ p̄ sacramentũ unitatẽ in deo fuisse nõ dubitatur. Alioquin nisi ita credideris aut christus deus nõ erit oio aut contra prophetã deus recẽs eẽ uidebitur: Sed ne talibus quatiatur calumnio scrutãdæ sunt scripturæ: in quibus unitas in christo cõmẽdatur personæ quoniam non p̄iudicat tẽpore ne unus s̄p̄p̄ dicatur. Sic quoque beatus Petrus loquẽs de patribus ait Per gratiã domini dei nri Jesu christi credimus saluari quẽadmodum et illi. Namque illos dominus solus ducebat et nõ erat eius deus alienus: Unde nec nobiscum deus recẽs quia unus idẽ quẽ: qui et eorũ ductor fuit et noster per passionẽ carnis suæ redẽptor: unus siquidẽ sua in carne: unus in sacramẽto atque unus in spiritu: nec admittit oio ut alius filius hõis: alius filius dei intelligatur: qui nec tẽpore p̄ scribitur: nec passioẽ superatur: is totus deus in christus et christus in deus trãsiit ut quicquid dei filius est christus dicatur: et quicquid in carne christus p̄tulit: id deus p̄tulisse recte credatur: Alioquin si ad rões respicias et ad sensus humanos neque ita bastenus potuerunt inter

se cõuenire deitas et humana cõditio: Conenerunt tamen in christo et unus ex abobus Emanuel. Unde mihi uideatur quod altitudinẽ mysterii diligẽter intelligẽt et uidere nõ potuerunt: qui aut duos filios certe aut aliud christus quod dei filius existimauerunt. Quapropter nec nos hominẽ seorsus colimus quod fas si est nec adoramus. Sed deus magis incarnatus qui propriũ sibi corpus aiatum uniuert: ita ut deus uerbum caro fieret: et nõ in aliũ quẽ libet sed in semetipsus: qui unus et uerus dei filius s̄p̄p̄ erat. Icirco nõ alius quod eundẽ ipsiusque filius dei et colimus et adoramus qui nihil in se pro asũpto homine est auctus. Nihil quod uerbus caro factus est immutatus uel imutatus. Et ideo unus idẽque s̄p̄p̄ filius eius deo patre adoratur nõ nouus: nõ recẽs ex tẽpore nõ aliẽus a natura uel genere. Quod si nouum tibi uideatur propter quod hominẽ assumpsit noueris quod hoc s̄p̄p̄ cum eo et in eius cõsilio fuit ut sic fieret et nunc quãdo plenitudo tẽporis uent id factus est quod in christo s̄p̄p̄ factum fuit. Talibus quippe priores sancti diuinitus affitebãtur adorantibus. talibus inspirabãtur de christo p̄lagis quod nasciturus esset in mundo: in quo eet omnis salus et benedictio aternæ hereditatis. Istæ siquidẽ sunt fidei uestes istæ quibus priores sancti uestiebãtur: Istæ quas rebecca in mo spiritu sanctus secus domũ habuit quibus iduit Jacob filium suum. Alias autẽ nisi ab spiritu sancto seruata domi et prolata esset quid miri odoris in eis dẽ pater Isaac hauriret ita ut diceret eius p̄fessisset uestimẽtorum fragrantias. Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni quem benedixit dominus: Sed forte dicitur est aliquis quid ad rebecca spiritus sanctus pertinet cum multis in locis personæ pro deo figuratæ accipiãtur. Verũ tamẽ et sanctus spiritus in hebreo ruba sermone genere dicitur nõ quod se xus in deus monstretur imo ne forte suspicetur sub regula trium liguarum spiritus sanctus diuersimode accipitur. In hebreo scilicet ut dixi sermone genere legitur. In graeco uero ne sexus in eo credatur πνευμα neutro inuenitur: et in latine masculinũ eẽ decernitur. Qui nimirum spiritus sanctus p̄ rebecca bene intelligitur. Et ideo totum est in mysterio quod geritur ut p̄ uestimẽtorum fragrantia christus annuntietur quem nos omnes quicunq; baptisamus iduimus in quo benedixit nos nõ qualecunq; sed oio ut apostolus Maria loqui incipiens a benedictione exorsus ait Benedicta tu in mulieribus et benedictus fructus uentris tui. Cuius profecto in spiritu lãge odorem trahens pater Isaac benedicebat filium in quo caelestis ois benedictio mundo effloruit: et bene ab eo plẽus ager dicitur: quia plẽa gratia uirgo Maria pronuntiat: De cuius utero fructus creditibus effulsit: Et nos inquit euangelista de plenitudine eius accepimus gratias pro gratia: Quapropter obsecrosus o filia talẽ ac tantã gratiã ne in uacuis recipiatis quæ est in christo Jesu in quo est deus et hõ sic unitus in una eadẽque personã ut legatur quod sepe in scripturis diuinis. Homo deo cõternus propter unionẽ substantiæ: ac deinde deus homini uideatur cõpassus. Cum nec inimitabilis sit hõ: nec passibilis deus: tamẽ sic unitus est deus suo corpori ut nullã patiatur fieri inter deũ et hominẽ humana opinio distantiã. Ne forte quod absit alius filius dei alius filius hominis credatur: præsertim quia scriptura diuina sic cõnectit et in corporat deũ et hominẽ ut nec in tẽpore hominẽ admodum quis a deo nec in passioẽ possit discernere deũ ab homine. Unde si ad tẽpore respicias inuenies s̄p̄p̄ filium hõis eius filio dei. Si ad passionẽ inuenies s̄p̄p̄ eius filio hominis eundẽ dei filium ita unitus et indiuiduus quã ad uocẽ scripturæ p̄tinet: ut nec homo separari a deo tẽpore: nec ab homine deus ualeat passioẽ. Siquidẽ

ut hanc apertius intelligatis ipsius christi uerba discutite
Nemo inquit ascendit in caelum nisi qui de caelo descendit filius hominis qui est in caelis. Quis est quod loquitur? christus utique: ubi rogo tunc erat cum haec loqueretur? In terra scilicet. et quomodo se de caelo antequam nasceretur descendisse testatur etiam et cum loquitur in caelo se esse factum eundemque filium hominis esse dicit cum utique de caelo nisi deus descendere non potuerit: et cum in terris loquitur non nisi unus idemque christus est. Et haec mira et admirabilis nouitas imo omnis nouitatis supereminens nouitas nouitatis. Quia nisi diligenter uirgo prudens ab exordio facti euangelii animaduertas magis errare in omni scriptura uideberis diuina: quam intelligere ueritate. **E**st igitur unum eundemque christum secundum utraque formas operatum humanitatis. scilicet ac diuinitatis: et per hoc duas extitisse operationes: operata est enim utraque forma uel natura cum alterius communiione quam proprius habuit uerbo siquidem operante quod uerbi est: et carne exequente quod carnis erat: communiante siquidem et uerbo in eadem operatione: dicitur et idem deus atque homo in una substantia uel persona sic diuinitate aut commixtione creditur et praecognita una identitas praedicatur. **P**eruntiam deus uerbus est et non caro: quamquam carne rationaliter aetate assumpsit. Haecque sibi unitate naturalis: et secundum substantiam coniuuit. Similiter et caro est animata et non uerbus: licet dei uerbi caro conspecta sit et uisa. **U**nde et **J**oanes quod fuit ab initio et quod audiuius inquit et uisimus et perspeximus et manus nostrae tractauerunt de uerbo uita: profecto cum nemo deum uerbum uidere aut possit tractare manibus nisi per sacra mentum uniti sibi hominis: quia nimirum unitio tanta mira est ut discerni nequeat. **A**lioqui quod fuit ab initio uerbum quomodo recte dicitur hoc totus esse quod apostoli audierant quod uiderant: quod manibus tractauerant: nisi quia christus unus idemque erat? **A**c per hoc quod audierant quod uiderant quod manibus tractauerant: uerbum uita erat: et nihil aliud ex duabus naturis quam unus iuxta substantiam uel personam. **D**icitur et quod unus idemque manens filius unigenitus idem separatus in utriusque naturis conspiciatur: et quae sunt eiusdem substantiae naturaliter operatur secundum unicuique essentialem qualitate uel naturalem proprietate qui si natura haberet singulari et incommuni non ageret utique. **N**unc autem emanet deus unus est et in eo ipso uterque idem deus et homo quae utriusque naturae sunt ueraciter gessit secundum aliud aliter que gesta sunt operans. **E**rgo secundum quod deus idem ipse est egit que diuina sunt: secundum quod homo idem ipse est que humana sunt seipsum uolens ostendere: quod deus idem ipse est et homo est: et idem ipse tantum que diuina sunt agit quam que humana similiter et loquitur. **E**t non alius quidem miracula operatus est: alius perpetravit humana passionesque sustinuit: sed unus idemque christus dei filius atque hominis filius qui et diuina gessit et humana. **S**iquidem inseparabiliter atque indiuise communes christus habuit actiones. **S**ed intelligenda sunt ipsorum operum qualitates comprehendendaque sepe ad quae prouebatur humilitas carnis: et ad quae inclinatur altitudo diuinitatis ita ut per omnes textus sancti euangelii uideatur: et nihil caro sine uerbo agere: neque uerbum sine carne quicquam efficere. **U**nde quod concipit et parit uirgo sicut non sine potentia uerbi est: **I**ta non sine uirtute carnis quod nascitur quod fasciis pannorum laeet inolutus et in praesepe reclinat. **P**orro quod stella duce a magis adoratur: sic deitatis est ita et humanitatis quod in aegyptum per fugam ne captatur abducitur. **S**ic itaque omnia uirtutum opera consideranda sunt ut reddamus deo que dei sunt et homini que hominis sunt quoniam sicut est unus qui lazari uerbo potentia suae uocat ut exeat foras a monumento sic idem ipse unus est qui fleuit humanitatis affectus. **S**ic quippe cuncta oportet considerare quate

nus et plena diuinitas in christo intelligatur homini unita et plena humanitas in deo assumpta. **H**anc itaque de fide incarnationis carissimae. **Q**uia plures orientalium circueunt suis sacris obuoluti ne suo nos nubilare uelint obscuritatis eloquio uel graeco turbine latina confundere puritate. **S**unt enim prudentes uirgines sunt et fatuae et ideo dilectissimam imitamini quam amatissimam imitamini beatam et gloriosam uirginem cuius hodie in terris facta colitis: de qua dicitur: **M**aria autem conseruabat omnia haec uerba que de christo dicebantur. scilicet conseruauit in corde suo. **E**dferte ergo et uos in cordibus uestris carissimae: quae de ipso eodemque domino catholice dicuntur ut fide integram seruare possitis et matrem eius debite uenerari: quoniam nullus honor eius est alius nisi cum ille iure honoratur qui nasci dignatus est ex ea. **L**aterus rogo quaecumque estis filiae quaecumque matres cogitate attentius et praedite diligenter quibus afficiebatur beata et itemerata uirgo doloribus post christi ad caelos ascensum: expletis omnibus quae de ipso erant ab angelis praedicata et a prophetis multisque modis praesignata: diuinitas declarata oraculis uirtutibus exhibita et quae humanitatis sunt ostensa praesagita. **Q**uapropter si qua in uobis uiscera sunt pietatis: considerate quo cruciabatur amore: quo uel desiderio aestuabat haec uirgo: cum reuolueret animo cuncta: quae audierat: que uiderat: quae cognouerat. **P**uto quod quicquid cordis est: quicquid mentis: quicquid uirtutis humanae si tonum adhibeas non sufficit ut cogitare ualeas quanto fideliter cremabatur ardore pietatis amoris quantum mouebatur repleta spiritu sancto secretorum caelestium incitamento: quia etiam diligebat christum ex toto corde et ex tota anima: et ex tota uirtute: nouis tamen quotidie inflamabatur praesentia absentis desideriorum affectibus: tanto siquidem ualidius: quanto diuinitas illustrabatur itus uisitacionibus quam tota repleuerat spiritus sancti gratia tota incanduerat diuinus amor: ita ut in ea nihil esset mundanus quod uiolaret affectus sed ardor continuus et ebrietas profusa amoris. **N**am et christus est ab omnibus amandus ex toto corde: et ex tota anima: atque ex tota uirtute quarendus: maxime tamen ab ea ardentius cuius et dominus erat et filius. **F**ortassis ergo in primo amore in loco quo sepultus dicitur interdum eam habitasse credimus quatenus prius pasceretur internus amor obtutibus. **S**ic namque locus medius est hinc inde constitutus: ut adire possis ascensionis eius uestigia et locum sepulture eius ac resurrectionis: seu omnia in quibus passus est loca in uiscere non quod ita uiuentem quereret cum mortuis: sed ut suis consolaretur aspectibus. **H**oc quippe habet impatiens amor: ut quae desiderat. semper inuenire se credat. **I**gnorat si quidem iudicium: ratione multociens caret: modus nescit: nec aliud cogitari potest quam quod diligit: amor non accipit de impossibilitate solatium: neque ex difficultate remedium. **A**ux. scilicet beata uirgo quous iam in spiritu esset: tamen dum in carne uixit: carnis mouebatur sensibus: et ideo quod saepe locorum recreabatur uisitacionibus: et quae genuerat mentis complectebatur amplexibus: **D**enique amor christi desiderium pariebat: desiderium uero gliscens quasi nouis reparabatur ardoribus in tantum ut credam non nunquam quod omnia etiam et semetipsam transcendit: quia domino amor impatiens quod amat non potest non uidere. **H**inc est carissime me quod omnia sancti omnia quae meruerat pro paruis duxerit si dominum quem amauerat non uideret: sicut et uenerabilis uirgo beata maria nodum dignum pro innumeros et immensis beneficiis reddebat interdum obsequium sanctitatis: dum beneficiorum in terris posita non poterat uidere largitorem. **E**t ideo dilectissime hodie leuatur super choros angelorum: ut possit spectare uultumque uidere saluatoris quem amauerat: quem cupierat ex

toto desiderio cordis. Quod si gaudium sit in celo de quolibet peccatore conuerso: multo magis putandum pro tanta uirginis exaltatione et gloria quae exultatio fiat in supernis: cuius nimirum festiuitas ois superiorum dulcum est gratulatio praesertim quia eius celebritas laus et fauor est saluatoris. Unde credimus ut supra dictus est: quod non hunc dies tantum solemne ducatur pro eius honore annuum. Verum etiam continuus et aeternus locunditatis letitiae ac uenerationis obsequio cum ois colunt amoris et gaudii tripudio. Nec immerito igitur ois illa celestis ciuitas congratulatur et ueneratur matrem cuius super se adoratur filius regem: ante quem tremunt potestates. et curuatur ois genu. De huius nimirum ascensione ad caelos multo admirantis intuitu secretorum contemplator celestium in canticis *Didi speciosa inquit ascendente quasi columbam desuper riuos aquarum et uere speciosa quasi columba: quia illius speciem columbae ac simplicitate praemonstrabat quae super dominum uenit et docuit Joannem quod hic est qui baptizat: Et bene desuper riuos aquarum: quia super refectionis aquam educat eam domum et nutrietur. Ex qua multi deducti riuus omnem irrigat terram deliciarum et infundunt hortus uoluptatis: ex quibus cotidie lota et perfusa beata dei genitrix ascendit hodierna die speciosa ualde et admirabilis: cuius inestimabilis odor erat nimis: et ideo ineffabilis ad cuius profecto fragrantiam odoris ois illa celestis hierusalem laeta decurrit: quae circumdat flores rosarum et lilia conuallibus eo quod ois anima martyrio rubricata eam aeternae dilectionis complectuntur amplexibus: et uirginitatis splendore candidat ac si lilia in ualle humilitatis enutritur. Circundat eam uenerationis gratia obsequentes. Recte ergo quoniam beata dei genitrix: martyr et uirgo fuit quantum in pace uita finierit. Hic quoque quod uere passa sit Simeon propheta loquens ad eam. *Et tuam inquit animam praesertim gladius.* Ex quo constat quod alii quoque facti etiam passi sunt pro christo in carne: tamen in anima quia immortales pati non potuerunt. Beata dei genitrix quia in ea parte passa est quae impassibilis habetur. Ideo ut ita fateor quia spiritualiter et atrociter passa est gladio passionis christi plus quam martyr fuit. Unde constat: quia plus oibus dilexit propterea et plus doluit in tantum ut anima eius totam praesertim et possideret uis doloris ad testimonium extremam dilectionis. Quae quia mente passa est plus quam martyr fuit. Nimirum ut eius dilectio amplius fortis quam mors fuit: quia mortem christi suam fecit. Nunc autem circumdat eam flores rosarum id est inueter ad mirantes eius pulchritudinem iter filias hierusalem. In qua rex posuit thronum suum: quia conuulsiuit eius speciem et decorum. Fuit. n. plena caritate et dilectionis. Idcirco sequitur post eam purpuratorum exercitus et candidatorum grex: quia si diligentiis aspicias nihil uirtutis est nihil speciositatis: nihil candidioris gloriae quam ex ea non respiciat: et idcirco bene circumdat eam flores rosarum et lilia conuallibus ut uirtutes uirtutibus fulciatur: et formositas decore castitatis augetur. Nam ois splendor et gloria quanto illustratur fulgore suo sublimius tanto apparet praesertim claritate quorumlibet subsectorum et extimior praedicatur. Sic et beata dei genitrix cuius placentia ac si rose in hierico spectabilis refulsit: et candidior uirginitatis splendidius emicuit: cuius circumdatur officio caritatis: submittitur factorum claritas: ut eius amplius gloriae commendetur: quae super angelorum choros eleuata sit beatissima praedicatur. Nam angelorum corpus caelorum natura sit: non tamen maior gratia: quia et ipsi gratuita gratia ne conuerterent sunt saluati. Unde *David inquit Verbo domini caeli firmati sunt: et spiritu oris eius ois uirtus eorum.* Quod si spiritu dei ois uirtus eorum subsistit: constat beatam et gloriosam uirginem in qua superuenit spiritus sanctus et deus totus illapsus por-*

tatur nouem mensibus in utero ampliora promeruisse privilegia uirtutum et precepisse gratiam ab angelis etiam collaudata. Unde et si admirabilis eorum uirtus est et firmitas perpetuitatis mirabilior tamen in Maria quam obumbrabat uirtus altissimi ut ultra oem uirtutem sit angelica quae factum est in ea et admirabile cunctis saeculis sacramentum. Ac per hoc etiam angelis ex parte maior praestatur gratia cum istaurantur oia ab eo quae uenerantur et adorant super se christus: gem dominus natus ex eadem uirgine. Dic et maria cum ceteris tanto uenerabilior: quanto gratiosior: et quanto uirtute altissimi extollitur ad sublimia: tanto clarior resultat in gloria. Plena siquidem gratia plena deo. plena uirtutibus si potest non possidere pleniter gloriam claritatis aeternae quam plenissime accepit: ut mater fieret saluatoris. Quae uide runt oes filii syon et beatissima praedicauerunt et regine laudauerunt eam: quoniam tantam uiderunt quantum nullus narrando expleuit mortalium quanto magis deus qui tale ac tantam fecit eam: ut ipse fieret per eam. Unde *David et homo inquit natus est in ea: et ipse fundauit eam altissimus.* Beata igitur talis ac tanta natiuitas: beata et superiorum ciuium societas: et admirabilis caritatis eorum unanimitas. *Ubi nemo angelorum: nemo archangelorum: non dico beata uirginis mariae.* Verus neque alicuius factorum inuoluetur gloria: sed totum in altero possidet uniuscuiusque quod gratis praestatur oibus ut de oibus et in oibus glorificetur deus: honoretur et adoretur ab oibus: ubi non sexus: non aetas: non dignitas generis sed meritorum qualitas sola discernitur ut plurimum stella a stella differt claritate quod uis ois si in suo ordine suscitatur. Quasi si est alia claritas solis: alia lunae: et alia claritas stellarum: una tamen claritas est: quae illustratur oia. Idcirco beata dei genitrix: quae ad huc tantis in terra praedicatur laudibus non immerito creditur hodierna die exaltata: et glorificata quantum nouit ille qui eam elegit in sua sapientia qua disposuit oia quae in domo patris matrisque multae sunt splendidiore matri credidit hodie filius praesertim. quae sibi oli edificauit subnitam columnam septem. In qua nimirum domo parantur nuptiae ecclesiarum dei et foederantur terris caelestis: in eo namque utero uirginis spolio immortalis uirginitatis consecratur: ut sit totus caeleste comertium. Et ideo carissimae celebratione sollemniter uirginitatis festum: quae celestem uobis uitam in terris ostendit. Quoniam qui non nubet neque nubetur: erunt sicut angeli in celo. Nec mirum si angelis comparatur uirginitas: quae angelorum domo foedere copulatur nuptiarum. Et si quaelibet uirginitas tantum erigitur ut angelis comparetur: multo magis beata uirgo gloriosa maria quae signari commendatur privilegio et immenso ditatur mercimonio. Idcirco dilectissimae amate quam colitis: et colite: quam amatis. quia tunc uere eam colitis et amatis si imitari uelitis de corde toto quam laudatis. Hae namque uita uobis de caelo fluxit quam professes estis supra usus naturae hae uita est quam tenetis: et ideo de caelo uenit spolio quae se qui debetis una cum matre. Nec immerito uiuendi usum de caelo quaesitis quae uobis spolio de caelo petistis. Ideo conuersatio uestra saepe in caelis sit: quoniam uerbum dei quod amatis non nisi in sinu patris inuenitur. Licet ergo ubique totus sit: et non longe ab uno quoque nostrum tamen non nisi casto rursus hauritur pectore. Prope est eis inquit *Domine in ore tuo: tantum eum recto si quaesieris.* Inguentum enim exinanitus est nomen eius propterea ac si adolescentula diligite animo quod pro uobis effusus est. Habetis namque habetis sanctae uirgines spolio uirginem uirginitatis et castitatis amatorum qui matrem uirginem ideo elegit ut ipsa oibus esset exemplum castitatis quae quali in speculo refulget forma uirtutis. Habetis igitur in ea magisteria probitatis expressa quid primus eligere: quid respicere quid sequi debeatis. Prima eius uirtus est fundamentum ois uirtutum

et custos humilitas ipsa de qua gloriatur. Quia iquit respexit humilitates ancilla suae. ecce enim ex hoc beata me dicet oes generationes: ergo primus discendi tametus est nobilitas magistrum: Deinde merces laboris optimi fructus beatitudinis. quid ergo nobilitas matris domini? quid splendidius ea quam splendor elegit aeternae gloriae? Quid castius quam corporis christi sine contagione corporis generavit: et tamen in ea sola humilitate respexit dominus proficitur quam custos est ceterarum uirtutum. Collocauerat enim in tuto stationis portu sublimia meritum suorum exercitia: et ideo diuinitus illustratur. Unde domus ait. Ad quem ante respiciam nisi ad humiles et quietus et tremet sermones meos. fecit enim quod promiserat et respexit humilitate ancilla suae. Unde et beata iam ab oculo saeculo predicatur. Circo et uos o filiae si uerit uirgines esse cupitis humilitate sectamini: et matrem domini quam se ancilla uocat corde ac moribus imitari procurate quam didicit ab ipso sposo. cui uos deuouistis humilitate quam ex se docuit uos: Unde idem ait. Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Non ergo beata dei genitrix a filio suo domio nostro didicit calos fabricare. non angelos creare: non miracula deitatis insignia operari: sed tantum humilitate: ceteraque uirtutis documeta inter humilitatis custodia aggregare. Unde cum ea sepe singularum uirtutum pudicitia comes irremota mansit: quia oio pudor indiuiduum uirginitati esse debet sine quo recte castitas uera seruari non potest. Nunquam ergo beata maria se pudoris sui custode processit: Et ideo si placet uobis carissimae talis et tanta uirgo: placeat et opus uirtutis eius: cuius uita ois disciplina est: cuius mores instituta sunt ecclesiarum: quae praecellit cunctos supereminet uniuersis. Propterea quicumque uirgo sibi ab ea optat premium: in plorat auxilius debet imitari exemplum. Rogo uos o uirgines: rogo uos et uiduae imitamini Paulam matrem uel duam exemplar continentem et castitatis: imitamini et Eustochium quam habetis uobiscum uirginem et formam perfectae integritatis. Ad si minus illis est quam in matre domini imo quia est habetis prole secundam et uirginem perpetuam: quia sicut in comparatione dei: nemo bonus: ita et in comparatione matris domini: nulla inuenitur perfecta: quoniam uirtutibus extremis comprobatur: Unus est pater noster qui in caelis est: unus et magister: Una est et forma uirginitatis in Maria: cui uos oes ut imaginem reformetis integritatis faciem debetis imprimere in sculptura spiritus sancti. Quonia haec est hortus conclusus: fons signatus: puteus aquarum uiuentium: ad quam nulli potuerunt doli irrumpe neque praualuit fraus inimici: sed permansit sancta mente et corporis multis donorum priuilegiis sublimata. Circo hac imitamini moribus: sequimini castitate huius implorate auxiliu. Ad si me quia ita loquor presumptionis uelut arguere inuidiosus aliquis quod uobis scripseri: arguat caritate atque dilectione: quia rogantibus uobis ne hoc quidem in exemplum iudicauit negadus. **C**alui enim ex parte rubore pudoris: quam non exequi iussione uestra. quarum precibus non nunquam deus noster obedire uidetur profertur eius habeatis uobiscum quas imitari uirtutis est eius quibus discere potestis. **A**ffectum a me potius quam magisterium ad laudem huius diei requisistis. Unde excusari non debui propter obseruantiam grauitatis ne impertire ee deuotionis uix quam mandastis. Ad si docere nequid saltim ad laudem tate uirgis exhortari oio curauit quatenus non deesse uobis quem diligitis in die tantae festiuitatis: sed iungerer precibus: iungerer uotis: si quomodo mente ad ea eleuari uobiscum me rear uestris suffragantibus meritis: ad quam puenit beata et itemerata uirgo **M**aria. **E**cce hodierna die ad illum splendidius thronus archangelorum ipsa per humilitate per integritate carnis ascendit. Unde itepatia oli

extimos angelorum et supbia deicit. Quapropter gaudete: gaudete: inquit quia uobis uia patefacta caelorum. quoniam. n. eadem promittatur nobis: uobis tamen iam praesto sunt: quam cum angelis in corruptione seruatis: Quia licet de hoc mundo sitis fauete deo iam in hoc mundo non estis: quia et si saeculus uos habere meruit: tenei oio non potuit. Beata igitur maria hodie iam ab oibus gentibus longe lateque predicatur et uobis quam secuta estis exemplum tate uirginitatis beatitudo condonatur caelestis quas non illecebre sollicitat corporis non colluio precipitat uoluptatis: non abstus inflamat incetue carnis imo angelica imitatio delectatur in terris quorum in futuro equalitas repromittitur in caelis. **B**eata ergo estis filiae sed et beata uiduae quam et calibet uobiscum ducunt uitas in christo. quia secundum apostolum liberata a lege uiri sic permanserunt. **B**eatior iquit erit si sic permanserint secundum meum consilium. Puto enim ait quod et ego spiritus dei habeam euidenter uolens exprimere quid iter sit inter eam quam adhuc uincta est lege uiro et inter eam quam iam soluta uincto beatorum predicatur: Quod si utraque beata quia in christo: beatorum tamen quaeque iam soluta est et caelestia sectatur. **I**deo uiduae sepe uirginibus bene copulantur: ut ait apostolus. **C**ulher inupta et uirgo cogitat quae sunt domini: ut sit facta corpore et spiritu. **Q**uodammodo ens magisterium uirginitatis uiduarum gliscit et confortatur exemplum quae cum uiris castas conserua uerunt comubus: docent integritate magis uirginibus deo seruanda et quod prope modum non inferioris uirtutis est a coniugio abstinere quod aliquando delectauerit: quam coniugii delectamenta nescit. **I**n utroque siquidem gradu fortitudo laudatur et caelestis uita predicatur uirtus: circo cognatione iam cum christo uterque ordo sortitur. **U**nde dominus **S**i quis fecerit uoluntate patris mei qui in caelis est: ipse meus frater soror et mater est: ubi non sexus non conditio: non aetas discernitur. **S**ed quis fecerit iquit uoluntate patris mei qui in caelis est. **U**nde quia libera factas cunctis praestatur estote carissimae iam ad quam uos christi gratia uocauit: estote matres christi ac sposae: estote sorores ac propinquae quia quod carne non potuistis gratia totum condonatum est uobis. **E**t ideo diligite matrem domini quam uobis sposus genuit immortalis cuius et uobiscum soror est ipsa: quia uoluntate patris fecit ut esset mater: **P**ropinqua quidem nobis in carne sed spiritu ut unitas commendetur ecclesiae et societas corporis intelligatur: ex quo dominus. **U**olo pater quia ego et tu unus sumus: ut et ipsi unum in nobis sint. **Q**uae profecto unitas per unus mediatores dei et hominum efficitur. **F**acite ergo uoluntates patris et uos ut unus esse possitis. **O**rnate lam pedes uestras: occurrite sposo: quia iam ad hostium pulsat. **E**t matres si eam diligitis sequimini. **I**ntus aures parate et hornate lapides uestras: quia filia regis estis. **O**mnis igitur gloria uestra ab intus sit: et intus habete quod foris luceat. ne forte inter has sollemnitates priusquam sposus ueniat extinguatur. **N**am celebritas huius diei non nisi accensis lapidibus intus uel foris recte colitur: ideo emendus est oleus dum uacat: ne cum sposus uenerit quod absit uacua inueniamini: propterea quam sursum sunt sapite ubi beata puenit uirgo: et non quam super terram quia uestra conuersatio si estis quam iam uouistis in caelis fore debet. **I**lluc dirigite mentes: illuc abscondite uestram uitas donec furor pertransit domini quo beata dei genitrix hodie peruenit. **I**bi namque sposus habetis: ibi potestificem. ibi omnia quaecumque quaxistis. **I**lluc dirigite mentem ut cum christus uirginis filius apparuerit in sine saeculi cum ipso et nos appareatis in gloria amen. **S**ermo de eadem assumptione intulatus qui annuciatiois incarnationis ac uirginitatis attollit insignia et propterea potest alius quoque beata dei genitricis festiuitatibus coaptari

HIERONIMUS fratres dilectissimi auctori nostro multus nos debere conditos: plus redemptos redemptionis nostrae commertius ueneremur: et illum sacratissimum uterus: ex quo homini deus unicus apparuit: et si non honoramus merito saltē celebremus ob-

sequis scientes erroris nostri tenebras parti eius fulgore dispas: quia quae per protoplasti negligentiam primae matris contumacia tam arroganti quam gula perdidit: huius sacrae uirginis partus non solum restaurauit: sed dona contulit sempiterna. Et ideo cunctis precibus uenremur auctricem quam dux auctorem suum concepit excellens nobis redemptorem ostendit in saeculo. Et quia ad uicem eius matris nix ecclesiae forma constituitur ipsa eam inter procellas saeculi frequenter aspicit: ipsa inter cursus mundales continua oratione cofoueat. Neque enim dubium illam quam meruit pro libera dicitur proferre precium: posse ipsam suffragium libertatis. Nostra iter hanc oratio iugis ad dominum dirigatur ut qui pro honore nominis sui uiscera illa quam sacrificatus intravit sedulitate debita ueneramur pro sit nobis ad remedium quam per eam se nobis dedit precium. **O** merito beata maria singulari a nobis precibus attollitur quam singularem commertius mundo prouit: merito iter foeminae tunc etiam laetabatur: cuius singulari medicinae pudica alio gestabat sciebat quidem potera uentris: quam pudorem non perdidit castitatis. **O** mirabatur insignia: quam nulla nouerat uiri castitatis. **O** bene fecunda uirginitas quam nouo lauditoque genere et mater dicitur posset et uirgo. **P**eperit enim a quo concepit: portauit a quo creata extitit. Siquidem ipse est auctor matris qui est ortus ex maria. Sic inenarrabiliter beata maria mater et uirgo est: dum fructus praenatiōis extitit. integritatis expeditus non incurrit. Apud quam ita celestis prouidentia negotii ipsius conditionem disposuit ut magis obedientiam exhiberet in mandato: cuius honorificentiam suam agnosceret ex angelo. Neque enim fidem derogat nuntium quae dignitatem intelligit nuntiate angelo et dicente. **S**piritus enim factus supueniet in te et uirtus altissimi obumbrabit tibi. **I**deoque et quod nascetur ex te factus uocabitur filius dei. **R**edit admonita quod audiuit: meruit sacrificata: quod credidit. **P**oenitentiam tamen sese ad caeli fastigium subleuauit: ut uerbum in principio apud deum. **I** dei filius de summa caeli arce susciperet. **L**unus se per mysticum diuinitatis arcanus carni nostrae fragilitatis commisceret: **L**atuit in homine diuinitas: ut diuinitate humanitas non periret: et sub uelamento assumptae carnis absconditae preciosius redemit perditos quam si defessaret ab immine te hoste captiuos. **I**mmensa pietas: et supra quam fieri posset predicanda maiestas. **D**iscera puellae aura sancti spiritus implebat: inupta uirginis uulua uerbi semine crescenturgebat. **R**eplebatur inquam arcana uisceribus sacri spiritus fecunditate repleta: et erat spes in partu: quia non erat uoluptas in coitu. **S**tupebat preciosissima dei genitrix: et apud se tacita rerum nouitate mirabatur: urebat a se cogitationis ambigua: et percussa rerum nouitate obstupefcebat mirabiliter: sciens autem suam integritatem mirabatur uentris ubertatem. **F**elix maria o genitrix gloriosa: o puerpa sublimis: cuius uisceribus auctor caeli terraque committitur. **F**elicia oscula labris impressa lactentibus: cum iter crebra iudicia reptantis infantis utpote uerius ex te filius tibi mater alluderet: cui uerus ex patre dominus imperaret. **N**am auctorem tuum ipsa conspiciens edidisti in tempore puberem quem habueras ante tempora conditorum. **F**elix puerperum laetabile angelis: expectabile sanctis: necessarius perditis: communi prostrigatis: qui post multas assumptae carnis iniurias ad ultimum uerberatus flagris: potatus felle: patibulo affixus: ut te ueram matrem ostenderet: uerus se bo-

minem patiendo tormēta monstrauit: Tu nero beata gloria osaque maria inter ista et propter ista laudabilis quae sic meruisti donum fecunditatis: quae uirginitatis non amisisti suffragium. **T**u es enim benedicta inter mulieres: tu progata cunctis uirginis cateruis tu sequeris agnus: quocumque prexerit. **T**u uirgineos choros et ab icentibus carnis illecebris alienos per albentia lilia: rosasque uernantes ad fontem perennis uitae iustas. Tu in illa beatorum felicissima regione primi ordinis dignitatem adeptae es: plaudis roscidis oberrans iter padisi amoenitates gramiceos choros tenero poplite perges felidque palma uolaf imarcescibiles carpis: **T**u continetibus sine fine angelis coniuncta archangelisque sociata: in defessa uoce clamitare factus sanctus sanctus non desinis: **S**ed quid dicam pauperi genio: cum de te quicquid dixerim minus profecto est quam dignitas tua meretur: **S**i matrem uocem genitricem praecellis: si formam dei appellas: digna ex istis: **S**i nutricem celestis panis uocem: lactis dulcedine replens. **L**acta ergo mater cibum nostrum: lacta cibum angelorum: lacta eum qui tale te fecit: ut ipse fieret in te: qui tibi munus fecunditatis attulit conceptus: et decus uirginitatis non abstulit natus: qui priusquam nasceretur: te matrem creauit ex qua nasceretur: ut illic procederet tamquam spiritus de thalamo suo: quo mortalibus oculis posset uideri. **Q**uanta fuit hanc dignatio: ut crearetur ex te quam creauit: portaretur manibus: quas formauit: suggeret ubera tua: quam impleuit. **Q**uas itaque laudes claritati dei dicemus: quas gratias ei agemus: qui nos ita dilexit ut propter nos homo fieret: ut uterum nix conditionis intraret: ut contumelias nati infans subiret: atque cuncta humanitatis necessaria sustineret. **A**gētes ergo quantum sufficimus creatori nostro gratiam assumptionem preciosissime genitricis cum gaudio celebremus. **D**ignum namque est cuius summa ei gratulatione famulari: per quam insignia uirginitatis pullularunt. **S**i quidem ipsa uirgo extitit ante coniugium: uirgo in coniugio: uirgo praenata: uirgo paries: uirgo lactans: et dicata merito: et mater non demerito. **S**acte quippe matris omnipotens filius nullo modo natus uirginitate abstulit: quam nascitura elegit. **E**xultet ergo uirgines: uirgo peperit christum. **N**ihil ex eo quod uouerit putet exterminatum: quia misit uirgo post partum: **E**xultet uisua festus uirginis celebrantes: **A**nna uidua uirginem matrem agnouit. **E**xultet coniugata solennia beatae mariae frequentates. **E**lizabeth coniugata a uirgine matre domini est salutata: **E**xultet pueri continentiam uouentes puero. **I**pse integritate puertitiae cōseruauit: qui suae matri fecunditate attulit: uirginitatem non abstulit. **I**psi gloria per infinita saecula saeculorum amen.

Tractatus beati Hieronymi ad Eustochium de uiculis beati Petri declarans unde solennitas ipsa habuit initium: et exponit psalmus centesimus tricesimus octauus Domini probasti: ostendens illum ipsi beato apostolorum principi conuenire.

REPRESSO rogatu o uirgo christi Eustochius a me tua deposcit caritas: ut tibi uisus uirginibus notum faciam: unde beati Petri apostoli in kalendis augusti quae celebratur festiuitas initium habuit: Et quia nec post nec ante: sed prima die mensis. **I**ngentis autem quosdam esse: qui hoc die apostolus Petrus ab angelo eductum esse de carcere credant. **A**d ultimum petitis uobis declarari: qualiter psalmus centesimus tricesimus octauus apostolorum principi beato Petro conueniat uel si de ipso propheta sit. **A**d quae duo priora me breuiter respondere oportet ut in psalmo liceat imorari: **B**eatus Petrus apostolus hoc die eductus de carcere est qui credit ipsius et reptionis legat textus: et inueniet errorē se passus esse. **I**n

tantus enī apte refert ut cunctis legētibz facillī sit ad itelligēdus. **Nā** Herodes rex Herodis maioris filius: qui in saluatoris necē cōsentīens fuit domini nostri iesu christi doctrinā q̄ per apostolos p̄dicatur subuertē: ita dēs misit manus ut affligeret quosdā de ecclesia. **Ubi** datur itelligi plures ipsius significatos cōatus ēē. **Qui** adhuc superbīa suā ramos extēdēs occidit **Jacobum** fratrē **Joānis** gladio: et hoc tātus factus diebus asy morus agere studuit. **Erat** iquē dies asymorus ut qui dominus saluatorē anno praxerito diebus asymorus occiderāt: **Petrus** apostolus i ipsīs diebus extinguere fatagebāt. **Quē** cus apprehēdisset: misit i carcerē: tradēs q̄s quattuor quaterniōibus militibz custodiēdus uolēs post pascha producere eus populo: sed nō ē sciētia: nō ē sapiētia: nec fortitudo aliqua cōtra deū: **In** ipsa iquē nocte cus producturus eum ēēt **Herodes**: erat **Petrus** dormiēs iter duos milites uictus catēis duabus: et custodes ante lanuā custodiēbāt ante carcerē. **Et** ecce angelus domini asitit: et lumē refulsit i habitaculo carceris: percussosq̄ latere **Petri** excitauit eus dicens **Surge** uelociter: et ceciderunt catene de māibus eius: et exiēs sequebatur angelus. **Ecce** quomō **Petrus** diebus asymorus carceratus: et post pascha ereptus sit: et nō i calēdis augusti. **Sed** hxc festiuitas tāti apostoli qualiter adinuenta sit: **pandam**: **Octavianus** caesar imperiū sui amulus. **Antonius** habuit: quē assiduis cōgrefsiōibus actis uix extinguere ualuit. **Quē** cōiunx̄ mortuus dolēs seipsā uia sepeliēs uberibus suis aspides apponēs: maluit utro suo cōmori: q̄ manus icurrere romanorus. **Caesar** uero de tyrāno celebrata uictoria: romā repedauit ducēs secus ifinitus captiuorus numerus et antiquorus ptolemaorus oius gasas ut nec āte nec post tāta copia auri argēti gēmarumq̄ romā adducta fuisse noscatur. **Eus** autē hoc die romā igrederetur ob triumphus tāte uictoriae ac pacē firmissimā toto orbi collatā: uocatus ē augustus. **Qui** primo solus caesar dicebatur. **Coronatur** ciuitas: sit letitia igēs i populo: statuitur a **Senatu** et oibus romāis scriptis firmatur: nuntiatursq̄ p̄ uniuersus orbē oibus gētibus **Octavianū** augustus inter deos debere coli: et mēsis iste quiāti quētus i ordie mēsius sextilis dicebatur i honore augusti augustus uocetur: et hoc tripudius solēnitatis ob triumphum augustalis uictoriae lege ppetua uolumus custodi. **Sicq̄** usq̄ ad magni **Edstātini** iperius uentus ē. **Qui** postq̄ dignatiōe supna p̄ factos apostolos **Petrū** et **Paulus** uisitatus et per **Siluestrus** papā baptisatus ē: ex psecutore fidei defēsor: et mādatoris christi custoditor assiduis factus horus solēnitatis phātalmata p̄ horrefcēs papā dixit **Siluestro** **Pater** humāi utēs legibz: sic ipe oī studio alios excolebā: **Nunc** quia placuit domio iesu christo me peccatorē sibi famulum facere iniquus mihi uidetur hucus celebratus fauore bilibus laudibus extolli. **Vide** ergo quo mō ad honore summi dei beato apostolo hāc diē dedices **Sactus** autē **Siluester** hoc audiēs gaudio repletus gratias deo retulit et eus cōsilio **Augusto** respondit. **Est** carcer in quo beatus **Petrus** apostolus pro christo agonisās uiculatus fuit: et sacri fōtis lauacro pluribus ibi baptisatis dedecauit. **Dunc** oī forde purgari facias quatenus ibi ecclesia fabricata ad honore tāti apostoli fidelius ibi uota perenniter deo reddātur. **Hoc** audiēs **Augustus** letus efficitur: purgatur locus: fabricatur ecclesia: et hxc cōsecratur ab eodē papa. **Affuit** ibi **Augustus** et sacris scriptis p̄ ueredarios toto orbe mādare studuit in hxc uerba **Notus** ēē uolumus oibus christus pie colētibz beatum **Petrus** apostolus a deo nobis datus pastorē et p̄cipē summo studio uenerari uelle assidue et

maxie i hac die calēdarius **agustarus**: in quo ut dētis a uobis soliti eramus adorari: ut ipse pius pastor p̄cibus deo fuis nos et iperius nostrus adiunā dignetur. **Wa** lete. **Sactus** autē **Siluester** hunc diē celebrē oibus ecclesiis ēē itituit: ut sicut celebratur ad honore terreni p̄cipis ad decus celebretur clauigeri caelestis. **Accepit** autē hxc celebritas nomē beati petri apostoli uincula propter uinculorus q̄ ibi passus ē tormēta: ut ubi abundauit peccatus: supabundaret grā: et domus uinculorū hoc ordie facta ē domus factaris orationis. **Hxc** breuiter ad duo iquēta respōdēt. **Nunc** ad psalmus ueniā et si beato petro cōuēiat ut i nullo uestrus bonus deficiūm defraudetur ostēdā. **Dicat** ergo uerbis propheticis domio beatus petrus **Domie** probasti me: quonā uo casti: cognouisti: quādo p̄sumpsi et ausus fui dicere: et si oportuerit me mori tecus nō te negabo. **Iu** autē cognouisti oēs cogitātiōes meas a lōge anteq̄ eas cogitare semitā meā et directionē meā iuestigasti et oēs uias meas prauidisti et probasti quia nō erat dolus i lingua mea cus dicerē si me oportet mori tecū nō te negabo: **Iu** autē firmasti me et posuisti manus tuā sup me: firmasti me de tua p̄sciētia qd̄ esse negaturus: et posuisti manus tuā sup me ut peccatus lachryma sequeretur: **Mirabilis** facta ē p̄sciētia tua ex me: cōfortata ē: nec potero ad eā. **Lonatus** sum nō negare: promisi ēt memori magis eligere q̄ negātis crimē icurrere: sed p̄sciētia tua ita cōfortata ē ut nō potuissē ad eā. **Quid** nunc faciā: negauit dominus et magistrum: nec ut quidā opinatur hominē negauit: **Ego** illum negauit cui dixi **Iu** es christus filius dei uiui: **Illus** negauit: quē pedibus ambulātem sup undas exptus sum. **Illus** quē uoce sola uidi mortuus uocātem de sepulchris: **Illus** quem caelis patentibus uidi cum **Moyses** et **Helia** et uocem sup eum de celo: **Dic** est filius meus dilectus: ipsum audi te: **Illus** qui cecum tactu suo illuminauit: qui uerbo leprofos mundauit: qui iussu dāmonia expulit: et multas uirtutes suā deitatis ostendit. **Quid** nunc facimus **Ro** uatione: p̄dimus apostolum petrum an recipimus reuertentem ad christum? **Ecce** christus eum recipit: tu ellcis. **Sed** clamat cōtra te **Paulus** **Si** deus iustificat: tu quare cōdemnas: dicit certe baptisatis nō debere p̄nitentibus subueniri. **Ecce** apostolo p̄nitenti succurrit qui ē episcopus episcopus: et maior gradus redditur plorāt: q̄ sublatus ē denegāt: qd̄ ut doceā illud ostēdo q̄ nullus apostolorus nomē pastoris accepit. **Solus** n. domio iesus christus dicebat **Ego** sum pastor bonus **Et** iterus **De** iquē sequuntur oues mex. **Hoc** ergo nomē factus et ipsius nominis potestātē **Post** resurrectiōnes suā **Petro** p̄nitenti cōcessit. **Et** ter negatus negatori suo quā solus habuit tribuit potestātē: ut nō solus recupasse qd̄ amiserat probaretur. **Verus** etiā et multo āplius p̄nitēdo q̄ negādo p̄diderat acq̄uissē. **Hoc** magister bonus i electo discipulo formauit exēplis ut ois discipulus christi sit itegro aīo: et p̄nitentat: si ita e uenerit uel deliquat: nec rē noxiā sibi p̄mittere debet ut decreseat et qui tāto citius uicatur quāto citius repurgatur. **Certe** ois factitas ad deus ducit et oē peccatus ad diabolum: et sub domio bono positi quomō credimus nobis possibilitatē ad diabolum eundē cōcessā: et reuertēt ad dominus denegatā. **Addo** aliquid **Certe** hominē p̄ peccatum a se recede: deus nō uult: et peccatorē ad se uenire oēm uult: et si illud potuit fieri qd̄ deus uult: quāto magis hoc p̄t fieri qd̄ deus uult: **Ideo** de niq̄ cogitatio peccati nō ē a deo prohibita p̄ naturā: sed p̄ ipius: ut laboris eius pugna icamberet: p̄muis d certamie pronēret. **Poluit** enī deus hominē opis satigatiōe relique: ne i aliqua detrimētū pte p̄mū ipediret

Duos certe bonorum et malorum populos esse nemo est qui nesciat. bonos dicimus credentes et pessimos non credentes: non credentes esse sub diabolo: Et credentes sub deo: magna predicatio tua est o Nouatiane: qui seruum diaboli ad te uocas: seruum dei a te repellis: quasi qui uelis deum lucrari quod non habet et perdere quod habet. Hinc adicias et illud quod possit deus mortuos suscitare: et infirmos saluari non possit: nam increduli mortui sunt: et ecce credentes licet peccatores sit uiuunt in infirmitate sua. Et si saluator noster habet imo quia habet potentiam mortuos suscitandi quomodo non habet quatenus fuerit infirmitates curandi? Ex utroque latere blasphematur a uobis qui poenitentibus negatis effectum. Si enim posse eum docetis infirmitate omnem curare. Sed si nollet ipsum arguitis: si uelle et non posse eum forsitan dixeritis a destitute excluditis: et misericordiam uobis ex utroque latere condemnati denegetis. cum negatis familiarum dei peccati non posse succurri. Dactenus cum nouatiano si locutus. Reuertamur ad apostolum poenitentem et fletum a marissime atque dicentem. Quo ibo a spiritu tuo? et quo a facie tua fugiam? Scio quia tu es christus filius dei uel ui: quam scientiam non mihi inelauit caro et sanguis: sed pater tuus qui in caelis est. Quo fugiam: qui te deus noui: et omnipotentem agnoui? Si in caelos ascendero tu illic es: si descendero in infernum ades. Ibi enim per passionem specialiter descendisti ubi per potentiam tuam sicut ubique generaliter praesto es: Si sumptero penas meas diluculo. id est ante lucem penas hoc loco pro cogitationibus posuit quae repetino uolunt ubique sunt in caelo et in terra et in abyso: et ubique si uiuunt maria. Si ergo inquit illuc ante lucem resurrectionis tuae uadam: ubique inaccessibilitas solet fugitium abscondere: ut illuc ire possi manus tua deducet me: et quasi fugitiuus tenebit me dextera tua. Ante lucem hic ante resurrectionem posuit saluatoris: quia in tenebris fuit omne saeculum facete domo in sepulchro: in quo tempore poenitentia Petri apostoli agebatur: in quo etiam dixit forsitan tenebrae conculcabunt me. Et in tribus negationibus suis tres fugarum partes clausas esse sibi si fugeret memorabat in caelo in inferno et in postremis maris. Ergo negare tenebrae sunt: et fugere conculcatio tenebrarum: hoc timens ne ab eis comprehensus ab ipsis tenebris conculcatur quasi tenebris malis suis sumeris opibus esset aditus tenebrarum habens tractus perennem iuges lacrymas: dolores aeternos: Hoc enim modo conculcatur tenebris mortis huius: qua corporaliter morimur. Si uere fuerit mortis inquit non conculcabor a tenebris: sed ad delicias factorum attingam. non ipsa mortis illuminatio mea est in delictis meis. Ibi enim habebit lucem christus meus qui non patitur obscuritate tenebrarum. In cuius conspectu non sicut dies illuminabitur. Hinc docti predicant Petro apostolo et catamur et credimus: quia sicut tenebrae eius sunt ita et lumens eius est. Tenebrae enim non omnibus creaturis obscurus faciunt: siquidem et ferae omnes sed et noctis uagae bestiae nocturni nullus patiuntur obscurus: si aues sunt quae in noctibus uolant. Unde docemur natura oculos non omnia animalia a creatore hoc esse sortita ut in tenebris uidere non possit. Deus enim ad requiem hominum noctes instituit ut generationi humanae quiete possit esse consultus. Ipsius sunt ergo tenebrae cuius est lux: quod Manichaeus negat. Ipse etiam creator corporum nostrorum contra quod suscipit qui ipse negat. Petrus dicitur Tu possedisti renes meos qui suscepisti me: ex utero matris meae. Sicut in ore dicitur loquimur: et in ope aliqua dum opamur cordis nostri cogitata ostendimus: ita quod incogitamus ante quod dicendo uel opando praedatur a rebus gignitur secundus illud quod in alio psalmo dicimus deo quoniam tu possedisti renes meos. dicit enim quia ita tibi in me nihil occultatus

est ut non solus cogitata quae sunt consideres: sed et cogitata quae sunt in rebus cernas. Tu domine qui suscepisti me de utero matris meae: ita ut quicquid ab ortu meo semel in balbutientis in facie uerbis aliquando forte peccavi cognoscas. In hoc etiam tibi confiteor qui terribiliter mirificatus es mira opera tua quae et oculis meis uidi: et te exercete domine iesu christe cognoui. Et anima mea nouit nimis: intra me est quod credidi: non in suspitione uerborum: sed intus in uisceribus aia: quod ita esse tibi non est occultus. Siquidem tibi occultus non est nec os meum id est os meam quod fecisti in occulto. Si ergo nec os meum tibi occultus est quod occultus esse naturaliter uoluisti: quando ante te occultum in corde erit quod manifestare iussisti? Ad altiora ducimur cum de ossibus et substantia quae in inferioribus est terra tractamus. Agitur enim hoc loco quod dum dies resurrectionis aduenerit ubique quae fuerit os meum et si in inferioribus terra fuerit substantia mea. Impletus meus uiderunt oculi tui: quia solo aspectu oculos tuorum exurgit. In libro enim resurrectionis omnes homines qui nati sunt scribuntur quot quot de die in die formabuntur: et nemo in eis qui tibi scriptus non sit in quo libro mihi non sunt in amore: nisi soli amici tui deus: nimis enim confortatus est principatus eorum. Si quidem participes eos tui esse aeterni imperii repromittis. Nec haeretici audiendi sunt qui dicunt non debuit mundus subsistere per eum: qui praefectus erat homines per peccata et scelera sua ad aeternum gehennam icendum destinandos. Si enim ita putetis fieri debuisse consultus magis reus iudicatus esse quam factus. Si enim mundus a suo fuisset transitu reuocatus nullus fuisset factorum participes regni. Et dum providebatur malis ne ad iterum deuenirent et ut non periret pro merito suo mali hanc boni accipiebant sententiam ne uel temporale uitam susciperent quibus debebatur aeterna. Nos autem cum propheta gaudeamus cum sanctis dei: et cum apostolo Petro dignis honoribus amicos domini recordemur: quorum tantus numerus ut super arenam multiplicati esse noscatur. Quid autem erit si occidat dominus peccatores: occidat neronem? et post eum omnes uiros sanguinarios qui factos dominum occiderunt? Si uerum haeretici deus esse secutus consilius ne periret Nero aut diocletianus uel ceteri interfectores factorum nec fecisset nec apostolos: nec martyres nasci esset par iudicium iustus et iustus et omnia pueniens sententia per quam omnes uiderentur ante puniti quam nati. Sed uos omni uiri sanguinis declinate a nobis qui dicitis quia in uanum acceperunt ciuitates. Ciuitates suas hoc est sic causa sunt mortales effecti: et omnia cum mundo pereunt. Et par est ipsa perditio: non est ita. Omnes enim in libro scripti sunt: omnes resurgunt sed alius dabitur odor uitae in uitam aeternam. Aliis odor mortis in mortem perpetuam. Ubi deueniunt hi qui bus dicitur non ne qui oderunt te deus odio habuit: et super inimicos tuos tabescebat. Hinc Petrus loquitur: et ecclesia in petrus pronuntiat. Perfecto inquit odio odoram illos: et inimici facti sunt mihi. Et ideo his anathematizatis Proba me domine: et scito cor meum: quid de te sententia: quid de te credam: interroga me et scito semitas meas. Sic tibi sollicitudo de ecclesia tua: et de omnibus tuis: et de pastoribus tuis: et uide si uia iniquitatis in me est: uia iniquitatis diabolus est: qui se ad ambulandum in ea incedit et haeretici praebet. Uide inquit in populo tuo ne sit aliquis in quo uia iniquitatis iter erroribus praebet: excludens uiam iniquitatis: deduc me in uiam aeternam. ut portae mortis et inferi non praeualeant mihi secundus uerbus tuum domine iesu christe: qui regnas in saecula saeculorum.

Incipit tractatus quintus secundae partis de hebraicis locis nominibus et interpretatione hebraeorum nominum.

Libellus de hebraicis locis: uel locorum distantiis: que beatus Hieronymus Eusebium imitatus scripsit. loca ipsa p litteras alphabeti distinguens: sicut prologus in dicit.

EUSEBIUS qui a beato Paphilo martyre cognomen sortitus est. Post decem ecclesiastica historiae libros post temporis canones: quos nos in latina lingua edidimus: post diuersarum uocabula nationum que quo modo apud hebraeos olim dicta sunt et nunc dicuntur exposuit: post chorographiam terrae iudaeae: et distinctas tribuum sortes ipsius quoque hierusalē templique in ea eius breuissima expositio ne pictura: ad extremum in hoc opusculo laborauit ut congregaret nobis de scriptura diuis pene urbium: montium: fluminum: uiculorum: et diuersorum locorum uocabula quae uel eadem manent: uel imutata sunt postea: uel aliqua ex parte corrupta: Unde et nos admirabilis uiri sequentes studium secundum ordinem litterarum: ut sunt in graeco posita transulimus reliquētes ea quae digna memoria uidentur: et pleraque mutantes. Semel enim et in temporis libro profatus sum me uel interpretem esse uel noui operis conditorem: maxime cum quidam uix primis uerbis litteris hunc eundem librum ausus sit in latina lingua non latine uertere cuius imperitia ex comparatione eorum quae transulimus prudens statim lector inuenit. Ut enim excelsa mihi in uedico: ita terra ibarentia me suppedi posse credo.

Tractatus.

ARARATH Armenia liquidum in montibus Ararath arca post diluuium sedisse perhibetur. et dicuntur ibidem usque hodie permanere uestigia. **N**emini horum motus et Hieremias in uisione contra babilonem. Josephus quoque in primo antiquitatum iudaicarum libro secularium litterarum historicos proferens animaduertens inquit Noe terram diluuium liberata septem alios dies abire permisit: et uniuersa animalia bestiasque patetibus claustris emittens: ipse cum sua prole egressus est in montem deo hostias gaudensque cum liberis. Hunc locum Armeniam exitus uel egressus uocant. Siquis deus ibi cultores illarum regionum arcam sedisse testatur. et lignorum quaedam superesse monumenta Arca huius et diluuii omnes qui barbaras scribere historias recordantur. Quorum unus est Berosus chaldaeus qui super diluuium referens locutus est. Dicitur huius nani in Armenia propter montem carduenorum pars aliqua permanere: et quosdam bitumē ex ea auellentes circumferre: quo utuntur uel maxime hi qui lustrantur uel se explant. Sed et Hieronymus aegyptius: qui antiquitates phoenicium pulchro sermone descripsit: et Damascenus in nonagesimo sexto libro refert. Et in Armenia super munitatem montis Beas: ad quem multos in diluuium confugisse autumat ibique saluos esse: Alios uero in arce alueo supnatates ad eius uerticem suuuenisse: et usque ad multas aetates ligna arcae monstrari solida: quos quidem ego puto non esse alios nisi eos quos Moyses legifer iudaeorum in suis uoluminibus edidit. Achar urbs regni Membroth in babilone. Porro hebraei hanc esse dicunt mesopotamiae ciuitatem. quae hodie quoque uocatur Nisibi a Lucullo quondam romano consule obsessa. captaque et ante paucos annos a romano imperatore persis traditam. Agai ad occidentales plagas uergit Bethelis non multum ab ea distant. Sita autem est betel euntibus elia de neapoli leua parte uix duodecimo circiter milario ab helia et usque hodie paruus licet uicus ostenditur. Sed et ecclesia edificata est ibi dormiuit Jacob post mesopotamiam.

Unde et ipsi loco bethel idem domus dei nomen iposuit. Agai uero uix parua ruina residet: et locus tantummodo monstratur. Et sciendum quod in hebraeo. g. littera non habet hoc nomen sed uocatur ai. scribiturque per elementum quod a pud eos dicitur ain.

Astaroth carnaym terra gygantis quondam in supellio domus Sodomorum quos interfecit chodorlagomor Sunt hodie duo castella in bathania hoc uocabulo non uel iter se milibus sepata Inter adaram et Abellam ciuitates. Arboch corrupte in nostris codicibus arbor scribitur. cum in hebraeis legatur arbor. i. quattuor: eo quod quattuor patriarchae Abraham Isaac et Jacob sepulti sunt: et Adama magnus ut in Iesu libro scriptus est licet eius quidam conditus in loco caluarie suspicatur. Hae autem eadem chebron olim metropolis philistinorum et habitaculum gigantum regumque postea Dauid in tribu Iuda ciuitas sacerdotalis et fugitiuorum. Distat ad meridiana plagam ab Helia milibus circiter uiginti duobus quercus Abraham quae est mabra usque ad Constantini regis imperium monstrabatur: et mausoleus eius ipraxetiarum cernitur. Lunus a nostris in eadem ecclesia edificata sit a cunctis in circuitu gentibus terebinthi locus supstitiose colitur. eo quod sub ea angelos Abraham quondam hospitio susceperat. Hae ergo primus arbor: postea thebro uocata filiorum thaleb sortita uocabulum est lege uerba dierum.

Abilath in extremis finibus palaeestinae iuncta meridiana solitudini et mari rubro unde ex aegypto iudaea et inde ad aegyptum nauigatur. Sed ibi legio romana cognomente decima. et olim quidam aylat a ueteribus dicebatur. nunc uero appellatur Ayla. Sed et belimstarus quaedam natio fuit cui imperant chodorlamogor cuius in actibus quoque apostolorum mentio fit et in regumque libris urbem quaedam palaeestinae elam scribitur.

Adama una de quinque ciuitatibus sodomorum euerisa cum ceteris.

Asoththamar. In hac habitabant quondam amorel quos interfecit chodorlamogor iuxta heremum cades. Est et aliud castellum Thamar unius diei itinere a maphis oppido separatus post gentibus Ayla de hebron ubi nunc romanus praesidium positus.

Allus regio Iudaeorum quae nunc geballene dicitur uel eina petrae ciuitati.

Nam euntibus thama nunc desertus locus et proximus tainne uico gradus: qui situs est inter Heliam et drosopolim. Est sors in supradicto Aena loco unde et aena. i. fortis nomen accepit: In quo stans idolus maxime illius regionis ueneratione colitur. Porro hebraei affirmant Aenam non locum significare sed biuium ubi certo intuitu necessarium sit ad unam de duabus uis eligenda.

Areaatar locus trans iordanem in quo plauerunt quondam Jacob tertio ab hierico lapide duobus milibus ab iordane: qui nunc uocatur betaglia: quae interpretatur locus Jacob: quod ibi more plagentium circumeunt in funere Jacob.

Helim castra filiorum israel est locus in deserto in quo. xii. fortes et. lxx. palmarum arbores Moyses a mari rubro extulit repperit.

Helus in deserto ubi filii israel castrametati sunt.

Asseroth pars heremi ubi Maria et Aarō contra Moysen locuti sunt habitauerunt quondam ene in asseroth usque ad urbem Satā. Verum haec loca non asseroth sed asseri appellari hebraei putant.

Assemona castra filiorum israel: in deserto ab etan pro quo Aquila et Symmachus exploratorum uia interpretati sunt: ubi aduersum canaem qui ab austro contra israel eruperat in solitudine dimicatur.

Abie quae et achagai pro hac Symmachus interpretatur e. 3.

uituli. ē autē e regione quōdā moabimuch areopoleos ad orientalem plagam.

Aron rupeo qdā i sublimē proiecta in sinibus amoreo- rum inter moab et amoreos. **Moab** uero Arabie ciuitas quæ etiā areopolis nomiatur: ostēdunt regiōis illius accolæ locus uallis interruptæ diuerse satis horribilem et periculosus: qui a plerisque nunc arnoas appellatur: extēditurq; ad septētrionē areopolis: in quo et militus ex oi parte p̄sidia distributa: plenum sanguinis et formidinis testatur ingressus. Sic quondā moabitarus fuit. et postea **Seon** rex amoreoꝝ iure belli eus obtinuit. Sed et terra filioꝝ israel trās iordanē ab Arnone incipit usq; ad mōtes. hermo et libanū ostēditur. Ar locus uel oppidus Amoe qd a .lxx. interpretib; per extēsa uocalē et dicitur Qsemō locus deserti: deniq; et ipſus uocabulum iculta terrā desertāq; significat.

Abelsathin locus i deserto ad meridiana moabitariū. **Asor** siue zaser terminus urbis amō quæ nunc philadelphia dicitur diuidēs eā amoreoꝝ usq; regiōnē. et ē i octauo circiter lapide eius ad solis occasus uicū zaser usq; i presētē diem permanens.

Asoer oppidus moabitarus qd situs ē sup ripā torrens Amō possessus oli a gente termiacuimē. et postea retētus a filiis Loth. i. moabitis eus priores accolæ subuertissēt et ostēditur usq; hodie i uertice montis illius. Sed et torrens per abrupta descēdēs in mare mortuum fluit. Cecidit autē Asoer i sorte tribus Gad contra fatiē Rabba.

Astaroth antiqua ciuitas Og regis bassā i qua habitauerunt gēgates et postea cecidit i sorte tribus manasse regionis bethanæ: et sex milibus ab Adar urbe arabie separata ē. Porro Araab Ostra .xxy. milibus distat diuisus et supra de Astaroth Lamaym.

Agrispetula mōs ē moabitarus i quē adduxit ballach filius Sophor balaā diuinus ad maledicēdus israel su per uertice qui propter uehemēs p̄ruptus uocatur ex eius: et unum mari mortuo procul ab Amoe.

Araboth moab ubi secundo numeratus ē populus. qd Aquila interpretatur humilia siue aequalia. **Moab** hanc habēs cōsuetudinē ut heremus propter planitiē omnia. i. qualē interpretetur et planā deniq; **Symmachus** pro Araboth moab capeseria moab trāstulit: et ē usq; hodie locus iuxta montē phogor euntibus asibi ad in elbum Arabie cōtra hierico: qui ita appellatur. Araba hāc ut supra aquila trāstulit plagā **Symmachus** interdum capeserē interdum inabitabilē **Theodociō** occidentalem.

Atharoth ciuitas oli amoreoꝝ trās iordanē: quæ postea cecidit in sorte tribus Gad: uocatus ē autē Acharoth a filiis Salma siue salmō ut in paralipomenō scriptum est.

Atharoth sophā et hęc ciuitas tribus Gad.

Arath ciuitas amoreoꝝ uicina deserto cades: et usq; nunc ostēditur uilla ad oppidus **Dallatis** quarto lapide de achebzon uicesimo in tribu Juda.

Asemōa ciuitas i deserto: ad meridiē Judææ diuisens ægyptus et sorte tribus iudæ: ad mare usq; ad occidentē posuit et supra asemōa castra filioꝝ israel.

Achabi terminus iudææ prouitix ad orientālē respiciēs tribus iudæ. Est autē et uicus nunc usq; gradis noues milibus a neapoli cōtra orientē descēdētibus ad iordanē et Jeribui p eā q̄ appellatur arabie: s; et cōfiniū amoreoꝝ acrabi dicitur. de quo loco nō exterminauit ali enigēas tribus neptali ut i iudicis libro scriptus ē.

Asada cōfiniū iudææ respiciēs ad aquilonē.

Arath terminus et ipse iudææ cōstās a chedro milibus .xx. ad meridiē de quo supra positus est.

Marenā terminus iudææ ad septētrionē Asernai terminus et ipse iudææ.

Arbela terminus et ipse iudææ ortus solis aspitiēs: Est et usq; hodie uicus Arbel trās iordanē i sinibus pella ciuitatis palæstinæ et alius hoc uocabulo i caupoggrā distās ab oppido legiōis milibus nouē.

Aulon nō græcus ut quidā putāt sed hebræus uocabulum est. appellatur autē uallis gradis atq; capeseris in imēsā lōgitudinē se extēdēs: quæ circumdatur ex utraque parte mōtibus sibi iuicē succedētibus et cohærentibus qui incipitēs a libāo et ultra eus usq; ad desertus pharan pueniunt. Suntq; i ipso aulone. i. uallone capesetri urbes nobiles. Sicut polis tyberias: stagnusq; propter eā: Sed et hierico mare mortuū et regiōnes i circuitu p quas medius iordanis fluit oriēs de sōtibus paneadis et i mari mortuo intuens.

Amalechites regio i deserto. ad meridiē iudææ trans urbē praterentibus aiālā cuius et scriptura recordatur dicens Amalech habitat in terra ad austrus: sed et iuxta eus alius cananeus habitabat qui et dimicauit cōtra filios israel i deserto: de quibus ita scribitur. Amalech autē et chananeus habitabat i ualle.

Araba plamū Aquila et **Symmachus** capeserē interpretatur sicut supra dictus ē. Porro ē et alia uilla arabia nomine i sinibus diocesareæ quæ oli Saporie dicebatur et alia tribus milibus a Sicopoli cōtra occidentē. Animā q̄ nunc philadelphia urbs arabie nobilis. in qua habitauerunt hodie raphaim gēs antiqua quæ iter fecerunt filii loth habitātes pro eis i aiman.

Argob regio regio bassā Og sup iordanē quæ cecidit i sorte dimidiæ tribus manasse. et ē usq; hodie uicus circa Jersā urbē arabie. xv. ab ea distās milibus cōtra occidentē qui arta appellatur quod interpretatur Symmacus mēserā.

Asedoch urbs amoreoꝝ quæ cecidit i sorte tribus rubē appellatur autē additiō cognomēro Asedoch phagan. qd in lingua nostra resonare absassum.

Abarin mōs ē i quo mortuus ē **Moyses**. dicitur autē et mōs esse **Naban** in terra moab cōtra Jerico supra iordanē insup aliophaga. Ostēditurq; ascēdētibus de libiade in elbum antiquo hodieq; uocabulo: iuxta mōtem phogor nomē pristinus retinēte a quo cōtra eum regio usq; nunc appellatur phasga.

Anochiar qd interpretatur Eclayalcian Hęc ē bassā i qua sunt uici .lx. i mōte galaad. qui ceciderunt i sorte dimidiæ tribus manasse: qui locus nunc uocatur Golon in terra baccanea.

Antilibanus: ea q̄ supra libanus ad orientālē plagā respiciētia antilibanus appellatur cōtra regiōnē damasci: q̄ cecidit i sortem tribus manasse.

Asetha ciuitas cananeorus i parte tribus iudæ ad quā usq; persecutus ē **Iesus** quinque reges: Sed et hodie uocatur uilla Asetha inter elutheropoli et Eliā.

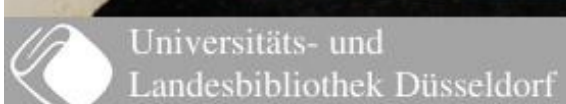
Aioli uallis aq̄ p̄ruptū sup qd orate quōdā **Iesu** lu na stetit iuxta uillā quæ usque nunc aiolin dicitur cōtra orientē bethellis tribus ab ea milibus distās aut procul a Gabaa et raia Saulis urbibus. Porro hebræi affirmāt Aioli uicū ēē iuxta Jntopoli i secundo lapide per gentibus heliam.

Achor hebraice dicitur Emathachor qd interpretatur uallis tumultus uel turbatū eo qd ibi tumultuatus et turbatus sit israel i qua lapidauerūt quōdā Achā propter furtum anathæatis. Est autē a septētrione Jerico et usq; hodie a iugōis accolis sic noiatur meminit huius **Olee** propheta.

Asedoch alia ciuitas nō q̄ supra licet eodē nomine uocetur quā expugnauit quōdā **Iesus** rege eius interfecto.

Afor ciuitas regni **Jabin** quā solā itēdit **Iesus**: quia me-
tropolis erat oīam regnorum philisti. ē et alia uilla us-
q3 hodie **Afor** in sinibus **Ascalōis** cōtra oriētē eius q̄
cecidit i sorte tribus **Judx.** cuius et scriptura meminit
appellās eā ad dīstīctōnē ueteris asor nouā.
Armō regio **Aeneorum**: quā obtinuit **Iesus**: hebraeus
uero quo pie legēte scripturas didici affirmat mōtē **Bez**
mō paneadi imūnere: quē quōdā tenuere aenei et amo-
rei: de quo nunc xstūx uiues tyrum ob delitias dferū-
tur. **Sed** **Halach** mōs quē **Aquila** itēptatur diuidē-
tē mōtē .i. limpīdum siue lubraim.
Armō mōs amoreorus de quo nunc dictum quē sinī-
tes uocāt. **Samor** et amoreus appellauit **Saur** dīc-
turq3 in uertice eius isigne tēpluz qd ab ethiuth cultū
habetur e regione paneadis et libani et terra filtozum
israel trans iordanē a solis ortu a prarupto **Armō** us-
q3 ad mōtē **Aermō** extēditur.
Auober ciuitas quā expugnauit **Iesus**: et ē usq3 hodie
uilla iuxta diospolim quasi quarto miliario ad oriētālē
plagā q̄ uocatur **Bethoanabal**. pleriq3 autē affirmāt i
octauo ab ea miliario sitā appellari **bethanabal**.
Aldod in sortibus **Judx** quā nunc uocatur **Asotus**: i
qua drelīcti sunt gigātes qui appellabātur **Enabim** et ē
usq3 hodie isigne oppiduz palastina.
Ader urbs quā expugnauit **Iesus** rege illius iterfecto.
Asec et hxc ciuitas est quā rege ipsius trucidato expu-
gnauit **Iesus**.
Achsaph et cōtra huius regē philosophus pugnasse de-
scribitur: appellaturq3 uilla thessalus i octauo lapidē dīo
cesarex ad radicē mōtis **Tabor** in capestribus.
Accaron in tribu dan siue ut ego arbitror i tribu **Judx**
ad leuā cananeorus urbs una de quinq3 oli satrapis pa-
laxtinā et decreta ē quidē tribu iuda. nec tamen tēta ab
ea: quia habitatores pristinos nequiuit expellere: **Sz**
et usq3 hodie grādīs itus ciuium iudxorum **Accarō** dī-
citur inter **Asotum** et **Jaman** ad orientē respitiēs: **Quī**
dā putāt **Accarō** turri stratonis postea cesareā nuncu-
patam.
Axotus quā supra **Asda** usq3 hodie nō ignobile muni-
cipiuz palastina et una de quinq3 ciuitatibus Allophy-
loruz decreta quidē tribu iudx is nō retēta ab ea: quia
nequaq̄ ueteres accolā potuit expellere.
Ascalon urbs nobilis palastina quā et ipsa ātiquitus
una fuit de quinq3 satrapis philistinorū sepata quidē
tribu iudx p sorte tamē nō retēta ab ea quia bitatores
eius supare non potuit.
Afeta terminus amoreorus sup iordanē in sorte tribu
ruben. **Sed** et usq3 hodie est castellum grāde afeta no-
mine iuxta oppidum palastina.
Agad sita ad radices montis **Hermō**. **Aemach** urbs q̄
cecidit in sorte ruben. **Sed** et nunc amatus uilla dicitur
trās iordanē in uicesimo primo miliario a pelle ad me-
ridiē. **Est** et alia uilla in uicinia gadare nomie **Amatha**
ubi calidā aquā erumpunt. In regnoruz quoq3 libris
scribitur **Ab** introitu **Emath** usq3 ad mare hoc ē deser-
tū qd ē mare mortuum. Ego autē inuestigāo repperi **E**
math urbē coeles **Syriā** appellari: q̄ nūc græco sermo-
ne **epiphania** dicitur.
Amorri trās iordanem in tribu gad hoc est **Aman** de
qua dīxus supra philadelphia ciuitas illustris arabix.
Adara in tribu iuda iuxta desertum. ē quoq3 et alia uil-
la i sinibus diospoleas iuxta thamuitticā regionē q̄ atha-
uina uilla usq3 hodie sic uocatur.
Athata uicus i deserto situs. i possessiōe tribus iudx
pro qua **Symmachus** itēptatur pauimentum.
Acor in tribu iudx: de qua et supra dīximus **Adomin**
quōdā uillula nunc ruina in sorte tribus iudx: qui lo-

eus usq3 hodie uocatur male domini et græce dicitur a
naba **Latine** autē appellari pos-
sunt ascensus. **Ruforus** siue rubentius propter sangui-
nē qui illis crebro a latronibus funditur. **Est** autē cōfi-
nius tribus iudx et **Beniamin** descendētibus ab bella
Jericum: ubi castellus insitus est ob auxiliā uiatoruz hu-
ius sanguinari et cruenti loci domius quoq3 i parabo-
la descendētis iericus de hierosolyma recordatur.
Aman in tribu iuda.
Aser in tribu **Judx**. appellatur autē nunc icus pgrādīs
pgentibus **Ascalonē** de azota.
Afarfaul in tribu iudx urbs sacerdotibus separata. **Est**
usq3 hodie uilla betheminitin nomine i secundo lapide
de atherebintho hoc ē tabernaculus **Abrahā** quattuor
milibus achebron.
Astraol in tribu iudx usq3 hodie uilla uocabulo **Asto** i
ter **Asotum** et **ascalonem** permanet.
Asna in tribu iudx:
Adolā i tribu iudx et usq3 hodie uicus nō paruus ad
orientē **Eleutheropoleos** in decimo eius miliario hoc
uocatur nomine.
Adithā in sorte tribus **Judx**. **Dicitur** autē et quādam uil-
la atlia iuxta **Gasam**: et alia adita iuxta diospolim quasi
ad orientālē plagā respiciens.
Adasa in tribu iudx usq3 hodie uicus iuxta gusuaf. **Sz**
miror quomō gusnensē regionē in tribu iudx posuerit
cum pspicius sit secundum librū iesu sorte eam tribu
Effraim cecidisse.
Acher in tribu **Judx**.
Asan in tribu iudx est usq3 hodie uicus nomine betha-
san ad bellam pertinens in .xv. ab urbe miliario.
Asennan in tribu iudx.
Agaf in tribu iudx nunc usq3 uicus in sinibus **Eleuthe**
ropolis est: **Est** et alia uilla grādīs iudxorum nomine
Ana darona contra australē plagā chebronis noues
ab ea milibus separata.
Astamos in tribu **Judx** uicus et ipse **Judxorum** in da-
roma ad aquilonem loci auem.
Auim in tribu iudx **Est** uicus auea iuxta alteruz d̄ quo
supra dīximus ad orientālē plagā respiciens cunctis
habitatus christianis.
Afeta in tribu iudx.
Auata in tribu iudx.
Areba in tribu iudx.
Astaroth cōtra **Rama** in tribu **Joseph**.
Astaroth ciuitas in tribu effraim nunc uicus ad aequi-
lonē ex baste in quarto eius miliario acutus dicitur.
Adara ciuitas tribus effraim.
Aser ciuitas tribus manasse nunc demonstratur uilla d̄
scendentibus ab neapoli sintopoli in .xv. lapide iuxta
uiam publicam.
Acharoth ciuitas tribus beniamin. **Sunt** autē dux **acha**
roth haud procul ab helia. **Araboth** ciuitas sortis be-
niamin sacerdotibus separata in tertio ab helia milia-
rio. de qua et hieremias propheta fuit.
Adar ciuitas sortis beniamin.
Delmon ciuitas tribus beniamin sacerdotibus sepata.
Aiuxt casis. .i. uallis casis in tribu beniamin.
Auim in tribu beniamin.
Aphra in tribu beniamin. **Est** et hodie uicus efrem in
quinto miliario bethellis ad orientem respiciens.
Numenia in tribu beniamin.
Affini in tribu beniamin.
Arim in tribu beniamin est et uilla iuxta diospoli quā
nunc appellatur usq3 betariph.
Ampla in tribu beniamin.
Asar in tribu **Simeon**.

Amarthabob in tribu simeonis ciuitas sacerdotibus se parata.
Asenna in tribu simeonis.
Amath in tribu sabulon.
Auiua in tribu sabulon: et alia uilla uiua euntibus de neapoli beliam in decimo miliario.
Anuaton in tribu sabulon.
Achafelut e ciuitas tribus isachra appellatur autem et quidam uicus facalus iuxta monte Labor in capestris in octauo miliario diocefarex ad orientem respiciens. sic supra diximus.
Affraim ciuitas tribus isachar e hodieque uilla affarea noie in sexto miliario legionis contra septentrionem alime dech sortis assis.
Amach in tribu asser.
Ames in sorte tribus isachar.
Auerich in sorte tribus isachar.
Adsap in tribu asser ciuitas separata leuitis.
Amer in tribu asser e qda uilla nomine bethenea i qui to decimo lapide a cafarex sita i mote contra orientales plagam in qua et lauacra dicuntur esse salubria.
Acrav in tribu asser.
Amon in tribu asser.
Accho q nunc ptholemais appellatur sortis asser d qua habitatores pristinos nequiuit expellere.
Achsif in tribu asser in qua alienigene permaserunt.
Dec est et dispa in nono miliario ptolomaidis pgentibus tribus.
Auiua sortis asser.
Afec sortis asser i qua habitatores pristini pmaserunt.
Adeuue in tribu neptalim.
Assor in tribu neptalim. qua rex assyriorum prophetae scribitur.
Assedi in tribu neptalim.
Amath in tribu neptalim.
Asanoth in tribu neptalim: e autem et nunc uicus ad regionem diocefarex pertinet in campestribus.
Ahilon sordis dan separata leuitis. et e hodie uicus alius haud procul a nicopoli. Sciendus q abilon septuaginta ediderunt ubi erant ursi.
Arad e ciuitas i habitatores filii Debad: soceri Moysi in medio israelis.
Ader apud quem Gedeon castrametatus est.
Arisoth ciuitas silar principis Iabib. Est autem Iabib trans iordanem nunc uilla pgradit a ciuitate Belles sex milibus distans pergentibus Derasam.
Aredh ascensus pro quo Aquila interpretatur saltuum Symmachus montius. Aruir ubi dimicauit Iepthe e hodieque uilla in mote sita uicissimo ab Helia lapide ad septentrionem.
Arna ubi scriptura refert sedisse Abimelech.
Asalim ciuitas in terra sabulon de qua fuit et ille Aiolon qui indicauit populum israel.
Abel uinearum ubi dimicauit Iepthe i terra filiorum Amōna et usque in presentem diem i septimo lapide philadelphie uilla Abel cernitur uinctis cōstita. Alia quoque e ciuitas nomine abillauini tertilis: i duodecimo a gadaris miliario: contra orientalem plagam necnon et tertia i phoenice Abilla inter damascum et Paneadē.
Aramethē Sophi: ciuitas Helcane et Samuelis i regione tantredis iuxta diospolim. unde fuit Ioseph qui i euangelio Abarimathia fuisse scribitur.
Abueser qd interpretatur lapis adiutorii siue lapis auxiliator. Est autem locus ubi tulerunt philistinim arcam testamēti inter Heliam et Ascalonē iuxta uillam bethamus.
Aphes domus: ubi dimicauit Saul: pro quo Aquila posuit in finibus domus.

Annegel pro quo Aquila austrus Symmachus meridiem transtulerunt.
Arith ubi Dauid e uilla Arath noie ad occidentalem beliam.
Asalim pro quo Aquila transtulit: ceruorum: Theodocion lapides ceruorum Endor que e i esraela abi filii israelis se ad plures preparates castra posuerunt. Et e hodie gratia uicus Endor iuxta motem Labor ad meridiem i quarto miliario.
Afec iuxta endor israelis ubi dimicauit Saul.
Arma ad quem locum spoliatorum partem misit Dauid.
Aterith ad hunc quoque locus misit pda parte i Dauid.
Ama in desertis euntibus gabaō ethonodachelis pro quo Symmachus posuit inferiorē uiam.
Areaome idest hierusalem.
Assur ciuitas iuda qua edificauit Salomon.
Abelmaula urbs unius de principibus Salomōis unde fuit et Heliseus propheta. Est autem nunc uicus i au lone d quo supra diximus i decimo a sitopoli miliario contra australem plagam noie Bethaula: Sed et Abel in ea uillula nunc nuncupatur iter neapoli et sintopolim.
Anothar ciuitas unius de principibus Salomōis.
Ailath supra litus rubri maris i terra da d quo supra dictum est.
Acloth qua extorsit Asarias.
Aenda huius expugnator Asa rex fuit atque subuersor.
Asiogaber i hoc loco classis Iosaphat tēpestate i aitia e. fertur at ipa ee essia haud procul ab Ailath i rubro.
Aela borgosau nomia fluminis i terra medorus ad quorum montes captiuus israel ductus est.
Albana fluuius damasce.
Aopsithe uel Aphasoti qd Aquila in libertate uertit.
Aila qua expugnauit rex Assyriorum Achia i assyriorum Assina oppidus in terra iuda qd edificauerunt hi qui ad eam uenerunt de Emath.
Arthē refert Iosephus hanc ee petram urbem nobilem palæstinæ.
Ardamellech idolum Assyriorum qd et Samarite uenerati sunt.
Armonim iuxta Isaiam uix nomen e in uisione contra Moab pro quo Aquila ouozaim.
Agalli et huius Isaias meminuit i uisione contra Moab. Est autem Agalli uicus ad australem plagam partem Areopolis distans ab eo milibus octo.
Aelim puteus dimon et huius loci i eadem uisione Isaias recordatur.
Ariel huius quoque Isaias meminuit qua Aquila et Symmachus interpretati sunt leonem dei hanc putat ee qui da ariopoli eo q ibi nunc usque ariel idolum colunt uocatus acraoi aperota amarte. Unde et ciuitas dictam suspicatur. **A**ibi autem uidetur iuxta consequentia textus qd prophetæ Ariel ibi ag. allegorice hierusalem: siue templus significare hoc e leonem dei qd forte regnum fuerit et potes. De hoc i libris hebraicis quæstionibus plenius dictum est.
Adama in Isaiam pro quo Aquila et Symmachus huiusmodi: Theodocion terram interpretantur.
Age fullonis et hoc i Isaiam scriptus e. Ostenditur autem nunc usque locus in suburbanis hierusalem.
Asedech et hac Isaias propheta futuram in xgypto uatidatur. Sciendus autem q in hebreo pro hoc noie scriptum sit arabes qd siccitate quidam interpretatur in sole: et alii i testamēto transferunt uolentes uel Heliospolim significari uel Ostracine. Sed et huius rei disputationem quia longior e i libris hebraicis quæstionibus reperta.
Arafad urbs Damasci qua oppugnauit rex assyriorum sic i Isaiam et Hieremiam et libris regno us scribitur.
Auegaba et huius Isaias meminuit: qua Aquila transtulit

aut graua. s. u. syllabā quā i medio nominis posita ē i
 coniunctionē et interpretatus: Symmachus uero solū
 citauit et humiliavit legimus sup hoc i regnorū libris.
 Armenia in Esala quā est Ararat.
 Arael huius meminit Sacharias propheta.
 Auauel turris hierusalē sic i Sacharia libro scriptus ē.
 Asseremot in Hieremia pro quo i hebræo scriptū sada
 moth qd aquila interpretatur suburbana.
 Neoth i Hieremia aquila uertit i officia uel tabernac.
 Naath i Hieremia pro quo i hebræo legitur luit.
 Nechan in Hieremia quā aquila ualida Symmachus
 interpretatur antiquam.
 Acheldemach ager sanguinis: qui hodieqz monstratur
 ad australe plagā montis sion Teuon iuxta Salim ubi
 baptisabat Joānes: sicut in euāgelio circa Joannē scri
 ptum ē. Et ostenditur nunc usqz locus i octauo lapide
 sincopoleos ad meridiē iuxta salē et Jordanē.

B

BABEL quā babylon interpretatur cō
 fusio. Erat autē cinitas regni nebroth
 i qua eorum qui xdicauerunt turri
 lōge diuisi sūt ligux: quorum pncipē
 Josephus fuisse nembroth affirmat.
 Testem quoqz eius historix Sibyl
 la græcā exhibēs: locus iquit in quo turri xdicauerūt
 nunc appellatur babylon propter cōfusionē sermonis
 eorum qui altissimā turri oī studio fabricabāt. Siquidē
 hebræi cōfusionē babel uocāt. De hac turre et diuer
 sitate linguarū scripsit et Sibylla in hunc modus. Cū
 oēs mortales una lingua uerētur quidam ex his altissi
 mā turri xdicauerunt celum. Per eā cupiētes scā de
 re: diu uero turbines mittētes euertere turri: et propria
 et diuersā unicuiqz tribuere linguā. Unde urbē quoqz
 contigit appellari babylonem.
 Bethelufats in duodecimo ab Hella lapide ad dextras
 euntibus Neapoli quā primus Tusa. i. amygdalū uo
 cabatur: et cecidit in sortē tribus beniamin iuxta betbar
 et Sai: quā expugnauit Iesus iuge illius iterfecto. Por
 ro quidā putāt secundus errorē græcorū uoluminus
 Dalamiawlas antiquitus nuncupatus uehemēter errāt
 Verbus quippe hebræus et nomē ipsius ciuitatū pa
 riter miscuerunt: cuius uillā significet prius. i. πρότερον
 lusa uero amitha : et sit sēsus uocabatur at
 bethel prius lusa. Nec bethaim quod aut oppidum si
 gnificat: hebræi putāt eandē ēē bethel. Sed ex eo tem
 pore quo ibi ab Hieroboam filio Nabath uisul aurei
 fabricati sunt et a. X. tribubus adorati uocatus ē betha
 im idest domus idoli: quā ante uocabatur domus dei:
 Sed et sup hoc i libris hebraicarū q̄stionus plenus
 diximus.
 Bala: q̄ et Segor nunc azora nuncupatur sola a quin
 qz sodomorus urbibus Loth p̄xibus reseruata. Im
 minet autē mari mortuo et p̄xidiū in ea positus est
 militis romanorū: habitatoribus quoqz propriis fre
 quentatur: et apud eā gignitur balsamus: poma palma
 rum antiquæ ubertatis indicia. Nullus autē moueat
 q̄ Segor eadē zoara dicitur cum idē nomē sit puulæ
 uel iunioris. S; Segor hebraice zora syriace nūcupa
 tur. Bala autē interpretatur absorpta: sup quo in libris
 hebraicarū quæstionus plenus diximus.
 Balamus idest quercus luctus. sub qua rebecca nutrix
 sepulta est.
 Barath iter cades et Barath hodieqz agar puteus de
 monstratur.
 Bethleem ciuitas Dauid i sorte tribus iudæ: In qua
 deus noster atqz saluator natus ē in sexto miliario ab
 Hella cōtra meridiana plagā: iuxta uia q̄ ducit chebron

ubi et sepulcrus cum Abimelech sociauerunt iurantes.
 Nec mouere debet quēq̄ si interdum ciuitates Iudæ
 eadē in tribus simeonis uel beniamin reperiat tribus
 iuda bellicosissimis uiris pollēs et crebro aduersarios
 superās in oibus tenuit principatus: et iccirco et aliarū
 tribuum sortes in eius iterdus funiculo nuncupantur:
 Alioquin i medio tribus iudæ habitasse Simeonē scri
 ptura manifestissime docet.
 Balam in tribu iuda.
 Baschat in tribu iuda.
 Bethdagon i tribu iuda. sed et usqz hodie gradis uicus
 cafodago inter diospolim et Januā demonstratur.
 Bethaloth in tribu iudæ.
 Bethafitin in tribu iuda uicus tras raphim milibz. xliii.
 euntibus xgyptus qui est terminus palæstinæ.
 Bethoraba pro qua Symmachus trāstulit i locis qui
 iuxta inhabitabile sunt significās heremus.
 Bethata i tribu māasse sepata a leuitis i gide basatidi
 Bethaim i tribu beniamin iuxta gal et bethel cōtra maci
 nas: sed pleriqz ut supra dictum ē idē putāt ēē bethel.
 Balloth in tribu beniamin.
 Bethsur in tribu iuda uel beniamin. et ē hodie bethsu
 ra uicus euntibus nobis ab bella chebro i uicissimo la
 pide. Iuxta quā fons ad radices montis ebulliens ab ea
 dē in qua gignitur sorbetur humo: et apostolorū acta
 referunt eunuchum cādactis reginæ in hoc ēē baptisa
 tū a Philippo. Est et alia uilla bethsor i tribu iuda mille
 passibus distans ab Eleutheropolī.
 Beroth in tribu beniamin.
 Bola in tribu Simeonis.
 Bou in tribu beniamin.
 Bethaloth in tribu beniamin pro quo Symmachus
 interpretatur in campestribus.
 Bethalla in tribu beniamin.
 Boro oth in tribu beniamin.
 Balla in tribu simeonis.
 Bathul in tribu Simeonis.
 Beraraoth in tribu Simeonis.
 Beth in tribu simeonis.
 Baale in tribu simeonis.
 Bethabaeth in tribu simeonis.
 Bethleē i tribu sabulō ad cuius distinctionē altera be
 thleem appellatur Iudæ.
 Bethphases in tribu Sachar.
 Bethue in tribu asser: et nunc appellatur uicus bethetē
 in octauo miliario ptolemaidis cōtra orientem.
 Bethagon locus i quo dux tribus sabulon et Machar
 habent confinia.
 Bethameth quod interpretatur Symmachus uallis.
 est autem sortis Asser.
 Bethana i tribu neptalim et ē uillæ nomē bethanea in
 quitodecimo a cæsarea lapide i qua dicuntur lauacra
 ēē salubria q̄ et supra noie Aueane posuimus.
 Bene in tribu Dan.
 Barath i tribu Dan usqz hodie p̄opate ad Asotum.
 Berecha uiculus appellatur.
 Bezel urbs regis adembeseth: et hodieque dux uillæ
 sunt noie bezeth uicū sibi i septimo lapide a Neapoli
 descendensibus sintoploī.
 Bethsan ex hoc oppido tribus manasse accolæ pristī
 nos nō potuit expellere. et nunc appellatur sintopolis
 urbs nobilis palæstinæ quā iterdus scriptura cognomi
 nat domus san: qd in nra lingua interpretatur iniquus.
 Bethsantes ciuitas sacerdotalis i tribu beniamin i qua
 usqz hodie demonstratur de eleutheropolī p̄gētibus Ni
 copolin i decimo miliario cōtra orientalē plagā.
 Bethnatim sorte tribus neptali. S; nec de hac pristios
 .e. 5.

margin notes on the left edge of the page, partially cut off.

accolas. tribus neptalim ualuit expellere.
Bethsanies altera i tribu neptalim in qua et ipsi cultores pulsi permanserunt.
Baalemōi mōs circa libanus in finibus allophylorus.
Baleth in tribu dan.
Bethara qđ iterptatur domus aquę siue putel: quā in expeditione scaudi occupauit Sedeon.
Bethasepta ubi terga uertit madiā.
Balanus.i. quercus subiniorus ubi regnauit Abimelech qđ usqz hodie ostēditur i suburbāo rure nepoleos prope sepulcrus Joseph.
Bōthōi qđ iterptatur aquila et Symmachus tribulos
Bera ubi Abimelech Joatan fuisse hitauit. Distat at uicus beraa bereopolis octo milibus ad aquilonē.
Baalhamar iuxta gaba ubi filii israel aduersus tribu beniamin iniere certamē: et usqz hodie bethamari i su predictis locis uiculus appellatur.
Betchur usqz ad hunc locus populus israel fugiētes psecutus ē aliēigēas appellās eus lapidē adiutorii.
Bauia ubi Saul ungedus i regē euz Sāuele cibus sumpsit. Porro bauia aquila sēp excellā transitulit.
Boseth nomē petrę sup qua i libris hebraicarus qđitio num diximus.
Bessor turris ad quā uenit Dauid.
Berofan ad quā p̄d̄x partē Dauid misit.
Barim locus ad quē usqz psecutus ē Michol filiā Saul uir suus lachrymans.
Baalassor iuxta effrai ubi ab elason pecora tōdebātur.
Bethamaca usqz ad hanc psecutus ē Joab pduelles labe: et post eā legimus ab Assyriorus rege captā. Est autē ascēdētibus de eleutheropoli Eliā i octauo lapide nunc ulla quę achanus dicitur.
Ballath urbs quā x̄dificauit Salomon.
Bethsarisā unde uenit homo euz muneribus ad Heli feus prophetā. Est autē in finibus diospoleos. uilla. xv ferme ab ea milibus distās cōtra septētrionē i regione tauntica.
Bethagan uia per quā Othoziam fugisse legimus.
Basethath urbs antiqua Judę.
Bethsathath uicus samarię: ad quē uenit Hieu rex israel qui i altissimo cāpo situs ē nō āplius duodecim milibus a legionis oppido separatur. pro quo Aquila iterptatur domus curuantius. Symachus domus sigulorum eo qđ augustus et humilis itroitus sigulos tātus: et nec ipsos stātes ingredi sustineret.
Beuich quam construxerunt Samaritan: qui de babylonis regione transferunt.
Biblos ciuitas phœnicis cuius meminit Ezechiel pro qua in hebraico continetur gobel.
Babastus ciuitas xgypti: iuxta Ezechielē.
Bar in terra cedar sicut scribit Hieremias.
Babylon idolum est obel.
Bethsaida ciuitas ē i galilęa Andreę Petri Philippi apostolorum prope stagnus genasareth.
Bethsage uilla i mōte oliueti ad quā uenit dñs iesus.
Bethania. uilla i secundo ab Aelia miliario i latez mōtis oliueti: ubi salnator n̄ Lazarus suscitauit: cuius et monumentus ecclesia nunc ibidē extracta d̄mōstratur.
Bethaiba trās iordanē ubi Joannes i pccnitentiā baptisabat: unde et usqz hodie plurimi de fratribus hoc ē ā numero credentius ibi renasci cupiētes. uitali gurgite baptisantur.
Bethsaida piscina i hierusalē qđ uocabatur probatica et a nobis iterptari p̄t pecualis. hęc quiqz quōdā porticus habuit. ostēduntur gemini lacus: Quorum unus hybernis pluuiis ādipleri solet: Alter miro in mō rubeus quasi cruentis aquis antiqui i te operis signa testatur.

Nam hostias i eo lanari a sacerdotibus salitas ferunt unde et nomen acceperit.

ORONIA. Astaroth carnaym nunc uicus grādis in angulo bathanos: et appellatur carnea transfluenta iordāis: traduntqz fuisse ibi domū Job. S3 et supra memorauimus carnē uituli in nono ab Aelia miliario.
Eades ubi fōs ē iuditi: et cades barne i deserto qđ cōtingitur ciuitati Petrę i Arabia: ubi oculust Maria: et Moyses rupe percussa aquā sitienti populo dedit.
Mostratur ibidē usqz i p̄xētē diē sepulchrus uia sed princeps amelech ibi achdoramagor casti sunt.
Lene regio principum Idumæorum.
Laraitami filii ruben. Nunc autē ē uicus christians oibus florēs iuxta medlabā urbē arabix. et appellatur cozalatha. in decimo miliario supradictę urbis: contra occidentalē plagā uicinus eius loci qui appellatur baia.
Lariachbarbe uillula quarta qđ et chebron de qua tā supra diximus.
Lauath uicus arabix qui nunc chanatha dicitur: quas euz cepisset Nabau appellauit nabothlā: fuit autē in tribu manassę in regione traconitidis iuxta hostiā.
Laathacha christa. i. aurea. Sunt autē mōtes auri fertiles in deserto procul undecim milibus a chochiel iuxta quos Moyses deuteronomius scripsisse prohibetur.
Sed in metallo aeris fabo qđ nostro tempore corrui montes uenarus auri plenos oli fuisse uicinos extimat.
Lademoth in deserto ex quo loco misit legatos Moyses ad Sean regem amoreorum.
Lariath uicus qui sub gama metropoli fuit.
Ledes ciuitas quā cepit Iesus rege ipius iterfecto. Est autē in sorte tribus Judę.
Lath eoth altera ciuitas filiorū rubē urbi sepata leuitis
Lapsaol in tribu iudę.
Lina in tribu iudę.
Lella in tribu iuda ubi quōdā sedit Dauid: et nunc cella ad orientalē plagā Eleutheropoleos pgentibus chebron quasi octauo miliario: in qua sepulchrus mōstratur prophetę Abacuch.
Lariathbal ciuitas Jari in tribu iuda.
Lana in tribu ephraim.
Lapsa in tribu ephraim.
Lane in tribu manasse.
Lariathlarim quę et cariathlual ciuitas saltuus una ā urbibus gabaonitarum p̄tinēs ad tribus Judę: eunibus ab eliā diospolim miliario uno. De hac fuit Urta propheta: quē iterfecit Joachim i hierusalē sicut scribit Hieremias: Sed et in paralipomenon libro filius subappellatur cariathlarim.
Lison in tribu Issachar ciuitas separata leuitis.
Larto in tribu Sabulon separata leuitis.
Lana usqz ad sidonē maiorē ē quippe et altera minor ad cuius distinctionē maior hęc dicitur. fuit autē cana i tribu Asser ubi dominus noster saluator aquā cōuertit i uinū. Unde et Nathanael uir israelita saluatoris testimonio cōprobatur et ē hodie oppidus i galilęa gētū
Ledes sortis neptali ciuitas sacerdotalis ac fugitiuorum in galilęa sup mōtē neptali: Sed et has cepit rex assyriorum qđ nuuc adusus appellatur i uicissimo Tyri miliario iuxta paneadem.
Laria i tribu neptalim ciuitas separata leuitis.
Lerō in tribu Sabulō i qua pulsi remātere cultores.
Larcar ubi erāt zeebe et Salmana quos iterfecit Sedēo. et ē usqz hodie castellus cognomēto carcaria unius diei itinere a petrā distans.

Ehamon ciuitas i qua sepultus e Jatar eius primus in
 dicasset populus israel: Appellatur autē hodie uicus ca
 noana i cāpo latissimo sex milibus a legione ad septē
 trionalē plagā pergētibz ptolemaidem.
 Elio: torrēs iuxta mōtē taboz: ubi cōtra Sīarā dīmīca
 tum est.
 Eadomī torrēs iuxta quē Delbora bellus gessit.
 Eellastitanorus. i. uallis gīgātus aduersus quos pra
 liatus est dama.
 Elaitomō. i. fletuus locus a plāctu nomīe accepit.
 Eera regio philistin.
 Earmelū ubi quondā nabal carmelius fuit: et nunc uil
 la est Zermella i deserto lapide oppidū chebron urgēs
 ad orientālē plagā ubi et romanus p̄sidius ē positum.
 Ebedrō appellatur torrēs siue uallis cedrō iuxta hieru
 salē ad orientālē plagā: cuius Joānes euāgelista mēnit
 Eyrene i sinibus aegypti: ad quē locus rex assyrius
 trāstulit damascenos thoa quare ē iuxta aegyptum.
 Eharcedrō. i. cathaggi: cuius Esaias et Ezechiel i uisioe
 tyri recordatur: pro quo i hebraico taris scriptū: S3 et
 de hac i libris hebraicis quāstionis plenius dīxius.
 Eela. i. uallis Josaphat iter hierusalē et montē oliueti
 lege prophetam Jobel.
 Ledon in Ezechiel qd Aquila et Symmachus interp
 tantur orientem.
 Ledar in Ezechiel princeps cedar Sed et Esaias et He
 remias i uisioe Arabie huius uocabuli recordatur. Est
 autē regio in heremo saracenus a filio ismaelis cedar
 ita cognominata.
 Larioth i regioe moabitarius: sicut Hieremias dicit.
 Lapharnaui iuxta stagnum genasareth usqz hodie op
 pidum in galilea gentium situm i sinibus zabulon et
 neptalim.
 Duasqz per. L. litterā. i. græcæ legere debemus: ex de
 pelementis chi qd aspiratiōe in se cōtinet: et a latinis
 minime habetur scribendus pariter ac legēdus.
 Ehallamie ciuitas regni nembroth i babylone cuius et
 Esaias mēnit dicens: et challāne ubi turris edificata ē.
 Ehallach assyrius egrediēs de terra Senar.
 Eharrā ciuitas Mesopotamix trās edessā q usqz ho
 die charra dicitur ubi romanus cæsus est exercitus et
 Erastus dux captus.
 Eadron qui quōdā appellabatur Arbe licet male i græ
 cis codicibus habeatur arboch: cōdita ē autē ante sep
 tē annos q̄ tanus urbs aegypti cōderetur. dīxius d
 hac et supra. fuit autē et metropolis et quos gīgātes
 et potētes intelligere debemus.
 Ehoaa ad leuā partē damasci: ē autē choaa uilla in
 isidē regionibus habēs accollas hebræos: qui credēt
 i christum oia legis p̄cepta custodiunt. Et a p̄cipe ha
 reseos hebreōrū nuncupantur cōtra isitūmodi dogma
 Paulus apostolus scribit ad Galathas.
 Ehabrata qd interpretatur Aquila
 i. iuxta uisā q̄ ducit i ephrata. i. rethelē: ubi Rachel
 cum beniamin pepisset occubuit. Sup hoc uerbo quid
 nobis uidetur i libro hebraicis quāstionis dīxius.
 Ehasbi ubi gemios iudæ filios thamar edidit. ostendit
 tur autē nunc locus desertus iuxta odolā i sinibus eleu
 theropoleos. De hoc quoqz i libris hebraicis quāstio
 num plentius disputandum est.
 Ehozeb mōs dei in regioe madian iuxta montes syna
 supra arabia i deserto cui iungitur mōs et desertus sara
 cenorum qui uocatur pharā. Cōbi autē uidetur q̄ du
 plici noie idē mons nunc syna nunc chozeb uocetur.
 Eharada castra filiorum israel.
 Eheuerth mare ubi ē terminus iudæ i tribu neptalim
 sed et oppidus qd positus i bonorē Iberii casaris De

rodes rex iudæ restauratus appellauit liberladē ferunt
 hoc primus appellatum nomine.
 Eheffira uicus ad ciuitatē ptinēs gabaō i tribu beniamin
 Ehalion in tribu iudæ.
 Ehaptis in tribu iudæ.
 Ehermel unde Nabal chermellus fuit a quo et supra
 dictum est: schilon in tribu iudæ.
 Ehofri in tribu beniamin.
 Ehaselator in tribu zabulon.
 Ebethchimi terra cesbim aprus dicitur i qua ciuitatē
 condidit lusa. Nā et urbs hodieqz aprinus appellatur
 chari ad quē locum profectus ē Joab res nouas mo
 lientem sabet.
 Ehomarin ubi Josias simulacra combussit.
 Ehallanne ubi turris edificata est iuxta Esaiam sicut in
 pra dīxius.
 Eharan ciuitas assyrius i regioe thomat iuxta Esaiā
 Ehaselath iuxta Labor: terminus zabulon: dīxius d
 ea et supra sub nomine chassellus.
 Ehabol terminus asfer.
 Ehalab a hac cultores pristios asfer n̄ ualuit expellei.
 Ehorab torrens trans iordanē ubi absconditus ē Del
 as e regione eiusdem fluminis.
 Ehotbath regio assyriorum.
 Ehoar flumē babylonis sicut i Ezechiele.
 Eharhamus ciuitas iuxta flumen euphratem.
 Eharoam uilla iuxta bethleem.
 Ehamos idolum moab.
 Ehoaa oppidus galilæ: qd et christus propter incredi
 litatē miserabiliter deplorat plāgit. Est autē nō disertus
 in secundo lapide acapharnaum.
 Ebrinarus. i. torrēs cedrō de quo et supra dīxius in
 ter montē oliueti et hierusalē: ubi dominus saluatores
 Joannes euangelista parat traditum.

DASSE. Urbs assyrius nobi
 lis quā extruxit Assur iter ninuē et
 Ehaladris. i. q̄rcus mābre iuxta che
 brō q usqz ad etatē isatix mex et Eō
 itatū regis ipertus therebitus mōstra
 batur peruetus et ānos magnitudie
 idicās sub qua hitauit Abrahā miro at cultu ab ethni
 cis habitata ē: et uelut quōdā insigni noie cōsecrata.
 Damascus nobilis urbs phœnicæ. Eodē autē uocabu
 lo et Maseth ancillæ Abrahā filius appellatus ē. Por
 ro malet quid sibi uelit i libris hebraicis quāstionis ple
 nius disputari. hic iterpres iterpertum sus functus of
 ficio nō quo ancillā Abrahæ Maseth nuncupatā pro
 bemus.
 Dan uicus in quarto a paneade miliario euntibus ty
 rum qui usqz hodie sic uocatur terminus iudæ: prou
 cix cōtra septētrionē de quo et iordanis flumē erum
 pens a loco sortitus nomē Jor quippe p̄spon idē flu
 uium siue riuus hebræi uocant.
 Dannaaba ciuitas ballach filii regis post quē regnauit
 Jodab licet mihi uidetur lōge aliter et ē hodie usqz dā
 ua in octauo miliario areopoleos p̄gētibz Amonē et
 altera damuaba sup mōtē p̄hegor i septio lapid elby
 Dorthaim ubi inuenit Joseph fratres suos pecora pa
 scentes qui et usqz hodie in duodecimo a sebaſte mili
 ario contra aquilonis plagam ostenditur.
 Debō q̄ et dibō i solitudine castra filiorum israel: Est at et
 alia dibō uilla p̄grādis iuxta Arnonē q̄ cuius prius fuis
 set filiorum Moab: et post eā Sed rex amoreus bel
 li iū tenuisset a filiis israel capta atqz possessa i p̄tē ue
 nit tribus Gad. Cōnit huius Hieremias et Esaias i
 uisione contra Moab debō gad filiorum israel castra.

Dismemoab. i. ad occidentē moab iuxta iordauē con-
tra Jerichus ubi balach rex moab et maiores natu ma-
dian israelē isidius decaperunt i quo loco et Moyses
deuteronomium scripsit.

Dabira ciuitas i tribu Dan cuius regē interfecti Iesus.
Est autē et alia uillula iudxorū i mōte Labor regionis
ad diocæsareā ptinens.

Dornafeth qd Symmachus trāstulit dormaritia hoc
ē dora i nono mīlario cæsarex palæstina p̄gētibus ty-
rum nō deserta q̄ cus cecidisset in sortē tribus manasse
eā possidere non potuit quia in ea habitatores pristini
permanserunt.

Dabir i tribu iuda q̄ uocabatur ciuitas litterarus hanc
p̄occupauit Gothomel frater Ealeph interfecti i ea eua-
chim. Fuit autē et ipsa sacerdotibus sepata Porro So-
toniel quidā arbitrantur filium fratris Ealeph.

Dabir super iordanem ciuitas amoroꝝ.

Dimora i tribu iuda.

Deima i tribu iuda: eadē at ē q̄ et dabir ciuitas litterarū

Deata siue Dauid i tribu iuda.

Duma i tribu iuda uicus grādus i doroma hoc ē ad au-
stralē plagā i finibus eleuteropoleos decē et septē ab
ea mīlariibus distans.

Dauna i tribu sabulon ciuitas separata leuitis.

Dasbach i tribu sabulon.

Dabrech i tribu Issachar urbs separata leuitis.

Drus. i. quercus i ephrata i tribu manasse. Unde fuit
Gedeon Et de hac quid nobis usus fuit i libris hebraicis
carum q̄stionis diximus. Quæritur quomō ephrata i
tribu manasse nunc ēe dicatur.

Dibon de qua supra diximus cuius meminit Esaias i
uisione contra Moab.

Deset quod Aquila trāstulit pietē Symmachus murū
Dodaum de qua Esaias i uisione scribit Arabia. Est
autem iuxta areopolim.

Daron huius meminit Esaias: quod Symmachus
uertit i aphricam.

Diospolis ciuitas aegypti sic scribit Esaias.

Dadan i regione cedar. de qua scribit Hieremias.

Deblataim i terra Moab sicut scribit Hieremias.

Dedā i regione Idumæa sup qua scribit Hieremias. Est
autē i quarto mīlario a metallo sano cōtra aquilonē.

Decapolis: sicut i euangelio legimus. Est autē regio
decem urbium trans iordauē circa Hipipum et Pela-
mi et cadariam.

DEUTYON facer paradisi locus
ad orientē quod i uoluptatē delitias
q̄z transfertur.

Euilla ubi auris p̄ciosus qd hebra-
ice dicitur Saab et gemæ p̄ciosissimæ
carbunculus smaragdusq̄z nascuntur

Est autē regio ad orientē uergēs quā circuit de paradī-
so phison egrediēs quē nostri mutato noie Sangē uo-
cant. Sed et unus de minoribus. Noe euilla dicitur ē:
quē Josephus refert cus fratribus suis a flumie cesene
et regione Indix usq̄z ad eus locū qui appellatur Jer-
re possedisse. Sed et Jmael i solitudine Euilla habi-
tasse scribitur quā scriptura sancta esse ait i deserto Sur
contra faciē aegypti et tēdere usq̄z ad terrā assyriouū.
Euphrates fluius mesopotamiæ i paradiso oriens
Porro Salustius auctor certissimus asserit tā tygris q̄
euphrates i Armenia sōtes demonstrari. Ex quo aiad
uertimus aliter d̄ paradiso et fluminibus eius itelligēdū
Elesar ciuitas regis Artoth.

Ephrata regio bethleē ciuitatis Dauid: i qua natus est
christus. Est autē i tribu iuda licet pleriq̄z male existit

ment i tribu beniamin iuxta uisā ubi sepulta ē Rachel
quinto mīlario ad hierusalē i eo loco qui a. lxxx. uo-
cabatur hippodromus legimus ephrata i paralipome
non libro supra dictum est.

Eodorna i deserto castra filiorum israel.

Emath quam transfulerunt exploratores qui ab Iesu
missi sunt.

Eruia ubi pars populū cæsa ē israelis ab Amalech et ca-
naxo quē i deuteronomio amozidus scriptura uocat.

Esebon ciuitas Sed regis Amoroꝝ i terra Galaad
q̄ cus fuisset ante moabitarus ab amorois belli sui pos-
sessa ē. Meminit huius Hieremias Esaias quoq̄z i ui-
sione cōtra Moab. Porro nunc uocatur Esbus urbs
insignis Arabiæ i mōtibus qui sunt cōtra Jerico uigi-
ti a iordane mīlibus distans. Fuit autē i tribu Ruben
separata leuitis.

Edray: ubi interfectus ē Og rex bassan gīgas potēs ois
q̄z illius cæsus exercitus. Nunc autē ē adara insignis ci-
uitas Arabiæ i uicesimo quarto lapide ab Ostia.

Eleale ciuitas amoroꝝ i Galaad q̄ cecidit i sortē tri-
bus ruben. Meminit huius et Esaias i uisione contra
Moab et Hieremias: sed et usq̄z hodie uilla grandis
ostenditur i primo ab esbus mīlario.

Enna quæ est iuxta desertum cades.

Exmon mōs Exmon quē phœnices cognomināt Sa-
mor: iā supra posuimus.

Emathator qd interpretatur uallis acor. i. tumultus at-
q̄z turbatus. ubi Achas lapidibus oppressus ē eo q̄ q̄
dā a anathemate sustulisset. Est autē locus iuxta Jerico
haud procul a gallalis. male ergo quidā putāt ualles
Acor nomine eius qui lapidatus ē nuncupatā cus ille
acham dicitur sit et nō achor uel achar.

Eglon quæ et odolam i tribu iuda: cuius nomie regē
dabir interfecit Iesus. Est autē nunc uilla p̄grandis i
duodecimo de eleuteropolim lapide contra orientē de
qua et supra diximus.

Eiron quæ et Assur iuxta heremus i tribu iuda de qua
supra dictum est.

Enachim et i hac interfecit Iesus enachim sed habito-
rum Ebron.

Ephron i tribu iuda est uilla grandis.

Eprea noie cōtra septētrides i uicesio ab Nelia mīlario

Eldre i tribu iuda.

Etna i tribu iuda.

Eleozothia i tribu iuda.

Eum i tribu iuda.

Elolath i tribu iuda.

Ereb i tribu iuda ē: hodieq̄z uilla i daroma. i. austrū
quæ beremita nuncupatur.

Esau i tribu iuda.

Elul i tribu iuda. Est et hodie i regione ad Neliā p̄ti-
nente uilla nomine ab illa iuxta chebron.

Elethoce i tribu iuda ē: hodieq̄z cetna uicus i nono
ab Nelia mīlario cōtra meridianā plagā de qua fuit A-
mos propheta cuius sepulchus ibidē ostenditur.

Engaddi i tribu iuda ubi absconditus ē Dauid i solita
dine q̄ ē i aulone hoc ē i regione illa cā-
pestri de qua supra diximus: uocatur usq̄z hodie uicus
p̄gradis iudxorū Engaddi: iuxta mare mortuus. In
opobalsamus uenit: quas uineas Engaddi Salomon
nuncupat.

Eschemo ciuitas sacerdotalis nunc ostenditur p̄gradis
uicus iudxorū i daroma qui locus ad eleuteropo-
leos pertinet per regionem.

Emath Raphin. i. uallis Raphin i tribu beniamin.

Eduma i tribu beniamin nunc uero ostenditur uilla e-
duma i Acranatheme duodecim fere mīlibus distans

JSON. Cae-
sumus eū ne
paradiso et
regiones poli-
que dicitur autē
hoc uenerit re-
uoluit et carbunculus e-
uocatur autē arabicus
uocatur et hodie hoc ter-
ritorium cetera mouit: ē
alio uicū plagā et dicitur
nunc darom. In deser-
to beniamin hodie Jma-
el nunc dicitur: regimū quo
p̄tinet eū qui eū hodie

a neapoli contra orientalem plagam
 Erma et hanc iesus cepit rege illius interfecto q̄ fuit in
 ort e Simeonis siue iuda.
 Echer sortis Simeonis et nunc e ulla pgradis noie Je
 chira: in interiore daroma iuxta Malatham.
 Etha in tribu Simeonis.
 Elebath in tribu asser leuitis separata.
 Esdray in tribu neptalim.
 Eschaul in tribu dan ubi mortuus e Sampson: q̄ usq̄
 hodie ostenditur in decimo eleutheropoleos miliario
 contra aquilonem pergentibus Nicopolim.
 Etha in tribu dan separata leuitis.
 Elba: de hac tribu asser accolos pristios nequit expellei
 Eremmon natus iudaeorum pgradis i sexto ab eleuthe
 ropoli miliario contra meridianus in daroma.
 Emathdor in tribu neptalim separata leuitis.
 Emath terminus allophylozus in regione damasci.
 Ergab ad que locus Jonathan uenit filius Saul uerū
 diligit militariibus iaculis se exercēdus. Pro quo Aquil
 la et Symmachus interpretati sunt lapidē uel alio lo
 co Symmachus pro hoc.
 dixerit.
 Enebella ubi absconditus e Dauid: nunc uero ecclia uis
 la dicitur i septio ab eleutheropoli miliario: iuxta qua
 et sepulcrus Abacuch prophete ostenditur.
 Elmon locus quispiā interpretatur pro quo Aquila et
 theodocion transtulerunt.
 q̄ nos dicere possumus hunc uel illus. Porro licet le
 cor agnoscat: q̄ in principio quoq̄ libri huius aliqua
 ex parte perstrinxisse me nō oia q̄ trāfero probare. Ss
 learco quādā iuxta auctoritatē græcā relinquere. quia
 de his in libris hebraicarum quæstionibus plenius dispu
 tauit. Est et Oatha ad que locum Dauid misit.
 Eloth quas ædificauit rex Asarias.
 Emath in Esasa damasci ciuitas qua oppugnauit rex as
 syriozus meminit huius Zacharias et Ezechiel i Amos
 quoq̄ emath Rabba scribitur qd̄ uobiscus soat emath
 magna: diximus d̄ hac et supra: quid nobis uideretur hāc
 ee epiphantiam iuxta emessā quæ usq̄ hodie suo no
 mine dicitur sic.
 Eser urbs quam ædificauit Salomon.
 Elesta de quo loco et Naum propheta fuit: nā appel
 latur elceus.
 Enachi qd̄ Symmachus et Aquila transtulerūt uallū.
 Eumaus de quo fuit Eleophas cuius Lucas meminit
 euāgelista: hāc e nunc Nicopolis isignis ciuitas palæstix
 Ephaim iuxta desertus ad qua uenit Iesus cus discipu
 lis suis: diximus de hac et supra sub ephiron uocabulo.
 Ducusq̄ per correptā litterā. e. nominus sunt lecta p̄i
 cipia. Exinde per extensum legamus elemētus qd̄ græ
 ce dicitur ητα.

FISON. Quod interpretatur caterua
 fluuius que nostri Gagen uocat de
 paradiso extens et p̄gens ad indix
 regiones: post quas erumpit in pela
 gus. Dicit autē scriptura circumiri ab
 hoc uniuersā regionē euilla ubi aurū
 p̄cipuus nascitur et carbunculus et lapis prasimus.
 Faran nunc oppidus trās arabia: iunctus saracenis qui
 in solitudine uagi errāt: p̄ hoc iter fecerunt filii israel
 cus: de mōte sina castra mouissēt: e ergo ut diximus trās
 Arabiā cōtra austrālē plagā: et distat ab euilla cōtra ori
 entē t̄tinere trium dierum. In deserto autem pharan
 scriptura cōmemorat habitasse Ismaelē. Vnde et Isma
 elix qui nunc sarracēi: legimus quoq̄ codorlogomor
 regē p̄cussisse eos qui erant in deserto faran.

Filistim quæ nunc dicitur Ascalon et contra eā regio
 palæstina.
 Fanuel locus in quo Jacob tota nocte colluctās israe
 lis uocabulus meruit iuxta torrētē Jacob. Fanuel autē
 interpretatur facies dei ab eo q̄ ibi deum uiderit.
 Fogo ciuitas Adad regis q̄ in regione gaballitica.
 Fenon castra filiozus israel in deserto. fuit autē quōdā
 ciuitas p̄ncipus edon: nunc uiculus i deserto ubi xris
 metalla dānatorus supplicis effoduntur iter ciuitates
 Petrā et Soarē de qua et supra diximus.
 Fiton ciuitas xgypti quā ædificauerunt filii israel.
 Fin castra filiozus israel in deserto.
 Futura ciuitas trās melopotamiā. Vnde fuit Ballaas
 ariolus: sed et iuxta Eleutheropolim quādā uilla noie fa
 tura nuncupatur euntibus gasan.
 Fogor et bethfogor mōs moabitarius: ad que Balā rex
 adduxit balaā ariolus in supellio libladis. Sed et alia
 uilla fogor haud procul a bethleem cernitur: qd̄ nunc
 phaora nuncupatur.
 Falga ciuitas amōreozus: e autē et mōs cōtra oriēta
 lē plagā falga: pro quo Aquila interpretatur excisus. Ss
 et. lxx. iterptes falga i quōdā loco excisus transtulerunt
 Fanuel ciuitas quā ædificauit Hieroboam.
 Fanuel turris quā subuertit dedeō Sed et unus Filist
 Or uocatus est famier.
 Fratō unā fuit abdō iudex populū israel mōte amelech
 Felmomalmon qd̄ Aquilla interpretatur illum uel istum
 Symmachus uero nescio que locus Theodocio illius
 locum admouit: de quo i libris hebraicarum quæstionibus
 plenius disputandum est.
 Fogor ciuitas regni edon.
 Farfar fluuius damasci.
 Fature regio xgypti iuxta Ezechielē et Hieremiā i qua
 profugi habitauerunt iudæi.

OETA fluuius qui apud xgyptios
 Nilus uocatur in paradiso oriens et
 in uersā æthiopiā circumiens.
 Somorra una de quinque ciuitatibus
 sodomorum quæ cum reliquis diuina
 ultione subuersa est.
 Serara ex cuius noie nunc gararetica uocatur regio
 trās daroma procul ab Eleutheropoli uiginti milibus
 et quinque ad meridie. Erat olim terminus cananorū
 ad austrālē et ciuitas metropolis palæstix scriptura cō
 memorat fuisse eā inter cades et sur hoc e iter duas so
 litudines: quarum una xgypto iungitur: ad qua popu
 lus trans fretum rubri maris aduenit. Altera uero ca
 des usq̄ ad sarracenos beremus extenditur.
 Sallaad mōs ad que septimo die profectionis et char
 ris Jacobus profugus uenit. Est autē ad tergā phœni
 cis et arabix collibus libani copulatus extendunturq̄
 p̄ desertus usq̄ ad eum locum ubi trās iordanē habita
 uit oli rex Seon amorreorus. Ledit supra dictus mōs
 i sorte filiozū Ruben et Gad et dimidix tribus māasse
 Sed et Hieremias loquitur Sallaad tu mihi in ius li
 bani: a quo monte ciuitas in eo condita fortita e uoca
 bulus quā et cepit de amorreorus manu: Sallaad fili
 us machir filii Manasse.
 Gader turris ubi habitate Jacob ruben patris uiolauit
 thoruz: q̄ absq̄. g. littera i hebræo Ader scribitur.
 Gese regio xgypti quā inhabitauit Jacob cus liberis suis.
 Ganongaber castra i solitudine filiozus israel sic in nu
 merorus libro scriptus e. Porro iuxta deuteronomius
 ciuitas e esau quā nunc esami nuncupari putāt iuxta
 mare rubrum et Aslam.
 Gebami pro qua i hebræo positus e auit ciuitas adad

qui quartus regnavit i idumæa terra: q̄ gebalē dicitur.
Gay in solitudine castra filiorum israel: et usq̄s hodie
 gaya urbs dicitur **Palæstia** iuxta civitatē petrā.

Selmō deblatā castra. i. māsiō filiorum israel i deserto.

Sadgad mōs i deserto ubi castrametati sunt filii israel.

Gaza ciuitas aeneorum i qua habitauerunt cappadoces pri
 sinitis cultoribus interfectis: apud ueteres **Erat** terminus
 canā. xorus iuxta ægyptus: ceciditq̄s i sortē tribus iudæ
 sed eā tenere nō potuit: quia **Euachim**. i. gigātes fortis
 sine **Allophylorum** restituerunt et ē usq̄s hodie insignis
 ciuitas palæstina. **Quæritur** autē quo mō i quadā pro
 phetia dicatur **futura** i cumulus iēpiterinis: **Quod** sol
 uitur ita **Antiqua** ciuitas locus utæ fundamētōnis uelū
 giā. **Dāc** autē q̄ nunc cernitur i alio loco pro illa q̄ cor
 ruit adificatā.

Sargasi ciuitas trās iordanē iuncta monti galaad quā
 tenuit tribus **Manasse**. **Et** hęc esse nunc dicitur.

Serasa urbs insignis **Arabia**. **Quidā** autē ipsā ēē gada
 rā existimāt. **Sed** et euangelium meminit **gerasario**ia

Sadgad ubi aquarum torrētes sunt. **Est** autē locus in
 solitudine.

Gaulon siue **galon**: galō i tribu manasse: ciuitas sacer
 dotalis et fugitiuorum i regione **bassaniti**. **Sed** et nūc
 galon uocatur uilla pgrādīs i **bethanea** ad cuius nomē
 et regio sortita uocabulus ē.

Gebal mōs in repromissiois terra: ubi ad iperius moy
 si altare cōstructus ē: **Sunt** autē iuxta **Jericus** duo mō
 tes uicini contra se inuicē respicientes: **Et** quibus unus
 garicim alter **gebal** dicitur. **Porro** **lamaritani** arbitran
 tur hos duos mōtes iuxta **Neapoli** esse: sed uehemen
 ter errant: plurimum inter se distāt: nec possūt inuicem
 benedicētis siue maledicētis inter se audire uoces qd̄
 scriptura cōmemorat:

Garicim mōs super quē steterunt hi qui maledicta reso
 nabāt iuxta supradictus mōtē **Gebal**.

Golgol quæ et **sal** iuxta quem montes esse scribuntur
 garisim et **gebal**.

Galgol autē locus est iuxta **Jericum**. **Errāt** igitur **Sa**
 maritani qui iuxta **neapolim** **gasaris** et **gebal** mōtes ostē
 dere uolunt: cuius ipos iuxta **galgal** esse scriptura testatur
Salmoab quod interpretatur uallis moab iuxta fogor
 ubi sepultus est moyses.

Galgalla hęc est quā supra posuimus **golgol** ad oriētā
 lē plagā antique **Jer**

iordanem ubi **Jesus** secundo populus circumcidit: et
 pasca celebrauit: et deficiēte māna triticeis panibus usus
 est israel: **In** ipso loco lapides quoq̄s quos d̄ auleo ior
 danis transtulerunt statuerunt ibi et tabernaculus testi
 monii fixis multo tēpore fuit: **Cecidit** autē i sortē tribus
 iudæ et ostenditur usq̄s hodie locus desertus in secu
 do **Jericus** miliario ab illius regionis in orientibus
 miro cultu habitus: sed et iuxta quidā aliam **galgolam**
 suspicantur.

Gay iuxta **bethan** et **bethel** quā expugnauit **Jesus** re
 ge illius interfecto: et habitauit illā quondā citra iorda
 nē amoretus. nunc desertus tantus ostenditur locus.

Gabaon unde **gabonitæ** supplices uenerunt ad **Jesus**
Erat oli metropolis et regalis ciuitas **Eneorum**: cecidit
 q̄s i sortē tribus beniamin: et nunc ostēditur uilla eodē
 nomine i quarto miliario **bethellis** cōtra occidentales
 plagā: iuxta **rama** et **Remon**: **Ubi** **Salomon** hostiis
 imolatis diuinus mēruit oraculus. **Fuit** autē et ipsa se
 parata **leuitis**.

Gabe sortis beniamin et hęc **leuitis** ciuitas separata.

Gasei in sorte tribus **epbraim** urbs sepata **leuitis** quā
 et ipsā expugnauit **Jesus** rege illius ite: f. cio: **Aedifica**
 ta ē autē postea a **Salomōe** nunc **gasara** uilla dicitur

i quarto miliario **neapoleos** cōtra septētrionē. **Verus**
 tamen sciendus q̄ alienigenas ex ea **epbraim** non po
 tuit expellere.

Gosson et hęc expugnauit **Jesus** **Ethim** hanc **gigātes**
 qui uocabantur **Eathimi** et **philistinorum** accola p̄māse
 runt ostēditur uicus i quinto miliario ab **eletheropo**
 li euntibus **diospolim**.

Gelson ciuitas alienigenarum q̄ ē et **gercassi** i **bassaitide**
 de qua filii israel expellere nō uoluerunt **gerusi**.

Gader et huius regē interfecit **Jesus** **Legius** q̄ **Jacob**
 trans turri **gader** fixerit tabernaculus suum.

Boym i **gelgel** quod **Aquila** et **Symmachus** **Interp**
 tur gentes in **gelgel**.

Gelgel et hęc cepit **Jesus**: et nunc ostēditur uilla noie
galgalis: ab **atipatride** i sexto miliario cōtra septētriones

Gallath **thamaim** locus qui interpretatur possessio aquæ
Sadgad in tribu iudæ. est autē hodieq̄s uilla i extremis
 finibus **Baroma** cōtra oriētē iminēs mari mortuo.

Sadera in tribu iudæ nunc appellatur uilla ad regionē
 ciuitatis **elimensis** pertinens nomine **gadara**: contra
therebinthim.

Saedar in tribu iuda hodieq̄s uocatur.

Sethremon in tribu manasse ciuitas separata **leuitis**.

Say uallis siue **pruuptum**.

Geenon quod interpretatur uallis **henon**: et ab hac
 quidā putāt appellatā **geenam**. **Cecidit** autē in sortes
 tribus **beniamin**: iuxta tur.

Serdus uicus pgrādīs i decimo miliario **diospoleos**
 pergentibus **eletheropolim**.

Slabli terra **allophylorum**.

Sison in tribu iuda.

Selon in tribu iuda.

Sethesser in tribu **Sabulon**.

Sabathon i tribu dan ciuitas separata **leuitis**. **Est** quo
 q̄s oppidum qd̄ uocatur **gabe** i sextodecimo miliario
cafarex: et alia uilla **Gabata** i finibus **diocesarex** iuxta
 grāde cāpus **legiōis**. necnō **gabaa** et **gabatha** uiculi cō
 tra orientālē plagā **darome** **led** et alia **gabata** i tribu **be**
niamin: ubi fuit domus **Saul** alienigenarum quoq̄s in
 regnorum libris qd̄ **Gabatha** scribitur et iuxta **betble**
 em in tribu iuda.

Setremon alia ciuitas i tribu dan separata **leuitis**. **Est**
 autē nunc uilla pgrandis in duodecimo miliario **dios**
poleos pgentibus ad eā de metropoli.

Saltobth locus iuxta iordanē i tribu **beniamin** ubi al
 tare domino cōstruxerunt filii **Ruben**.

Saas mōs in tribu **epbraim**: **In** cuius septentrionali
 plaga sepultus **Jesus** filius **Naue**: et usq̄s hodie iuxta
 uicum **thamnā** sepulcrus eius isigne mōstratur.

Sabaath in tribu **beniamin**: urbs **phinees** filii **Eleasa**
ri: ubi sepultus ē **Eleazarus**. **Est** autē **gabatha** uilla in
 duodecimo miliario **eletheropoleos** ubi et sepulcrus
 prophete **Abacuch** ostenditur.

Sabaā usq̄s ad hanc delatum ē cōtra tribum **beniami**
 sicut in libro **Judicum** scribitur.

Setha ad quē locum transtulerunt arca testamētī d̄ aso
 to nunc uicus grādīs uocatur **githam** iter **atipatrimonē**
 et **Ramā**: **Sed** et alia uilla appellatur **gethim**.

Galli unde fuit **falthi** qui post fugā **Dauid** **Wiccol** uo
 zē eius acceperat: meminit et huius loci **Esaias**. dicitur
 autē esse quidā ad **raron** uicus qui uocatur **galla**.

Gelansur regio **allophylorum**.

Gelaboe mōtes alienigenarum: in sexto lapide a **sinto**
poli: in quibus etiā uicus ē grādīs qui uocatur **gelbos**.

Sz ut ad quā descēdit **Dauid** pro aquila **TOV EVJCOYOV**
 .i. expeditum uel accinctum: **Symmachus** latronum
 cuncum transtulerunt.

Gazera ubi dauid percussit aliegeas: posuimus et supra gazer.
Gessuri regio alienigenarum in syria.
Silon unde fuit Achitofel.
Sol ubi commissum est preltum.
Galilxa due galilxx ex quibus una galilxa getius uocatur uicia tyriorum finibus: ubi et Salomon uiginti ciuitates donauit **E**hiram regi tyri i sorte tribus Neptalim: Altera galilxa dicitur erga tyberiadē et stagnum genasareth in tribu sabulon.
Sion: ubi Salomō unctus est in regem.
Seu locus i quo percussit Dyeu rex israel Ochoziam regem iudx iuxta Jeblaam.
Sethachof unde Jonas propheta fuit.
Saddi quam percussit Azael rex damasci posita est et supra gadda.
Semella regio Idumtorum pro qua Aquila et Symmachus interpretantur uallem galis.
Sebin meminit huius Esaias: et ē uilla Geba quinto militario a gustus euntibus Neapolim.
Sosa in regione Emath et huius meminit Esaias. Est autem in finibus damasci.
Sareb iuxta hierusalē sicut scribit Hieremias.
Sabarth pro Aquila interpretatur in sepibus Symmachus uero in collis lege Hieremiam.
Septa nomē regionis ut in Esaiā scriptum est.
Samē siue gamon regio moabitarum iuxta Esaiam.
Sadara urbs trans iordanē contra sintopolim et tyberianā ad orientālē plagā sita in monte: de cuius radice aqua calida erumpunt balneis de iup xdficatis.
Sergesa ubi eos qui a dæmonibus uexabantur saluator restituit sanitati. et hodie super mōtē uiculus demōstratur iuxta stagnū tyberiadis: in quo porci præcipitā sunt: diximus de hoc supra.
Setbsiamāni locus ubi saluator ante passionē orauit. Est autē ad radices mōtis oliueti: nunc ecclesia de iup xdficata.
Solgotha locus caluarie in quo saluator pro salute oīum crucifixus ē: et usqz hodie ostēditur i Aetia ad septentrionē plagā montis sion.

HELAN regio pncipus et lom et ciuitas Esau in decimo a Petra miliario contra orientē.
Heroim ciuitas i agypto ad quā occurrit Joseph patri suo Jacob.
Heliospolis ciuitas solis urbs i agypto pro qua i hebreo scriptus ē on i qua Phutifar fuit sacerdos: meminit huius et Ezechiel.
Heganius i tribu iuda nunc ē uicus iuxta bethel.
Henaim in tribu iuda hodieqz uilla est betrium circa therebintum.
Hendoe in tribu manasse ubi phitonissa a Saule iudx rege cōsultur diximus supra et de endor quæ ē iuxta oppidus Naim i cuius portis Saluator filius uidux fulcrauit. Est autē circa Sintopolim.
Hengau in tribu Isachar ciuitas separata leuitis sed a lia quādā ciuitas Hengania dicitur cura geralā.
Honcida in tribu Isachar. Est autē usqz hodie uilla qdā noie enadab pgentibus de eleutheropoli Aetiam quasi in decimo militario.
Henasor in tribu neptali posita est sup Assur.
Herecon terminus tribus dan iuxta Jopen.
Hetam: ubi habitabat Sāpsā i spelunca iuxta torrētē.
Hela legitmus uallē Hela quā Aquila et Theodocion interpretatur uallem quercus.
Hengadi desertus i quo absconditus ē Dauid posuimus

et supra engadi in tribu iuda iuxta mare mortuus contra eodecimum.
Hemath regio alophyllorum Porro iuxta Hieremias ciuitas damasci.
Heuā terminus damasci sicut i Ezechiel legitmus ad orientē uergens athleman et palinetes quæ et ceteri i terpretes ediderunt thamar.

QUOD fluius quo trāsmisso luctatus ē Jacob aduersus eum qui appuerat uocatusqz ē israel. fluit i aiām .i. philadelphā et Jersā de quarto militario eius et ultra procedens iordanis fluius cōmiscetur.

Idmxa regio Esau: q ex eo q ille Edō uocabatur nomine accepit. Est autē circa urbē Petrā quæ dicitur nunc gebalene.
Jetheth regio pncipus Edon in eadē de qua supradiximus gebalene.
Jerob locus deserti ad quē uenerunt filii israel mare rubrum trās fretates.
Jebata castra in solitudine filiorum israel.
Jncēdium .i. enūhipitnoch locus in deserto ubi quādā partē populū flamma combussit.
Juchaath castra in deserto fil. israel Janna q ē in capo moab: subius uerticē fassa idest excelli. quod respicit ad desertum Armon.
Jassa ubi aduersus Sed amorreorum regē dimicatur.
Jeminit huius Esaias i uisione contra Moab. Ss et Hieremias et usqz hodie ostēditur inter medabam et deblatā.
Jacer ciuitas amorreorum i decio lapide philadelphie ad solis occasus trās iordanē quæ fuit terminus tribus gad: extēditurqz usqz aroer. q ipsa respicit Edrabā meminit urbis sacer et Esaias in uisione moab sed Hieremias. Fuit autē separata leuitis: et distat ab Eiebeon quindēdecim miliaribus: e qua magnus flumē erumpent a Jordane suscipitur.
Jordania fluius diuidēs Iudxā Arabiā et Aulonem de quo supra diximus et usqz ad mare mortuus fluēs qui post multos circuitus iuxta ierico mortuo cōmixtus mari nomen amittit.
Jethabatha locus in deserto ubi torrentes aquarum demonstrantur.
Jerico urbs quā iordane trāsgresso subuertit Jesus rege illius interfecto pro qua extruxit aliā osā d bethel ex tribu ephraim: quā domus noster atqz saluator sua p dicatione uel pncipia illustrare dignatus ē. Sed et hoc eo tēpore quo hierusalē oppugnabatur a romāis propter pfidiā ciuitas capta atqz destructa ē: pro qua tertia xdficata ē q hodie pmaet: et ostēduntur utriusqz urbis uestigia usqz in pæsentem diem.
Jerusalē i qua regnauit Adomberseth: et post eum tenere Jebusel e quibus sortita ē uocabulū: quos multo post tēpore Dauid exterminauit totius eā iudxx prouintia metropolim fabricatus ē: eo qz ibi locum tēpli emerit et extruere ipēsas Salomoni filio dereliquit: hāc ēe Josephus refert quod i genesi scribitur Salem sub rege melchisedech. fuit autē in tribu beniamin.
Jebus ipsa ē quæ hierusalem.
Jarim ciuitas gabonitarum.
Jarimuth ciuitas quā subuertit Jesus quarto distāl ab eleutheropoli lapide iuxta uillā Elchaol.
Januim ubi absconditus ē Dauid de qua et supra quid nobis uidetur diximus ponētes bethlanuit. Sed et i re gnorum libro primo pro iuinuit Aquila interpretatur distā patā Symmachus uero deserta.

[Marginal notes in a smaller hand, partially obscured and difficult to read.]

Jedua i sexto ab eleutheropoli lapide pgetibus chebiō
Jethonā ciuitas carmeli quā cepit **Iesus** rege illius in
 ierfecto.

Jayr ciuitas tribus manasse.

Jamuel in tribu iuda: Est usqz hodie oppidus **Palasti**
 na: ianua inter diospolim et **Azotim**.

Jaber ciuitas litterarus in tribu iuda.

Jagur in tribu iuda.

Jerinus i tribu iuda. Est autē usqz hodie uilla **Jermur**
 cha i decio ab eleutheropoli lapide ascendētibz elia.

Jetbel in tribu iuda.

Jectham in tribu iuda.

Jether in tribu iuda ciuitas sacerdotalis. Et nunc ē uil
 la pgrādis **Jechira** noie in uicesimo miliario eleuthe
 ropoleos habitatores quoqz eius oēs christiani sunt.
Sita est autē in interiore daroma iuxta malathā dixi
 mus de hac et supra.

Janum in tribu iuda est uilla ianua in tertio miliario le
 giōis cōtra meridiē: sed nunc uidetur ipsa ēē q̄ scribitur

Jethan i tribu iuda ciuitas sacerdotalis ē: hodieqz mōs
 pgrandis iudæorum in octauo lapide ab eleutheropoli
 ad australē partem in daroma.

Iesrael in tribu iuda: sed nō ē ipsa quæ supra iesrael i
 tribu manasse hodieqz uilla pergrādis uicus ostēditur
 i campo maximo inter sintopolim et legionē. fuit autē
 terminus **Jachar**: Sed et unus de poliēris ephrate sic
 i paralipomenō legimus uocatus est iesrael.

Jedaan in tribu iuda.

ephechi in tribu **Ioseph**.

Jano in tribu ephraim. Hāc quoqz cepit rex assyriōrū
 et hodieqz uicus ostenditur iano i trabitena regione i
 duodecimo lapide a neapoleos contra orientem.

Janum pro qualet **Symmachus** interpretatur dexterā

Jasap pro quo hebræi habitatores legunt inemeth pro
 qua **Aquila** et **Symmachus** transtulerunt in ualle.

Jeblaā in tribu manasse de qua alienigenas non ualuit
 expellere.

Jerfel in tribu beniamin.

Jenal in tribu **Abulon** ciuitas separata leuitis.

Jaschie in tribu **Abulon** nunc usqz **toppe** uocatur ascē
 sus iapho Sed oppidum **Sicaminus** noie de cæsarea
Phtholemaidē pergentibus prope mare super montes
 carmelitam epha dicitur.

Jestael in tribu **Abulon**.

Jeldella in tribu **Abulon**.

Jerinoth in tribu isachar urbs sacerdotibus separata
 posuimus et supra cernuit cuius et **Osee** propheta
 meminit.

Jococ sortis neptali in cōfinio trium tribus. i. in tribu
Abulon ad australē plagā i tribu **Affer** ad occidentalē
 porro in tribu iuda ad solis ortum.

Jabuel in tribu neptalim.

Jeron in tribu neptalim.

Jetlan in tribu dan.

Jelon in tribu dan.

Jud in tribu dan.

Jaraco aque in tribu dan.

Julethi pro quo **Aquila** interpretatur in maxilla.

Jabis gallaad et hanc oppugnauerunt filii israel: Nūc
 autē uicus est trās iordanē i sexto miliario ciuitatis pel
 le super montē euntibus grafam.

Jaar saltus in quo examē apium fuit.

Jerameli regio **Allophylorum**.

Jether ad quā misit **Dauid** nunc ē uilla in daroma no
 mine tethira: de qua et supra diximus.

Jesnaam ciuitas principum **Salomonis**.

Jibabir pro quo **Aquila** et **Symmachus** in **Osee**

propheta transtulerunt thabor: Est autē mōs thabor i
 cāpo maxio ad orientalē plagā legionis.

Jethoel nomen petra in regnorum libris.

Jethaba urbs antiqua iudæa.

Jnaseb pro quo **Symmachus** transtulit in ualle **Jeb**.

Jnachi siue **Jbachim** pro quo **Aquila** et **Symmachus**

transtulerunt i fletu: mēnit huius **Michæas** propheta.

Toppe oppidum palæstinae maritimus: in tribu dan.

Jnaraba pro quo **Aquila** transtulit in humili uel plāo:

porro **Symmachus** in cāpēstri iturea et traconidis iugio

cuius tetrarcha fuit **Philippus**: sicut i euangeliis legi

mus. traconidis autē dicitur terra iuxta **Arabia** desertū

quod hōsdre iungitur.

ASSA terminus cananæ con
 tra sidonem.

Lusa in tribu beniamin quā postea
 cognominauit **Jacob** **bethel**. Est autē
 usqz hodie uilla in sinistra parte iude

neapoli pergentibus **Heliam**.

Lusa hxc altera quæ cecidit i sortē filiorum **Iosep** iuxta
Sichem in tertio lapide neapoleos.

Lothan urbs ducum **Edom**.

Lenima in deserto castra filiorum israel.

Lobon locus solitudinis trans iordanē: in quo **Moy**
 ses deuteronomium legit.

Lachis in tribu iuda: Sed et hāc cepit **Iesus** rege eius
 ierfecto. meminit huius **Esaias** et **Jeremias**. et nūc
 ē uilla in septimo miliario ab eleutheropoli euntibus

Daromam.

Lebna in tribu iuda ciuitas sacerdotalis quā tenuit **Je**
 sus rege illius ierfecto: nunc ē uilla i regione eleuthe
 ropolitana: q̄ appellatur **lobna**. Scribit d̄ hac **Esaias**.

Lassarōn et hanc cepit **Iesus** rege illius ierfecto.

Lapis filiorum ruben: ē autē terminus tribus iude.

Laboth in tribu iuda.

Labaoth in tribu simeon.

Labamath in tribu **Affer**.

Lachum terminus neptalim.

Labormath pro quo **Aquila** interpretatur ingressus
Emath.

Leffē hāc filii dan i captā cognominauerunt dan.

Lusa altera iuxta **bethel**: i terra cham quā cōdidit **ille**
 qui abierat de **bethel** sicut hystoria narrat.

Lechi pro quo **Aquila** et **Theodociō** ierptatur **maxā**
 la de qua iam supradiximus.

Laysa hāc filii **Dan** captā manu possederunt cus ēet
 procul a sidone: et uocauerunt eā dan. fuit autē termi
 nus iudæa terra contra septētrionē a dan usqz ad ber
 sebee se tendētis. Meminit huius **Esaias**. Sita ē autē
 iuxta paneadē: de qua iordanis fluius erumpit.

Lamathara: ad quē locum **Jonatha** spicula dirigebat
 pro quo **Aquila** interpretatur ad signus **Symmachus**
 ad conductum.

Ladabar ubi erat **memphiboste**.

Lodabar unde fuit **Wachir**.

Libanus mons phœnicis altissimus.

Linch huius meminit **Esaias**: et usqz hodie uicus iter
Areopolim et **Azoaram** noie **litha**.

LIBANUS

LIBANUS regio iudæa in qua habitane
 runt filii **sectham** filii **Deber**.

Wambre hoc ē chebiō iuxta quam
 sepultus ē **Abrahā** et **Isaac** et **Jacob**
 de qua supradiximus.

Wandre autē et unus uocabatur ai
 corum **Abrahā**.

corum **Abrahā**.

Madian urbs ab uno filiorum Abrahā ex cethura sic uocata: ē autē trās Arabiē ad meridiā i deserto sarace norus cōtra oriētē maris rubri unde uocatur madiael et madiana regio: legimus et filias Joab soceri Moysi filias madian is hxc alia ciuitas ē omonyma eius iuxta arnonē et Ariopolim cuius nunc ruina: tantummodo demonstrantur.

Moab ab uno filiorum Loth qui uocabatur Moab urbs Arabiē q̄ nunc Ariopolis dī sic uocata ē cuius et supra meminimus. Appellatur autē Moab ex nomine urbi et regio porro ipsa ciuitas quasi proprius uocabulum possidet rabbath moab .i. grandis moab.

Masatha ciuitas regni Edom contra gabalenem.

Masara usq; ad presētē diē uicus grādis in regione gebalena appellatur masara ad urbē petrā ptinens.

Magdiel et hxc in regione gabalena possessa olim a duabus edom.

Magdalu ad quā filii israel cus exissent de xgypto p uenerunt anteq̄ transirent mare rubrum. Legimus et in Ezechiele de magdalo usq; sienē. porro Hieremias iudicos qui secum fugerāt a babiloniorum ipetu declinasset in hac urbe habitasse refert.

Mara qd̄ interpretatur amaritudo. Est autē locus i quo amaras aquas tactu ligni Moyses in dulcem uertit saporem.

Memorie .i. sepulchra concupiscentie castra filiorum israel in deserto ubi post eius carnum ascendit ira dei super illos.

Macheloth castra filiorum israel in solitudine.

Masurith castra filiorum is. in deser.

Machane q̄ nunc dicitur Machbana sita ē in Arndē duodecimo miliario procul cōtra oriētālē plagā medabs.

Misoz ciuitas Og regis bassan. significat uero misoz loca plana atq; campestria.

Machanarath terminus urbis āman quæ et philadelphix dicitur.

Machbaies quā nos uocamus heremus hanc hebraei matharim nominant.

Misaida filiorum sachim locus in solitudine in quo obiit Aron.

Maceda in hac cōcluit Iesus quinq; i spelunca: quos interfecit cus rege maceda quæ fuit i tribu iuda: et nūc ē i septimo miliario eleutheropoleos cōtra solis ortus.

Madon ciuitas i qua rex fuit Joab: aduersus quē bellum gessit Iesus.

Messela i tribu iuda: apud quā habitabat sephtha iuxta charatbarim: ubi quōdā arca testamēti fuit: et Samu el populus indicauit meminit huius Hieremias.

Meron aq̄ ad quas exercitu pparato castra sunt posita. Est autē nunc uicus merrus nomine in duodecimo miliario urbis sebaite iuxta dothaim.

Messephoth marin pro quo Aquila Masrephota Symmachus masrephoth maris interpretati.

Masbati urbs amorreorum super iordanē iuxta montē Ermon: de qua exterminare nō ualuerunt filii israel mathateum.

Maram et hanc cepit Iesus rege illius interfecto posita ē supra et marrus.

Maggedo et hanc cepit Iesus rege illius interfecto quæ cum cecidisset in sorte tribus manasse nequaq̄ possedit eā: quia pristinos habitantes nequiuit expellere.

Misoz pro quo Aquila et Symmachus humilē interpretati sunt. Est autē ciuitas tribus ruben sepata leuitis in regione gabalena.

Medeba usq; hodie urbs arabix antiquū nomē retinens iuxta elebon.

Mesath in tribu beniamin. Sed et alia ē trās iordanē

in qua presidius romanorum est missus propter uicinā solitudinem.

Massa in tribu gad separata leuitis. Est autem et alia nunc massa in finibus eleutheropoleos cōtra septentrionē pergentibus Aeliam pertinens ad tribum iudæ.

Masai i tribu gad sepata leuitis i regiōe gad galatiā.

Medamana in tribu iudæ: cuius meminit Esaias: et nunc est meonis oppidum iuxta ciuitatē gaza.

Magdal in tribu iuda.

Merefa in tribu iuda cuius sunt tantūmodo ruina: i secundo lapide eleutheropoleos.

Maon in tribu iuda contra solis ortus darone.

Maroth in tribu iuda.

Madi in tribu beniamin.

Mathechaboth in tribu manasse.

Maralla ascensus Sabulou.

Moladab in tribu iudæ uel simeo.

Massan in tribu asser iuxta carmellos ad mare ciuitas separata le.

Mare almarus quod uocatur mortuus siue afflatus .i. bituminis inter serico et ioaram.

Melep terminus neptalim.

Magdihel in tribu neptali et hodieq; paruum uicus ostenditur i quinto miliario dore pgenibus ptolemaidē.

Mons oliuarus ad orientē hierusalē i quo discipulus erudiebat Iesus.

Mesegebā pro quo Aquila interpretatur socius Symmachus uicinarus.

More nomē est collis de quo in libris hebraicis quæ stionus plenus disputatur.

Menut ubi septe platus ē nunc autē ostenditur. Manuit uilla quarto lapide efons pgenibus philadelphia.

Machinas usq; hodie uicus grandis ostenditur in finibus Aelte antiquus nomē retinens nouē ab ea milibus distans iuxta uillam Rama.

Messab hostile oppiduum iuxta Sabaa.

Magdon siue magion ubi sedit Saul.

Masafatin moab ad quā profugus Dauid cum Saul insidias declinaret uenit.

Masereth in qua sedit Dauid nunc deserta pro quo Aquila interpretatur monitiones Symmachus resugia. Theodocion spelunca.

Masbath ciuitas hostilis regis Adrasar.

Mela .i. gamella quā Aquila et Symmachus trāsferunt ualle salis: diximus de hac et supra.

Macha regio Gesurim.

Modim uicus iuxta diospolis: ubi fuerunt machabæi quorum hodieq; ibidē sepulchra monstrantur. Satis itaq; miror quomō Antiochix eorū reliquias ostēdunt aut quo hoc certo auctore sit creditus.

Masartur pro quo Aquila et Symmachus interpretati sunt manitam.

Mago urbs quā ædificauit Salomon.

Meber: pro quo Aquila trāsulit Symmachus .i. trās illis d̄ cōtra.

Mates urbs unius principis Salo.

Mello ciuitas quā ædificauit Salomon porro Symmachus et Theodocion ad ipletionē trāsulerunt: et de hac i libris hebraicis quæ stionus plenus cōtietur.

Medan ciuitas quam ædificauit Sa.

Mosis ciuitas xgypti: cuius osee Ezechiel Hieremias recordantur. Sed et iudæi qui cus Hieremia de hie rosolymis profugi exierāt habitauerunt in mēbris.

Machos in Osee pro quo Aquila et Symmachus concupiscentias interpretantur.

Miletus ciuitas Asix de qua Ezechiel scribit.

Masboth cuius meminit Ezechiel dicens usq; ad quā

gero

manboth: pro qua Aquila lites Symmachus iurgis
 nel contradictiones interpretantur.
 «Morasbi unde fuit «Nicheas propheta. Est autē ul-
 cus contra orientē eleuteropoles.
 «Masagan regio moabitarus ut scribit Hieremias.
 «Misor regio moab iuxta Hieremiā.
 «Mofath regio moabitarus sicut in Hieremiā legimus
 posita est et supra mesra.
 «Maon regio moabitarum iuxta Die.
 «Melchon idolum amabitarum sic scribit Hieremias.
 «Magedan ad cuius fines «Matthæus enāgelista scri-
 puit domus puenisse: Sed et «Marcus eiusdem recorda-
 tur. nūc autē regio dicitur «Maceda contra Jersā.

MALD terra in qua habitauit Ebaïm
 uertitur autē in salim. i. motum siue
 fluctuationem.
 Ninive urbs assyriorum quā xdfica-
 uit Assur egrediens de terra leuaar.
 Est et alia usq; hodie ciuitas iudxo-
 rum nomine ninive in angulo arabix quā nunc corus
 pte ninuem uocant.

Naatliel iuxta armonē castra filiorum israel.
 Naaban qd̄ hebraice dicitur nebo mōs supra iordanē
 contra Jericus in terra moab: ubi «Moyses mortuus
 est: et usq; hodie ostēditur i sexto miliario urbis Esbus
 contra orientalem plagam.
 Naboth ciuitas Ruben filiorum i regiōe gallaad: cuius
 meminit Esaias contra in uisione «Moab et Hiere-
 mias: Est et cuiusdā uiri uocabulus Nabaā: qui Gaan
 et ceteros uicos qui circū erāt ex suo noie nūcupauit
 naaboth: Sed et usq; hodie ostēditur locus desertus.
 Naaba distans a ciuitate esbus milibus octo cōtra me-
 ridianā plagam.
 Negeb aulter apud hebræos nageb dicitur qd̄ Sym-
 machus interpretatur meridiem.
 Sciendus autē qd̄ eadē plaga apud hebræos tribus uo-
 cabulis appellatur nageb theman darom: qd̄ nos pos-
 sumus austrus affricus et meridiē siue eurus interpretari.
 Nephendor qd̄ Symmachus interpretatur maritimas:
 Dor autē oppidus iā desertus i nono miliario cafarex
 pgentibus prolemaidem.
 Napho nomen fontis in tribu ben.
 Naama ciuitas tribus iudx.
 Neelib i tribu iuda q̄ uocatur uisibi i septimo miliario
 eleutheropoleos pergentibus chebron.
 Nepsan in tribu iuda.
 Naarath Ephraim et nunc ē naoroth uilla iudxorū
 in quinto miliario Esibus.
 Naphet in tribu manasse.
 Naalon in tribu Sabulon ciuitas separata leuitis.
 Nozeb in tribu neptalim.
 Neela de hac alienigenas Sabulon nō ualuit expellere
 Est hodieq; in regione bathanea uiculus noie uella.
 Naba siue noba: ad quā ascendit Gedeon urbs sacro-
 tibus sepata quā postea legius furore Saulis subuersa.
 Nemra ciuitas tribus ruben in terra galaad ē usq; ho-
 die uicus grandis.
 Narama in regione bathanea.
 Namoch in regione rama locus ubi sedit Dauid et bos
 in libris hebraicarum quæstionus diximus.
 Nachon area nachon: pro qua Aquila interpretatur
 area praparata.
 Naphat ciuitas unius princ̄i salo.
 Neriger et hanc extruxerunt i regiōe iudex Samari
 maritani: qui de babilonia sunt profecti.
 Nasab quā condiderunt Enel in terra iudex.

Nessarochi idolum assyriorum.
 Nemrim cuius meminit Esaias in uisione cōtra moab
 et Hieremias: nunc autē est uicus benameri ad septen-
 trionalem plagam soara.
 Nabeoth regio de qua scribit Esaias.
 Nazareth unde et dominus noster saluator nasareus
 uocatus ē. Sed et nos apud ueteres quasi pro probro
 nazarei dicebatur: quos nunc christianos uocant. Est
 autē usq; hodie i Galilæa: uiculus cōtra regionē i qui
 todecimo eius miliario ad orientalem plagā iuxta mon-
 tē labor nomine Jazora.
 Naim oppidum in quo filius uiduæ a mortuis domi-
 nus suscitauit: et usq; hodie i secundo miliario labor
 montis ostenditur contra meridiem iuxta endor.

REED ciuitas regni Nemroth a
 babilone.
 Olibania ciuitas principum edom.
 Odolā diximus de hoc et supra cuius
 meminit Esaias.
 Otho ubi secundo fultū israel castra
 metati sunt egrediētes de sochot iuxta desertus quādo
 profecti sunt de ægypto.

Offer et hanc cepit Jesus rege fl.
 Ooli ciuitas in tribu Asser.
 Ophramia opbra ducens ad terram soal.
 Duculq; per o breuē litterā legimus: exinde per exten-
 sum legamus elementum.
 On urbs i ægypto q̄ heopolis græce dicitur. i. ciuitas
 solis quā xdficauerunt filii israel. sicut. lxx. interpretes
 arbitrantur. Alioquin i hebraicis uoluminibus nō ha-
 betur et recte siquidē anteq̄ Jacob ingreditur ægyptū
 erat extracta iā ciuitas: q̄ et sacerdotē pbutifarē patres
 Asenoth habebat.
 Om mōs in quo mortuus ē Arō iuxta ciuitatē Petrā
 ubi usq; ad præsentiē diē ostenditur rupes qua pculs
 «Moyses aquas populo dedit.
 Obth in deserto castra filiorum israel.
 Oia in tribu Asser.
 Oram in tribu neptalim.
 Ophir uide sic i regnorū libris legius auris afferba-
 tur Salomōi. fuit autē unus de posteris Daber noie
 Ophir ex cuius stirpe ueniētes a fluuio cophene usq;
 ad regionē Indix q̄ uo:atur Jersā habitasse refert Jo-
 sephus a quo puto et regionē uocabulus consecuta.
 On ciuitas Samariæ pro qua in hebraico scriptus est
 haim qd̄ et Aquila et Symmachus interpretantur iud-
 le Theododon iniquitatem.
 Ocho ciuitas sacerdotalis.
 Oranai urbs moabitarus sicut in Hieremiā scriptū ē.

DIEVS iuramētū quē fodit Abra-
 hā idest Bersabe in regiōe geraritica
 diximus de hoc et supra.
 Puteus uisionis in deserto ad que
 habitauit Isaac.
 Puteus iudici usq; i pextē diē i re-
 giōe geraritica. uocatur autē berdā noie quod latine
 dicitur puteus iudici.
 Puteus iuramētū ubi iurauerunt Isaac et Abimelech
 uocaturq; oppidus Isaac. Sunt autē et alii plures pu-
 tei in sacris scripturis qui hodieq; i geraritica regione
 et iuxta Ascalonem demonstrantur.

BEIRA ciuitas Arabix in terra edom q̄
 cognominata est lectabel et ab Assyris
 Recem dicitur.

Roboath ciuitas assyriozus quã x̄dificauit Assur eḡ
diens de terra Senar: et de hac in libris hebraicarum
quæstionum plenus diximus.

Roboath urbs alia iuxta fluuiũ: ubi erat rex edom: et
usq; hodie ẽ p̄sidiũ. Regione gebalena et uicus gr̄a
dis qui hoc uocabulo occupatur.

Ramesse urbs quã x̄dificauerunt filii israel in xgypto
oli autẽ et uniuersa p̄sentia sic uocabatur in qua ha
bitauit Jacob una cum liberis suis.

Roab ad quã transferunt exploratores qui ab Jesu fi
lio Naue missi sunt: et usq; hodie uicus rooba i quar
to lapide s. topoleos sic uocatur qui et leuitis sepatul ẽ.

Rafata in deserto ubi filii israel castrametati sunt.

Raphidim locus in deserto: iuxta montẽ choreb i quo
de petra fluxere aquæ cognominatũq; ẽ tẽtatio: ubi et
Jesús aduersus Ama dimicat prope frau.

Rathina in deserto castra fi. isrl.

Reminon phares ubi filii israel castrametati sunt.

Ressa castra filiorum israel.

Ramoth in tribu gad ciuitas sacerdotalis et fugitiu
us in terra galaditide. Nunc autẽ ẽ uicus i quinq; milia
miliario philadelphia contra orientem.

Rosẽ hoc ẽ petra ciuitas Arabia i qua regnauit Raã
quẽ interfecerunt filii israel. Dicitur autẽ ipse rex quoq;
Madiam.

Rinimon in tribu Simeonis uel Judæ: hodieq; ẽ ul
cus reminon iuxta Aeliam contra aquilonẽ in quinto
decimo eius miliario.

Rogel nomẽ fontis in tribu beniamin.

Rama in tribu beniamin ciuitas Saulis: i sexto decimo
miliario ab Aelia ad septentrionalem plagã cõtra Bethel
Meminit huius Hieremias.

Rezem in tribu beniamin.

Reminon petra.

Remon in tribu Simeonis uel Sabulon.

Roboath in tribu Jacar ẽ usq; hodie alia uilla rebba
in sinibus eleutheropoleos ad solis ortum.

Rethem in tribu Jacar.

Roob in tribu Asser ciuitas separata leuitis.

Rama i tribu Asser usq; ad ciuitatẽ munitã tyriorus.

Rama in tribu neptalim apud nos unus nomẽ idare
uidetur apud hebræos diuersis litteris scribuntur. No
mia uiculis tribubus uariis assignantur: quia cum q; d
nos unus nomẽ sonare uideatur: apud hebræos diuer
sis litteris scribuntur.

Reethath in tribu neptalim.

Rima q; efasimas ubi sedit Abimelech: sicut in libro
iudicus scriptũ ẽ q; nunc appellatur remptis. Est autẽ in
sinibus diolipoleos et a plerisq; arimathea dicitur.

Remiath ad quã Dauid p̄x̄dã partẽ misit.

Rachel et ad hanc Dauid ipolozus partẽ misit.

Remath gallaad uilla trãs iordanẽ iuxta fluminiũ Ja
cob diximus de hac et supra.

Rabbath ciuitas regni Amon nunc philadelphia: cu
sus meminit Hieremias.

Roos quã p̄trãssit Dauid pro quo Aquila et Sym
machus interpretatur arẽ.

Rogell unde fuit Belzela galladitis uicus Dauid.

Raphaim uallis Allophylorus ad septentrionalẽ pla
gam hierusalem.

Ramianã ciuitas regis syrix iuxta damascum.

Reth hanc percussit Assa rex.

Rathen pro qua Aquila interpretatur
.i. iuniparus: Symmachus umbraculum.

Remon huius meminit Esaias in uisione cõtra Moab.

Releph ciuitas syrix urbs assyriozus in regione ibenã
de qua in Esaiã scribitur.

Rebla in terra emath: unde uictor Pbarao adductum
Jonatham transfuit xgyptus.

Rẽma mons in Asia: pro quo Aquila interpretatur
mos emona Symmachus i Armẽia. Est autẽ et uilla
remmuis in daroma. Porro in regnozus libris Romõ
domus dicitur idoli damasceni.

Reblata regio babiloniorus uel urbs quã nunc Anti
ochiam uocant.

Ramale pro quo Aquila interpretatur exaltabitur scri
tus ẽ in Sacharia. Est autẽ et alius locus in tribu ben
amin iuxta bethleem pro quo dicitur Vox i rama aud
ta ẽ: de hoc i libris hebraicarum quæstionum plenus dicitur.

Rinocor uestra ciuitas xgypti: cuius meminit Esaias.

Sciendus autẽ q; hoc uocabulũ in libris hebraicis nõ
habetur. Sed a. lxx. interpretibus propter noticiã loci ad
ditum ẽ: qd i libris hebraicorum nominus diximus hoc
etiã nunc in litteris uidetur titulo p̄notãdus. apd hebre
os tria ẽ. S. hoc ẽ Samet et Sade et Sin: q; cuius apd
græcos et latinos sono simili proferatur i sua lingua al
ter atq; aliter resonat. Unde accidit ut eadẽ noia apd
nos diuersis sonare uideatur: et plusq; ceteris litteris
hæc habeant: non eni ex una sed tribus litteris loca et
urbes et uiculi describuntur.

R DON urbs phœnicis insignis olim
cananoruz ad aquilonẽ respiciẽs: et
postea regionis iudæ: cecidit autẽ
in sortem tribus Asser: sed non eam
possedit: quia hostes nunq; ualuit
expellere.

Senaar capus baylonis: in quo turris extracta ẽ: Un
de egressus Assur x̄dificauit Ninuẽ: meminit huius lo
ci Josephus in primo antiquitatus libro ita scribẽs de
capo qui i babilonia regione uocatur Senaar: Aeschyl
nes historicus dicens quidã sacerdotus profugi de tem
plo emal Ionis sacra rapientes in senaar campus ba
ylonis peruenire.

Sichẽ et Salẽ quæ latine et græce Sichama uocata
ẽ ciuitas Jacob nunc deserta. Ostẽditur autẽ locus in
suburbanijs Neapoleos iuxta sepulchrum Joseph: quã
subiit Abimelech et semiauit Salẽ. Sicut i libro iu
dicus scriptus ẽ. Postea uero istaurata ẽ a Hieroboã
ut regnozus narrat historia: Sita ẽ in sinibus ephraim
et filius emor appellatur Sicheu a quo et locus nomẽ
acceperat. Fuit autẽ altera in mote ephraim ciuitas fu
gitiuoruz Senaar unde fuit Amaphel: qui aduersus
regẽ sodomorum bellum gessit.

Sodoma ciuitas ipioruz diuino igne cõsumpta iuxta
mare mortuum.

Sebomi et hæc ciuitas ipioruz i æternos cineres disso
luta iuxta urbem Sodomam.

Sophera mons orientis in India: iuxta quẽ habitau
erunt filii Jectã filii Deber: quos Josephus refert a con
fene flumine et india regionibus usq; ad id locorum p
uenisse: ubi appellabatur regio Jera. Sed et classis Sa
lomõis per triennium hinc quãdã cõmertia deportabat
Sora urbs iuxta Sodomã quæ est Segor et Sora de
qua supra diximus. Sane ciuitas antiqua i qua habi
tauerunt ozei gens ualida sup regionẽ sodome quã ex
cidit chodorlamogor.

Seir mons i terra edom: in quẽ habitauit Esau i regio
ne gebalena: quæ ex eo q; Esau pilosus ẽ et hispidus
Seir. i. pilosus nomẽ accepit: In quibus locis prius ha
bitauit Lhoreus quẽ interfecit Lhodorlamogor: me
minit montis Seir et Esaias in diuisione Idumæ.

Salẽ ciuitas Sichinioruz quæ ẽ Sichen: Sed et alia
uilla ostẽditur usq; i p̄sente diẽ iuxta peliã cõtra orientã

R...

plagā hoc nomie i octavo quoqz lapide a sintopoli in
cāpo uicus salimias appellatur. Josephus uero Salē
ēē affirmat: i qua regnauit Melchisedech: q̄ postea dī
cta ē Salyma et ad extremum Hierosolyme nomen
accepit.

Sur ubi inuenit angelus ancillā sare Agar inter cades
et barach. Extēditur autē desertus Sur usqz mare ru
brus qd̄ ad cōfīnīa puenit porro cades solitudo ē sup
urbē petrā: sed et scriptura desertus cades cōtra faciē
egypti extēdit memorat: ad qd̄ primus uenere bebrā
rubro mari transuadato.

Segor q̄ et bala et azoara una de quinqz ciuitatibus
sodomorum ad preces Loth de incendio reserua quē
usqz nunc ostēditur: meminit huius et Esaias in uisioe
contra moab de qua et supra diximus.

Soene. i. tabernacula locus i quo hitauit Jacob igres
suis Mesopotāta qui lingua hebraica appellatur sochoe

Sochoe prima māsto filioris israel i deserto postq̄ d̄
egyptio sunt profecti anteq̄ mare transirēt rubrum.

Sin desertus iter mare rubri et solitudinē Sina: nā
a deserto Sin filii israel uenerunt et Raphidim et ara
phidim in deserto Sina iuxta mōtē Sina ubi Moyses
tabulas legis accepit: desertus autē Sin idē dicit esse
scriptura qd̄ et cades sed hoc iuxta hebræos. Exterus i
lxx. interpretibus non habetur.

Salmona castra filiorum israel.

Saphar mons in deserto castra filiorum israel.

Sartim ubi populus pollutus ē fornicatione filiorum
Moab. Est autē iuxta mōtē phogor: unde et iesus ex
ploratores ad inuestigādā et noscēdā terrā misit serico

Sabama ciuitas moab in terra galaad quē cecidit i sor
tē tribus rubē et huius meminit Esaias i uisioe cōtra moab
Semia terminus iudæx et usqz hodie ostēditur i sep
timo lapide ierichi cōtra septentrionālē plagā uilla noie
magdalēmia quod interpretatur turris semia.

Selcha ciuitas regionis Og in regione bassantide.

Sephania terminus iudæx ad solis ortum.

Sedala terminus iudæx.

Semerom et hanc cepit Iesus rege illius interfecto.

Dicunt autē nunc pro ea sebaſte uocari oppidus palæ
stinæ. ubi sancti Joannis baptiste reliquæ cōditæ sunt.
legimus in regnorum libro q̄ auri rex israel emerit i o
ptem someron a quodā semora et edificauerit in uertē
ce eius ciuitatē quā ex nomine domini appellauit So
meron.

Seyra et hanc cepit Iesus.

Selcha ciuitas in regione bassantide.

Sior locus contra faciē egypti sed et ostenditur uilla
noie Sior inter Aeliā et eleutheropoli i tribu iuda. Iux
per hoc in libro hebraicarum q̄stionum plenius diximus.

Saorth in tribu ruben super iordanem.

Sachoth in tribu gad super iordanem.

Saphā in tribu gad sup iordanem.

Sacharna in tribu iuda.

Samen in tribu iuda.

Saal in tribu iuda uel simeontis.

Siceleg quā achis rex alienigenarus dedit ad hitādus

Dauid: est autē in daroma sortis iudæx uel simeontis.

Saufana in tribu iuda.

Salei in tribu iuda.

Saara uicus in finibus eleutheropoleos contra septē
trionē pergentibus nicopolim quasi i decimo militario
in tribu dan siue iuda.

Socho in tribu iuda. Sunt autē usqz hodie uiculi duo
pergētibz aeliā de eleutheropoli i nono militario uix
publicæ imis in monte: et alter in campo positus: quē
Sochoth nuncupatur.

Saraim in tribu iuda.

Semain in tribu iuda.

Saphir uilla in montanis sita inter eleutheropolim et
atcalonem in tribu iuda.

Soibo de qua supradictū ē. Dicuntur autē samaritā
qui de baby lone profecti sunt hunc uiculus cōdidisse.

Seacha in tribu iuda.

Selo in tribu ephrai in quo arca testamēti māsit:
et tabernaculus domini usqz ad tēpora Samuelis. Est
autē i decimo militario neapoleos i regiōe athabitana

Sed et iudæx patriarchæ filiū selon appellatus legiū.

Secheu in tribu Manasse ciuitas sacerdotalis et fugi
tiuorū in mōte Ephraim: ubi sepellerunt ossa Ioseph
de qua et supra diximus.

Sames idest fons in tribu beniamin pro quo Aquila
interpretatur fontem solis.

Semri in tribu beniamin.

Sela in tribu beniamin.

Sabæ in tribu simeon.

Sarith terminus Zabulon.

Samis pro quo Aquila et Symmachus trāstulerunt
solis.

Semron in tribu Zabulon.

Surem in tribu Iaschar et usqz hodie mōs ostēditur
nomine sule in quinto militario Labor montis contra
australem plagam.

Seon siue soen in tribu Iaschar hodieqz ostēditur uil
la iuxta montem Thabor.

Sialima terminus Iaschar.

Son in tribu Asser.

Sinam quercus pertinens ad tribum neptalim.

Soreth in tribu dan ubi Sāpson fuisse legimus iuxta
estaol: de qua supra diximus.

Sames in tribu dan: de qua et supra memoriā fecimus
sub nomine bethsamus.

Salab in tribu dan usqz hodie grādus uicus ostēditur
in finibus sebastenis nomine salaba.

Sephet cananorum locus.

Sorotha quo confugit iudex Aboc diximus autes et
supra de seyra.

Simboreb quod Aquila interpretatur boreb.

Sebnon mons quē conscendit Abimelec aduersus se
thimam dimicans.

Sephima pro quo Aquila et Symmachus interpre
tantur aquilonem.

Sorech nomē torrētis de quo loco fuit Aelila illa Sā
psonis. Et usqz hodie ad septentrionālē plagā eleu
theropoleos uicus ostenditur nomie caphar.

Soreth iuxta uillā sacra unde fuit Sampson.

Sophim mons ephraim in loco aramathan.

Salisa quam saul transiit.

Seuam nomen petræ.

Saalim uilla quā pertransiit saul in finibus eleuthero
poleos contra occidentē septē ab ea milibus distat.

Sciph ubi Samuel inuenit salem.

Sabin ubi saul probatus est.

Sunan unde fuit mulier sunamitis: ē autē usqz hodie
i finibus sebaſte in regione atrabitena uocabulo saui.

Sophamoth ad quē locum misit dā.

Seyrar nomē putei a quo Joab fecit reuerti principē
exercitus abner.

Soba cuius regem percussit Dauid.

Sarthan quæ est ad radices israel.

Sophera quæ ē in saphir: unde ueniebant naues Sa
lomonis: de qua supra diximus. Est autē mons orien
tis pertinens ad indæx regionem.

Sarara ciuitas pergentibus edom.

Saba ciuitas regalis aethiopiae qua Josephus et cabyse rege meron cognominata ex fororibus uocabulo refert Sela ubi percussus est Joas.
 Sapharna de quibus locis assyrii transmigrantes habitauerunt in Samaria et ab ipis Samaritanorum gens sumpsit exordium meminit horus et Eliaas.
 Sademot ubi Olias rex idolorum signa combussit.
 Sarepta ciuitas Sydoniorum in uia publica sita ubi habitauit quondam Helias.
 Saran cuius et Eliaas meminit dicens in palude uersus e Saron usque in presentem autem diem regio inter montem thabor et stagnum tyberiadis Sisonas appellatur sed et a caesarea palastina usque ad oppidum Joppe ois terra quae cernitur dicitur Sazonas.
 Sephela sicut scribit Eliaas pro quo Aquila capestre Symmachus ualle interpretatur usque hodie ois regio iuxta eleutheropoli capestris et plana quae uergit ad aquilonem et occidentem cephella dicitur.
 Senaar pro quo Aquila semina Symmachus interpretatur uberem: meminit huius et Nicheas propheta.
 Sedrach terra damasci legitimus in Sacharia Samaria quae nunc sebastis dicitur.
 Syon mons urbis hierusalim.
 Samaria ciuitas regalis in israel quae nunc sebastis dicitur sed et ois regio quae fuit circa eam a ciuitate quondam nomen acceperat.
 Sor tyrus metropolis phoeniciae in tribu neptalis.
 Soane ciuitas thebaidis sicut scribit Ezechiel.
 Sabarim iter damascus et emath sicut scribit Ezechiel.
 Sais ciuitas aegypti cuius meminit Ezechiel a qua et sartbes pagas.
 Sadala terminus iude. sicut scribit Ezechiel.
 Sarisa pro quo Aquila interpretatur triennale meminit huius Hieremias.
 Sicbar ante neapoli iuxta agrus quem dedit Jacob filio suo Joseph in quo dominus nolter atque sainator secundus euangelus samaritanae mulieri ad puteus loquitur ubi nunc adeo fabricata est.

QUORUM flumines de paradiso exiunt iuxta scripturam fide pergens contra assyrios: et post multos circuitus ut uult Josephus in mare rubrum effluens: uocatur autem hoc nomen propter uelocitatem instar bestiae nimia pernicitate currentis.
 Iheribinthus in sichinis sub qua abscondit Jacob idola iuxta neapolim.
 Iabath ubi pugnatus est aduersus madian.
 Iobteram in qua habitauit Tepte.
 Iobpher in ualle filiorum emon ubi populus israel gentium simulacra ueneratur. Est autem locus in suburbano hierusalem.
 Ibanis ciuitas sicut Esaias et Ezechiel scribunt in hac habitauerunt qui ob metus babiloniorum cum Hieremia fugerunt.
 Iraconitis regio siue isthuria: cuius tetrarches fuit philippus iuxta euangelium Lucae: diximus de hac et supra. Est autem trans bosdrum arabia ciuitas in deserto contra australem plagam quasi ad damascum respiciens.
 Ducusque per. I. siplite litteram legimus. Verus quoniam quae sequuntur apud hebraeos non ex thet sed ex tau. s. scribuntur cum aspiratione legere debemus.
 Ithoman regio principis Edom in terra gebalitica Atheman filio elifas filii Esau sortita uocabulus: sed usque hodie est uilla theman distans ab urbe Petra qui quae milibus ubi est romanorum milium praesidium. Sed et

et de quo loco fuit Elifas rex themanorum unus quoque filiorum Ismael appellabatur theman. Sciendus autem quod ois australis regio hebraice theman dicitur.
 Ihamnan ubi oues suas totidie iudas ostendit hodie grandis uicus in finibus diospoleos euntibus Helias in tribu dan siue iuda.
 Ihamna ciuitas alia principis edom. Sed et concubina Elifas filii Esau thamna appellata est quae peperit et Amalech unde amalechita.
 Iaphol locus in deserto trans iordanem in quo deuteronomius scripsit Moyses contra Jericho.
 Iath castra filiorum israel.
 Ibara castra filiorum israel.
 Iaphu in tribu iuda ciuitas: quam expugnauit Iesus rege illius interfecto: diximus et supra de termino palestinae et aegypti quae appellatur bethaphu.
 Ihanath ciuitas quam expugnauit Iesus rege illius interfecto: fuit autem in tribu manasse separata leuitis et nunc in quarto miliario oppidi legionis hoc nomine uicus ostenditur.
 Ihenath in tribu Joseph hodieque uilla est theman in decimo miliario neapoleos contra orientem descenditibus iordanem.
 Ihabiphur in tribu Joseph.
 Ihabuth in tribu manasse.
 Itho usque hodie iuxta desertum ciuitas aelii uicus ostenditur unde et Amos propheta fuit.
 Ihera et hanc cum rege suo cepit Iesus.
 Iherma in tribu beniamin.
 Ithola in tribu iuda siue simeonis.
 Ithabor terminus Sabulon. Est autem mons in medio galilaeae capto mira rotunditate sublimis distans a diocesia rea decem milibus contra orientalem plagam: qui confinis inter tribum Isachar et neptalim fuit.
 Ithalcha in tribu Simeon nunc uicus gradis iudaeorum dicitur thala: quasi in sextodecimo miliario eleuiteropoleos contra orientalem plagam.
 Ihamnasara ciuitas Iesu filii Naue in monte sita: de qua et supra sub nomine thamna diximus in qua usque in presentem diem sepulchrum magnus ostenditur in tribu dan.
 Itharac ciuitas iuxta quam Delbora aduersus Sissara dimicauit in tribu manasse separata leuitis quam tenere non potuit pristinis custodibus nequaquam eleuatis. Est autem uilla nunc per gradis distans elegione milibus tribus.
 Ithebes urbs quam cum oppugnaret Abimelech fragmie molis ictus interit. Est autem usque hodie uicus nomine thebes in finibus neapoleos praesentibus sintopoli quasi in tertio decimo eius lapide.
 Ihamnata posuimus et supra thama in tribu iuda.
 Ithalamuge locus in quo Abner militum ad Dauid. Sed sciendus quod pro hoc uerbo Aquila interpretatur extipio Symmachus pro semetipso.
 Ithath iuxta galaad.
 Ihanusa terminus regni Salomonis.
 Ithermoth quam edificauit Salomo. Est in deserto: cuius in libris hebraicorum quoniam mentionem plenius fecimus Itharsis unde aurum afferebatur Salomoni: hanc putat Josephus tantum urbem esse Ellicae porro iuxta Ezechiel prophetam carthago sentitur. Siquidem in eo loco ubi secundus. Ixx. interpretor legimus Carthagine in hebraeo hemus tharsis scriptus. nonnulli Indiam putauerunt: et de hoc tam in libro epistolarius quas ad Marcellam scripsimus quam in libro hebraicorum quaestionum plenius dictum est.
 Itharsa ubi Assa rex israel fuit.
 Itharsilla unde fuit Paneen usque hodie est uicus samaritanorum in regione bathanea quae tharsilla dicitur.
 Ithesba unde ortus est Helias propheta thesbytes.
 Ithoma iuxta Ezechiel ciuitas Idumaeae: porro Esaias

in nissione ponit eā Arabiā: mēnit huius et Hieremias
 Abdias autē scribit ciuitatē Esau Sed et unus filiorum
 theman appellabatur sicut supra diximus.
 Tharchat: quā in terra iudææ Euei condidere.
 Thallasar regio Syriæ.
 Thogorina legimus in Ezechiele.
 Thaphet legimus in Hieremia alanitaphet. Est autē i
 suburbanis aeliæ usq; hodie locus qui sic uocatur iux
 ta piscinā fullonis et agrus acheldemac.

R chaldæorum: ubi mortuus ē Arā
 frater Abraham: cuius hodieq; sicut
 Josephus refert tumulus ostēditur:
 et supra hoc quid uobis uideatur in
 libris hebraicis quæstionum ple
 nius diximus.

Diamas pro quo in hebræo scriptus habetur Iusa. Ea
 dē est autē quæ erbethel sicut supradiximus: sed et quæ
 dā uilla ubbaman in duodecimo cesarææ lapide ostēdit
 tur contra solis ortum.

De unde fuit Job in regione ausitidi. Sed et unus de
 posteris Esau us appellabatur: de quo in libris hebraicis
 carum quæstionum diximus.

Opon regio principum edom quæ
 nunc uocatur gebalena.

Ab in tribu iuda.

Joab ciuitas amorreorum sita i mōte

Amone: de quo scriptus ē propterea
 i libro bellorum domini Joab islama

uit et torrens arnon.

Sephrona terminus iudææ ad septentrionem.

Saleth uallis Jareth in parte deserti.

Siph in tribu iuda.

Sanobua in tribu iuda usq; hodie i sinibus eleuthero
 poleos aeliam pergentibus uilla Tanua nuncupatur.

Sif in octauo miliario chebron. usq; hodie uicus ostē
 ditur ubi absconditus ē Dauid. Fuit autē tribus iudææ in
 daroma in sinibus eleutheropoleos.

Siph mōs squalidus uel caligās siue nebulosus iuxta

Siphin: quo sedit Dauid prope chermellā quæ in scri
 pturis carmellus appellatur uicus hodieq; iudæorum
 unde fuit Nabal carmellus sed et unus de posteris ca
 leph dictus ē Siph lege paralipomenon.

Sogora in hieremia ciuitas moabitarum. hęc ē quæ nunc
 uocatur soara siue segor una de quinque ciuitatibus so
 domorum.

Seb ciuitas aman hodieq; uilla ostēditur in quinto de
 cimo lapide philadelphicæ contra occidentē de qua scri
 bit Hieremias.

Soleth nomē lapidis ubi adomas imolauit uictimas:
 iuxta fontem rogel.

Epistola sub nomine Pauli et Eustochii ad Marcellā
 hortatoria ut urbe secedens migret in iudæā ubi ciuita
 tē sanctā hierusalē et betlemiticus rus miris effert p
 conis misteria in illis gesta recensēs et ab ipugnatione
 defendēs. Ad extremum cuncta sancta peregrinationis
 loca per iudæā breui epilogo cōcludēs: quæ ex tili ele
 gantia Hieronymi esse conicitur.

O ENSURA charitas non hēt
 et ipatentia nescit modus: et deside
 rium non sustinet. Unde et nos obli
 te uirius nostrarū et nō quid possius
 sed quid uelimus tantum cogitantes
 magister cupimus docere discipula

et ut ē uulgare prouerbius sus artius repertricē: Tu q
 primā scintillā nobis fomitis subiecit: quæ ad hoc stu
 dium nos et sermone hortata es et exemplo: et quasi
 gallina congregasti sub alas pullos tuos. Nunc nos li
 bere absq; matre uolitare patieris: et accipitris pauere
 formidnē: ad omnē umbrā præteruolantiū autum for
 midare: igitur quod solum absētes facere possimus q
 rulas fundimus præces: et desiderius nostrum nō tam
 fletibus q̄ eiulatibus cōtestamur ut marcellas nostram
 nobis reddas et illam mitem: illā suauem: illā oi melle
 et dulcedine dulcorē: nō patiaris apud eas ēē rigidā
 et tristē rugare frontē: quas affabilitate sua ad simile uir
 ite studius prouocauit. Uerte si sunt meliora quæ post
 mus: nō ē ipudens desiderius: Si cuncta scripturarū
 uoces nra sententiā congruunt: non facimus audacter
 ad ea te prouocantes: ad quæ tu nos sepiissime cohor
 tata es. Prima dei uox ad Abraham Exi inquit de terra
 tua: et de cognatione tua et uade in terrā quā monstra
 uero tibi. Tabetur patriarchæ ad quē primus de christo
 facta est repromissio ut relinquat chaldæos: relinquat
 confusionis urbē: et Bobooth. i latitudinē eius: relin
 quat capum Senaar in quo superbix eius usq; ad ce
 lum erecta turris ē: et post fluctus huius sæculi: post flu
 mina: super quæ sederunt sancti et fleuerunt cus recor
 darētur sion: Post gurgitē grauē colur: d quo Ezechiel
 capillo uerticis subleuatus hierusalē usq; trāstertur: ut
 habitet terrā repromissiois quæ nō rigatur ut ægyptus
 deorsum: sed desursum: nec facit cholera languentium
 cibos: sed temporaneus et serotinus de celo expectās
 librē. Hęc terra montuosa et in sublimi sita quantum a
 delitiis sæculi uacat: tātum maiores habet delitias spi
 rituales. Deniq; et maria mater domini postq̄ ad eā
 angeli facta ē repromissio et uterum suū intellexit esse
 domum dei: derelictis capestribus ad montana prexit
 De hac urbe Allophylo quondā superato hoste: et dia
 bolice percussa frontis audacia. postq̄ ille in fatiē cor
 ruit: exultantium animarū turba processit: et cōcinens
 chorū decē milium Dauid nostri uictoriā prædicauit
 In hac angelus gladium tenens: et totā impietatis deua
 itans urbē in hornæ iebusæorum regis area tēplū dñi
 designauit iā tunc significā ecclesiā dei nō in israel sed
 in gentibus cōsurgētē. Recurre ad genesim et **O**el
 chisedech regē salē Huius ciuitatis principē iuenies:
 qui iā tunc in typo christi panē et uinū obtulit et my
 sterium christianum in saluatoris sāguine et corpore
 dedicauit. tacita forsitan mēte reprehendas: cur nō se
 quamur ordinē scripturarum: Sed passim et quicquid
 obutā uenerit turbidus sermo perstringat: et in princi
 pio testatē sumus dilectionē ordinē nō habere: et ipa
 tientiam nescire mensuram. Unde et in canticocōtū
 rum quasi distale præcipitur Ordinate in me charitatē
 Et nunc eadē dicimus nos nō adulatione uel ignora
 tione sed affectu labi. Deniq; ut multo inordinatius
 aliquid proferamus antiquiora repetēdo in hac urbe
 i hoc tunc loco et habitasse dicitur. Et mortuus ē Adā
 Unde et locus in quo crucifixus ē dominus caluaria
 appellatur: scilicet q̄ ibi sit antiqui hominis caluaria
 condita: ut secundus Adā et sāguis christi a cruce sul
 lans Primi Adā et protoplasti tacentis peccata dilue
 ret et tunc sermo ille apostoli compleretur. Excita: qui
 dormis: et exurge a mortuis: et illuminabit te christus.
 Quantos hęc urbs prophetas: quantos emisit san
 ctos uiros longum ē enarrare. Totum mysterium no
 strum istius prouintæ urbisq; uernaculum ē. in tribus
 nominibus trinitatis demonstrat fidē. iebus et salem:
 et hierusalem appellatur. Primum nomē calcata: Se
 cundum pax: Tertium uisio pacis ē: Paulati quippe

peruenimus ad fidē. Et post cōcalcatōnē ad uisionem pacis erigimur. Ex qua pace Salomon. i. pacificus in ea natus ē et factus ē in pace locus eius. Et in figura christi sub xymologia urbis dominus dominānus et rex regum nomen accepit. Quid referamus. Daud: et totā progeniē eius: quā in hac ciuitate regnauit. Quāto iudex ceteris prouintis: tanto hęc uerba tota iudexa sublimior ē: et ut hoc coactius differamus: totius prouincix gloria metropoli uēdicatur: et quicquid i membris laudis ē: oē refertur ad caput. Jā dudū te cupientē in uerba prorumpere ipsi litterarum apices sentiunt et uentē contra charta intelligit questionē. Respōdeas quippe et dicas. Hęc oli fuisse quādo dilexit dominus portationē super oīa tabernacula Jacob: et fundamēta eius i montibus sanctis. Licet et hęc altius possint iterpretari. Postq̄ uere cōsurgētis domini uox illa pertenuit. Ecce reliquetur domus uestra deserta: et siebiliter ruinā ipsius prophetauit dieē Hierusalē hierusalē quæ occidit prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt: quotiens uolui cōgregare filios tuos sicut galina congregat pullos sub alis suis: et noluit. Ecce dimittetur uobis domus uestra deserta: Et postq̄ uelū uelū tēpū ē: et circumdata ab exercitu hierusalē et dominico cruore uolata: tunc etiā angelorum praesidia et christi gratiā recessisse. Deniq; etiā Josephus qui uernaculus scriptor ē iudæus asserere dicitur illo tēpore quo domus crucifixus ē ex adytis tēplū uirtutis celestius erupisse uocē dicentium **T**rāsmigremus ex his sedibus: ex quibus et aliis apparet ubi abundauit gratia: ibi superabundasse peccatus. Et postq̄ audierunt apostoli Euntes docete oēs gentes: ipsi apostoli dixerunt. Oportebat quidē uobis primus anuntiare uerbum: quoniā aures noluitis ecce transimus ad gentes: tunc oē sacramentum iudæx et antiquā familiaritatē dei per apolloos in nationes fuisse tranllatā. Valida quidē quatuor: et quæ possit etiā eos qui scripturarius aliquid atigerunt cōcutere: sed per facile soluitur. Nunq̄ enī fieret eā domus corruētē nisi diligeret: fleuit et lasarū quia amabat illū. Et hoc tamē prima fronte cognoscito: nō loci sed hoīnum fuisse peccatus. Verum quia iterfectio populū cauitas ē ciuitatis: propterea ē urbi deleta ut populū puniretur. Ideo tēplum subruit ut typicā hostia tollerentur. Exterius quātum ad locus pertinet p̄ profectus tēpōrum multo nunc angustior ē: q̄ ante fuit. Venerabantur quondā iudæi sancta sāctorum: quia ibi erāt cherubis et propitiatorius et arca testamētū: et māna et uirga Aaron et altare aureum. Nonne tibi uenerabilis uidetur sepulchrum domini? Quod quocūq; in gredimur: totiens in sindone iacere cernimus saluatorem. Et paululum ibidē cōmorātes: Rursus uidemus angelum sedere ad pedes eius et ad caput sudarium cōuolutum: Locus sepulchri gloria multo anteq̄ excideretur a Joseph Esaiā uaticinio prophetatur dicētis. Et erit requies eius honor qd̄ .i. sepultura domini locus esset ab homine honorandus. Sed dicis quomodo in apocalypsi Joānis legimus: et occidet illos: Daud dūbiū quin prophetas bestia quæ ascendit ex abyssu et corpora eorum iacebunt in plateis ciuitatis magnæ quæ uocatur spiritaliter sodoma et xgyptus ubi et dominus eius crucifixus ē: **S**i enī as ciuitas magna in qua crucifixus est dominus nulla ē alia nisi hierusalē. Ubi autē crucifixus ē dominus spiritaliter sodoma appellatur et xgyptus. Ergo hierusalē sodoma ē et xgyptus i qua crucifixus ē dñs. **A**cire te uolumus oēs scripturā nō posse esse sibi cōtrariā. et maxie unis aduersus se nō discrepare libris: Et ut plus adiciā eundē eiusdēq; libri locum in apocalypsi quippe de qua

nunc testimonium protulisti ante decē circiter uersiculos scribitur surge et metire tēplum dei et altare et adorātes in eo: Atrium autē quod ē foris tēplum etice foras et ne metiaris illud qd̄ datus ē gētibus et ciuitatē sanctā calcabunt mensibus quadraginta duobus. **V**eni apocalypsis multo post passionē domini scripta ē a Joāne et in ea ciuitas sancta appellatur: quomō rursus spiritaliter sodoma uocatur et xgyptus. **N**ec statim potes dicere sanctā dei hierusalē celestē quæ futura est et xgyptum et sodomā eā quæ corruit appellari: quia de futura dicitur. Quod bestia quæ de abyssu ascensura ē faciat aduersus duos prophetas bellum et utinat illos et occidat et corpora eorum iaceāt in plateis ciuitatis magnæ: de qua ciuitate et in fine eiusdē libri scribitur: Et ciuitas in quadro posita ē et longitudo eius et latitudo tanta ē: quanta et altitudo: et mēsus ē ciuitatē harūdie aurea per stadia duodecim milia: et longitudo et latitudo et altitudo xqualia sunt. Et mēsus ē muros eius cētum quadraginta quattuor cubitorum mensura hominis quæ ē angeli et erat structura muri eius ex lapide iaspide ipsa uero ciuitas auro mundo et cetera. **U**bi quadrus ē nec longitudo nec latitudo appellari potest. Et quæ ē ista mensura: ut tāta sit longitudo et latitudo: quāta altitudo eius. et muri de lapide iaspide et tota ciuitas auro mundo: et fundamēta et plateæ eius de lapidibus pretiosis et duodeci porte fulgentes margaritis. **L**um hęc nō possunt carnaliter accipi. Absurdus quippe ē p̄ duodecim milia stadiorum tantā ciuitatis longitudines et latitudinē quātā et altitudinē predicari: spiritaliter intelligēda sunt singula: Et ciuitas magna quæ uidelicet prius edificabat **S**odomā et nominauit eā ex uocabulo filii sui: hic mundus accipiedus ē: quē accusator fratrum suorum diabolus et fratricida piturus et extruxit uictis sceleribus cōdidit: iniquitate cōpleuit: quæ spiritaliter appellatur sodoma et xgyptus. De qua sodoma scribitur **R**estituetur sodoma in antiquis. **A**d. s. ita restituedus sit mundus ut ante fuit: **N**eq; enī possumus credere rursus edificandā Sodomā et ceteras uidelicet **S**omorram et **A**daman: et **S**ebōim in perpetuos cineres relinquadā. **A**gyptus autē nunq̄ pro hierusalē legimus sed sēper pro hoc mundo: et quia lōgus ē de scripturis innumerabilia exēpla cōgerere unus testimonius proferamus ubi manifestissime mundus hic xgyptus appellatur. **I**n epistola catholica Judas apostolus frater Jacobī scribit dicens. **S**ōmouere autē uos nolo scientes semel oīa quoniā Iesus populum de terra xgypti saluans secundo eos qui nō crediderunt pdidit: et ne putarem dicī de Iesu filio Naue statim sequitur Angelos uero qui non seruauerunt suum principatus: sed dereliquerunt suum domiciliū in iudicium magni delinquentis sub caligine reseruauit. Et ut credas ubicūq; xgyptus et **S**odoma et **S**omorra noīatur: nō loca sed mundus hunc interpretari statim iungit exēplum. **S**icut **S**odoma et **S**omorra et finitimæ ciuitates simili modo exornate et abeuntes post carnē alterā factæ sunt exēplum ignis æterni pccnā sustinentes. Et quid necesse ē plura cōquirere: cum post passionē et resurrectionē domini **M**atthæus euāgelista cōmoret. Et petre scissæ sunt: et sepulchra aperta: plurima corpora dormientium sanctorum surrexerunt et egredientes de sepulchris post resurrectionē suā ingressi sunt sanctā ciuitatē et apparuerunt multis. **N**ec statim hierusalē celestis ut pleriq; ridicule arbitratur i hoc loco intelligitur cum lignus nullum ēe potuerit apud homines dominū resurgētis: si corpora sanctorum i celesti hierusalē iusta sunt. **L**um ergo euāgelista et oīs scriptura hierusalē sanctā nominēt ciuitatē: Et psalmista præcipiat

ut adoremus in loco ubi steterunt pedes eius: ne patri-
aria audire appellari eam sodomam et aegyptus per quas
dominus iurari uetat: quia sit ciuitas magni regis: **Ma-**
ledicta terra nominant: quia cruore domini hauserit: et
quomodo benedicta loca putant: in quibus Petrus et Pau-
lus christiani exercitus duces sanguinem suum fudere
pro christo: Si seruator et hominum confessio gloriosa
est: cur domini et dei non sit gloriosa confessio: Martyrus
ubi sepulchra ueneramur. et sanctam fauillam oculis ap-
ponentes Si liceat etiam ore contigimus: et monumentum
in quo dominus est conditus quidam existimat negligendum.
Si nobis non credimus: credamus saltem diabolo et an-
gelis eius: qui quotiens ante illud de obsessis corpori-
bus expelluntur quasi in conspectu tribunalis christi stan-
tes contremiscunt: rugiunt: et sero dolent crucifixisse quem
timeant. Si post passionem domini ut scelerata uox concre-
pat: hic detestabilis locus est: quid sibi uoluit Paulus
hierusolyma festinare ut ibi faceret pentecosten? Qui
retinentibus se locutus est dicens. Quid facitis flentes et
conturbantes cor meum. Ego enim non solus ligatus: sed mo-
ri in hierusale paratus sum pro nomine domini Jesu.
Quid ceteri sancti et illustres uiri quorum uota et obla-
tionem post praedicationem christi ad fratres qui erant hie-
rosolymis deferebantur? Longum est nunc ab abscedu do-
mini usque ad presentem diem per singulas aetates currere
qui episcoporum: qui martyrum: qui eloquentium uirorum
in doctrina ecclesiastica hierusolymam uenerunt putantes
se minus religionis minus habere scientiam nec summam
accepisse manus ut dicitur uirtutis: nisi in illis christus
adorantes locis: in quibus primum euangelium de patris
bulo corruscauerat. Fertur si etiam praedicator orator rep-
hendendum nescio quam putat. quod litteras graecas non athe-
nis: sed libyae latinas non Romae sed scythiae didicerat
quod uidelicet una quaeque prouincia habeat aliquid pro-
prius: quod alia aequae habere non possunt cur nos putamus
absque athenis nostris quem ad iudicium fastidia per-
uenisse? Nec hoc dicimus quod reuamur regnum dei in
tra nos esse et sanctos uiros etiam in ceteris esse regionibus
sed haec asseramus uel maxime eos: qui in toto orbe
sunt primi: huc pariter congregati: ad quae nos loca non
ut primi: sed ut extranei uenimus ut primos in eis oium
gentium cerneremus. Fertur flos quidam et preciosissimus
lapis inter ecclesiastica ornamenta monachorum et uirgi-
num chorus est. Quicumque in gallia fuerit primus huc
properat. Nullus ab urbe nostra habitamus si in religione
procefferit: hoc cetero sole dimisso quirit locus fama sibi
tantum et scripturarum relatione cogitum. Quid re-
feramus Armenios Quid Persas Quid Indios et Ae-
thiopum populos: ipsaque iuxta aegyptus fertile mona-
chorum Prouincias et Cappadociam: Syriam Egiptum et Ae-
sopotamiam cunctaque orientis examina quae iuxta salua-
toris eloquium dicentis ubicumque fuerit corpus: Illuc
congregabuntur Aquilae concurrunt ad haec loca et de-
uotissimum nobis uirtutum specimen ostendunt. Vox quidam
dissona: sed una religio: tot psalterium chori: quod gentium
diuersitates: Inter haec quae uel prima in christianis uir-
tus est: nihil arrogans: nihil decontinencia supercilii: humil-
litas inter omnes potentior est: Quicumque nouissimus fu-
erit: hic primus putatur: In ueste nulla discretio nulla
admiratione. Ut cumque placuerit icedere nec detractio
est nec laudis: Ieiunia quoque neminem subleuant: nec de-
feruntur in edicta: nec moderata saturitas condanatur: sed
suo domino stat unusquisque aut cadit. Nemo iudicat
alterum: ne a domino iudicetur. Et quod in plerisque pro-
uinitis familiare est: ut gemino dente se lacerent: Hic pe-
nitentia non habetur. procul luxuria: procul uoluptas. Tanta
in ipsa urbe orationum loca ut ad paginam dies sufficiat

si possit: Verus ut ad uillam christi: et ad **Carthage** diuer-
sarius ueniamus (plus enim laudat unusquisque quod pos-
sidet) quo sermone: qua uoce: speluncam tibi saluatoris
possumus exponere: et illud praesepit: in quo infantulus
uaguit? Silentio magis quam infirmo sermone honorandum
est. **Ubi sunt late porticus: ubi aurea laquearia: ubi do-**
mus miserorum peccatis et datorum laboris uestigia?
Ubi ad instar palatii opibus priuatorum extructe basilicae
est: ut uilx hominis corpusculum preciosissimum iam bulet et
quasi mundo possit esse aliquid bonacius: tecta sua ma-
gis uelit aspici quam caelum? Ecce hoc paruo terra foramine
caelorum conditor natus est: hic in uolutis partibus: hic uisus
a pastoribus: hic demonstratus a stella: hic adoratus a
magis: et puto sanctior locus est rupe Tarpesia quam de cae-
lo sepius fulminata ostendit. Quid domino displiceret.
lege apocalypsi Joannis: et quid de muliere purpurata
et scripta in eius fronte blasphemiam septem motibus aquis
multis et babilonis ceterum exitu contuere: Est iquit
de illa dominus popule meus: et ne particeps sis delic-
torum eius et ne perstringaris plagis eius: Ad Diere-
miam quoque regrediens: scriptum pariter attendite fugite
de medio babilonis: et saluate unusquisque animam suam
cecidit enim cecidit babilon magna: et facta est habitatio
daemonum: et custodia spirituum imundorum. Est quidem ibi sa-
cta ecclesia: sunt trophaea: apostolorum et martyrum: est
christi uera confessio: et ab apostolo praedicta fides: et
gentilitate calcata in sublime se cotidie erigit uocabu-
lum christianus: Sed ipsa ambitio potentia magnitudo
urbis uideri et uidere: salutari et salutare: laudare de-
trahere: uel audire uel proloqui et tanta frequentia homi-
num saltem inuitus uidere: a proposito monachorum et
quiete aliena sunt: Aut enim uidemus uenientes ad nos
et silentium perdimus: aut non uidemus: et superbia ar-
guimur: Interdumque ut uisitantibus reddamus uicem
ad superbas fores pergimus: et inter linguas rodentium
ministrorum postes ingredimur auratos. In christi ue-
ro uillula ut supra diximus tota rusticitas: et extra psal-
mos silentius est. Quocumque te uerteris arator stua te
nens alleluia decantat. Sudans messor psalmos se ad
uocat. Et curua attondens uisit falce uisitor aliquid da-
uicium cantat. Haec sunt in hac prouincia carmina: haec
ut uulgo dicitur amatorum cantiones hic pastoris si-
bulus: haec arma cultura. Verus quid agimus? Ne quid
deceat cogitantes: solus quod cupimus hoc uidemus.
Quando illud tempus adueniet: cum aubelus nuntius
uiator apporet. Carcellam nam ad palastinam litus ap-
pulla: et totum monachorum chorum: tota uirginum agmina
concrepabunt: obuia iam saecula gestimus occurrere: et non
expectato uehiculo conatus pedibus ferre corpus te-
nebimus manus: ora cernemus: et a desiderato uix a-
uellemur amplexu. Ergo ne erit illa dies: quando nobis
liceat speluncam saluatoris intrare in sepulchro domini
flere cum sorore: flere cum matre: Crucis demus lignum
labere: et in oliueti monte cum ascendere domo uoto
et aio subleuari: Videre Lazarum exire falcem collig-
gatum: et fluentem iordanis ad lauacrum domini purio-
ra. Inde ad pastorum caulas pergere in Dauid orare
mausoleo. Amos prophetam etiam nunc bucina pastora-
li in sua conspiciere rupe clangentem: Abraam: Isaac: et Ja-
cob: trium quoque illustrius foeminarum uel ad taberna-
cula properare uel memorias: Videre fontem in quo a
Philippo eunuchus est tinctus. Samariam pergere: et
Joannis baptista: Helisai quoque Abdix pariter ciere-
adorare. Ingredi speluncas in quibus persecutionis et
famis tempore prophetarum agmina sunt nutrita. Ubi
mus ad nazareth et iuxta interpretationem nominis eius
florere uidebimus galilaeae. Inde haud procul cernetur

chana i qua aqua i uinum uerse sunt. Pergemus ad bytabyrium: et ad tabernacula saluatoris non ut pertrus quondam in uoluit cum moyse et helia: sed cum pie cernemus et spiritu sancto. Inde ueniemus ad mare genesareth et de quique et septem panibus uidebimus in deserto quinque et quatuor milia hominum saturata. Apparebit oppidum Naym in cuius portis uidua filius suscitatus est: Videbitur hermonum et torrens endor in quo superatus est sifara: capharnaum quoque signorum domini familiaris et omnia pariter et galilae cernetur. Tunc comitante christo cum p sylo et bethel et cetera loca in quibus ecclesie quasi quaedam uictoriarum domini sunt erecta uexilla ad nostram speluncam redierimus: canemus iugiter: crebro flebimus: indefinenter orabimus: et uulnerate saculo saluatoris in comune dicemus Inueni quez quesiuit anima mea: tenebo eum et non dimittam eum.

Tractatus beati Hieronymi de decem tetationibus israelitici populi quibus dominum irritauit in deserto ubi tetpora illarum et loca designat.

HAE sunt uerba: que locutus est moyse ad omnem israel in transitu iordanis in solitudine campestris contra mare rubrum iter pharan et thophel et asseroth et laban et auri abundantia. Undecim dierum iter de choreb ad montem Seir usque ad cades barne. Hae sunt uerba quibus corripuit moyses filios israel pro decem tetationibus quibus dominum tetauerant. Unde dominus in libro numerorum dicit. Attamen omnes homines qui uiderunt faciem maiestatis meae et signa quae feci in aegypto: et in solitudine: et tetauerunt me per decem uices: nec obau dierum uocem meam: non uidebunt terram: pro qua iurauit patribus eorum Quas tetationes breuiter et obscure hic moyses enumerat dicens. In solitudine in qua ostendit eos pro aquae penuria duabus uicibus tentasse dominum. De prima tetatione ita in exodo legitur Iurgatus populus contra moysem ait Da nobis aquam ut bibamus. Quibus respondit moyses. Quid iurgami nisi contra me? Cur tetatis dominum? De secunda tetatione ita in libro numerorum dicitur Quaeque indigeret aqua populus: et cetera usque ad eum locum in quo ait. Hae est aqua contradictionis: ubi iurgati sunt filii israel contra dominum et sanctificatus est in eis. Tertia tetatio continetur in eo quod ait in campestris contra mare rubrum In quo loco murmurasse dicuntur contra dominum: quia peremptos aegyptios fuisse moysi non crediderunt sibi de uerbo domini dicenti: sed potius eos se subsequi timuerunt. Unde dicitur. Patres nostri non intellexerunt mirabilia et cetera. Quarta et quinta tetatio continetur in eo quod ait. Inter pharan et thophel et laban: Pharan interpretatur onager. Thophel stultitia. Laban album. Quod ita intelligitur Quia similes onagro facti filii israel stulte egerunt tetantes dominum duabus uicibus super albo. i. manna. Manna uero album dicitur: ut est illud exodi. Appellauitque domus israel nomen eius man: quod erat quasi semine cortandi albi. Una tetatio fuit super idem manna sicut in exodo dicitur Dicit sermo quae praecipit dominus: Colligat ex eo unusquisque quantum sufficit ad uescendum. Et post pauca dixit ad eos moyses: nullus ex eo reseruet in mane: qui non audierunt eum sed diuiserunt ex eo quidam usque mane. Altera tetatio de qua post pauca in eodem libro dicitur. Sed sex diebus colligite. In die autem septima sabbatum est dominum: Idcirco non inuenietur.

Uest autem septima dies et egressi de populo: ut colligerent non inuenierunt. Dixit autem dominus ad moysem Usquequo non uultis seruare mandata mea: et legem meam et cetera. Sexta tetatio continetur in eo quod ait et asseroth. Asseroth uero ciuitas est uicina solitudini: et interpretatur uilla: in cuius territorio id est in sepulchris concupiscentiae facta fuisse legitur secunda tetatio carnum: in qua est prima tetatio carnum complectitur. De prima ita in libro exodi legitur Dixerunt moyses et aaron ad omnes filios israel. Despere sciatis quod dominus eduxerit uos de terra aegypti: et mane uidebitis gloriam domini. Audistis enim murmur uestrum: nec contra nos est murmur uestrum: sed contra dominum. Et post pauca locutus est dominus ad moysem dicens. Audistis murmuraciones filiorum israel: loquentes ad eos Despere comedetis carnes: mane saturabimini panibus: sciatis quod ego sum dominus deus uester. Factum est ergo uesper: et conscendens coturnix operuit castra. De septima autem in numeris dicitur. Interea ortum est murmur populi quasi dolentium pro labore contra dominum: Quod cum audisset iratus est et accessus ignis domini: et deuorauit extremam partem castrorum. Et post pauca. Sanctificamini cras: et comedetis carnes. Ego enim audistis uos dicere: Quis dabit nobis escas carnum? Bene nobis erat in aegypto. Dabit dominus uobis carnes: et comedetis non uno die nec duobus uel quique aut decem uel uiginti quidem: sed usque ad mensum dierum donec exeat per nases uestras: et uertatur in nauseam: eo quod repuleritis dominum qui in medio uestri est: fleueritis coram eo dicentes Quae egressi sumus de aegypto: Ihes paulo post Adhuc carnes erant inter dentes eorum: nec defecerat huiusmodi cibis. Et ecce furor domini conditatus in populum percussit eum plaga magna nimis. Octaua tetatio continetur in eo quod ait Tibi aurum est plurimum. Notandum namque quoniam hebraeo et abundantia auri habeatur. Abundantia autem intelligitur uultus aureus: quae fabricati sunt sibi filii israel in deos morante moyse cum domino in monte synai. Idcirco abundantia auri dicitur quia in idolo moles omnium peccatorum consistit: et idolum pro omnibus peccatis abundat. Nona tetatio continetur in eo quod ait. Undecim diebus de choreb per uiam montis seyr: Quod in hebraeo ita habetur. Undecim dierum iter de choreb ad montem seyr. Fabricato itaque in choreb idolo: undecimo die uenerunt ad montem seyr qui est in suburbano ciuitatis cadesbarne: ubi filii israel tetauerunt dominum sicut in libro numerorum scribitur. Usquequo multitudo haec pessima murmurat contra me: querelas filiorum israel audisti. Dicit ergo eis. Diuo ego dicit dominus: sicut locuti estis audiente me: sic faciam uobis. In solitudine hac lacebunt cadauera uestra. Et post paululum. Iuxta numerum quodraginta dierum quibus considerastis terram annus pro die computabitur. Quadraginta annis recipietis iniquitates uestras: et sciatis ulcionem meam: quoniam sicut locutus sum ita faciam huic multitudini pessimae quae consurrexit aduersum me: in solitudine hac morietur et deficiet. Idcirco locus est moyses uniuersa uerba haec ad filios israel: et luxit populus nimis: Et ecce mane primo surgentes ascenderunt uertices montis et dixerunt Parati sumus ascende ad locum de quo locutus est dominus quia peccauimus: Quibus moyses. Cur inquit transgredimini uerbum domini: quod uobis non cedit prosperum. Nolite ascendere. Non est dominus in medio uestrum: ne corruatis coram inimicis uestris. Idcirco At illi contenebrati ascenderunt uerticem montis. Archa autem testamenti domini et

moyses non reuenerunt de castris. Descendit amalechites et chanaanites qui habitabant in monte: et percussit eos et occidens persecutus est usque orma mons iste in quo amalechites et chanaanites habitare dicuntur: Mons seyr intelligitur sicut in deuteronomio scribitur. Itaque egressus Amoreus qui habitabat in montibus et obuiam ueniens persecutus est uos sicut solent apes persequi. et cecidit de seyr usque orma. Decima tetatō continetur in ea quod ait usque cadesbarne. Hæc tetatio fuit in cadesbarne: Unde moyses misit exploratores ad considerandū terram chanaan: sicut in libro numerorum dicitur. Et locutus est dominus ad moysē dicens: Mitte uiros qui considerent terram chanaan: et cetera: Quam daturus sum filiis israel: et cetera et paulo post: Et dixit dominus ad moysē: Usquequo detrahet mihi populus iste: quousque nō credent mihi in omnibus signis quæ feci corā eis. feriā igitur eos pestilentia atque cōsumam. Te autē faciā ingētem magnā. Item post paulum Attamen omēs hoies qui uiderunt maiestatem meam quæ feci in xgypto et in solitudine: et tetauerunt me: et cetera: nō uidebunt terrā pro qua iuravi patribus eorum: nec quisquam ex illis: Qui detrahit mihi intuebitur eā. Nec moueatur quis quia deserto pharā nō de cadesbarne moyses exploratores misit: La des. n. barne ipsa est Pharā quod in libro Josue ita dicitur. Locutus est caleph ad Josue. Nosti quia locutus sit dominus ad moysē de me ad te in cadesbarne. Quadraginta annorum erā: quando me misit moyses ad terram considerandam.

Si quis de locis sanctis amplius a beato Hieronimo nosse desiderat requirat in epistola ad Damasum de Melchisedech: et ad dardanum de terra repromissionis et in funebri de obitu sanctæ paulæ quarum priores iter quaestiones ueteris testamēti alterā inter funebres iuuenes.

Epistola beati Hieronymi ad paulam Urbicam de alphaneto hebræorum insinuas uniuscuiusque litteræ seu elementū interpretationem atque ad studia scripturarum exhortatio.

Udius tertius cum centesimodecim octauum psalmum tibi insinuaui conarer: et dicere omnem moralem locum in eo esse cōprehensum: et quomodo philosophi solent disputatioes suas in physicam: ethicam logicamque

partiri: ita et eloquia diuina aut de natura disputare ut in genesi et in ecclesiaste: aut de moribus ut in prouerbis et in omnibus sparsim libris: aut de logica pro qua nostri theologicè sibi uedicant: ut in canticocanticorum et in euangelis. Licet apostolus sæpe proponat: assumat: confirmet atque concludat: quæ proprie artis dicitur. Studiosissime perquisisti quid tibi uelint hebrææ litteræ: quæ psalmo quæ legebamus uidebatur in fert. Respondi scds ordinem litterarum eum esse compositum quod uidelicet ex pria littera que uocatur apud eos aleph octo uersus incipient: Rursus ex sequenti beth tonidem uersus exordium sumpserint: ac postea ex gimel idem numerus completeretur. Atque ita usque ad Tau. Quæ apud eos extrema littera est: psalmum esse conscriptum et ex singulis quibusque elementis secundis interpretationem eorum debere intelligi quæ sequentur. Idem idem flagitasti ut tibi interpretationem litterarum singularum dicerem. Dixi fateor. Verum quia propter barbaries linguæ mēoria labitur. Omne quod diximus desideras cōmentariolum fieri ut si in aliquo forte titubaueris: obliuionem lectio cōsoleatur. At pri

usque de singulis disseram. Scis debes quatuor psalmos secundum ordinem hebræorum incipere elementorum. Lēte simumdecimū et cētēsimū undecimū et hunc de quo nunc scribimus et centesimū quadragesimū quartus. Verum debes scire in prioribus psalmis singulis litteris singulos uersiculos qui trimetro iambico uersu consistant esse subnexos: inferiores uero tetrametro iambico consistant sicut et deuteronomii canticum scriptum est. In centesimooctauodecimo psalmo siglas litteras octoni uersus sequuntur. In centesimoquadragesimo quarto singulis litteris singuli uersus gemini deputantur. Sunt qui et alios putent hoc ordine incipere. Sed falsa eorum opinio est. Habet et in lamētationibus Hieremix quatuor alphabeta: de quibus duo prima quasi sapphico metro scripta sunt quia tres uersiculos cōnexi sunt: et ab una tantum littera incipiunt heroici cōma concludit. Tertium alphabetum trimetro scriptum est ex ternis litteris sed uidem terni uersus incipiunt. Quartum alphabetum simile est primo et secundo. Prouerbia quoque salomonis ad extremum claudit alphabetum quod tetrametro iambico supputatur. Ab eo loco in quo ait Mulierem fortē quis inueniet: Quomodo autē in his nostris litteris nō potest quis ad legēda uerba texēda que procedunt: nisi prius ab elementis ceperit: ita et in scripturis diuinis nō ualemus ea quæ maiora sunt nosse nisi ab ipsis ethicis mandatis habuerimus exordium secundum illud quod propheta dicit. A mandatis tuis intellexi: quod uidelicet: post opera ceperit habere scientiam secretorum. Verum iam cōplendum: quod petisti ut sensum uniuscuiusque elementū interpretatio adnexa significet. Aleph doctrina interpretatur: Beth domus. Gimel plenitudo. Deleth tabularum: he ista: Dau et Zai hec: beth uita: teth bonum: Joth principium: Laph manus: Lameth disciplina siue cordis: mem ex ipsis: Nun sēpiternum: samech adiutorium: Ain sons siue oculi: fe os ab ore non ab osse dictum intellige: ne litterarum ambiguitate fallaris. Gade iustitia: Loph uocatio: res capitis: sen dentium: Tau signa. Post interpretationem elementorum intelligentiæ ordo dicendus est. Aleph beth gimel deleth. Prima cōnexio est Doctrina Domus Plenitudo Tabularum: A quo uidelicet doctrina ecclesiæ quæ domus dei est in librorum reperitur plenitudinē diuinorum. Secunda cōnexio est he. uau. zai. beth. Ita et hec uita. Quæ. n. alia potest esse uita sine scientia scripturarum per quā et ipse christus agnoscitur: qui est uita credentium? Tertia cōnexio habet theth ioth bonum principium: Quia quāuis nunc sciamus uniuersa quæ scripta sunt: tamē ex parte cognoscimus: et ex parte prophetamus. Et nunc per speculum uidemus in enigmate. Cum autē meruerimus esse cum christo et similes angelis fuerimus: tunc librorum doctrina cessabit. Quarta cōnexio est Laph Lameth manus disciplina siue cordis. Quæ intelliguntur in opere: cor et disciplina interpretatur in sensu: quia nihil facere possumus nisi prius que faciēda sunt scierimus. Quinta cōnexio est. Den Nun samech: ex ipsis sempiternum adiutorium: hoc explanatione non indiget: sed omni luce manifestius est ex scripturis. æterna subsidia ministrant. Sexta cōnexio habet Ain fe sade: sons siue oculus oris iustitiæ: secundum illud quod in tertio numero exposuimus. Septima cōnexio est quæ et extrema quo et in ipso quoque septenario numero sit mysticus intellectus Lof: Res: sen: Tau: uocatio capitis dentium signa per dentes articulata uox promittitur: et his signis ad caput omnium qui est christus puenitur: per quæ uenitur ad regnum sēpiternum. Oro te quid hoc sacramentum sacramentum. quid hac sacramenti uoluptate locundius: qui tibi?

quæ mella sunt dulciora quàm desiccare prudentiâ: et in ab-
 dita eius intrare et solum creatoris inspicere: et sermo
 nes domini tui qui ab huius mundi sapientibus deriden-
 tur plenus discere sapientiâ spiritali: habeant sibi ceteri
 suas opes gemis bibant: serico niteant plausu popu-
 li delectentur: et per varias uoluptates diuitias suas ui-
 cere nequeant. **N**ostræ diuitiæ sicut in lege domini medi-
 tari die ac nocte: pulsare ianuam non patentem: panes tri-
 nitatis accipere: et seculi fluctus domo preueniente calca-
 re. **S**aluta Blesilla et entochius tyrunculas nostras: Sa-
 luta felicitiam ueræ carnis et spiritus uirginitate felicem.
Saluta reliquum castitatis chorum et domesticas tuam
 ecclesias: cum omnia est quæ tuta sunt timeo ne dormiente
 prefamiliâ inimicus homo sisaniam superseminet. Quam-
 uis. n. dicere audeant: ego ciuitas firma: ciuitas quæ non
 oppugnatur: nullus hostili exercitu obsidete securus
 est. **N**emo ut **Beatus** Zyprianus ait satis tutus peri-
 culo proximus: **Exemplar** epistolæ si accipere uolue-
 rit. **Φιλοπόνοτατη** nostra **Marcella** tribuito et me-
 meto mei obsecras ut dominus noster iesus christus
 cõterat sathanam sub pedibus nostris uelociter.

Beati Hieronymi ad **Marcellam** de decem nominibus: qui-
 bus apud hebræos dicitur deus: et singula nomina latine ex-
 ponentis.

MONAGESIMVS psalmus le-
 gens in eo loco qui scribitur Qui ha-
 bitat in adiutorio altissimi in protecti-
 one dei celi comorabitur: dixeram a-
 pud hebræos pro dei celi esse positum
 saddy: quod aquila interpretatus est:
 quod nos robustum et sufficientem ad omnia
 proprietate accipere possumus. Unusque esse de decem nomi-
 nibus quibus apud hebræos deus uocatur: Ilico studio-
 sissime postulasti: ut tibi uniuersa nomina cum sua interpre-
 tatione dirigeres: factam quod petisti. Primum nomen
 dei est hel quod septuaginta deum. **A**quila atymolo-
 giam eius exprimens **ισχυρον** idest fortem inter-
 pretatur: deinde eloim et eloe quod et ipsum deus dicitur.
Quartus sabaoth quod. lxx. uirtutum: **A**quila et theodotio
 exercituum trãstulerunt. **Q**uintum elion: quæ nos excel-
 sum dicimus. **S**extus elerleie quod in exodo legitur
Qui est misit me. **S**eptimum adonay: quæ nos domi-
 num generaliter appellamus. **O**ctauum ya quod in
 deum tantum ponitur: et in alleluya extrema quoque sil-
 laba sonat. **N**onus τετραγραμματος quod
α ν ε κ ρ ο ν η τ ο υ idest ineffabilem putauerunt: et his
 litteris scribitur **Y**oth he uau he. quod quidam non intel-
 ligentes propter elementorum similitudines cum in grecis
 litteris repererint **π π π** legere consueuerunt. **D**e-
 cimam quod superius dictum est saddy: et in esechiele
 interpretatum ponitur. **S**cire autem debemus quod elois com-
 munitis numeri sit: quod et unus deus sic uocetur: et plu-
 res. **A**d quas similitudines celi quoque appellatur et ex-
 lum idest samayim unde et sepe interpretes uariât: **L**u-
 tus rei exemplum nos in lingua nostra habere possumus
α θ η ν α σ θ η β α σ salonas

Eiusdem ad eadem **Marcellam** tria uerba hebraica ex-
 pluribus exponentis uidelicet. Alleluya Amen **Mar-
 natha**: **U**bi rationem reddit quare in aliâ linguas a. lxx. in
 teipreibus uel ab apostolis traducta non fuerint.

UPER cum pariter essemus non per
 epistolam ut ante assueueras sed pre-
 ses ipsa qualis: quid ea uerba quæ

ex hebræo in latinum non habemus expressa apud suos
 sonarent cum sine interpretatione sint posita: ut est il-
 lud Alleluya: Amen: **Maranatha** ephod et cetera:
Quæ in scripturis dispersa moralis. **A**d quod nos
 quia dictandi angustia coartamur breuiter respondemus
 siue lxx interpretes siue apostolos id curasse: ut quæ
 primò ecclesia ex iudeis fuerat congregata nihil ad cre-
 dentium scandalum innouaret sed ita ut a paruo ibiberat
 traderet. **P**ostea uero quod in uniuersas terras uel gen-
 tes euangelii dilatatus est sermo non potuisse semel sus-
 cepta mutari. **L**icet et illud in libris suis quos **ΖΗΤΗ-
 ΤΙΚΟΥΣ** uocat origenes asserat propter uernaculorum
 linguam uniuersumque idioma non posse ita apud alios so-
 nare: ut apud suos dicta sunt: et multo esse melius in-
 terpretata ponere quod uim eorum interpretatione tenuat:
Igitur alleluya exprimitur laudate dominus. **I**n quibus
 pe apud hebræos unum de decem nominibus: et illo
 in psalmo ubi legitur **L**audate dominum quoniam
 bonus est psalmus: **A**pud hebræos legitur Alleluya:
σ ι κ τ ο β ε ζ α μ μ ε ν α μ ε uero **Α**quila **π τ τ ι ο τ ο μ ε ν ο ο σ**
 exprimit quod nos fideliter possumus dicere ductum aduer-
 bium ex nomine fidelis **α μ η ν α**. **P**orro. lxx. **γ ε ν ο ι τ ο** id
 est fiat. **U**nde et in sic librorum in quibus si quidem uolu-
 mina psalterium apud hebræos diuisum est: fiat. fiat trans-
 tulerunt. quod in hebræo legitur **A m e** Amen: quo sci-
 licet ea uere dicta quæ supra sunt confirmantur. **U**nde
 et paulus asserit non posse aliquem respondere amen idest
 confirmare que predicta sunt nisi intellexerit predicatio-
 nem. **Maranatha** magis syrum est: quod hebræum: tamen
 si ex confinio utrarumque linguarum aliquid et hebræum
 sonet et interpretetur dominus noster uenit ut sit iesus
Si quis non amat dominus iesum anathema sit: et il-
 lo completo deinceps iteratur dominus noster uenit.
 quod superfluum sit aduersum eius odium pertinacibus uel
 le contedere: quem uenisse iam constat. **U**ellem tibi ali-
 quid de diapsalmate scribere quod apud hebræos dici-
 tur sela et de ephod et de eo quod in cuiusdam psalmi ti-
 tulo habetur pro melech: et ceteris istiusmodi. **S**ed mo-
 dum epistolici characteris excedere: et tibi auaritatem
 magis dilata facei deberet quaestiones. **T**ertius quispe
 est prouerbium ultroneas putere merces. **U**nde et nos
 de industria dicenda reticemus ut auaritatem uelis audire
 que tacita sunt.

Ad eandem. **Q**uid diapsalma significet latine quod in fine
 psalmorum inscribitur docens scias origenem poni pro se-
 mel uel septies et de tribus uerbis quorum alterum a
 pud hebræos in fine librorum subnectitur.

QUAE ALLEPERIS reddenda eius
 fenore sunt: sortisque dilatio usura per-
 turit. **D**e diapsalmate sententia nostra
 flagitans. **E**pistolæ breuitatem causati
 sumus: et re libri non posse explicari
 lris preximus. **U**erum quid prodest
α τ ε ν ο τ ο μ ο κ τ ε ι ν meum: maior tibi cupiditas silentio co-
 citatur. **I**taque ne te diutius traham: habeto pauca pro
 pluribus. **Q**uidam diapsalma commutationem metri dixerunt
 esse: alii pausationem spiritus sancti: nonnulli alterius sen-
 sus exordia. **S**unt qui rhythmi distinctionem: et quia psal-
 mi tunc temporis: iuncta uoce ad organum canebantur
 cuiusdam musicae uarietatis existiment silentius. **N**obis
 nihil horum uidetur cum aquila qui uerborum hebræo-
 rum diligentissimus explicator est sela: hoc est diapsalma
 quod ex samel lameth he scribitur sepe transtulerit: et in
 ueniamus in psalmorum quoque sine diapsalma positus
 ut est illud in tertio. **B**entes peccatorum contriisti et
 .f. 4.

domini est salus: et sup̄ populus tuum benedictio tua
 sela idest semp: et i uicesimotertio: Quis est iste rex glo
 ria: dominus uirtutus ipse est rex gloria semp: et con
 tra in psalmis multorum uersuus nō iuentatur in trice
 simo uidelicet sexto: et septuagesimoseptio: et ceterisimo
 octauodecimo: rursus nonus psalmus distinguatur cā
 ticum diapsalmatis: cum utiqz sicut quibusdā uidetur
 diapsalma inditius silentii esse nō possit: ex quo aimad
 uertimus hoc uerbus superiora pariter et inferiora con
 nectere: aut certe docere sēp̄terna esse quā dicta sunt:
 ut ē illud in tertio. Multi dicunt aīa mea nō est salus
 sp̄i i deo suo sēper. Et rursus Uoce mea ad dominus
 clamaui: et exaudiuit me de mōte sancto suo sēper. Et
 in quarto Ut quid diligitis uanitatē: et quaeritis mēda
 cium sēper. Et alibi Quā dicitis in cordibz uestris: i cu
 bilibus uestris compungimini semp. Scire autē debe
 mus apud hebr̄os i sine librorum unus et tribz solere
 subnecti: ut aut amē scribatur: sela: aut salon: qd̄ expr̄
 munt pacem: Unde et salomō pacificus dicitur. Tgitur
 ut solemus nos cōplectis op̄sculis: ad distinctionē rel
 alterius subsequētis medium iterponere explicat: aut
 feliciter aut aliquid istiusmōi: ita et hebr̄i ut quā scrip
 ta sunt roborentur facere solent ut dicant Amen: aut i
 sēp̄ternum et scribenda cōmēorant ut ponāt sela: aut
 transacta feliciter protestantur: pacē in ultimo subnotan
 tes. Hxc nos de intimo hebr̄orum fonte libauimus
 nō op̄tionum riuulos psequētes: neqz erroris quibz
 totus mundus est expletus uarietate perterriti: sed cu
 piētes et scire et docere quā uera sunt. Quod si tibi nō
 uidetur: Quid Origenes de diapsalmate senserit uer
 bum interpretabor ad uerbum. ut quā uouicia musta
 contēnis: saltē ueteris uini auctoritate ducaris. Sape
 pquireō causas cur i quibusdā psalmis iterpretatur di
 apsalma obseruauit diligētissime i hebr̄o et euz gr̄co
 cōtuli: inueniqz quā ubi lingua hebr̄a sela: gr̄ca uero
 habet sēper aut quid istiusmōi: sibi. lxx. et Theodocion
 et Symachus trāstulerunt diapsalma. Neqz uero no
 cet exemplis affirmare qd̄ dicimus i septuagesimoquar
 to psalmo: cuius principius est Confitebimur tibi deus
 cōfitebimur et iuocabimus nomē tuus: Post illd̄ ego
 confirmauit colūnas eius apud septuaginta et theodoci
 onem et symachus est diapsalma: pro quo apud aquil
 lam ponderauit colūnas eius semp. In quita editiōne
 Ego sum qui paraui columnas eius semper: In sexta
 uero firmauit columnas eius iugiter. Porro i hebr̄o
 habet Post ammuda qd̄ est colūnas eius sela: et rursū
 in septuagesimoquinto cuius principius ē Notus in iu
 dxa deus inuenimus. apud septuaginta et Theodocio
 nem Post scutus et frameas et bellus diapsalma. Apd̄
 symachus post Elipeum et gladiū et bellus simili diap
 salma. Pro quo apud aquilā post clypeum et gladius
 et bellum semp. Apud quintas uero editiōne post scu
 tum: et rumpheā et bellus sēper. In sexta uero post scu
 tum et gladius et bellus i fines: eratqz rursū i hebra
 ico: Post omala ama quod est et bellum sela. Et in co
 dē psalmo post illud locum ut saluos faciat mixas ter
 ra diapsalma. Apd̄ Symmachus simili diapsalma: et
 apud aquilā semp. Neqd̄ et apud quintam. In sexta
 uero in finē: et i hebr̄ico erat post a uicā pio qd̄ est
 mites terra sela: atqz ita cum talē uuiusculisqz editiō
 nis op̄tionē repperissemus hxc anotauius. Utrum
 autē cuiusdā musicæ cātilenæ aut rythmi imutationes
 qui iterptati sunt diapsalma senserint: aliud ue itellexe
 rit tuo iudicio reliquo. Huc usqz Origenes cuius nos
 maluimus in hac disputatione duntaxat peritias sequi
 q̄ stultam habet scientiā nescientium.

Beati Hieronymi ad Dardanum de diuersis generibus
 musicorum: uidelicet Organo: Tuba: Fistula: Lithara
 Sabaica: Bucina: psalterio: Tympano: et Thoro: quæ
 in scripturis mēorantur: ostendēs qualis eorum forma
 fuerit apd̄ hebr̄os et quid mystice spiritaliterqz signi
 ficent.

QUOR Dardane a te ut tibi de ali
 quibus generibus musicorum sicut res
 docet uel uiside uel auditu breui ser
 mone simpliciqz respondeā. Alia ei
 ad lucidus proferre nō possum: quia
 unaquæque res scd̄s ingenius eius ē
 Quæ autē possunt enarrari libenter explicabuntur: Pri
 mū omnium ad organorum eo q̄ maius esse his i so
 nitu et fortitudie nimia cōputatur clamores ueniam:
 de duabz elephatorum pellibus concauus cōiungitur:
 et per duodecim fabrorum sufflatoria compesatur per
 quindecim cicutas areas i sonitū nimius: quos in mōm
 tonitruū concitat: ita ut p̄ mille passuus spatia sic dubio
 sensibiliter utiqz amplius audiatur. Sic apd̄ hebr̄os
 de organis quæ ad hierusalē usqz ad mōtem oliueti et
 āplius sonātur audiuntur: cōprobatur. Duo genera or
 ganū a plerisqz esse dicuntur. Primum est quod præ
 diximus: et aliud qd̄ de peregrinatione israelitici popu
 li apud baby lonios inscribitur super flumina babylo
 nis et cete. Hoc totum figuraliter ac spiritali signifi
 cat euāgelium christi. Quod et illud duabus pellibus id
 est duarum legum asperitate cōiungitur p̄ quidei suf
 flatoria fabrorum idest p̄ patriarchas ac prophetas: per
 duodecim ciuitas areas idest p̄ apostolos sonum ni
 mius emittit sicut scriptus est In oēs terrā exiuit sonus
 eorum et reliqua: Quod i modum tonitruū idest uox e
 uāgelii i toto orbe terrarum sicut scriptum est Vox to
 nitruū tui deus i rota p̄ mille passus. i. p̄ perfectum nu
 merum decē uerborum legis impletur: sonus eius i sa
 licibz. i. p̄ laborem uiniscuiusqz doctoris labiorum euā
 gelium prædicatur. Tuba itaqz de qua in danielē scrip
 tum est. Euz audieritis uocē tubæ: fistulæ: citharæ et re
 liqua diuersis figuris ac formis efficiuntur. Aliter eni
 est tuba congregationis populū: aliter conductionis: a
 liter uictorie: aliter psequendi iimicos. aliter concussio
 nis ciuitatum et reliqua. Tuba autē cōsuetudinis apd̄
 rerum peritissimos: Hoc modo itelligitur tribus fistu
 lis areis in capite angusto inspiratur in capite p̄ quatu
 or uociductus areos qui p̄ areum fundamētus quater
 nas uoces producant mugitum nimium uehemētissi
 mumqz profert. Ita euāgelium terna cōfessione trius
 psonarum sancte trinitatis in capite angusto i natuūta
 te christi diuinitate inspiratur. Et p̄ quatuor uociductus
 quatuor euāgelistas: p̄ areum fundamētus stabilitates
 fidei et operū in toto orbe uoce nimia clamores quos
 in modum tube congregationis fortiter emittit. Fistula
 præterea artis esse mysticæ sicut si fundes earum rerū
 affirmant reperitur ita bumbulus areum ductile qua
 dratam: latissimumqz quasi in modum coronæ cum si
 socolo areo: ferreoqz cōmixto: atqz in medio cōcussio
 quod in ligno alto spatiosqz formatum superiore ca
 pite constringitur: alterum altero capite demisso sed ter
 ram non tangit a plerisqz putatur et per singula latera
 duodeci bombula area duodeci fistulis in medio posi
 tis in catena fixis dependent: ita tria bombula uno in
 latere per circuitum utiqz figuntur et concitato primo
 bombulo et concitatis duodecim bombulorum fistu
 lis i medio positis clamorem magnum fragoremqz ni
 mium supra modum simul profertur. Bombulum ita
 qz cuius fistulis idest doctor i medio ecclesie est cuius spu

sancto qui loquitur i eo cōstringitur i ligno alto idest i christo: qui a sapiētibus ligno uitæ comparatur in catena idest in fide: et nō tāgit terram idē opera carnalia: duo decim bōbula .i. duodeci apostoli cū fistulis .i. diuinis eloquiis: **Cithara** de qua i quadragesimosēdo psalmo scriptum est **Consiſtebor tibi i cithara deus deus meus** proprie cōsuetudinis est apd̄ hebr̄eos que cū chordis uiginti quatuor quæ i mōm dext̄ litteræ sic peritissimum tradūt utiqz cōponitur: et p̄ digitos **Pindari** uariis uocibz tinnulūqz ictus in diuersis modis cōcitur. **Cithara** antes de qua sermo ē ecclesia spiritali quæ cum quatuor et uiginti senioruz dogmatibus triā formas habens quasi i mōm dext̄ litteræ per fidem scē trinitatis manifestissime sine dubio significat: et p̄ manus uiri petri apostoli qui predicator illius est: in diuersos modos ueteris et noui testamēti: aliter in littera: aliter i scē su figuratiter cōcutitur. **Sambuca** itaqz quæ apud peritissimos hebr̄eoruz ignota res est: antiquis t̄pibus apd̄ chald̄eos fuisse reperitur sicut scriptus ē. **Lum** audieris uocē tubæ: fistulæ: citharæ: sambucæ et reliqua. **Buca** uocatur tuba apud hebr̄eos: deide p̄ diminutiones bucina dicitur. **Sābucā** autē sola apd̄ hebr̄eos interpretatur sicut scriptum est **sāpson** soleorum. Propterea at apud eos sambuca inscribitur: quia multi corticē arboris esse putant et p̄ soliditatē mellis uenē ac mutabilē quasi i mōm tubæ de ramo arboris moueri pōt: ido s̄a buca dicitur quia x̄statis t̄pē fieri pōt et usqz ad frigidis t̄pē durare potest. **Arescit** enī secundū cōmunē cōsuetudines. **Typus** eoruz qui dominū suū i bonis laudat in t̄pē frigidis idē in tempore tribulationis uel p̄secutionis laudare eum nō possunt propter infidelitatē uitæ et abundant iā diuitiarum suaruz. **Psalterium** hebraice **nablon**: græce autē **psalterium**. Latine autē **laudatorium** dicitur: de quo in quinquagesimo quarto psalmo scribitur **Exurge psalterium et cithara: Nō n̄ quasi in mōm citharæ sed quasi i mōm clipeus quadrati cōstitat cum decē chordis sicut scriptus ē in psalterio decē chordarum psallā tibi.** Si hinc inde corde eius contrita ē ut resurgētē ab inferis ad celorum regna p̄ indicium manuum cōcitatōis ab uno in altum significarent. **Psalterium** itaqz cum decē chordis ecclesia ē cum decē uerbis legis cōtritis: contra oēs hærēsū quadratas p̄ quatuor euāgēlia intelligitur. **Tympanus** paucis uerbis explicari oportet que minima res est: eo q̄ in māu mulieris portari potest sicut scriptum ē in exodo **Sum psit aures maria prophetissa soror Aaron tympanum in manu sua: et est tuba cum una fistula in capite āgusto per quod inspiratur et ē minima sapiētia legis ueteris in manu iudeorum.** **Sinagogæ** antiquis t̄pibus fuit chorus quoqz simplex pellis cum duabz cicutis x̄ris et per primā inspiratur: p̄ secundā uocē emittit. **Typus** populi prioris qui āgustā itelligētiam legis accepit et p̄ angustā uoluntatē prædicationis omnia isumit prædicauit. **Si** autē terrena sapienter ac diligētiter respiciam: et spiritaliter ac mystice itelligēda sunt.

Beati Hieronymi ad Carcellam epistola in qua uicid osā expositiones Retici gallici in canticis cantorum rep̄ hēdit et eo maxie q̄ tharsis urbē pro tharsio Ofas pro petro interpretatus sit docens iuxta hebraicā ueritatē p̄ tharsis lapidē: per ofas spes auri significari.

UPER cum Retici augustudinen sis episcopi qui quondā a Lōstantio imperatore sub silaestro ep̄o ob causam mōdesinitium romanos cōmētarios in cā canticorum cāticum ple

gisse: qd̄ hebr̄ei uocant **syraſim** uehemēter miratus su uirum eloquētes præter sensū ceterorum tharsis urbē putasse tarsum: in qua **Paulus** apostolus natus sit: et aurum ofas **Petrum** significare: qui cefas in euāgelio idest petrus sit appellatus habuerat et in esechiele utiqz idipsum uerbum ubi de quatuor aialibus scribitur. **Et** spēs rotarum sicut spes tharsis: et i daniēle de domino et corpus eiusdē de tharsis qd̄ aquila chrysolithi **Symmachus** iacynthū interpretatur: et in psalmo **In spu uolento conteres naues tharsis et inter lapidem qui in ornatu sacerdotis tribuum nominibus sculpti sūt eiusdē lapidis nomē inseritur: et ois seze scriptura hoc referta uocabulo ē.** De ofas uero quid dicā cum supra dictus propheta in tertio anno **Syri** regis psari: post tres ebdomadas ieiunū atqz tristitiā dicat **Extuli oculos meos et uidi: et ecce uir unus uestitus habdyn et renes eius cincti auro ofas.** **Plura** quippe apud hebr̄eos auri sunt genera: unde ad distinctionē nunc ofas positum est: ne quis zaab putaret qd̄ in genisi nasci cum lapide carbunculo prædicatur. **Quarū** si tharsis lapis chrysolithus sit aut iacynthus ut diuersi interpretes uolunt. Ad cuius coloris similitudines dei spes describitur: **Qua** **Jonas** propheta tharsis ire uelle dicitur: et **salomon** **Iosaphat** in regnorum libris naues habnerit quæ de tharsis solitæ sint exercere cōmercia. Ad quod facilis responsio ē omonymum esse uocabulum: quod **Indix** regio ita appellauit: et ita ēt sp̄m mare quia ex ruleum sit: et x̄pe solis radiis p̄cussus colorē supradictorum lapidum trahat et a colore nomē accepit: licet **Iosephus** tau littera cōmutata græcos putet tarsus appellat: pro tharsis. **Innumerabilia** sūt: quæ in illius mibi cōmētariis sordere uisa sunt. **Est** quidē sermo compositus et gallicano coturno fluēs: sed quid ad interpretem cuius officium est: nō quomodo disertus appaīat. **Sed** quomodo eum qui lecturus est sic faciat intelligere quomodo intellexit ip̄e qui scripsit. **Rogo** non habuerat decem **Origenis** uolumina: nō interpretes ceteros: non certe aliquos necessarios hebr̄eorum: ut at̄ interrogaret aut legeret: quid sibi uellēt quæ ignorabat: sed tā male x̄stiasse de ceteris uidetur: ut nō de eius erroribus possit iudicare. **Frustra** igitur a me eiusdem uiri cōmētarios postulas cum mihi in illis multo displiceant plura q̄ placeant. **Quod** si opposueris: cur ceteris dederi: audies nō omēs eiusdē uesci debere cibus. **Iesus** in deserto plures ordeaceis panibus pascit frumētaceis paucis. **Corinthi** in quibus audiebatur fornicatō qualis nec inter gentes lacte pascuntur: quia necdum poterāt solidus cibum capere. **Ephesii** autem in quibus nullum crimē arguitur ab ip̄o domino celesti uscūtur pane: et sacramētum quod a seculis absconditum fuerat agnoscunt. **Neqz** uero qui a me exēplaria acceperunt uel auctoritate uel atate ducaris. **Lum** et **Daniel** puer senes iudicet et **Amos** pastor caprarum in sacerdocio princeps inueniatur.

Incipit quintus tractatus sc̄ar partis principalis. Ubi de scriptoribus græcis atqz latinis diuersis interpretibus ac optimo modo interpretandi ac scribendi genere. Argumētum in librum uirorum Illustrium ex epistola beati Hieronymi ad desiderium excerptum.

ERJPSJ librum de uiris illustribus ab apostolis usqz ad nostram ætatem: imitatus **Tranquillus** græcus: qz **Appolonium**: **Et** post **Catalogum** plurimorum me quoqz in calce uoluminis quasi abortiuum et minimum .f. 5.

Vertical marginal notes on the left side of the page, including a large initial 'Q' and various small text fragments.

omnium christianorum posui: ubi mihi necesse fuit: usque ad quartumdecimum annum Theodosii principis quae scripserim breuiter annotare.

PROLOGUS.

HORARIJS dexter ut Tranquillus sequens ecclesiasticos scriptores in ordine digerā: et quod ille in enumerandis gentium litterarum uitis fecit illustribus: Ego in nostris faciā. ut a passione christi usque ad. xiiii. Theodosii imperatoris annum oēs qui de scripturis sanctis memoriam aliquid prodiderunt tibi breuiter exponā. fecerit quidem hoc idem apud graecos Hermippus peripateticus Antigonus carystius: satyrus doctus uir et loge omnium doctissimus: Aristoxenus musicus. Apud latios autem Varro santrinepus iginus: et ad cuius non exemplum uis prouocare tranquillius: sed non mea et illorum similis est conditio. Illi enim ueteres historias analesque replicantes potuerunt quasi de ingenti prato non paruum opusculi sui coronam texere: Ego quidem acturus sum qui nullus praeuius sequens pessimus ut dicitur magis me metipsum habeo: quam quod Et Eusebius pamphili in decem ecclesiasticarum hystoriarum libris maximo nobis adiumento fuerit et singulorum de quibus scripturi sumus: uolumina auctorum suorum saepe testetur: itaque dominus Jesum precor ut quod cicero tuus: qui in romana arce sitit eloquentia non est faceret: dedignatus in Bytulo oratorum latina ligna texens catalogum: id ego in ecclesie scriptoribus enumerandis digne cohortatione tua impleam. Si qui tamen de his qui usque hodie scripturam a me in hoc uolumine praetermissi sunt: sibi magis quam mihi imputare debebunt: Neque enim celantes scripta sua de his quae non legi nosse potuit. Et quod aliis forsitan sit notum mihi hoc terrarum agulo fuerit ignotum certe cum scriptis suis claruerint non magnopere nostri silentii dispendio suspirabunt: Discant ergo celsus Porphyrius Julianus Rabidi aduersus christum canes: discant eorum sectatores qui putant ecclesiam nullos phos et eloquentes nullos habuisse doctores: quati et quales uiri eam fundauerint: extruxerint: et ornauerint: et desinat fide nostram rusticam tantum simpliciter arguere: suamque potius imperitiam agnoscat.

Explicit prologus: Incipiunt Capitula.

Imon petrus.
Jacobus frater domini.
Matheus qui et leui dictus est.
Judas frater Jacobi.
Paulus qui et ante saulus.
Barnabas qui et Joseph.

Lucas euangelista.
Marcus euangelista.
Ioannes apostolus et euangelista.
Ermas qui et pastor.
Philo Iudeus.
Lucius anneus Seneca.
Josephus Mathae filius.
Iustinus tyberientis.
Clemens Episcopus.
Ignatius Episcopus.
Poliparpus episcopus.
Papias episcopus.
Quadratus episcopus:
Aristides philosophus.
Agrippa castoris.
Hegesippus historicus.
Iustinus episcopus.

Milito episcopus.
Theophilus episcopus.
Apolinarius Episcopus.
Dionysius episcopus.
Phinitus Episcopus.
Tatianus episcopus.
Phillippus episcopus.
Cusanus.
Coadesius.
Bardesanes episcopus hereticus.
Victor Episcopus.
Direnus episcopus
Pantemon philosophus.
Rhondon Tatiani discipulus.
Clemens presbiter.
Cilciades.
Appollinius.
Serapio.
Appollinius alter Senator.
Theophilus alter Episcopus.
Bachillus episcopus.
Pollocrates episcopus.
Heracitus episcopus.
Caximus.
Landidus
Apprius.
Sextus.
Arabianus.
Judas.
Pertulianus presbiter.
Origenes presbiter qui et amant.
Ammonius.
Ambrosius diaconus.
Tripho Origenis discipulus.
Cimicius felix.
Gaius.
Berillus episcopus.
Dipollitus episcopus.
Alexander episcopus.
Julius aphricanus.
Geminus presbiter.
Theodorus epus et Gregorius.
Lornelius episcopus.
Eyprianus.
Pontianus diaconus.
Dionysius episcopus.
Nouatianus hereticus.
Carrion presbiter.
Archelaus episcopus.
Anatholius episcopus.
Victorinus episcopus.
Pamphilus presbyter.
Pierius presbyter.
Lucianus presbyter.
Philiatres episcopus.
Amobius rhetor.
Firmianus rhetor.
Eusebius Episcopus.
Retbitius episcopus.
Cethodius.
Iuuenius presbyter.
Eustochius episcopus.
Marcellus episcopus.
Athanasius episcopus.
Anthonius monachus.
Basilius episcopus.
Theodorus episcopus.

- Suscebius alius episcopus.
- Ithribilus episcopus.
- Donatus heresiarcha.
- Asterius presbyter.
- Luciferus episcopus.
- Eusebius alius episcopus.
- Fortianus episcopus.
- Archaius episcopus.
- Serapio episcopus.
- Dilarius episcopus.
- Dictorinus rhetor.
- Titus episcopus.
- Damasus episcopus.
- Apolinarius episcopus.
- Gregorius episcopus.
- Pacianus episcopus.
- Fotinus heresiarcha.
- Sebanus episcopus.
- Didimus.
- Optatus episcopus.
- Atilius episcopus.
- Lyrillus episcopus.
- Eufonius episcopus.
- Epiphanius episcopus.
- Ephrem diaconus.
- Basilus alter episcopus.
- Gregorius alter episcopus.
- Lucius alter episcopus.
- Theodorus episcopus.
- Eunomius heresiarcha.
- Priscilianus episcopus.
- Latronianus episcopus.
- Tyberianus episcopus.
- Ambrosius episcopus.
- Euagrius episcopus.
- Ambrosius didimi discipulus.
- Maximus philosophus.
- Gregorius alius episcopus.
- Joannes episcopus presbyter.
- Gelasius episcopus.
- Theotrinus episcopus.
- Dexter uir consularis.
- Amphilotius episcopus.
- Sophronius episcopus.
- Diononymus presbyter.

Explicunt capitula feliciter.

Liber de uiris illustribus editus a beato Hieronymo: cui que addidit Gennadius annectuntur.

JACONPEIRVS filius Joannis prouicia gallilex uico beithaida frater Andrex apostoli: et princeps apostolorum post Episcopatu antiochie, ecclesie et predicatione dispersionis eorum qui de circuncisione creditur in ponto Gallatia: Cappadocia: Asia: bithynia scdo Elaudii anno ad expugnandum Simonem magum Romam pergit: ibique uiginti annis cathedra sacerdotalem tenuit usque ad ultimum annum Neronis. i. quartumdecimum a quo et affixus cruci martyrio coronatus est capite ad terram uerso et insublime pedibus eleuatis: asserens se indignus ut sic crucifigeretur ut dominus suus. Scripsit duas epistolas que canonicæ appellantur Quarum scda a plerisque eius esse negatur: propter stilum cum priore dissonantiam. Sed et euangelium iuxta *Mat*

cum qui auditor eius et interpres fuit: huius dicitur: libri autem e quibus unus actorum eius inscribitur. Alius euangelii: tertius predicationis: quartus apocalypseos: quintus iudicii inter apocryphas scripturas computantur. Sepultus est Romæ in uaticano iuxta uias triumphales: totius urbis ueneratione celebratur.

IOSEPHVS qui appellatur frater domini cognomento iustus: ut nonnulli existant ioseph ex alia uxore: ut autem mihi uidetur marie sororis matris domini: cuius Joannes in libro suo meminit filius: post passionem domini statim ab apostolis hierosolymarus episcopus ordinatus unam tantum scripsit epistolam: que de septem canonicis est: que et ipsa ab alio quodam sub nomine eius edita asseritur: licet paulatim ipse procedente obtinuerit auctoritatem. Degeffippus uicinus apostolicorum temporum in quinto commentariis libro de Jacobo narrans ait Suscepit ecclesiam hierosolymam post apostolos frater domini Jacobus cognomento iustus. Multi quidem iacobum uocabantur: hic de utero matris scs fuit. Vinum et cetera non bibit: carnem nullam manducauit: nunquam attonsus est: nec unctus unguento: nec usus balneo. Huic soli licitum erat ingredi sancta sanctorum. Si quidem uestibus laneis non utebatur: sed tantum lineis. Solusque ingrediebatur templum: et fixis genibus pro populo deprecabatur in tantum ut camelorum duritiam transisse eius genua crederetur. Dixit et alia multa que enumerare longum est: Sed Josephus in uicesimo libro antiquitatum refert et Elemenus in septimo utrotutwos eowt libro sic ait *Portuo festo* qui iudæam regebat missus esse a Nerone successore eius Albinum qui cum necdum ad prouinciam uenisset Auanius inquit pontifex adulescens Auani filius de genere sacerdotali accepta occasione conciliis congregauit: et compellens publice Jacobum ut christum dei filium negaret contradicentem lapidari iussit: qui cum precipitatus de pinna templi contractis cruribus adhuc semiuuus tendens ad caelum manus diceret Domine ignosce eis: quod enim faciunt nesciunt fustionis fuste quo rudia uestimeta extorqueri solent in cerebro percussus interit. Tradidit idem Josephus tantum eum sanctitatis fuisse et celebratis in populo ut propter eius nec creditum sit subuersa esse hierosolyma: Hic est de quo Paulus apostolus scribit ad Gallatas dicens Alium autem apostolorum uel diu neminem nisi Jacobum fratrem domini. Et apostolorum sub hoc crebrius acta testatur. Euangelium quoque quod appellatur secundum hebræos: et a me nuper in grecum latinumque sermonem translatum est quo et origenes saepe utitur post resurrectionem saluatoris refert Dominus autem cum dedisset sindonem seruo sacerdotis iussit ad Jacobum et apparuit ei. Jurauerat. n. Jacobus se non comesturum panem ab illa hora qua biberat calicem domini donec uideret eum resurgente a dormientibus. Rursusque post paululum Afferte. n. ait dominus mensam et panem: Statimque additur Tulit panem et benedixit et fregit et dedit iacob: et dixit ei Frater mihi comede panem tuum quia sur rexit filius hominis a dormientibus. Triginta itaque annis hierosolymam rexit ecclesiam id est usque ad septimum Neronis annum: et iuxta templum ubi precipitatus fuerat sepultus est Titulum usque ad obsidionem Titi: et ultimam Hadriani notissimum habuit. Quidam e nostris in monte oliueti eum conditum putant: sed falsa eorum opinio est.

ATHANASVS qui et leui ex publicano apostolus prius in iudæa propter eos qui ex circuncisione crediderunt euangelium christi hebraicis litteris uerbisque composuit. Quod quilo postea in grecum translulerit non satis certus

est. Porro ipsum hebraicus hatur usque hodie in cesariensi biblyotheca: quam Paphilus martyr studiosissime confect et ornavit. mihi quoque a nazareis qui in bethsabeberosa urbe syria hoc volumine utuntur describendi facultas fuit. In quo animadvertendum est quod ubicunque euangelista siue ex persona sua: siue ex domini saluatoris veteris scripturae abutitur testimonio non sequatur. Iuxta translatorum auctoritatem sed hebraicae et quibus illa duo sunt: Ex aegypto vocavi filium meum: et quoniam nazareus vocabitur.

LUCAS frater Jacobi unam parvam quae de septem canonicis est epistola reliquit: et quia de libro Enoch qui apocryphus est in ea testimonium assumpsit a plerisque relictur. Tamen auctoritate laetate et usu meruit ut inter sanctas scripturas computetur.

PAULUS apostolus qui ante saulus extra numerum duodecim apostolorum de tribu Benjamin et oppido iudaea: Egiscalia fuit: quo a Romanis captus cum pariter suis Tarsum Cilicie commigravit: a quibus ob studia legis missus hierosolymam a Gamaliel viro doctissimo: cuius lucas meminit eruditus est. Lum autem interfuit nec martyris stephani: et acceptis a pontifice templi epistolis ad persequendos eos qui in christo crederent Damascum pergeret revelatione compulsum ad fidem quae in scripturis apostolorum scribitur in uas electionis de persecutore translatus est: Quoque prior ad praedicationem eius Sergius Paulus proconsul Cypri credidisset ab eo quod eum christi fidei subegerit sortitus est nomen. Et iuncto sibi barnaba multis urbibus pagantibus reuertens hierosolymam a petro Jacabo et Joanne gentium apostolus ordiatur. Et quia in actibus apostolorum plenissime de conversatione eius scriptum est hoc tantum dicam: quod post passionem domini vice simoquito anno. scilicet Nerone et tempore quo festus procurator iudaea successit felici: Romam uictus mittitur et biennium in libera mansuetudine aduersus iudeos de aduentu christi cotidie disputabat. Sciendum autem in priora satisfactione necdum Nerone impio roborato: necdum in tanta erumpente scelera quanta de eo narrantur historiarum Paulus a Nerone dimissus ut euangelium christi in occidentibus quoque partibus praedicaretur: sicut ipse scribit in secunda epistola ad Timotheum eo tempore quo et passus est et de uiculis dictat epistolam in priora mea satisfactione nemio mihi affuit: sed omnes me relinquerunt: non eis imputetur: Dominus autem mihi affuit et confortauit me: ut per me predicatio compleretur: et audiret omnes gentes et liberatus sum de ore leonis manifestissime leonem esse propter crudelitatem nerone significans: et in sequentibus Liberauit me dominus de ore leonis. Et statim liberauit me dominus ab omni opere malo: et saluabit in regnum suum caeleste quod scilicet praesens sibi sentiret imminere martyrrium. Nam in eadem epistola praemisit Ego. n. iam imolor: et tempus repositionis meae instat. Hic ergo quartodecimo anno Nerone eodem die: quo petrus roma pro christo capite truncatur: sepultusque est in uia hirsuti anno post passionem domini tricesimo septimo. Scripsit autem is ad septem ecclesias nouem epistolas. Ad Romanos unam. Ad corinthios duas. Ad Gallatas unam. Ad Ephesios unam. Ad philippenses unam. Ad thessalonicenses duas. Ad Collocenses unam. Prater ea ad discipulos suos Timotheo duas. Tito unam. Philomoni unam. Epistola autem quae fertur ad Hebraeos non eius esse creditur propter stili sermonisque distantiam: sed uel Barnabae scilicet Tertullianum: uel lucis euangelistae secundus quosdam: uel Elementis Romae

postea ecclesie episcopi: quae aiunt ipsam adiunctam sententiam Pauli proprio ordiisse et ornasse sermone: Vel certe quia Paulus scribebat ad hebraeos et propter inuidiam suam apud eos nomen titulus in principio salutatiois adputauerat. Scripserat autem ut hebraeus hebraice hebraice: id est suo eloquio disertissime ut ea quae eloquenter scripta fuerant in hebraeo eloquentius uerterentur in graecum: et hanc esse causam quod a ceteris pauli epistolis discrepare uideatur. Legunt quidam epistolam ad Laodicenses: sed ab omnibus exploditur.

BARNABAS cyprius qui et Joseph leuitas cum paulo gentium apostolus ordinatus unam ad aedificationem ecclesiae pertinens epistolam composuit quae inter apocryphas scripturas legitur: hic postea propter Joannem discipulus qui et marcus uocabatur separatus a paulo nihilominus euangelicam praedicationem iunctam sibi opus exercuit.

LUCAS medicus antiochenus ut eius scripta indicant graeci sermonis non ignarus fuit sectator apostoli pauli et omni peregrinationis eius comes scripsit euangelium: de quo idem apostolus. Quisquam inquit cum illo frater cuius laus in euangelio est per omnes ecclesias: et ad Colocenses. Salutat uos Lucas meus carissimus medicus: et ad Timotheum Lucas est mecum solus. Aliud quoque uolumen edidit egregium quod titulo apostolicarum actionum praenotatur: cuius historia usque ad biennium Romae commorante paulo uenit usque ad quartum Nerone annum. Ex quo intelligimus in eadem urbe librum esse depositum Igitur. scilicet uisionem Pauli et Tede et totas baptisati leonis fabulam inter scripturas apocryphas computemus quale. n. est in individuum comes apostoli inter ceteras eius res hoc solus ignorauerit: sed et Tertullianus utinam illorum temporum refert presbyterum quendam in Asia. scilicet amator apostoli Pauli coniunctus apud Joannem et quod auctor esset libri et confessus se hoc pauli amorem fecisse et loco excedisse. Quidam suspicantur quoniamcumque Paulus in epistolis suis dicat Iuxta euangelium meum de luce significat uolumine. Et Lucam non solum ab apostolo paulo didicisse euangelium: qui cum domino in carne uiderit: sed a ceteris apostolis quod ipse in principio uoluminis sui declarat dicens Sicut tradiderunt nobis qui a principio ipsi uiderunt et in multis sermonibus euangelium igitur sic audierat scripsit. Acta uero Apostolorum sicut ipse uiderat conscripsit: uixit. lxxxiiii. annos uxorem habens: sepultus est Constantinopoli ad quam urbem uicesimo Constantini anno ossa eius cum reliquiis Andreae apostoli translata sunt de Arabia.

MARCUS discipulus et interpretas Petri iuxta quod audierat Petrum referentem rogatus Romae a fratribus breue scripsit euangelium. Quod cum petrus audisset probauit et ecclesiis legendum sua auctoritate edidit sicut scribitur in sexto uerbo uerbo et papias Hieropolitanus episcopus meminit huius Marci et petrus in prima epistola sua: sub nomine babilonis figuratiter Romam significans. Salutat uos ecclesia quae est in babilone lecta. et filius meus Marcus. Assumpto itaque euangelio quod ipse confecerat perrexit aegyptum et prius Alexandria christum annuntians constituit ecclesiam. Hanc doctrine et uitae constantia fuit ut omnes sectatores christi ad exemplum sui cogere denique philo disertissimus iudeo rus uideos Alexandriae primam ecclesiam adhuc iudaicam

quasi in laudē gētis sux librum sup eorum cōuersatio
ne scripsit: et quomodo Lucas enarrat Hierosolyme
credētes oīa habuisse cōmunia: sic illi q̄ Alexandrie sub
«Marco fieri doctore cernebat tradidit mēorix. «Mor
tuus est at̄ i tertio decio Neronis āno: et sepultus ale
xandrix succedente sibi Anniano .

IOHANNES apostolus q̄s Iesus dilexit
plurimum filius sebedæi frater Jacobi a
pli quē Herodes post passiones domini
decollauerat nouissimus oīus scripsit euā
gelius: rogatus ab Asia episcopis aduersus Eberintus
aliosq̄ hereticos: et maxie tunc Ebionitarū dogma cō
surgēs: Qui asserunt christum āte «Mariā nō fuisse un
de et tā cōpulsus est diuinā eius natiuitatē edicere. Is
et aliā causā huius scripturæ fuerunt: qd̄ cus legis mā
thæi: marci: et Lucæ uolumia probauerit quidē textū
historix et uera eos dixisse firmauerit: sed unius tātus
āni in quo passus ē post carcerē iōānis historia texuif
se: pretermisso itaq̄ āno cuius acta a tribz exposita fu
erāt superioris ipis anteq̄ Iōānes clauderetur i carce
rē gesta narrauit: sic manifestum esse pōt hīs qui qua
tuor euāgeliorū uolumia legerint q̄ res Δία φωνία v
quæ uidebātur Iōānis esse cus ceteris tulit. Scripsit
autē unaz epistolam cuius exordius hoc ē qd̄ fuit ab i
tino qd̄ audiuius et uidiuis oculis nris qd̄ p̄spexius
et manus nostræ tractauerūt de uerbo uitæ que ab u
niuersis eccliaisticis: et eruditissimis uiris cōprobatur.
Reliquæ at̄ dux quaruz principis ē senior electe do
mie et natis eius et sequētis senior Aaiō carissimo quē
ego in ueritate diligo Iōānis presbyteri asseruntur: cu
ius et hodie alterum sepulchri: in apud Ephesus
ostenditur: et nōnulli putāt duas mēorias eiusdē Iōā
nis euāgelistæ esse: Super quaz cum p̄ ordies ad papā
ā auditorē eius uētum fuerit differemus. Quarto dec
mo igitur āno secundā post Nerone p̄secutionē mouē
te Domitiano in Pathmos uersulā relegatus scripsit a
pocalypsim: quā interpretatur Iustinus martyr: et Hi
reneus. Interfecto autē Domitiano et actis eius ob nī
miā crudelitātē a senatu rescissis sub nerna p̄cipe re
dit ephesim. Ibiq̄ usq̄ ad Traianus principē pseue
rās totas Asia fundauit et rexit ecclias: cōfectusq̄ se
nio sexagesimo octauo āno post passionē domini mor
tuus et iuxta eandē urbē sepultus ē.

HERINAS cuius ap̄lo paulus ad Rōa
nos scribēs meminit Salutate fleguntā
et Herinā Patrobaz Herinam: et qui sūt
cum eis fratres. Hunc asserunt auctorem
esse libri qui appellatur pastoris et ap̄d qualdā gr̄tix
ecclias et publice legitur reuera utilis liber multiq̄ de
eo scriptorum ueterum usurparunt testionia: sed apud
latios pene ignotus est.

PHILON Iudæus natione Alexandrius
de genez sacerdotum Idcirco a nobis iter
eccliaisticos scriptores ponitur quia librū
de pria «Marcī euāgelistæ ap̄d Alexan
driā scribēs ecclia in niorum laude uersatus est. Non
solum eos ibi s̄ i multis quoq̄ prouitū esse mēoras
et habitacula eorum dicēs mōasteria. Ex quo apparet
talē primus christus credētium esse uel fuisse eccliam
quales nūc mōachi ēē nitantur et cupiunt ut nihil cuius
q̄ propriū sit: Nullus inter eos diues: nullus paup
patrimonia egētibus diuidātur: orationi uacetur et psal
mis. Doctrie quoq̄ et cōtinētie: quales et lucas refert
primum hyerosolimæ fuisse credētes aiunt hunc «Ro

mx sub. E. callicula periditatus: quo legatus gētis sux
missus fuerat: cus scda uice ueniss ad Laudium i ea
dez urbe locutum esse cū apostolo petro: eiusq̄ habu
isse amicitias: et ob hāc causam etiam Marci discipuli
«Petri ap̄d Alexandriaz sectatores ornasse laudibz. Ex
tant huius p̄clara et innumerabilia opera in quinq̄ li
bros moysi: de cōfusione linguarum liber unus: de na
tura et iuentione bestiarum: repentiuz: uolatilium: et
piscius libri tres. De iis quæ sensu precamur et detesta
mur liber unus. De eruditionibus liber unus. De hez
de diuinarum rerum liber unus. De diuisione æqualiū
et cōtrariorū liber unus. De tribz uirtutibus liber unus
Quare quorundā in scripturis imutata sunt nomia li
ber unus. de pactis libros duos. De uita sapiētis liber
unus. De gigantibus liber unus. Quod somnia mittatur
a deo libris quinq̄. Quæstionuz et solutionum in exo
do libros quinq̄. De tabernaculo et de calogo libros
quatuor: necnon et de uictimis et repromissionibus siue
maledictis de prouidentia: de iudicis: de cōuersatione
uitæ. De Alexandro et q̄ proprias rationē muta ania
lia habeat et q̄ ois insipiens seruus sit: et de uita nio
rus liber de quo supradiximus unus. De aplicis uiris
quē et inscripsit «Θεορητικῶν qd̄ uidels celestia con
tēplentur et semp̄ orēt deum et sint sub altis iudiciibus
iudices. De agricultura libros duos. De ebrietate li
bros duos. Sunt et alia monumēta ingenti eius quæ i
nias manus nō peruenerunt. De hoc uero uulgo ap̄d
græcos dicitur «Η οπλάτων φιλονικίη ὁ φιλονικ
λατωνίης: aut «Plato philonē sequitur: aut platonē
philo. Tanta ē similitudo et sensuum et eloquiū.

LUCIUS anneus Seneca cordubēsis
Stoionis stoici discipulus et patruus Lu
cani poetæ cōtinētissimæ uitæ fuit: quæ
nō ponere in cathalogo scdorus nisi me il
lx litteræ prouocarēt quæ legūtur a plurimis pauli ad
Senecā: et senecæ ad paulum. In quibus cum esset Ne
ronis magister et illius ipis potentissimus et optare se
dicit eius loci esse apud suos: cuius sit Paulus apud
christianos. Dic ante biennium q̄ Petrus et Paulus
martyrio coronarētur a nerone interfectus est.

IOSEPHUS mathatix filius ex hiero
solyms sacerdos a Nespasiano captus:
et cus Tito filio eius relictus est hieroso
lymis. Dic romaz ueniēs septē libros su
dæicæ captiuitatis Imperatoribz patri et filio obtulit:
qui bibliothecæ publicæ tradidit: et ob ingenti glori
am statuam quoq̄ meruit. Scripsit et alios uiginti an
tiquitatus libros ab exordio mundi usq̄ ad quartus
decimū Domitiani annum casaris et duos περὶ α v
τοκαρτυσ λόγισ μου .i. de potētia dicēdi aduersus
Applonē gr̄maticum Alexandrinū qui sub. E. Callicu
la legatus missus ex pte gentiliū: cōtra philonē et li
brum uituperationē gentis iudæicæ cōtinētē scripsit
rat. Alius quoq̄ liber eius inscribitur
et ualde elegans habetur in quo et «Nachabeorus di
gæsta sunt martyria. Dic. n. in octauodecimo antiqui
tatum libro manifestissime cōfiteatur propter magnitu
dinē signorum christum a iudæis interfectum: et Iōan
nē baptistam uere prophetā fuisse: et propter interfec
tionē Jacobi apostoli hierosolymas ditutam: scripsit
autē de domino i hunc modum. Eodem tpe fuit iesus
uir sapiens. Si tñ uirum eus dicere oportet: Frat enis
mirabilium patratō operum: et doctor eorum qui libē
ter uera suscipiunt quæ uera sunt audiuit plurimos quo
q̄ tam de iudæis q̄ de gētibus sui habuit sectatores:

Vertical text in the left margin, likely a commentary or gloss, partially obscured and difficult to read.

et credebatur esse christus: cumqz iudicia niorum pried plus cruci eum pilatus addixisset: nihilominus qui pri mus dilexerat eum perseverauerunt in fide. Apparuit at eis tertia die uiuens. Multa et hanc et alia mirabilia carminibus prophetarum de eo uaticinatis et usqz ho die christianorum ges hoc sortita uocabulum no desic

IUSTINVS tyberis de prouida ga lila conatus e et ipe iudaeus rerum historia texei: et quosdam comentarios descriptit: s; hunc iosephus arguit mendatus. Estat at illud eo ipe scripsisse quo et iosephus

QUADRAGES de quo aplis Paulus ad Phillipenses scribens ait Eum clemente et exteris coadiutoribus meis: quorum noi na scripta sunt i libro uita. Quartus post Petrum Romae Episcopus: si quide scdo latus fuit. Tertius Eletus. Tamen pleriqz latinorum scds post apostolum petrum fuisse Elemente putet. Scripsit ex p sda Rodana ecclia ad ecclias Thorthiorum ualde u tile Epistola qua et in nonnullis locis publice legitur q mihi uidetur χαρακτηρι epistola q sub Pauli noie ad Hebreros fertur couentit: s; et multis de eade epla no se lris solum: s; iuxta uerborum quoqz ordies abuti tur: et oino grandis in utraqz similitudie. Fertur et se cunda ex noie eius epistola: q a ueteribus reprobatur. et disputatio petri et Appionis ligo sermone cōscripta. Quā Eusebius in tertio ecclesiastica historia uolumie co arguit. Obiit tertio Traiani ano: et nois eius meoria usqz hodie rōa: extructa ecclia custodit.

IGNATIUS Antiochene ecclie tertius post petrum aplis eps psecutione como uete Traiano danatus ad bestias roma uinctus mittitur. Eumqz nauigae Smyz na uentisset ubi polycarpus auditor Joannis eps erat: Scripsit unam ad Ephesios: altera ad Magneianos. Terna ad Troenses: et Quarta ad Rodanos. Et inde egrediens scripsit ad Philadelphenos et Synmeos: et proprie ad Polycarpum Episcopus comendans illi An tiochenae ecclias: in qua de euagelio qd nup a me tras latum e super psdam christi ponit testimonium dicēs Ego uero post resurrectione in carne eum uidi: et cre do quia sit: et quando uent ad petrum: et eos qui cus pe tro erant dixit eis Ecce palpate me et uidete quia non sum dæmonium incorporeale: et statim tetigerunt et cre diderunt. Dignus at mēuridetur: quia tanti uiri fecius mentione: et de epla eius qua ad rodanos scripsit pauca ponei. De syria usqz Romā pugno ad bestias in ma ri et in terra nocte et die ligatus cum .x. leopardis: hoc est militibus qui me custodiunt quibus cum benefecis pelores fiunt. Iniquitas at eorum mea doctrina e: sed no iccirco iustificatus sum. Utinā fruar bestias qua mi hi sunt praparata: quas et oro ueloces mihi esse ad in teritum et supplicia. Et alicias eas ad comedendum me ne sicut et aliorum martyrum no audeant corpus atti gei: Qd si uenire noluerint: ego me ingerā: ego uim fa ctam ut deuorez. Ignoscite mihi filioli: quid mihi pro sit ego scio: nunc icipio christi esse discipulus: nihil de his q uidetur desideras ut christum iuentā Iesus: ignis crux. bestia cōfractio ossium mēbrorumqz diuisio et to eius corporis cōtrictio: et tormēta diaboli in me ueniāt tantum christo fruar. Eumqz iā damnatus esset ad be stias et ardoi patiendi rugientes audiret leones iquit frumētum christi sum: dētibus bestiarum molar: ut pa nis mundus iuentar. Passus e anno undecimo traian

reliqua corporis eius Antiochia iacet extra daphni ticam portas in cimiterio .

POLYCARPUS Joannis apli discipu lus et ab eo Smyrna eps ordinatus to tius Asia princeps fuit. Quippe qui no nullos apostolorum et illorum qui domi num uiderunt magios habuerit et uiderit. Sic propter quada sup die pascha quaestiones sub Antonino pio Imperatoe ecclesiam in urbe regete Anacleto Rodas uenit ubi plurimos credentium Martionis et Valē tiniani psuasione deceptos reduxit ad fide. Eumqz et fortuitu obuius fuisse Marcio: et diceret An se cogno sceret respondit Agnosco priogēitum diaboli. Postea uero regnate .C. Antonino et .L. Aurelio comodo Quarta post Nezone psecutione Smyrna sedete pro consule et uniuerso pplo in āphiteatro aduersus eus p sonate igni traditus e. Scripsit ad philippenses ualde utile epistolam qua usqz hodie in Asia couentu legi.

PAPYAS Joannis auditor Hieropolita nus eps in Asia quiqz tatum scripsit uo luita qua pnotauit explanationum sermo num domini: in quibus cum se in prefatio ne asserat no uarias opiniones sequi: sed aplōs hēi au ctiores ait Considerabam quid Andreas: quid petrus di xissent quid Phillippus: quid Thomas: quid Jaco bus: quid Joānes: quid mattheus: uel quid alius quili bet discipulorum domini: quid ēt Aristio et senior Joā nes discipuli christi loquebatur. No. n. tantum mihi li bri ad legendum profunt quantum uia uox: et usqz ho die in suis auctoribus psonas. Ex quo apparet in ipso cathalogo nominum alium esse Joannem qui inter a postolos ponitur: alium esse seniore Joannem qz post Aristionē enumerat: Hoc autē diximus pp priorē opi uione: quam a plerisqz retulimus traditam i duas pos teriores eplās Joannis no apli esse: sed presbiteri. Sic dicitur mille annorum edidisse iudaeicam uerō idem nouitate que secuti sunt Direneus et Apolliaris et ce tert qui post resurrectione asunt i carne cum scis domi ni regnaturum. Tertulianus quoqz i libro de spe fidelium: et Victorinus pictaunensis. et Lactantius hac o pintone ducuntur.

QUADRATUS Apostolorum discipu lus publico athenarum episcopo ob chris ti fide i martyrio coronato in locum eius substituitur: et eccliam grādi terrore con eussa et dispersa fide et industria sua cōgregat. Eumqz adrianus athenis exegisset hyemē symmystesqz Eleu sinat i oibus pene Graecis sacris incinctus dedisset oc catione his qui christianos oderat absq precepto impa toris uexare credetes porrexit ei librum pro nostra litione cōpositum ualde utile plenumq rationis et si dei et aplica doctria dignum: i quo et antiquitatem sue atatis ostēdens ait plurimos a se uisios qui sub donio uariis in iudicia opressi calamitatibus sanati fuerāt: et qui a mortuis resurreperant.

ARISTIDES Atheniensis Philis elo queuissimus et sub prstio habitu discipu lus christi uolumē nostrī dogmatis ratio nē cōtiēs eodē ipe: quo et quadratus Da driano priedpi dedit. i. α πολουητικον pro christiāis qd usq hodie pseueras apud philo logos ingenū eius iudicium est.

AGRYPPA cognomēto castoris uir ualde Doctus aduersum uigintiquatuor Basilidis

heretici uolumia quæ in euāgelium cōfecerat fortissime
differuit prodēs eius uniuersa mysteria et prophetas
enumerās barchabā et barchobeth et ad terrorē audī
entium alia quædas barbara noia et dominū maximū
eius abrahas: qui quasi ānum cōtinēs iuxta græcorū
numerus supputetur. «Moruus est autē Basilides a
quo gnosci in Alexandria ip̄ibus Hadriani: qua tēpe
tate et Lochebas dux iudaice factionis christianos ua
riis supplicis enecauit.

HEGESTIPPVS uicinus Ap̄ostolico
rum tēporum et oēs a passione domi us
qz ad suam xtatem ecclīasticorum operū
historias texēs: multaqs ad utilitatē legē
tium pertinētia hic inde cōgregās: quiqs libros cōpo
suit sermone simplici ut quorum uitam spectabatur dicē
di quoqs exprimeret characterem: Is asserit se sub Anī
ceto uenisse Rōam qui decimus post Petrum eps fu
it: et perseuerasse usqz ad Eleuterium eiusdē urbis epi
scopum qui Aniceti quōdam diaconus fuerat. Præte
rea aduersus idola disputās quo prium errore creuiss
sent subtexit historiā. Ex quo ostēdit qua floruerat xta
te. Ait. n. tumulos mortuis tēplaqs fecerunt: sicut usqz
hodie uidemus: e quibz ē et Antinous seruus huius
Hadriani castris cui et gymnicus agon exercetur ap̄
anthinoum ciuitatē quā ex eius noie condidit et pro
phetas statuit in templo. Antinoum at̄ habuisse in deli
tū Hadrianus caesar scribitur.

APOSTIIVS phlūs hituqs phōsopho
rum incedēs de Neapoli urbe palestina
p̄ie Prischobrachio pro religide Christi
plurimū laborauit in tātum ut Antonino
quoqs pio et filio eius et senatui librum contra gētes
scriptum daret ignominiaqs crucis nō erubesceret: et a
lium librum successoribus eiusdē Antonini. «C. Anto
nio uero et L. Aurelio cōmodo. Exat et aliud uolu
mē cōtra gētes ubi de dxmonus quoqs natura, dispu
tat: et quartum aduersum gētes cuius titulum praxota
uit ελεγχοσα idest castigatio: sed et aliud de monar
chia dei: Est aliud liber quē praxotauit osaltē. Et aliud
de aia: et dialogus cōtra iudæos qm̄ habuit aduersus
Tryphonē principē iudæorum. Sed et contra «Marcl
onē in singula uolumia quorum Hirenus quoqs in
quinto aduersus haresim libro meminit: et aliud liber
cōtra oēs hereses cuius facit mētionē in apologetico
quē dedit Antonino pio. Hic cum in urbe Rōa hēret
Διατριβασ .i. ludos exercitatorios et cretēs cynicū
qui multa aduersus christiāos blasphemabat redargu
erit gulosum et mortis timidū luxuriaqs et libidinum
sectatorē ad extremum studio eius et insidiis attractus
accusatusqs q̄ christiāus ess̄ pro christo sāguies fudit.

MELITO Astanus sardinēsis eps librum
Impatori. «C. Antonio uero frōtonis
oratoris discipulus fuit pro christiāo dog
mate dedit. Scripsit autē et alia de quibz
ista sunt quæ subicimus: De pascha libros duos. De
uita prophetarum librū unum. De ecclia librum unus
De die dominica librum unus. De sēsis librū unum.
De fide librum unum. De lapsio librum unum. De aia
et corpore librum unum. De baptisate librum unus.
De ueritate librum unum. De generatione christi librū
unum. De prophetia sua librum unū. De φιλoxēvia
librum unus. et aliū librum qui clauis iscribitur. De
diabolo librum unum. De apocalypsi Joānis librum
unum librum unum: et de eglotarum

libros sex. Huius elegās et declamatoriū igeniū Ter
tullianus in septē libris quos scripsit aduersus ecclesias
pro mōtāo cauillatur dicens eū a plerisqz nōrum pro
phetā putari.

QUEROPTIIVS sextus Anthlochenx
ecclīe eps sub imperatore. «C. Antonio
scdo librum cōtra «Martiones cōposuit:
qui usqz hodie extat. Feruntur eius et ad
autolycum tria uolumia: et contra haresim Hermoge
nis liber unus: et alii breues elegātesqs tractatus: ad e
dificationē ecclie prinētes. Legi sub noie eius et in euā
gelia et i prouerbia salomonis cōmentarios qui mibi
cum superiorū uoluminum elegātia et phareli non ui
dentur congruere.

HPOLLINARIJS Asia Hieropolita
nus eps sub iperatore. «C. Antonino se
cundo floruit: cui insigne uolumē pro fide
christiana dedit. Exat eius et alii quinqz
aduersum gētes libri et de ueritate duos et aduersum
cataphrygas duos tūc primus cum prischā et maximi
la isaniebāt uaticinātes uatibz incipiēte «Odriano.

DIONYSIJS Corinthiorum ecclie epi
scopus tāta eloquētia et idustriā fuit ut
nō solus suæ ciuitatis et prouincix popu
los: sed et altarum urbiū et prouiciarum
ep̄os eplis erudiret: e quibz una ē ad Lacedæmonios
alia ad Athenienses: Tertia ad Nicomedienses: Quar
ta ad Eretēses: Quinta ad eccliam asmadrinā et ad reli
quas p̄ti ecclias. Sexta ad Gnosianos et ad Phym
tum eiusdē urbis ep̄m. Septia ad rōanos quā scripsit
ad Sotyre eorum ep̄m. Octaua ad Ahrisophorā sanc
tā feminā. Claruit sub Imperatore. «C. Antonio secū
do: et L. Aurelio cōmodo.

PHYRATVS cretensis gnoscix urbis e
piscopus scripsit ad Dyonisiū corinthi
orum ep̄s ualde elegātē eplās. In qua do
cet nō lēp lacte pplōs nutriēdos ne quāsi
puuli ab ultimo occupētur die: sed solido uesci debez
tibo ut ad spiritalē proficiāt senectutes et hic sub. «C.
Antonino scdo: et L. Aurelio comodo floruit.

HERIANVS qui primus oratoriā do
cēs nō parua sibi ex arte rhetorica glias
cōpauit Justū martiris sectator fuit flo
rens in ecclia q̄diu ab eius latere nō dis
cessit: postea uero inflatus eloquētia timore nouā cō
didit heresim quæ encraticarus dicitur: quā postea Se
uerus auxit: a quo eiusdē p̄tis haretici seueriani appel
latur usqz hodie. Porro Iatianus infinita conscripsit
uolumina. E quibz unus cōtra gētes florētissimus ex
tat liber qui iter cetera opa eius fertur insignis: et hic
sub. «C. Antonino scdo: et L. Aurelio comō. floruit

DIONISIPPVS ep̄us cretēsis hoc est
urbis Lortinx cuius Dionysius in eplā
sua memiit quā scribit ad eiusdē ciuitatis
ecclesiam preclarā aduersum «Marclonē
edidit librum ip̄ibus. «C. Antonini scdi: et L. aurelii
commodi claruit.

MUSANVS nō ignobilis iter eos qui
de ecclīastico dogmate scripserūt sub Im
peratore. «C. Antonino scdo confecit li
brū aduersus quosdā fratres qui ab ecclie
sua ad encraticarum haresim declinauerant.

MODESTUS et ipse sub iparore. **C**ā to. et. L. Aure. aduersū Martionē scrip sit librus qui usqz hodie pseuerat. Feruntur sub noie eius et alia cynagmata: sed ab eruditissis quasi pseudepigrapha. i. falsa superscriptionis repudiantur.

BARDASANES in mesopotāia clarus hitus ē: qui primus Valēntiniani sectator fuit: Deinde cōfutatū nouā haresim ipse condidit. Ardēs eius ab assyris prädica tur igenium: et in disputatione uehemēs. Scripsit in sin ta uolumina aduersum oēs pene haresicos qui atate eius pullulauerant. In quibus clarissimus ille et fortissi mus liber ē: quē. **C**.antonino de falso tradidit et mul ta alia sup psecutione uolumina quæ sectatores eius de syra lingua uerterunt in græcā. Si at tāta uis et ful gor ē in interpretatione quantā putabimus ēē in sermone proprio.

AETIOR tertiusdecimus rōx epō super qua sitione pasche: et alia quædā scribens opuscu la rexit ecclias sub seuro pncipe annis decē.

HIRENEVS Fotini epō qui lugdunen sē in Gallia regebat eccliam presbyter a martyribz eiusdem loci ob quæsdā ecclie quæstiones legatus romā missus honorifi cas sup noie suo ad Eleuterius epm perfecit litteras Postea tā fotino prope nonagenario ob christi marty rium coronato in locus eius substituitur. Constat at po licarpi cuius supra fecimus mentionē sacerdotis et mar tyris hunc fuisse discipulum. Scripsit quiqz aduersus hereses libros et cōtra gētes uolumē breue et de disci plia aliud: et ad **C**.artianum fratrem de aplica prädica tione et librum uariorum tractatum et ad blasius de schismate et ad florinus de monarchia siue qz domius nō sit cōditōr malorum et de octaua die πει ογδοα Δοσεgregium σνταγμα .i. documentum in cu ius sine significas se aplicorum tēporis uicinum scrip sit. Adiuo te qui trāsribis librum istuz p dominus no strum iesus christus et p gloriosum eius aduētus quo iudicaturus ē uiuos et mortuos ut cōferas postiqz con scripseris et emendes illum ad exēplar unā scripsisti dē ligētissime: hāc quoqz obtestationē facio simili facias et transferas ut iuenisti in exēplari. Feruntur et eius a lie ad Victorē romanum epm de quæstione pasche e pistolæ: quibus cōmonet eum nō facile debet unitatē collegi scindere. Si quidē uictor multos Asia et oriē tis epōs: qui quartadecima luna cum iudæis pascha ce lebrabāt ēē dānandos crediderat: in quā sententiā etiā hī qui discrepabāt ab illis Victorī nō dederāt mānus: flo ruit maxie sub cōmodo pncipe qui. **C**.anto. tō in i perium successerat.

PANIVENDUS stōreæ secte Phis iux ta quandā ueterē in Alexandria cōsuetudī nē ubi a **C**.archo euāgelista sēper ecclia sici fuere doctores tātæ prudētiæ et eru ditionis tā in scripturis diuinis q̄ in seculari litteratu ra fuit: ut in Indā quoqz rogatus ab illius gētis lega tis a Demetrio Alexandriæ epō mitteretur: ubi reppit bartholomeū de. xii. aplis aduētus domi nri iesu chri sti iuxta matthæi euāgelium predicasse qd̄ hebraicis lit teris scriptum reuertēs alexandriā secum tulit: Huius multi quidā in scās scripturā extāt cōmentarij: s magis uia uoce profuit ecclēsiis docuitqz sub seuro pnci pe et antonino cognomēto caracalla.

RODON genere asianus a Tatiano de quo supra diximus rōx in scripturis eruditus: edī

dī plurima opuscula præcipuumqz aduersus **C**.artio opus in quo refert quomodo ipi quoqz inter se mar tionitæ discrepāt et appellē senē alius hereticum a se quondā cōuictum fuisse et risui habitum: eo qz deus quē coleret ignorā diceret. **C**.eminit in eodem libro quē scripsit ad Eusebionē Tatiani se fuisse rōx audito rem: et in hexameron elegātes tractatus cōposuit et ad uersus cataphrygas insigne opus spibulqz Lomodī et seueri floruit.

ALEXANDER Alexandriæ ecclie presby ter panthem de quo supra retulimus au ditor post eius mortē Alexandriæ ecclēsi asticā scholā tenuit: et catheteseon. .i. doc trinarum magister fuit. Feruntur eius insignia uolumi na plēaqz eruditionis et eloquētiæ tā de scripturis di uinis: q̄ de seculari litteraturæ instrumēto: e quibz illa sunt strōatus. .i. uarietatum octo libri ΠΠΟΤΥ ΠΚΟΣ ΕΩΝ .i. informationis libri octo: aduersus gētes liber unus **P**edagogi libri tres. De pascha liber unus. De ieiunio liber unus. De disputatione liber unus. Et alius liber qui inscribitur **Q**uinquam dices ille sit qui saluetur. De obtreccatione liber unus. De canonibz ecclēsiasticis et aduersus eos qui iudæorum sequuntur errore liber u uis: quē proprie Alexandro hierosolymarum epicoποσ ε φωνησ εν In stomatibz suis meminit uolumi nis Tatiani aduersus gētes de quo supradiximus: et **E**assiani cuiusdā Χεορογραφοιοσ qd̄ opusculum iuenire nō potui: necnō et de iudæis aristobulus quen dā: et Demetrium et Eupolentius scriptores aduersum gētes refert: qui in similitudinē Josephi αρχαι ογνη uideit principia tēporum moysi et iudæicæ gētis asserue runt. Extat Alexandri hierosolymorus epī: qui cis nar cisso postea rexit ecclēsiā eplā sub ordinatione Aiclepi adis cōfessoris ad atiochēses cōgratūlatū eis. In qua ponit in fine confirmās. Hæc uobis domini frēs scrip ta trāsmissimus p **E**lemētem beatum presbyterus uirū illustrē et probatum quē uos quoqz scitis et nunc piēt us cognoscitis. Qui cis huc uenisset iuxta prouidentias et uiuationē dei cōfirmavit et auxit domini ecclē. **L**ō stat origenē huius fuisse discipulus. Floruit autē seueri et Antonini filii eius spibus.

MAXIMILIANUS cuius rhodon in opere suo qd̄ aduersus **C**.ontanum Priscā et ma ximillā cōposuit recordatus ē scripsit cō tra eosdē uolumē præcipuus et aduersus gētes iudæosqz libros alios: et principibz illius ipis a pologeticum dedit. Floruit at. **C**.Antonini cōmodi qz temporibus.

APOLLONIUS uir disertissimus scrip sit aduersum Priscā et **C**.aximillā et mō tanum insigne uolumē et longum in quo asserit **C**.ontanum et insanas uates eius perisse suspēdio: et multa alia in quibz de prisca et **C**.aximilla refert. Si negāt eas accepisse munera cōfitean tur nō ēē prophetas qui accipiāt: Et hoc mille testibus approbabo: sed et aliis fructibus probātur prophetæ. Dic mihi crimē fucat prophetes: **S**tibio oculos linūt: prophetæ uestibz et gēmis ornātur prophetes tabula ludit et tesseriis prophetes fœnus accipit. **R**espondeāt utrus hoc fieri liceat: an nō. **D**eus ē probat: hæc quæ fecerunt. Dicit in eodē libro quadragesimus ēē annus usqz ad ipō hoc quo et ipse scripserat librum ex quo he resis cataphrygarum habuerit exordium Tertulianus sex uoluminibus aduersus ecclias editis quos scripsit de extasi: et septimum proprie aduersus Apollonium elaborauit: in quo oia q̄ ille arguit cōatur defēderi. Flo ruit at Apollōnius sub **L**ōmo. Seuerosqz pncipibz.

ERAPPIJON undecimo comodi iperatoris anno athiochia eps ordiatus: scripsit eplās ad **Lariniū** et **Pontius** de haresi **Montani** in qua: et hoc addidit. Ut autē sciatis falli huius dogmatis. i. noux prophetix ab omi mūdo infantā reprobari mīsi uobis **Apollinaris** beatissimū: qui fuit i Hieropoli **Asia** eps litteras ad dominū quoqz qui psecutionis tpe ad iudxos decliauerat uolū mē cōposuit: et aliud de euāgelio qd sub noie petri fertur et librus ad **Rosensē** **Asia** ecclias qux in haresē eius ex lectione diuerterat leguntur et ipsū breues e suo epistolā auctoris sui **αχις** idest **intelligentix** et ut ita cōgruētes.

APOLLONIUS romanx urbis **Sēa** tor sub comodo pncipe: ac **Seuero** proditus qz christianus esset **Impetrato** ut si dei sux rationē redderet: isigne uolument cōposuit: qd in senatu legit: et nihilominus **Senatus** pro christo capite truncatur ueteri apd eos obtinē te lege absqz negatiōe nō dimitti christianos qui semel ad eorum iudicium protracti essēt.

THEOPHYLUS cesarex **palestia** qux olis turris **Stratonis** uocabatur eps sub **Seuero** pncipe clarus habitus est et aduersus eos qui quartadecia lūa cus iudxis pascha faciebant cum ceteris episcopis: **synodicā** et ualde utilem composuit epistolā.

THEOTYLUS corinthi **Episcopus** sub eodem **Seuero** pncipe clarus habitus est: et de pascha et omniū qui in **Achaia** erāt eporum psona elegātem librum cōposuit.

THEOPHILITES **Ephesiorum** eps cus ceteris epis **Asia** qui iuxta quandas ueterē cōsuetudēs quartadecia luna cus iudxis pascha celebrabāt: **Scipsit** aduersū

Victorē rōanum epm **synodicā** eplās in qua docet se apli **Joannis** et ueterum auctoritatē sequi: de qua **Et** hax pauca excersimus. **Nos** igitur iulolabile celebra mus diē: neqz addētes aliquid neqz dīminuētes. **Et** ei in **Asia** elemēta maxia dormierunt qux resurgēt in die dñi quando uēurus ē in noie patris de calis in maiest tate sua et suscitaturus oēs sāctos **Philippum** loquor de duodeci aplis qui dormiuit **Hieropoli** **Et** duas filias eius qux uirgiles senuerunt et aliā filiā suā qux spū rītu sancto plena i **Epheso** occubuit: sed et **Joānes** qui sup pectno domini recubuit: et pōtīfex eius fuit aureā lamiā i fīdē portās martyr et doctor i **ephesodormi** uit: et **polīcarpus** eps et martyr **Smyrna** requiescit. **tra** seas quoqz eps et martyr de **ēnoea** i eadē **Smyrna** re quiescit qd necesse ē saga rīs martyrīs et epī recordari qui in **laodicia** soporatur: et **Papiriū** et beati **Callisto** nīs in spū sancto eunuchi qui sēper domno seruēs po situs ē in **sardis**: et expectat in aduētū eius resurrectio nē. **Di** oēs obseruauerunt diē paschx quartadecima lu na ab euāgelica traditione in nullā ptē declinātes et ec clesiasticus sequētes canonē. **Ego** quoqz minimus ue strorum oim polīcates scds doctrinā propīquorū me orum quos et secutus sum **Septē** si quidē fuerunt pro pinqui mei epī: et ego octauus semp pascha celebraui quādo populus iudxorum azima faciebat. **Itaqz** fies **Sexaginta** et sex ānos atatis mex habēs i domino et a multis de toto orbe fratribz eruditus peragrata omi scriptura nō formidabo eos qui nobis minātur. **Dixē** runt ei maiores mei obedī magis oportere deo qz ho

minibus. **Hax** propterea posui ut ingenium et auctori tate uiri ex paruo opusculo demōstrare: floruit **seueri** pncipio ipibz eadē atate qua **marcellus** hierosolyme.

HERAELIUS sub comodi **Seueri**qz im perio in apostolum commentarios plurimos edidit.

ANJCVS sub hīsdem pncipibz famosissimā quxstionem insigni uolumine uentilauit unde malum et qz materia a deo facta sit.

ANDJDVS regnantibus supradictis in ex ameron pulcherrimos tractatus edidit.

APPJON sub seuero pncipe similiter in ex ameron tractatus fecit.

EXIDVS sub imperatore **Seuero** de resurre ctione librum scripsit.

RABJANDVS sub eodem pncipe edidit quedam opuscula ad christianum dogma per tinentia.

IVDAS de septuaginta apud danieles ebdo madibus plenissime disputauit christozio gra phiā superiorum tēporum usqz ad decimum **Seueri** pertinaciā pduxit annū i qua erroris arguitur qz aduē tum antichristi circa sua tpa futurum esse dixerit: is hoc ideo quia magnitudo psecutionū presentē mundi mī nabatur occasum.

TRIVLJANDVS presbyter qui tum primus demus post **Victorē** et **Appollo** nium latinorum ponitur prouintie **aphri** ce ciuitatis **cartaginensis**. patre proconfu lari centurione hic acris ac uehementis ingenti sub se uero pncipe et **Antonino** et **caracalla** maxie floruit: multaqz scripsit uolumina qz quia nota sunt plurimis p termisimus. **Ego** uidi quedam **Paulus** cōcordix quod oppidum italie ē senē qui se beati **Sypriani** iā grandis etatis notarium cum ipse esset ad modum adolescens romx uidisse diceret: referre qz sibi solitum nunquā **cy** prianum absqz **Tertuliani** lectione unā preterisse diem ac sibi crebro dicentē **Da** mihi magis **Tertulianus** uel deliceat significāo hic usqz ad mediā etatē presbyter af fricanx ecclesie pmanit: inuidia postea et cōtumeliis clericorum rōanx ecclesie ad **Montani** dogma dīlap sus i multis libris noux prophetie meminuit. **Spetia** lē at aduersum ecclias texuit uolumina de pudicitia: de p secutione: de seunio: de monogamia: de extasi libros sex: et septimum quē aduersus **Appolonium** composu it. **Fert** qz uixisse usqz ad decrepitā etatē et multa que non extant opuscula condidisse.

TRIGENES qui et **adamātinus** decio **seueri** pertinaci anno aduersus christia nos psecutione comota ac **leonide** patre christi martyrio coronato cū sex fratribz et matre uidua paup reliquitur ānos natus circiter. **17**. **Rem** ei familiarē ob confessionē christi fiscus occupa uerat. **Dic** alexandrix dispersa ecclia. **18**. atatis. **19**. an no catetheseon. **i**. doctrinarum opus aggressus ē. **Post** tea a **demetrio** eiusdē urbis epō in locum **clemētis** ps byteri cōfirmatus p multos ānos floruit. **Et** cum iam me dix esset atatis et propter ecclias **Achaia** qux plu ribus haresibus uexabantur sub testimonio eccliasico epistolā **athenas** p **palestinam** pgeret a **theonisco** et a **alexandro** cesarex et **hierosolymorū** epīs presbiter or dinatus **demetriū** offēdit animum qui tāta aduersus e um debachatus ē infantā ut per totum orbē super no mē eius scripserit. **Constat** eum ante qz **cafareā** pgeret fuisse rōx sub **Seuerino** Episcopo: et statim **Alexandriā**

reuerſum Heraclam preſbyterum qui in bitu phli pſe
uerabat adiutorem ſibi feciſſe qui quidē
et poſt demetriū Alexandriā obtinuit eccleſiā. Quan
ta at gloriā fuerit: hinc apparet qd firmanus caſarex
epſ cum oi cappadocia eum inuitauit: et diu tenuit: et
poſtea ſub occaſione ſāctorum locorum p palāſtinā ue
niēs diu caſarex ab eo in ſcripturis ſciis eruditus ē: ſs
et illud qd ad māmeam matrē Alexandri imperatoris
religioſā feminā rogatus uenit Antiochiā et ſummo
honore hitus ē: et ad philippus iperatore qui primus
de regibus romanis chriſtianus fuit et ad matrē eius
litteras fecit quæ uſqz hodie extāt. Quis ignorat qd tā
tum habuit in ſcripturas ſciās ſtudiū ut et tā hebraicam
linguā cōtra xtatis gētisqz ſux naturā diſceret: et exce
ptis. lxx. iterptibz alias quoqz editiones in unū cōgre
garet Aquilæ ſcilicet pōticæ: et proſeliti et theodocionis
bebionei et ſymachi eiūsdē dogmatis: qui in euāgelii
quoqz κατὰ μαθαίον ſcripſit commētarios de quo
et ſuum dogma affirmare conatur. Preterea quitas et
ſextā et ſeptias editionē quas et nos et de eius bibly
otheca habuimus miro labore reperit et cum extēris
editionibz cōparauit: et quā iudicē operis eius i uolu
minibz eplārum quas ad paulū ſcripſimus in quada
eplā contra Parronis opera cōferēs poſui nunc omit
to: illud de immortalē eius ingenio nō tacens qd diſlecti
cā quoqz et geometriā: arithmeticā: muſicā: gramaticā
et oim philoſophorum ſectas ita didicit ut ſtudioſos
quoqz ſecularius litterarum ſectatores ſui haberet et
interpretetur eis quotidie: cōcurſuſqz quotidie ad eus
mirifici fierēt: quos ille propterea recipiebat ut ſub oc
caſione litteraturæ ſecularis in fide chriſti eos inſtue
ret. De crudelitate at pſecutionis quæ aduerſus chriſti
anos ſub Decio conſurrexit: eo qd in religionē Philip
pi delatret quē interfecerat ſuperfluum ē dicē: cuſ et
tā Fabianus romana ecclīa epſ in ſpā occubnerit et a
lexander et Babillas hieroſolymorus et Antiochenæ
ecclīa pōtiffices i carcere pro cōfeſſione chriſti dormie
rint. Et ſi quis ſup origenis ſtatu ſcire uelit quid actus
ſit primus quidē de eplis eius quæ poſt pſecutionē ad
diuerſos miſſæ ſunt: Deinde de ſexto Eusebii caſarien
ſis ecclīaſticæ hiſtorix libro et pro eodē origene a ſex
uoluminibz poſſit liquido cognoscere. Dixit at uſqz ad
gallum et Volucianum. i. uſqz ad Sexageſimūnonus
xtatis ſux ānum: et mortuus ē in urbe tyri i qua et ſe
pultus eſt.

ALEXANDRUS uir diſertus et ualē
eruditus in philoſophiā eodē tpe Alexan
driæ clarus habitus ē qui iter multa inge
niū ſui et prædara monumēta et de conſo
nātia moysi et ieſu elegans opus cōpoſuit: et euāgelii
eos canones excogitauit: quos poſtea ſecutus eſt Euse
biius caſarienſis. Dunc falſo accuſat Porphyrius qd
ex chriſtiano ethnicius fuerit: cum cōſtet eum uſqz ad
extremā uitā chriſtianum pſeneraſſe.

AMBROSIVS primus martionites
fuit: Deinde ab origene correctus eccleſiæ
diaconus et cōfeſſionis dominicæ gloriæ
inſignis fuit. Qui dū uteretur pro theochri
ſto preſbytero liber origenis de martyrio deſcribitur:
Duius iduſtria et ſumptu et inſtantia adhuc inſinita
origenis dictauit uolumina: ſed et ipſe quippe ut uir no
bilis nō in elegātiſ ingenii fuit: ſicut eius eplē ad Orige
nem inditio ſunt: Obiit at ante mortē Origēnis: et in
hoc a pleriqz reprehēditur qd uir locuples amici ſui ſe
nis et pauperis moriens nō recordatus ſit.

ORIGEN Origenis auditor ad queſ
nōnullæ eius eplē extāt in ſcripturis eru
ditiffimus fuit qd quidē et multa eius ſp
ſim oſtendunt opuſcula: ſs præcipue liber
quē compoſuit de uacca ruſa in deuteronomio et de di
choromematibus. i. de qualibet xtate animalibz qd offe
rebātur in lege cuſ colūba et turture ab Abrahamā ponū
tur in geneſi.

MAURITIUS ſelix roma inſignis cauſi
dicus ſcripſit dialoꝝus chriſtiani et ethnici
diſputatiōis qui octauus inſcribitur: ſs et
alius ſub noie eius fertur de facto uel cō
tra mathematicos: qui cuſ ſit et tpe diſerti hominis nō
mibi uidetur cum ſuperioris libri ſtilo cōuenire. De
minit et huius minuti lactantius in libris ſuis.

GAULUS ſub ſeuerino romana urbis epſ
ſcopo et ſub Antōnio ſeneri filio diſpu
tationē ſuam aduerſus proculum monta
ni ſectatore ualde inſignē habuit arguēs
eum temeritatis ſup nouā prophetiā defendēdā: et in
eodē uolumie eplās quoqz Pauli. xiii. tantus enume
rans quartadecimā quæ fertur ad hebreos dicit non e
ius eſſe: ſed apd rōanos uſqz hodie Pauli apli nō ha
beatur.

BERILLUS arabix boſtrenus epſ cū
aliquāto tpe gloriōſæ rexiffet eccliam ad
extremum lapſus in hæreſim quæ chriſtū
ante incarnationē fuiſſe negat ab origene
correctus ſcripſit uaria opuſclā et maxie eplās i quibz
origeni gratias agit: ſed et origenis ad eum litteræ ſūt
Extat et dialoꝝus origenis et Berilli in quo hæreſeos
eius coarguitur. Elaruit at ſub Alexandro māmeæ filio
et maximo et gordiano qui et in imperiū ſucceſſerunt

HIPPOLYTUS cuiusdā ecclīa epſ no
mē quippe urbis ſcire nō potui rationes
paſchæ et tēporis canonunqz ſcripſit uſqz
ad prius ānū Alexandri imperatoris et āno
rū. xvi. circulus quē greci εἰς καὶ δέκα τῆρι Δα uocāt
repperit: et Eusebio qui ſup eodē paſchæ canone decē
et nouē ānorū circulū. i. εὐρεα καὶ δέκα τῆρι Δα cō
poſuit occaſionē dedit: ſcripſit nōnullos in ſcriptura cō
mētarios e quibus hæc repperi in numerum et in exo
dum et in cāticumcāticorum: et in geneſim et in ſacha
riam de pſalmis et in Eſaian de Daniele de apocalyp
ſi: de prouerbis: de ecclīaſte: De ſaule et phitoniffa: de
Antichriſto: et de reſurrectione contra martionē: De
paſchæ cōtra oēs hæreſes et ſimilia. De laude domini
ſaluatoris in qua præſente Origene in ecclīa ſe loqui
ſignificet i huius xmulationē Ambroſius: quē de mar
tionis hæreſi ad uerā fidē correctum diximus cohorta
tus ē Origēnē in ſcripturas cōmentarios ſcribere præ
bens ei ſeptē et amplius notarios eorumqz expēſas et
librariorum parem numerum qdqs his maſus ē: tunc
diſſili ſtudio quotidie ab eo opus exigēs. Unde et in
quadā eplā dicitur. i. operis cōpulſorē eum origenes
uocat.

ALEXANDER cappadocie epſ cum d
ludario ſāctorum locorum Hieroſolymā
pgeret et Narciffus eiūsdē urbis epſ ſas
ſenex regeret ecclīa: et narciſſo et multis
clericis eius reuelatum ē altero die mane itare Epin
qui adiutor ſacerdotalis cathedræ eſſe deberet. Itaque
re ſta cōpleta ut prædicta fuerat cunctis in palāſtina e
piſcopis cōgregatis in unus admittente quoqz ipſo nel
maxime Narciffo hieroſolymitanæ eccleſiæ cum eo

gubernaculus suscepit. Hic i sine cuiusda epistola suæ quam scripsit ad Aronitas sup pace ecclix ait Salutem uos Narcissus senex qui ante me hic tenuit Episcopa lem locum et nunc mecum eundem orationibus regit a nos natus circiter. L. xvi. et uos mecum precatur: ut u num idem sapiatis. Scripsit et alia ad Antiochenes per Clementem presbyterum Alexandria de quo supra diximus: necnon et origenem et pro origine contra De metrium: et q iuxta testimonium Demetrii eum presby terus constituit: s; et alia eius ad diuersos fuerunt epi stola. Ardente at persecutione sub Decio quo tpe Rabil las Antiochia passus e ductus caesarea et clausus i car cerem ob confessionem christi martyrio coronatur.

IULIUS aphyricanus: cuius quinque de tibus extant uolumina sub imperatore Marco Aurelio Antonino qui macrio successerat legationem pro insauratide ur bis Emaus suscepit quæ postea Nicopolis appellata e. Duius e epla ad origenem super questiones susana eo q dicat in hebreo hac fabulam non haberi: nec conuenire eus hebraica ueritate a potu primi priscoa a potu schi schise: contra quem doctæ eplæ scripsit Origenes. Extat e tus ad aristidem altera epla i qua sup diaphonta q uide tur esse in genealogia saluatoris apud matthæus et lu cam plenissime disputat.

GEORGIUS antiochenæ ecclie pauca i genti sui monimenta coposuit florens sub Alexandro principe et epo urbis sue seu rino eo uel maxie tpe quo Heraclas ale xandria ecclesie pontifex ordinatus est.

THEODORUS qui postea gregorius appellatus e neocæsareæ poti eps ad mo dum adolescens: ob studia græcarum et la tinarum litterarum de Cappadocia Ber lthum et inde caesarea palestina transit: iuncto sibi fratre Athenodoro: Quorum cum egregia indole uidisset ori genes hortatus e ad philosophiam in qua paulatim christi fide subintroducens sui quoque sectatores reddidit. Qui quæntio eruditi ab eo remittuntur ad matrem e quibus the odorus proficiens ΠΑΥΗΥΡΙΚΟΥ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ scripsit Origeni: et congregata gratia frequenta ipso quos origene præfate recitauit: qui usque hodie extat. Scripsit et METAPHRASI in ecclesiasten breuè quidam s; ualde utilem: et alia eius uulgo feruntur eplæ: s; præcipue si gna atque miracula q et eps cum multa eccliarum glia p petrauit.

CORNELIUS urbis romanae eps ad quem octo Eypriani extant epistolæ. Scripsit epistolam ad Fabium antiochenis ecclie epm de synodo romana et italiana et affri cana: et aliam de Nouatiano et de his qui lapsi sunt. Ter tia de gestis synodi. Quartam ad eundem Fabium ualde pro lixam et nouatiana hæreseos causas et anathema con tinentem: Rexit ecclias sub gallo et uolufiano anis. xii. cui ob christi amore martyrio coronato successit lucius

OPTATIANUS affter primus gloriosæ rhetoricæ docuit: deinde suadente presbyte ro Leclio a quo et cognomen sortitus e christianus factus oēs substantiam suam pau penibus erogauit: Ac non post multum deinde tibus electus i presbyterus et eps carthaginensis e constitutus: Duius ingenti supfluo indicem texere: cum sole clariora sint opera eius. Passus e sub Valeriano et Gallieno princ

ibus persecutione octaua eodem die quo rōa: cornelius s; non eodem anno.

ORIGENES diaconus Eypriani usque ad diem passionis eius cum ipso exilium sustinens egre gium uolumen uitæ et passionis reliquit Eypriani.

DIONYSIUS Alexandriae urbis eps sub heraclea pbio καθεστωv scholam tenuit: et origenis uel insignissimus auditor fuit: hic in Eypriana et affricana synodi dogma consentiens de hereticis et baptisadis plurimas ad diuersos misit eplæ q usque hodie extant: sed ad Fabium antiochenæ ecclie epm scripsit de poenitentia et ad ro manos p hippolitum alteram: et ad sextum qui stephano successerat duas eplæ: et ad philemonem unam: et ad dionysium Ro. urbis presbyterus duas: et ad eundem dionysium postea rōa epm: et ad Nouatianos causantes q iuitus rōa eps ordiatus esset: cuius eplæ hoc exordi um e Dionysius Nouatiano fili salutem Si iuitus ut di cis ordiatus es probabis cum uoles secesseris: Est eius ad dionysium et ad Didymum altera eplæ et cortastice. De pascha plurimæ declamatorio sermone conscriptæ: et ad Alexandriam ecclias de exilio: et ad heretiam i xyp to epm: et aliam de mortalitate et de sabbato et de pigy nasio: et ad Hermionem aliam de persecutione Decii: et duo libri aduersum nepotem epm qui mille annorum cor porale regnum suis scriptis asseuerat. In quibus et de apocalypsi Ioannis diligentissime disputat: et aduersus sa bellium et Ammonium Veronicis epm: et ad Telespho rum: et ad eufraem: et quatuor libri ad dionysium ro. ur bis epm: et ad Laodicenses de poenitentia. In canone de poenitentia ad origenem de martyrio. Ad armenos de pe nitentia: et de ordine delictorum: de natura ad Timothe us. De tetationibus ad Euphranorem: et ad Basilidem quo que multæ epistolæ: In quarum una asserit se et in eccle siasten copisse commentarios scribere: s; et aduersus Paulum samofacenus ante paucos q moreretur dies insignis eius fertur epistola. Moritur deciosexto Galieni anno

NOUATIANUS ro. urbis presbiter aduersus Cornelium cathedrae sacerdotali conatus inuadere nouatianorum qd græ ce dicitur Eheron dogma constituit non oles apostatas recipere poenitentes. Duius auctor Nouatius Eypriani presbiter fuit. Scripsit at de pascha de sabba to. De circuncisione. De sacerdote: et oratione: de cibis iudaicis. de insratia. De Attalo: multaque alia: et de tri nitate grade uolumen quasi epitomum operis Tertuliani faciens q plurimi nescientes eypriani extimant.

MARTION disertissimus antiochenæ ecclie presbiter quippe qui in eadem urbe rhetoricam florissime docuerat aduersus paulum Samofacenus qui antiochenæ ec clie eps dogma Artemonis istauraret excipiens no taris disputauit: qui dialogus usque hodie extat: sed et alia grandis eplæ ex psona synodi ab eo scripta ad dionysium ro. ur. Et maximus alexandriae ecclie episcopus dirigitur sub cladio et Aureliano principibus.

REBELIUS eps mesopotaniae libris dis putationis suæ quæ habuit aduersus manichæ um exeunte de perfide syro coposuit sermone qui translatus a græcis habetur a multis. Claruit sub im peratore proba qui Aureliano Tacitoque successerat.

ANATHOLIUS Alexandriae laodiciae sy rie epus sub Probo et Eazo iperatoribus flo ruit mira doctrina uir in arithmetica geometria

Astronomia: grammatica: rhetorica: dialetica: cuius ingenii magnitudinem de uolumine quod super pascha composuit: et .x. libris arismetrix institutionis intelligere possumus

ORIGENIUS episcopus pictauiensis non aque latine ut graece nouerat lingua dicuntur. Unde et opera eius gratia scribitur ut illa uideatur compositione uerborum. Sunt autem eius commentarii in Genesim in Exodus et leuiticum et e saiam: et Ezechiel in Abachuch in ecclesiaste in cantica canticorum: et in apocalypsim Joannis aduersus omnes haereses: et multa alia ad extremum martyrio coronatus est.

DAPHNUS presbyter Eusebii caesariensis episcopi necessarius tanto bibliotheca diuina amore flagrauit: ut maximam partem origenis uoluminum sua manu describeret quae usque hodie caesariensi in bibliotheca habetur: sed in duodecim prophetas uiginti quibusque in origenis uolumine eius manu exarata repperit: quod tanto amplector et seruo gaudio ut Troesi opes habere me credam. Si enim latinitas est una epistolas habere martyris quanto magis tot milia uersuum quae mihi uidentur sui sanguinis signasse uestigia. Scripsit antequam Eusebius scriberet apologeticus pro origene et passus est caesarea palastina sub persecutione maximiani.

PROTERIUS Alexandriae ecclesiae presbyter sub Lazo et diocletiano principibus et ipse quo eandem ecclesiam Theonas episcopus regebat florentissime populus docuit: et in tantis sermonum diuersorumque tractatibus qui usque hodie extant uenit elegantia ut origenes iunior uocaretur. Constitit hinc mirum et appetitorem uoluntaria perturbatione scientissimisque dialecticae artis post persecutionem omne uita suae ratione fuisse uersatum. Huius est longissimus tractatus de prophetia Osee quem in uigilia paschae habitus ipse sermo demonstrat.

ULIANUS uir disertissimus Nicomediae ecclesiae presbyter tantum in scripturarum studio laborauit ut usque nunc exemplaria lutiana nuncupentur. Feruntur eius de fide libelli: et breues ad nonnullos epistole. Passus est Nicomediae ob confessionem christi sub persecutione Maximiani. Sepultusque est helenopoli bithyniae.

PHILEAS de urbe aegypti quae uocatur Thebais nobilitate genere et non paruis operibus suscepto episcopatu elegantissimum librum de martyrum laude composuit et dissertatione hita auctorum aduersus iudicem qui eius sacrificare cogebat pro christo capite truncatur: Eodem in aegypto persecutionis auctore quo Lulianus nicomediae

ARNOBIVS sub diocletiano principe Siccae apud Aegyptum florētissime rhetoricam docuit: scripsit aduersus gentes uolumina quae uulgo extant.

ARNOBIVS qui lactantius Arnobii discipulus sub diocletiano principe accitatus cum flauo grammatico cuius de medicina uersus compositi extant Nicomediae rhetoricam docuit: ac penuria et inopia discipulorum ob graecam uidelicet ciuitatem ad scribendum se contulit. Demum eius sigma utroque quod adolescentulus in scholis scripsit Aegypti: et ad opikoy de affrica usque ad nicomediam hexametris de

scriptis uersibus: et alium librum qui inscribitur Grammaticus: et alium pulcherrimum de ira dei: et institutionum diuinarum aduersus gentes lib. vi. et epitomam eiusdem operis in librum unus κεφαλον et ad asclepiadem lib. ii. et de persecutione lib. unum. Ad probum epistolarum libros quatuor. Ad Seuerum epistolarum libros duos. Et ad eundem de officio dei uel formatione hominis lib. unus. Hic extrema senectute magister caesaris Erysiippi filii Constantini in Gallia fuit qui postea a patre interfectus est.

EUSEBIUS caesareae palastinae episcopus in scripturis diuinis studiosissimus: et biblicus thesaurus diuinae cum paphilo martyre diligentissimus puestigator edidit infinita uolumina et quibus haec sunt euangelica αποδξωσ lib. xx. ενα γγελικησ παρασκευησ lib. 15. θεοφανασ lib. 5. ecclesiasticae historiae lib. x. Χρονικων κανονων oimodabistoria et eorum Διαφορια vti Esata lib. x. et contra Porphyrium qui eodem ipse scribebat in Sicilia ut quidam putat lib. xxx. de quibus ad me. xx. tantum puenerunt τοπικων lib. i. απολογιασ pro origene lib. 6. De uita Pamphili lib. iiii. De martiribus alia opuscula: et in psalmos. L. i. eruditissimos commentarios et multa alia floruit maxime sub constantino imperatore et Constantino: et ob amicitiam pamphili martyris ab eo cognomen sortitus est.

DEIETIVS heduorum episcopus. Augustodunensis sub constantino celeberrime famae habitus est. In gallia leguntur eius commentarii in canticum canticorum et aliud graece uolumen aduersus Nouatianum: nec praeter hoc quicquam operis eius repperit.

THEODIVS olympi licia et postea Tyri episcopus nitidi compositisque sermonibus: aduersus porphyrium composuit libros: et sigma utroque uirginum: et de resurrectione opus egregium contra Origenem aduersus eundem περιουθουισθησ και περι αυτεφουσιου in gressu quoque et in canticum canticorum commentarios et multa alia quae uulgo lectantur. Ad extremum nouissima persecutionis sine ut alii affirmant sub Decio et Valeriano in chaldaea graeciae martyrio coronatus est.

ULPENS nobilissimi generis hispanus presbyter quatuor euangelia hexametris uersibus pene transferens ad uerbum quatuor libris composuit: et nonnulla eodem metro ad sacramentorum ordinem pertinentia. Floruit sub constantino principe.

OSIANDIVS genere pamphilus sidetes primus uerysae syriae episcopus: deinde antiochiae rexit ecclesiam aduersus arrianum dogma multa componens sub constantino principe pulsus est in exilium traianopolim thraciarum: ubi usque hodie conditus est. Extant eius uolumina de aia: et de engastrimytho aduersus origenem et infinita eius epistole quas enumerari longum est.

MARCELLUS anticyranus episcopus sub constantino et constantino principibus floruit: multaque utroque diuersarum scripsit uolumina et maxime aduersus arrianos: feruntur contra hunc Asterii et Appollinaris libri sabellianae eum haereses arguentes: sed et Dilarius in. xii. aduersus Arrianos libro nominis eius quasi haeretici meminit. Porro ille defendit se non esse dogmatis cuius accusatur: sed comunione suae et Athanasii ro. et Alexandriae urbis pontificum se esse munitum.

ATHANASIVS alexandriae urbis episcopus multas arrianorum pressus insidias ad constantem Galliarum principem fugit. Unde reuersus cum

litteris: et rursus post mortē illius fugatus usq; ad Jo
uianū imperiū latuit: a quo recepta ecclia sub ualen
te moritur. Feruntur eius aduersus gētes libri. iiii. et cō
tra ualentē et ursatius lib. i. de uirginitate lib. i. de per
secutione arrianorum plurimi: et de psalmorum titulis:
et historia Antonii mōachi uitā continēs et ελεχόσ
epistola: et multa alia q̄ enumerare lōgum esset.

ANIONIVS monachus cuius uitā Atha
nassus Alexandriē ep̄s insigni uoluntate profe
cutus est misit aegyptiā ad diuersa monaste
ria apostolici sēsus sermōisq; eplās septē: quā i grecā
linguā trāslatae sunt: Quarum praecepta ē ad arsenotas
floruit sub cōstantino et filiis eius regnantibus.

BASTILIVS ancyranus ep̄s artis medicīe
scripsit contra Marcellus: et de uirginitate li
brum unus: et nō nulla alia: et sub rege constā
tio macedoniā ptis eius. Eustathio sebasteno princeps
fuit.

THEODORVS heraclea theatriarum ep̄s
elegātis aptiq; sermōis et magis historica in
telligētia edidit sub cōstantino principe cōmē
tarios: in Mattheum et Joannem et in apostolum et
in psalterium.

EVSEBIVS emisenus Ep̄s elegātis et rhe
torici ingenii innumerabile et qui ad plausus
populi ptinet cōfecit libros magisq; historia
secutus ab his qui declamare uolunt studiosissime legi
tur: e quib; uel p̄cipui sunt aduersus iudaeos et gētes
et nouatianos et ad Gallathas lib. x. et in euāgelia o
melia breues s; plurimae. Floruit at̄ ipsius cōstantini
mperatoris sub quo et mortuus et Antiochia sepul
tus est.

CRISPOTIVS cypriletis siue leuconthe
on ep̄s eloquētissimus suae aetatis: et sub rege
cōstantino celeberrimus fuit: legi eius i
canticis canticorum cōmētarios: et multa alia cōposu
isse fertur quae in māus nias minime puenerunt.

DONATIUS a quo donatiani p̄ aphricā sub
cōstantino constantioq; principib; pullula
runt asserens a nris scripturas in persecutiōe
ethnicis traditas totā pene Aphricas et maxie Numi
diā sua psuasiōe decepit. Extāt eius multa ad suā he
resim ptinetia et de spu sancto liber arrianorum dogma
ti congruens.

ASIERIVS arrianus philosophus factiōis
scripsit regnāte cōstantino in eplās ad ro. et in
euāgelia: et in psalmos cōmētarios: et multa
alia quae a suae ptis hominib; studiosissime leguntur.

DELFER Laramitanus ep̄s cum p̄cratio et
Hilario ro. ecclia clericis ad cōstantinus ipe
ratores a libertio ep̄o pro fide legatis missus
cum nollet sub noie Anastasi nīcenā dānare fidē in pa
lestina relegatus mirā cōstanti: et praparatū animi ad
martyrium cōtra cōstantinus scripsit librus: ei q; legen
dū misit ac nō multo post sub Juliano principe reuer
sus Laramis ualētiano regnāte obiit.

EVSEBIVS natione sardus et ex lecto: ur
bis ro. Mercellēsis ep̄s ob cōfessiones fidei a
cōstantio principe Scythopolim et deinde
cappadociā relegatus sub Juliano iperatore ad eccliam
suā reuersus edidit in psalterius cōmētarios Eusebi
caesariensis quos de graeco in latinus uerterat et mortu
us ē sub ualētiano et ualente regnātib;.

FORIOPHANTIVS natione asser aequi
legiensis ep̄s iperante cōstantio in euāgelia
titulis ordinatis breui sermōe rusticosq; scrip
sit cōmētarios et in hoc habetur detestabilis q̄ Libe

rium ro. urbis ep̄m pro fide ad exiliū pgentē primus
solicitaui et fregit et ad subscriptiones haereseos com
puli.

AEAIIVS quae q; luscus erat uovoφθά λ
uoy nuncupabat caesariēsis ecclia i palastia e
piscopus laborauit in ecclia sē. i. uolumia: et
συντομῶν ἱηθηματων .vi. et multos: Praxerea
alios diuersosq; tractatus. In tantus at̄ sub cōstantio i
peratore claruit ut i Liberti locum rōx Felice arrianus
ep̄m constitueret.

ARAPTON inbuseos ep̄s qui ob elegari
tā ingenii cognomē scholasticū meruit carus
Antonii mōachi edidit aduersus manichaeus
egregium librū: et de psalmorum titulis alium: et ad di
uersos utiles eplās: et sub cōstantio principe et in cō
fessioe inclitus et praxeratus fuit.

HILARIIVS urbis pictauiorus Aquitanice
ep̄s factiōe saturnini Arelatēsis ep̄i de syno
do biturēsi Phrigias relegatus. xii. aduersus
arrianos cōfecit libros: et alius librum de synodis qm
ad galliarum ep̄os scripsit: et in psalmos cōmētarios
primus uidelicet et scds: et a quinquagesimoprio usq;
ad quinquagesimū secundus: et a centesimo octauo decio
usq; ad extremus: in quo opere imitatus origenē non
nulla etiā de suo addidit. Est eius ad cōstantius libel
lus quē uiuēt cōstantinopoli porrexerat: et alius in
cōstantius quē post mortē eius scripsit: et liber aduer
sus ualentē et ursacium historia Arminēsis et Sileu
cēsis synodi cōtinens: et ad praxeratus Salustinus siue
cōtra Dioscorus: et liber hymnorum et mysteriorum a
lius et cōmētariū in mattheus et tractatus i Job: quos
de graeco origenis ad sēsum transtulit: et alius elegās
libellus cōtra Auxentius: et non nullae ad diuersos ep̄i
stolae. Alium quidā eum scripsisse in cātica canticorum:
sed a nobis hoc opus ignoratur. Mortuus ē pictaui
ualētiano et ualente regnātib;.

CELIORIVS natione asser rōe sub cō
stantio principe rhetoricā docuit: et in extrēa
senectute christi se tradēs fidei Scripsit aduer
sum Arrium libros moī dialectico ualdē obscuros: qui
nisi ab eruditis nō itelliguntur: et cōmētarios in apos
tolum.

CITIVS Botrenus ep̄s sub Juliano et Iou
niano principibus fortes scripsit aduersus ma
nichaeos libros et nō nulla alia uolumia: mo
ritur autē sub ualente principe.

DANASVS ro. urbis ep̄s elegās i uersib;
cōponendū ingenii habuit: multa q; et breuia
opuscula heroico metro edidit et prope octo
genarius sub Theodosio principe mortuus ē.

POLLINARIJS Laodicēsis syrie ep̄s
patre presbitero: magis grāmaticis dedit in a
dolescentia operā: et postea in sacras scriptu
ras innumerabilia scribēs uolumia sub theodosio imp
atore obiit. Extāt eius aduersus phorphyrium triginta
libri: qui inter cetera operis eius uel maxie probātur

REGORIVS bithicus hliuerti ep̄s ad
extremā senectutē diuersos mediocri sermōe
tractatus cōposuit: et de fidē elegantē librum:
qui usq; hodie superesse dicitur.

PAITIANVS i pyrenē iugis Barzelone E
piscopus castigatx eloquētix et tā uita q̄ ser
mōe clarus scripsit uaria opuscula de quib; ē
certus cōtra Nouatianos et sub theodosio principē tā
ult ma senectute mortuus est.

POIIVS de Gallogratiā marcelli discipu
lus: et Smyrni ep̄s ordiatus Hebidis haerēsi

instaurare conatus est: et postea a ualentiniiano principe pulsus ecclesia plurima scripsit uolumina: in quibus uel precipui sunt contra gētes et ad ualētiniānum libri

DEBADIVS agenni galliarus eps edidit contra arrianos libros: dicuntur eius et alia esse opuscula: q̄ necdus legi uiuit usqz hodie decrepita senectute.

DADIVS Alexandrinus captus a parua xate oculis et amissis et ob id elemētorum quoqz ignarus tātus miraculus sui oibz prauit ut dialecticā quoqz et geometriā q̄ uel maxie uisū indiget usqz ad pfectus didicerit: hic pluria nobilitaqz cōscripsit: cōmentarios in psalmos oēs: cōmentarios in euangelius Joānis et Matthei: de dogmatibus: et cōtra arrianos libros duos. De spu sācto lib. unus: quē ego in latinum uerti: et in Esaiam τομωσ. x. et octo in osex: ad me scribēs cōmētariōrum libros. iiii. Et in zachariā me rogatu lib. 5. Et cōmētarios in Job: et ifiniāta alia scripsit: q̄ de genei propriū igenū sunt: usqz hodie uiuit: et octogesima tertius atatis sux ānus excessit

OPIALIVS Afer eps milesitanus ex parte catholica scripsit sub ualēte et ualentiniiano principibz aduersum donatiana partis calūniā libros sex: in quibus asserit crimē dōatianorum in nos falso retorqueri.

AELIIVS seuerus hispanus de genei illius Seueri: ad quē Lactanti lib. ii. eplārum scripti sunt cōposuit uolumē quasi itinerariū odceporicus totius uitae suae status cōtinēs tā prosa q̄ uersibus qd̄ uocauit κατὰ σὺ ροφὴν .i. cōuersiōe siue perā et sub ualētiniāno principe obiit.

AJRILLVS hierosolyma eps saepe pulsus ab ecclesia: et receptus et ad extremus sub theodosio principe septē ānis in cōcūsum epatus tenuit. Extāt eius κρτακησῖς quos in adolecētia composuit.

AYSONIVS apd̄ Iheselius rhetorē eius gregorio nazianseno epo adolecēs caesarie eruditus ē: et eiusdes postea urbis eps ordinatus pluri labore corruptā iam biblyothecā origenis et pāphili i mēbranis instaurare conatus ē: et ad extremū sub Theodosio principe ecclesia pulsus ē. feruntur eius uariū multiplicēs tractatus quos nosse p̄facile ē

APJPHANIVS cypri Salamiē eps scripsit aduersum oēs hareses libros: et multa alia q̄ ab eruditio propter res: a simplicioribus propter uerba quoqz ignota lectitatur: unus ē usqz hodie et in extrema senectute uaria cōdidit opuscula.

APBREX edesena ecclia diaconus multa syro sermōe cōposuit opuscula: et ad tāta uenit claritudinē ut post lectionē scripturarum publice i quibusdā ecclesiis eius scripta recitētur. Regi de spu sācto uolumē eius: qd̄ quidā de Syrica lingua uerterat in graecus: et acūmē sublimis igenū eius: et interpretatione cognoui dicesit sub ualēte principe.

BASIJLVS caesarex Cappadocia quae prius mazaca uocabatur eps egregios cōtra Eunouium elaborauit libros: et de spu sācto uolumē et in hexaemeron omilias nouē et ασκητικῶν et breues uariolqz tractatus. moritur iperate gratiāo

GREGORIVS naziansenus eps uir eloquentissimus p̄ceptor meus et a quo scripturas illo explanāte didici ad. xxx. milia uersuū opera sua oia cōposuit. Ex quibz illa sunt de morte fratris caesari: Lypriani laudes: Macabeorum laudes: athanasii laudes: laudes Maximī presbyteri ab exilio reuersi quē falso noie quidā herōa scripserunt quia

est et alius liber uituperationē eiusdē maximī cōtinens quasi nō liceret eundē et laudare et uituperare pro tēpore: et liber hexametro uersu uirginitatis et nuptiarū cōtra se differētium aduersus eunomius lib. ii. De spu sācto lib. i. Contra iulianū iperatorem lib. i. Secutus ē at̄ Palemonē dicēdi c̄battere: uiuōqz se ep̄m in loco suo ordinās ruri monachi uitā exercuit. Decessit āte hoc ferme triēniū sub Theodosio principe.

LUEIIVS post Athanasius arriana partis episcopus usqz ad Theodosium principē a quo et pulsus ē Alexandrinā ecclia tenuit: et stant eius solēnes de pascha eplē et pauci uariarum uide σῖων libri.

QUODORVS Ibarsensis eps dum Antiochia esset presbyter magis claruit. Extāt eius in apostolum cōmētariū: et alii ad Eusebiū magis emesem χαρακτηρα prinētia: cuius cus sēsus secutus sit: eloquentiam imitari nō potuit propter ignorātiā secularium litterarum.

AYNOIIVS Ariana partis cyrcenus episcopus in aptam hareseos sux blasphemā prorumpēs ut quod illi tegunt: hoc iste publice fateretur usqz hodie uiuere dicitur in Cappadocia: et multa alia contra eccliam scribere. Responderunt ei Apollinarius Didymus Basilis caesariensis Gregorius naziansenus et emesenus.

PRJSEIIVS ablex eps qui Nitici et rheti et tyberis factione a maximiano Tyranno occisus ē: edidit multa opuscula de quibus et ad nos aliqua puenerunt: hic usqz hodie a non nullis gnoscitur. i. basilidis uel marci de quibus Hyreus scripsit hareseos accusatur defendētibus aliis non eum sensisse ut arguitur.

LAIRONIVS prouicia hispania uir ualde eruditus et in metrico opere ueteribus cōparandus: casus est ipse cū prisciliano et tyberio et felicissimo et Juliano euchrotia et usdes factionis auctoribus. Extāt eius ingenū opera diuersis metris edita:

CYBERIVS Bathicus: scripsit pro suscitōne qua cum Prisciliano accusabatur hareseos απολογητικῶν τῶν δὲ cōpositoqz sermone: sed post suorum eadem tedio uictus exiliū mutauit propositum et iuxta scripturā scās cāis reuersus ē ad uocitū suum. Filiam deuotā christo uirginem sibi matrimonio copulauit.

AMBROSIVS Mediolanensis eps usqz in praesentē diē scribit de quo quia superest meum iudicium sub trahā ne i alterutrā partē aut adulatō in me reprehendatur aut ueritas

AMBROSIVS Antiochia eps acris et seruētis igenū: cum adhuc esset presbyter diuersarum αποθεσῶν tractatus mihi legit: Quos nec ipse edidit uitam quoqz beati Antonii de greco Athanasii in sermonem nostrum transtulit.

AMBROSIVS Alexandrinus auditor Didymi: scripsit aduersum Apollinarem uolumen multorum uersuū de dogmatibus et ut ad me nup̄ quodam narrante perlatum est cōmentarios in Job: qui usqz hodie supersunt:

MAXIIVS philosophus natus Alexandria Constantinopolim eps ordinatus: et pulsus insignē de fide aduersum Arrianos scripsit librum quē mediolani Graciano principi dedit.

GREGORIVS emesenus episcopus frater Basilii caesariensis āte paucos annos mihi et Gregorio nazianseno contra Eunomium

legit libros: qui et alia multa scripsisse et scribere dicitur
IOHANNES antiochenx ecclesix presbyter
Eusebii emeseni Theodoriqz sectator: multa
componere dicitur: de quibus tantum trepi i
epo d v h o r audiui nequaquam legi.

ELASIVS cesarex eps palastina post eu
sonia accurati limatiqz sermonis fertur quz
dam scribere sed celare.

QUODIUS cetinorum eps in morem
dialogorum et ueteris eloquentia breues com
maticosqz tractatus edidit. andro eum et alia scribere

DEXTER patiat de quo supra diximus filius
clarus ad seculum: et christi fidei deditus fer
tur ad me omimoda historia texuisse qua necdus legi.

APHYLOIIVS dyconii eps nuper
mibi librum legit de spiritu sancto qz sit deus:
qz adorandus: qzqz omnipotens.

SOPRONIVS uir appzime eruditus lau
des bethleē ad huc pure et nuper de subuer
sione idoli serapis in signem librū composuit: de uir
ginitate quoqz ad Eustochium: et uitam Hylarionis
monachi opuscula mea in graxā sermonem transtulit
diligentissime. Psalteriū quoqz et psalmos et prophe
tas quos nos de hebraxo i latinū uertimus.

IERONIMVS presbyter pater Eusebi
o natus oppido Stridonis quod a Gothis
euersum Dalmatia quondam Pannonieqz
confiniū fuit usqz in presentem anū idest: Theodosii
principis quartumdecimū Dec scripsit. Vita Pauli
monachi: epistolarum ad diuersos librum unum et ad
Deliodorum exhortatoriā epistolā: altercationē
luciferiani et orthodoxi xpo uicoy omnimoda his
torix in Hieremiam et Ezechielē Omilias Origenis
.xxviii. quas de graxo in latinū uertit De seraphim et
Osanna: de frugi filio et luxurioso. De tribus questio
nibus legis ueteris omilias. 4. In cātica cantecorus. ii.
aduersus Heluidius. i. eplā: De Carle uirginitate p
petna ad Eustochiū. De uirginitate seruāda et ad mar
cellam librum unum eplārum. Consolatoriā de morte
filix ad paulam. In eplām pauli ad Galathas. Lōmē
tariorum libros tres. In eplām etusidē ad timotheus li
brum unum. In eplā ad Philomonē librus unus. In
eccliasten cōmentarios Questionum hebraicarum In
Genesim librum. i. De locis lib. i. De spu sācto didymi
quē i latinus transtulit lib. i. Hebraicorum nominū lib.
unum. In lucā omilias. 38. In psalmos a deces usqz
ad. 16. tractatus. 7. captiuum mōachum. Vita beati Hyl
larionis. Nouum testamētum graxx fidei reddidit. Ve
tus iuxta hebraicā transtulit. Epistolarum at ad Paulā
et Eustochiū quia cotidie scribuntur incertus nūerus
est: Scripsit praxerea in michea explanationus lib. ii.
In Naū lib. unum. In abachuch lib. duos. In sopho
niam li. i. In aegeum lib. unum: multa qz alia de gene
re prophetali qz nunc habeo in manibz: Et necdum ex
pleta sunt aduersum Iouinianus lib. ii. et ad Pamma
chium: Apolegeticum: et Epitaphium.

Eusebii Hieronymi explicat liber uirorū illustrium.
Incipit Virorum illustrium post Hieronymum Gēna
dius quondā presbiter massiliensis feliciter prio caplā.

- Jacobus.
- Julius.
- Paulinas.
- Ditellius.
- Macrobis presbyter.
- Deliodorus presbyter.

- Pachonius monachus.
- Theodorus.
- Oresiesis mōachus.
- Macarius monachus.
- Euagrius monachus.
- Theodorus alius monachus.
- Prudentius.
- Audentius episcopus.
- Commodianus.
- Faustinus presbyter.
- Rufinus presbiter.
- Ticonius:
- Seuerus presbiter.
- Antiochus episcopus.
- Seuerianus episcopus.
- Niceas episcopus.
- Olympius episcopus.
- Bacarius presbyter.
- Sabatus episcopus.
- Isaac.
- Orsinus.
- Macarius.
- Deliodorus alius episcopus.
- Ioannes episcopus.
- Paulus episcopus
- Heluidus.
- Theophilus episcopus.
- Eusebius.
- Digilantius presbiter.
- Simplicianus episcopus.
- Digilius episcopus.
- Augustinus episcopus.
- Orsius presbyter.
- Maximus episcopus.
- Petronius episcopus.
- Delagius haresarches.
- Innocentius episcopus.
- Celestius.
- Julianus episcopus.
- Lucianus presbiter.
- Auitus presbyter.
- Paulinus episcopus.
- Eutropius presbyter.
- Euagrius alter.
- Digilius alter diaconus.
- Atticus episcopus.
- Nestor haresarches
- Celestinus episcopus.
- Theodorus episcopus.
- Fasidius episcopus.
- Eyrillus episcopus.
- Timotheus episcopus.
- Leporius presbiter.
- Victorinus rhetor.
- Cassianus presbyter.
- Phillippus presbyter.
- Eucherius episcopus.
- Vincentius episcopus.
- Syagrius.
- Naac presbyter.
- Siluanus presbyter.
- Dilarius episcopus.
- Paulinus.
- Dilarius episcopus.
- Leo episcopus.
- Macimus presbyter.
- Timotheus haresarches.

Asclepius episcopus.
 Petrus episcopus.
 Paulus episcopus.
 Pastor episcopus.
 Ductor episcopus.
 Victorinus episcopus.
 Rufinus presbyter.
 Vincentius alius presbyter.
 Syrus monachus.
 Samuel.
 Claudianus presbyter.
 Prosper.
 Faustinus episcopus.
 Seruus dei episcopus.
 Victor alius.
 Theodorus episcopus.
 Gennadius episcopus.
 Theodorus presbyter.
 Joannes presbyter.

Explicunt Capitula.

ALEOVS Lognomento sapiens
 Nisibene nobilis persarus modo ci-
 uitatis episcopus: unus ex numero
 sub maximiano psecutoꝝ cōfessorum
 et eorum qui i Nicena synodo ari-
 nam pueritatē homouision oppositi-
 one damnarunt. Hunc uirus beatus Hieronymus in
 libro uelut magnarum uirtutus hominē nomi-
 nans in Catalogo scripturarum cur non posuerit fact-
 le excusabitur Si cōsiderēus ipos tres uel quatuor sy-
 ros quos posuit interpretatos i grecus relegisse tracta-
 tum: Unde constat eus illo tpe ignorasse syram ligua
 uel litteras: Et ideo hunc qui necdum i alia uersus est
 lingua nescisse scriptorē. Cōprehendit at oē opus suus
 in .xx. et sex libros idē de fide cōtra oēs hareses. de ca-
 ritate generali: de ieiunio: de oratione: de dilectione et
 ga proximus spetali: de resurrectione: de uita post mor-
 tē: de humilitate: De poenitētia: de satisfatione: de uir-
 ginitate: de sensu aie: de circuncisione: de asimo bene-
 dictione pro quo in *Matia* legitur. Nō exterminatur bo-
 trus de christo qd filius dei sit: et cōsubstantialis patris
 de calitate aduersus gētes: de cōstructione tabernacli
 de gētium conuersatione: de regno persarus: de perse-
 cutione christianoz cōposuit christo mioris
 quidē grecorum curiositatis: sed maioris fiducia: quia
 diuinarum scripturarum auctoritate constructus comprī-
 mit ora eorum qui presumptuosa suspitione de aduen-
 tu antechristi uel domini nri inaniter philosophantur:
 moritur hic uir Cōstāti tēpibus et iuxta pceptum pa-
 tris eius Constantini intra muros Nisibenis sepelitur
 ob custodia uidelicet ciuitatis qd secundum fidē Cōstā-
 tini euenit. Nā post ānos igressus Iulianus nisibē uel
 gloria sepulti inuidēs uel fidei Cōstāti cuius ob id
 donum psequabatur iussit efferrī de ciuitate sancti cor-
 poris reliquias: et post paucos mēses consulēde. r. p.
 Iouianus ipator qui iuliano successerat tradidit barba-
 ris ciuitatē: q usqz hodie psarus dittoni eius finibz suis
 subiecta seruit.

IULIUS ro. urbis ep̄s scripsit ad Dionysiu
 quendā de incarnatione domini eplās unam
 q illo quidē tpe utilis uisa ē aduersus eos qui
 sta duas per incarnationes asserēbāt in christo personas
 sicut naturas. nunc at p̄nitiosa probatur. fomentus eni
 ē eutichyanx et timothianx impietatis.

PAULUNAS presbyter discipulus beati E-
 phrem diaconi homo acris ualde ingenit et i-
 diuinis doctus scripturis: sed uiuēte magistro
 clarus in doctoribz ecclesiasticis fuit et maxie ex tēporis
 declamator. Post illius at obitus amore primatus et
 nomis separās se ab ecclia scripsit cōtraria fidei multa.
 Dūc obiturus beatus ephrem asiātī dixisse fertur. *Vi*
 de Pauluna ne te mittas cogitationibz. Sed cus te ad
 parum cōprehendisse putaueris domini crede nec intel-
 lexisse: presenseras eni illum ex studiis uel sermonibus
 eius noua uestigā et inensum intellectum tenere: un-
 de eus frequēter bardefanē nouellus uocat.

QUIELIUS asser donatianorum schisma
 defēdēs scripsit de eo q odio sint mūdo dei
 serui i quo si tacuisset de nostro uelut psecuto-
 rum niorum egregias doctrinam ediderat. Scripsit ad
 uersum gētes et aduersum nos uelut traditores in pfe-
 cutione diuinarū scripturarum: et ad regulā ecclesiasticā
 pūctia multa disseuit. *Haruit* sub Cōstante filio Cō-
 stantini principis.

MARTEIUS presbiter ut et ip̄e ex scripto
 optati cognouit donatianorum postea in urbe
 roma occultus ep̄s fuit: Scripsit cum adhuc
 in ecclia dei presbiter esset et ad cōfessores et ad uirgi-
 nes librum. i. moralis quidē sed ualde necessarie doctri-
 ne: et p̄cipue ad custodiendā castitatē apūssimis ualdē sē-
 tentiis ordinatum: claruit inter nostros primus aphri-
 ca et inter suos idest donatianos mōteles: postea rōe

HELIODORUS presbyter scripsit librum
 unum de naturis rerum exordialis. In quo
 ostēdit unus esse principiu: Nec quicq̄ coxiū
 deo: nec mali conditorē deum: sed ita bonorum oium
 creatorem: ut materia q ad malum uersa ē post inuēta
 malitia ad oēs re facta. Nec quicq̄ materialium abiqz
 deo creditur at fuisse altarum rerum creatorē prater de-
 um: qui p̄sentia sua cum uiderit mutandā naturā p̄-
 mouit de poena.

PALEOVS monachus uir tā in docēdo
 q̄ in signa faciendo apostolica gr̄a et funda-
 tor aegypti canobiorum: scripsit regulā utriqz
 generi monachorum apte quā angelo dictate precepe-
 rat: et scripsit ad collegas p̄positurā suā eplās: in quibz
 alphabetum mysticis tectus sacramētis uelut humanā
 consuetudinis excedēte intelligētias clas te solis credo
 eorū gratiā uel meritū māifestū: unā ad abbatē come-
 hū unā et abbatē syru: unā ad ois mōasteriorū p̄posi-
 tos ut i unū antiquius mōasterius qd ligua aegyptiaca
 uocatur baum congregati pasce diē uelut eternā leges
 concelebrēt: eplās unā similiter et ad dies remissionis
 q mēse augusto agitur ut in unum p̄positi congrega-
 rētur: eplās unā et ad fratres qui foras mōasterius mis-
 si fuerāt operari ep̄istolā unā.

THEODORUS successor gr̄ciae et p̄po-
 sitū supradicti abbatis Pachomii: scripsit ad
 alia monasteria scripturarum sanctarum eplās
 sermone digestas: In quibus tamē frequēter meminit
 magistri et institutoris pachomii et doctrix eius acuta
 ponit exēpla q̄ ut doceret angelos administrātes didice-
 rat simul et hortatur p̄manēdum i proposito cordis et
 studii et redire in cōcordiā et imitari eos qui post abba-
 tis obitum discessionē facta a coxtu semetipos abscede-
 rāt unitatis. Sunt autē huius exhortationis ep̄istolae
 tres

ARESIESTIS monachus ambobus pacho-
 mii et theodori collega uir in scripturis ad p̄-
 sectum instructus cōposuit librum diuino cō-
 ditum sale totiusqz monasticā disciplinā instrumentis

constructum et ut simpliciter dicā in totus penē uetus et nouum testamētus cōpendiosis disertioribus iuxta mōachorum dūtaxat necessitates iuenietur expositum qui tamē uice testamētū prope diē obitus sibi obuiū

MAZARJVS mōachus ille egyptius signis et uirtutibus clarus unā tantum ad iuniores professioni suæ scripsit epistolā i qua docet illis pfecte posse se deo seruire qui cōditionem creationis suæ cognoscēs ad omnes semetipsū inclinauerit labores luc tando atqz aduersum omne quod in hac uita suaue est auxiliū implorando ad naturalem quoqz perueniens puritatē cōtinētia uelut naturæ debitū munus optimū.

EAGRJVS Monachus supra dicti: Caca rti familiaris discipulus diuina et humana literatura in signis cuius etiam libro qui attulatur uita patris uelut continētissimi uiri mētione facit. Scripsit multa monachorum necessaria: e quibus ista sunt ad uersum octo principalis uiciorum susgestiones: quas aut primus aduertit: aut inter primos didicit: octo et sanctarum tātum scripturarum testimonis opposuit li bros ad similitudinē uidelicet domini qui tētatorū suo semper Scripturarum testimonis obuiāuit: Ita ut unaqueqz uel diaboli uel uitiate nature suggestio num cōtra se habeat testionium qd tamē opus eadē simplici tate quā in græcis iueni iussus i latinus transfuit: cō posuit et anachoreus simpliciter uiuētibus libris centū sētentiarum p capitula digestus: et eruditus ac studiosus quiquaginta sētentiarum quē ego in latinus primus fe ci: Nā superiōre olim trāslatus quia uitiatas et p tem pus cōsumum uidi ptim reinterptauo: ptim emēdādo auctores ueritatē restitui. Composui de cōnobotis ac synodotis doctrinā aptā uitæ cois et ad utiqz deo sacratā libellum cōpetentē religio: et sex edidit: et pau cas sentētias ualde obscuras: et ut ipse i hīs ait solis monachorum cordibus cognoscibiles: quas ego simi liter latinis dedi. Dixit longa xtate signis et uirtutibus pollens.

THEODORVS Anthyochæ ecclesie psbi ter uir sētentia cautus et ligus disertus: scrip sit aduersum Apollinaristas et Anomeos de incarnatione domini libros .xv. ad .xv. uersus cōtinen tes: In quibus ratione purissima et testimonis scriptura rum ostendit dominum iesum sic plenitudinē deitatis: ita plenitudinē humanitatis habuisse: docet et hominē duabus tātum substantiis cōstare. i. aia et corpore: sen sumqz et spiritus nō alterā esse substantiā: sed officia ant ma ingenita: quibus inspirat: quibus rationabilis ē: quibus sēsibile facit corpus. i. 4. at huius operis libros pro prie de increata et sola incorporea ad omnia quæ omni us sēe trinitatis: et de creaturarum ratione disserens pio sensu cū auctoritate sactarus scripturarum explicuit. xv. uolue totum operis sui corpus ciuitatis ēt patris tra ditionibus cōfirmavit et cōmuniuit.

PRVDENIJS uir secularis liaturæ eru ditus cōposuit throceum de toto ueteri et no uo testamēto psonis excerptis cōmentatus ē et in morē græcorum hexamerō de mundi fabrica usqz ad conditionē primū hois: et puaricationē eius: cōpo suit et libellos quos græca appellatione ptitulauit apo theosis psychomachia: a martigenia. i. de diuinitate: d compugnātia aimi: de origine peccatoris fecit et i lau dē martyrum sub aliquorum nominibus iustatoris ad martyrium librum unus: et hymnorum alterus: spetia li tamē intēione aduersum Symmachum idolatrias defendentē ex quorum dilectione agnoscitur palatinis simul fuisse.

ADENIJS eps hispanus scripsit aduer sus manichæos et sabellianos et arianos ma xime quoqz itēione spetiali tamē cōtra Fotini acos: qui nunc bonosiaci uocatur librum quē ptitulauit de fide aduersus hæreticos: in quo ostēdit antiquitatē filii dei cōternalē patri fuisse: Nec itium deitatis mē a pie deo acceperit cum a Maria uirgine homo dō fa bricate cōceptus et natus est.

QUODMODIANVS dum iter secularis literas legit occasionē acceptā fidei factus ita qz christianus et uolens aliqā studiorum suo rum munus offerē christo suæ salutis auctori scribit me dioeri sermone quasi uersus aduersus paganos et qui a patrum nostrorum attigerat literas magis illorum destruere potuit quā nostra firmare: unā et de diuinis promissionibus aduersum illos uili satis et crasso ut ita dixeris sensu disseruit: illis stuporē nobis desperatiōes incutiens. Tertulianum et Lactantius: et Papiā aucto res secutus moralē sane doctrinā et maxime uolunta rix paupertatis amore optime profecutus incalcavit.

FRUCTILE regine aduersus arianos et macedo nianos libros septē: his eos maxie scriptura rum testimonis arguēs et cōuincēs quibus illi prauo sensu utuntur ad blasphemā scripsit et librum quē Va lentiniano Theodosio et Arcadio iperatoribus pro de fensione suorum cum marcellio quodā presbitero ob tulit. Ex quo ostēditur luciferianos scismatico cōsensit se quā Dilarum pictauiensē: et Damasum urbis rōx epōs culpā quasi male cōsuluerit ecclie qd puaricato res episcopi se in cōmunionē et sacerdotium pacis re ceperāde gratia recepissent: quod Luciferianis ita dis plucit recipere episcopos qui in Ariminēsi cōcilio ari anis cōmunicauerant quo nouatianos apostatas pce nitētes.

RUSJVS Aquilegiensis ecclesie presbiter nō minima pars ecclesie doctorum et in tran sferendo de græco in latinus elegās ingenius habuit. Deniqz maximā partē græcorum biblyothecā latinis exhibuit. Basilii scilicet cæsariensis cappadociæ episcopi: Gregorii nazianseni eloquentissimi hominis Elemētis romanū cognitionum libros Eusebii cæsariē lis palæstina ecclesiasticā hystoriam: sexti sētētiar. eua gii sētētiar. Paphli martyris aduersum mathema ticos: horum omnium pæmissis quæqz prologis lati nis leguntur a Rufino interpretata sunt: quæ at sine prologo ab alio trāslatas qui prologum facere noluit. Origenis at nō omnia quia et Hieronymus trāstulit ali quāta quæ suo prologo discernuntur proprio autes la bore imo gratia dei et dono exposuit: idē Rufinus si bolum ut in eius cōparatione alii exposuisse credatur disseruit et benedictionē Jacob sup patriarchas triplici idē hystorico moralē et mystico sēu: scripsit epistolas ad timorē dei hortatorias multas in quās plene nitēt illæ quas ad probā dedit: hystoriā ēt eccliaistica quā ab Eusebio scriptā et ab isto diximus iterptatā. addit. x. et .xi. librum is et ob trectatorū opusculorum suorum re spondit duobz uoluminibus arguens et cōuincēs se dei intuitu et ecclie utilitate auxiliāte domino ingenius a gitauisse: illum uero amulationis stimulo incitatus ad obloquium stilum uertisse.

QLEONIJS natus asser in diuinis literis eruditus iuxta hystoriā sufficienter et in secula ribus nō ignarus fuit: in ecclesiasticis quoque hystoriis studiosus: scripsit de bello itestio libros et ex positiones diuersarum causarum: in quibus ob suorum defensionē antiquorum meminit synodum e quibus

omnibus agnoscitur donatiā partis fuisse cōposuit ad inuestigandā et inueniendā intelligētiā scripturarum nouē quati uolumina condidit. exposuit et in Apocalypsim Joannis in integro nihil in ea carnalē sed totū intelligēs spiritalē: In qua expositiōe dī angelicā ratōnē corpus dixit esse mille annorum quoq; regni i terra iustorum post resurrectionē futuri suspitiōnē tulit. Neq; duas in carne mortuorum resurrectiones futuras: **Q**uā iustorum aliā iustorum s; unā et tunc semel omnium in qua surgunt abortiui et deformati: ne quid humani generis deformatus et aiatum substantia iterea ostēdit distinctiōne sane duarū resurrectionū: Ita facit ut prima quā iustorum apocalypsi dicit credamus modo i historix cremēto ubi iustificari p̄ fidē a morticinis peccatorum suorum p̄ baptismus ad uitā eternā sup̄ dūm suscitamur. Scdas uero generaliter ois hominū carnis. floruit hic etate qua ate mēoratus Rufinus Theodosio et filiis eius regnātib; .

EVERVS presbyter cognomēto Sulpicius Aquitanicā prouincix uir genere et littere nobilis et paupertatis atq; humilitatis amore cōspiciuus carus et sanctorum uirorum. Martini Turinēsis ep̄i et paulini Nolensis scripsit non contēnenda opuscula. Nā eplās ad amorē dei et contēptum mundi exhortatorias scripsit sorori suā multas q̄ et notā sunt scripsit et ad supradictus paulinus nolanus duas: et ad alios alias: s; quā in aliquib; et familiaris necessitas inserta ē nō digeruntur cōposuit et scripsit et ad multorum profectum ut iā beati Martini monachi et ep̄i signis et prodigiis ac uirtutib; illustris. Viri et cōlationē posthumiani et galli sed mediāte et iudice de conuersatione monachorū orientaliū et ipsius martini habitā in dialogi sp̄itē duab; in concisionib; cōp̄hendit in quarū priorum refferet suo tpe apud alexandriā synodo ep̄orus decretus. Origenē et cautius a sapientibus pro bonis legēdus et animis capiētibus promalis reputandū hic in senectute sua a pelagianis deceptus et agnoscēs loquacitatis culpā silentium usq; ad mortē tenuit ut peccatum. qd loquēdo cōtraxerat tacēdo penitus emendaret.

ARIJOEBVS ep̄o scripsit aduersum auariciam unum ad longum uolumē: et in curatio ne cxi qui a saluatore illuminatus ē omniā composuit cōpunctionē gloris dei et humilitatē plenā moritur Archadiū uno tpe.

EVERTJANVS cauellensis ecclix ep̄iscopus in diuinis scripturis eruditus: et in ouillio declamator amirabilis fuit: unā et frequēter ab ep̄o Joāne et Archadio Imp. ad faciendū sermonē Constantinopoli euocabatur. Legi eius expositiōnē in eplā ad galathas et de baptismo et Theophanix sollēnitatē libellus gratissimū: moritur iunio: Theodosio filio suo in baptismo ipeziāte.

IUDEAS romana ciuitatis ep̄o cōposuit si plici et nitido sermōe sex cōpetentes ad baptismum instructionis libellos in quibus primus cōtinet qualē se debeāt agere cōpetentes qui ad baptismi gratiā cupiunt pueni. Scds de gētilitatis errorib; In quo dicit suo pene tpe melchidū quēdam patrē familias a liberalitate et gadarium rusticum ob fortitudines. Tertius liber de fidē unice malestatis. Quartus aduersus genealogiā: Quintus de symbolo. Sextus de agni paschalis uictima: dedit ad lapsā uirginē libellus omnibus laudibus emēdationis oibus ingentem.

OLIPVS natōe hispanus ep̄o scripsit librum fidei aduersus eos qui naturā et nō arbitriū in cpulā uocāt ostēdēs nō creatione s;

inobediētia insertum naturā malum.

BALETHARIVS uir philosophix nudus et expeditus uacare deo disponēs et peregrinationē pro conseruāda integritate elegit edidisse dicitur greca opuscula: s; et ego ex illis unū tātum de fidē librum legi. In quo satisfaciō potēstici urbis aduersū querulos et intamatores peregrinationē sue et idicās se nō timore hominum: sed dei causa peregrinationem suscepisse ut exiens de terra sua et cognatiōe sua heres fieret Abrahā patriarche.

ABBAIVS gallicene ep̄s prouincix rogatus a quadā casta et christo dicata uirgine secundus nomē composuit librum de fidē aduersum Martionē et Valentinus eius auctores: et aduersum Eunomius et eius magistru. Petium ostendens ei rationē scripturarum testimonis. Unum esse deitatis principium: ipsumq; esse et deitatis et aternitatis auctore: et mundi ex nihilo cōditore simulq; et de christo q; nō in pbātassa homo apparuerit: sed uerā habuerit carnē per quā manducādo bibendo lassando plorādo patiēdo moriēdo resurgēdo uerus probatus sit hō. Dis. n. Martion et Valētinus cōtrarij extiterunt asserentes duo deitatis principia: et christum uenisse i pbātassiam. Actio uero et Eunomio discipulo ostēdit p̄ies nō duarum esse naturarū et diuinitati pariliū sed unius essētix et alterus ex altero. i. ex parte filium: alterus alteri cōceterus cui crudelitati Actius et Eunomius contradicunt.

SAAL scribit de sancta Trinitate unā substantiam: et de incarnatione domini librus obcuris sima d̄sp̄tationis: et uolūtū sermonis cōfirmans una deitate tres esse Personas ut tamen sit in singulis propriū aliquid quod nō habeat aliū. Patrē scilicet hoc habere propriū q; ipse sine origine origo sit aliorū: filius hoc habere propriū q; gēitus gēitori non sit posterior: Spiritū sc̄ctū hoc habere propriū q; nec factus nec gēitus: et tamē sit ex altero. De incarnatione uero ita scribit ut manētibus in ea duab; naturis una credatur filii dei p̄sona.

ARSIVS monachus scripsit aduersum eos qui rebaptisādos hareticos decernunt docens nec legitimus nec deo dignus rebaptisāri illos in noie simpliciter christi uel noie patris et filii et spiritus sancti quā prauo sēsu baptisētur: Sed post sanctā trinitatis et christi simplicē cōfessionē sufficere ad salutē manus ipositionis catholici sacerdotis.

ALETHARIVS alius monachus scripsit in urbe romana aduersum mathematicos librum in quo labore orientaliū q̄ sunt solatia scripturarum.

BELETHORIVS alius antiochenx presbiter edidit de uirginitate egregium et sanctis scripturis instructum uolumē.

IOANNES hierosolymitarum ep̄o scripsit obtrectatores studii sui librus in quo ostendit origenis ingentem nō fidē secutum.

AVLVS ep̄o scripsit de poenitētia libellum in quo dat legē poenitentib; ita debere dolere pro peccatis supra mēsurā tristitiā: in mēsurā desperationis mergātur.

ELVTHIVS absētū discipulus symmachi imitator scripsit religionis quxdā studiose domino scds scientiam librum neq; sermone neq; ratione nitidum: cuius operis ita sanctarum scripturarum sēsus ad suā pueritatē flectere conatus est ut earum testimonis asserē uoluerit sc̄ctam Martā post natiuitatem domini q̄ uirgo peperit Joseph sp̄suo suo

uncta et eius consortio filios suscepisse qui fratres do-
mini appellati sunt cuius prauitates arguens. Hierony-
mus libro scdo documentis scripturarum aduersus eus
edidit.

THEOPHYLVS Alexandria ciuitatis eps
scripsit aduersus Origenem unus et grade uolu-
me in quo oia pene eius delicta et ipsum par-
ter damat ac simul docens no a me eum primus sed ab
antiquis ptibus et maxie Heraclas fuisse: et a presbite-
ro electum et de ecclia pulsus et de ciuitate fugatus: is
aduersus antrophormitas hareticos qui dicunt deum
humana figura et mebris costare disputatōe longissia
cōfutās et de diuinarum scripturarum testimoniis argu-
eno et cōuincēs eos ostēdit deum icorporeus iuxta pa-
trum fidem credēdum neqz ullis mēbrorum Liniamen-
tis oino compositus et ob id nihil ei in creaturis simi-
le p substantiā nec cuiqz i corruptibilitatē at icorporali-
tatē sux dedisse naturx: is esse omnes intellectuales na-
turas corporeas oēs mutabiles ut ille solus corruptibi-
litate et mutabilitate nō subiaceat qui solus habet imor-
tabilitatē pascale et recursum qd magnus apd Niceas
synodos post nonagita et quiqz ānos agi i tpe et die
et luna scds suum iuenerat additis quibusdā ipius fel-
tiuitatis rationibz et expositionibz Theodosio principi
obtulit legi et tres de fid libros sub noie eius titulos
sed quia ligua incōsonās ē nō ualde credidi.

EUSEBIUS scripsit de crucis domini my-
sterio: et apostolorum precipueqz petri cōstan-
tiam uirtute indeptā.

AGITLANIUS natione Gallus hispanx
Barclonenis parochia ecclias tenuit. Scrip-
sit et ipse zelo quides religionis aliqua seductus huma-
na laude et psumēs supra uires suas homo ligua po-
litus nō sēu scripturarum exercitatus: exposuit prauo
ingenio secundus Danielis uisiones et alia locutus est
friuola q in cathologo hareticorum necessario exponē-
tur.

SYMPLEGIANUS eps multis eplis hor-
tatus ē Augustinus adhuc presbyterum agita-
re ingenium et expositionis scripturarum ua-
care ut et nouos quondā Orosius origenis eps
uideretur et multas ad eius psonā scripturarum qua-
tionis obsoluit. Est eius eplā propositionis in qua in
terrogādo dicitur docet doctrinā.

AGILIVS eps scripsit ad quēdas simplici-
anum in laudē martyrum libellus et epistolā
continētem gesta sui tps apd barbaros mar-
tyrum.

AVVSTIANVS affez: Hipponx regio op-
pido eps uir eruditōe diuina: et humana or-
bi clarus: fide integer: uita purus: scripsit quā-
ta nec iuentri possunt: quis ergo gloriatur oia se illius
haberet at quis tāto studio legat quātum ille scripsit e-
didit ias senex qd iuuenis cōperat de trinitate libros
.xv. in quibz ut scriptura ait Introductus in cubiculus
regis et decoratus uestē multipharā sapiētia dei exhi-
buit ecclia sine macula aut rugā aut aliquod etusmo-
di. De incarnatione quoqz dei idoneā edidit pietatē.
De resurrectione mortuorum et simili cucurrit syncer-
tate: licet minus capacibus dubitatione de abortiuis e-
tecerit catholicus permāsit.

OROSIUS presbyter hispani generis. Diz
eloquēs et historiarum cognitor scripsit adue-
sum qruos christiani nois qui dicunt defectū
rōaz rei publice christi doctrina inectum libri. 7. In qui-
bus totius pene mundi temporū calamitates et miser-
as ac bellorum inquietudines replicās ostēdit magis chri-

stianx obseruātix esse qd contra meritum suum res ro-
mana ad huc duraret et pace cultura dei pacatum rett-
neret imperius sane in primum librum descripsit positū
onē orbis oceanū iterfusione et Tanai liminibus inter-
eifum situm locorum noia et numerum moresqz gen-
cium qualitates regionum: Initta bellorum et tyranni-
dis exordia finitimo sāguine dedicata. Sic ē Orosius
qui ab Augustino prodiscēda aie ratione ad Hierony-
mū missus rediēs reliquias beati Stephanū primi mar-
tyris tunc nup iuētās primus intulit occidētī: Elaruit
extremo pene honorū tenentē.

MAXIMVS Tauriensis ecclie eps uir in di-
uinis scripturis satis intētus et ad docendam
ex tpe plebes sufficiēs cōposuit ad laudē apo-
stolorum tractatus et Joānis baptistae et generalē ois
martyrum omiliam: is et de capitulis euāgeliorum et
actuum apostolorum multa sapienter exposuit: fecit et
duos de sancti Eusebii Vercellēsis epi et confessoris
tractatus: de sancti Cypriani specialē: de baptisimū grati-
a librum edidit: de auaritia: De hospitalitate: De defec-
tu lux: De elemosynis. De eo qd scriptum ē in Esala
caupones tui miscēt uino aquā. De passione domini.
De ieiunio seruorum dei generalē. De ieiunio specialē
quadagesimā: et qd nō sit in eo locandum. De Iuda
traditore: De cruce domini. De sepulchro eius: De re-
surrectione ipsius. De accusato et iudicato domino a
pud pylatus: de calēdis Ianuariis: omilia de natali do-
mini: omilia et de Theophania: et de pascha: et de pē-
thecoste: multas: de hostibus carnalibus nō timēdis
de gratia post cibum deo agenda: de poenitētia iuueni-
tarum: et multas alias eius omilia: De diuersis habi-
tas legi: q nec retineo. Moritur honorio et Theodo-
sio iuniorē regnātibus.

PIETRONIVS bononiensis eps uir sacre
uitae et monachorum studiis ab adolescentia
exercitatus scripsisse putatur uitas patrum: x
gypti monachorum: quā uelut speluncā ac normā cō-
fessionis sue monachi aplectuntur. Legi sub eius noie
ordinationē epi ratione et humilitate plenum tractatū
qd ligua elegātior ostēdit nō ipius esse: is ut quidā di-
cunt patris eius petroni eloquētissimi et eruditi i secu-
laribus litteris uiri: et credēdus nam pfectum pratoris
se fuisse in ipso tractatu designat: moritur Theodosio et
Placido ualentiniano regnātibus.

PELAGIVS haresiarches anteqz prodere-
tur hareticus scripsit studiosis tres necessari-
os de fide trinitatis libros: et pro actu cōuer-
satione eulogiarum ex diuinis scripturis librum unum
capitulorum indicis in modum Cypriani martyris p-
signatum post hareticus publicatus est scripsit haresi-
sux fauētia.

INNOCENTIVS urbis rome eps scripsit
decretum occidētalium et orientalium ecclia-
rum aduersum pelagianos datum qd post suc-
cessor eius zosimus papa latinus promulgauit.

QUELESIIVS anteqz pelagio cōcurreret in
uio adolescēs scripsit ad parētes suos de mo-
nasterio epistolā in modis libelli in omnibus
deum desiderātibus necessarias moralē si quides in eis
dicto nihil uici post modum proditi sed totus ad uirtu-
tis incitāmētum tenuit.

ULIANVS eps cāpanus uir acer in nego-
cio in diuinis scripturis doctus græca et latia
ligua scholasticus prius ergo qz impietati pe-
lagium se apertret clarus in doctoribus ecclie fuit poste-
a uero haresim pelagi defendere nisus scripsit Augus-
tinum ipugnatōrē illius libros. 4. et iterum libros. viii

8

Et et liber altercationis abarum partibus defendentium
Vic iulianus helemolynis tpe famis et angustia indigentibus oibus suis prorogatus multos miseracionis specie nobiliter precipueq; religiosorum elictes haresis lux sociavit. moritur Valentiniano et Constantio filio imperantibus.

IULIANUS presbiter factus uir cui reuelavit deus ipibus Honorii et Theodosii Augustini locum sepulchri et reliquiarum corporis sancti stephani martyris primi: scripsit ipsa reuelatione ad ois ecclesiarum psona graco sermone.

AUGUSTINUS presbyter homo hispanus genere ante relata Luciani presbyteri scriptura transfudit in latinum sermonem: et adiecta epla sua pro rosum psbyteris occidentalibus dedit.

PAULINUS Nola capana eps coposuit uersu breui sed multa et ad celsum quendam epitaphii uice consolatorius libellus sup morte christiani et baptisati infatis spe christiana unitus: et ad seuerum plures eplas ad Theodosium imperatores ante episcopatum prosa panegyricum super uictoria tyranozum eo maxie q; fide et oratione plusq; armis uicerit: fecit et sacramentorum et hymnorum ad sororem quoq; eplas multas de cotemptu mundi dedit: et de diuersis causis disputaciones diuersas tractatus edidit. p cipuus tame omnium opusculorum eius e liber. De penitentia et de laude omnium martyrum general. Claruit ipibus Honorii et Valentiniani no solum obseruatioue et sanctitate uitae: s; et penitentia aduersum demones.

AVIROPIUS presbyter scripsit ad duas sorores acillas christi q; ob deuotione pudicitiae et amore religiosae exbredate sunt ad patres eplas in modum libellorum consolatorias eleganti et apto sermone duas no solum ratione s; et et testimonio scripturarum munitas.

AVARIVS alius scripsit alter Latinationem Simonis iudaei et Theophili christiani q; penoibus nota est.

AUGUSTINUS diaconus coposuit ex traditione patrum monachorum regula q; in cenobio ad profectum fratrum in couentu legitur: breui at et apto sermone totius monasticae professionis in se tenentem disciplinam

AUGUSTINUS constantinopolitanus eps scripsit ad reginas archadii imperatoris filias de fide et uirginitate librum ualde egregium in quo puenit uis nestorianum dogma ipugnat.

AESIOR heresiarches cum in Antiochenae ecclesiam presbyter insignis ex ipse declamator haberetur coposuit infinitos tractatus diuersarum orthoedocorum in quibus sa subtili nequitia infudit postea prodite impietatis uenena q; moralis interdus occultabat suadela: postq; uero eloquentia et abstinentia commendate constantinopolitanae ecclesiae pontificatus donatus apertum se ecclesiae hoste que diu celabat ostendens scripsit librum quasi de incarnatione domini. lx. et. li. diuinae scripturae testimonio prae se suu constructum in quo quid asseuerauerit in cathalogo haeticorum monstrabitur.

AELESIIVS urbis roma eps decretus synodi aduersum supradictus nestore dictauit habitum uolumen describens ad orientis et occidentis ecclesias dedit confirmas duabs in christo manentibus pfecte naturis Una filii dei credenda esse personas huic sententiae suprascriptae Nestor ostensus e esse contra riuo similis et Xistus successor Celestini pro eade re et ad ips Nestore et ad orientis epos aduersus errorem

eius occidentalium sententias dixerit.

THEODORUS ancyranus galatiae episcopus scripsit aduersus Nestores adhuc Ephesi positus librum: s; argutiōis et cōfutationis di alectica quidē arte ordinatum sed auctoritate sanctarū scripturarum detextum: multis. n. assertionibus usus ē antequā scripturarum testimonia poneretur.

ASIDIUS britaniorum Eps scripsit ad fatalē quēdā de uita christiana librum: et aliū de uisitate seruanda sana et deo digna doctrina.

AJRILLVS Alexandriae ecclesiae Eps edidit uariarum uocabulorum tractatus omittas etiā coposuit plurimas q; ad declamandum a graecis episcopis mēorū cōmēdatur: preter ea libri eius sunt de synagoga defectu: de fide aduersum haeticos: et peculiarit intentione aduersus Nestorē coposuit: qui attulatur. In quo oia Nestoris occulta panduntur: et prodita cōfiteatur.

AJCOIHEVS eps coposuit librum de natiuitate domini scds quā credit in theophania factam.

AEPORIVS adhuc monachus post presbyter presumes de puritate uitae quā arbitrio tantum et cōatu proprio nō dei le adiutorio obtinuisse credebat pelagium dogma ceperat sequi: s; gallicanis doctoribus amonitus et in Aprica p Augustinum adeo emēdatur scripsit emēdationis lux libellū in quo satisfaci de errore: et gratias agit de emēdatione simul et q; de incarnatione christi male feterat corrigēs catholicā sententiā tulit dicens manēbus in christo duabus naturis unā reddi filii dei personā.

AELIORIVS rhetor Cassilensis ad filium suetheri pionā cōmētatus ē in geneti. i. a principio libri usq; ad obitus Abrahā patriarchae et uersu edidit libros christiano quidē et pio sēsu sed ut pote literatura homo occupatus et nullius magisterio in diuinis scripturis exercitatus leuiois pōderis sē tentia figurauit: moritur Theodosio et Valentiniano regnantibus.

AASSIVS natus fere Constantinopolim a Joāne magno episcopo diaconus ordinatus apud Cassilam presbiter cōdidit duo monasteria idest uirorum et mulierum: q; usq; hodie extat: scripsit experientia magistratū librato sermone et ut a peius dicit sēsu uerba iuentis: et actione linguā mouēs res ois monachorum professione necessarias idē de habitu: et de canonica oratione: atq; psalmorū modo qui in monasteriis aegypti die noctuq; tenentur libr. .4. Institutionis lib. i. De origine et qualitate ac remediis. 8. principalium uiciorum lib. 8. singulos scilicet de singulis uiciis libros expediēs: digessit et consolatiōes cum psibus aegypti habitas: hoc ē de destinatione monachi ac de fide: de discretione: de tribus ad seruandū deo uocantibus. De pugna carnis aduersum spm. et spiritus aduersum carnē. De natura oim uiciorum. De nece sanctorum. De mobilitate aia. De pncipalibus. De qualitate rationis. De fugitate oionis. De perfectis. De castitate. De protectione dei. De scia spiritali. De diuinis charismatibus. De amicitia. De definiēdo uel nō definiēdo. De tribus antiquis generibus monachorum et quarto nuper exorto de factione penitentiae. De remissione quinquagesime. De nocturnis illusionibus. De eo quod dicit apostolus Nō eni qd uolo facio bonū sed qd nolo malum hoc ago. De mortificatione et extremum rogans a leone archidiacono et postea urbis roma epō scripsit aduersus nestorē de incarnatione domini libros septē et in his scribendum apud Cassiliā

Vertical text in the right margin, likely a commentary or continuation of the main text, partially obscured and difficult to read.

et uiuēdi finē fecit Theodo. et Valent. regnant.

DITLIPPVS presbiter opotimus auditor Hieronymi cōmentatus est in Job edidit sermone simplici librus legi eius et familiares epistolās et ualde saluas et maxie ad paupertatis et dolorum tolerantia exhortatorias: moritur martio et acuto regnatibus.

ADHERIUS Lugdunensis ecclix episcopus scripsit ad Valerianū propinquus de contemptu mundi: et secularis philosophia epistolā unam scholastico et rationally sermōe: disseruit etia ad psonā filiorum saroni et uerani: postea ep̄s obsecurarum sed et Zassiani qdam opuscula lato tena sermone angusto reuoluēs uerbi tramite i uno coegit uolumie quaxdā eccliaisticis studiis necessaria. moritur ualentiano et Martiano regnantibus.

ALENIUS natione gallus apā monasterium Lormensi insula presbiter uir in scripturis factis doctus: et noticia eccliaisticorū dogmatum sufficiēter instructus cōposuit ad evertēda hareticorū collegia nitido et apto sermōe ualidissimas disputationē: quā absconso noie suo attitulanit pegrinus aduersus hareticos: cuius operis quia scdi libri maxī mā in schedulis ptē quā a quibusdā furatā perdidit recapitulatio eius paucis sermonibus sēsu primo cōpegit et in uno libro edidit: moritur Theodosio et Valēntino regnatibus.

SJARIVS scripsit de fide aduersum prax sumptuosa hareticorū uocabula: et ad deliranda i inutāda facta trinitatis noia inutāte sunt dicentius prēm nō debere patrē dici ne in p̄tis nomine filius cōsonet sed ingenuus et infectus ac solitarium nuncupandus: ut quicquid extra illo psona sit extra illo sit et natura: ostēdens et patrē quidē posse dici ingenuum et scripturā nō dixerit ex se genuisse in psona filium nō fecisse: et ex se protulisse i psona sp̄m sanctum nō genuisse neqz fecisse. Sub huius Syagrii nomine septē de fide et regulis fidei libros p̄titulatos inueni: s̄s quia ligua uariatur nō nominis eius credidi esse

SALZ presbyter Antiochenx ecclix scripsit syro sermone lōgo tpe et multa p̄cipua tamē cura aduersum nestorianos et eutycharianos ruinā ēt antiochia elego carmie plāxit: quo auditores imbuēs sono quo ephrem diaconus Nicomedix lapsu moritur Leone et maioriano regnatibus.

ALVIANVS massiliensis presbyter diuina et hūana litteratura instructus et ut absqz inuidia loquatur ep̄orum magister scripsit scholastico et aperto sermone multa: ex quibz ista legi: de uirginitatis bono ad Marcellus presbiterum libros. 3. aduersum auaritiā libros. 4. de presentē iudicio lib. v. et pro eorum merito satisfactionis ad saloniū ep̄m lib. unum: et expositionis extremx ptis eccliaestes librū ad Elaudium ep̄m uenēsem lib. i. eplārum lib. i. et in more grecorum de p̄cipio genesis usqz ad cōditionē hominis cōposuit uersum quasi exameron lib. i. omillas ep̄iscopis factas multas sacramentorum uero quantis nec recordor. uiuit usqz hodie in senectute bona.

AVLIVS cōposuit Tractatus de Ditio Quadragesimx e quibus ego legi duos. De die dominico paschx. De obediētia. De poenitētia. De neophytis.

HILARIUS Arelatēsis ep̄s uir factis scripturis doctus paupertatis amator: et erga inopum prouisionē nō solum meriti pietate sed et corporis sui labore sollicitus. Nam pro reficiendis pauperibus ēt rusticationē cōtra uitres suas homo ge-

nere clarus et longe aliter educatus exercuit: sed nec i spiritalibus neglexit: Nā et in docēdo gratiā habuit et absqz personarum acceptione i oibus casuatum igesit. Ingenio uero imortali aliqua et si parua edidit: q̄ erudite aie et fidelē lingua inditio sunt: i quibz precipuo et ad multorum utilitatē necessario opere uitā sancti honorati decessoris sui cōposuit. Moritur Valēntiano et Martiano impatoribus.

LEO urbis romx ep̄s scripsit ad flauianum cōstantinopolitanx ecclix ep̄m eutychem presbiterum qui tunc abitione ep̄atus noua i eccliam mollebat inducē eplās: in qua amonet eus ut si confitetur errorē et pollicetur emēdationē reciperet eum. Si at̄ persisteret incepto cū sua haresi dānaretur simili docet i ipā epistola et diuinis testionis dominū telum christum sic paternx diuinitatis filius: Ita uerū humanx naturx esse hominē credēdum. i. ex carne uirginis carnē traxisse: et nō de cxlo corpus exhibuisse: si cut et eutyches assererat. Moritur Leone et Maioriano imperatoribus.

MELIUS mesopotamēus Antiochia p̄s byter scripsit aduersum Eutichen egregium librum et alia scribere dicitur: q̄ necdum legi.

MOTHEUS extincto alexadrinis proteorio epo tumultuāte adhuc plebe: aut uoluit at̄ passus ē se ab uno ep̄scopo in locum occisi ep̄i fieri: et ne cōtra legē factus merito abiceretur a gratia plebis q̄ proterium exolum habuerat oēs quibz ille cōmuni cauerat nestorianos pronunciauit: et maculā cōsciētix temeritate abluendā p̄sumēs scripsit ad Leonē imperatorē libellum ualā suatorium: quē prauo sensu prauū testimonis in tātum roborare conatus ē ut ad decipiēdum imperatorem et suā haresim cōstituedā pene leonē urbis romx ep̄m et chalcidonēse synodum ac totos occidentales ep̄os illorum amminiculo nestorianos ostēderet: sed fauēte deo achalcidonēse cōcilio hostis eccliaes coargutus et cōfutatus uiuē adhuc in exilio iam haxarsarches dicitur et habetur. Nunc ipsum libellum cognoscēdi gratia et rogatus a fratribz in latinū trāstulit et cauēdum p̄titulauit.

HSELEPIUS affer inauigās in territorio uicini grandis ep̄s scripsit aduersum artanos et modo aduersum donatistas scribere dicitur in docēdo at̄ ex tpe grādī opinione celebratur.

PETRVS edissenx ecclix presbiter declamator insignes uariarum causarum tractatus et i more Ephrem diaconi psalmos metro cōposuit.

PAVLVS presbiter natione ut ex dictis eius cognouit p̄anonix scripsit de uirginitate seruāda: et contemptu mundi acuitx iftitutione uel modum correptionis mediocri sermōe: s̄s diuinis cōdidit sane lib. ii. ad psonā cuiusdā nobilis et christo de ditā uirginis cōstātiā: in quibz meminit Iouiniani haretici et uoluptatum ac libidinum p̄dicatoris: cui in tātum cōtinētis et caste uitx iftitutio cōtraria fuerat ut i ter luxuriosas epulas aia eructaret.

PASIOR ep̄s cōposuit libellum in modus symboli puum totā pene eccliaesticā credulitatē p̄sententiā contra mētem quo inter ceteras dissentionū quas p̄missas auctorum uocabulis anathematizat Priscilianus cum ip̄o auctore damnat

ALEIOR cartenx mauritālx ciuitatis ep̄scopus scripsit aduersum Arianos lib. i. et de poenitētia lib. i. In quo et regulam uiuēdi poenitētibz Basilium quēdā super mortē filii cōsulatorius libellum spe resurrectionis p̄fecta iftitutione munitum. Omillas etiā cōposuit multas quax a fratribz salutis

propria sollicitis in libris digesta seruari cognoui.

LEONIVS Castellani maretanæ oppidi ep̄s scripsit aduersus eccl̄iæ inimicos iudæos arianos et alios hæreticos: L̄oposuit èt sacra m̄torum egregium uolumẽ.

VSAREVS massiliensis eccl̄iæ presbiter uir in diuinis scripturis doctus: et in earum sensibus subtilissima exercitatione limatus lingua quoq; scholasticus hortatu sancti Veneri ep̄i excerptis ex sanctis scripturis lectiones totius anni festiuis aptas diebus responsoria èt psalmorum capitula tẽpori et lectiõibus cõgruẽtia: qd̄ opus tã necessarium ad lectores in ecclesia probatur ut expẽditum et sollicitudinem tollat et morã plebiq; ingerat sciã: celebratã decorẽ: sed et ad psonã sancti Fustasii ep̄i successoris supradicti hõnis dei cõposuit sacramentorum egregium nõ paruum uolumẽ p̄ m̄bra quidẽ opportunitate officiorum et tẽporum pro lectionis textu psalmorum serie et cãtationũ discretum: sed supplicãdi deo et cõtestãdi beneficiorum eius soliditatis sui cõsẽtaneus: quo opere grauissimi s̄sus et castigata eloquentia agnouimus uirus Om̄is as èt dicitur declamasse quas et haberi a fidelibus uiris cognoui: sed ego nõ legi. Moritur leone et Martiano regnãtibus.

TRUENIIVS presbyter natione gallus in diuinis scripturis exercitatus linguã habens usu loquẽdi et matore lectione politã cõmẽtatur in psalmis: cuius operis legi aliqua sancta homini dei cannati me audiẽte promittens simili si dominus uitã et uitres daret se in toto psalterio eodem studio laboraturum.

TRVS genere Alexandrinus arte medicus ex philosopho monachus uir dicẽdi peritus scripsit aduersus Nestorẽ elegãter et fortiter: modo at̄ dum in illo minus iuenitur: et syllogismis magis q̄ scriptoris auctoritate timothianus dogma fouere cõperit. Deniq; ambiguus èt suis suspẽdit animus a cõsensu chalcidõensis decreti: nec acquiescendus putat filium dei duabus post incarnationẽ cõstare naturis.

AWEL edissene eccl̄iæ presbyter aduersus eccl̄iæ inimicos syro sermone cõstruere dicitur p̄cipua tamẽ intẽtione cõtra nestorianos et eutychanos et timothianos nonellos sed sibi diuerfos hæreticos: undẽ et frequẽter in triformẽ bestia eccl̄iasticã semel s̄tentia cum auctoritate factarum scripturarum sumatimq; fuerit ostẽdẽs nestorianis deus in hominẽ nõ purum hominẽ ex uirgine natum. Eutychanis uerã humani generis carnẽ a deo assumptã: et nõ de calce exhibitã necrassiaeris substãtia in carne incessis se formatum. Timothianis ita uerbus carne factum ut manente uerbo in sua substãtia: et hominẽ in sua natura: societate nõ imixtione unã filii dei reddidisse psonã Diuit adhuc Cõstantinopoli ut diuturnã inuitio cõlatã anthemii imperii et scripta eius et esse eum in carne cognoui.

CLAVDIANVS uicennensis Presbyter uir ad loquẽdus artifex: et ad disputãdus subtilis Composuit tres de statu uel de substãtia animæ libros: in quibus agit itentione quatenus ostẽdat aliquid icorporeum prater deum.

PROSPER homo aquitanicæ regionis sermone scholasticus et assertionibus neruosus multa composuisse dicitur. In quibus ego nominis illius p̄titulata legi cõtinẽtia a primi hominis conditione. iuxta diuinã scripturarum fidẽ usq; ad obitum Valentiniani augusti: et captiuitatẽ urbis romæ a Gelsisco Diãdalornis rege factã: legi et librum aduer-

sus opuscula suppresso noie Cassiani: q̄ eccl̄ia dei salutaria probat: ille infamat nocua re enim uera Cassiani et prosperi de gratia dei et libero arbitrio s̄tẽtia in aliquibus sibi iueniuntur cõtraria: epl̄e quoq; papæ Leonis aduersum eutychen de uera christi incarnatione ad diuersos data: et ab ipso dictata: creduntur.

AUSIJNVS ex abbate lorinensis monasterii apud regnum galliæ ep̄s uir in diuinis scripturis satis intẽtus extra rationẽ symboli occasionẽ acceptã cõposuit librum de sp̄u sancto in quo ostendit eum iuxta fidẽ patrum et cõsubstãtialẽ et cõternalẽ esse patri et filio ac plenitudinẽ trinitatis: ob id èt edidit quoq; opus egregium de gratia dei: qua saluamur in quo opere docet gratiã dei s̄per et iuitare et p̄cedere et iuuare uoluntatẽ nostrã: et quicquid ipa libertas arbitrii pro labore p̄ta mercedis acquisierit: nõ èe proprium meritis: s; gratiã donum. Legi eius et aduersum arianos et Macedonianos paruum libellum In quo essentialẽ p̄dicat trinitatẽ: et alium aduersus eos qui dicunt esse in creaturis aliquid icorporeum. In quo et diuinis testimonio patrum cõfirmat s̄tentio nõ bil credẽdum icorporeus p̄ter deum. Est eius ep̄stola in modum libelli ad diaconũ græcum noie editas: qui a fide catholica discedẽs ad nestorianã abiit impietatem In qua epl̄a amonet eum credẽ sanctã mariã uirginẽ nõ purum hominẽ genuisse: qui postea susciperet diuinitatẽ sed deum uerum et hoies uerum. Sunt eius et alia scripta q̄ quia necdũ legi noiare nolui: uina tamẽ uoce egregius doctor et creditur et probatur. Scripsit postea et ad felicẽ p̄fectum praxorio et patriã dignitatis uirum filius magni cõsulis tã religiosus epl̄as ad gloriam dei hortatoriã cõueniẽtẽ psonas plẽo animo penitẽtiam agere disponẽdi.

ERVDVS DEJ Ep̄s scripsit aduersum eos qui dicunt christum in hac uita degentẽ non uidisse carnis suis oculis patre: sed post resurrectionem ex mortuis et ascensionem in calis cum trãlatus è in glias dei patris profectus scilicet et dãtis et remunerationẽ martyrii: in qua scriptura ostẽdit et disputatione sane sanctarum scripturarum testimonio dominũ iesum ab ipso eius cõceptum p̄ spiritum factum factus et partu ex uirgine: quo deus uerus in hoie uero: ipse quoq; hõ deus factus natus est s̄per carnis suæ oculis et pater eum uidisse p̄ sp̄m sanctus: ergo per sp̄talem et unitã dei et hominis societate.

TEIORTIIVS natione aquitanicus calculato: scrupulã iuitatus a facto Hilario urbis romæ ep̄scopo cõposuit pascalem cursum in dagatione cautissima post quatuor priores: qui cõposuerunt. Hippolitus Eusebius Theophilum et prosperum: et pertẽdit annorum seriẽ usq; ad annum quingentesimum tricesimum secundũ: Ita ut quigentesimo tertio anno reĩncipiat paschalis solẽntas eodẽ mense et die eademq; luna: q̄ primo passionis ac resurrectionis dominicæ anno facta est.

DEODORVS cypriæ ciuitatis ep̄s a Syro regi persarum cõdita seruat hodie apud syriam nomẽ auctoris: scripsisse dicitur multa: ad meã noticiã tamẽ ista sunt q̄ uenerunt. De incarnatione domini aduersum Eutychen presbyterum et Dioscorum Alexandriæ ep̄scopus qui humanã in christo carnẽ fuisse negãt scripta fortia: p̄ q̄ cõfirmat et ratione et testimonio scripturarum Ita illum ueras mater nã substãtia carnẽ habuisse quã ex matre uirgine sumpsit: sicut et ueram deitatẽ quã aternã nascibilitate do patre gignente ipse uascendo accepit ex historis eccl̄iasticis libris quos imitatus Eusebiũ celsariẽsẽ cõscripsit

a fine librorum eusebii usq; ad suum tps. i. a uicennali bus constantini usq; ad iperius leonis senioris sub quo et mortuus e.

GERNAVDVS constantinopolitana ecclia e piscopus uir lingua nitidus: et ingenio ac et diues ex lectione antiquarum fuit ut danielē prophetā ex integro ad uerbum cōmētatus exponeret omillas et multas cōposuit. moritur seniore leone in perium tenente.

THEODORVS in celesyrie presbyter mul ta cōscribere: sed ad me liber eius uēit qm de cōsonātia diuina scriptura cōposuit. i. ueteris et noui testamēti aduersus antiquos hareticos pro pter differētia pceptorum uel cerimoniarum: Alium ue teris testamēti deum dixerunt: alium noui. In quo of tendit dispēsationis fuisse unius eiusdēq; dei auctoris utriq; scriptus ut alia p moysē antiquis Lex daretur in sacrificiorum cerimonis et iudiciorum aiaduēsiōi bus. Alia hō p christi pēsentiā in sacris misteris repro missionibus nec diuersa crediderunt at uno spū et uno auctore dictata cū illa quasi modo scds litterā obserua retur occidei eadē ipsa scds spm intellectum uiuificent moritur scriptor regnate zenone.

IOHANNES antiochia parochia ex grama tico presbyter scripsit aduersus eos qui i una tātum substatia adorādum asserunt Christum nec acquiescunt duas in christo cōsistēdas naturas: do cens secundus reuelationē scripturarum unam in illo dei et hois eē psonā: Non unā carnis et uerbi naturas simul. et impugnat aliquas Syrii Alexandria episco pi sententias incaute ab illo aduersū Nestorē prolatas qux nunc fomentum sunt et robur addūt Eunotianis: uiuere adhu c dicitur et ex tempore declamare.

F J N J S.

BENIJ Hieronymi ad desiderium quē ad loca uisenda sancta et mutuū aspectus iuitat et quēdā de opus culis suis et maxie de libro Illustrium utrorum eloqui tur propter qd ipsi libro subdidimus.

ELIO sermōe dignationis tuæ qm mibi nec opināti tua beniuolētia tri buit gauisus quidē sum testionio bo nesti et eloquentissimi uiri: sed in me met reuerisus satis dolui me indignū tātis laudibus atq; paxconio oppri mi potius q̄ leuari. Scis. n. dogma nostrus humilita tis tenere uexillum: et perima gradiētes ad sūma nos scandere. Quotus igitur ego uel quātus sum: ut erudi te uocis merear testimonium: ut mibi ab eo palma elo quētia deferatur qui scribēdo disertissime terruit ne scri berē. Verum tamē audendū ē ne caritas: q̄ non querit quæ sua sunt: sed que proximi reddat salutationis offi cia: quontā locus implere nō ualet pceptoris Gratulor tibi et sacte atq; uenerabili uxori tuæ Generis q̄ decal catis fluctibus seculi ad christi trāsq̄uilla puenit. Quan quā hoc munus uaticinio ē i te sit pdestinatum. Regi mus enī sanctus quoq; daniel appellatus desideriorū uirum et amicus dei: quia mysteria eius scire desidera uit. Itaq; qd uenerabilis Paula me ē depcata ut face rem: spōte facio: hortorq; uos et pcor p domini carita tē ut nobis uestros tribuatū aspectus et p occasionem sāctorum locorum tāto nos dīctis munere. Certe si cō sortia nostra displicuerit adorasse ubi steterunt pedes domini pars fidei ē et quasi recentia natiuitatis et cru

cia ac passionis uidisse uestigia opusculorum meorum: quia plurima uolauerunt de nidulo suo et temerario e ditionis honore uulgata sunt nihil nisi: ne eadē forsi tā mittere q̄ habebas. Quod si exēplaria libuerit mutu ari uel a sancta Carcella q̄ manet in Auentino uel a loth tps nostri dominione uirō sāctissimo accipei po teris. Ego at opperis presentia tuā aut tunc tibi dabo cum affueris: aut si hoc aliq̄ impedierint difficultates: q̄ cunq; pceperis libēs mittā. Scripsi librus de illustribz uiris ab aplis usq; ad nostrā xtate imitatus tranquillū græcumq; Appolonium: et post cathalogum plurimo rum me quoq; in calce uoluminis quasi abortiuus et minimus omniū christiāorum posui. Ubi mibi neces se fuit usq; ad quartumdecimum ānum Theodosii p̄i cipiō q̄ scripserim breuiter ānotare. Quē librus cū a su pradictis sumptis: quicquid te iudice minus habue ris paulatim scribi faciā si uolueris.

Beati Hieronymi ad desiderium de ecclesiasticis tracta toribus p̄cipuis et eorum cōmentariis ubi singulorum effert ingētia insinuans in quo quisq; defecerit.

MIS nunc acriter mi frater Desideri: ut tibi quasi de luminaribz q̄ toto fir mamento mundo refulgēt: pauca de scriptoribz: Qui nobis multa de ob scuratibz q̄ propter carnalē mentē in telligētā impediunt ad splendore cō siderationis spiritalē proferre potuerunt manifestissime dicā: sed uereor Susannæ Helchix filix ne i me sentē tia iniquo iudicio presbyterorum impleatur dicētis An gustix mibi sūt nudiq; et mibi similiter sūt Augustix Si. n. uoluerō aliq̄ ex his rep̄bendere: aduersarios atq; inimicitias mibi undiq; cōctabo. Si at noluerō nunquā q̄ postulasti iuētes: is unius tātus uoluntatē condēnare q̄ multorum cōsilia trāsū uel despicei: me lius esse uidetur: quia unusquisq; eorum in scripturis sāctis diligēter laudari meruit. Sed oēs leuiter leuiter q; cum omi amore tangā: ut utrunq; pacifice impleas Augustinus ep̄a uolēs p mōtūm cacumia quasi aquila et ea que in mōtūm radicibus sūt non considerans multa calorum spatia terrarumq; situs: et aquarū cir culum claro sermone pronuntiat: Qui. n. lignus fructu osum scādere uult paulatim ad sup̄na et maiora pōa carpere festinat: Ramos at proximos paruulis relin quēs. Nos autē paruuli sumus infirmiq; atq; miōres Si inferiora cōgregare ualuerimus uobiscum bene a gitur. Hilarius ep̄s romanorum lucifer eccliarumque lucerna et p̄tiosus lapis ad quē mortalia uix ascendunt pulchro sermone aureoq; ore uniuersa loquitur. Si enim aliq̄a secus usam cecidisse potuissēt: tamē ab eo i scripturis messis magna exorta ē: Origenes ad amā tius altiora ac maiora cogitās propriūq; ingenium nō sufficēs aliud aliudq; subnectēs: et cus hxc nimio mētis ardore cogitasset oneribus maioribus caricabat se: et cus sic icedere nō potuissēt ruia magna illuc deuo lutus ē ut ruia eius parasset ad doctrinā eius aliquas seductiones iēptas multosq; de uia recta in aliā uias pduxit: et uenenum eius quasi tinnulis uocibz syrena rum et cāticis pluribus nocere potuit. Melior omnibus in bonis: peior in malis. Alia uero secus usā seminata sunt. Multi tamē aliquos eius discipulos pessios mul ta uenēosa sub noie edidisse testatur eius. Eusebius cæsariensis clauis scripturarum: custosq; noui testamē ti multus maior i cōscriptionibz A græcis cōdemnatur Ita sūt q̄ hoc i op̄ibz eius testantur. Canones qua tuor euāgeliorum: et undecim hīstorix ecclīasticæ: quæ nouus testamētum narrāt: atq; custodiūt et κρογικον

id est temporum breuiarius: et omnia eius uestigia quo
 itinerare potuisset nunc reperimus. Heliodorus p[er]
 byter domum aplissimā p[er] modicum foramē asptiēs
 tentāsq[ue] hostia cōclusa clauemq[ue] nō habēs: uix pauca
 ad lucē prodere cōualuit: sed q[ui] potuit narra: fideliter
 narrauit. Ambrosius frater profundorum pēna rap
 tus: et aeris uolucer q[ui] diu in profundum ingreditur:
 fructum de alto carpe uidetur: et oēs sētentia eius si
 dei ecclesie et omnium uirtutis firmæ sunt columnæ
 Dardanus quoq[ue] multas questiones arripēs per mē
 tis asutia nucēs circa nucleum nō confringēs multa
 impossibilia de scripturis cum fiducia loquitur. Paulio
 uisum ē magister fieri et nō erat ante discipulus: et fruc
 tum sine radice orti fieriq[ue] tētauit ideo eius cōscriptō
 nes scripture et carta nō indigent. Delagius de quo
 apud fideles sermo est de quo mihi ēt grauis cā dispu
 tationis eius pene i toto orbe ānunciata ē. quē oēs ec
 clesie quasi lupū de silua mirātur aureum colorē super
 nigrum uenenum cōponēs: fontē dulces primi mellis
 amaritudine malitiae miscuit. Iouinianus laxa facie
 et corde aspero potu dulcissimo felle cōmixto multos
 potauit: et cōtrarias sētentias p[er] odium occasionis chris
 tianis proferēs cōposuit et me quāq[ue] in oibus laborio
 sum assidue quæstionibus insuatis afficit ac uexat. Ju
 lius apbricanus cuius uestigium oēs orientales austra
 lesq[ue] diligenter unanimiterq[ue] in danielis ebdomadib[us]
 inuestigāt uniuersa tēporum spacia cum oī peritū iugē
 q[ue] sermone cōstruxit: Et nulla ab omib[us] q[ui] sunt dicta p[er]
 eum i toto orbe unq[ui] data ē cōtradictio. Fauonius
 a multis culpabilis dura sētentia fortiterq[ue] uniuersa di
 ficilia ingerere conatus ē: et quasi qui cōtra undas ma
 ris nauigare nō potest uel cōtra ipetum torrētis ualidē
 natate nō ualet. Ita cūta quæ scripsit cōtra scripturas
 sanctas cōsta: nō poterāt ido quasi umbra secus homi
 nē sunt. Dilarius urbis pictauius aquitanie episcopus
 factioe saturnini arelatēsis episcopi de synodo biternē
 si pbrygiā relegatus duodecim aduersus arianos con
 fecit libros: et alius librum de synodis: q[ui]m ad galliarū
 episcopus scripsit: et in psalmos tres cōmētarios: primum
 uidelicet et scds: et a centesimo octauo dedimo usq[ue] ad
 extremum: in quo opere imitatus origenē nōnulla etiā
 a de suo addidit: est et eius ad cōstantius libellus: quæ
 uentēti cōstantinopolim direxit: et alius in cōstantium:
 quē post mortē eius scripsit. Et liber aduersus ualētē
 et Orsatium historiam Ariminēsis et seleucrensis syno
 di cōtinēns et ad prefectus Salustium: siue cōtra dialco
 rum: et liber hymnorum et mysteriorum alius: Et cō
 mētarius in matthei: et tractatus in Job: quos de græ
 co origenis ad sēlum trātulit: et alius elegās libellus
 contra Augustinum: et nōnulli ad diuersos eplē. Alii
 quidā scripsisse eum et in cāticum cāticorum: is a nobis
 hoc opus ignoratur. Mortuus ē pictauius Valētinianus
 et ualente regnātibus. Damasus romanæ urbis episcopus
 elegās in uersibus exponēdis ingenius habuit: multa
 q[ue] et breuia metro edidit: e prope octogēartus sub the
 odosio p[er]cipe mortuus ē. Gregorius nastāsenus
 episcopus uir eloquētissimus preceptor meus ex quo scriptu
 ras explanate didici ad triginta milia uersuum omnia
 opera sua cōposuit: ex quibus illa sūt de morte fratris
 Eypriani: laudes Athanasii: laudes Maximi p[er]bi post
 exilium reuersi: quē falso noie quidā Verona scripte
 runt quia ē et alius liber uituperationē eiusdē maximi
 cōtinēns: quasi nō licuerit eundē laudat et uituperare
 pro t[em]p[or]e: et liber ex metro uersu uirginitatis et nuptiarū
 cōtra se differentium: Aduersus Eunomium libri duo
 o. et de spū sancto liber unus. Contra Julianum impa
 torē liber unus. Secutus ē at polemonē dicēdi cara

etere uiuōq[ue] se ep[iscopu]m in loco suo ordinās ruri uisā mōa
 chi exercuit. decessitq[ue] ante hoc ferme triēnius sub the
 odosio p[er]cipe

Beatū Hieronymi ad Magnū oratorē urbis rome
 satisfaciētis illius quæstioni cur secularius litterarū ute
 retur exēplis: ubi exēplo Pauli apli et ois fere catho
 licorum tractatorum et philosophorum ac p[er]ctarus p[er]
 fertim ad cōfirmationē nostrorum dogmatum posse d
 duci.

EBESIV noster tuis mōitis
 profecisse nō tā eplā tua q[ui] ipsius pe
 nitidine didicimus: et mirum in mo
 dus plus correptus placuit: q[ui] errās
 laxerat. Lertauerunt iter se idulgētia
 parētis et filii pietas: dum alter p[er]
 teritorus nō meninit. Alter in futuro quoq[ue] officia pol
 licetur. Unde et mutuo nobis et tibi gaudēdus ē quia
 nos filium recepimus: tu discipulus cōprobasti. Quod
 at queris in calce eplē tuæ: Tur i opusculis nostris se
 cularium litterarum iterdum ponamus exēpla: et can
 dorē ecclie ethnicors sordibus polluamus: responsus
 breuiter habeto. Nunq[ui] hoc q[ui]eres: nisi te totum Tul
 lius possideret si scripturas sanctas legeres: si iterptes
 earum omissio uulcatio euolueres. Quis. n. nesciat et
 i moysē ac prophetarum uoluminib[us] que dā assumpta
 de gētilium libris et salomonē philosophis tyri et pro
 posuisse nōnulla et aliqua respondisse. Unde et in ex
 ordio prouerbiorum cononet ut intelligamus sermo
 nes prudētia: uersuclatq[ue] uerborum parabolat: et ob
 scurum sermonē dicta sapientium et enigmata: q[ui] pro
 prie dialecticorum et philosophorum sunt. sed et apos
 tolns Paulus Epimenidis p[er]te abusus est uersiculo
 scribens ad Titum κρητες αι ψευσται κα κα
 θηρια γαστερες αργοι Eretiles sēp mēdaces ma
 lx bestia euentes pigri. Luitus Heroici hemistichius
 postea Lallimachus usurpauit. Nec mirum si apud la
 tinos metrum nō seruet ad uerbum expressa translatio
 cum Homerus eadē lingua uersus in prosa usq[ue] cohere
 at. In alia quoq[ue] Epistolam Menandri pōit senarium
 φειρονσι γαρ ηηη χρηστα αμιλιαι κα και
 Eozumpunt moies bonos confabulationes pessimæ
 et apud Athenienses in martis curia disputās Aratum
 testem uocat Ipsi. n. et genus qd græce dicitur
 τουτου γαρ και γεγοσ εσμεν
 et ē clausula uersus heroici. Ac ne parum hoc esse di
 cas ductor christiani exercitus: et orator inuictus pro
 christo causam agēs: et in scriptiōne fortuitā arte torq[ue]
 in argumentum fidel. Didicerat. n. a uero dauid extor
 quere de manibus hostium gladium: et Solix supbis
 simi caput proprio mucrone truncare. Legerat in deu
 teronomio domini uoce preceptum: mulieris captiue
 radendum caput: supercilia: oēs pilos et Ungues cor
 poris āputandos: et sic eam habēdam cōiugio. Quid
 ergo mirum si et ego sapiētia secularē propter eloqui
 uenustatem: et membrorum pulchritudinem: de ancila
 atq[ue] captiua israhelitem facere cupio: Et si quid in ea
 mortuum est idolatriæ uoluptatis erroris libidinum.
 uel precido uel rado: et mixtus purissio corpori: Ver
 naculos ex ea genero domino sabaoth. Labor meus
 in familia christi proficit. Stuprum in alienā auget nu
 merum cōseruorum Olex accepit uxorem fornicariā
 gomor filia de belaym id est dulcedinum et nascitur ei
 ac meretrice filius israhel qui uocatur semen dei Esai
 as nouacula acuta barbam et crura peccātium radit e
 sechiel in typo fornicātis hierusalem tōndit cesariem
 suā ut quicquid in ea absq[ue] sensu et uita est auferatur

Lyprianus uir eloquentia ornatus et martyrio firma
 no narrante mordetur Zur aduersus Demetrianu scri
 bens testimonis usus sit prophetarum et apostoloru
 q̄ ille ficta cōmentitia esse dicebat et nō potius philoso
 phorum ac poetarum. Quorum auctoritati ut ethnicus
 cōtra ire nō poterat. Scripserunt cōtra nos celsus atq̄
 Porphyrius priori Origenes alteri. Methodius: Euse
 bius et Apollinaris fortissime respōderunt. Quorum
 Origenes. s. scripsit libros. Methodius usq̄ ad decē
 milia uersuum procedit. Eusebius et Apollinaris. xxv
 et. xxx. uolua cōdiderunt: lege eos et iuvenes nos cō
 paratione eorum iperitissimos: et post tāti ipis om̄ium
 uix quasi p̄ sōnium qd̄ pueri didicimus recordari. Ju
 lianus Augustus. vii. lib. i. expeditione parthica aduer
 sus christum euomuit: et iuxta fabulas Poetarum suo
 se ense lacerauit. Si cōtra hunc scribere tentauero pu
 to interdictis mihi ne rabidum canē philosophorum et
 stoicorum doctrinis. i. herculis claua repercutiā. Quā
 q̄ nazarenum nostrum et ut ipse dicere solebat galileū
 statim i plio serit et mercedē ligue putidissime cōsumeli
 to p̄fossus acceperit. Josephus antiquitatē approbās iu
 daici populi duos lib. scripsit cōtra Apollonē Alexandri
 num grāmaticum et tāta secularium profert testimoni
 a: ut mihi miraculum subeat quomodo uir hebraus et
 ab infātia sacris litteris eruditus cūctam græcorum bi
 bliothecā euoluerit. Quid loquar de philone: quē uel
 alterum uel secundus iudeum Platonē critici pronun
 tiāt: Lurram per singulos. Quadratus aplōrum dis
 cipulus et Atheniēsis ecclie pōtifex: nōne Hadriano
 principi eleusine sacra inuisētū librum pro nostra religi
 one tradidit: et tāta admiratōi ois fuit: ut p̄secutionē il
 lius grauissimā excellēs sedaret ingenius. Aristides
 philosophus uir eloquentissimus eidē p̄cipi Apologe
 ticum pro christianis obtulit cōtextum philosophorum
 sentētis Quē imitatus postea Justinus et ipse philoso
 phus Antonino pio et filiis eius senatui que librus cō
 tra gētes tradidit defēdēs ignominia crucis: et resurrec
 tionē christi tota predicās libertate. Quid loquar de
 Niltone sardensi episcopo? Quid de Apollinare hic
 ropolitane ecclie sacerdote? Dionysioq̄ Lorithiorus
 ep̄o. et Iatiano. et Bardasene. et Ditreneo Potini mar
 tyris successore: qui origenis: hareseon singularus ue
 nena: ex quibz philosophorum sōtibz emanarunt: mul
 tis uoluminibus explicarunt. Panthenus stoicæ sec
 te philosophus ob p̄cipua eruditionis gloriā a Deme
 trio Alexandri episcopo missus ē in Indiā ut christus
 apud Brachmanas et illius gētes philōs p̄dicaret: Ele
 mens alexēdrinæ ecclie presbiter meo iudicio om̄ius
 eruditissimus octo scripsit stromatum libros et totides
 ὑπόμνησιν ἐόν et aliū cōtra gētes. Pedagogi quoq̄
 tria uolumia. Quid in illis indoctum imo quid non de
 media philosophia est: Nunc imitatus Origenes decē
 scripsit stromatheas christianorum et philosophorum
 inter se sētentias cōparās et oia nostre religionis dog
 mata de platone et Aristotele: Numenio Cornutoq̄
 confirmās. Scripsit et Apollinades cōtra gētes uolumē
 egregius: Hippolitus quoq̄ et Apollonius Roma
 ne urbis senatores propria opuscula cōdiderunt. Extāt
 et Iuliani africani libri: qui tēporum scripsit hisorias:
 et Theodori qui postea Gregorius appellatus ē uiri a
 postolicorum signorum atq̄ uirtutum et Dionysii A
 lexādrini ep̄i. Anatholi quoq̄ Laodicene ecclie sacer
 dotis necnon presbyterorum Nāphili pierii Luciani
 Palchionis Eusebii Casariēsis ep̄i et Eustachii Anti
 ochenæ et Anathasii Alexandrini Eusebii quoq̄ emisse
 ni et Triphili cyprii et Asterii scythopolite ac serapio
 nis confessoris. Itri quoq̄ Bostrēsis ep̄i. Eappodocū

que: Bassili: Gregorii Amphilochoi. Qui oēs iu tātum
 philosophorum doctrinis atq̄ sentētis suos refecerūt
 libros ut nescias quid i illis primū adm irari debeas:
 eruditionē seculi: an scientiā scripturarum. Venias ad
 latinos: Quid Tertuliano eruditus: quid acutius? Ap
 pologeticus eius et cōtra gētes libri cuncta seculi conti
 net disciplinā. Minutius felix causidicus romani fo
 ri in libro cui titulus octauus ē: et in altero cōtra mate
 maticos: si tamē inscriptio nō mentitur auctore Quid
 gētilium litterarum dimisit itactum. Septē libros ad
 uersus gētes. Arnobius edidit: totidēq̄ discipulus
 eius Lactantius: qui de ira quoq̄ et de opificio di duo
 uolumina condidit: Quos si legere uolueris dialogus
 Liceronis in eis iuentes: Victorino martyri in libris
 suis licet desit eruditio: tamē nō deest eruditionis uolū
 tas. Lyprianus q̄ idola diū nō sint qua breuitate. qua
 historiarum ois scia: quoq̄ uerborum et sēsuum spiē
 dore p̄strinxit? Hilarius meorum tēporum cōfessor
 et ep̄o. xii. Quirillani libros ā stilo imitatus ē et nume
 ro: breuiq̄ libello: quez contra Dioscorum medicum
 quid in litteris possit ostēdit. Junecus presbiter sub
 constantino historiā domini saluatoris uersibus explica
 uit. Nec ptimuit euāgelii maiestātē sub metri lege mit
 tere. De ceteris uel mortuis uel uiuētibus taceo: quo
 rum i scriptis suis et uires manifeste sunt: et uoluntas
 nec statim praua opinione fallaris cōtra gētes hoc esse
 licitum in aliis disputationibz dissimulandus: quia om
 nes pene ois libri exceptis his qui cū Epicuro litteras
 nō didicerunt: eruditionis doctrinaq̄ plenissimi sunt.
 Quāq̄ ego magis illud rear qd̄ dictātū uenit in mētes
 nō te ignora: qd̄ sēper a doctis uiris usurpatum ē. sed
 p̄ te mihi proponi ab alio quaestione: qui forsitā prop
 ter amores historiarum: Salustii Lalphurnius cogno
 mēto lanarius sit. Qui queso ut suadeas ne uescentiū
 dentibus edentulus iuideat: et oculos caprearus talpa
 cōtemnat. Diues ut cernis ad disputandum materia: is
 lam epistolariis angustia sinēda ē.

Dieronymus ad pāmachiū de optio genere interpre
 tandi: ubi primum cōtra Rufinum et ceteros obtrec
 tatores inuehit: qui schedas epistole Epiphani e græ
 co traductæ pecunia redēptas falcitatis arguebāt ostē
 dens nō solum gentilius: s̄s sacre scripturæ apostolorū
 simulq̄ euāgelistarum et. lxx. interpretum exēpla non
 uerbum de uerbo: s̄s sēsuum e sensu debere transferri.

DAVLVS apostolus p̄sente Agrip
 pa rege de criminibus responsurus
 quo possit intelligere qui auditorus
 erat securus de causa uictoria: statim
 in principio gratulatur dicens. De o
 nibz quibus a iudicis rex Agrippa
 accusor extimo me beatum: cum apud te sim hodie ā
 fendendus: qui p̄cipue nosti cunctas quæ iudeis sunt
 consuetudines et questiones. Legerat. n. illud Esaiæ be
 atus qui in aures loquitur audientis: et non erat tātum
 oratoris uerba proficez: quantum iudicio prouidentia
 cognouisset. Unde et ego Beatum me in hoc dunta
 xat negotio iudico qd̄ apud eruditas aures iperite lin
 guæ responsurus sum: que obicit mihi uel ignorātiā
 uel mendatium: si at nesciat alienas litteras interpretari
 uere aut nolui. Quorum alterum error: alterum crimē
 est. Ac ne forsitā accusator meus facilitate qua cuncta
 loquitur et ipunitate qua sibi licere omia putat. De
 quoq̄ apd̄ uos argueret ut papā Epiphaniū crimia
 tus ē. Hanc missi eplās. que te et per te alios qui nos a
 mare dignantur rei ordinem doceat. Ante hoc ferme

biēniam miserat Joāni epō supradictus papa Epiphanius litteras: arguens eum in quibusdā dogmatibus: sed postea clemēter ad penitētiām prouocās. Harum exēplarū certati palastina rapiebātur uel ob auctoris meritum uel ob elegātiā scriptiōis. Erat in mōasterio nostro uir apud suos haud ignobilis Eusebius Eremonēsis qui eū hęc eplā per multorum ora uolūaret et mirarētur eā pro doctrina et puritate sermōis docēti pariter et indocti: cōpūt a me obnixē petere: ut sibi eā in latinum uerterē: et propter intelligēdi facilitates apertius explicarē: gr̄xi enī eloquii penitus ignarus fuit. Feci quod uoluit: accitōq; Notario raptim celeriterq; dictaui. Ex latere in pagina breuiter adnotās quē intrinsecus sēsū singula Capitula cōtinerēt: si quidē et hoc ut sibi solī facerē oppido flagitauerat. Postulauitq; ab eo mutuo ut dōi haberet exēplar: nec facile in uulgus proderet. Res ita āno et sex mēsihus trāsīit: donec supradicta interpretatio de scrip̄is eius nouo p̄stigio hiero solimam cōmigrāuit. Nā quidā pseudo mōachus uel accepta peccunia: ut perspicue intelligi datur: uel gr̄ta ita malicia ut in cassum corruptor nititur p̄suadere: cōpillatis chartis eius et sumptibus iudas factus ē proditor: deditq; aduersariis cōtra me latrandi occasiones ut inter iperitos cōtionentur me fallarium: me uerbis de uerbo nō expressisse. Pro honorabili dixisse carissimum et maligna interpretatione q̄ dictu nefas est

noluisse trāsferre. Hęc et huiusmodi nuge criminia mea sunt. Ac primum anteq̄ a trāslatione respōdeā: uolo iterrogare eos qui malitiā prudētiā uocant. Unde apud uos exēplar eplē quis dedit. Qua fronte profertis: quo scelere redemistis? Quid apud hominē tutum erit si nec parietibus quides et scrip̄is nra possimus secreta celare? Si āte tribunalia iudicium hoc uobis crimē ipingerē: reos legibus subiugare q̄ et pro utilitate fisci noxiis delatoribus p̄cnas statuunt: Et cum suscipiāt proditores dānant proditorē: lucrum uel delicti placet: et uoluntas displicet dudum. Sychiū uirū cōsularē cōtra quē Patriarcha Samael grauissimas exerceuit inimicitias. Theodosius princeps capite dānauit q̄ sollicitato notario chartas illius inuasis: legimus i ueteribus historiis Iudā maḡm qui falsicorus liberos prodiderat uinctum pueris traditum: Et ad eos quos prodebat remissum: nec sceleratā populū romanū suscepisse uictoriā. Pyrrhus ep̄rotarū regē cū in castris ex uulnere curaretur medici sui prodicione iterfici nefas duxit Fabritius: qui potius uinctum remissit ad dominum ut scelus nec inaduersario cōprobaret. Quā leges publice: q̄ hostes tuētur: q̄ inter bella et gladios sanctum ē: hoc nobis inter mōachos et sacerdotes christi intutum fuit: et audet quidā ex eis adducto supcillo: et concrepātibus digitis eructuare et dicere: quid enī si redemisti sollicitauit: fecit q̄ sibi profuit. Quia sceleris defēso quasi nō et latrones et fures ac piratae faciunt q̄ sibi prodest. Zerte Ana Laiphas seducētes infelicē Iudā fecerunt q̄ sibi utile existimabāt. Uolo in chartis meis qualibet ineptias scribere cōmētari de scripturis: remordere lādētes digerē stomachum i locis me exerceē cōmunibus: et quali limatas ad pugnam sagittas reponere. Quā diu nō profero cogitata maledicta nō crimina sunt: imo nec maledicta quidem q̄ aures publice nesciant. Tu corruptis seruulos: sollicitas cliētes: Et ut in fabulis legimus auro et Danaen pēnetres. Dissimulatoq; q̄ feceris me fallarius uoces: cū multo penis crimē accusādo in te cōsiteris i me arguis. Alius te hareticum Alius iusimulat dogmatum puerforem. Facis spe respōdere nō audeo. Interpretes laceras: de syllabis calūmniaris: et totā defēsiōez tuā

puta si tacēdo detrahas. Finge in transferēdo nel errasse uel intermisisse me quippiā. P̄c totus tui ingēti cardo uersatur. Hęc tua defēso. Num iccirco tu nō es hareticus: si ego malus interpretor sum. Nec hoc dico q̄ te hareticum noueri: sciat ille qui te accusauit: nouerit ille qui scripsit sed q̄ stultissimum sit: accusatum ab alio alium criminari: et confosso undiq; corpore de dormientis uulnere solatium q̄rere. Dactenus sic locutus quasi aliquid de eplā cōmutauerim et simplex trāslatio possit errorē habere nō crimē. Nunc uero cus sp̄a eplā doceat nihil mutatum de sēsū: nec res additas. nec aliquid dogma cōfictum: faciunt ne intelligēdo ut nihil intelligant: et dum alienā iperitiam uolunt redarguē suam produunt: et. n. ego nō solum fateor: sed libera uocē profiteor me in interpretatione grecorum absq; scripturis sanctis ubi et uerborum ordo mysterium est: non uerbum a uerbo: sed sensum exprimere de sensu. Habeoq; huius rei magistrum Iulium qui pythagorā platonis et economium xenophontis et Aeschinis et Demosthenis duas contra se orationes pulcherrimas trās tulit. quāta in illis p̄termiserit: Quanta addiderit quāta mutauerit ut proprietatē alterius lingue suis proprietatibus explicaret: nō est huius sp̄is dicere: sufficit mihi ipsius trāslatoris auctoritas. Qui in prologo earum dē orationum ita locutus ē putauit mihi assumere laborē utilem studiosis: mihi autē ipsi nō necessarium. Conuertit enim ex actis duorum eloquentissimorum nobilissimas orationes inter se q; cōtrarias Aeschinis et Demosthenis. Nec nō uertit ut interps: sed ut orator sententiā illidē et earum formis tā figuris q̄ uerbis ad nostrā consuetudinē actis. In quibus nō pro uerbo uerbum necesse habui reddere: sed genus ois uerborum uī seruauit. Non enim me ea ānumerate lector putauit oportere sed tanquā appēdere. Rursusq; in calce sermonis. Quorū ego ait orationes: sicut spero ita expressero uirtutibus utēs illorum omnibus. i. sententiis et earum figuris. Et rerum ordine uerba p̄sequēs eatenus: ut ea nō abhorreant a nostro more q̄ si e gr̄cis oia conuersa non erūt tamē ut geueris eludē sint elaborauimus. Sed et Honoratius uir acutus et doctus hoc idē in arte poetica eruditō p̄cipit interpreti: nec uerbum uerbo curabis reddere fidus interpretor. Terentius. Denādrum Plautus et Terentius ueteres comicos interpretati sunt: nūquid haret in uerbis: ac nō decorē magis et elegātiā in trāslatione cōseruat q̄ uos ueritatē interpretationis: ham eruditū κακοηλιαν nuncupāt. Unde et ego doctus et talibus āte ānos circiter utgit et illi quoq; tunc erroredceptus: certe hoc mihi a uobis obiciēdum nesciens cum Eusebii chronicon in latinum uerterē: tali inter cetera p̄fatione usus sum. Difficile ē alienas lineas insequētem non alicubi excedere et arduum ut quæ i alia lingua benedicta sunt eundē decorē i trāslatione conferuent. Significatum ē aliquid unius uerbi proprietate non habeo meus quo id efferā et dum q̄ro ipse sententiā lōgo ābitu usq; breuis uix spatia cōsumo. Accedunt Hyperbatorum āfractus dissimilitudines casuus: uarietates figurarum. Ipsum postremo suam et ut dicam ita uernaculum lingue. Quis si ad uerbum interpretor absurde resonāt si ob necessitate aliquid i ordine uel sermone mutauero ab interpretis uidebor officio recessisse. et post multa q̄ nunc prosequi ociosum ē et hoc addidi. Quod si cui nō uidetur lingua gratiā i interpretatione nutare. Homerum ad uerbum trāsferat in latinum. plus aliquid dicā in sua lingua pro se uerbis interprete tur. Videbit ordinē ridiculum et poetā eloquentissimus uix loquētē. Verum ne scriptorum meorum pua auctoritas quāq; hoc tātum probare uoluerim me semper

ab adolescentia non uerba sed sententias trāstulisse qua
 lis super hoc genere p̄fatūncula sit in libro quo beati
 Antonii uita describitur ipsius lectione cognosce ex ali
 a in aliam liguā ad uerbum expressa trāslatio s̄sus op
 st. et uelut lato gramie sata strangulat. Dum. n. calibus
 et figuris seruit oratio q̄ breui sermone poterat idica
 re lōgo ābitu circumacta uix explicat. Hoc igitur ego
 uitans ita beatum Antonius te petēte trāspōsi ut nihil
 desit ex sensu: cus aliquid desit ex uerbis. Alii syllabas
 aucupentur: tu quere sententias. **Plēs** me deficiet: si oī
 um qui ad s̄sum interpretati sunt testimonia replicauē
 ro: Sufficit in p̄sēti noiāsse. **Dilarium** confessorē: qui
 omillas in Job et in psalmos tractatus plurios in lati
 num uertit e græco. **Nec** assedit littere dormitāt: et pu
 tida rusticorum interpretatione se torfit: sed quasi capiti
 uos s̄sus in suā linguā uictoris iure transposuit. **Nec**
 hoc mirum in ceteris seculi uidelicet: Aut ecclie uiris
 cum. lxx. interpretes et euāgeliste apliqz idē i sacris uo
 luminibus fecerūt: legimus in marcho dicēte domino
 Taletacum statimqz subiuētū. ē q̄ interpretatur **Pu**
 ella tibi dico surge. **Arguatur** euāgelista mēdaci quāz
 addiderit **Tibi** dico cum i habræo tātūmodo sit pu
 ella surge: sed ut εὐφρατικότερον faceret et sen
 sum uocātis et imperātis exprimeret addidit tibi dico
Rursum in matthæo redditis a proditore iuda. xxx. ar
 gēteis: et epto ex eius agro figuli scribitur Tunc imple
 tum ē q̄ scriptum ē p̄ **Dieremā** prophetā dicēte Et
 acceperunt triginta argēteos precium apreciati quod
 appreciauerunt filii israhel: et dederunt eos in agrum
 figuli sic constituit mihi dominus. Hoc i **Dieremā** pe
 nitus nō iueniunt: s̄ in zacharia aliis multo uerbis ac
 toto ordie discrepāte. **Vulgata** quippe editio ita se ha
 bet et dic ad eos si bonus ē corā uobis date mercedē
 mihi aut renuite: et appenderunt mercedē meā triginta
 argēteos: dixitqz dominus ad me **Pone** illos in cōsila
 torio: et considera si probatum sit: sicut probatus sum
 ab eis: et tuli triginta argēteos et misi eos in domo do
 mini in cōsulatorio. **Quantus** distet ab euāgelistæ testio
 nio septuaginta trāslatio p̄cipuum est: s̄ in habræo cus
 s̄sus idē sit uerba p̄pōstera sunt et pene diuersa et dixi
 inquit ad eos **Si** bonū ē in oculis uestris **Afferte** mer
 cedē meā: et si nō quiescite: et appenderunt mercedes
 meā triginta argēteos: et dixit dominus ad me **Proi**
 ce illud ad statuariū decorum precium q̄ apreciatus
 sum ab eis: et tuli triginta argēteos et profeci eos ad sta
 tuarium in domo domini. **Accusent** apostolum falsita
 tis q̄ nec cum habræico. nec cum. lxx. **Abgruat** transla
 toribz: et q̄ hīs matius ē erret in noiē. **Pro zachari**
 a quippe **Dieremā** posuit: s̄ absit hoc d̄ pedisequo
 christi dicei: cui curæ fuit nō uerba et syllabas aucupa
 ri: sed sententias dogmatum ponere. **Veniamus** ad illā
 eiusdē zachariæ testimoniū: q̄ **Joānes** euāgelista s̄nt
 iuxta hebraicā ueritatē **Uidebunt** in quē cōpūxerunt
 pro quo in. lxx. **Καὶ ἐπιβλέψονταί πρὸς με**
αὐτὸν ὁ ὄχλος αὐτοῦ **Quā** interpretati s̄nt latini et aspi
 cient ad me pro hīs q̄ illuserunt siue insultauerunt. **Dis**
 crepat euāgelista: et. lxx. interpretum nostraqz trāslatio
 et tamē sermonum uarietas in unitate spiritus concor
 dat. **In matthæo** legimus dominum p̄dicentē aplis in
 gam: et hoc ips̄ zachariæ testimoniū cōfirmatē. **Scriptus**
 ē at̄ **percutiam** pastorē et oues dispergētur. **At** in. lxx.
 et in habræo multo aliter est. **Non. n. ex** p̄sona dei dici
 tur ut euāgelista uult: s̄ ex propheta deus p̄ez rogan
 tis percutē pastorē: et dispergantur oues. **In hoc** ergo
 loco iuxta quorūdā prudentiā euāgelista p̄culi reus
 est: q̄ ausus sit probetā uerba ad dei referre p̄sonam.
Scriptis supradictus euāgelista ad āgelī mōltus tulisse

Joseph paruulum: et matrē eius et intrāsse xgyptum i
 biqz māssisse usqz ad obitum Herodis: ut impletur q̄
 dictum ē p̄ prophetā a domino. **Ex** xgypto uocant si
 lius meū **Doc** nostri codices nō habēt. sed in **Osee** pro
 pheta iuxta hebraicā scribitur ueritatē quia puer israhel
 est et dilexi eum et ex xgypto uocauī filium meus pro
 quo in eodē loco et. lxx. trāstulerunt. **Quia** paruulus is
 rabel: et dilexi eum: et ex xgypto uocauī filios eius.
Num oīno repudiandī s̄nt qui istū locus qui ad christi
 maxie p̄tinet sacramētum aliter trāstulerunt. **An** dāda
 potius uenia ut hoibus iuxta sententias Jacobi dicētis
 «**Quia** peccauimus oēs: et si in uerbo non peccat iste
 p̄fectus ē uir: et pōt refrenare oē corpus. **Illud** uero
 q̄ in eodē euāgelista scribitur et uenit et habitauit in ci
 uitate quē dicitur Nazareth ut impletur q̄ dicitur ē
 p̄ prophetā quia Nazareus uocabitur. **Respondeāt** ro
 go dxdali et fastidiosi extimatores omniū tractatorū
 ubi legerint: discātqz in **Esaia** positum. **Nam** i eo loco
 ubi nos legimus et trāstulimus **Exiet** uirga de radice
 iesse: et flos de radice eius conscēdet: et in habræo iux
 ta linguā eius idioma: ita scriptum ē. **Exiet** uirga de ra
 dice iesse: et uazareus de radice eius crescet. cur hoc o
 miserunt septuaginta. **Si** nō licet uerbum trāstere de
 uerbo sacrilegius est uel errasse uel ignorasse. **Transe**
 mus ad cetera neqz enī eplē breuitas patitur diutius
 singulis imorari. **Idem** mattheus loquitur **Hoc** at̄ to
 tum factum ē ut impletur q̄ dicitur ē a domino per
 prophetā dicētem: **Ecce** uirgo in utero habebit et pariet
 et filium et uocabunt nomē eius emanuel: q̄. lxx. trāst
 tulerunt **Ecce** uirgo in utero accipiet et pariet filium et
 uocabūtis nomem eius emanuel. **Si** uerba calumnia
 mur utiqz nō est idem hēbit et accipiet uec uocabunt
 et uocabūtis. **Porro** in habræo ita scriptum legimus
Ecce uirgo cōcipiet et pariet filium et uocabit nomen
 eius emanuel. **Non** **Achaz** qui arguebatur infidelitatis
Non indei qui erāt dominum negaturī: sed uocabit in
 quit ipsa q̄ concipiet ipsa uirgo q̄ pariet. **In** eodē euan
 gelista legimus **Herodē** ad aduētum magorum fuisse
 turbatus scribisqz et sacerdotibus cōgregatis sciscitatū
 ab eis ubi christus nasceretur: illosqz respondisse **In**
 bethleem iudæ: sic enim scriptum ē in propheta et tu
 bethleē terra iuda ne quāq̄ minima in ducibus iuda:
 ex te. n. egredietur dux qui regat populum meum isra
 el. **Hoc** exemplum in uulgata editione sic fertur: et tu
 bethleem domus esfrata modicus es in milibus iuda.
 de te mihi egredietur ut sit princeps in israhel. **Quanta**
 sit inter matheum et septuaginta uerborum ordinisqz
 discordia magis hoc admirabentis: si hebraicus uideas
 in quo ita scriptum ē. et tu bethleem terra ephrata par
 uulus es i milibus iuda. ex te mihi egredietur dux qui
 sit dominator i israhel. **Considera** gradatim q̄ ab euāge
 lista sunt posita. et tu Bethleem terra iuda pro terra iu
 da in habræico habet ephrata. **In** septuaginta domus
 ephrata **Nequaquam** minima es in principibus iuda
 quod in septuaginta legitur modicus es ut sis i milibz
 iuda. **In** habræo paruulus: et in **Uilibz** iuda
 sensusque contrarius **Septuaginta** sibi i hoc duntaxat
 loco et hebraico concordante. **Euangelista** enim dixit
 q̄ non sit paruulus in dulcibus iuda cum e regibz sit
 positum. **Paruulus** quidē es et modicus sed tamen de
 te mihi paruo et modico egredietur dux in israhel se
 cundum illud apli. **Flegit** infirma mundi deus ut con
 fundat fortia. porro quod sequitur. **Qui** regat uel pas
 cat populum meum israhel **Aliter** in propheta esse p̄cipi
 cum ē. **Hæc** repeto nō ut euāgelistas arguam falsita
 tis. **Hoc** quippe impiorum ē celsi porphiri **Tuliani** s̄
 ut reprehēsores meos arguam iperitū. et impetrē ab

Handwritten notes in the top left margin, including the word "Sicut" and other illegible scribbles.

Handwritten notes in the top right margin, including the word "Attentive" and other illegible scribbles.

eis uentia ut concedat mibi in simpli epla qd i scripturis
 sanctis uelint nolint aplis concessuri sunt. Marcus dis
 cipulus petri ita suum orditur euangelium principus e
 uagelli iesu christi sic scriptum e in Esata propheta Ecce
 ego mitto angelum meum ate facie tua qui pparabit ui
 am tuam Vox clamatis in deserto parate uia domino
 rectas facite semittas eius. Hoc exēplum e duobz pro
 phetis cōpositum e de Malachia uidels et Esata. Nā
 primum qd dicitur Ecce mitto angelum meus ate facie
 tuā qui preparabit uia tuam ate te: in malachia in sine
 positum e Sequens at qd infertur Vox clamatis i de
 serto et cetera. in Esata legimus et quomodo marcus
 statim in principio uolumis sui posuit sicut scriptus e in
 Esata propheta Ecce mitto angelum meum ate facie tu
 am qd nō scribitur in Esata ut diximus: Sed in Mala
 chia nouissimo duodecim prophetarum Soluat hanc
 qstionculā imperita praxumptio: et ego erroris uenias
 deprecabor. Idem marcus iducit ad phariseos salua
 torē loquētem Nunq̄ legistis quid fecerit David quā
 do necessitatē habuit: et esurit ipse: et qui eius ipso erāt
 quomodo ingressus domum domini sub Ablathar pri
 cipe sacerdotum panes propositionis comedit quibus
 nō licebat uesci nisi solis sacerdotibus. Legamus Sa
 mueles siue cōiuni habetur titulo regnorum libros: l
 bi reperimus nō Ablathar esse scriptus s̄ Abimelech
 pontificē qui postea Atoech cum ceteris sacerdotibus
 Saulo iubete percussus ē: pergamus ad Paulum apo
 stolum Scribit ad corinthios Si. n. cognouissent: nun
 quam dominum glorie crucifixissent: sed sicut scriptus
 est. Quia oculus nō uidit nec auris audiuit: nec i cor ho
 minis ascendit: q̄ preparauit deus diligētibus se. So
 lent in isto loco apocryphorum quidā deliramenta secta
 ri: et dicere qd de apocalypsi elix testionum sumptus
 sit: cum in Esata iuxta hebraicum ita legatur A seculo
 nō audierunt: neqz auribus pceperunt: oculus non ui
 dit deum: deus absqz te que pparasti expectātibus te.
 Hoc septuaginta multo aliter trāstulerunt. A seculo nō
 audiuimus: neqz oculi nostri uidēt deum absqz te: et o
 pera tua uera: et facies expectantibus te misericordias
 Intelligimus unde sumptum sit testimonium: et tamē
 apostolus non expressit uerbum ex uerbo: sed περιφ
 ραστικως eundem sensum absqz sermonibus idica
 uit. In epla ad Romanos ides apostolus beatus exē
 plum de Esata propheta sumēs Ecce inquit ponā in sy
 on lapidē offensionis: et petra scādali: discordat cū trā
 slatione ueteri: et tamē cum ueritate concordat hebrai
 ca. In septuaginta. n. cōtrarius sēsus ē non ut lapidē of
 fensionis occurrētis neqz ut petra scādali. Cum aposto
 lus quoqz hebreis Paulos cōsentēs ita posuerit. In
 credulis at lapidē offensionis scādali. Ex quibz uniuersis
 pspicuum ē et aplōs et euagelistas in interpretatiōe
 ueterum scripturarum sēsum q̄sisse non uerba. Nec ma
 gnopere de ordine sermōibusqz curasse: cum intellectui
 res paterent: Lucas uir apostolicus et euangelista scri
 bit Stephanum primus christi martyre iudaica contē
 tione narrantē. In lxxv. aiabus descēdit Jacob i xgyp
 tum: et defunctus ē ipse et p̄ies nostri: et trāslati sunt in
 Sichē et positi sunt in sepulchro qd emit Abrahā pra
 tio argētī a filiis emor filii sichē. Sic locus i geneis mul
 to aliter iuenitur qd sc̄s Abraham emerit ab Effron e
 theo filio Seor iuxta ebron quadrigētis drachmis ar
 genti speluncā duplicē: et agrum circa eam sepelieritqz
 in ea Saram suam. Atqz i eodē libro postea legimus
 reuertere de Mesopotania Jacob cum uxoris et fili
 is suis posuisse tabernaculum ate Salē urbē Scynty
 rum q̄ est in terra chanaan: et habitasse ibi et emisse p
 tē agri i quo habebat tētoria a filiis Emor patriā sichē

centus agnis: et statuisse ibi altaire et iuocasse dominū
 israhel: abrahā non emit speluncā ab emor p̄ie siches
 sed ab effron filio Seor: nec sepultus ē in sichē: sed in
 ebron: q̄ corrupte dicitur arboch. Duodecim at patriar
 che nou sunt sepulti in Arboch: sed in sichen: qui ager
 nō est emptus ab Abrahā sed a iacob. Differo quāsi
 uncula: huius solutionē ut obtrectatores mei q̄rant et
 intelligant nō uerba in scripturis cōsiderāda: sed sēsum
 uigesimalimū psalmi iuxta hebraxos idipsum exordius
 est qd dominus locutus ē in cruce ΗΛΙ ΗΛΙ ΛΙΜΑ ΣΑ
 ΒΑ ΧΘΑ ΥΗ qd iterptatur Deus deus meus quare me
 dereliquisti. Reddant rōes d̄r septuaginta trāslatores
 iterposuerunt respice me Ita. n. uerterunt. Deus deus
 meus respice me: quare me dereliquisti. Responderūt
 utiqz nihil in sensu dānt esse lī duo sunt uerba. Audiāt
 et a me nō piclitari ecclesie statum si celeritate dicitatis
 aliqua uerba dimiseri: longum ē nunc euoluere quāta
 septuaginta de suo addiderint: quāta dimiserint: que i
 exēplaribus ecclesie obelis astericisqz distincta sunt. Il
 lud. n. qd legimus in Esata Beatus qui habet semē in
 sion: et domesticos in hierusalem: solēt hebrai deridere
 cum audierint. Necnō et in amos post descriptionē lu
 gurie stantia putauerunt hanc et nō fugētia. Rōera sē
 sus rhetoricus et declamatio tuliana: s̄ qd faciemus
 ad auctēricos libros in quibus hanc nō fuerint ascripta
 et cetera his similia: qux si proferre nitamur infinitis li
 bris opus ē. Porro quāta dimiserint uel asterisci ut di
 ximus tēstes sunt: uel nostra interpretatio si a diligēti
 lectore trāslationi ueteri cōferatur: et tamē iure septua
 ginta editio obtinuit in ecclesiis uel quia prima ē: et a
 te christi fertur aduētum: uel quia ab aplis in quibz ta
 men ab hebraxo nō discrepat usurpata. Aquila at pro
 selitus et cōtētiosus interpret: quia nō solum uerba s̄
 ethymologias quos uerborum trāsserre conatus ē iu
 re proicitur a nobis. Quis. n. pro frumēto uino et o
 leo possit uel legere uel intelligere χενμα οπωρινον
 στυλιπνογτα qd nos possumus dicere fusionem po
 mationemqz et splendentiam. At qui hebrai non
 solum habent ἀρθρα sed et pro ἀρθρα ille κακ
 οζηλωσ syllabas interpretetur et litteras dicitqz
 σ̄εῑ εῑ τοῡ ον̄ρανο̄υ καῑ σ̄εῑ εῑ τη̄ γ̄ην
 qd graeca et latina lingua oino nō recipit. Huius rei ex
 emplum qd nostro sermone capere possumus. Quāta
 enim ap̄d graecos benedicuntur q̄ si ad uerbum transie
 ramus in latina nō resonāt: et e regione que apud nos
 placent si uertatur iuxta ordiēs apud illos displicebunt
 sed ut infinita p̄teream et ostēdam tibi cur omniū
 bilium christianissime et christianorum nobilissime cu
 tusmodi fallitates in epla et trāslatione reprehendāt ip
 sus eplē ponam cum graeco sermōe principium ut ex u
 no crimie intelligantur et cetera εδ̄ η̄ η̄ ῡ ᾱ σ̄ ᾱ γ̄ φ̄ π̄
 η̄ τε̄ μ̄ η̄ τη̄ ο̄ η̄ σ̄ εῑ τω̄ κλη̄ ρ̄ ω̄ ν̄ φ̄ ε̄ ρ̄ ε̄ σ̄ θ̄ ᾱ i quod ego
 ita uertisse me memini. Oportebat nos dilectissime de
 ricatus honore nō abuti in superbiā. Ecce iquitunt in u
 no uersiculo quēta mēdatia primum αγαπητος̄ di
 lectus ē non dilectissimus: deinde ο̄ η̄ σ̄ ο̄ estimatio di
 citur nō superbiā. Nō. n. dixit ο̄ η̄ λ̄ η̄ ᾱ τ̄ i sed ο̄ η̄ σ̄ εῑ
 Quorum alterum timorē alterus arbitrium sonat. To
 tum qd sequitur clericatus honore nō abuti in superbi
 am tuam est. Quid ais o columē litterarum et nostro
 rum tēporum Aristarche: Quid de uniuersis sententiā
 fero scriptoribus: ergo frustra tāto tpe studuimus: et se
 pe manum ferula subdiximus. Egresdientes de portu
 statim ipegimus: Igitur quia et errasse humanum est
 et cōfiteri errorem prudentis: tu qui reprehensor es.
 tu me obsecro emenda p̄ceptor Et uerbum de uerbo
 exprime debueras inquit dicere. Oportet uos dilecte

Vertical text in the right margin, likely from the adjacent page, containing various notes and references.

D. Hieron. ad Simm. et Fretelam

non existimatione clericorum ferri. Hæc est plautina e loquētia. Die lepos atticus: et musarum ut dicunt Elo quio cōparādas. Completur in me tritus uulgi sermo ne prouerbiūm Oleū perdit et ipensas: qui boues mit tit ad caxoma. Hæc nō illius culpa ē cuius sub plona alius agit tragediam: sed Rūphini et *Malante* ma gistrorum eius qui illum magna mercede nihil scī do cuerunt. Nec reprehēdo in christiano quolibet sermo nis imperitiā: atqz utinas socraticum illud haberemus scio qā nescio: et alterius sapiētis. Teipsum itellige: ue nerationi mibi sēper fuit: non uerbosa rusticitas: s; sã ta simplicitas. Qui in sermōe imitari se dicit aplōs pri us imitetur uirtutes in uita illorum: in quibz loquendī implicatē excusabat sãctimonie magnitudo: et syllo gylinos Aristotelis contortaqz *Hrylippi* acumina resurgēs mortuus cōfutebat. Externz ridiculū si quis ex nobis manēs inter *Eroesi* opes et *sardanapalli* de litias de sola rusticitate se iacet. Quia si oēs latrones et diuerforū criminū rei dixerit et cruetos gladios philosophorum uoluminibus: et nō arborum truncis occulant. *Excessi* mensurā eplē: sed nō excessi doloris modum: *Nā* qui falsarius uocor et inter muliercularū radios et textrina dilanior contētus sum crimē abueē et non referre. Unde arbitrio tuo cuncta pmitto ut le gao ipsā eplā tā græcā q̄ latinā: et ilico intelliges ac cusatorum meorum uenias et obprobrias querelas. Porro mibi sufficit amicū instruxisse carissimū et et in cellula latitatē diem tātum expectare iudiciū. Op toqz si fieri pōt et si aduersarij non uicerint *Somentari* os potius scripturas quā demosthenis et *Tullii* phi lippica scribere.

Beati Hieronymi ad Simmam et Fretelam insinuan tis in singulis pene psalmis. In quo. lxx. interpretum edi tio ab hebraica ueritate discordet ac docētis quid in si gulis potius sit sequēdum.

DILECTISSIMO fratribz Si uia et fretela et ceteris qui uobiscuz domino seruiunt Hieronymus. Ve re in uobis apostolicus et propheti cus sermo cōpletus ē. In oēm terrā extulit sonus eorum: et i fines orbis terræ uerba eorum. Quis hoc crederet ut barbara geta rum lingua hebraicā quereret ueritatē: et dormitantibz imo contēdētibz græcis ipsa germania spō sci eloquia scrutaretur. In ueritate cognouit quoniā nō ē sponarū acceptor deus: sed in oī gente qui timet deum et opa tur iustitiā acceptus ē illi. Dudus callosa tenēdo capu lum māus et digitū tractādīs sagittis aptiores ad stilus calamūqz molestant: et bellicosa pectora uertuntur in mansuetudinē christianā. Nunc e *Isaie* uaticinūs cer nimus opere cōpletus. *Concidēt* gladios suos in ara tra: et lanceas suas in falces: Et nō assumet gēs cōtra gētem gladium: et nō discēt ultra pugnare. Rursumqz in eodē pascetur lupus cum agno: et pardus requiescet cum hædo: et uitulus et leo et *Taurus* pascētū mul et puer puulus ducet eos: et bos et ursus in cōe pascē tur: paruulqz eorum erunt pariter: et leo et bos come dent paleas: non ut simplicitas in feritatē trāseat: s; ut feritas discat simplicitatē. *Quæritis* a me rē magni ope ris et maioris iudiciā: in qua scribētis nō ingenium sed eruditio cōprobetur: ut dum ipse cupio iudicare de ce teris: iudicandum me oibus prebeā: et i opere psalterii iuxta digēstionē schedulæ uestræ ubi cunqz iter latinus græcosqz cōtētio ē quid magis hebraicis cōueniat signi ficē. In quo illud breuiter admoneo ut sciatis aliā esse

editionem: quā *Origenes* et *caesariensis* *eusebius*: om nesqz græcæ tractatores *κοινή*. i. comunem appel lāt atqz uulgatā: et a plerisqz nunc *λουκία* uoc̄ diel tur. Aliam. lxx. interpretum q̄ et in sexcuplicibz codicibz reperitur: et a nobis in latinis sermonē fideliter uersa est: et hierosolyme atqz in oriētis ecclesiis decātatur. Super qua re et sc̄s filius meus auitus sape q̄slerat: et quia se occasio fratris nostri *firmi* presbyteri dedit: qui mibi uestrā eplām tradidit duobus scribens in cō mune respondeo: et me maguo amicitia libero sc̄noē qd̄ quāto magis soluimus plus debemus. Sicut autē in nouo testamēto si quando iter græcos latiosqz q̄stio exoritur et ē inter exēplaria ueritas requirēda recurri mus ad fontē græci sermonis: in quo nouum scriptum ē instrumētum. Ita et i ueteri testamēto: siquādo inter græcos latinusqz diuersitas ē: ad hebraicā cōfugimus ueritatē ut quicquid de fōte proficiat hoc q̄ramus in riualis *κοινή* autē ista hoc ē cois editio ipsa ē q̄ et .lxx. sed hoc interest inter utraqz q̄ *κοινή* pro locis et tēporibus et pro uoluntate scriptoris uetus corrup ta editio ē. Ea autē que habetur in exapols et quam nos uertimus ipsa ē editio q̄ in eruditorū libris incor rupta et imaculata. lxx. interpretus trāslatione reserua tur: quicquid ergo ab hac discrepat nullū dubium ē qui ita et ab hebræorum auctoritate discordet. *Pria* de qui to psalmo questio fuit: neqz bitabit iuxta te malignus pro quo habetur i græco *ου παρκοικησει σοι πονη* *πενομεινο* oet uulgata editio cōtinet: et miram̄ cur ita *παρκοικη*. i. incolatum latinis itespres non uerterit: s; pro hoc posuerit bitationē quæ græce dicitur *κα το* *ικια* quod quidē i alio psalmo fecisse conuictur. Ne u mibi quia incolatus meus prolōgatus est. Et in. xliii. psalmo rursus pro incolatu habitationē posuit. *Doie* quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in mōte sancto tuo? Et sciendus qd̄ si uoluerimus dice re *Domine* quis incolet tabernaculum tuus uel illud e quito neqz incolet iuxta te malignus pdes *Euphonia* et dum interpretationis proprietatē isequimur: oēm de corē trāslationis amittimus: et hāc esse regulā boni in terpretis ut idiomata linguæ alterius suæ linguæ expriat proprietatē. Quod et *Tullium* in *protagora* *Platonis* et in *æconomicon* *xenophonis* et in *Demosthenis* cō tra *Neschinē* *oionem* fecisse conuictus: et *Nautū* *Te rentium* *Leclium*qz eruditissimos uiros in græcis co mœdiis trāsserendis. Nec ex eo quis latinā linguā an gustissimā putet q̄ non posset uerbum trāssere de uer bo: cum et græci pleraqz nostra circumeāt ut trāsserāt et uerba hebraica nō ite: ptationis fide sed linguæ suæ proprietatibus nistatur exprimere. De eodē psalmo di rige in cōspectu tuo uiam meā pro quo hētur in græco *κα τευδυνον* *εγωπιον* *σουτην* *οδον* *μου* hoc ē dirige i cōspectu tuo uia meā: qd̄ nec. lxx. habēt nec *Aquila* nec *Symmachus*: nec *Theodocion*: s; so la luciani editio. Deniqz et i hebræo ita scriptum reppe ri oser *laphanū* *darchachi*: qd̄ oēs uoce simili trāstule runt. *Dirige* in cōspectu meo uias tuas secundum illā qd̄ in oione dominica dicitur *Pater* noster qui es i ce lis sanctificetur nomē tuum: non qd̄ nobis orantibus sanctificetur: qd̄ per sanctum ē: sed quo petamus ut qd̄ pe: naturā suā sãctū ē sanctificetur in nobis. Ergo et nūc propheta postulat ut uia domini q̄ in se pfecta est etiā sibi recta fiat. De sexto psalmo. *Erubescant* et cōturbē tur uehemēter oēs inimici mei. Et dicitis in græco ue hemēter nō haberi sc̄io: sed i editione uulgata *Leterū* et i hebræo habet modū. i. uehēter: et oēs *σφοδρα* similiter trāstulerunt. De. 7. psalmo. *Judica* me domi ne secundum iustitiā meas pro quo habetur in græco

κρίνον με κυριε κατὰ τὴν Δικαιοσύνην μου idē
iuxta iustitiā meā: sed et in hoc male. In hebræo. n. sed
ecce habet qđ interpretatur iustitiā mea et non sedebat
qđ iustitiā tuā sonat. sed oēs interpretes iustitiā meam
similī uoce trāstulerunt. nec cuiqđ uidetur temerarium
qđ iudicari secundum iustitiā suam postulet: cum et se
quens uersiculus hoc ipsum significet: et secundum in
nocentiam meā super me: et psalmi. xvi. hoc exordius
sit. Exaudi domine iustitiā meā: et. xvii. quoq; dicitur:
Retribuat mihi dominus scđs iustitiā meam: et scđm
paritatē manuum mearum reddet iusti. In. xx. quoq;
v. psalmo scriptum ē: Proba me domine et tēta me: uē
renes meos et cor meum: et in. iiii. dicitur. Sum in uo
carem exaudiuit me deus iustitiē meā: et. xxxv. aristo
dī animā meā quoniā sanctus sum. Jacob quoq; lo
quitur i genesi Exaudiet me cras iustitiā mea. De. viii.
psalmo Quoniā uidebo celos tuos: et dicitis qđ in græ
co tuos nō habetur. Verum ē sed in hebræo legitur sa
matha qđ interpretatur celos tuos et de editione The
odotionis in. lxx. interpretibus additus ē sub asterisco
cuius rei breuiter uobis sensum aperiam ubi quid mi
nus haberetur in græco ab hebraica ueritate. Origēes
de trāslatione Theodotionis addidit et signum posuit
asteriscū. i. stellam: qđ quod prius absconditum uideba
tur illuminet: et in mediū proferat. Ubi at qđ in he
bræo nō ē: in græcis codicibus inuenitur obelum. i. facen
tē posuit uirgulā quā nos latie ueru possimus dicere
quo ostenditur uirgulatus esse et cōfodiendus qđ i auc
tēntiis libris nō inuenitur. Quæ signa et in græcorum lati
norūq; poematibus inueniuntur. De. xvi. psalmo oculi tui
uideāt equitatē. Pro quo uos i græco legisse dixistis ο
φθαλμοί μου εἰδὲτωσαν ἐνθυνητάσι. i. oculi mei
sed rectius oculi tui quia et supra dixerat De uultu tuo
iudicium meum prodeat: ut oculi tui in propheta opar
te nō praua sed recta cōspiciant. In ipso custodi me ut
pupillā oculi dicitis qđ i græco legitur φυλαξοῦ με κ
υριε ὡς κορην ὄφθαλμου. Custodi me dñie ut pupil
lā oculi qđ nec i hebræo nec i ullo habetur interprete. In
eodē Exurge dñie pueni eū: et supplāta eius pro quo in
græco dicit ἀναστῆθι κυριε προφθασον αὐτοῦσ
καὶ ὑποσκέλισον αὐτοῦσ. i. Exurge dñie pueni
eos: Et supplāta eos: s; melius si legatur numero sin
guli pueni eū supplāta eū. si quidē de ipso dēs ē: de quo
statis sequitur eripe aias meā ab ipso: nulliq; dubium
quī diabolu significet. De. xvii. psalmo. Gādo et car
bones ignis et quæritis cur græcis istū uersiculus scđs
nō hēant interpositis duob; uersib; s; sciendū qđ de he
braico et Theodotionis editione et. lxx. interpretibus sub
Asterisco additus sit i eodē: qui pfecti pedes meos tā
quā ceruorū. Pro quo scribitis in græco inueniri κατ
ἀρτιζομένους τοὺσ ποδασμοῦσ ὡσείελαφον
qui pfecti pedes meos tāq; cerui singularē numerus pro
plurali: sed in hebræo pluralis numerus positus ē sulia
loth: et oēs interpretes pluralē numerum trāstulerunt
In eodes et dedisti mihi protectionē salutis tuæ: Pro
quo in græco uos legisse dixistis καὶ ἐδώκασ
μοί ὑπερασπισμόν σωτηρίας μου
idest et dedisti mihi protectionem salutis meæ: Sed
in hebræo iesacha salutis tuæ significat nō meæ: quod
et oēs interpretes trāstulerunt. In ipso supplantasti iur
gentes in me subtus me: pro quo in græco plus uos i
ueniess dicitis σὺν ἐποδίσασ πάντα τοῦσ ἐπα
νίσταμένους ἐπέμει. i. supplāstis oēs iurgētes i me
s; oēs additus est. In eodē Diuit dñs et benedictus de
us meus et dicitis i græco non hēri meus In κύριος
καὶ ἐνλόγητός θεός. i. diuit dñs et bñdctus dñs.
qđ nō sub asterisco: s; ab ipso lxx ab hebraica ueritate

trāslatum est: et cuncti interpretes in hac parte consen
tiunt. In eodē Liberator meus de gētib; iracundis
pro quo in græco inuenisse uos dicitis Ab inimicis me
is fortibus et potētibus: et quia semel ueritati studēns
si quid uel trāstuleris festinatione: uel scribentū uicio
deprauatū sit sipli cōfiteri et emēdare debemus ὁρῶσ
τησ μου ἐξ ἐχθρῶν μου ὀργιλῶν. i. liberator me
us ex inimicis meis iracundis In hebræo nihil aliā hētur
nisi hoc Liberator meus ab inimicis meis. lxx. at iracū
dis addiderunt: et pro gētib; tā in hebræo qđ in cunc
tis interpretibus inimici positi sunt: et miror quomodo
pro inimicis gētes mutatum sit. De. xviii. psalmo Exul
tauit ut gygas ad currēdā uia suā: et dicitis qđ i græco
suā nō hētur ἀγαλλιάσεται ὡσ γιγασ δραμε
iv ὀδόν. i. exultauit ut gygas currere uia: s; hoc nos
sub ueru additum reperimus ut i hebræo nō ē manifestū
est. In. i9. Tribuat tibi secundum cor tuum: et dicitis i
græco uos huic uersiculo additus nomē dōni reppisse
Δὸν σοὶ κύριος. i. tribuat dominus. qđ superfluum ē
quia ex superiorib; subauditur unde cœpit et psalmus
Exaudiat te dominus in die tribulationis: ut et hic sub
eodē sensu dicatur. In eodē Et exaudi nos in die qua
uocauerimus te. Pro quo legisse uos dicitis. In quo
cunq; die: s; superius aus hebraica ueritate cōcordat ubi
ē scriptus ē bios. i. i die. De. xxi. psalmo Tu at dōne ne
elōgaueris a me auxiliū tuus. Qđ dicitis uos inuenisse
nō meus σὺ δὲ κύριε μὴ μακρύνῃσ τὴν βοήθει
άνουσ ἀπέμῶν Qđ et uerus ē et ita corrigēdus. Ne
q; enim si quid scriptorum errore mutatum ē: stulta de
bemus cōtentione defendere. In eodem Uniuersum
semē iacob magnificate eue: pro quo i græco scripū sit
ἀπᾶν τὸ σπέρμα ἰακώβ δοξασατε αὐτόν. i.
glorificate eus: s; sciēdus qđ ubi cunq; i græco δοξασ
ατε. i. glorificate scriptus ē. Latinus itēps magnifica
te trāstulerit scđs illud qđ i exodo dicitur Exātemus do
mino gloriose enim magnificatus ē: s; i latino sermōe
pro quo in græco scribitur. Δεδοξάμενος. idem
glorificatus ē si trāstatur sit idecora trāllatio. Et nos
emendātes olim psalterium ubi cunq; sēsus idem ē ue
terum interpretum consuetudines mutare noluiimus ne
nimia nouitate lectoris studius tenerēus. De. xxi. psal
mo Calix meus iebriās quā pclarus ē. pro quo i græco
legisse uos dicitis. Calix tuus καὶ τὸ ποτήριον σου
calix tuus Sed hoc in comune error obrulit ceterū et
. lxx. et hebraicū et oēs interpretes Calix meus habēt
qđ hebraice dicitur Ehoi alioquin calix tuus esse dicit
tur chosach. De. xxi. psalmo Confundantur oēs inimī
agētes et dās qđ i greco nō hēatur oēs ἀίσχυνησ
ἔσσαν οἱ ἀνομούνησ δὲ κενῃσ. i. cōfundantur i
iqua agētes sup uacue. Et bene Nā nec in hebræo hē
tur s; in. lxx. sub ueru additum ē. In eodem innocētes
et recti adhaferunt mihi qđ sustinui te: et dicitis i græco
uos reppisse ὅτι ὑπέμαίνασε κύριε. i. qđ sustinui te
domine qđ superfluum ē. De. xxvi. psalmo Et nunc ec
ce exaltauit caput meum sed ecce superfluum ē in eodē
Exquisiuit te facies mea. Pro quo in græco ē positus
Quæsiuit te facies mea: sed melius superius. De. xxvii.
Exaudi uocē deprecātiōis meæ Pro quo uos inuenisse di
xistis καὶ γύνιδου ὑψώσε κεφαλὴν μου. i. Et
nunc ecce exaltauit caput meus: s; ecce superfluum ē. In
eodē exquisiuit te facies mea: Pro quo i græco sit ἐξή
τήσε τὸ πρόσωπον μου σέ. i. Quæsiuit facies mea
te s; melius superius ē. De. 27. Exaudi uocē deprecātiōis
meæ: Pro quo uos inuenisse dixistis εἰσακουσοῦ κύ
ριε. i. Exaudi uocē s; hoc additum ē. De. 28. Et in tē
plo eius omnis dicit gloriā. Pro quo in græco sit
καὶ ἐν τῷ γὰρ αὐτοῦ πᾶστίσ λέγει δοξα

idest. Et in templo eius omnis qui dicit **Gloriam**
 Quod si trāsferre uoluerimus ad uerbum omis quis
 icōcinitatē interpretatiōis icurrimus: et fit absurda trās
 latio. In eodē Dominus diluuium inhabitare facit: pro
 quo legisse i graeco uos dicitis κύριος τὸν κατὰ κλ
 υσ μὸν κα τοί ρεϊ. i. dñs diluuius inhabitat Quorum
 prius ad gratiam ptinet credētius: Secundū ad eius
 in quo credunt habitaculum. Sed quia iasaph uerbū
 ambiguus est: et potest utruq; sonare Nam et sessio
 et habitatio dicitur: et in ipso psalmo de grā bap̄tisma
 tis dicebatur. nox domini sup aquas deus sup aquas
 multas: et uox domini preparantis cedros: et reuela
 bit condensa: et in templo eius omnis dicit gloriam:
 de ip̄sio sentire uolumus qui glorificant dominum: et
 interpretati sumus Dominus diluuii inhabitare facit:
 De xxx psalmo: Quoniam tu es protector meus: Ruz
 sū et in alio loco additus nomē domini est οτι σὺ εἶ ὁ
 πρῶτος τῆς σφαιρῆς μου κύριε. i. quoniam tu es protector
 meus domine: et ne eades super in culcē obleruare de
 betis nomē domini et dei sapissime additus: et id nos
 debere sequi: quod de hebraico: et de lxx interpretibz
 emendauimus. In eodem Ecce dixi in excessu mētis
 mex Pro quo in latinis codicibus legebatur in pau
 re meo et nos iuxta graecum trāsulimus ἐν τῇ ἐκστ
 ἀσει μὸν .i. in excessu mētis mex. Aliter. n. exta
 sim latinus sermo expr̄mere non pōt nisi mētis excel
 sum. Aliter at̄ me legisse i hebraico nouerā in stupore
 et admiratione mea. De. 31. psalmo Nec ē in spiritu e
 ius dolus pro qd i greco legisse uos dicitis οὐδέ εἰσ
 τίν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ λόγος. i. Neq; ē i ore
 eius dolus: qd solus Symmachus posuit. Alioqui et
 .lxx. interpretes et Theodotio et quita et sexta editio: et
 aquila et ipm hebraicus i spiritu eius habet: qd hebrai
 ce dī bruco. In eodē cōuersus sus in erumna mea in
 graeco nō esse suggerit eis τρῶφην εἰς τὰ λαίπωρι
 ἀνὲν τῷ ἐμπαγῆναι μοι ἀκαθάρ
 .i. Conuersus sū in erumnā dum ifigitur in spina: qd
 ex hebraico et de trāslatione Theodotio sub Alte
 risco additus ē: et i hebraico legitur Lassadi. De 34.
 psalmo Quia ossa mea dicent domine: Pro quo i gra
 co bis domine iuenisse uos dicitis πάντα ὅσ τῶ
 μου ἐρούσι κύριε κύριε τίς ὁμοίος σοι
 .i. omnia ossa mea dicent domine domine quis similis
 tibi: Sed sciendum q; multa sint exēplaria apd hebra
 os q; semel quidē dominum habēt. De. 36. psalmo. et
 uiam eius uolet. In graeco uolet nimis nos legisse di
 xistis καὶ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ θελήσει σφοδρῶ
 .i. et uia eius uolet nimis: qd additum ē: nec apud que
 quā hētur interpretum. De. 38. Veruntamē uane cō
 turbatur ois homo uiuens et dicitis uos nō iuenisse in
 graeco conturbatur πλην τὰ σύμπαντα ματὰ ἰο
 τῆσ πάσ ἀνθρώπος ζῶν. idest. Veruntamen unī
 uersa uāitas ois hō uiuēs: s; et hoc sub ueru additū i
 lxx ē: et hic apd uos et apd plerosq; error exoritur qd
 scriptorus negligētia uirgulis et asteriscis subtractis dī
 stinctio uniuersa confunditur. De. 39. et legē tuas i me
 dio cordis mei: pro quo in graeco repperisse uos dicit
 tis In medio uētris mei καὶ τὸν νόμον σου ἐν με
 σῶ τῆσ κοί λιασ μου .i. et legē tuā i medio uētris
 mei: qd in hebraico sic scriptum ē bāttos mex: sed prop
 ter Euphoniā apud latios in corde trāsatus ē et tamē
 nō debemus subtrahere qd uerus ē. Et in eodē Doie
 in adiutorium meo respice: pro quo i graeco repperit
 se uos dicitis κύριε εἰς τὸ βοηθησαί μοι πρός
 χεῖρ .idest. Domine ad adiuuandum me festina: sed
 apud .lxx. ἐπιβλέπε idest respice scriptum est. De. xl
 psalmo Et si ingrediebatur ut uideret: et dicitis qd in

græco non sit positum καὶ εἰσέπρεν τὸ τοῦ ἰδεῖν
 . idest. Ingredebatur ut uideret cum «Manifestis
 sime et in hebraico et in cunctis interpretibus scriptum sit
 et. lxx. trāsulerūt. De. 41. psalmo Saluta uultus mei
 deus meus pro quo iuenisse uos dicitis deus meus
 σὺ πρῶτον τὸν προσώπου μου καὶ ὁ θεός
 μου. i. salutare uultus mei et deus meus: sed sciendus
 hoc in isto psalmo bis iueniri et in primo positum esse
 salutare uultus mei et deus meus. In scdo at̄. i. in fine
 ipsius psalmi Salutare uultus mei et deus meus: Ita
 diuinitat ut et cōiunctio de hebraico et Theodotio sub
 asterisco addita sit. In eodē Exprobrauerunt mihi qui
 tribulant me pro quo iuenisse uos dicitis ὡς εἶ δι
 ζοναὲ οἱ ἐχθροί μου idest. Exprobrauerunt me ini
 mici mei cum et apud. 70. interpretes scriptum sit: Et
 apud hebraicos forarai idest hostes mei. In eodē Spe
 ra in deo quoniam adhuc cōfitebor illi: et dicitis adhuc i
 graeco nō iueniri ἐλπίζον ἐπὶ τὸν θεόν ὅτι ἔφομο
 λογησομαι αὐτῶ idest Spera in deum quoniam
 confitebor illi: qd sub asterisco additum ē: Ita enim et
 in hebraico scriptum repperimus chiod quod significat
 ὄγι ἐτι Latineq; dicitur quoniam adhuc hoc spm
 ē in. 42. est intelligēdus in ultimo uersiculo ἐλπίζον
 ἐπὶ τὸν θεόν ὅτι ἔφομο λογησομαι αὐτῶσ ὡ
 τῆσ τῶν προσώπου μου καὶ ὁ θεός μου
 idest Spera in deum quoniam confitebor illi
 salutare uultus mei et deus meus. De. 43. Et non in
 gredieris in uirtutibus nostris pro quo in greco reppe
 risse uos dicitis: et non egredieris deus καὶ
 οὐκ ἐφελύσῃ ὁ θεός ἐν ταῖσ δυναμεισ ἡμῶν
 idest Et nō ingredieris deus in uirtutibus nostris: sed
 superfluum ē. In ipso posuisti nos in similitudines gē
 tibus: pro quo in graeco scriptum ē εἶδον ἡμᾶς εἰς
 παρὰ βολήν ἐν τοῖσ εθνεσῖ sed si dictus fu
 isset in latino nō in similitudinē gētibus: sed in parabo
 lam inconcinitas esset: et propterea absq; danno
 sc̄sus et interpretationis elegātia cōseruata ē. Alioqui
 in hebraico ita scriptum repperit .i.
 posuisti uos prouerbiū in gētibus. In eodē Exurge
 adiuua nos pro quo more solito in greco nomē domi
 ni additum est ἀνάστα κύριε βοηθησον ἡμῖν
 .i. Exurge domine adiuua nos. 44. Sagitta tua acu
 ta pro quo in graeco legisse uos dicitis τὰ βέλη σο
 υήκουη μέγα δύνατότατα .i. sagitta tua acuta
 potētissima. sed hoc male et de superiori uersiculo ad
 ditum ē in quo legitur: Accingere gladio tuo s; femur
 tuum potētissime. περίζωσαι τὴν ρομφαίαν ἐπὶ
 τοῦ μηρῶν σου δύνατε. De. 47. Quodā ecce reges
 cōgregati sūt: pro quo i greco ēe uos dicitis quodā ecē
 reges eius cōgregati sunt. qd si fluū esse lectiōis textus
 ostēdit: Et i ueteribus latioribus codicibus scriptus erat
 reges terre qd nos tulimus: quia nec in hebraico nec in
 .70. reperitur: s; ὅτι ἰδοὺ οἱ βασιλεῖσ τῆσ γῆσ
 συνήχθησαν .i. quoniam ecce reges terra congrega
 ti sunt In ipso Sicut audiuimus sic uidimus: pro quo
 i graeco repperisse uos dicitis καθὰ πῆρ ἠκούσαμεν
 οὕτως καὶ εἶδομεν idest. sicut audiuimus
 sic et uidimus: quod superfluum est. Legitur. n. in he
 braico cheuramu: quod ite:pretatur οὕτως εἶδομεν
 hoc est sic uidimus. In eodē Suscepimus deus mise
 ricordia tuam in medio tēpli tui: pro eo qd nos de he
 braico et. 70. interpretibus uertimus tēpli tui: In gra
 co uos legisse dicitis ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου idest
 i medio populū tui qd superfluum ē in hebraico enis
 scriptum est echalab idest vāou σὺ hoc est tēpli tui
 et nō animas: quod populum tuus significat. De. 48.
 Domo eius i honore ēet: pro quo i graeco iuenisse uos

dicatis et homo in honore eius esset καὶ ἀνθρώπος ἐν
τιμῇ αὐτοῦ. Sed sciendum quod iste **V**ersiculus bis in hoc
psalmo sit et in priori additam habeat coniunctionem
et in fine non habeat. In eodē **D**ominabuntur eorū ius-
ti. Pro iustis τῶν εὐθεῖων idest rectos in græco le-
gisse uos dicatis: sed hoc propter euphonia ita in latinū
uersum est. Alioquin et in eo loco ubi scriptus legimus
in libro εὐθειῶν iustorum librum legimus: et non
debemus sic uerbum de uerbo exprimere ut dum syl-
labā sequimur pdamus itelligētiam. In eodē De ma-
nu inferi cui liberauit me pro quo in græco legisse uos
dicatis ἐκ χειρὸς αἰδου ὅταν λαμβανῆ με idest
de manu inferni cum acceperit me: quod quidem et
nos de .lxx. ita uertimus: quod in uestro codice depraua-
tum sit. 49. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris
pro quo in græco legisse uos dicatis καταλαλῆς
et putatis non bene uersus quia diximus aduersus fra-
trem tuum loquebaris: et debuisse nos dicere aduersus
fratrem tuum detrahebas: quod uiciosum esse et in lingua
nra nō stare et stultis patet: Nec ignoramus quod κα-
τάλαλα dicitur detractio. Quam si uoluerimus pone-
re non possumus dicere aduersus fratrem tuum detrahe-
bas: sed de fratre tuo detrahebas: quod si fecerimus rur-
sum contentiosus uerborum calumniator inquitret:
Quare non dixerintus κατά τοῦ ἀδελφοῦ σου
hoc est aduersus fratrem tuum. Hæc superflua sunt et non
debemus impolita nos interpretatione uerborum torq̄-
re: cum dānum nō sit in sensibus quia unaqueque lingua
ut ante ista dixi suis proprietatibus loquitur. In ipso Ne
quando rapiat et sit qui eripiat et in græco repperisse
uos nec dicatis καὶ μή ἢ ὁ ῥύμενος idest nec
sit qui eripiat et non sit qui eripiat: quod et a nobis
uersum est et in nostris codicibus sic habetur: et miror quod
uicium librarii dormitantis ad culpā referatis interpretis
nisi forte fuerit hoc nequādo rapiat nec sit qui eripiat
et ille pro nec et scripserit. In eodē **S**acrificium laudis
honorificabit me pro quo in græco scribitur θυσία
ἀιγεσεως Δοξασει με idest glorificabit me: de quo
et supra diximus in eo loco in euangelio ubi in græco
legimus πᾶτερ Δοξασον με Pater clarifica me.
Nolumus ergo immutare quod ab antiquis legeba-
tur: quia idē sensus erat. De. 54. Expectabā eum qui
me saluum fecit: et dicatis uos inuenisse in græco προσ-
εδεχόμεν τὸν θεὸν τὸν σωζοῦντά με idest **E**xpec-
tabam deum: quod additum est. In eodē **A** pusil-
lanimitate spiritus: et in græco inuenisse nos dicatis
ἀπὸ ὀλιγοψυχίας quod proprie pusillanimitas
dicitur: sed sciendum quod pro ὀλιγοψυχία **A**qui-
la et symmachus et Theodotion et quita editio interp̄-
tati sunt ἀπὸ τοῦ ἀνέμου idest a spiritu: et in he-
bræo scriptum est merucha: eiusque sensus sit ita apud o-
nes lectus. festinabo ut saluer a spiritu tēpestatis et turbu-
nis. In eodē **Q**uoniam si inimicus male dixisset
mihi in græco ὅτι ὁ ἐχθρὸς ὄνειδισα με hoc est ex-
probraffet positum est: sed inter maledicta et obprobria
sensum nō discrepare p̄spicuum est. De. 55. Quoniam
multi bellantes aduersum me ab altitudine diei timebo
et dicatis in græco uos inuenisse non timebo ὅτι πολ-
λοι οἱ πολεμονντές με ἀπὸ ὑψοῦς ἡμερᾶς ὃν
φοβήθησονται quod additum est: et est ordo **Q**uonia mul-
ti dimicant aduersum me. **I**ncirco ego ab altitudine diei
timebo hoc est non bellantes aduersum me sed tuum ex-
celsum timebo lumē. In eodē **I**n ira populos confrin-
ges pro quo in græco legitur καταφασ .i. confringes
et apud latinos pro eo quod est desiccies .i. καταβαλεῖς
male error obtinuit ἐν ὄργῃ λαον καταφείσ .i.
In ira populos confringes **N**ā et in hebraico bozeth

habetur. idest καταβαλεῖς quod nos possumus
dicere depones symmachus interpretatus est. De. 58.
Quia deus susceptor meus: pro quo in græco positum
est ὅτι σὺ θεὸς ἀντιληπτῶν μου εἶ. idest
quia tu es deus susceptor meus: sed sciendum in he-
bræo nec es scriptum nec tu et apud .lxx. solos inueniri
In ipso deus meus uoluntas eius p̄ueniet me pro quo
in græco scriptum est θεὸς μου τὸ ἐλεῖσ αὐτοῦ
προφθασεῖ με. idest deus meus misericordia eius
p̄ueniet me quod et uerius est: sed in hebræo scriptum est
dei mei misericordia p̄ueniet me. In eodē **D**eus ostendit
mihi inter inimicos meos: pro quo in græco scriptum
est θεὸς μου Δείξει μοι ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου
idest deus meus ostendet mihi inimicos meos: sed meus
additus est. In eodē **N**ō occidas eos nequādo oblitui
scantur populi tui pro quo in græco scriptum est μήπ-
οτε ἐπιλαθῶνται τοῦ νομοῦ σου .i. nequando o-
blitiscantur legis tue: sed in .lxx. et in hebræo non ha-
bet populi tui sed ppli mei et a nobis ita uersum est.
In eodē **E**t scient quia dominus dominator **J**acob
finium terræ pro quo in græco scriptum est καὶ γνωσοῦ-
ται ὅτι ὁ θεὸς Δεσποζει τοῦ ἰακώβ καὶ τῶν π-
ερατῶν τῆς γῆς .i. noscet quonia deus dñabi iacob
et finium terre: sed et cōiunctio addita est et est ordo: sci-
ent quia deus dominabitur iacob finium terræ. De. 59.
Quis deducet in ciuitate munita quis deducet me usque
in idumeā: pro quo in græco habetur ἢ τίς ὁ ἀ-
γησει με **A**ut quis deducet me sed superfluum est. De
.60. Quonia tu deus meus exaudisti orationem meam pro
quo in græco legitur ὅτι σὺ ὁ θεὸς εἰσηκουσας
τῶν ἐνχῶν μου .i. quia tu deus exaudisti orationes meas
quod nō habetur in hebræo neque in .lxx. interpretibus: et
in latio additum est. In eodē **P**sallā nomini tuo in se-
culum seculi: pro quo in græco sit in secula ὃν τῶσ
ψαλλῶ τῶν ὀνοματί σου εἰς τὸ ὕσ ἀἰῶνας idest
sic psallam nomini tuo in secula: et in hebræo semel
habet laehc idest in eternum: et non lola .i. in seculus.
De. 61. Quia deus adiutor noster in aeternum: pro quo
in græco est ὅτι ὁ θεὸς βῶθ ἑὸς ὕμῶν. idest . quia
deus adiutor noster ergo in aeternum obelus est. De. 62.
Situi tibi anima mea pro quo in græco sit ἐδίψησέ
σέ ἡ ψυχή μου .i. situi tibi anima mea: sed in hebræo nō
habetur archa: quod significat te sed lach quod ostendit tibi
quod et oēs interpretes trāstulerunt: ergo secundum li-
gura proprietate uersum est in latinum. De. 63. **S**agitta
paruulorū facta sunt plagæ eorum pro quo in græco
βέλος νηπιῶν ἐγενήθησαν αἱ πληγαὶ αὐτῶν
.i. Sagitte paruulorum facta sunt plagæ eorum: sed si
sic dicamus non resonat in latino **S**agitta paruulorū
facta sunt plagæ eorum: pro quo melius habet in he-
bræo: percutiet eos deus iaculo rep̄tino et iserentur
plagæ eorum. De. 64. **Q**ui cōturbas profundū maris
et cōturbas sonus fluctuū eius: in græco σὺ ταρατ-
τῶς τὸ βυθὸς τῆς θαλάττης ἡχος κύματων
αὐτῆς .i. qui cōturbas profundū maris sonus fluctuū
eius et additum scribitis quis sustinebit: quod superfluum
est subauditur enim qui cōturbas profundum maris et
cōturbas sonum fluctuum eius. In eodē **P**arasti cibū
illorum quonia ita est preparatio eius: et dicatis quod in
græco non sit eius ὅτι οὐτός ἡ ἐτοιμασία .i. idest
quonia ita p̄paratio: cum in hebraico techina manifeste
p̄parationē eius significet. **E**ius aut idest terre De qua
supra dixerat. **D**istitasti terrā et inebriasti eam. De. 65.
Holocauisti medullata offeram tibi: cum incēsu arietus
pro quo dicatis in græco inuenisse: **D**os μετὰ θυμια-
ματος καὶ κρίων .i. cum incensu et arietibus: sed male
In hebræo .n. scriptus est emfato roblim quod interpretatur

μετὰ θυμιάματα τῶν κρῖων idest cum incensa
 arietis. In eodem propterea exaudiuit deus pro quo
 i graeco iuuisse uos dicitis Δια τούτο εἰσηκουσε
 μου ὁ θεός πρόσθε χεῖρῃ φωνῆ τῆς Δεήσεώς
 μου idest. prope exaudiuit me deus: itēdit uocē depra-
 tionis meae: qđ superfluum est: De. lxxv. et exultate in
 cōspectu eius: pro quo i graeco iuuisse uos dicitis καί
 ἀγαλλιασθε ἐνωπιον αὐτοῦ idest et exultate i
 conspectu eius qđ ita uersum ē et a nobis: sed a quo i
 codice uestro corruptum sit scire non possum. In eodē
 Etenim credunt inhabitare dominum pro quo in gra-
 co iuuisse uos dicitis καί γάρ ἀπειθοντασ του
 καθασκηώσα i idest Etenim nō credētes inhabitāz
 quod utrumqz falsum ē: Nos. n. trāstulimus Et enim
 non credētes inhabitare dominum ut sit sēsus et pēde
 at ex superioribus ascendisti in altus cepisti captiuitatē
 accepisti dona in oibus et eos qui non credunt domi-
 num inhabitare posse mortalibus. In eodem Benedic-
 tus dominus die cotidie pro quo i graeco iuuisse uos
 dicitis κύριος ὁ θεός ἔυλογητος ἔυλογητος ἡ
 μέρα καὶ ἡμέρα i idē Doinus deus benedictus be-
 nedictus die quotidie: sed melius et uerius qđ supra.
 In eodē Uiderunt gressus tui deus pro quo in graeco
 scriptum sit ἐθεωρηθησάυ αἰ πορια i σὸν ὁ θεός
 idest uisi sunt gressus tui deus qđ in hebræo ita habet
 rachua alichatas: qđ aquila et symmachus et theo do-
 tion et quinta sextaqz editio interpretati sunt: uiderunt
 itinera tui deus et qđ sequitur itinera dei mei regis:
 qui est in sancto Ergo a nobis ita legēdum est Uideit
 gressus tuos deus: et scriptoris uitium relinquendum
 qui nominatiuum posuit pro accusatiuo: licet in. lxx. et
 in exaplois ita reppererim
 et pro eo qđ est ἐθεωρηθησάυ hoc est uiderunt in mul-
 tis codicibus hētur ἐθεωρηθησάυ quod et obtinuit
 consuetudo. In eodē gressus dei mei regis mei qui ē
 in sancto: Subauditur uiderunt gressus dei mei et re-
 gis mei qđ autē dicitis mei in graeco nō appositum ap-
 tissimū mendatiū est. Secundo. n. pōitur Vos at hētis
 αἰ πορια i τὸν θεὸν μὲν τὸν βασιλεὺσ τὸν ἐν
 τῶ γινω idest i gressus dei mei regis qui est i sācto: is
 mei positum ē blandiētis affectu: ut qui omnium de-
 us et rex est suus specialiter deus fiat et rex merito ier-
 uuitatis. Deniqz in hebræo scriptum habet helimelchī
 qđ deum meum et regē me-
 um significta. In eodē Regna terræ cātate deo et psal-
 lite dño et dicitis i graeco εἰ βασιλιά τῆσ γῆσ
 αἰσατε τῶ θεῶ ψαλατε τῶ κυριῶ τῶ ἐπι βιβ
 ηκοτί ἐπι τὸν οὐρα γόν τὸν οὐρα γόν κατα ἀνά-
 τολασ. i. Regna terræ cantate deo: psallite dño: qui
 aēdit sup calu calū ad orientē: sed dicitis hoc i isto uer-
 siculo non esse scriptum psallite domino: quonā statū
 sequatur diapsalma: Psallite deo qui ascendit sup calū
 calū ad orientē: cum iste prior uersiculus magis habeē
 debeat iuxta hebraicā ueritatē Cātate deo psallite do-
 mino: et illud qđ sequitur in principio uersus alterius
 Psallite deo nō sit in libris autētiis: sed obelo pnota-
 tum est. Ergo et uos magis legite ea que uera sunt: ne-
 dum additum suscipitis: qđ a propheta scriptum ē reli-
 quatis. De. 68. Laudabo nomen dei cum cātico: pro
 quo dicitis repperisse i graeco ἀ γέσω τὸ ὄνομα του
 θεου μου μετῶδησ idest. Laudabo nomen
 dei mei cum cantico: sed mei superfluum est. De. lxx.
 Deus ne elongeris a me: qđ dicitis in graeco positum
 esse ὁ θεός μὲν μη μακρύνῃσ ἀπέμου idest
 deus meus ne elongeris a me deus meus superfluus
 est. In eodē Deus docuisti me ex iuuētute mea: et in
 hoc qđ apđ graecos iuuisse uos dicitis deus meus

ὁ θεός μὲν ἀ ἐλιλαξασ με ἐκ νεότητος μου .i.
 deus meus q̄ docuisti me ex iuuētute mea superfluus
 est. In eodē Donec annuntiem brachius tuus: et dicitis
 in graeco uos repperisse mirabilia tua καί μέχρι
 του νυν ἀπαγγελάτα θαυμάσια σου. i. usqz
 nunc annuntiabo mirabilia tua: qđ de superiori uersicu-
 lo est: et usqz nunc pronuntiabo mirabilia tua: bene er-
 go hic habet brachium tuum. De. lxxi. Et adorabunt
 eum oēs reges: Illud quoqz in graeco iuuisse uos d-
 icitis reges terræ καὶ προσκυνῃ σουσι αὐ τῶι
 παντες οἱ βασιλείσ τῆσ γῆσ .i. et adorabūt eū
 oēs reges terræ supflūū ē. In eodē et benedictus dñs
 nus deus deus israhel: dicitis in graeco bis dominus
 non haberi ἔυλογητος κύριος ὁ θεός σραηλ .i.
 benedictus eominus deus israhel cum et in hebraico
 sit et apud Septuaginta manifestissime triplex domini
 deiqz nunciatio mysterium trinitatis sit. In eo-
 dem Et benedictum nomen **Q**uiescatis in xternum.
 Hoc ergo quod in graeco iuuisse uos dicitis καὶ
 εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆσ Δοξῆσ αὐτου
 εἰστον αἰῶνα καὶ εἰσ τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος .i.
 et benedictum nomen gloriæ eius in xternum et in se-
 culum seculi in xternum et in seculum seculi superflue
 a graecis sciatis appositum qđ nec hebræus habet: nec
 .lxx. interpretes. De. lxxii. Prodiit quasi ex adipe: et
 dicitis uos apud graecos iuuisse ἐφέλεσεται
 idest prodiet quod falsum est Nam et apud. 70. in
 terperes ita scriptum est ἐφέλεσεται ὡσ ἐκ στῆσ
 τῶσ ἡ ἀδικία αὐτῶν In eodem Quomodo scit
 deus: in graeco dicitis non esse deum: cum et apđ .lxx.
 scriptum est πῶσ ἐγνώθησ et omnes interpretes
 simuliter de hebræo trāstulerunt. In eodē intelligam i
 nouissimis eorum: pro quo in graeco legisse uos dicitis
 καὶ συνῶ. idest. et intelligam: sed hic et cōiunctio sup-
 flua est. In eodem Defecit caro mea et cor meum: et
 uos dicitis i graeco haberi ἐφέλιπεν ἡ καρδιά μου
 καὶ ἡ σαρκῆ μου. idest. defecit cor meum et caro mea:
 pro quo male peruersum ordiēm quidas tenēt Defe-
 cit cor meum et caro mea. In eodem ut annuntiem oēs
 pdicationes tuas pro quo in graeco uos legisse dicitis
 τὸν φάγγελάι με πάσασ τασ αἰ νέσεισ σου
 tis. i. ut annuntie oēs laudes tuas. et sciēdñ qđ hebreo mā-
 lochacoth scriptū habet qđ aquila ἀγγελοσ ἰσοῦ
 idē nuntios tuos. lxx. .i. predicationes uel promissa
 interpretati sunt: licet laus et pdicatio unum utrumqz
 significet. De. lxxiii. ut quid deus repulisti in finem pro
 quo male apđ graecos legitur ordie cōmutato ut quid
 reppulisti deus. In eodē Quāta malignatus ē inimicus
 in sancto: miror quis in uestro codice emendādo puer-
 terit ut pro sancto scis posuerit cum et in nostro codice
 i sācto iuentatur: licet graecā legāt ἐν τῶ γινώσ σου. i
 i sācto tuo. In eodē Incēdamus omēs dies festos dei
 a terra: pro quo i graeco scriptū ē Δευτε καὶ καταπ
 ανσωμεν πάσασ τασ εορτάσ τὸν ἀπο τησ
 γῆσ et nos trāstulius heus et quiescere faciamus oēs
 dies festos dei a terra. Et miror quomodo e latere an-
 notationē nostrā nescio quis temerarius scribendam i
 corpore putauerit: quā nos pro eruditide legētis scrip-
 sius. Hoc modo textus nō habet καταπ ανσωμεν
 ut quidam putant: sed ἐγκάυσωμεν idest incenda-
 mus. Et quia retulit mibi sāctus presbyte: Firmus qui
 huius operis exactor fuit inter plurimos hinc habitas
 q̄stionē plenius de hoc disputandū uidetur: In hebreo
 scriptum ē sarbuchol medabu herbaares quod Aquila
 et simachus uerterūt ἐγκάυκησ αὐτῶ τασ εορτ
 ασ του θεου απο τησ γῆσ. i. incēderūt oēs solle-
 mni tates in terra. Quinta ἐγκάυκησ αὐτῶ idest
 .h.

combuferunt. **Sexta** ἐνκαύσασθαι ἰδὲστ combu-
 ramus. Quod et. lxx. iuxta exēplorum ueritatē trāstū
 lisse pīpīcaum ē Theodotion quoq; ὑποκαύσασθαι
 uertit. i. succēdamus et tamē sciendum quid bebraica
 ueritas habeat. Hoc. n. qd. lxx. trāstulerunt propter ue-
 lūstatem in ecclesiis decātandū: et illud ab erudītis sci-
 endum propter notitiam scripturarum. Vnde si quid
 pro studio e latere additum est non debet poni i corpo-
 re ne priorē trāstionē pro scribentium uoluntate cō-
 turbet. In eodē Contribulasti capita draconis i aquis
 tu cōfregisti capita draconis: si lēctionis ordo sequitur
 ut i priorē uersu tu nō hēat sed in scdo et aque plurali
 numero scribantur non singulari: sic et Aquila uerbus
 bebraicum Ammichim ramatton. i. aquarum interpre-
 tatus est. In eodē Ne obliuiscaris uoces inimicorum tu-
 orum pro quo in græco μή ἐπιλοθῆ τῆς φωνῆς
 τῶν ὀικετῶν σου. ἰδὲστ .ne obliuiscaris uocis
 deprecantium te. scriptum dicitis in hebræo Sorraht
 legitur: quod aquila hostium tuorum interpretatur sy-
 machus bellatium cōtra te. lxx. et **Sexta** editio imico-
 rum tuorum iterpretati sunt: et est sensus pendens ex
 superioribus Memor esto iproperforus tuorus eorū
 que ab insipiente sunt tota die: ne obliuiscaris uoces i
 imicorū: i. uoces q̄ te blasphemāt ubiq; in populo tuo
 detrahunt. Vnde sequitur superbiās eorum qui te oē-
 runt ascendit sēper. i. Δια παντός. ἰδὲστ. per omē si
 ue oio ἰδὲστ dum tu differs pēnas illi perficiunt i blas-
 phemias. De. 74. Narrabimus mirabilia tua pro quo
 male apud græcos legitur Διηήσομαι πάντα
 τα θαύμασί σου Narrabo omnia mirabilia tua.
 De. lxxv. Omnes uiri diuittiarum in manibus suis et
 non ut uos nescio a quo deprauatas legitis in manibz
 tuis cum in græco sit πάντες οἱ ἀνδρες του πλ
 ούτου τὰς χερσιν αυτων. ἰδὲστ. omnes uirz
 opulentiz māibz suis. In eodē terribilē et ei qui aufert
 spm principum et dicitis q̄ ei nō sit scriptum in græco.
 Verum est: sed nisi apposuerimus ei latinus sermo nō
 resonat: Neq; n̄ possimus recte dīcē Terribilē et qui
 aufert spm principum. De. 76. Et meditatus sum noc-
 te cum corde: meo et exercitabar et scobebā spm me-
 um Pro exercitatione decāra
 tionē quandā et meditationē. lxx. trāstulerunt pro eo
 qd̄ nos diximus scobebā illi posuerunt
 qd̄ symmachus trāstulit
 ἰδὲστ scrutabar siue q̄rebam. Et quinta similiter σκαλ
 λειγ καὶ ἐτῆ αἰώνια ἐμνήσθῃ καὶ ἐμελετήσα
 νυκτος μετὰ τῆς καρδιας μου ἢ δολέσχ
 ουν καὶ ἐσκαλλε το πνεύμα μου. i. et ānos ater
 nos meminera: et meditatus sus nocte cus corde meo
 argutabatur et rimabatur spm meo proprie at
 in agricultura in sariendo dicitur. i. sarculando. Et quō
 sibi bebra q̄runtur sarculo q̄ fecentur: sit et iste retracta-
 tionē cogitationum tuarum metaphoricōs ἀπό τῆς
 σκαλέως ἰδὲστ a sarculo demōstrauit. Et sciendum
 q̄ ἢ δολέσχουν ἰδὲστ argutabar non semel: Sed
 frequēter significet In eodē a generatione in generatō
 nem hoc: quod in græco sequens iuuisse uos dicitis
 συνετελεσε το ρημα ἀπό γ γενεᾶς εἰς γενεᾶς
 consumauit uerbum recte non habet in latino: quod i
 nullo hētur interpretum. De. lxxvii. Et narrabunt filiis
 suis: pro quo i græco hētur ἀπαγγέλουσιν αὐτὰ
 quod est ānunciabunt ea: sed sciendus q̄ in hebræo na-
 sabpheri scriptus est qd̄ Aquila et symmachus narra-
 bunt trāstulerunt. In eodē Et occidit pingues eorum
 pro quo i græco esse dicitis καὶ ἀπέκτεινεν ἐν τοῖς
 πλείοσιν αὐτῶν. i. Et accidit in pluribus eorum
 sic habetur et i hebræo: hoc ē bamas minchem quod

aquila interpretatus est
 Symmachus
 lxx. et Theodotion et Qui
 ta editio qd̄ quidā non intel
 ligētes pro putauerunt scriptum
 In eodē Alegerunt in corde suo: et
 lingua sua mētiti sunt et in græco haberi dicitis καὶ ἢ
 γαπήσαν αὐτόν ἐν το στοματι αὐτῶν καὶ τῆ
 γλωσσῃ αὐτῶν ἐψευσατο αὐτῶ. ἰet dixerunt
 eum in ore ipsorum et lingua sua mētiti sunt ei. Et i be-
 bræo ita scriptum ē Ἰσαχβילו et omēs uoc̄ simili trāstū-
 lerunt ἐψευσατο ἰδὲστ mētiti sunt. In eodem Et
 propitiū fiet peccatis eorum et non disperdet eos: dī-
 ctis q̄ in græco eos nō habeat qd̄ et uerum ē καὶ ὄν
 Διαφθερεῖ ἰδὲστ et non disperdet: sed nos ne semētia
 pendeat: latinus sermonē sua proprietate cōplectimur
 Si quis autē putat Διαφθερεῖ non perditionem sōa-
 re: sed corruptionē recordetur illius tituli in quo scribi-
 tur hoc est in si-
 nem ne disperdas: et nō ut pleriq;
 interpretātur ne corrupas. In eodem Et induxit eos
 in mōtem sanctificationis suæ montem quē acquisiuit
 dextera eius: pro quo apud. lxx. legitur ὄρος τουτο
 ὀέκτησατο ἰδὲστ. montes hunc ques possedit et nō
 ut ponitis αὐτῆ ἢ ἐκτησατο ἢ Δεξιά αὐτῶν
 ἰδὲστ quæ acquisiuit dextera eius. Ergo melius scds be-
 braicā proprietatē interpretatus ē Symmachus mon-
 tē quē acquisiuit dextera eius: In eodē Et auerterunt
 se et non seruauerunt pactus quē admodum patres eo-
 rum: scio q̄ pactum nō habeatur in hebræo: sed quan-
 do oēs uoce simili trāstulerunt ysenec tesam et apud
 græcos pactum dicitur ex uno uerbo
 significatur nō seruauerunt pactum licet et. lxx. et
 posuerunt. In eodem In terra
 quam fundauit in secula: pro quo scriptus uos dicitis
 iuēisse ἐν τῇ γῆ ἐθεμελίωσεν αὐτῆν εἰς τὸν αἰῶ-
 να. i. In terra fundauit eā i secula: In hebræo ita scrip-
 tum ē ut uertit: et symmachus καὶ ὠκοδομησεν
 ὡς μόνον κερῶ τῶν το ἀγγασμά σου ἐν τῇ ἡ
 ἡν ἐθεμελίωσεν εἰς τὸν αἰῶνα ἰδὲστ Et
 Edificauit sicut Unicornium sanctificium suum in ter-
 ra quā fundauit in secula. Si autē non de terra dicitur
 q̄ fundata sit sed de alia re quæ fundata uidetur in ter-
 ra probent ex superioribus et ex sequētibz quis sen-
 sus sit ut nescio quid qd̄ nō dicitur fundatum uideatur
 in terra. Si autem sanctificium in terra fundatum pu-
 tant debuit scribi in terra fundauit illud in secula. In eo-
 dem Et intellectibus manuum suaruz deduxit eos. nō
 habet textus τῆν συννεσίγ ut scribitis numero sig-
 lari quod intelligētā sonat sicut in hebræo habetur: sed
 ἐν τὰς συννεσῆσι quod intelligentias sonat sicut
 habetur in hebræo acdianunch qd̄ ē intellectibus. De
 -78. Posuerunt hierusalem in pomorum custodiam:
 quod grece: ἐθέν τοιέρουσα λημ ὡς ὀπῶρο φυλ
 ακιον dicitur Nec aliter potest uertī quā a nobis
 trāstulatum est: Significat autem ὀπῶροφυλαίον
 speculam quā custodes agrorum et pomorum habere
 consueuerāt: ut de amplissima urbe paruum tugurium
 eulum usq; remanserit: hoc secundum græcos Leterus
 i hebræo libhīm scriptum habetur quod Aquila uertit
 σῶρον ἰδὲστ acerium et cumulum lapidum: quibz ui-
 nex et agri purgart solent. De. 79. Et plantasti radices
 eius hinc et dicitis q̄ in græco hinc non habeatur καὶ
 κατέφυτνεσᾶσ τὰς ρίζας αὐτῆς et bene. Nā
 et in nostris codicibus non habetur: et miror quis im-
 peritorum uestros libros falsauerit. De. 82. hereditate
 possideamus sanctuarium dei Et dicitis q̄ in græco nō
 sit scriptum κληρονομη σωμῆν ἢ αὐτοῖς

id est possideamus nobis ipse q̄ superflua quæritio est. Quando enis dicitur possideamus intelligitur et nobis. De. 83. *E*or meus et caro mea exultavit in deum vivum pro quo i græco scriptū dicitis ἡ καρδία μου καὶ ἡ σαρξ μου ἠγαλλίασαντο. cor meū et caro exultaverūt i hoc nulla cōtentiō est. Si enī legius exultavit intelligitur cor meum exultavit: et caro mea exultavit. Sin autē exultaverunt duo pariter exultaverunt id est cor et caro. Et quæro vos ut huiusmodi inēptas et superfluas cōtentiones ubi nulla est sensus imutatio declinatis. In eodem Beatus uir cuius est auxiliū abs te. In greco invenisse uos dicitis ὁμακαρισσ ἀνὴρ ὃν ἐστὶν ἀντιληψισ ἀντὼπαρα σου. id est. beatus uir cuius est auxiliū et abs te. quod quia in latina interpretatione uitauimus uertentes beatus uir cui est auxiliū abs te: ut dicitis rephendimur: cui enim non pateat qd si dicere uoluerimus cuius est auxiliū et abs te: apertissimum uitium sit: et quādo precesserit cuius sequi non debeat eius. Nisi forte uicū arguimur quod uitamus uiciū. In eodē In ualle lachrymarum pro quo dicitis in græco scriptus esse εἰς τὴν κοιλάδα τὸν κλάυθωνος id est in uallē plorationis. sed sine plorationis sine planctus sine fletum sine lachrymas dixerimus unus est sensus. Et nos hoc sequimur ut ubi nulla est de sensu imutatio latini sermonis elegantia conseruemus. De. 84. *B*enedixistis domine terras tuam pro eo qd est benedixistis in græco scriptum dicitis ἐνδοκησασ κυριέ et queritis quomodo hoc uerbum exprimi debeat in latino: si cōtentiose uerba scrutamur: Et syllabas possimus dice bene placuit domine terra tua: et dum uerba sequimur sensus ordinē pdimus: at certe addēdum ē aliquid ut eloquū ordo seruetur: et dicendus complacuit tibi domine terra: qd si fecerimus: rursus a nobis queritur quare addiderimus tibi: cum nec in græco sit: nec in hebreo. Eadem igitur interpretādi sequēda est regula quam sæpe diximus: ut ubi non sit damnum in sensu linguæ in quam trāsferimus: et proprietates et elegātia conseruetur. In eodem Misericordia et ueritas obuianerunt sibi: et dicitis qd in græco sibi non habeatur ελεος καὶ ἀληθεια συνήν τῆσαν id est misericordia et ueritas cōcurrerunt: nec in hebreo habetur: et apud lxx. obelo pnotatum est. Quæ signa dum p scriptorū negligentiam a plenisq̄ quasi superflua relinquuntur magis in legēdo error exoritur: sin autē nō fuerit additū sibi misericordia et ueritas nō sibi: s; aliis occurrisse cidentur: nec iustitia et pax sibi dedisse ofensum: sed alteri Δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφιλησαν. De. 85. *E*t non proposuerunt te in cōspectu suo: et dicitis qd in codice uestro te non hēatur: Additō ergo te et emendato errore librariū uestrum quoq; errorē emēdabit. In eodē Et tu dominus deus meus miserator et misericors: in græco invenisse uos dicitis καὶ σὺ κυριέ ὁθεος μου id est et tu domine deus meus: quod superfluum ē: *D*eus enis nec in hebreo hētur nec in lxx. De. 88. *M*agnus et horrendus: pro quo i uenisse in græco nos dicitis φοβερος εστιν quod significat terribilis timēdus formidandus: Ergo puto idipsum significari et horrendum: non ut uulgus estiat despiciendum: et squalidū scd̄s illud mihi frigidus horror mēbra quatit: et horror ubiq; animos simul ipsa silentia terrent: et monstrum horrendum ingens: et multa his similia. In eodē Tunc locutus es in uisione sanctis tuis: pro quo in græco filijs tuis invenisse uos dicitis τότε ἐλάλησασ ἐγὼρασει τοῖς υἱοῖς σου id est tunc locutus est in uisione filijs tuis: sed sciendum quod in hebreo laasidach habetur quod omnes

τοῖς ἀγίοις id est sanctis tuis trāsulerunt: et sola sexta editio prophetæ tuis interpretata ē: sensum magis q̄ uerbum exprimens et uulgata notādum ē pro sanctis filijs reperiri. In eodē. In uero reppulisti et respexisti: pro quo in græco καὶ ἐφονδένωσασ inuenisse uos dicitis. Unius literæ mutatio quātum uobis fecit errorem: Non. n. respexisti sed despexisti et pro nobis lo dixisti interpretati sumus nisi forte ἐφονδένωσασ non putatis trāsferendum despexisti: sed secundus differentissimum illius temporis interpretē adhibuisti uel a nullasti uel uilificasti: et si qua possunt alia inueniri apud imperitos portēta uerborum. De. 89. *A* seculo usq; in seculum tu es deus: et dicitis qd in græco non sit deus καὶ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ. i. et a seculo et usq; in seculum tu es qd apud eos de esse manifestum est: Nā et in hebreo et oēs alii interpretēs et lxx. similiter trāsulerunt καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ θεος quod hebraice dicitur melam adolam athebel. In eodē Quoniam superuenit mansuetudo et corripiemur: in græco esse dicitis mansuetudo super nos ὅτι ἐπὶ ἤλθε πραότης ἐφήμασ καὶ παιδευθησομεθα id est. quoniam superuenit mansuetudo super nos et instituemur sed et hoc superfluum ē. De. 90. *D*icit domino susceptor meus es tu: dicitis qd in græco es non habeatur: Ego dicam uobis amplius apud hebreos nec es hēat nec tu: sed apud latinos et apud lxx. pro euphonia et uerborum consequētia positum sit. De. 93. *B*eatus homo quē tu erudieris domine dicitis i græco nō esse tu μακαρισσ ἀνθρωπος ὃνα ν παιδευθησ κυριέ. i. beatus quēcunq; erudieris domine et uerum est: s; apud latinos propter euphonia positus est: Si n dicamus Beatus homo quē erudieris domine cōpositiōis elegantia nō hēbit et quādo dicitur domine et apostropha sit ad dominum nihil nocet sensui si ponatur et tu. In eodem Et in malitia eorum disperdet eos: i græco dicitis nō esse prepositionē i: sed legi malitia eorum disperdet: Sciendum qd in hebreo et in cunctis interpretibus positum sit καὶ κατὰ τὴν ποιήσαν αὐτῶν νάφνηι αὐτοῦ κυριος ὁθεος. i. et secundū malitiam eorum disperdet ipsos dominus deus. Si autē uoluerimus legē malitia eorum disperdet eos id qd in lxx. legitur i: sine uersiculi eos et superfluum erit et uitiosum. De. 97. *R*ecordatus ē misericordix suæ pro quo in græco invenisse uos dicitis ἐμνησθη τοῦ ἐλεος αὐτοῦ τῶν κωβιδεσ Recordatus est misericordix suæ iacob: sed hic iacob nomen superfluum est. De. 2. *O*culi mei ad fideles terre in sedeant mecum pro quo in græco iuenisse uos dicitis ἐπὶ τοῖς πιστοῖς τῆσ γῆσ τὸν συνκαθησάι αὐτοῦ μετεμοῦ id est in fideles terre considerare ipsos mecum. Quis non talē fugiat interpretatiōes: ut uerbus ad uerbum exprimens dicat considerare ipsos mecum? De. 2. *V*igilauit et factus sum sicut passer solitarius in tecto: Et dicitis uos in græco iuenisse ἐπὶ δώματός quod antiqui codices latinorum interpretati sunt i edificio. Doma in orientibus prouiciis dicitur ipm quod apud nos tectum. In xgypto. n. et in palæstina ubi uel scripti sunt diuini libri: uel interpretati: non habent in tectis culmna sed domata: quæ rome uel solaria uel miniana uocētur. i. plana tecta: quæ trāsuersis trabibus sustentantur. Deniq; et petrus in actibus apostolorum: quando ascendit in doma: in tectum edificii ascendisse cōdēdus est: et quando precipitur nobis ut faciamus domati nostro coronā. Hoc precipitur ut i tecto faciamus p circuitum quasdam eminentias ne faciliē in pcepto lapsus sit: et in euāgelio. *Q*ue iquit audistis in aure dicite .b.1.

SB
*Quere ad contra
 troni*

super domata idest super tecta: et in esaiâ. Quid uobis est q̄ omnes ascendistis in tecta uana: et multa huiusmodi: In eodem factus sum sicut nocticorax in domicilio: quod similiter habetur in greco: ὡς εἰ νυκτικὸρ ὀραξ ἐν οἰκότηδεω et quiritis quid significet nocticorax apud latinos. in hebræo pro nocticorace uerbum bos scriptum est: quod aquila et lxx et Theodotion et quinta editio nocticoraces interpretati sunt. Symmachus upupam Sexta editio noctuam: quod Et nos magis sequimur. Deniq̄ ubi apud nostros et grecos legitur factus sum sicut nocticorax in domicilio: apud hebræos dicitur factus sum sicut noctua in ruinosis: pleriq̄ bubones contentiose significari putant In eodē a facie iræ et indignationis tuæ: Pro quo in Greco inuenisse uos dicitis ἀπὸ προσώπου τῆς οργῆς σου καὶ τοῦ θυμοῦ σου. idest a facie iræ tuæ et in indignationis Cum tamē manifestissimum sit qd̄ et apud hebræos et apud lxx. interpretes sic habeatur ἀπὸ προσώπου τῆς οργῆς σὸν θυμοῦ σου i eodē Quiritiam placuerunt seruis tuis lapides eius: et terre eius miserebuntur. pro terra in hebræo asaf: positus ē qd̄ omnes χούυ transfulerunt: et potest tam puluis q̄ humus idest terra interpretari ὅτι ἠνδοκησαν οἱ δούλοι σου ὑτοῦσ λιθούσ ἀντῆσ καὶ τὸν χούυ ἀντῆσ οἰκτειρησουσί

idest. Quoniam probauerunt serui tui lapides eius: Et pulueris eius miserebuntur. De. 24. Nō in perpetuum irascetur: pro quo in greco inuenisse uos dicitis οὐκ εἰσ τέλος οργῆσ θησεται idest. Non in finē irascetur: sed uerbum hebraicū nos et perpetuum: et finis et uictoria pro locorum intelligitur qualitate. De. 23. Qui facis angelos tuos spūs. pro quo in greco inuenisse uos dicitis ὁ ποίων τοῦσ ἀγγέλους πνεύματα idest Qui facit Angelos suos spiritus: a quibus breuiter querite quomodo cum ad deum sermo sit quasi ad aliū loquēs propheta repente mutetur maxime cus sic incipiat. Domine deus meus magnificatus es uehementer cōfessionē et decorem induisti et qui regis in aquis superiora eius idest cæli qui ponis nubem ascensum tuum: qui abulas superenas uentorum: et statim sequitur Qui facis angelos tuos spiritus et ministros tuos ignē urentē: qui fundasti terram super stabilitatē suam: et post paululum. Ab i crepatione tua fugiēt: a uoce tonitrus tui formidabūt et in loco quē fundasti eis. Qui emittis fontes in conuallibus interim: et illud ut educas panes de terra. Si ergo omnia ad secundā personā sunt. i. ad deum quō in uno uersiculo tertia persona subito et extra ordinem i troductur. In eodē a uoce tonitruū tui formidabunt: dicitis tui non haberi in latino: cum in greco sit ἀπὸ τῆς φωνῆς βροντῆσ σου Δείλιασ σουσί habetur i hebræo tonitruū tui: et miror quomodo apud latinos scriptorum errore subtractus sit. In eodē Hoc mare magnum et spatiosum ē manibus. dicitis in greco manibus non haberi et ego noui ἀντῆ ἡ θαλάσση ἡ μεγάλη καὶ ἐνρυχωροσ idest hoc mare magnum et spatiosum: sed ex hebraica et Theodotionis editio in lxx. sub asterisco additum ē deniq̄ et in hebræo ita scriptum ē zeatansa doli arabidam: qd̄ Aquilla sic interpretatus ē καὶ ἐνρυχωροσ ταισ χέρσι Et omnes interpretes Et hoc secundum hebraicā dicitur proprietates: quod quasi ex pansas manus habet et in se cuncta suscipiat. In eodē Ut educas panē de terra: pro quo inuenisse uos dicitis Ut educat: sed non pōt aliud ad ipm: aliud dici de ipso at omnia quasi ad deum loquebatur propheta: aut oia

quasi ad aliū de eo referebat. Cum at pleraq̄ ad ip̄s dirigatur et ea q̄ ambigua sunt ad ipsius personam dirigenda sunt τοῦ ἑξαγατεῖν ἀρτον ἐκ τῆσ γῆσ idest ad educendum panē ex terra. In eodē Herodii dōus dixit eorum pro herodio: quod in hebræo dicitur asida symmachus idest miluum interpretatus est. Deniq̄ et nos ita uertimus in latinum ubi aues nidificant milui abies domus ē: quod scilicet semp in excelsis et arduis arboribus nidōs facere consueuerat Unde et sexta editio manifestius interpretata est miluo cypressi ad nidificandum. Pro abietibus at et cypressis in hebræo ponitur barfi: qd̄ magis abietes q̄ cypressos significat. In eodē petra refugium eratis: pro quo in hebræo positum est phannim: et omēs ex irrutibus uoce simili trāstulerunt: Exceptis lxx. qui lepores interpretati sunt πετρα κατὰφυγήτοισ λαγώοισ idest petra refugium leporibus. Sciendum at animal non inuis esse eritis habens similitudines muris et urfi. Unde i palestina arcotōs dicitur et magna est in titis regionibus huius generis abundantia: semperq̄ in cauernis petrarum et terra foueis habitare consueuerunt. De. 24. Dedit terra eorum ranas pro quo ἔφει ρψεν ἡ γῆ αὐτῶν βατραχουσ in greco uos legisse dixistis: quod potest ita interpretari. Ebulluit terra eorum ranas: sed et hic nulla ē sensus mutatio: et nos antiquā interpretationē sequētes: quod non nocebat mutare nolimus. In eodē Et contriuit omne lignum finium eorum: pro quo in greco inuenisse uos dicitis καὶ συνέτριψε πᾶν ξύλον ὀριου αὐτῶν idest. et contriuit Omne lignum finis eorum sed et hoc additum ē et superfluum. In eodem Quoniam a memor fuit uerbi sui: quod habuit ad Abraham patrem suum: pro quo in greco legisse uos dicitis idest qd̄ disposuit Ita enim in hebræo et lxx. habetur interpretibus ὅτι ἐμνησθή του ἀγίουα του του προσ ἀβρααμ του δουλου αὐτου Ergo qd̄ in greco dicitur in hoc loco et superfluum est et radendum. De. 25. Constemini domino quoniam bonus. pro quo i greco legisse uos dicitis ὅτι idest quoniam χρηστὸσ idest suauis: sed sciendum qd̄ χρηστὸσ i utile et in bonum: et i suauē uerti potest. Deniq̄ in hebræo ita scriptum est chitob. quod oēs uoce simili trāstulerunt ὅτι καλοσ .i. quia bonus. Et quo perspicuum est qd̄ χρηστὸσ bonus intelligatur. In eodem nō fuerunt mēiores multitudinis misericordix tuæ dicitis qd̄ in greco inuenitis καὶ οὐκ ἐμνησθησαν idest et non fuit mēiores: et coniunctio superflua ē. In eodem Et irrita uerunt ascendētes in mare rubrum. pro quo in greco inuenisse uos dicitis καὶ παρεπικράναν: Et putatis uerbum e uerbo trāsterrī debere: amaricaueit. Sed hęc interpretatio anullationi cōsimilis est: siue adnubilationi. Legite Ezechielē et inuenietis irritationē et exacerbationē semper expressum ubi dicitur idest domus exaspas In eodem Et nidit cum tribularentur: et audiuit orationem eorum in greco καὶ εἶδε κυρισ .i. et uidit dñs Quicquid extra hoc inuenisse uos dixistis in greco superfluum est. De. 26. Et statuit procellam eius in auram et siluerunt fluctus eius Hoc ergo qd̄ pro isto i greco inuenisse uos dicitis καὶ ἐπάταξε τῆ κατὰ ἰγιδι καὶ ἐσθη εἰσ αὐραν Et pulsauit procella et statuit in auram superfluum est. In eodem Et deduxerunt eos i portum uoluntatis eorum. pro quo inuenisse uos dicitis ἐπὶ λιμένα θεληαιτοσ αὐτου in portum uoluntatis suæ. Sed in hebræo non habetur ephasu: quod uoluntatis eorum sonat.

De. 27. $\epsilon\acute{\iota}\xi\epsilon\gamma\epsilon\theta\acute{\eta}\tau\iota\ \eta\ \lambda\omicron\upsilon\delta\alpha\ \mu\omicron\delta\upsilon$ Exurge gloria mea: quod dicitis i latino nō esse: recte in isto psalmo non habetur: quia nec apud hebræos nec apud ullum i interpretum reperietur: sed habetur in. lvi. psalmo Exurge gloria mea: exurge psalterium: et cythara: exurgas diluculo. de quo mihi uidetur a quodā in istum locum esse translatum. In eodem $\omega\iota\beta\iota$ alienigenæ amici facti sunt: pro quo in græco inuenisse uos dicitis $\upsilon\pi\epsilon\tau\alpha\ \gamma\eta\sigma\alpha\nu$ hoc est subditi sunt: Sed hoc in. lxx. psalmo scriptū ē mihi aliēigenæ subditi sunt. In presēti at ita apud oēs inuenitur trāllatores idest amici facti sunt qđ hebraice dicitur hec tōde. De. 29. Virgam uirtutis tuæ emittet dominus ex sion: dicitis uos i græcis codicibus nō legisse tuæ $\rho\iota\alpha\beta\lambda\omicron\nu\lambda\nu\ \gamma\alpha\ \mu\epsilon\omega\sigma\ \epsilon\acute{\xi}\alpha\ \pi\omicron\sigma\tau\epsilon\lambda\epsilon\iota\ \sigma\omicron\iota\ \kappa\upsilon\ \rho\iota\omicron\sigma\ \epsilon\kappa\sigma\iota\omega\nu$. i. uirgas uirtutis emittet tibi dominus ex sion: qđ manifeste et in hebreo et in. lxx. interpretibus habetur. In eodem Dominare in medio inimicorum tuorum: dicitis i græco legi $\kappa\alpha\iota\ \kappa\alpha\tau\alpha\ \kappa\upsilon\ \rho\iota\epsilon\nu\epsilon$ Et dominare: sed hoc nec in hebræo habetur: nec apud. lxx. superfluū ē. De. 29. Confitebor tibi domine in toto corde: sed in græco inuenisse uos dicitis: in toto corde meo: sed et hoc hic superfluū est. De. 29. Deus at noster i celo: pro quo i græco legisse uos dicitis $\epsilon\nu\ \tau\omega\ \upsilon\upsilon\ \rho\alpha\ \gamma\omega\ \kappa\alpha\iota\ \epsilon\nu\ \tau\eta\ \gamma\eta$. i. in celo et in terra: sed et hoc hic superfluū ē. De psalmo. 29. Et i diebus meis inuocabo: dicitis qđ i græco non sit te et bene: e uestris quoq; codicibus eradendum. In ipso Placebo domino in regione uiuorum. pro quo in græco legisse uos dicitis $\epsilon\nu\ \alpha\ \rho\epsilon\sigma\tau\eta\sigma\omega\ \epsilon\nu\ \omega\ \pi\iota\omicron\upsilon\ \kappa\upsilon\ \rho\iota\omicron\nu\epsilon\gamma\ \chi\omega\ \rho\alpha\ \zeta\omega\nu\tau\omega\nu$ idest. Placebo in conspectu domini in regione uiuorum: sed hoc superfluū ē. De. 29. Et in nomine domini quia ultus sum in eos: dicitis in græcis codicibus non inueniri $\kappa\alpha\iota\ \tau\omega\ \omicron\nu\omicron\mu\alpha\tau\iota\ \kappa\upsilon\ \rho\iota\omicron\nu\ \eta\ \mu\upsilon\gamma\alpha\ \mu\eta\nu\ \alpha\nu\tau\omicron\upsilon\sigma$ idest. in nomine domini ultus sum eos: sed et i latinis sub asterisco legēdus est. 29. Et meditabar in mandatis tuis quæ dilexi: et in græco uehemēter ad ditum $\epsilon\ \eta\gamma\alpha\ \pi\eta\sigma\alpha\nu\ \sigma\ \phi\omicron\delta\ \rho\alpha$ idest. dilexi uehemēter legisse uos dicitis: sed et hoc superfluū ē. In eodē Leuaui manus meas ad mandata quæ dilexi in greco legisse uos dicitis $\pi\ \rho\omicron\sigma\tau\alpha\sigma\ \epsilon\nu\tau\omicron\lambda\alpha\sigma\ \sigma\omicron\nu\ \alpha\sigma\ \eta\gamma\alpha\ \pi\eta\sigma\alpha\ \sigma\ \phi\omicron\delta\ \rho\alpha$ idest ad mandata tua quæ dilexi uehemēter: sed et hoc superfluū ē. In eodē Ligataui uias meas in græco uias tuas legisse uos dicitis $\Delta\iota\epsilon\lambda\omicron\gamma\iota\sigma\alpha\ \mu\eta\ \tau\alpha\sigma\ \omicron\delta\omicron\nu\sigma\ \sigma\omicron\nu$ idest. cogitauit uias tuas sed hoc superfluū ē: et rectius meas legitur. In eodem. Et auerti pedes meos in testimonia tua: in græco legisse uos dicitis $\kappa\alpha\iota\ \epsilon\ \pi\epsilon\sigma\ \tau\ \rho\epsilon\psi\alpha\ \sigma\iota$. i. et auertisti: sed et hoc superfluū ē. In eodē Ego autē in toto corde scrutabor mandata tua: in græco in toto corde meo legisse uos dicitis: sed hic meo superfluū est. In eodem anima mea in manibus meis sēper et legem tuā non sum oblitus: pro quo i græco legisse uos dicitis $\eta\ \psi\upsilon\chi\eta\ \mu\omicron\nu\epsilon\nu\tau\alpha\ \iota\sigma\ \chi\epsilon\rho\sigma\ \iota\ \sigma\omicron\nu\ \Delta\iota\alpha\ \pi\alpha\ \gamma\ \tau\omicron\sigma$. i. Anima mea i maibus tuis sēper: sed sciendus ē et apud hebræos: et apud. lxx. et apud omēs alios interpretes esse scriptum. In manibus meis sēper: et non in manibus tuis: quod hebraice dicitur bachasti: et omnes apud græcos eccliaſtici interpretes istum locum sic edisserunt: et est breuiter hic sensus quotidie periclor et quasi in manibus meis sanguinē meum porto: et tamen legē tuā non obliuiscor. In eodē Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia nō custodierunt legē tuā pro quo in græco legisse uos dicitis $\kappa\alpha\tau\epsilon\lambda\upsilon\sigma\alpha\nu$ quia non custodisti legē tuam: sed hoc superfluū est: quia et in hebræo legitur Riuus aquarum sivebāt de oculis meis: quia non custodierunt legē tuā. In eodem

Pronunciabit lingua mea eloquium tuum. pronuncia bit in græco $\phi\theta\epsilon\gamma\ \phi\omicron\iota\tau\omicron$ uos dixistis legisse quod uerbum: siue dicas pronunciat siue effabitur: siue loquetur: idipsum significat. Deniq; et nos de hebræo sic uertimus Loquetur lingua mea iudicium tuū De. 29. Domine libera animā meam a labiis iniquis et a lingua dolosa. in græco $\kappa\alpha\iota$ idest et legisse uos dicitis: et a lingua dolosa et superfluū est. De. 29. Beatus uir qui impleuit desiderium suum ex ipso: in græco dicitis uir non haberi $\mu\alpha\kappa\alpha\ \rho\epsilon\omicron\sigma\ \omicron\sigma\ \tau\iota\lambda\eta\rho\omega\ \sigma\epsilon\iota$. i. beatus qui implebit qđ manifestissime et in hebræo: et in. lxx. interpretibus continetur. De. 29. propter legem tuā sustinuit te domine: dicitis uos in græco inuenisse $\epsilon\gamma\epsilon\kappa\epsilon\nu\ \tau\omicron\nu\ \omicron\nu\omicron\mu\alpha\ \tau\omicron\sigma\ \sigma\omicron\nu$ idest propter nomē tuum: et nos confitemur plura exempla rā sic reperiri: sed quia ueritati siudemus: Quid in hebræo sit simpliciter debemus dicere: pro nomine. n. si ue lege apud eos legitur tūra: quod aquila interpretatus est hoc est timores symmachus et Theodotion $\gamma\omicron\mu\omicron\gamma$ idest legem putātes ita esse propter litterarum similitudinē et formā ioth et nauli que tātus magnitudine distinguntur. Quinta editio terrorē interpretata est. Sexta uerbum. De. 29. Sicut iurauit dño uotum uouit deo iacob: pro eo quod nos interpretati sumus uotus uouit. in græco $\eta\ \upsilon\ \nu\ \xi\alpha\ \tau\omicron\ \tau\omega\ \theta\epsilon\omega$ legisse uos dicitis: et putatis interpretari debuisse orauit deus sed hoc male $\epsilon\nu\chi\omicron\mu\alpha\iota$ enim pro locorum qualitate et orationem et uotus significat: secundum illā red de domio uota tua idest $\epsilon\nu\chi\alpha\sigma\ \sigma\omicron\nu$ De. 29. qui fecit luminaria magna: dicitis quia in græco inuenertis magna solus $\tau\omega\ \pi\omicron\iota\eta\sigma\alpha\nu\tau\iota\ \phi\omega\tau\alpha\ \mu\epsilon\gamma\alpha\ \lambda\alpha\ \mu\omicron\nu\omega$ idest. qui fecit luminaria magna solus. Sed de hoc superiori uersiculo est: ubi legimus: Qui fecit mirabilia magna solus. Ibi ergo legendum est. et hic quasi superfluū non scribendum. De. 29. Quoniam magnificasti super omne nomē sanctum tuum in græco repperisse uos dicitis $\epsilon\ \pi\iota\ \pi\alpha\ \nu\tau\alpha\sigma$ idest super omēs: sed i. 70. ita legitur $\omicron\ \epsilon\mu\epsilon\gamma\alpha\ \lambda\upsilon\nu\alpha\sigma\ \epsilon\ \pi\iota\ \pi\alpha\nu\tau\omicron\ \omicron\nu\omicron\mu\alpha\ \tau\omicron\sigma\ \gamma\iota\omicron\nu\ \sigma\omicron\nu$ sicut et nos in latinum uertimus. Exterius apud hebreos ita esse cognoscite: quia magnificasti super omē nomē sanctum tuum uerbum tuum. Iuxta editionē autē latinā hic sensus est Quoniam magnificasti super omē nomē hoc ē quod in celo et i terra dixi potest sem filium tuum. De. 138 Quia nō est sermo in lingua mea pro quo in græco legisse uos dicitis $\omicron\tau\iota\ \omicron\nu\kappa\ \epsilon\sigma\tau\iota\ \Delta\omicron\ \lambda\omicron\sigma\ \gamma\lambda\omega\tau\tau\eta\ \mu\omicron\nu$ idest Quia non est dolus in lingua mea: quod solum sexta editio interpretata est. Exterius et apud. 70. et apud oēs interpretes et ipsum hebræicum uel $\lambda\alpha\ \lambda\iota\alpha\nu$ uel $\lambda\omicron\gamma\omicron\nu$ idest Eloquium et uerbus scriptum habet. Deniq; hebraice mala dicitur. De. 139. Funes extenderunt in laqueum pro quo in græco inuenisse uos dicitis $\kappa\alpha\iota\ \sigma\chi\omicron\iota\nu\iota\omicron\iota\sigma\ \Delta\iota\epsilon\tau\iota\nu\alpha\nu\ \pi\acute{\alpha}\gamma\iota\Delta\alpha\ \tau\omicron\iota\sigma\ \pi\omicron\sigma\iota\ \mu\omicron\nu$ Funibus extenderunt laqueum pedibus meis: sed superfluū i hoc est. In eodē pro eo quod ē Habitabunt recti cum uultu tuo. in græco repperisse uos dicitis $\kappa\alpha\iota\ \kappa\alpha\tau\omicron\iota\ \kappa\eta\sigma\omicron\nu\sigma\iota\ \epsilon\nu\theta\epsilon\iota\sigma\ \sigma\upsilon\nu\ \tau\omega\ \pi\ \rho\omicron\sigma\ \omega\ \pi\omega\ \sigma\omicron\nu$. i. Et habitabunt recti cum uultu tuo. sed hic et cōiunctio superflua est. De. 140. Dissipata sunt omnia ossa nostra secus infernum. pro quo in græco legisse uos dicitis $\Delta\epsilon\sigma\ \kappa\omicron\ \rho\iota\sigma\ \theta\eta\ \tau\alpha\ \omicron\sigma\tau\alpha\ \alpha\nu\tau\omega\nu\ \pi\alpha\rho\alpha\ \tau\omicron\nu$ idest. dissipata sunt ossa eorum secus infernus sed hoc superfluū est. De. 146. Nec in tibus uiri beneplacitum ei. pro ei domino legisse uos dicitis qđ non habetur in græco est $\omicron\nu\Delta\epsilon\ \epsilon\nu\ \tau\alpha\ \iota\sigma\ \kappa\nu\eta\mu\alpha\iota\sigma\ \tau\omicron\nu\ \alpha\ \gamma\Delta\ \rho\omicron\sigma$. i. Neque i tibus uiri beneplacitus ē De .b. 2.

eo autē quod et uos in fine schedule q̄ritis et sc̄o filius meus. Auitus frequenter efflagitat quomodo gr̄ca interpretanda sint uerba breui' et ānotauit **VOUHVIA** mensis exordium est: Quod nos secundū lat̄x linguā proprietatē chalendas possumus dicere. Verum quia apud hebr̄cos mensis sc̄ds luna cursus supputatur: Et ap̄d gr̄cos **MHVH** luna dicitur **VOUHVIA** quasi noua luna appellatur. Eremos autē desertum uel solitudinem significat: thronus sedē uel solium: **Myticorax** ut diximus noctuā **KOIVOUVIA** nō ut latini interpretati sunt musca canina per **y** gr̄cas litterā: sed iuxta hebraicā intelligētā per **oi** dyphthongon debet scribi ut sit **KOIVOUVIA** idest cōe muscarum genus q̄d aquila idest omnimodā muscā interpretatus est at pro quo latinus uertit **alciam**: nos genus ferramētū interpretamur quo lapides dolantur. Veniqz ex hebrao uertētes ita diximus et nunc sculpturas eius p̄ter bipēnī qz et dolatoris deraserunt ergo dolatorum dicit potest.

Damasii pap̄e ad beatum Hieronymum petētis Psalterium sc̄ds editionē. lxx. interpretum conuerti ac emēdari.

DAMASVS episcopus fili et cōps bytero Hieronymo i christo Salute. Dum multa corpora librorum in meo arbitrio oblata fuissent: contigit ut et librum psalmodiarum in meo animo festinus cognoscerē detineri: Et memoriā capacitatis meae imbui. Rogita tu frater a mantissime et in Christo sēper sacerdos rogo ut secundum. lxx. interpretes et presbyteros. xii. idest **Matthiā Ptolomæum**: Saceum: idremus pampphilum suastrē didymum samon: epiphantium: zaratē simonē: **Chutiū Cassium**: Dithomium fratrem simonē: in quātum uestra potuerit consentia de. lxx. iuenire uestigia nobis trāsmittatis. Peto item tuam caritatē ut sicut rectorē tuus Alexandrum coepiscopum nostrum docuisti in gremio gr̄corum psallere ita nos dirigere tua fraternitas delectetur. Quia tāta apud nos simplicitatis indagatio est ut tātum in die dominico apostoli eplā una recitetur: et euāgelii caput unum dicatur: et nec psallentius uox ulla resultet: nec hymni decus in nostro ore cognoscatur. Peto ergo per fratrem et compresbyterum nostrum Bonifacium ut iubeat fraternitas tua nobis rei huius apere uestigium.

Beatii hieronymi ad Damasum responsiua: ubi suggerit de gloria patri et alleluia in fine psalmodiarum apud romanam ecclesiā concinēdo.

BEATISSIMO PAPA DAMASO sedis apostolicæ urbis romæ Hieronymus supplex: legi litteras apostolatus uestri: ut sc̄ds simplicitatē. lxx. interpretum canētes psalmographiā interpretari festinē: propter fastidius romanorum: ut ubi obscuritas impedit: apertius et latine trahatur sensus. Precatur ergo cōsuetus: ut uox ista psallentius in sede romana die noctuqz canatur: et in fine psalmi cuiuslibet siue matutinis horis siue uespertinis cōiūgi p̄cipiat apostolatus tui ordo: gloria patri et filio et sp̄itui sancto et reliqua. Istud carmē laudis omni psalmo cōiūgi p̄cipias: ut fides trectatorum decem et octo Episcoporum Niceni cōcilii et nostri oris pari consortio declaretur: ubi deus et homo honorabilis uoce cantatur Alleluia sēper cū oibus psalmis

affigatur: ut in omni loco cōiter respondeatur nocturni temporis. In ecclesia at a sancta resurrectione usqz ad sanctum p̄tecosten finiatur: inter dierum spatia quinquaginta propter nouitatem sancti pasche uox ista laudis canatur in aleph: quod ē alleluia laus tibi soli duppla: quotiens ex his unum alterum dupplo uincit: sextupla uero ē quotiens unus alterum sextuplo superat. In simpla. n. eius parte unus plus iuenitur. In dupla unus minus habetur. Sextupla enī dimidium dicitur. Triplum ē quādo maior pars ter cōtinet totum minus idest tria et unum. Spiritum quādo minus cōtinetur a maiore. et eius tertia pars ceduntur.

Beatii hieronymi ad Paulā et Eustochium de psalterio q̄d rursus sc̄ds. lxx. editionē cōtraferit edita ab illis uel ex hebraicis obelis asteriscisqz distinguēs.

DAMASVS ROMÆ datus positum emēdauit et iuxta. 70. interpretes licet cursim magna illud ex parte correxerim. Quod quia rursus uictis o paula et Eustochium scriptoris uticio deprauatus: plusqz antiquus errorē quā nouā emendationē ualere: cogitis ut ne uel quodā nouali scissum iā aruum exerceam et obliquis sulcis renascentes spinas eradice: equum esse dicentes ut quod crebro male pullulat succidatur crebrius. Unde consueta p̄rafatione cōmoneo tā uos quibus forte labor iste desudat q̄ eos qui exēplaria istiusmodi hēre uoluerint: ut quā diligētia emendauit cum cura et diligētia transcribantur. Notet sibi unusquisqz uel tacētē lineā uel signa radiantis uel obelos: uel asteriscos: et ubi uicinqz uiderit uirgulā precedētē: ab ea usqz ad duo puncta que impressimus: sciat in. 70. trāslatoribz plus haberi. Ubi at stellæ similitudinē pspekerit: d̄ hebraicis uoluminibus additum nouerit xque usqz ad duo puncta iuxta theodotionis duntaxat editionē: qui simplicitate sermonis a. 70. interpretibus non discordat. Hæc ergo uobis et studioso cuiqz fecisse me scietis: nō ambigo multos fore qui uel inuidia uel supercilio mallet cōtemnere uidere p̄clara q̄ discere: et de turbulēto magis riuo q̄ de purissimo fonte potare.

Beatii hieronymi ad sophroniū de noua editione psalterii secundum hebraicā ueritatē. Ubi oim psalmodiarum unicum testatur esse uolumen.

AUSEBIUS Hieronymus sophronio suo Salute dicit Scio quosdam putare psalterium in quibz libros esse diuisum ut ubiqz apud. lxx. interpretes scriptum ē idest fiat fiat finis librorum sit: pro quo in hebr̄co legē amen amen. Nos at hebr̄corum auctoritatē secuti et maxime apostolorum qui semper in nouo testamento psalmodiarum librum nomināt unum uolumē asserimus psalmos quoqz omēs eorum testamur auctorum: qui ponuntur in titulis David scilicet et Asaph: et indithū filiorum emau: israelitæ: Moysi et salomonis et reliquorum quos Adras uno uolumine cōprehēdit. Si enim amen pro quo Aquila trāstulit in fine tantum librorum ponitur et non interdum aut in exordio aut in calce sermonis siue sententiæ nunquā et saluator in euāgelio loqueretur Amen amē dico uobis: et pauli epistole in medio illā nō cōtinerēt. Moyses quoqz et Hieremias et ceteri in hunc modum multos habent libros: qui in medijs uoluminibus Amen frequēter inserunt: sed et numerus. xxii. hebraicorum

librotum et mysterium elusae numeri commutabitur
 Nam et titulus ipse hebraicus quod inter-
 tatur uolumē hymnorum apostolice auctoritati con-
 gruēs nō plures libros. s. uolumē unū oīdit. Quia
 igitur nuper cum hebræo disputās quedā pro domio
 saluatore de psalmis testimonia protulisti uolensq; te
 illudere per sermones singulos assererat non ita hēri
 in hebræo ut tu de. lxx. interpretibus apponebas studi-
 osissime postulasti. ut post Aquilam Symmachum et
 Theodotionem nouam editionē latino sermone trās-
 ferrem. Agebas enim te magis interpretum uarietate
 turbari. et amorē tuum quo laboris uel trāslationē uel
 iudicio meo esse contētum. Vnde impulsus a te cui et
 quæ possum debeo. et q̄ non possum rursus me obre-
 cratorum laceratibus tradidit. **Maluīq; te uires potius**
meas q̄ uoluntatē in amicitia quærere. Lerte consi-
denter dicam. et multos huius operis testes excitabo.
me nihil duntaxat scientē de hebraica ueritate icitasse
Sicubi ergo editionem meā a ueteribus discrepare ul-
deris interroga quēlibet hebræorū et liquido peruide-
bis me ab xmulis meis frustra lacerari. qui malunt cō-
tēnere uideri preclara q̄ discere puerissimi hoīēs. nā
cum: sēper expectant nouas uoluntates et gula eorum
uicina maria non sufficiunt. cur i solo studio scriptura-
rum ueteri sapore contenti sunt? Nec hoc dico quod p-
cessores meos mordeā aut quicquā de eis arbitrer de-
trahendum. Quorum trāslationē diligētissime emenda-
tam olim mex lingua hominibus dederim sed quod a-
liud sit in ecclesiis christo credentium psalmos legere.
aliud iudæis singula uerba calūmiantibus respondere
Quod opusculum meum si in græcum ut pollicitus es
trāsuleris et imperitix
mex doctissimos quosq; uiros testes facere uolueris:
dica tibi illud Horatianum in siluā ne ligna feras nisi
q̄ hoc habebis solaminis in labore cōl ut intelligā mi-
hi et laudē et uituperationē tecum esse cōem. Diue in
domino iesu cupio te meminisse mei.

Beati Hieronymi ad Paulam et Eustochium de sin-
gulis psalmis qui ad singula domini saluatoris festa p-
tineant et qui psalmi et quando legi debeāt.

QUIA me dulcissima filix mex i spe
 misericordix dei petistis: ut uobis di-
 uersos psalmos p ordines sequestra-
 rē. qui ubi psalli debeāt. uos quoq;
 ego peti ut pro me deprecemini do-
 minum deum nostrum ut dono suo
 mihi concedere dignaretur quo possim sanctas petiti-
 nē uestram arripere uel ipso donāte complere. In cu-
 ius misericordia sperans prout dominus concedet di-
 gnatus est intellectum humilitati mex necesse habui tā
 sanctæ petitioni uestre pro affectu domini obediri pro
 quo opere si gratia de omnibus nobis fuerit integre
 assignata quecunq; dicta sunt ipsi domino nro omipo-
 tenti pro humilitate mea orantes gratias referte. Qui
 etiā alinæ loqui pcepit q̄ ipse dominus uoluit. Licet n.
 uniuersi psalmi qui requisiti fuerit legis diuinæ prope
 modum omnia habeant tamen donāte deo sancto et
 domino iesu christo et sancto spiritu in cōfessione trinī-
 tatis qui psalmi propriæ ad singulos dies festatos do-
 n. in saluatoris nostri filii dei ptineāt sequestratim ex-
 posuimus. Qui ad natalē uel qui ad sanctā Epiphaniā
 idest ad baptismum dominicum seu apparitionis stel-
 lx diem. et qui in quinta feria ante passionem domini
 qui ēt i ipsa passione dominica: qui in pascha resurrec-
 tionis ipsius domini nostri saluatoris et qui in ascensu

etus in celis. Qui ēt in aduētū ipsius et in iudicio firma-
 ro et qui de ciuitate eterna. i qua christus dominus sac-
 tos suos a principio mundi usq; in finē ipsius seculi si-
 bi congregat secum regnatos in æternum regno cele-
 sti: sanctus dominus trinus et unus deus æternus: qui
 ēt ad dominum deum deprecandum letania uel qui a
 pœnitentibus psalli debeant. Qui ēt in natali factoris
 dici debeant. **Alteros uero psalmos inuenies qui quo-**
tidie legēdi sunt. Omēs tamē psalmi quotidie in toto a-
no per ordinē psalli debent: secundum cōsuetudinē ec-
clesiarum et monasteriorum. Sane qui legis conside-
ra: quia unus psalmus ad multos alios sanctos ptinet
et psalmi deo multipliciter iterantur p singulos dies.
Nam est psalmus qui ubiq; psalli pōt. Alii autē sunt
qui ad unius diei figurā ptinent. Ad pœnantes uero
qualis persone fieret: utrum religiose uel laice: de psal-
mis qui quinta feria ante passionē: aut qui in ipsa passi-
one dicuntur domini atque in natales sanctorum exin-
de deligēdi sunt psalmi. Ita. n. de canticis prophetarū
fecimus. ut non in diebus supradictis confuse psallan-
tur: sed qui in quo die dici debeant: qui legis inuenies.
Ad maiores operas pertinet psalmus. lxxvii. Lathecu-
missis et electis. 24. Per ieiunium. 19. 34. et lxxii. De
baptismo per pascha. 64. De lamentatione. 132. Ad cō-
uersionē fratrum. 132. Ad benedictione s. 133. Ut lau-
des ante deum fundantur. viii. ut pœniteat homo. L.
de fixa fide. x. de monēdo. cviii. ut oculum pudicitix a-
gas. De uigiliis in grabato. 6. de iustitia. xiiii. de hone-
sta oratione. 85. De cōmunionē cum oibus hominibus
uel pauperibus. xl. de natali domi. 19. De trinitate ut
non timeatur homo. 9. de insidiis heresum. iii. de mo-
nendo proximum. 4. de spe in deum. xxii. de credul-
tate. x. de oratione in homie. 29. Benedictio super pri-
cipes. xx. de amore legis. 26. de tribulatione iūdicorū
. 15. ut creatura creatorē laudet. cii. de martyrio. 44.
et. l. de persecutoribus. 82. dum intras ad alieniginam
. 81. oratio ad agrus. 83. oratio nocturnū temporis. xc.
oratio ad altare. 33.

Ad Carcellam de collatione editionis aquilæ cuius he-
bræis propter quod opus epistolare offitium se inter-
misisse testatur.

QUIA parua epistolā scriberes
 cause dupplicis fuit: q̄ et tabellarius
 festinabat: et ego alio opere detētus
 hac quasi πρέπρω idest superna
 caneo me occupare uolui. Quæris
 quid nā sit illud tā grāde tas necessa-
 rium quod epistolicæ cōfabulationis munus exclusit.
 Jam pridem cum uoluminibus hebræorum edditiones
 Aquilæ cōfero: nequid forsità pp odium christi syna-
 goga mutauerit et ut amice mēti fatear: q̄ ad nostras si-
 dem ptineāt roborandā: plura reperio. Nunc tā pro-
 phetis. Salomōe psalterio regnorumq; libris examu-
 sim resenti. Exodum teneo: quē illi ellefmoth uocant
 ad leuiticum transiturus. Vides igitur qd nullum offi-
 cium huic operi preponendum ē. Attamē ne currenti-
 us forte noster frustra curreat: duas epistolas quas
 ad sororem tuam Paulam eiusq; pignus Eustochius
 miseram huic seruiculo annexit. ut dum legis illa et
 in his aliquid doctrinæ pariter ac leporis iueneris: pu-
 tes tibi quoq; scripta esse quæ illis scripta sunt. Albinā
 cōmunē matrē ualere cupio: de corpore loquor q̄ spi-
 ritu ualeat non ignorās: eamq; per te saluari obsecro
 et dupplici pietatis officio focillari: quo in una atq; e-
 adem christiana simul diligitur et mater.

Ad paulinus de duab; quæstionibus: quib; p̄pedita
.b. 4.

interpretationis officio respondere non potuit.

QUAE me prouocas ad scribendum
terres eloquentia: et in epistolari stilo
prope tullius representas: Quod quae
reris me paruas et incomptas Litte-
rulas mittere non uenit de iuria: sed
de timore tui: ne uerbosius ad te lo-
quens plura reprehendenda transmittam: et ut sancta me
tuta simpliciter fatear. uno ad occidentem ipse nauigan-
di tanta a me simul epistola flagitantur: ut si cuncta ad
singulos uelim scribere occurrere nequeam: unde acci-
dit ut omnia compositione uerborum et scribentium
solicitudine: dicem quicquid in buccas uenerit: et am-
cum te tantum meorum dictorum non iudicem consi-
derem. Duas quaestiuunculas litterarum tuarum praeferebant. Unam
quare sit a deo induratus cor pharaonis: et apostolus
dixerit non uolentis neque currentis: sed miserationis est
dei et cetera: quae liberum tollere uidentur arbitrium.
Alteram quomodo sancti sint qui de fidelibus id est de
baptisatis nascuntur: cum sine dono gratiae postea acce-
pta et custodita salui esse non possint. Primum in libris
πρεπι αρχου quos nuper Pammachio nostro tu
bente interpretatus sus. Origenes fortissime respondet
quo detentus opere implere non potui quod promise-
ram tibi: et Danielem nostrum rursus comperendina-
ui et quidem quauis mei amantissimi et egregii uiri Pam-
machii tamen uoluntate in tempus aliud distuli: nisi de-
nis pene fraternitas de urbe eadem postulasset asserens
multos periclitari et peruersis dogmatibus acquiescere.
Unde necessitate compulsus sum transferre libros in qui-
bus quidem mali plus quam boni est: et hanc seruare men-
suram ut nec adderem quid nec demerem: graecamque fides
latina integritate seruarem. Quorum exemplaria a supra-
dicto fratre poteris mutari: licet tibi graeca sufficiant: et
non debeas turbidos nostri ingentissimi riuulos quare
qui de ipsis fontibus bibis propterea quia docto uiro
loquor: et tam diuini scripturis quam saeculi litteris erudi-
to. Illud dignationem tuam ammonitas uolo ne me putes
in modum rustici balatronis cuncta Origenis reproba-
re quae scripsit: quod in me criminatur. Alphurnius la-
narius et discipuli eius: et quasi Dionysii philosophum
arguant subito mutasse sententiam: sed tantum praua dog-
mata repudiare. Secundo. n. aequali maledicto eos subia-
cet: qui bona mala dicunt: et illos qui mala bona iudi-
cant: qui faciunt amarum dulce et dulce amarum. aut
quae est tauta pertinacia sic laudare alicuius doctrinas
ut sequare blasphemias? De secundo problemate tuo Ter-
tullianus in libris de monogamia disseruit. Asserens sa-
ctos dici fidelium filios: quod quasi candidati sunt si-
lit: et nullis idolatriae sordibus polluatur. Simulque co-
sidera quod et uasa sacra in tabernaculo legerimus: et
cetera quae ad ritum caerimoniarum pertinent: cum uti-
que sancta esse non possint: nisi ea quae sentiunt et uene-
rantur deum. Idioma igitur scripturarum est: ut inter-
dum sanctos pro mundis et purificatis atque expiatis
nominet: sicut et berfabee sanctificata scribitur ab im-
munda sua: et ipsum templum sanctuarium nominatur. ob-
secro te ne tacito mentis iudicio: me aut uanitatis argu-
as: at falsitatis. Testis est. n. conscientia mea deus quod
ab ipso prociectu et interpretationis exordio supradic-
ta necessitas me traxit: et scis ipse non bene fieri quod
occupato animo fiat. pilleolus textura breue caritate la-
tissimum senili capiti confouendo libenter accepi: et mu-
nere et munere auctori latus.

Ad eundem paulimum de opere didymi de spiritu sac-
to quem ipse propter imperitiam cuiusdam qui de spiritu sac-

to scripserat transtulit in latinum.

QUAE in Babylone uersa es et pur-
purata meretricis esse coloris: et in-
quiritum uiuere: uolui aliquid garri-
re de spiritu sancto: et ceptum opuscu-
lum eiusdem urbis pontifici dedicare
et ecce olla illa quae ab Hieremia post baculus cernitur
a facie cepit aquilonis ardere: et pharisaeorum coela-
mare senatus: ut nullus scriba in eis uel fictus: sed om-
nes quasi indico sibi praedio doctrinarum aduersus me
imperitia conuincendum factio conuincatur: illico ego uelut
postliminio hierosolymam sum reuersus: et post romu-
li casam et ludorum lupercalium: diuersorum maris:
et speluncam saluatoris inspexi. Itaque mi pauline quia
supradictus potifex damasus qui ad hoc opus me pri-
mus impulerat iam dormiuit in domino: tam tuo quam
uenerabilium mihi ancillarum christi Pauli et Eusto-
chii nunc adiutus oratu canonicum quod caetera non po-
tui in terra aliena. Hec a uobis in iudaea prouocatus
immurmuro augustiore multo locus existimas qui sal-
uator mundi quam qui fratris genuit paricida: et ut auc-
torem titulo fateor. malo alieni operis interpret exis-
tere: quam quidam faciunt informes corniculam alienis me
coloribus adornare. Legi dudum de sancto spiritu cu-
iusdam libellos: et iuxta comici sententiam ex graecis
bonis latina uidi non bona: nihil ibi dialecticum: nihil
uirile atque districtum. quod lectores uel ingratis ad as-
sensum trahat: sed totum flacidum molle nitidum atque
formosum quaesitis hinc inde odoribus pigmentatum
Didymus uero meus oculum habens sponse de can-
tico canticorum et illa lumina quae in cadentes segetes sub-
limare precepit iesus procul altius intuetur: et antiquum
nobis morem reddit: ut et uidentis uocetur propheta: cer-
te qui hunc legit latinorum furta cognoscat: et contes-
net riuulos: cum ceperit haurire de fontibus Imperi-
tus sermone est: sed noua scientia apostolicum utrum ex
ipso stilo exprimens tam sensus lumine quam simplicitate
uerborum.

Epistola Chromatii et Eliodori eporum postulantibus
ex archiepis Eusebii caesariensis martyrologium perfectum

QUAE sancto fratri Hierony-
mo Chromatius et Eliodorus epi-
scopi domino Salutem: Eum religiosissimus
Augustus Theodosius mediolanen-
sem urbem fuisset ingressus: uniuersos
que italiae episcopos ad se inuocaret: et causam aliquatorum epi-
scoporum qui ex arianis secesserant suas animas inquinasset
perquireret: contigit et nostram paruitatem in eodem adesse
concilio: in quo cum dicenda dicta essent et diffinenda
finita: cepit christianissimus princeps sanctum Grego-
rium episcopum cordubensis ecclesiae in eo preferre an-
tistitem: quam dominico die siue ieiunans matutinas siue non
ieiunans uespertinas explicans missas eorum martyrum
quorum natalitia essent plurimum nomina memoraret
Factum est ut omnes pariter statueremus ad tuam scri-
bere caritatem ut famosissimos feriales de archiepis sa-
cti Eusebii caesareae palestinae episcopi inquirens marty-
rum ad nos dirigas festa ut possimus hoc officium per
tuam industriam in melius perfectiusque ad honorem
dei martyrum exhibere.

Beati Hieronymi responsua testantis Eusebium caesa-
riensem ex annalibus impetratis a Constantino augus-
to gesta martyrum perscripsisse: quorum numerus tan-
tus est ut ultra quinque milia singulis diebus preter die

999
18. m. 10. 10. 10.
Glossar
10. 10. 10. 10.

Kalendas Januari possint ascribi.

QUODAMTO et eliodoro sanctis
episcopis Hieronymus Presbyter
constat dominus nostrum iesus chri-
stum omni die martyrum suorum tri-
umphos excipere: quorum passiones
a sancto Eusebio caesariensi Episcopo scriptas repperi-
mus. Nam cum Constantinus Augustus caesareā fuis-
set et ingressus: et diceret p̄memorato antistiti ut peteret
aliqua beneficia caesariensi ecclesiae profutura: Legi re-
spondisse Eusebium opibus suis ditata eccliam nulla
petendi beneficia necessitate compelli sibi tamē deside-
rium immobile extitisse ut quicquid in republica romāo-
rum gestum sit erga sanctos dei iudices iudicibus suc-
cedentes in uniuerso orbe romano sollicita persecutatio-
ne monumenta publica discutiendo perquirent: et
qui martyrum et a quo iudice: in qua prouintia uel ci-
uitate: qua ue die: qua passione p̄seuerantia sua obtinu-
erint palmam de ipsi archiuis sublata ipsi Eusebio re-
gio iussu dirigerēt. Unde factum est ut idoneus relator
existens et ecclesiastica hystoria texeret: et omniū pene
martyrum prouinciarum imperii romanorum diligēs
hystorographus declararet. quatenus omēs sacrificius
deo offerentes eorum nomina meminisset scientes q̄
pro die ipso quo sacrificium offerunt: uictores diaboli
extitissent: et sub martirii sui trophæo pollentes atq̄ o-
uantes ad regē suum puenissent christum. Pac de cau-
sa singulorum mēsiū: singulorumq̄ dierum festa cō-
scripsimus: ut iubere dignabamini perennem uisitatio-
nis memoriam fore credentes cum diebus omibus:
per tot annorum spatia sancta sanctorum nomina sue-
runt festiue celebrata. et quando per singulos dies di-
uersarum prouintiarum: ac diuersarum urbium plusq̄
octingentorum uel nonigentorum milium martyrum
nomina sunt nominata: ut nullus dies sit: qui non ultra
quinq̄ milium numerus reperiri possit ascriptus: exce-
pto die Kalendarū Ianuariarū cōsiderans iter inume-
rabiles turbas lectoris anim posse lacessere intra unus
mensem. ne id euentat succincte et breuiter: eorum qui
sunt in amplissima festiuitate in suis locis tantum pro
omnibus mēoratis profectus ea sus ut amputato fas-
tidio unus de omib̄ sufficeret libellus ascriptus: Sa-
ne in prima parte libelli omnium apostolorum festa cō-
scripsimus: ut dies uariū non uideantur diuidei: quos
una dignitas et apostolatus in caelesti Gloria facit esse
sublimes.

Beati Hieronymi prologus in librū de istia salua-
toris ex hebreo traditus quē ab euāgelista Mathæo
scriptū. sed a manichæi discipulo asserit deprauatū: et
iter canonicas scripturas nō enumeratū

QUONIAM Sactis ac beatissimis
Ehromatio de Eliodoro epis hiero-
nymus exiguus christi Seruus i do-
mino salutem Qui terrā auri cōscie-
tia fodit nō illico arripit quicquid fossa profuderit lace-
rata. sed priusq̄ p̄odus fulgidū uibrans lactu ferri res-
plēdeat in reuertendis suspiradiōq̄ cespitibus imora-
tur: et spes nō aliter lucris augere. Ardū opus iū-
gitur cum fuerit mihi de uestra beatitudine iperatū qd̄
nec ipse scō Mathæus apostolus et euāgelista uoluit i
apto scribi. Si. n. hoc scriptū nō esset euāgelio suo qd̄
edidit addidisset. S̄ fecit hūc libellus hebraicis litteris
obsignatus. Quē usq̄ adeo nō edidit ut hodie manu
ipsius liber scriptus hebraicis litteris a uiris religiosissi-
mis habeatur: qui eum a suis prioribus p̄ successus rē-
porus susceperunt. Dunc autē ip̄ns librus cū nunq̄

alicui trāfferendus dederit: textus eius. aliter atq̄ ali-
ter narrauerunt: Sicq̄ factum ē: ut a manichei disci-
pulo noie Leuthō. qui etiā apostolorū gesta falso ser-
mone cōscripsit: Dic liber editus non x̄ificationis: s̄
subuersionis materia exhibuerit. Et eni qui talis pro-
batur in synodo: cui merito aures ecclesiae nō paterēt
Lessent nunc osculantium morsus: non istum libellum
canonicis nos superaddimus scripturis. sed ad detegē-
dum hereseos fallatiā apostoli atq̄ euāgelistæ scrip-
ta transferrimus in quo opeī tam iūbētibus episcopis
piis obtemperamus: q̄ impiis hareticis obuiamus.
Amor ergo christi est cui satisfacimus: credentes quod
nos suis orationibus adiuuent: qui ad saluatoris nos-
tri icās infantia p̄ nostrā poterunt obedientia peruenire

Librum ipsum de infantia licet in quodā exēplari rep-
pererim. qui aniles quasdā fabulas continere uideba-
tur quæ simplicitates fallere possent trāscribi nolui. in
dignus putās in tāta sermonus Hieronymi malestate
leuia cōmisceri: quia auctoritatē euāgelicā in chana ga-
lilæe initium signorum saluatoris fuisse testāti repugna-
re uidetur et ideo non imerito a brō papa gelasio inter
apocrypha cōputatur. xv. di. l. Sancta romana.

Hieronymi ad paulinum de omnibus diuinis hystoria
libris ubi exēplis et rationibus instruit eus in scriptu-
ris sanctis: sine p̄ceptore et interprete non posse profi-
cere: et p̄ singulos percurrens libros summatim mysteri-
a referat scripturarum se praxium spondens ac locus
rudiorum si seculum dereliquerit.

FRAIER Ambrosius tua mihi mu-
niscula perferēs detulit et suauissias
litteras quæ a principio amicitiarum
fidē probatæ iam fidel et ueteris ami-
citæ p̄ferebant. Vera. n. illa necessi-
tudo est: et christi glutino copulata: quam non utilitas
rei familiaris non p̄sentia tantum corporum: non sub-
dola et palpās adulatio sed dei timor: et diuinæ scrip-
turarum studia conciliant. Legimus in ueteribus his-
toriis quosdā lustrasse prouintias: nouos adisse popu-
los maria transisse ut eos quos ex libris nouerant: co-
ram quoq̄ uiderent. Sic pythagoras mēphiticos ua-
tes. sic plato xgyptum et architā Tarentinus eāq̄ orā-
italiæ quæ quondam magna gratia dicebatur laborio-
sissime peragravit. Et qui athenas magister erat: et po-
tens cuiusq̄ doctrinā academiæ gymnasia p̄sonabāt
fieret peregrinus atq̄ discipulus malens aliena uere-
cunde discere q̄ sua impudenter ingerere. Deniq̄ cus
litteras quasi toto fugientes orbe persequitur: captus
a piratis atq̄ uenundatus ē tyrāno crudelissimo p̄uit
captiuus uinctus et seruus. tamen quia philosophus
maiore mente se fuerit. Ad Titum liuius lacteo eloq̄n-
tiæ fonte manantem de ultimis hispaniæ Galliarum
q̄ sinibus quosdā uenisse nobiles legimus. Et quos
ad contēplationē sui roma non traxerat unius homis
fama perduxit. Habuist illa etas inauditus oibus seculis
liis celebrandumq̄ miraculum ut tantā urbē ingressi.
Aliud extra urbem quærerēt. Apollonius siue ille ma-
gnus ut uulgus loquitur. siue philosophus ut pytha-
goræ tradunt. intrauit persas. pertransiuit caucasus. al-
banos: scythas. massagetas. opulentissima india regna
penetrauit. et ad extremum latissimo phison amne trās-
misso peruenit ad brachmanas ut Diarcham in trono
sedentē aureo. et de tantali fonte potātes inter paucos
discipulos de natura de moribus ac siderum et dierum
kursu audiret docentē. Inde per elamitas babylonas
.b. 5.

chaldæos: medos: Assyrios: parthos: syros: Phœni-
 ces: arabes: palæstinos Reuersus alexandrias prexit
 ad æthiopiã: ut gymnosophistas: et famolisissimã solis
 mensam uideret in sabulo: iuenit ille uir ubiq; qd discere
 ret: et semper proficiens sepe se melior fieret. scripsit
 super hoc plenissime octo uoluminibus philostratus.
 Quid loquar de sæculi hominibus: cuius apostolus pau-
 lus uas electionis et magister gentium qui de conscien-
 tia tantu in se hospitis loquebatur. An experimētum
 quæritis eius qui in me loquitur christus. post damas-
 cum arabiamq; lustratã ascenderit hierosolymã ut uide-
 ret petrum: et manserit apud eum diebus. xv. Hoc eni
 mysterio hebdomadis et ogdoadis futurus gentium p-
 dicator instruendus erat. Rursumq; post annos. xiiii.
 assumpto barnaba et Tito exposuerit aplis euagelium:
 ne forte in uacuum curreret aut cucurisset. Habet nes-
 cio quid latetis ἐπεργισα uia uox et in aures disci-
 pulli de auctoris ore trãssusa fortius sonat. Unde et ael-
 chines cum rhodi exularet et legeretur illa Demosthe-
 nis oratio: quã aduersus eus habuerat mirantib; cunc-
 tis atq; laudatibus suspiras ait. Quid si ipsã audissetis
 bestiam sua uerba resonantẽ. Nec dico qd sit in me al-
 quid tale quod uel possis a me audire uel uelis discere:
 sed quo ardor tuus et discendi studium et absq; no-
 bis per se probari debeat: ingentium docile et sine doc-
 tore laudabile est. Nunquid iuentas: sed quid quæras
 consideramus. Collis cæra et ad formandus facilis
 et si artificis et plastæ cesset manus: tamẽ uirtute totus
 est quicquid eẽ potest. Paulus apostolus ad pedes ga-
 malielis legẽ moysi et prophetas didicisse se gloriatur
 ut armatus spiritalibus telis postea diceret confideter.
 Arma. n. militiæ nostræ nõ carnalia sunt sed potetia do-
 ad destructionẽ munitionum cõsilia destruente: et om-
 nẽ altitudinẽ extollentẽ se aduersus scientiã dei. et cap-
 tiuãtẽ omnẽ intellectum ad obediẽdũ christo: et sub-
 iugare paratũ cunctam iobediẽtiã. Ad timotheum scri-
 bit ab infantia sacris litteris eruditum: et horzatur ad
 studium lectionis: et ne negligat gratiã quæ data sit ei
 per: ipositionẽ manus presbyteri. Tito pcepit ut iter cæ-
 teras uirtutes episcopi: quem breuit sermõ depinxit.
 Scientiam quoq; in eo eligit scripturarum. Obtinetẽ
 inquit eum qui secundum doctrinas est fidelem sermo-
 nem et ut potens exhortari sit in doctrina sana: et con-
 tradicentes reuincere. Sancta quippe rusticitas solum
 sibi prodest: et quãtũ adificat ex uita merito eccliam
 christi tantum nocet si destruentibus non resistat. Ma-
 lachias propheta imo per malachia iterrogauit domi-
 nus sacerdotes legẽ. In tãtũ sacerdotis officium est
 interrogatum respondere de lege. In deuteronomio.
 Interroga patrẽ tuum et annuntiabit tibi seniores tuos
 et dicent tibi. In psalmo quoq; Lxxviii. Lantabiles mi-
 hi erant iustificaciones tuæ i loco peregrinatõis meæ
 Et in descriptiõne iusti uiri: cum eus arbori uitæ dauid
 quæ est in paradiso cõpararet: inter ceteras uirtutes et
 hoc intulit. In lege domini uoluntas eius: et in lege e-
 ius meditabitur die ac nocte. Daniel in sine sacratissimæ
 uisionis Iusti ait fulgẽt sicut stellæ et intelligẽtes. hoc
 est docti quasi firmamētum. Vides quãtus inter se dif-
 fẽt iusta rusticitas et docta iustitia. Alii stellis: alii cælo
 cõparantur: quãquã iuxta hebraicã ueritatẽ utrunq; d-
 eruditus possit intelligi. Ita. n. apud eos legitur. Qui
 at docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti
 et qui ad iustitiã erudiant multos: quasi stellæ in ppetu-
 as æternitates. Zur dicitur Paulus apostolus uas el-
 lectionis: nempe quia uas legis et sanctarum scriptura-
 rum armarium est. Pharisei student ad doctrinas do-
 myni: et mirantur in petro et ioanne quomodo legem

sciant cum litteras non didicerint. quicquid. n. aliis ex-
 exercitatio et quotidiana in lege meditatio tribuere solis
 illis sps scs suggerebat. et erant iuxta quod scriptus e-
 θεοδιδακτοι docibiles deo. xii. annos saluator imple-
 uerat: et i tẽplo sedẽs de qstioib; legis interrogans ma-
 gis docet dum prudẽter interrogat. Nisi forte rusticus
 petrum: rusticum et Joannẽ dicimus. quorum uterq;
 dicere poterat et si imperitus sermõ nõ tamẽ scia. Jo-
 annes rusticus piscator indoctus. Unde uox illa obse-
 cro In principio erat uerbum et uerbum erat apd deũ
 et deus erat uerbus λογος græce multa signi-
 ficat. Nam et uerbum est: et ratio: et supputatio: et cau-
 sa uniuersusq; rei: per quã sunt singula q subsistunt.
 Que uniuersa recte intelligimus i christo. Hoc doctus
 plato nesciuit. Hoc demosthenes eloquẽs ignorauit.
 Perdam inquit sapientiã sapientius: et prudẽtiã prudẽ-
 tium reprobabo. Vera sapientiã pdet falsam sapientiã
 et quanq; stultitiã p dicationis in cruce sit. Tamen pau-
 lus sapientiã loquitur inter perfectos. Sapientiã au-
 tẽ nõ sæculi huius nec principius sæculi istius quæ: des-
 truuntur. sed loquimur dei sapientiã i mysterio absco-
 dita: quã pãdestinauit ante sæcula. Hec sapientiã chris-
 tus est. christus. n. dei uirtus et dei sapientiã Hæc sapi-
 etiã in mysterio abscondita est: de qua et noni psalmi
 titulus pnotatur pro occultis fili in quo sunt oēs the-
 sauri sapientiæ et scientiæ dei absconditi. Et qui in my-
 sterio absconditus erat pãdestinatus e ante scia. Pãde-
 stinatus at et pfiguratus in lege et prophetis. Unde et
 propheta appellabatur uidẽtes Quia uidebat eus qm
 exteri non uidebat. Abrahã uidit diẽ eius et lætatus e
 Aperiẽbantur cæli Ezechielĩ qui pplõ peccatori clausi e-
 rant: Reuella iquit dauid oculos meos et cõsiderabo
 mirabilia de lege tua. Lex. n. spualis e: et reuellatione
 opus e ut intelligatur ac reuellata facie dei. gloriã cõ-
 tẽplemur. Liber in apocalypsi septẽ sigillis ostẽdi: quẽ
 si dederis omi scienti litteras ut legat respondebit tibi
 Non possum signatus e. n. Quãti hodie putãt se nosce
 litteras tenet signatum librum. nec apse possunt: nisi
 ille reuerauerit qui habet clauẽ dauid: qui aperit et ne-
 mo claudit. claudit et nemo aperit. In actibus aposto-
 lorus scs Eunuchus imo uir. sic. n. eus scriptura cogno-
 minat cum legeret Esaiam interrogatur a philippo. pu-
 tas ne intelligis quæ legis: respõditq; Quomodo pos-
 sum nisi aliquis me docuerit: Ego ut de me loquar ite-
 rim nec factior sus hoc eunuchõ nec studiosior qui de
 æthiopiã. i. de extremis mundi finibus uenit ad tem-
 plum. Reliquit aulã regiã et tantus amator legis. di-
 uinæq; scientiæ fuit ut etiã in uehiculo sacras litteras
 legeret tamẽ cum librum teneret et uerba domini cogi-
 tatione pciperet lingua uolueret: labiis psonaret: igno-
 rabat eum quẽ in libro nesciens uenerabatur. Venit
 philippus ostendit ei iesum qui clausus latebat in lit-
 tera. Omira doctoris uirtus eadem hora credit euna-
 chus baptisatus. et fidelis et scs factus est ac de disci-
 pulo magister plus i deserto fõta ecclia q in aurato sy-
 nagoga tẽplo repperit. Hæc a me breuiter persirincta
 sunt. neq; n. epistolariis angustia euagari lõgius patte-
 batur ut intelligeres te in scripturis scis sine pulo et mō-
 strãte semittas non posse ingredi. Læco de grãmaticis
 rhetorib; philosophis geometris dialecticis musicis
 astronomis astrologis medicis Quorum scia mortali-
 bus uel utilissima e et in tres partes scinditur i doctri-
 nam idest rationẽ
 idest usum: et ut ad minores artes uenit et quæ nõ tã
 lingua q manu administrãtur agricolæ cemẽtariĩ fabri
 ædificatorum lignorum ue cæsores Lanariĩ quoq; et
 fulloẽs et ceteri qui uariã supellectilẽ et uilia opuscula

margin notes on the right edge of the page, partially cut off.

fabricantur absq; doctore nō possunt esse qđ cupiunt
 Quod medicorum ē promittunt medici: tractant fabrī
 lia fabrī. Sola scripturarum ars est quā sibi oēs passi
 uendicāt. Scribimus oēs idocti doctiq; poemata pas
 sū. Hanc garrula anus. hāc delirus senex. hanc sophi
 sta uerbosus. hanc uniuersi psumunt. lacerant. docent
 anteq; discāt. Alii adducto supercilio grādia uerba tru
 tinantur inter mulierculas de sacris litteris philosphā
 tur. Alii discunt pro pudor a foeminis qđ uiros doce
 ant. et ne parum hoc sit quadam facilitate uerborum
 immo audacie edisserunt aliis quod ipi nō intelligunt.
 Taceo de meis similibus ē qui si forte ad scripturas sā
 ctas post seculares litteras uenerit: et sermone cōposi
 to aurē populī mulserit quicquid dixerint: hoc legem
 deputāt. nec scire dignātur: quid prophetar: quid apo
 stoli senserint. Sed ad sensum suum incongrua aptant
 testimonia ē quasi grande sit et nō uitiosissimum diceu
 di genus deprauare sententias: et ad uoluntatē suas
 scripturā trahere repugnantē: quasi nō legerimus Do
 mero centonas: et uirgilio centonas ac non sic etiam
 Caronem sine christo possum dicere christianū: quia
 scripserit: iam redit et uirgo redeunt saturnia regna: itā
 noua progenies caelo dimittitur alto: et patres loquē
 tem ad filium Nate mex uires mea magna potentia
 solus: Et post uerba saluatoris i cruce perstabat me
 morās fixusq; manebat. Puerilia sunt haec et circula
 torum ludo similia docere qđ ignores: imo ut cum sto
 macho loquar. nec hoc quidē scire quod nescias: ut
 delictet manifestissima est genesis i qua de creatura mū
 di: de exordio generis hunā. de diuisione terrar. de ua
 riatione linguarum et gentis usq; ad exitum scribitur
 bebraxorum. Patet exodus cum decē plagis. cum de
 ctalogo cum mysticis diuinisq; pceptis i promptu est
 Leuiticus liber i quo singula sacrificia immo singula
 pene syllaba et uestes aaron et totus ordo leuiticus i
 spirant caelestia sacramenta. Numeri uero nōne totius
 arithmeticae et prophetiae balaz et quadraginta dua
 rum per heremum mansionum mysteria continens.
 Deuteronomium quoq; scda lex: et euāgelicā legis p
 figuratio nōne sic ea habet quae priora sunt: ut tamen
 noua sint omnia: de ueteribus hucusq; moyses

hucusq; quibus quiq; uerbis loquit
 se uelle apostolus in ecclia gloriatur. Job exēplar pati
 entia quae nō mysteria suo sermone cōplectitur: Pro
 sa incipit uersu labitur pedestri sermone finitur: oēsq;
 leges dialecticā propositione: assumptione: cōfirmatio
 ne: cōclusionē determinātur. Singlā in eo uerba plēa
 sunt sensibus. Et ut de ceteris sileam resurrectionē cor
 porū sic prophetat ut nullus de ea manifestus uel cau
 tius scripserit. Scio inquit qđ redēptor meus uiuit: et i
 nouissimo die de terra surrecturus sum et rursus cir
 cundabor pelle mea et in carne mea uidebo deū. Quē
 uisurus sum ego ipe. et oculi mei cōspecturi sunt et nō
 alius. Reposita est haec spes mea in sinu meo. Veniā
 ad iesum naue typus domini. non solum in gestis: De
 rum ē in noie trāsit iordanē hostium regna subuertit.
 diuidit terrā uictori pplō: et p singulas urbes uicinos
 mōtes atq; confinia ecclia caelestisq; hierusalem spiri
 tualia regna describit in iudicum libro quot picipes
 ppli. tot figurae sunt. Ruth moabitidis eiaia: explet ua
 ticinium dicentis: Emitte agnū dñatorē terrae de petra
 deserti ad mōtem silae sid. Samuel in helimortuo et i
 occisione Saul ueterem legē abolitā monstrat: Porro
 in Sadoch atq; dauid noui sacerdoti: nouiq; imperiū
 sacramēta testatur: Malachin idest tertius et quartus
 regum liber a salomone usq; ad hieconiā et ab Hiero
 boam filio nabach usq; ad olex qui ductus ē in Assy

rios regnum iuda et regnum describit israhel. Si his
 toriam respicias uerba simplicia sunt: Si i litteris sen
 sum latentes insperetis ecclie paucitas: et hareticorns
 contra ecclias bella narrantur: Duodecim prophetar in
 unius uolumis angustias coartati multo aliud quā so
 nant in littera pfigurāt Olex crebro nomināt ephraim
 Samariam Joseph israhel et uxore fornicariā et for
 nicatiōis filios: et adulterā cubiculo clausā mariti mul
 to tpe sedere uisdam et sub ueste lugubri uiri ad se red
 ditus praestolari: Jobel filius fatuel describit terrā. xii
 tribuum eruca. Bruco. Locusta. rubigine uastante cor
 ruptam: et post euerionē prioris ppli effusum spm sac
 tum super seruos dei et ancillas. i. super. cxx. credētius
 noia et effundendum tē in cenaculo sion. qui. cxx. ab
 uno usq; ad. xv. paulatim et p incrementa surgētes. xv.
 graduum numerum efficiunt qui in psalterio mystice
 continētur. Amos pastor et rusticus et ruborum mo
 ra dīstringēs paucis uerbis explicari nō pōt. Quis. n.
 digne exprimat tria aut quattuor scelera. Damasci Sa
 se et Tyri et Idumex et filiorum Amon: et Moab: et
 i septio octauoq; gradu iudex et israhel. Sic loquitur
 ad uaccas pingues quae sunt i mōtes Samaria: et rus
 turam domum maiorem mioremq; testatur tpe cernit
 fitorē locustar: et stantē dominū super murum litum
 adamātinum. et uncinum pomorus attrahentē suppli
 cia peccatoribus et famē in terram. Nō fames panis
 nec sitim aquar: sed audienti uerbum dei. Abdias qui
 interpretatur seruus dei peronat contra edom sangui
 neum terrenumq; hominē fratris quoq; iacob sēper
 amulum hasta percussit spiritali. Jonas colūba pulcher
 rima naufragio suo passionem domini prafigurās mū
 dum ad penitentiā reuocat. et sub noie niniae salutes
 gentibus nuntiat. Micheas Demorasti cohæres chris
 ti uastationē anuntiat filia latronis et obsidionē ponit
 contra eam quia maxillam percussit iudicis israhel. na
 tum consolator urbis incepat ciuitatem sanguinum. et
 post euerionē illius loquitur. Ecce super mōtes pedes
 euāgelisantis et anuntiantis pacem. Abbaeus luctator
 fortis et rigidus stat sup custodia suam. et figit gradus
 si munitidem ut christum i cruce contēplemur et dicat
 Operuit calos gloria eius. et laudis eius plēna est
 terra. Splendor eius ut lux erit: cornua i manibus
 eius ibi abscondita est fortitudo eius: Sophonias spe
 culator et archaorū dñi cognitor audit clāorē a porta
 piscinis: et eiulatus a secūda et contritionem a collibus
 Indicit quoq; ululatū habitatoribus Pyla quia cōsi
 cutit omnis populus chanaan. disperferunt uniuersi:
 qui inuoluti erant argento. Aggeus festiuus et latus
 qui seminauit in lachrymis ut in gaudio meteret des
 tructum tēplum reddicat dominumq; ptem inducit lo
 quētem. Adhuc unum modicumq; et ego mouebo ce
 lum et terrā et mare et aridā et mouebo oēs gētes. Et
 ueniet desideratus cunctis gētibus. zacharias memor
 domini sui multiplex in prophetia iesum uestibus sordi
 dis indutum: et lapide oculorum septē: cādelabrumq;
 aureum cum totidē lucernis: quot oculis duas quoq;
 oliuas a sinistris lampadis cernit et dextris. ut post e
 quos uarios et ruffos et Albos: Et dissipatas quadri
 gas ex ephraim et equum de hierusalē pauperē regē
 uaticinetur. et praedicet sedētem super pullum silum a
 sinx subiugalis: Malachias apte et in fine ois prophe
 tarum de abiectioe israhel et uocatione gētus. Non
 est mihi ait uoluntas in uobis dicit dominus exercitus
 e munus nō suscipiā de manu uestra. Ab ortu. n. solis
 usq; ad occasum: magnus ē nomē meum in gētibus:
 et in oi loco sacrificatur et offertur nomini meo obla
 tio munda Eiaias: Hieremiā: Ezechielē: Danielē: quib

possit uel intelligere uel exponere Quorum primus non prophetiam mihi uidetur texere sed euangelium. Secundus uirga nucem: et olla succensa a facie aquilonis: et pardum spoliatus suis coloribus: et quadruplex diuersis metris nectit alphabetum. Tertius principia et fines tantis habet obscuritatibus inuoluta ut apud hebreos ipse partes cum exordio genesios ante annos xxx. non legantur. Quartus uero qui et extremus iter quattuor prophetas temporum cotius et totius mundi philostorici lapide pascus de mote sine manibus et regna omnia subuertente claro sermone pronuntiat. **Dauid** Simoni des noster **Pindarus** et **Alexus** flaccus quoque et **Latulnus** et **Serenus** christum lyra psonat et in decachordo psalterio ab inferis suscitatur resurgente **Salomone** pacificus et amabilis domini mores corrigit: naturam docet ecclesiam fungit: et christum sanctarumque nuptiarum dulce canit epithalamium. **Heser** in ecclesia typo populum liberat de periculo: et intersecto **Aman** qui interpretatur iniquitas: partes conuulsi et diem celebrem mittit in posteros **Paralipomenon** liber idest instrumenti ueteris **ETI TOU H** .i. breuiarum tantus ac talis est ut absque illo si quis scientiam scripturarum sibi uoluerit abrogare: seipsum irrideat. **Per** singula quippe nomina iuncturales uerborum et praetermissa in regum libris tanguntur historiae et innumerabiles explicatur euangelii quaestiones. **Eldras** et **Neemias** adiutor uideletis et consolator a domino in unum uolumen coartatur instaurant templum muros extruunt ciuitatis: omnisque turba populi redeuntis in patriam et descriptio sacerdotum leuitarum israhelitis profelytorum: ac per singulas familias murozum ac turrium opera diuisa. Aliud in cortice praefertur: aliud retinet in medulla. **Lernis** me scripturarum amorem raptum excessisse modus epistolarum: et tamen non implese quod uolui. **Audiuimus** tantus quod non esse quod cupere debeamus: ut et nos quoque possimus dicere. **Concupiuit** anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. **Exterum** socraticus illud impletur in nobis. **Doc. n. scio** tantum quod nescio. **Tangam** et nouum breuiter testamentum **Matthaeus** **Marcus** **Lucas** et **Ioannes** **Quadrifida** domini et uerum cherubin: quod interpretatur scientiam multitudo per totum corpus oculati sunt. scientia emicant discurrunt fulgura. pedes habent rectos et in sublime tendentes terga pennata et ubique uoluntaria. **Tenant** se mutuo sibi que pplexi sunt. et quasi rota in rotas uoluuntur. et pergunt quocumque eos flatus sancti spiritus perduxerit. **Paulus** apostolus ad septem ecclesias scribit **Octaua. n.** ad hebreos a plerisque extra numerum ponitur. **Timotheum** instruit ac titum philomonem pro fugituo famulo deprecatur. super quo tacere melius puto quam pauca scribere. **Actus** apostolorum nudam quidem sonare uidentur hystoriam. et nascentis ecclesiae infantiam texere. sed si nouerimus scriptores eorum **Lucam** esse medicum cuius laus est in euangelio animaduertimus pariter omnia uerba illius animae languentis esse medicinam. **Jacobus** **Petrus** **Ioannes** **Judas** apostoli septem epistolas ediderunt tam mysticas: tam succintas et breues pariter et longas: breues in uerbis: longas in sententiis: ut rarus sit qui non earum lectione concutiat. **Apocalypsis** ioannis tot habet sacramenta: quot uerba: parum dixi pro merito uoluminis: **Laus** omnis inferior est: in uerbis singulis multiplices latent intelligentiae. **Pro** te frater carissime inter haec uiuere ista meditari. nihil aliud nosse: nihil quare nonne tibi uidetur ias hic in terris regni caelestis habitaculum. **Nolo** offendaris in scripturis scis simplicitate et quasi uilitate uerborum que uel uicio interpretum: uel de industria sic prolata sunt ut rusticam contentionem facilius instruerent et in una

eademque sententia aliter doctus: aliter audiret idotus non sicut tam petulans et hebes ut haec me nosse pollice ar: et eorum fructus capere quorum radices in caelo fixae sunt: sed uelle fateor sedenti me praefero: magister reuocans: comitem spondeo: petenti datur: pulsanti aperitur quare inuenit. **Discamus** in terris quorum nobis scientia praesueret in caelo: ablatis te manibus excipiam et ut iuste aliquid ac de **Armagora** timiditate effundam: quicquid quaesieris tecum scire conabor: habes hic amanissimum tui fratrem **Eusebium** qui litterarum tuarum mihi gratiam referens honestate morum tuorum contemptum saeculi: fidem amicitiae amore christi: Nam prudentia et eloqui uenustate est absque illa epistola praeferebat: festina quae te: et haerenti in saeculo nauiculae funem magis praecide quam solue. **Nemo** renunciaturus saeculo bene potest uendere qui contempsit ut uenderet quicquid in sumptus de tuo uolueris. pro lucro computa: **Antiquum** dictum est **Auaro** tas deest quod habet quod non habet. **Credenti** totus mundus diuitiarum est. infidelis est obolo indiget. **Sic** uia mus tanquam nihil habet et omnia possidentes. **Victus** et uestitus diuitiarum christianorum. **Si** habes in parte rem tuam uende. si non habes prolice. **Tollenti** tunicam et pallium reliquendum est: nisi scis tu saepe recastinas et diem de die trahens: caute et pendenti tuas possessiones uendideris. non habet christus unde alat pauperes suos. totum deo dedit qui seipsum obtulit. **Apostoli** nauem tantum et retia reliquerunt. **Uidua** duo ara mittit ad gazophylatium et praefertur **Erosi** diuitiis. **Facile** continent omnia. qui se saepe cogitat esse moriturum.

Incipit tertia pars principalis epistolarum siue tractatum beati hieronymi de moribus atque uirtutibus quibus christiana conuersatio instituitur. quae et ipsa in plures subdividitur epistolae siue tractatus iter quos ille praepositur in quo de uirtutibus ac uitiis in genere tractatur.

Primus tractatus tertiae partis principalis de uirtutibus et uitiis in quo epistola ista praemittitur quae perfectum hominem ad interiora deducens eius uitam quae sit sancta et in quo actu posita quo studio teneatur quam substantia negetur ostendit.

Beati hieronymi ad amicum quendam uel sicut in aliis reperit uoluminibus ad **Epiphonem** de homine perfecto. ubi interiori hominem exteriori hominem demonstrat: docens eius uitam in sui auctoris sapientia per ea quae creata sunt contemplatione consistere: Excitat quoque animam ad meditationem casus ac reparationis humanae statim in ipso occasu in mulieris semine. idest in conceptu uirginis repromissae: Ad considerationem quoque resurrectionis iudicii gloriaeque sanctorum inducit qua occasione digrediens exprobat infidelitatem eorum qui miraculis non credunt quod deus in factorum corporum reuelatione operatur. **Ubi** et hystoriam narrat confutationis hebraei et causa retardata uideletis ac humanae explicat ignorantiae.

SEE TIERV ad te scribo et nihil dignum quod prudentiam tuam legere deceat inuenio et quid mirum si te absente uelut a sole solo destitutum frigidum cordis alget ingenium: et mens a lumine peregrina stultitiae nullo suffocata torpescit. ac tanto minus sapio quanto a te latius sepeor. **Quod** si in praesentiarum quid tibi in meo sermone placuerit. **Tuis** mihi orationibus praestabitur.